

De occulta philosophia lib. III. Item spurius liber de ceremoniis magicis qui quartus Agrippae habetur. Quibus accesserunt Heptameron Petri de Albano. Ratio compendiarie magiae naturalis, ex Plinio desumpta. Disputatio de fascinationibus. Epistola de incantatione et adjuratione, collique suspensione. Johannis Trithemii opuscula quaedam huius argumenti / [Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim].

Contributors

Agrippa von Nettesheim, Heinrich Cornelius, 1486?-1535.
Petrus, de Abano, approximately 1250-approximately 1315.
Trithemius, Johannes, 1462-1516.

Publication/Creation

Paris : J. Dupuys, 1567.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qcxukubr>

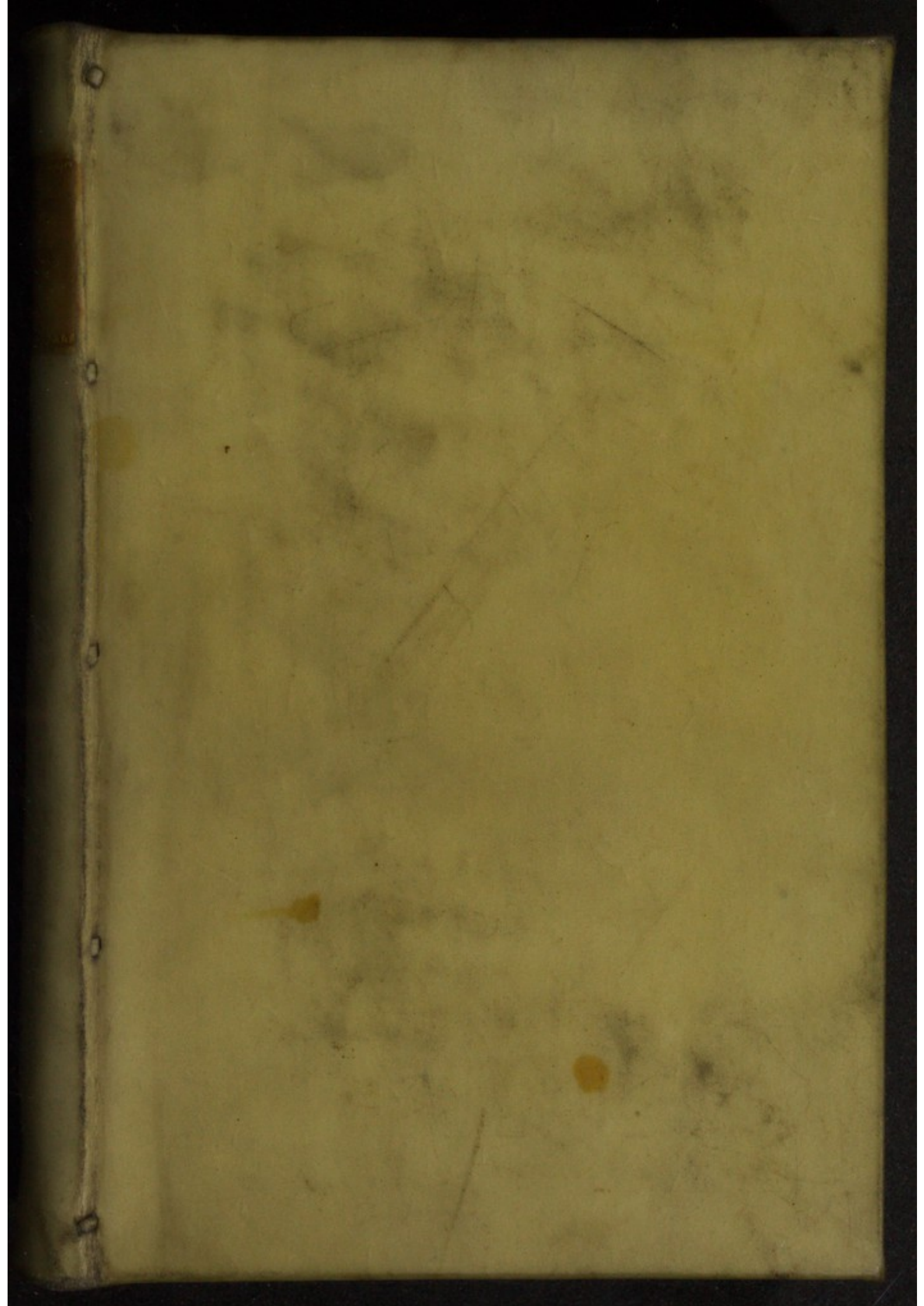
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

K

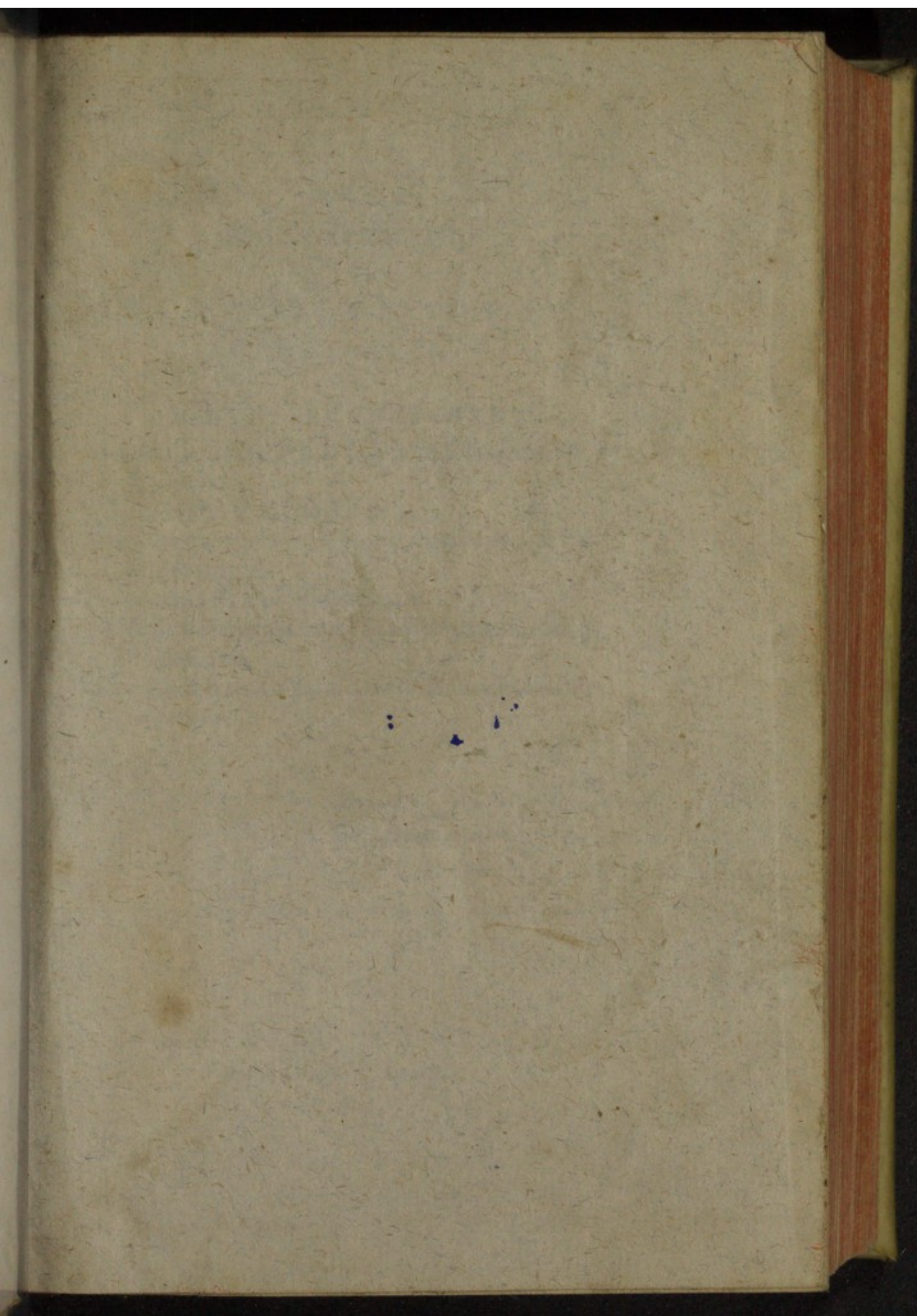
N IV

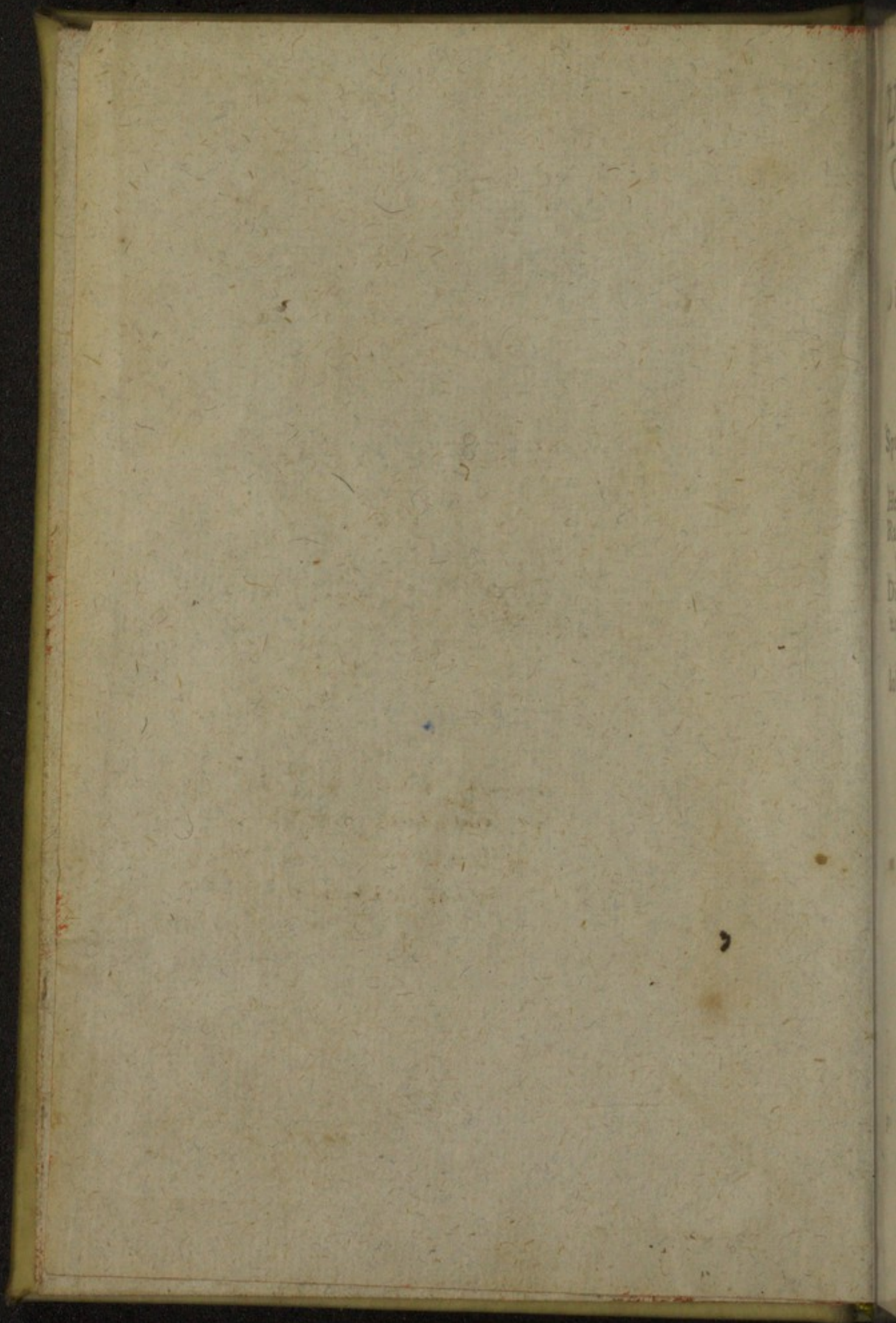
16/a

93

Agrippa

HENRICI

COR. AGRIPPÆ

ab Nettesheym,

DE OCCULTA PHILO-

sophia LIBRI III.

QVIBVS ACCESSERVNT,

Spurius AGRIPPÆ Liber de Ceremonijs
Magicis.

Heptameron Petri de Albano.

Ratio compendiaria Magiæ naturalis, ex Pli-
nio desumpta.

Disputatio de Fascinationibus.

Epistola de incantatione & adiuratione, collig-
suspensione.

Iohannis Tritemij opuscula quædam huius ar-
gumenti.

*Mohely clarissimoy mro b. Joanny Goorye
Rexm p. h. m. d. d. d. doctori doctissi-
mo, qui noster librorum huiusmodi curabat, in
antiquo tractatu huiusmodi testimonium b. b.*

Jo M. G. H.

PARISIIS, EX OFFI-

cina Iacobi Dupuy

1567. 232

*Clarissimo ornatissimoy mro b. Leonhara
P. H. M. d. d. d. doctori perh. s.
obstadiana R. p. h. p. s. l. u. l.
amalia ergo q. s. m. b. b. b. Ingo ist*

THE FIRST

DEPARTMENT OF THE

NAVY

OFFICE OF THE

SECRETARY

NAVY

OFFICE OF THE

SECRETARY

NAVY

HENRICVS COR=

NELIVS AGRIPPA AB

Nettesheym, omnibus Le-

ctoribus Salu-

tem.

NON dubito, quin titulus li-
bri nostri de Occulta Philoso-
phia, siue de Magia, rarita-
te sua quamplurimos alliciat
ad legendum: inter quos non-
nulli obliquè opinionis mente
languidi, multi etiam maligni & in ingenium
nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua
ignorantia, Magia nomen in deteriore par-
tem accipientes, iuxta conspecto titulo clama-
bunt, Nos uetitas artes docere, heresum semi-
na iacere: pijs auribus offendiculo, praeclaris
ingenijs scandalo esse: maleficum esse, super-
stitiosum esse, demoniacum esse, Magus qui
sim. Quibus si respondeam, Magum apud li-
teratos uiros, non maleficum, non superstitio-
sum, non demoniacum sonare: sed sapientem,
sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas ma-
gas fuisse, proinde de Christo tam apertissime
prophetasse: iam uerò & Magos ex mirabili-
bus mundi arcanis, ipsius mundi autorem
Christum cognouisse natum, omniumq; pri-
mos uenisse ad illum adorandum, ipsumque

*Magia nomen acceptum Philosophis, laudatum à
 Theologis, etiam ipsi Euangelio non ingratum. Cre
 do ego istos tam pertinacis supercilij censors Sibyl
 lis & sanctis Magis, & uel ipso Euāgelio prius sibi
 interdicturos, quàm ipsum magia nomen receptu
 ri sint in gratiam: adeò cōscientia sua consulentes,
 ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cœ
 lo me ab illorū execratione uendicare queāt. Qui
 bus & ego nunc consulo, ne nostra scripta legant,
 nec intelligant, nec meminerint: nam noxia sunt,
 uenenosa sunt: Acherontis ostium est in hoc libro,
 lapides loquitur, caueant ne cerebrum illis excu
 tiat. Vos autem qui aqua mente ad legendum ue
 nitis, si tantam prudentia discretionem adhibueri
 tis, quantum in melle legendo apes, iam securi le
 gite. puto namq; uos & utilitatis haud parum, &
 uoluptatis plurimum accepturos. Quod si quā re
 pereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec
 utimini: nam & ego uobis illa non probo, sed nar
 ro. Cetera tamen propterea non respuite. nam &
 medicorum uolumina inspicientibus contingit, cū
 antidotis & pharmacis simul etiam uenena lege
 re. Fateor præterea magiam ipsam multa superua
 cua, & ad ostentationem curiosa docere prodigia:
 simul hæc ut uana relinquite, causas tamen illo
 rum ne ignorete. Quæ uerò ad hominum utilita
 tem, ad auertendos malos euentus, ad destruen
 dum maleficia, ad curandos morbos, ad extermi
 nanda phantasmata, ad conseruandam uitæ, ho
 noris, fortune dexteritatem, sine Dei offensa, sine
 religionis*

religionis iniuria fieri possunt: quis illa non tam
 utilia censeat, quam etiam necessaria? Sed quia
 admonui uos, multa me narrando potius quam af-
 firmando scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat,
 quo pauciora praeiremus: multa insuper Plato-
 nicorum ceterorumq; gentilium Philosophorum
 placita secuti sumus, ubi instituto nostro scribendi
 suggerebant argumentum: ideo si alicubi erratum
 sit, siue quid liberius dictum, ignoscite adolescen-
 tia nostra, qui minor quam adolescens hoc opus
 composui: ut possim me excusare ac dicere, Dum e-
 ram paruulus, loquebar ut paruulus, sapiebam ut
 paruulus: factus autem uir, euacuauit quae erant
 paruuli. ac in libro nostro de Vanitate ac incertitu-
 dine scientiarum, hunc librum magna ex parte re-
 tractauit. Sed hic me iterum fortè redarguetis, in-
 quientes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retracta-
 sti, ut quid ergo edidisti? Fateor, iuuenis admodum
 hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos ali-
 quando correctiores locupletioresq; emissurus, atq;
 ea causa Ioāni Tritemio abbati Peapolitano quon-
 dam Spanhemensi, uiro arcanarum rerum admo-
 dum industrio, primum illos obtuli corrigendos.
 Cōtiguit autem postea, ut interceptum opus, prius-
 quam illi summam manum imposuissem, corruptis
 exemplaribus truncum & impositum circum-
 ferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per
 multorum manus uolitaret: iamq; nonnulli impa-
 tientius nescio an impudentius, ipsum informe o-
 pus sub praelum exponere uolebant: quo uno per-

EOR. AGRIPPÆ

cussus malo, ipse edere constitui: cogitans, minus periculi fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis mea specimen perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla Capitula, inseruimus etiam pleraque quæ pratermittere incuriosum uidebatur, quòd curiosus Lector ex ipsius phrasibus inaequalitate facile deprehendere poterit: nolimus enim opus ipsum totum innouare, & (ut aiunt) totam telam retextere, sed paululum castigare, atque aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quaeso te candide Lector, ne de presenti tempore editionis ista libes: sed ueniam des curiosa iuuentuti, si quid fortè secus quàm placeat, in istis deprehendes,

R. P. D. IOANNI
TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI
in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius
Agrippa ab Nettesheym
S. D.

CUM nuper tecum (reuerende pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquândiu conuersatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa

EPISTOLA

multa de cabalisticis, cæterisque quæ adhuc in occulto delitescunt arcanis scientiis atq; artibus unâ contuliffemus: magna inter cæteras quæstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primâ sublimitatis fastigium uno omnium veterum philosophorum iudicio teneret, & à priscis illis sapientibus & sacerdotibus summa semper in ueneratione habita fuerit: deinde sanctis patribus à principio nascentis ecclesiæ catholicæ odiosa semper & suspecta, tandē explosa à Theologis, damnata à sacris canonibus, porrò omnium legum placitis fuerit proscripta: eius causam speculatus, meo iudicio non alia est, nisi quòd fatali quadam temporum hominumq; depravatione subintroierunt multi pseudophilosophi ac mentito nomine Magi, qui per uarias errorum sectas, & falsarum religionum factiones, multas admodum execrandas superstitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturæ persecutionem hominumq; perniciem ac Dei iniuriam congerentes, multos admodum, quales hodie circunferri uidemus, reprobatae lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honestissimum nomen atq; titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaq; cum sacrosancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese conciliaturos sperarēt, id egerunt, quòd laudatissi-

*monstra
explosa*

num olim Magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditum sit: ac capitale crimen habeatur, si quis doctrina operibusue magum sese audeat profiteri: nisi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotens, ut (sicut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sidera extinguere, tartarum ipsum illuminare: siue ut canit Virgilius,

*Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos uelit, ast alijs duras immittere curas,
Sistere aquam fluuijs, & uertere sidera retro,
Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terrâ, & descendere montibus ornos.*

Tum quæ referunt, Lucanus de magajilla Thessala, & Homerus de Circes omnipotentia: quorum plurima, fateor, tam fallacis opinionis, tam superstitiosæ diligentia perniciosisq; labores existunt, ut cum sub artem non nefandam cadere nequeant, tamen magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumunt. Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramq; disciplinam ab impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis purè syncereq; tradidisset. siquidem quos ex recentioribus ego uidi, Rogerium Bachonem, Robertum Angliæ

EPISTOLA.

Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldum de Villanova, Anselmum Parmensem, Picatricem Hispanum, Cicchum Asculum Florentinum, & plerosque alios, sed obscuri nominis scriptores, cum se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterunt. Hinc concitus est in me spiritus meus, atque propter ipsam cum admiratione, tum indignationem, uolui & ego philosophari, non illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorum operationes curiosus intrepidusque extiti explorator: si Magiam ipsam, uetustam, sapientumque omnium disciplinam, ab impietatis erroribus redimitam, purgatamque, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicare: quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunquam tamen in hanc arenam descendere hætenus ausus fui: uerum post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem, tua præcellens peritiam & doctrinam, tuaque ardens adhortatio audaciam mihi animumque addidit. Itaque electis est Philosophorum exploratæ fidei sententijs, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiones ab ipsis tenebrarum reprobatis libris,

*Anglicus
proposuit.*

IOAN TRITEMII

*non app
vis.*
uelut ab ipsis adytis mirandorum operatio-
nes requirendas docebat, discussis tenebris,
tres libros de Magia compendio breuitatis
complexos, recentibus his diebus composui,
& de Occulta philosophia minus infenso ti-
tulo inscripsi: quos nunc tuo examini, qui ha-
rum rerum plenissimam peritiam tenes, casti-
gandos, censendos, iudicandosq; submitto,
ut si quid in illis a me scriptum sit, quod aut in
naturæ contumeliam, aut coelorum offensam,
religionisue iniuriam uergere queat, con-
demnes errorem: sin autem dissoluta & pur-
gata sint impietatis scandala, ueritatis tradi-
tionem tueare: sicq; cum his libris nostris, at-
que cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur
aliquid quod prodesse queat, nec probetur
quod possit non nisi nocere: quo sic tandem
libri isti tuo examine probati, digni sint qu-
aliquando felicibus auspicijs in publicum e-
grediatur, nec timeant iudiciũ subire posteri-
tatis. Vale, & his audacibus parceto coeptis.

IOANNES TRITE-

MIVS ABBAS DIVI IACOBI

Herbipolis, quondam Spanhemensis, suo Henrico Cor-
nelio Agrippæ ab Nettesheym Salu-
tem & charitatem.

PVS tuum, ornatissime Agrippa,
de Occultiore philosophia præn-
tatum, quod nobis examinandum
per

EPISTOLA

per latorem praesentium obtulisti, quantā
cum uoluptate susceperimus, nec lingua mor-
talis unquam potest exprimere, nec scriben-
tis calamus referare. Admiratione maxima
ducimur super eruditione tua non uulgari,
qui & iuuenis tam secreta penetrans, & ar-
cana, multis etiam uiris doctissimis abscondi-
ta, non solum pulchrè ac uerè, sed etiam pro-
priè & ornate proferre in lucem potuisti. Un-
de in primis tuæ ad nos beneuolentiæ grati-
as agimus: & si poterimus unquam, pro uiri-
bus indubitātè referemus gratias. Tuum o-
pus, quod nemo doctissimorum etiam uiro-
rum satis laudare sufficiet, probamus: deinde
ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec si-
nas tam excellentes ingenij tui uires ocio te-
pescere, te qua possumus instātia monemus,
petimus & rogamus. quatenus & tuo te labo-
re ad meliora semper exercites, & lumen ue-
ræ sapientiæ, quo maximè & diuinitus illu-
straris, etiam ignorantibus demonstres. Nec
te retrahat à proposito quorumcunq; consi-
deratio nebulonum, de quibus uerè dictum
est, Bos lassus fortiter figit pedē: cum nemo,
sapientum iudicio, ueraciter doctus esse que-
at, qui in unius duntaxat facultatis rudimēta
iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit
& amplo, & sublimi: non ergo boues imite-
ris, sed uolucres: nec circa particularia arbi-
reris tibi esse morandum, sed uniuersalibus
confiden-

Confidens

EPISTOLA.

confidenter intendito animum. tanto enim quisque doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium uero tuum ad omnia pleniter aptum, non paucis, nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandum. Vnum hoc tamen te monemus custodire praeceptum, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atque secretis tantum communices amicis. Da foenum boui, 72 saccarum psittaco tantum: intellige mentem, ne bouum calcibus, ut plerisque contigit, subiiciaris. Vale felix amice: & si quid penes nos est, quod tibi conducere queat, iube, & factum sine mora intelliges: & uires ut nostra dietim sumat amicitia, saepius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito, instanter oramus. Iterum uale. Ex nostro coenobio

Peapolitano. VIII. die Aprilis, An-

no M. D. X.

REVE

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, AC PRIN-
cipi illustrissimo, Hermanno è Comitibus Vuyde,
Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ Archiepi-
scopo, sacri Romani Imperij Principi Electori, &
per Italiam Archicancellario, Vuestphalia & An-
garia Duci, &c. Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Le-
gato nato, & in pontificalibus Vicario generali.
Henricus Cornelius Agrippa ab Net-
tesheim, S. D.

A est illustris famæ tuæ celebri-
tas, reuerendissime & illustrissi-
me Princeps, ea uirtutum tuarū
magnitudo, & doctrinæ splen-
dor, & frequens optimarum lite-
rarum exercitium, & cum solida prudentia
grauis oratio, & elegans dicendi promptitu-
do, multarum rerum cognitio, constans reli-
gio, ac mores laudatissimi, quibus supra com-
munem aliorum consuetudinem præditus
es: taceo priscas eminentis nobilitatis imagi-
nes, ac diuitiarum cum antiquarum, tum no-
uarum thesauros, amplitudinem domini, sa-
crarumque dignitatum mitras, quorum etiam
præstantia antestas cum corporis decenti for-
ma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint,
ego te tamen his omnibus longè maiorem
existimo heroicis illis & superillustribus tuis
uirtutibus: quibus sanè effecisti, ut quanto
quisque doctior est, ac uirtutum amantior, tan-
to ma-

to magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insi-
nuari. unde & ipse etiam illud decus tuum pe-
tendum mihi constitui: sed Parthorum mo-
re hoc inquam est, non sine munere. Quem
equidem salutandi Principis morem à prisco-
rum usq; seculis in hæc nostra tempora deri-
uatum, & adusq; huc obseruatum uidemus.
Cumq; uiderem alios quosq; uiros egregie
doctos, doctrinarum suarum pulchris ma-
gnisq; muneribus te ornare, ne solus ego ue-
lut cultus & uenerationis tuæ desertor, ad tu-
am amplitudinem uacuis manibus applicare
ausim: cogitabundus ac circumspectus in cel-
la mea libraria, quo munere te tam insignem
Principem condonare possem, en inter re-
condita offerebant sese subito libri de Occul-
ta philosophia, siue de Magia, quos iuuenis
admodum scribere aggressus, & iam multis
annis uelut oblitus intermiseram: mox tuæ
amplitudinis ueneratione ad illos consum-
mandos, uelut ad uota reddenda properaui.
Sanè quod persuaderem mihi, nihil me tibi
gratius dare posse, quam antiquissimè abstru-
sissimèq; doctrinæ nouū opus: opus inquam
curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatē
doctrinam, ausim dicere, à nullis hætenus re-
stituere tentatam. Attamen non in hoc tibi
adscribuntur hæc nostra, quòd te digna sint:
sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolen-
tiam tuam. Quæso itaq; si non est improbū,
habeant

EPISTOLA

habeant apud te quandam excusationem.
 Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentu-
 tis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in
 noticiam ueniant: ac fugata inuidia, perenni-
 tatis iure illorum remaneat memoria nobis
 ad fructum bonæ conscientia, cum plura in il-
 lis etiam seniori mihi uisa sint cum utilissima,
 tum cognitu necessaria. Habes itaque opus nō
 tam iuuentutis, quàm etiam præsentis ætatis
 nostræ: multa siquidem iuuenilis operis erra-
 ta castigauī, multa compluribus locis interful-
 si, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa oratio-
 nis inæqualitate facile deprehendi possunt;
 atque sic cognosces me per omnē ætatem me-
 tuis obsequijs fore deuotum. Vale, felicis Co-
 loniæ felicissimus Princeps. Ex Mechli-

nia, Anno M. D. XXXI,
 Mense Ianuario.

CLP

CAPITVLORVM

OMNIVM QVAE IN HOC

Opere continentur, Elen-
chus.

Numerus anterior caput, posterior
paginam signat.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

Vomodo à triplici mundo magi uirtu-
tes colligāt, tribus his libris monstra-
bitur. Fol. I

- 2 Quid sit Magia, quae eius partes,
& qualem oporteat esse Magiae professorē. 2
- 3 De quatuor elementis, & eorundem quali-
tatib. & in se inuicem permixtionibus 5
- 4 De triplici elementorum ratione consideran-
da 6
- 5 De mirabilibus ignis, ac terra naturis 7
- 6 De admirandis aqua & aeris atq; uentorū
naturis 10
- 7 De generibus compositorum, quomodo se ha-
beant ad elementa: atq; quid elementis ipsis
conueniat cum anima, & sensibus, & mori-
bus 16
- 8 Quomodo elementa sint in cælis, in stellis,
in daemonibus, in angelis, in ipso deniq; Deo. 18
- 9 De uirtutibus rerum naturalium ab elemen-
tis proximè dependentibus 19
- 10 De uirtutibus rerum occultis 21

Quomodo

*huiusmodi
vis & pytha-
gorae spiritus*

INDEX.

- 11 Quomodo uirtutes occultae infunduntur rerum speciebus ab ideis per rationes animae mundi, stellarumq; radios: & quae res hac uirtute magis abundant 23
- 12 Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdē speciei diuersae uirtutes influuntur 24
- 13 Vnde proueniant uirtutes rerū occultae 25
- 14 De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum 26
- 15 Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine 30
- 16 Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo communicantur 32
- 17 Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerū inuestiganda & experiunda sunt 33
- 18 De inimicitiarum inclinationibus 36
- 19 Quomodo inuestiganda & experiunda sunt rerum uirtutes, quae illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatae 38
- 20 Quod uirtutes naturales quibusdā insunt per totam suam substantiam, quibusdam uerò in certis suis particulis aut mēbris 39
- 21 De uirtutibus rerum quae insunt ipsis in uita tantum, & quae remanent in illis etiam post interitum 41
- 22 Quomodo res inferiores subsunt corporibus caelestibus, & quomodo humanum corpus, B ipsaq; hoc

Arbitria

CAPITVM

ipsaq; hominum exercitia & mores stellis ad
que signis distribuuntur 43

ide 5-8. ☉ 23

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res
naturales subsunt, atq; qua res sunt sola-
res 45

24 Quae res subsint Luna 48

25 Quae subsint Saturno 50

26 Quae sunt Iouialia 51

27 Quae referunt Martem 52

28 Quae sint Venerea 53

29 Quae sequuntur Mercurium 54

30 Quod totus sublunaris mundus, & quae in
eo sunt, planetis distribuitur. ib id.

31 Qualiter prouincia, & regna planetis distri-
buuntur 55

ide 5-8. * 32

Quae subsunt signis ac stellis fixis, earumq;
imaginibus 56

☉ 33 De signaculis & characteribus rerum na-
turalium 59

34 Quomodo per res naturales earumq; uirtu-
tes, possumus allicere & attrahere influxus
atq; uirtutes corporum caelestium 62

35 De commixtionibus rerum naturalium ad
inuicem, earumq; utilitate 63

36 De unione rerū comixtarū, atq; introductio-
ne nobilioris forma uiteq; sensibilis 64

37 Quomodo certis quibusdā preparamentis
naturalibus & artificialibus, caelestia quae-
dā & uitalia dona desuper trahimus 66

38 Quomodo dona, non solum caelestia & ui-
talia, ue-

INDEX.

- Italia, uerumetiam intellectualia quaedam &
diuina de super suscipere possumus 68
- 39 Quod certis quibusdam mundi materijs
mundana numina, & horum numinū mi-
nistros demones allicere possumus 69
- 40 De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus
modis soleant fieri 70
- 41 De ueneficijs, earundemq; potentia 71
- 42 De quorundam ueneficiorum admirandis
uirtutibus 73
- 34 De suffitibus, & earū ratione & potētia 76
- 44 Compositio quorundam suffituum planetis
accommodatorum 72
- 45 De collyrijs, unctionibus, phyltris, eorumq;
uirtutibus 80
- 46 De alligationibus, & suspensionibus physi-
cis 83
- 47 De annulis & eorum compositionibus 84
- 48 De locorum uirtutibus, & quae loca cuiq; stel-
larum correspondent 85
- 49 De lumine & coloribus, de lychnis & lampa-
dibus, & qui colores, quibus stellis, domibus
& elementis distribuuntur 87
- 50 De fascinatione, atq; eius artificio 90
- 51 De certis observationibus, admirandas uir-
tutes producentibus 92
- 52 De uultu ac gestu, corporisq; habitudine &
figura, & quae ex his quibus stellis respon-
deant, unde physiognomoniam, & metopo-
scopiae & chiromantia diuinationum arti-
ficia, sua

*sancti. r. r. r.
& alia.*

Q

Q

CAPITV M

- ficia, sua fundamenta habeant 95
- 53 De diuinatione auspicioꝝ, & augurioꝝ 97
- 54 De diuersis quibusdā animantibus, & alijs rebus, quam in augurijs significationem habeant 99
- 55 Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus natura, ac de eius experiunde aliquot rēgulis 106
- 56 De aruspicina fulgurū & fulminū, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sint 111
- 57 De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus 113
- 58 De mortuorum reuiuiscētia, de longa dormitione atq; inedia 115
- 59 De diuinatione, quæ per somnia fit 119
- 60 De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potētia, quo etiam demones nonnunquam in humana corpora illiciuntur 120
- 61 De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis 123
- 62 De passionibus animi, & earū origine, differentia & speciebus 127
- 63 Quomodo passionēs animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo spiritum 128

Quomodo

INDEX.

- 64 *Quomodo passiones animi, immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat* 130
- 65 *Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum* 133
- 66 *Quòd passiones animi plurimū iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia* 135
- 67 *Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestiū animis & intelligentijs, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere* 136
- 68 *Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat* 137
- 69 *De sermone, atq; uirtutibus uerborum* 139
- 70 *De uirtute propriorum nominum* 140
- 71 *De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus & astrictio nibus* 141
- 72 *De incantamentorū mirabili potentia* 144
- 73 *De uirtute scriptura, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis* 145
- 74 *De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas secundum uarias linguas cum tabella hoc indicante* 146

CAPITVM
CAPITVM LIBRI II.

Elenchus.

*Anla
ronia.*

1	DE necessitate mathematicarum disci- plinarū, atq; de mirandis multis ope- ribus, quæ solis mathematicis artibus perpe- trantur	153
2	De numeris eorundemq; potentia & uir- tute	156
3	Quantas uirtutes numeri possideant in re- bus cū naturalibus, tū trāsnaturalibus	157
4	De unitate & eius scala	159
5	De dualitate & eius scala	161
6	De triade & eius scala	163
7	De quaternario & eius scala	166
8	De quinario & eius scala	173
9	De senario & eius scala	176
10	De septenario & eius scala	177
11	De octonario & eius scala	188
12	De nouenario & eius scala	190
13	De decade & eius scala	192
14	De undenario & duodenario cū duplici dua- denarij scala, Cabalistica & Orphica	196
15	De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & uirtutibus	201
16	De numerorum notis in certis gesticulationi- bus constitutis	205
17	De uarijs numerorum notis apud Romanos obseruatis	207
18	De notis Græcorum	208
19	De notis Hebræorum & Chaldeorū, & qui- busdam	

INDEX.

- busdam alijs Magorum notis 209
- 20 Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem 212
- 21 Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & quibus elementis adscripti 214
- 22 De planetarũ mensuris earumq; uirtutibus, & formulis, & qua illis præficiatur diuina nomina, intelligentia & demonia 215
- 23 De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in Magia polleat, & qua quibus elementis cõueniant, atq; cælo 226
- 24 De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia 228
- 25 De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando 230
- 26 De cõuenientia eorũ cũ cælestibus: & qui cõcetus, quiq; soni singulis stellis respõdent 232
- 27 De humani corporis proportionem & mensuram harmoniaq; 235
- 28 De anima humana compositione & harmonia 248
- 29 De obseruatione cælestium, in omni opere magico necessaria 250
- 30 Quando planeta potentioris influetia 251
- 31 De obseruatione stellarũ fixarum, earumq; naturis 252
- 32 De Sole & Luna, earumq; magicis rationibus 254
- 33 De XXVIII. mansionibus Luna, earumq; uiribus 256

CAPITVM

- ia *Respon* 34 De uero cœlestium motu in octaua sphaera
 ♀ obseruando, ac de ratione horarum planeta-
 riarum *ma spon. magos.* 260
- 35 Quomodo res quæq; artificiales ut imagi-
 nes & sigilla similiaq; uirtutem aliquam sor-
 tiantur à corporibus cœlestibus 261
- 36 De imaginibus Zodiaci, quas insculpte à su-
 is stellis concipiant uirtutes 262
- 37 De imaginibus facierum earumq; uirtuti-
 bus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt
 imaginibus 263
- ♂ 38 De imaginibus Saturni 268
- 39 De imaginibus Iouis 269
- 40 De imaginibus Martis 270
- 41 De imaginibus Solis. *ibid.*
- 42 De imaginibus Veneris 271
- 43 De imaginibus Mercurij. *ibid.*
- 44 De imaginibus Lune 272
- 45 De imaginibus capitis & caudæ Draconis
 Lune. *ibid.*
- Δ 46 De imaginibus mansionum Lune 273
- * 47 De imaginibus stellarum fixarum bebenia-
 rum 276
- 48 De figuris geomanticis, quæ inter imagines
 & characteres mediæ sunt, & earundem
 tabula 278
- ♀ 49 De imaginibus, quarum figura est non ad si-
 militudinem alicuius figure cœlestis, sed ad
 similitudinem illius quod desiderat animus
 operantis. *aliq. uisaria* 280
intra Imagines hanc De obser-
uor Caput.

INDEX.

- 50 De observationibus quibusdam cœlestibus,
& practica quarundā eiusdē imaginū 281
- 51 De characteribus qui ad cœlestium normam
imitationemq; fabricati sunt, & quomodo
ex geomanticis figuris deducuntur cum co-
rundem tabula 284
- 52 De characteribus qui à rebus ipsis similitu-
dine quadam abstrahuntur 287
- 53 Quòd nulla diuinitio sine astrologia sit per-
fecta 289
- 54 De sorte, & quando, ac unde illi diuinitio-
nis uirtus contingat 291
- 55 De anima mundi & cœlestium, iuxta tradi-
tiones poetarum & philosophorum 293
- 56 Idem confirmatur ratione 294
- 57 Quòd anima mundi ac cœlestes anime sint
rationales, ac mentem participantes diui-
nam 295
- 58 De nominibus animarum cœlestium, eorum-
demq; dominio in hunc inferiorem mun-
dum, uidelicet hominem 296
- 59 De septem mundi gubernatoribus planetis,
eorundemq; uarijs nominibus, magicis ser-
monibus deseruientibus 299
- 60 Quòd humana imprecationes naturaliter
imprimunt suas uires in res exteriores: &
quomodo animus humanus per singulos de-
pendentiarum gradus ascendit in mundum
intelligibilem, fitq; similis spiritibus & in-
telligentijs sublimioribus 302

CAPITVM
CAPITVN LIBER III.
Elenchus.

- 1 **D**E necessitate, uirtute, & utilitate reli-
gionis 310
- 2 De silentio & occultatione eorum qua secre-
ta in religione sunt 311
- 3 Quae dignificatio requiratur, ut quis eua-
dat in uerum magum, & mirandorum ope-
ratorem? 314
- 4 De duobus ceremonialis Magia adminicu-
lis, religione & superstitione 316
- 5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad ue-
ritatis semitam perducunt 319
- 6 Quomodo his ducibus anima humana scan-
dit in naturam diuinam, efficiturq; miracu-
lorum effectrix 321
- 7 Necessariam esse Mago ueri Dei cognitionē,
& quid de Deo ueteres senserant Magi atq;
philosophi 322
- 8 Quid de diuina trinitate ueteres senserint
philosophi 325
- 9 Quae sit uera de Deo & sanctissima Trini-
tate orthodoxa fides 328
- 10 De emanationibus diuinis, quas Hebraei nu-
merationes, alij attributa, Gentiles Deos &
numina nuncupabant: deq; decem Sephi-
roth, ac decem sacratissimis Dei nominibus
illis praesidentibus, eorundemq; interpreta-
tione 329

De diui-

INDEX.

- 11 De diuinis nominibus, eorundemq; potētia & uirtute 334
- 12 De instuxu diuinorum nominum per singula media in hac inferiora 342
- 13 De membris Dei, & de eorum in nostra membra instuxu 345
- 14 De dijs gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus qua loca olim sacra fuerunt 347
- 15 Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi 352
- 16 De intelligentijs & demonibus, ac triplici illorū genere, eorumq; cognomētis uarijs, deq; infernis & subterraneis demonibus 353
- 17 De eisdem iuxta Theologorum sententias 357
- 18 De ordinibus malorum demonum, eorundemq; casu, & naturis uarijs 360
- 19 De corporibus demonum 364
- 20 De infestatione malorum demonum, & custodia nobis adhibita honorū demonū 367
- 21 De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda 370
- 22 Triplicem uniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant 371
- 23 De lingua angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum colloctionibus 374
- 24 De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis 376

Quomodo

*Scholarum
voss.*

G. A.

CAPITVM

- 25 *Quomodo Hebraeorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum*
379
- 26 *De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum caelestium*
381
- 27 *De arte Calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum* 383
- 28 *Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus praeficiuntur* 386
- 29 *De characteribus & sigillis spirituum* 388
- 30 *Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus* 390
- 31 *Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum, quae sola reuelatione recepta sunt* 394
- 32 *Quomodo alliciantur à nobis boni demones, & quomodo mali demones à nobis conuincantur* 396
- 33 *De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminijs* 399
- 34 *De ordine animastico, atq; heroibus* 401
- 35 *De dijs mortalibus atq; terrenis* 403
- 36 *De homine quomodo creatus ad imaginem Dei* 405
- 37 *De anima humana, & per qua media iungatur cor-*

INDEX.

- gatur corpori 413
- 38 *Quæ diuina dona homo de super à singulis
cælorum & intelligentiarum ordinibus ac-
cipat* 414
- 39 *Quomodo superni influxus cum sint natu-
ra boni, in istis inferioribus deprauentur, &
malorum causa efficiantur* 416
- 40 *Quod unicuiq; homini impressus est chara-
cter diuinus, cuius uigore potest pertingere
ad operandum mirabilia* 419
- 41 *Quid de homine post mortem, opiniones
uariae* 421
- 42 *Quibus rationibus Magi & Necromantes
mortuorum animas euocare se posse puta-
bant* 436
- 43 *De humana anima potestate, in mente, ra-
tione & idolo* 439
- 44 *De gradibus animarum, & earundem in-
teritu, aut immortalitate* 443
- 45 *De uaticinio & furore* 446
- 46 *De prima specie furoris à Musis.* *ibid.*
- 47 *De secunda specie à Dionysio* 449
- 48 *De tertia specie furoris ab Apolline* 450
- 49 *De quarta specie furoris à Venere* 453
- 50 *De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui
morbo comitiali & syncope corripuntur, &
quæ agonizantibus contingunt* 454
- 51 *De somnio prophetico* 457
- 52 *De sortibus & notaminibus certam oraculo-
rum uim possidentibus* 461

Quomodo

*Somnia q
vra.*

CAPITVM

- 53 Quomodo se disponere debeat uolens susci-
pere oracula 463
 - 54 De munditia, & quomodo obseruanda 465
 - 55 De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, soli-
tudine, & animi tranquillitate atq; assensu
467
 - 56 De pœnitentiâ & eleemosynâ 471
 - 57 De his quæ extrinsecus administrata ad ex-
piationem conducunt 473
 - 58 De adorationibus & uotis 474
 - 59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; gene-
ribus & modis 477
 - 60 Quas imprecationes & ritus ueteres adhi-
bere solebant sacrificijs & oblationibus 482
 - ♀ 61 Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad infe-
riora numina exhibenda sunt 483
 - ♀ 62 De consecrationibus, & earû ratione 484
 - 63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata, & quo
modo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac
de sacris temporibus 487
 - ♀ 64 De religiosis quibusdam obseruationibus, ce-
remonijs, & ritibus suffituum, unctionum,
& similium 492
 - 65 Operis totius conclusio 498
- Finis capitum trium librorum de oc-
cultâ philosophia.

CAPITA CENSURAE, SIVE retractationis de Magia cum reliquis.

De Magia in genere

505

De Magia naturali

ibid.

De Magia

INDEX.

<i>De Magia mathematica</i>	307
<i>De Magia uenefica</i>	308
<i>De Geomantia & Necromantia</i>	310
<i>De Theurgia</i>	313
<i>De Cabala</i>	314
<i>De Præstigijs</i>	318
<i>De Ceremonijs magicis</i>	321
<i>De elementis magicis</i>	356
<i>De origine magica artis, quan do & à quibus cœ- perit, & celebrata fuerit</i>	390
<i>De speciebus magia, Neronisq; & magorum dete- ctatio</i>	393
<i>De magia naturali compendium</i>	395. 620
<i>De fascinatione disputatio</i>	631
<i>De incantatione epistola</i>	637
<i>De steganographia epistola</i>	642
<i>De quaestionib. magicis lib.</i>	645

807	De Medicis
808	De Medicis
810	De Medicis
811	De Medicis
814	De Medicis
815	De Medicis
816	De Medicis
817	De Medicis
818	De Medicis
819	De Medicis
820	De Medicis
821	De Medicis
822	De Medicis
823	De Medicis
824	De Medicis
825	De Medicis
826	De Medicis
827	De Medicis
828	De Medicis
829	De Medicis
830	De Medicis
831	De Medicis
832	De Medicis
833	De Medicis
834	De Medicis
835	De Medicis
836	De Medicis
837	De Medicis
838	De Medicis
839	De Medicis
840	De Medicis
841	De Medicis
842	De Medicis
843	De Medicis
844	De Medicis
845	De Medicis
846	De Medicis
847	De Medicis
848	De Medicis
849	De Medicis
850	De Medicis
851	De Medicis
852	De Medicis
853	De Medicis
854	De Medicis
855	De Medicis
856	De Medicis
857	De Medicis
858	De Medicis
859	De Medicis
860	De Medicis
861	De Medicis
862	De Medicis
863	De Medicis
864	De Medicis
865	De Medicis
866	De Medicis
867	De Medicis
868	De Medicis
869	De Medicis
870	De Medicis
871	De Medicis
872	De Medicis
873	De Medicis
874	De Medicis
875	De Medicis
876	De Medicis
877	De Medicis
878	De Medicis
879	De Medicis
880	De Medicis
881	De Medicis
882	De Medicis
883	De Medicis
884	De Medicis
885	De Medicis
886	De Medicis
887	De Medicis
888	De Medicis
889	De Medicis
890	De Medicis
891	De Medicis
892	De Medicis
893	De Medicis
894	De Medicis
895	De Medicis
896	De Medicis
897	De Medicis
898	De Medicis
899	De Medicis
900	De Medicis

HENRICI COR-
AGRIPPÆ, EQVITIS AVRATI, ET
utriusq; iuris Doctoris, sacræ Cæsareæ Maie-
statis à consilio & archiuus indiciarij,
de Occulta Philoso-
phia,

LIBER PRIMVS.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes
colligant, in tribus his libris mon-
strabitur. CAP. I.

 VM triplex sit mundus, elementalis, cœle-
stis & intellectualis, & quisq; inferior à su-
periori regatur, ac suarum uirium suscipiat
influxum, ita ut ipse archetypus & summus
opifex, per angelos, cœlos, stellas, elementa,
animalia, plantas, metalla, lapides, suæ omnipotentiae uirtutes
exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia
condidit atq; creauit: non irrationabile putant Magi, nos per
eosdem gradus, per singulos mundos, ad eundem ipsum arche-
typum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua
sunt omnia, & procedunt omnia, posse conscendere: & non-
solum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui
posse, sed alias præterea nouas de super posse attrahere. Hinc
elementalis mundi uires, uarijs rerum naturalium mixtioni-
bus à medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœ-
lestis, mundi radijs & influxibus, iuxta astrologorum regulas,
& mathematicorum disciplinas, cœlestes uirtutes illis conne-
ctunt: porro hæc omnia intelligentiarum diuersarum potesta-
tibus per religionum sacras ceremonias corroborant atq; con-
firmant. Horū omniū ordinem & processum, tribus his libris
nūc tradere conabor: quorū primus contineat Magiā natura-
lem,

lem, alter coelestem, tertius ceremonialem. Sed nescio an plane uenia dignum sit, me hominem ingenij ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipsa mea adolescentia tam liberè aggressum esse: quamobrem quæcunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quæquam plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliumq; coetu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ profectorem. CAP. II.

Magica facultas potestatis plurimæ compos, altissimis plena mysterijs, profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & uirtutem, totiusq; naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res inter se differunt, & quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens, uniendo uirtutes rerum per applicationem earum adinuicem, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorum dotibus ac uirtutibus passim copulans atq; maritans. Hæc perfectissima summaq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cū omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicā, mathematicā & theologiā: physica docet naturā eorū quæ sunt in mundo, illorumq; causas, effectus, tēpora, loca, modos, euētus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,

Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aer,

Quid generent: unde & magni primordia cœli,

Vnde maris fluxus, uarijsue coloribus Iris.

Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:

Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula:

Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas

Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras

Concu-

LIBER PRIMVS.

Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,

Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complectitur, &
quæ canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,

Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant

Obicibus ruptis, rursumq; in seipsa residant.

Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,

Omne genus fruticum, lapidum quoq; reptiliumq;

Mathematica uerò docet nos planā, et in tres porrectā dimen-
siones naturæ cognoscere, motūq; ac cœlestiū progressus susci-

Aurca quo celeri rapiantur sidera motu, (pere-

Quid caligantem modò cogat hebescere lunam,

Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem

Per duodena regat mundi sol aureus astra:

Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,

Defectus solis uarios, lunæq; labores,

Arcturum, pleiadesq; hyadas, geminosq; triones,

Quid tantum oceano properent se tingere soles

Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo

Possumus, hinc mæsisq; diem, tempusq; ferendi,

Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes.

Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid Deus, ipsa docet quid mēs, quid intelli-
gentia, quid angelus, quid deniq; demon, quid anima, quid re-
ligio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraq;
mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uer-
borum & figurarum, de arcanis operationibus & mysterijs

signa-

4 DE OCCULTA PHILOSOPHIA

signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos ritè scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atq; ius religionū. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, unit atq; actuat: meritò ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipuè Zamolxis & Zoroaster effulserunt adeò, ut inuentores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, ut Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregiè scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentarijs illustrauit. Præterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum descendam nauigarunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemq; ob eam descendam compertum habemus, Memphiticos uates accessisse, & penè totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, & Chaldaeorum scholas peragrassè, ne sanctissima eos Magiæ monumenta latèrent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicunq; igitur nunc in hac facultate studere affectat, si non fuerit cruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis: & si non fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus & figuris stellarū, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipsa Magia perfectū extat, nec est aliquod opus uerè magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De qua-

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus.

CAP. III.

Quatuor sunt elementa & primaria fundamenta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aer: ex quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur: non per modum coaccruationis, sed secundum transmutationem & unionem: rursusq; cum corrumpuntur, in elementa resoluuntur. Nullum autem sensibilem elementorum purum est, sed secundum magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quemadmodum terra lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq; fit terra: per calorem autem euaporata transit in aerem, & ille supercalescens in ignem, & hic extinctus reuertitur in aerem, in frigida eius autem ex superadustione fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autem censet terram omnino transmutabilem esse, cetera autem elementa & in hanc, & in se inuicem transmutari. Diuiditur itaq; terra à subtilioribus non transmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illam dissoluunt, rursusq; in seipsam remigrans. Vnumquodq; autem elementorum duas específicas qualitates habet, quarum priorem sibi propriam retinet, in altera tanquam media conuenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aer humidus & calidus. Atq; hoc modo secundum duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aeri. Adhuc secundum alium modum elementa sibi opponuntur. Nam quedam graua sunt, ut terra & aqua: & alia leuia, ut aer & ignis: quamobrem priora passiuæ, posteriora uerò actiuæ Stoici nuncuparunt. Proinde adhuc Plato secundum alium modum distinguens, tres unicuiq; assignat qualitates: igni uidelicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obscuritatem, densitatem & quietem. Et secundum has qualitates contraria sunt

DE OCCULTA PHILOSOPHIA

ia sunt elementa ignis, & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutuunt, ita ut aer duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atq; unam terrae, uidelicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terrae, obscuritatem & densitatem: & unam ignis, uidelicet motum. Sed ignis aere duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aer autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Què admodum itaque se habet ignis ad aerem, sic aer ad aquam, & aqua ad terram: rursusq; sicut terra ad aquam, sic illa ad aerem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atq; stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. CAP. IIII.

Quatuor itaq; quæ diximus sunt elementa, sine quorum noticia perfecta nullū in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius compleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur cōmixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & uaria, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia complementum dans, omnium operationum

occulta-

*ip. ne funda
latus opary
robilius*

occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium: ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis effectus, in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti, miranda sunt, & plena mysterijs quæ operari possunt in Magia tam naturali quàm diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum demonum exterminatio, & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientijs quicquam posse operari. Quicunq; autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omnium naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clarè uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quando per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circum

§ DE OCCULTA PHILOSOPHIA.

uelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferens, acutè means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet magnitudinem, actiuus, potens, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse non patitur: ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & propriè subito reducens in rationem, incomprehensibilis, impalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus Immensa & improbare rerum naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) et in quo dubiū sit, plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrans, ut aiunt Pythagorici: sed in cœlo dilatatus, collustrās, in inferno uerò coarctatus, tenebrosus, & crucians, in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronem testatur Cleantes. Est itaq; ignis hic adinuenticus, quo utimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: est in terra, quæ ex resossione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatū tepescit: est in aere, quem sepe feruere uidemus: & animalia quæq; & uiuentia omnia, & uegetantia calore nutriuntur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Super ni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaq; cœlestis & lucius ignis tenebrosos demones: fugat & hic noster ligneus eos, quatenus habet simulacrum, & uehiculum lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datum optimum uenit: splendorem ignis sui emittens & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem nostrum

strum influens. Sicut ergo tenebrarum daemones in tenebris
 ipsis robustiores sunt: sic boni daemones, qui sunt angeli lucis,
 incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari & cœ-
 lesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religio-
 num & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes
 & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus
 fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum, Ne lo-
 quare de Deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæ-
 mones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes:
 nec illa amoueri, quousq; perfectis sacro ritu expiationibus
 terra condantur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquire-
 bat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper
 ignis arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacerdotes
 perpetuum seruabant custodiebantq;. Omniū autem ele-
mentorum basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est ob-
 iectum, subiectum & receptaculum omnium radiorum in-
 fluxuumq; cœlestiū: ipsa in se continet omniū rerū semina se-
 minalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis & mi-
 neralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcunda-
 ta, omnium ex se ipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium
 fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pullu-
 latiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de
 illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata: si dimi-
 seris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata
 & prægnaans, ex se ipsa producet plantas, producet uermicu-
 los & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scin-
 tillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artifi-
 cium ignis purgata, & ad simplicitatē suam congrua lotionē
 reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & re-
 stauratiōis ac conseruationis nostræ ue-
 rissima medicina.

Non minoris potentie sunt reliqua duo elementa, aqua uidelicet & aer: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quæuis, circa aquæ humectationem possit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum uirtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarum semina licet terrea sint, tabesceri tamen aqua necesse est, si foecunda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore uel pluuiâ, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animam uiuentem. Sed aquæ duplicem productionem tribuit, nantium uidelicet in aquis, & uolantium in aere supra terram. Terrenarum etiam productionum ipsi aquæ partim deberi, eadem scriptura testatur, inquiens, quod post creationem uirgulta & plantæ non germinauerant, quia Deus non pluerat super terram. Tanta eius elementi potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemum testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: ut quæ generandi, alendi, augmentandi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimum, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nam, ut ait Plinius, terras deuorant aquæ, flammâs necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu cœlum sibi uendicant: eadem cadentes omnium terra nascentium causa fiunt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarum mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

— Medio tua corniger Hammon

Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calefcit.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum

Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.

Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit

Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Crathis et hinc Sybaris uestris conterminus oris,

Electro similes faciunt, auroq; capillos.

Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,

Verum animos etiam ualeant mutare liquores.

Cui non audita est obscena Salmacis unda?

Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,

Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.

Clitorio quicumq; sitim de fonte leuauit,

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.

Hinc fluit effectu dispar Lyncestius amnis:

Quem quicumq; parum moderato gutture traxit,

Haud aliter titubat, quam si mera uina bibisset.

Est lacus Arcadiae Pheneum dixere priores,

Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto:

Nocte nocent potae, sine noxa luce bibuntur.

Refert praeterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam
et Raphaneam Syriae urbes admirabilem naturam: qui cum
pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum, mox ceu ob-
turatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum aluei
sui praebet transitum: rursusq; septimo die ignotis naturae cau-
sis ad priorem redit aquarum abundantiam: quam obrem in-
cole illum Sabbathaeum nuncuparunt, ob sacrum Iudaeis se-
ptimum diem. Testaturq; nobis Euangelium de piscina pro-
batica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in
illam descendisset, à quacunq; egritudine liberabatur. Eadem
uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum,
qui in Elorum agro apud Heraclaeam pagum iuxta Cytheron
fluuium

fluuium extabat: in quem qui egroto corpore descendisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Nar-
 rat Pausanias, esse in Lyceo Arcadiae mōte fontem, qui Agriæ
 uocabatur, ad quem quoties regionis siccitas frugum interi-
 tum minaretur, ingressus Iouis Lycei sacerdos, post immola-
 tas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus
 ramum manu tenens, ad sacrati fontis summos latices demitte-
 bat: tunc commotis aquis uapor exinde in aera sursum latus
 in nubes conflabatur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne
 obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis,
 omnem regionem salubriter irrigabant. Verum de aquarum
 miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephe-
 sius medicus miranda, & apud nullum aliam quod sciam au-
 torem reperta. Superest de aere dicere. Hic spiritus est uita-
lis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam
præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hæbreo-
 rum doctores illum non inter elementa numerant, sed uelut
 medium & glutinum, diuersa in simul coniungens, & tan-
 quam spiritum mundani instrumenti roboantem habens.
 Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se con-
 cipit, alijsq; cum elementis tum mixtis singulis communi-
 cat, non minus etiam rerum omnium cum naturalium, tum
 artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut dei-
 ficum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; se-
 cum ferens corpora hominum & animalium, per poros in-
 grediens, tam in somno quam in uigilia illis imprimens,
 uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspi-
 ciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur,
transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer
recens absconditum, timore atq; pauore concitatur: quia
 aer ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiri-
 tum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus af-
 ficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem. Om-
 ne uanq;

ne nanq; subito imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerem causam esse somniorū, pluri-
 umq; aliarū animæ impressionū, per dilationē idolorū, seu si-
 militudinū, seu specierū, quæ deciduntur à rebus & sermoni-
 bus in ipso aere multiplicatis, quousq; perueniāt ad sensus, &
 tandem ad phantasiā, & animā recipientis, uidelicet quæ so-
 luta curis, nec impedita, species huiusmodi obuiam expectans,
 ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria
 natura deferantur ad sensus hominum & animalium, pos-
 sunt tamen à cœlo, dum sunt in aere, acquirere aliquam im-
 pressionem, ex qua unā cum aptitudine, à dispositione reci-
 pientis magis ferantur ad sensum unius, quā alterius. Atq;
 hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione,
 nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcunq;
 longissimam etiam uel incognitam distantiam & mansionem,
 breuissimo tempore posse nunciare mentis suæ conceptum:
 etsi tempus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, ta-
 men intra uiginti quatuor horas id fieri omnino necesse est:
 & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fe-
 citq; quondam abbas Trithemius. Quomodo etiam idola
 quedam, non modò spiritualia, sed etiam naturalia à rebus
 effluant, ut puta per influxum quendam corporum à corpori-
 bus: atq; in ipso aere conualescant, tum per lumen, tum per
 motum, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis
 offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant,
 probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus, quomodo austro
 flante aer densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in specu-
 lo reflectuntur imagines ualde distantes castrorum, mon-
 tium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ de-
 cedentibus nubibus mox euanescent. Et in Meteoris prodit
 Aristoteles, quomodo in nube aeris concipiatur iris,
 quadam speculi similitudine. Et Albertus: Effigies corpo-
 rum, inquit, naturæ ui in aere humecto facile effingi possunt
 eodem

VB.

Aus. p. 100.

vis Indis.

Imaginē

p. 100.

vide Polyg.

Trit: Sup. oppos.

fol: 75. b.

22

DE OCCULTA PHILOSOPHIA

eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat
 Aristoteles, cuidam ex uisus debilitate contigisse, ut speculum
 illi fieret propinquus aer, & radius uisuius ad ipsum reper-
 cuteretur, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum
 suum aduersa facie sese præcedere arbitrabatur. Similiter spe-
 culorū quorundam artificio, quas uolumus imagines in aere,
 etiam remotè, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti
 homines uidentes, demonum aut animarum umbras se uidere
 putant: cum tamen non sint, nisi simulacra quædam sibiipsis
 cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco
 obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimum
 foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papy-
 ro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole
 illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum ma-
 gis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptis uel literis, quis
 nocte serena plenæ lunæ radijs opponat, quarum simulacris
 in aere multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cum lunæ radijs
 reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam
 uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod
 equidem nunciandorum secretorum obseſis uillis, & ciuitati-
 bus utilissimum artificio est, olim à Pythagora factitatum,
 & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi non incognitum.
 Atq; omnia hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aeris
 natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas
 rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad ui-
 sum, ita nōnunquam etiam ad auditum, quod in echo manife-
 stum est. Sed sunt illis occultiora artificia, quo quis etiam per
 remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid aliud
 loquatur, uel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt
 etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aer, &
 concitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli
 cardinibus flantes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aqui-
 lone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue
 Eurus.

Eurus : quos Pontantus his duobus uersiculis comple-
xus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.

Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & ca-
lidus, & morbosus, quem Hieronymus uocat pincernam plu-
uiarum. Ouidius sic describit:

— Madidis Notus euolat alis,

Terribilem picca tectus caligine uultum,

Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,

Fronte sedent nebule, rorant, pennæq; sinusq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est,
uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aerem serenum
reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit
loquentem,

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,

Et freta concutio, nodosaq; robora uerto,

Induro nubes, & terras grandine pulso:

Idem ego, quum fratres coelo sum nactus aperto,

(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,

Vt medius nostris concussibus insonet æther,

Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.

Idem ego, cum subij conuexa foramina terræ,

Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,

Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem

— Concutio.

Zephyrus uerò, qui & Fauonius, uentus leuissimus ab occi-
dente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus,
resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contra-
rius Eurus, qui & subsolanus, & apelicotes, ab oriente,
uentus aquosus & nubificus, & rapidæ uoracitatis. de istis
ita canit Ouidius:

Eurus

Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna recessit,

Persidaq; & radijs iuga subdita matutinis.

Vesper, & occiduo quæ litora sola tepescunt,

Proxima sunt Zephyro, Scythiam septemq; triones,

Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus

Nubibus assiduis, pluuiosq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima & sensibus, & moribus.

CAP. VII.

Post quatuor simplicia elementa, proximè sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationem omnia elementa in compositionem conueniant, singula tamen unum præcipuum elementum sequuntur, imitanturq;. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, ut liquifieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur phisici, experiuntur alchimici, ex aqua viscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aëre conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus

Ignis est ollis uigor & cœlestis origo.

Adcoq; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiant. Rursus unumquodque illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præcipuè terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aërei qui aquæ supernatant: & spongiosi sunt, ut lapis, spongia, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur: aut ex ipso geniti sunt, sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque asbestus. Similiter inter

inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuum: aerea, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aerem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignituum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aerea, quæ extra aerem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, ut salamandræ, & quædam cicadæ, piraustas uocant: & quæ igneo quodam calore feruent, ut columbæ, struthiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirantes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aerem, & spiritus uitalis ignem, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt. nam rubra cholera cedit igni, sanguis aeri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert igne intellectus, aerem ratio, aquam imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur. nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est: nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorem, & inertiam, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, & amicabiles mores, aer: impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundum illa sunt, atque ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundunt.

18 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæ-
monibus, in angelis, in ipso deniq; Deo.

CAP. VIII.

Est Platoniorū omnium unanimis sententia, quemad-
modum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus,
ita etiā in hoc corporeo mūdo, omnia in omnib. esse, mo-
dis tamen diuersis, pro natura uidelicet suscipientium: sic &
elementa non solum nō sunt in istis inferioribus, sed & in cœ-
lis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium
opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt
crasse quædam formæ, immense materiæ, & materialia ele-
menta: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & ui-
res: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quā infra
lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine
aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non
urens, sed lucens, omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis præ-
terea ignei sunt Mars, atq; Sol: aerei, Iupiter & Venus: aquei,
Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolunt orbem octauum,
atq; Luna (quæ tamen à plerisq; aquea putatur) quando ui-
delicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita ui-
cinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiam in-
ter signa quædam ignea, quædam terrea, quædam aerea, quæ-
dam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplici-
tates distribuētes illis cuiusq; elementi principia, medium &
finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmē-
tum Leo, finē Sagittarius habent: principium terræ Taurus,
progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium
Gemini, processum Libra, terminum Aquarius: aquæ princi-
pium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex
horum itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum
elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uerò etiam &
dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alij dicantur ignei,
alij terrestres, alij aerei: alij aquei. Hinc illi apud infros qua-
tuor

tor fluuij, igneus Phlegethon, aereus Cocitus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in Euangelij legimus ignem gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnum ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos Dominus aere corrupto. & apud Iob, Ad nimium calorem transilient ab aquis niuium. & apud eundem legimus, terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum. Proinde etiam in supramundanis angelis & beatis intelligentijs hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma Dei sedilia: est & clementia pietasq; aquea uirtus mundans. Hinc à Psalmista uocatur aqua, ubi de cælo ait, Qui regis aquas superiora eis. Sunt etiam in illis aer subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocantur à sacris literis, pennæ uetorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spiritus, et ministros tuos ignem urentem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphim, & uirtutes & potestates: terrei cherubim: aquei throni, & archangeli: aerei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice non ne legitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorem? non ne de eodem dicitur, fons aquæ uiuæ mundificans & regenerans? non ne idem spiritus spirans spiraculum uitæ: idemq; etiam Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq; & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primum in istis inferioribus, sed seculenta & crassa, in cælestibus autem puriora & nitida: in supracælestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elementa, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentijs distributæ potestates, in cælis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

Elementa & in omnibus rebus.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. CAP. IX.

Virtutes rerum naturales quædam sunt elementales, ut calefacere, frigesacere, humefacere, exiccare: & uocantur

Virtutes naturales rerum uariarum.

tur operationes seu qualitates primæ, & secundum actum. hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatū nulla facit: quedam uerò insunt rebus ab elementis componentibus: tales etiam ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollicatiuæ, induratiuæ, stypticæ, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubricatiuæ. & aliæ plures. multa enim habet agere qualitas elementalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum uirtutum: quemadmodum de his in medicorum libris copiose tractatur: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoque agunt in membrum determinatum, ut prouocantes urinam, uel lac, uel mēstrua, & dicuntur qualitates terciæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secundas, & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur.

Artificiosa
multa admiranda.

Multa etiam artificialiter fiunt, quæ homines ualde admirantur: sicut est ignis aquam comburens, quæ uocant ignem Græcum: cuius plures compositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluuia, uel uento, uel sole accenditur: & fit ignis, qui uocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil cōsumit præter seipsum: & sūt ignes inextinguibiles, & oleo incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidetur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel

semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contrà etiam preparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lèdi non possit, & fiunt confectiões quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; ullo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum uocat, Græci ἀσβεστον dicunt, quod ignibus non absuitur, de quo Anaxilaus ait, circumdatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur ictibus cædi.

De uirtutibus rerum occultis. CAP. X.

INsunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare uenenum, pellere anthraces, attrahere ferrum, uel quid aliud: & hæc uirtus est sequela speciei, & formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementalī qualitati concessum. Nam hæc uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimum possunt: elementalī autem uirtus, quia materialis est, ut multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocantur autē proprietates occultæ, quia causæ earum latentes sunt, ita quòd humanus intellectus non potest eas usquequaque inuestigare: quare philosophi maximam earum partem longa experiētia plus quàm rationis indagine adepti sunt. nam ut in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus, sic transformatur per uirtutem quandam occultam, quam ignoramus: non quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem, quàm in stomacho trāsformaretur. Sic sunt rebus ultra elemētales qualitates, quas cognoscimus innatæ quædam aliæ uirtutes, & ita à natura concreatæ, quas admiramur, ac sepe stupeſcimus nobis ignotas, uel raro uel nusquam conspectas: ut de phœnice que unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, sese ipsa refeminat ales,

Assyrii phœnica uocant.

Et alibi:

b

3

Conuenit

Proprietates
occultæ cur
dictæ.

Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,

Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Admirationē grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ Matres feræ. nam sit Matrea fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canētib; lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum uirtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atque durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum: cuius stomachus traditur etiam ferro ignito non ledi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat uentorum impetus, & domat æquoris rabiem, ut quantumcunque etiam imperent & seuiant procelle, infinitis etiam uelis peruentam tensis, tamen usque adeo solo tactu compescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamadræ & pyraustæ bestiole uiuunt in igne: licet quandoque ardere uideantur, tamen non leduntur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cū quo etiā & portæ Cassiæ ex ære fabricate illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcam Noe conglutinatam fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum unum quempiā beato Antonio eremite quondam locutum, & gentilem errorem in se animalibus colendis damnassee, cōmunemq; Deum pro se precandum orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicū productum affirmat, & mox ad Constantinum principem desti-

natum.

Quomo-

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant. CAP. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, unam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilem, incorpoream & æternam: atque eandem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primò in ipso quidem bono: hoc est, Deo, per causæ modum, solum esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicum: conuenire tamen inter se essentia, ne Deus sit substantia multiplex. Ponunt secundò in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas propriè, atque in super absolutis formis inuicem differentes, ita ut ideæ in Deo quidem omnes una forma sint: in anima mundi uerò multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisque distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa: ponunt in materia denique ut umbras. Accedit ad hæc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiam figuras, impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaque stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum uirtutes & proprietates dependent, ita ut quælibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualem per rationes animæ mundi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ non modò causæ effendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuiusque uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quòd uirtutibus certis, scilicet certam & sta-

24 DE OCCULTA PHILOSOPHIA

bilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agentibus, mouentur uirtutes in natura rerum existentes, quæ quidem uirtutes sunt idearū operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate uidelicet, & inæqualitate materiæ. hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdem speciei magis ac minus potentes, secundum puritatem uel confusionem materiæ. omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per confusionem & inhabilitatem materiæ. Vnde Platonici ipsis in prouerbio fuit, secundum merita materiæ infundi uirtutes cœlestes. de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis mobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur.

C A P. XII.

Indiuiduorum singulares etiam dotes plurimis insunt tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium, situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cum esse mirabilem quandam uirtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi: quæ quidem talis est, qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quamcunq; formam concipimus,

cipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrendo, uel fugiendo: sic frequenter animæ coelestes, quando diuersa concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, non modò res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Aui-cenna: Quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uariis effectus, inclinationes & mores, non tantummodo à materia uariè disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: non quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uariè distribuuntur ab ipsa omnium prima causa Deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult; cui tamē cooperantur secundæ causæ, angelicæ & coelestes, corpoream materiam, & alia illis cōmissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à Deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ.

CAP. XIII.

Omnibus notum est, uirtutē quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia uirtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius cōfricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: ætites foetus mulierum & plantarum, superpositus corroboret, suppositus trahit: iaspis sanguinem comprimit: echineis nauem sistit: rhebarbarum cholera depellit. Chamæleontis iecur summis regulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum perstringit, & gestantem inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert: lipparis suffi-

22
 tus omnes bestias euocat. Synochitides umbras inferorum edu-
 cit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Ennectis
 somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopi-
 ca, qua ferunt siccari stagna, & clausa omnia aperiri: & Lata-
 cem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, ut quo-
 cunq; uenissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spar-
 tanica, siue Scythica, qua gustata uel saltem in ore detenta, fe-
 runt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apu-
 leius se à numine edoctum multa herbarum & lapidum gene-
 ra esse, quibus homines etiam perpetuam uitam sibi contribue-
 re possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cogno-
 scere, qui cum paruum tempus uiuentes, malis auidè studeant,
 & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis acci-
 piant, neq; dijs ipsis parsuros. Verùm unde nam sint hæ uir-
 tutes, nemo ex his prodidit, qui de rerum proprietatibus ingē-
 tia uolumina ediderūt, non Hermes, non Bochus, non Aaron,
 non Orpheus, non Theophrastus, non Thebith, non Zenothe-
 mis, non Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac lu-
 deus, non Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnol-
 dus: & tamen omnes hi fassi sunt, quod Zacharias ad Mithri-
 datem scribit, magnam uim, & humana fata lapidum herba-
 rumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hæc ueniant, altior spe-
 culatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis
 sensibus & qualitatibus non discedens, hæc ab elementis earū-
 demq; qualitatibus prouenire: quod fortè uerū putari posset,
 nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem la-
 pidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo
 Academici cum suo Platone ideis rerum formatricibus has uir-
 tutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad
 stellas, Albertus ad formas rerum específicas huiusmodi opera-
 tiones reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari
 uideantur, nullus tamen eorum, si rectè intelligatur, à ueritate
 discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectum in pluri-
 bus con-

bus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutum finis
& origo, sigillum idearum ministris suis præstat intelligētijs:
qui tanquam fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali
uirtute consignant cœlis atq; stellis, tanquam instrumenta, ma-
teriā, interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quæ
in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducen-
da resident: easq; dator formarum distribuit per ministeriū in-
telligentiarum, quas super opera sua constituit rectrices & cu-
stodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, ut
omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum
omnium sit ab ipsis intelligentijs præsidentibus. Prouenit ita-
que forma & uirtus primò ab ideis: deinde ab intelligētijs præ-
sidentibus & regentibus, postea à cœlorum aspectibus dispo-
nentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus
correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elemen-
ta disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus
istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per uir-
tutes disponentes, in intelligentijs per rationes mediantes, in
archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cu-
iusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est.
Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaq; herba &
lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentijs
præsidentibus unaquæque res multa sibi comparat: potissimè
autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata cor-
respondent, consonantia suo harmonico concentu, ueluti hym-
nis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes,
quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris in-
uitantur cantantibus: Benedicite Dominū uniuersa germinan-
tia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres
cœli, bestię & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq;
est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium conne-
xio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exē-
plaria & ideas æternas, unaquæq; res determinatum habet in
archety-

archetypo particularē locum, unde uiuit & originem trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationū & omniū quæ sunt à Deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omiſſis his medijs, aut suspenſo corū ministerio, immediate ex seipſo illa facit Deus, quæ opera tunc miracula uocantur. nam cum primæ causæ imperio et ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij uocant, necessario agant, & effectus suos necessario producant: nonnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit Deus, ut ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima Dei sunt sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combuſſit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spacio retroceſſit: sic ad Ezechie petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. CAP. XIIII.

Democritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium uires inferorumq; naturas diligentissime perscrutati, omnia plena dijs esse dixerūt: nec abs re: siquidem nulla res est tam præstantibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem uocabant uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij uitas, alij etiā animas nominabant: & ab his uirtutes rerum dependere dicebāt: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicentes, uidelicet unius entis animam egredi,

gredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cum uerò anima primum mobile sit, & ut dicunt, sponte & per se mobile: corpus uerò uel materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: iccirco ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessariò requiritur tanquam medium, quo animæ coelestes insint corpori crassiori, et mirificas dotēs largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster. sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris, sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia. Nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat, magis tamen ac maximè infunditur his, qui huius modi spiritus plurimum hauserint: bauritur autem per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaque spiritum omnis occulta proprietas propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animantia, per solem, per lunam, per planetas, perque stellas planetis sublimiores. Potest autem hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab alijs elementis plurimum segregare: aut saltem his rebus plurimum uti, quæ hoc spiritu plurimum abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusque agunt, tum etiam promptius generant sibi simile. est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo: quare Alchimistæ nituntur eum spiritum ex auro argentoque secernere: quem rite segregatum & extractum, si postea illum cuius eiusdem generis materiæ, hoc est, cuius metallorū adhibuerint,

22

E. E.

2B.

Alchimia

adhibuerint, aurum statim argentumue conficiat. Et nos illud facere nouimus, & aliquando uidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & non intensa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine. CAP. XV.

PAtet ergo, in rebus proprietates occultas non ab elementalī natura, sed coelitis insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix denique notas: quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur, quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde o cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæque res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinatur ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementalī. Quandoque etiam in ipsa substantia, sicut in sale uidemus. nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cum agere coeperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quo ad fieri potest, ad sui par & consentaneum: quòd etiam manifestè uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus transmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis, uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odium, uel quæuis alia passio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoque etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem, passionem, uirtutem, maximè mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignem, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est notum

notū apud medicos, quòd cerebrū iuuat ad cerebrū, & pulmo
iuuat ad pulmonē: sic ferūt, quòd ranae dexter oculus dextro, si-
nister sinistro, suspensi ē collo natiui coloris panno, lippitudi-
nes sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testu-
dinis conferunt podagricis, adalligati ita, ut pes pedi, manus
manui, dextro dextro, sinistro leuius suspendatur. Hoc modo
dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: &
ex eo maximè testiculi, & matrix uel urina. Sic ferunt mulie-
rem non concipere, quæ accipit omni mense de urina mule,
uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquā
proprietaem uel uirtutem, quæramus animantia, uel alias
res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assuma-
mus nobis partem, in qua talis proprietas, uel uirtus maximè
uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus
aliquod animal, quod maximè diligit, cuiusmodi sunt colum-
ba, turtur, passer, hirūdo, motacilla: & ex his assumamus mem-
bra, uel partes, in quibus maximè uiget Venereus appetitus,
quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum.
Atque id fiat eo tempore, quando hæc animalia tali affectu ma-
ximè capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant a-
morem, & inferunt. Simili modo ad augendā audaciam, quæ-
ramus leonem, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos,
uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Plato-
nicus, quòd canes, & corui, & galli, conferunt ad uigiliā:
etiam philomela, & uespertilio, & noctua, atque ex his ma-
ximè caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, si quis cor corui, uel ue-
spertilionis super se portauerit, non dormitabit donec depona-
tur. Idē facit caput uespertilionis aridum alligatum in dextro
brachio uigilantis. nā si ponatur super dormientem, fertur nō
excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo
efficiunt loquacem, & ex his maximè lingua & cor: sic lingua
ranae aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor
bubonis impositum manui mulieris dormientis sinistræ, fer-
tur effi-

tur efficere, ut omnia secreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuae, & sebum leporis positum supra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuam: & quæcunque habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderunt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notum est, quod cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phoenix renouatur per rogum, quem sibi cõstruit, & similis uirtus est in pellicano: cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres menses regeneratur ex eo pellicanus. Idcirco medici quidam quibusdam confectionibus ex uipera & elleboro, & ex quorundam eiusmodi animalium carnibus confectis, promittunt restituere iuuentutem, & restituunt quandoque, nonnunquam etiam talem, qualem Medea Pelie seni promissam restituit. Creditum quoque est, ursi sanguinem applicato ore è recenti uulnere haustum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimum sit.

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuò communicantur. CAP. XVI.

Scire debes, tantam esse rerum naturalium potentiam, quod non modò cunctas res sibi propinquantes sua uirtute efficiant: uerum etiam præter hoc, infundunt ipsis cõsimilem potentiam, per quam hac eadem uirtute ipsæ etiam cætera afficiant, quemadmodum in magnete uidemus: qui quidem lapis non solum annulos ferreos trahit, sed uim etiam annulis ipsis infundit: qua hoc idem efficere possunt, qualem uidisse referunt August. & Albertus. Hoc modo fertur, quod meretrix publica in qua est audacia & impudentia exterminata, hac ipsa proprietate cuncta sibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eam alijs. Ideo dicunt, quod si quis induat uestem
uel

uel camisiam meretricis, uel secum habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudēs & luxuriosus: simili modo dicūt pannū, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam tristitiæ & saturnalem: & laqueum suspendiosi similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcatæ, & una in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum recepisse uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissa annulos contra lippitudinem ualere. Idem quoque in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundium, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt.

CAP. XVII.

Restat nunc uidere, quod omnes res habēt inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timēdum & horribile, inimicum & destructiuum: contra, aliquod exultans, lætificans & confortans. sic in elementis, ignis aduersatur aquæ, & aer terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habēt, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habent domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercuriū, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorum, quorum exalta-

tiones oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitie & inimicitie superiorum, tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitie & inimicitie, nihil aliud sunt, quam inclinationes quædam rerum in se inuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrarium, & horrendo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaque sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litē, & amicitiam. Inclinationes uerò amicitie in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuā in ferrū: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partū: athates in fecundiam. Simili modo naphtha trahit ignem, proflitq; in eam undecunq; uisam: similiter aproxis herbe radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & foeminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum feri foemina absq; masculo: & amygdala solitaria minus foecunda est. Amant uites ulmum, & opium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uerò amicitia est inter merulam & turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et uarijs albæ iunguntur sepe columbæ,

Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Animalum
cum alijs re-
bus amicitia.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum alijs rebus, ut cum metallicis,

callis, & lapidibus, & cum uegetalibus: sic feles siue catus gaudet nepta herba, ad cuius affricationem concipere traditur, & defectum masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flauienti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu concipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam in uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritiā, & ars innata medicinalis. nam buffo quādo alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidonium uisui salubrem herbam hircines monstrauere, quæ cum ea pullorum suorum oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merula laurifolijs annuū fastidiū purgant, quo etiā corui chamæleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia conualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictānum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percussit telo, hoc eius herbæ pastu eijciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulò ante partum, purgant se quadam herba, quæ fefelis dicitur: similiter phalangiotacti, cancos edendo sibi salutem quærent. Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cum uenatos se sentiunt toxico Gallico, quercum, uel, ut alij dicunt, coruatiuam quærent pro medela. Elephantēs chamæleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro. Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cete-

Homines à
brutis quorū
nam didice-
runt.

reque; aquaticæ aues herba sideritide: Columbae, turtures, gallinae, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum sibi humanis stercorebus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP. XVIII.

E Conuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, et tanquam ira, indignatio et contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suum contrarium, ut propellat tanquam fugientia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarum in choleram, theriaca in uenenum, saphirus in anthracem, et ardores febriles, et ægrotudines oculorum: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, et noxia phantasmata, smaragdus, et agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atræ bilis illusiones, et dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaricie, luxuriæ, et omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, et ad alam uespertilionis, et ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiunt: estque etiam origanum solifugis contrarium, et salamandris resistit: et cum brassica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingant: et dicitur quod fel corui fugat et deterret homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dissidet cum magnete, ut iuxta positus non sinat ferrum attrahi: et apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: et quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures et mustelæ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrupti præterea uetustitate: sic scorpionibus contrarius est stello in-

Animalium
antipathia
atque dissidiū.

lio intantū, ut uisu quoq; pauorē eis afferat, & torporē frigidī sudoris: itaq; in oleo putrefaciūt: & interficiūt cū eo ictus inungentes scorpionū. Est etiā inimicitia inter scorpiones & mures; quare etiā mus suppositus pūcturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiā scorpius & stalabores, aspidēs, & ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil æquē aduersari quā caneros, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiā cum sit in cācro torqueri serpentes, etiā scorpius & crocodilus se mutuo perimunt. & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit uiso ariete, fugit etiā uisa uipera: elephas audito grunntu suis, & leones uiso gallo timent: & pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipuē si allium fuerit ei incoctū. Est etiā inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitallēs & turtures, bicutus & pagrus, clorius & turtur, ægepij & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiā inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus. Itē polypum intantum locusta pauet, ut si iuxta uideat, omnino moriatur. Locustam congrus, rursus polypum congrus lacerat: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum attingere: & si pelles utriusque contrariæ suspendantur, ferunt decidere pilos pantheræ, dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyænæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo læditur, & intrepidè præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda, uel pellis, uel caput lupi supra præsepæ, tristantur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalon parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à uulpibus, inuicem hæc castulos ipsius, ipsamq; uellit: quod ubi uiderint corui, contrà auxiliantur,

xiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens, iccirco asinos odit flores spinæ deuorantes. Egithus uerò auis minima intantum cum asino dissentire fertur, ut sanguinem eorum constet non coire, quo etiam rudente egithi oua et pulli pereunt. Oliua quoque cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem plantata fuerit, uel infructuosa perpetuò manere, uel omnino arefcere dicitur. Nichil magis timet leo, quàm faces ardentes, neque ulla alia re atque his domari creditur: et lupus neque ferrum timet, neque hastam, sed lapidem, cuius proiectu uulnere factò gignuntur lupo uermes. Reformidat camelum equus, adeò ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furcens uis arietis mitescit. coluber nudum hominem timet, quem uestibus persequitur. taurus ferociens si ficui alligetur, conflagrescit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, et quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. CAP. XIX.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Insuper cōsiderare debes, uirtutes rerum inesse quibusdam secundum speciem: ut audacia et animositas in leone et gallo, timiditas in lepore et agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, insidiositas et fraudulētia in uulpe, adulatio in cane, auaricia in coruo et cornice, superbia in equo, ira in tygride et apro, tristitia et melancholia in cato, libido in passere, et sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uerò insunt rebus secundum indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aspectū cati, ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem

speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ fortè mordicus illam apprehendissent ipso omnino illeso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellā, quæ araneas in escam uenabatur, eoq; sibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini, ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes, à corporibus cœlestibus infusæ, quod superius monstrauius.

Quòd uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uerò in certis suis particulis aut membris.

CAP. XX.

Rursus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam præcipuam suam partem, sed secundum suam totam substantiam. Sic hyæna habet secundum suam totam substantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quàm folijs & semine: & sic de similibus. Quædam autem uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solum in lingua, uel oculis, uel alijs quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyænæ, quæ quodcunque animal lustrauerit, euestigiò hæret, stupefcit, & mouere se non potest. Similis uirtus est in oculis luporum

quorundam, qui si quem prius uiderint, stupefcit, & raucescit adeò, ut si clamare uoluerit, non habeat uocis ministerium. de hoc Vergilius meminit, ubi canit:

— Vox quoq; Mœrim

Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, inter-
 mitte feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi legun-
 tur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, Cur oculis & non alijs par-
tibus potissi-
mum utatur
fascinatores. propterea à Ioue submersi. iccirco fascinatores huiusmo-
 di animalium oculis in collyrijs utuntur ad similes passio-
 nes, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fu-
 giunt ex corde upupæ, non ex capite, pede uel oculis: sic fel
 stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, non
 cauda, uel caput: & fel caprarum uase æneo in terram con-
 clusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus
 & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habentem fu-
 giunt canes: & uulpes gallinaccos non attingunt, qui uul-
 pinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas
 uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout
 72 ipsis secundum receptibilem diuersitatem cœlitus infundun-
 tur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt
 nisi uitam, oculi uerò uisum, & aures auditum. Et est in
 humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz
 appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli corru-
 ptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper con-
 seruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex se-
 mine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum ani-
 male repullulascet. Et hæc uirtutes non declarantur ra-
 tione, sed experientia.

De uir-

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in
uita tantum, & quæ remanent in il-
lis etiam post interitum.

CAP. XXI.

Sic præterea oportebit, quasdam proprietates inesse re-
bus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post
mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & cata-
blepa interimunt uisu, quando uiuunt: post mortem uerò ni-
hil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita
uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod di-
cit Archytas, Si accipiatur cor recenter extractum ex anima-
li, & adhuc calens, atque uiuens suspendatur supra patientem
febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upu-
pæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente
& palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscenciam, intel-
lectum & diuinationem. Hinc totum est generale præcep-
tum, quod scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus,
sive lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus,
ungulæ, hæc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri de-
bent: atque etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis re-
manentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ra-
næ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel ocu-
lum lupi, non interficias lupo: & sic de similibus. Sic tra-
dit Democritus, Si quis extrahat ranae marinae uiuenti lin-
guam, nulla alia parte corporis adherente, ipsaq; demissa
in mare, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormi-
enti, quæcunque interrogauerit, uera responsuram. Simili
modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita
ut cæcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt: eos
demq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præ-
stare uigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ ra-
dius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuen-
ti ablati sit, ipsaq; denuò in mare demissa. Sic ferunt serpen-

42 DE OCCULTA PHILOSOPHIA.

tis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse,
si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens
maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur
fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero ocu-
lum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non
dimiserit. Item dentes omnium serpentum, quando uiuis ex-
empti sunt, suspensi supra patientem, quartanam sanare di-
cuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari
dentiū dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ di-
missa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæ-
leontis, si uiuenti crepta sit, ad iadiciorum euentum pollere,
eandemq; salutare esse parturientibus circa domum: cauend-
um autem, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimum.

Quæ post
mortē uires
suas retineāt.

Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes: ac de his
dicunt Platonici, quod res in quibus minus mergitur idea ma-
teriæ, in his adhuc postquam mortuæ sunt, & defunctæ fue-
rint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat. Sic
in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & ope-
ratur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quod si-
cut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam
ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum avium pennas & plu-
mas destruunt & corrodunt: eadem ratione pellis leonis om-
nēs alias pelles consumit: & pellis hyenæ destruit pelles pan-
theræ: & pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc
non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq;
in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc
est lupi, obmutescere facit tympanū de pelle agni. Simili mo-
do tympanum factum de pelle ericiij marini, procul fugat om-
nia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus
fuerit: & fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in
lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri posse
consonantiam, manifestum est.

Tympanon
ex diuersis
pellibus, di-
uersi effect⁹.

Quomo-

Quomodo res inferiores subsunt corporibus coe-
lestibus, & quomodo humanum corpus i-
pſaq; hominum exercitia & mores, stel-
lis, atq; signis distribuuntur.

CAP. XXII.

Manifestum est quod omnia inferiora subsunt ſupe-
rioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) ſibi
inuicem inſunt, ſcilicet in infimis ſuprema, & in ſu-
premis infima : ſic in coelo ſunt terrena, ſed ſicut in cauſa
modoq; coeleſti : & in terra ſunt coeleſtia, ſed modo ter-
reſtri, ſcilicet ſecundum effectum : ſic dicimus eſſe hic entia
quodam ſolaria, quodam lunaria, in quibus Sol & Luna
cauſant aliquid ſuae uirtutis. Vnde res huiusmodi reci-
piunt plures operationes & proprietates conſimiles ope-
rationibus ſtellarum ac figurarum, quibus ſubsunt: ſic co-
gnoscimus ſolaria eſſe reſpectiua cordis & capitis, pro-
pter leonem ſolis domum, & arietem ſolis exaltationem: ſic
martialia conſeruant capiti & teſticulis, propter arietem &
ſcorpionem: hinc quibus uino inebriatis ſenſus titubant, & ca-
put dolet, miſſis in aquam frigidam teſtibus, aceto ue dilutis,
praſentaneum remedium eſt. Sed circa iſta neceſſarium eſt
ſcire, quomodo corpus humanum diſtribuitur planetis atque
ſignis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionem, ſolem praeeſſe
cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & ſpiritu
uite: linguae uero & ori, & caeteris inſtrumentis ſuae organis
ſenſuum, tam interiorum quam exteriorum: in ſuper mani-
bus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phantaſtica praeeſſe:
Mercurium ſpleni, lien, ſtomacho, ueſicae, matrici ac auri
dextrae, ipſiq; receptiuae uirtuti; Saturnum hepatis & car-
noſiori parti ſtomachi; uentri quoque, & umbilico Iouem:
unde in Iouis Ammonij templo effigiem umbilici repositam
tradit antiquitas. Sunt praeterea qui illi etiam coſtas, pecten,
intestina, ſanguinem, brachia & dextram manu, ac ſiniſtram

Vmbilici ef-
figies cur in
templo Iouis
Ammonij.

3
+
f.
4

aurem, ac uirtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & uenis, & renibus, & chyli fellis, natibus, & dorso, & decursui spermatis, & ui irascibili, præficient Martem. Iterum renibus & testiculis, uulua, & matrici, & genitali semini, & ui concupiscibili Venerem; insuper & carni, & pinguedini, uentri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venero inseruiunt, ut osi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna uerò etsi totum corpus, & singula membra pro uarietate signorum sibi uendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi uigore. Ipse uerò Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistram, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi, & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uuluam, & matricem: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Pisces regunt pedes. Et sicut horum signorum triplicitates sibi correspondent, & conueniunt in coelestibus, sic etiam conueniunt in membris, quòd ea experientia satis constat: quoniam ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela uni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedibus cessat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, scias quòd res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ,

Humani corporis partes quib. planetis atque zodiaci signis subsunt.

planetae, & suis præcipue domicilijs & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cynamomum, crocus, lignum aloes, thus, ambra, muscus & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad letitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipsa quoque hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt. Nam Saturnus regit senes & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, mæcellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Hominū mo-
res & exerci-
tia planeta
subiacent.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atque quæ res sunt solares. CAP. XXIII.

QUæ uero res cui stellæ uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorum, uel motus uel figuræ superiorum: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaris sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus uitæ: inter sapores, qui est acutus dulce-

dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem habetq; à sole, quod sit cordis confortatiuum. Inter lapides uerò qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis detites aureis guttis solem imitans, uirtutē habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, cōfortat cerebrum, confert uisui: sicc carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aereū & uaporosum: sic chrysolithus lapis habēs in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quando soli opponitur, stella aurea emicat, cōfortat spiritalia, confert asthmaticis: et quando perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melancholicos stulticiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radijs solis opponitur, & pars altera in umbra tenetur, colligit radios in se solares, quos proijciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis uiridis ad modum iaspidis, uel smaragdi, guttis rubeis stellatus facit constantem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad uitæ longitudinem: & est uirtus eius mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem conuertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos, quasi sol pateretur eclipsim, quando uidelicet inungitur succo herbe eiusdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominum, quorum aciem ita præstringit, atq; ita obcecat uisum hominū, ut uideri non permittat gestantem se: quod tamen non facit sine adiutorio herbe eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc est solsequium. Has uirtutes & Albertus magnus, & Guilielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutē à sole contra uenena, & pestiferos uapores, reddit gestantem tutum & gratam, confert ad diuitias & ingenium, confortat cor: retentus in ore,

Chrysolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

in ore, uehementer animum exhilarat. Item pyrophilos lapis *Pyrophilos* rubicundus permixtus. de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarū ad Octauium Augustum, quod aliquod uenenum est tantæ frigiditatis, quod cor hominis interempti conseruat ab uisione, ita quod si aliquandiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos, ab igne. Habet mirabilem uirtutē cōtra uenena, & reddit gestantē gloriosum, & formidolosum aduersarijs. Præ omnibus aut solaris est lapis, quē inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaurea, qui alios lapides ad se trahit, quēadmodū magnes ferrū, contra omnia uenena efficacissimus, ab alijs pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius. Item solaris sunt auripigmētū, aureiq; coloris, & luminis plurimi. Ex plantis uerò & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solem, ut heliotropiū, & quæ implicant in se folia recedente sole: oriente uerò, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarē esse, & fructuū & folio ū figura testatur. Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoque præstans uaticinium & expiationem, fugansq; caco-dæmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hedera, & uitis: & quæcunque uenena, & fulgura repellunt, & perpetuò uiuentes hyemis algores non uerentur. Item solaris sunt menta, mastix, zedoarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum aloes, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uerò solaris sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarum rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorum rex, ab Aegyptijs apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem nominant.

nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctij tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint. Item solares sunt inter aues, phoenix auis unica, & aquila auium regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi aduocant, ut gallus & coruus: accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcunq; colligunt solis operum similitudinem, ut uermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quem selem uocant, forma lucida, quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq;. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autem maxime solaris est uittulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes, exiccatiq; in lapidem aurei coloris durefcunt.

Quæ res subsint lunæ. CAP. XXIIII.

Lunaria uerò sunt inter elemēta terra, deinde aqua, tam maris quam fluuiorum, & omnia humida, humores arborū, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorū, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus. Inter metalla uerò argentum: inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & uiridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescen-

crescentis, minuentisue numero. Item margaritæ, quæ ex aqua stillicidijs in conchis generantur, similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion, quæ uertitur ad lunã, quemadmodum heliotropion ad solẽ, & palma arbor ad singulũ lunæ ortũ, singulũ ramum emittens: hyssopus etiã species roris marini minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiã lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singule plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt, quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canis omnis generis. Lunaris etiam est chameleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit, quemadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperitur: naturam uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera. fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbem, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis menstruus, cum quo multa mira & monstrosa fiunt apud magos. Hyæna etiam sexum mutans, uarijsq; obnoxia ueneficijs, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt, ut castores & lutres, & quæ uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absque manifestis seminibus aut æquiuocè generantur, ut mures ex coitu & ex terre cõputrescentia. Inter aues lunares sunt anseres, anates,

Arbores &
plantæ luna-
res.

Animalia lu-
naria.

Aues luna-
res.

d merguli;

merguli: & omnes aquatiles & piscium uenatrices, ut ar-
deæ: & quæ æquiuocè producuntur, ut uestpæ, ex cadaue-
ribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum, musciliones
ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxi-
mè uerò lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem
uocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & uiginti die-
bus, quibus luna totum zodiacum metitur: nono autem &
uigesimo die, quibus luminarium coniunctionem futuram pu-
tat, adaperiens in aquam proijcit, unde tunc prodeunt scar-
bei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lu-
næ variantur: & quicumq; lunæ motum obseruant, ut torpe-
do, echeneis, cancer, ostrea, conchyliæ & rane.

Pisces luna-
res.

Quæ sunt sub Saturno. CAP. XXV.

Saturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: in-
ter humores atra bilis humectans, tam natia, quàm ad-
uenticia præter adustam. Ex saporibus acetosi, acrio-
res, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pondus
aurum, aureaq; marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa,
camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes,
& omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbo-
res, asphodelus, serpentaria, ruta, cuminum, helleborus,
silphium, mandragora, opium: & quæ stupefaciunt, & quæ
neq; seruntur unquam, neq; fructus ferunt, & quæ nigran-
tes baccas, nigræque fructus producunt: ut ficus atra, pinus
& cupressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, tor-
ua, sapore amara, odore uiolenta, umbra nigrata, pice acer-
rima, fructu superuacua, duratione incorrupta, funesta &
Diti sacra, sicut apium, quo antiquitus tumulorū thecas, an-
tequam in illis mortuorū imponerent corpora, sternere con-
sueuerunt: quamobrè in conuiuiorū coronamentis ex omni-
bus passim herbis & floribus fertanectere fas erat præter-
quàm ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati nō conueniat.
Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, cō-
templa-

Cupressus fe-
ralis arbor.

Apium cōto-
namentis o-
lim interdi-
ctum.

Templatiua, uel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus, & quæ foetus suos deuorant. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, ursus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo: serpentia omnia & reptantia, scorpiones, formicae, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, ut mures uermesq; multiplices. Inter aues uero Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ uocis, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Itē bubo, noctua, uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus uero anguilla, seorsum ab alijs piscibus degens, muscipula, & canicula foetus suos deglutientes. Itē testudines, ostreae, conchylia, & spongiae marinae, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. CAP. XXVI.

Iouialia sunt inter elementa aer: inter humores sanguis, & spiritus uitæ, cuncta quoq; ad uitæ augmentū nutrimentumq; & uegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suauis. Ex metallis, stannum, argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis uiridis, & perpetuo uirides aereiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta, mastiche, inula, uiola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, ut quercus, æsculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pyrus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Insuper frumentū, hordeū, triticum, passula, liquiricia, zaccharū, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styptici & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auelanae, pistacæ, radices pæonia, mirobalani, & rheubarbarū, & māna. Orpheus quoq; illi attribuit styracē. Inter animalia sunt, quæ præferūt aliqualem dignitatē & sapientiā: & quæ sunt mitia et bonæ disciplinae, ac bonorum morū, ut ceruus,

Aquila Impe-
ratorum in-
signe, & iusti-
cie symbolū.

taurus, elephas: & mansueta quæq; animantia, ut ovis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperate, ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorū in-
signe, ac iusticiæ cum clementia symbolum. Inter pisces au-
tem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. CAP. XXVII.

Martialia sunt inter elementa, ignis: pari modo ad-
usta & acuta omnia, inter humores, cholera. Sapo-
res autem amari, acres, & linguam perurentes, &
qui dicuntur lacrymosi, inter metalla, ferrum, æs rubeum,
& omnia ignea, rubra & sulphurea: inter lapides, adamas,
magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius amethystus:
inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, car-
tabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scam-
monia, & omnia uenenosa ex caloris superabundantia: &
quæ pungentibus spinis munitæ sunt, uel contactu suo cutem
urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula:
& quæ comesta lacrymas excutiunt, ut cepæ, ascolonia, por-
rum, sinapium, castoreum: & arbores omnes spinosæ, atq;
cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, ra-
pacia, audacia, & perspicue imaginationis, ut equus, mu-
lus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq;
& dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta,
ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam.
Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossi frage, ut aquila, falco,
accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, no-
cturnæ, ululæ, tinnūculi, miluij: & quæ semper famelicæ ac
rapacissimæ sunt: & quæ glutunt, & quasi uocem strangu-
lantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ ceteris
Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mulum, pastina-
cam,

cam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. CAP. XXVIII.

Venerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genita li: inter sapores habet dulcem, unctuosum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarij, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualcriana, quæ Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanū, ambra, muscus, sandalū, coriandrū, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaves, ut pyra dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperia etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, foetose oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generans, quæ etiam post septimum diem abortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Veneris sunt. Ex auibus uerò cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, puliorū maximè amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iuebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æquè proficuum resistit: aquilam etiam Aegyptij Venerem uocāt, quod sit in Venerem prona. terdecies enim in die oppressa, si mas uocet, denuò accurrit. Ex piscibus uerò Veneris sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merule ob foetus amorē, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Hirci salacitatis.

94 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
Quæ sequuntur Mercurium.

CAP. XIX.

Mercurialia sunt inter elementa aqua, licet indistin-
cte omnia moueat: similiter & humores, præcipue
tamen permixtos: sed & spiritum animale, regu-
lat, sapesq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis
illius sunt, argentum uiuum, stannum, marcasita argentea.
Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topa-
zius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figura ua-
ria à natura insita, aut qui ab arte facticij sunt, ut uitrum,
& quæ crocum cum uiridi miscent. Inter plantas & arbo-
res, corilus, pentaphyllon, mercurialis, sumus terræ, pim-
pinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & mi-
nores in folijs sunt, mixtisq; naturis & uario colore compo-
sitæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, uersatilis inge-
nij, uelocis cursus, & facilem consuetudinem cum homini-
bus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus &
mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrumq; sexũ
uicissim mutât, ut lepus, & hyonæ & similia. Inter aues quæ
à natura ingeniose, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut
cardueles, ficcedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, ca-
landris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus, uni-
cornis. Inter pisces uerò trochus qui seipsum init, quocirca
masculosœminam uocant. Item polypus fraudulentus, & co-
lore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil
cauda cibum hamo excutens.

Quod totus sublunaris mundus, & quæ
in eo sunt, planeris distribuitur.

CAP. XXX.

Preterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta pla-
netarum dominia efficitur, uirtutemq; sortitur: sic in
igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, super-
ficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem

totæ

tota Saturno. At in medijs elemētis, ubi regit, humor aereus subiacet Ioui, aqueus uerò Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Similiratione à natura causæ agētes sequuntur Solem, materia uerò Lunā: fecunditas causarū agētium Iouem, fecunditas materiæ Venerē, expeditio uelox ad effectū Martem & Mercuriū: illū propter uehementiā, hūc propter dexteritatē multiformemq; uirtutē: cunctorū autē continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilū numero omne fructum ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio: omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructū ferunt, & non florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ uerò florescunt, & semina, non autem fructum producant, hæc Veneris sunt, atq; Mercurij: quæ autem sine semine sponte producantur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficiū à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur. CAP. XXXI.

Ipsæ etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est. Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana, quarum regionū multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia. & hæc regiones pro maiori parte ad Asiam interiorem pertinent. Ioui autē subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & felix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica.

Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniam, Barstaniam, concaua Syriae, Idumaeam & Iudaeā. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectae sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phoenices, Chaldaei, Orsenij siue Orchenij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruae Asiae, Cyprum, Parthiam, Mediam & Persidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Cassis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Mariticam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitæ in Scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolemæi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrolgorum scripta alia multa addi possent. Verum qui has prouinciarum partitiones supra sideralem hanc distribu- tionem cum regentiū intelligentiarum ministerijs, ac Israëli- ticorū tribuū benedictionibus, apostolorū sortitionibus, ac sa- crarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, gran- dia, quin & prophetica super unamquamq; regionem elice- re poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. CAP. XXXII.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti uolunt subijci arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro, cancos, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Ursa cœlestis præsidet ursis: Hydra serpentibus: & Cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uero Apulcius

leius signis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quasdam
 herbas distribuit, uidelicet Arieti eleliphacon, Tauro peri-
 stereona orthion, Geminis peristeriona hyption, Cancro sym-
 phyton, Leoni cyclaminum, Virgini calamynthum, Libræ
 scorpiuron, Scorpioni arthemisiam, Sagittario anagallidem,
 Capricorno lapathū, Aquario dracontheā, Piscibus aristolo-
 chiā: Planetis uerò, Saturno semperuiuum, Ioui eupatoriū,
 Marti pseudanū, Soli heliotropiū, Veneri panacē, siue calli-
 trichū, Mercurio phlomū, Lunæ agloophotim. Verū Her-
 mes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphode-
 lū, Ioui hyoscyamū, Marti arnoglossam, Soli polygoniā, Ve-
 neri uerbenā, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenopodacem.
 Iamq; etiā experientia cognoscimus, asparagos subesse Arie-
 ti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arie-
 tis, nascuntur asparagi, & basilicon contritū inter duos lapi-
 des gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta
 Hermetis & Thebit doctrinā, hic aliquot enumerabo, qua-
 rum prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adaman-
 ti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisia. Sequuntur Ple-
 iades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plan-
 tis herbe diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subes-
 se sibi uolunt ex metallis argentū uiuū. Tertia Aldeboran ha-
 bet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plantis
 tithymallū, & matrysyluā. Quarta dicitur Hircus, hic te-
 net ex lapidibus sapphirū, ex plantis marrubiū siue prasiū,
 mentā, arthemisiā & mandragorā. Quinta canis maior, hic
 habet ex lapidibus sub se berillū: ex plantis sauinam, arthemi-
 siam, & dracontem: ex animalibus linguam colubri. Sexta
 canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem
 heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidi-
 bus granatum: ex plantis chelidoniam cum arthemisia, &
 mastiche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus
 magnetem: ex plantis cichoriū, cuius folia & flores uoluun-

Asparagorū
 satio mira-
 Scorpionum
 productio.

98 DE OCCULTA PHILOSOPHIA

tur ad septentrionē, & Arthemisiā cum flore peruincæ: ex
animantibus dentē lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest
ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lapacium, quadragi-
nū, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus uerò, lingua
rane. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum:
ex plantis, saluiā, trifoliū, peruincā seu promarullā, arthe-
misiā & mādragorā. Vndecima dicitur Alchamech, præst
ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima El-
pheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plantis præst
rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor
Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethy-
stus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta,
uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plan-
tis satireia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capri-
corni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedoniū: ex plantis
maioranam, arthemisiam, nepetam, & quam calamintham
dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud præ-
terea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantā,
aut animal, aut aliud uno solo fidere regi: sed multa etiam à
pluribus recipere influxum, & non tam separatim, quàm
coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno &
Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphi-
rus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhayoth: Tuthia Ioui
& luminaribus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac
spica: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue,
& corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac
stellæ Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio,
& stellæ quæ dicitur Vultur cadens: Topazius Soli, & El-
pheie: Adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uege-
tabilibus herba serpētaria subest Saturno & Serpentario coe-
lesti: mastiche & menta Ioui atq; Soli: sed mastiche etiam
cordi Leonis, & menta hirco adherent: sic elleborus Marti
& capiti algol. Muscus & sandali, Soli cum Venere: kori-
andrum

Andrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam vitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lunæ, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerum naturalium.

CAP. XXXIII.

OMnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, cōditiones; quorū signacula & characteres per suos radios etiam in istis inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab alijs differentem, uel genere, uel specie, uel numero præiacentis materiæ. Habet itaq; quælibet res suum characterē ad aliquem peculiare effectum sibi à sua stella impressum, maximè ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatū: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atq; retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum suarum influxus prouocant adiuuantq; siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempore debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerum conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis, & ramusculorum iuncturis atque nodis, alios in animalium membris diuersis. Nam laurus, lotus, heliotropiū, plantæ solares in suis

Res quælibet
suum habet
characterē.

Spatularia
unde proces-
serit.

In humana
natura coele-
stium influxu
um signacu-
la abunde re-
periuntur.

in suis radicibus ac nodis præcis, Solis characteres osten-
dunt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde spatula-
ria diuinationis species processit: atq; in lapidibus, & lapidi-
cinis, characteres & imagines coelestium non raro inuentæ
sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis sci-
entia, nisi in paucis, quæ humana prudentia percipi possunt:
iccirco relinquentes nunc ea quæ in plantis & lapidibus, cæ-
terisq; rebus, & multorum animalium membris inuestigari
possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum
sit totius uniuersi completissima imago, in se ipsa omnem coe-
lestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium
stellarum, coelestiumq; influxuum signacula characteresq; a-
bunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab coele-
sti natura minus sunt remota. Verum sicut stellarum nume-
rus soli Deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora
effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea
cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt,
quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim experientia
sunt adsecuti, & multa adhuc in nature thesauris delite-
scunt occlusa. Igitur pauca quedam planetarum signacula,
siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromanti-
ci in hominum manibus cognouerunt. Has Iulianus sacras, siue
diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripture sacre,
per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq;
ubilibet nationum & linguarum semper eadem atq; sibi con-
similes permanentesq;: quibus adinueniunt post ea multas
alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui
nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse
undenam characteres nature suam ducant originem,
atq; in quibus rebus sunt per-
quirendi.

LIBER PRIMVS. 61
SEQVNTVR FIGVRAE
literarum diuinarum.

Litera seu characteres Saturni.

⚊ ⚋ ⚌ ⚍ ⚎ ⚏ ⚐

Litera seu characteres Iouis.

⚑ ⚒ ⚓ ⚔ ⚕ ⚖ ⚗
⚘ ⚙ ⚚ ⚛

Litera seu characteres Martis.

⚜ ⚝ ⚞ ⚟ ⚠ ⚡

Litera siue characteres Solis.

⚢ ⚣ ⚤ ⚥ ⚦ ⚧ ⚨ ⚩

Litera siue characteres Veneris.

⚪ ⚫ ⚬ ⚭

Litera siue characteres Mercurij.

⚮ ⚯ ⚰ ⚱ ⚲ ⚳ ⚴ ⚵

Litera siue characteres Luna.

⚶ ⚷ ⚸ ⚹ ⚺ ⚻ ⚼

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes;
possumus allicere & attrahere influxus atque uir-
tutes corporum cœlestium. C A P.

XX XIII.

Nunc si optas ex aliqua mundi parte stellæ uirtutem
accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius
proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur,
picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilo-
minus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo ritè adhi-
bit multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se idæ ac stellæ con-
formia, mox per materiam hanc ita opportunè paratam sin-
gulare munus ab idæ infunditur per rationem animæ mundi.
Dico autem opportunè paratam, scilicet sub harmonia simili
harmonie, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam
licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ
uirtutes ita delitescentes sunt, quòd rarò opus aliquod ab illis
Simile. tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contu-
so latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scri-
ptas succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delite-
scentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus oc-
cultæ, quando submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi
sculptæ eminentes extant: atq; sicut tactus scopo uel arbuti
rabiem suscitât consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis laten-
tem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & ma-
nifestam efficit: atq; ut ita loquar, de potentia producit in
actum, quando res illi sub cœlesti opportunitate ritè exponit-
tur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quæ-
re quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, la-
pides, & animantia: hæc sunt adhibenda, hæc sumenda: po-
tissimè uerò quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim ma-
gis conferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios
Solis simul opportunè susceptos, perq;
spiritum mundi.

De com:

De commixtionibus rerū naturaliū ad inuicē, earumq; utilitate. CAP. XXXV.

Compertum habemus, in natura inferiori non inueniri in uno quodam comprehensas cunctas superiorum corporum dotes: sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæque non cunctas Solis complectitur uirtutes, sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum, uel mille Solis uirtutes per tot plantas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul conflare, & in unam redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportionales commistionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes uirtutes antecedentibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similium compositione, cùm physicè, tum astronomicè confecta, resultat quadam communis forma, pluribus siderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum, & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandum est, quod Eudoxus Gnidius refert de melle facticio, quod gigantum in Libya gens quadam ex floribus conficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut it-

Duplex in
commixtio-
ne uirtus.

num fiat, undiq; sibi constet, neq; facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ui quadam naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unum uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostrea cum lapidibus ui quadam naturæ occulta: uisq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneous efficere uiderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modò lignum, modò lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materijs sub coelestibus influxibus, tunc uarietas illinc quidem coelestium actionum, hinc uerò potentiarum naturalium congregata, facit quadam mirabilia, per unguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis, qui Alchorat inscribitur, & aliorum plurimum.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ, uitæq; sensibus. CAP.

XXXVI.

Sciendum uerò, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendū, eo etiā potentior ad agendū. Redduntur itaq; incomprehensibilia rerū mirabilia, quādo scilicet materijs cōmixtis, opportunisq; temporibus preparatis, ad uiuificandū ponuntur, uitā illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliore formā conciliando. Tanta quippe est in materijs preparatis potentia, quas tunc uitā adipisci uidemus, quādo qualitatum perfecta commixtio priorē iam cōtrarietate fregisse uidetur: perfectiorē uerò adeptæ sunt uitā, quatenus cōplexio à cōtrarietate est remotior. Coelū uerò causa præpotens ab initio cuiusq; rei generandæ, cōcoctione materiæ & digestionē perfecta, coelestes influxus dotesq; mirificas cū uita simul largitur, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est comprehensio

fio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores concipiendas. Virtus præterea cœlestis alibi quidē sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuentibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum, tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreantur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturæ producuntur. Nos enim scimus, quod ex uermibus generantur culices, ex equo uestiæ, ex uitulo & boue apes, ex cancro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta, & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitam concipit, & transit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales materiæ, siue natura, siue arte inchoatæ, uel perfectæ, siue ex plurib. aggregatæ, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiam nullam permittunt expertem force suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum non ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem

quandam formam.

Varia uari-
rum anima-
liū procrea-
tio.

Alum.

Materiæ ad
animam mū-
di colligan-
tia.

DE OCTVLT A PHILOSOPHIA
Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus cœlestia quædam & uitalia dona de super trahimus.

CAP. XXXVII.

Dicunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Maccubales fatentur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mundo, sed modo quodam cœlesti: deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unum quodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo spirituales, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo denique per hæc intermedia pro gradu suo originale uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sidera, ab illis ad eorundem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam: quod intuentes Aegyptij, naturam magam uocauere, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci *συμπάθεια* uocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum acre humore, aer cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aerem: nec aer cū terra, nisi per aquā. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritū: nec intellectus spiritui, nisi per animam.

Magia unde
emanet.

nam. Sic uidemus, cum natura foetus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturum oleum: oleum huic imbitum esca est ad ignem, ignis ipse luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdam præparamenti naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona de super suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæc cum animalibus: hæc uerò cum cœlis, & hi cum intelligentijs, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atq; cum ipso Deo, ad cuius similitudinem & imaginem omnia creata sunt. Prima autem Dei imago mundus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum: illius uerò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; repræsentant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cum bruto uegetatione, brutum cum homine sensu: hic cum demone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandem rebus. Ea enim est naturæ colligantia & Nature mirabilis continuïtas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora ra coligantia. longa & continua serie radios suos dissipando usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniant. Sic enim inferiora ad superiora inuicem connexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quadam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Quomo:

68 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
 Quomodo dona, non solum cœlestia & uitalia, ue-
 rum etiam intellectualia quædam & diuina
 desuper suscipere possumus.

CAP. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superiorib. conformia, pos-
 se opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atq;
 sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus
 stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare
 certis quibusdam materijs naturalem uim diuinitatis habenti-
 bus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè
 collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; oppor-
 tunè conflat, dona non solum cœlestia aut uitalia, uerum-
 etiam intellectualia quædā dæmoniaca & diuina desuper su-
 scipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Pla-
 tonicorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus
 scribit, ex proprijs certisq; rebus certo cuidam dæmoni con-
 gruentibus, compositam ritè statuam, confestim per dæmo-
 nem congruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de
 ciuitate Dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut
 etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernatu-
 ralia à naturalibus conspirent ac trahantur: quia una uirtus
 opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ
 quidem uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta
 producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat:
 puta, per stellarum radios, per suffumigationes, per lumina,
 per sonos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra
 corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & nu-
 meri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus anti-
 quos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mi-
 randum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla ocu-
 lorum hyenæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare di-
 citur. Idem fertur selenites lapis lunaris efficere: sic anchiti-
 de dicunt euocari imagines deorum, synochitide umbras
 infero-

Magus per
 manifesta, oc-
 culta attra-
 hit.

inferorum euocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, quæ pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocentur ad uitam, unde Xanthus historicus narrat, herba quadam nomine bali, occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quem draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an possint talia reuera fieri ui herbarum, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequentibus differemus: posse autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo nepetæ, & anguillæ delectu aquæ mortuæ, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies omnes recuperant uitam. Echeneim si quis in frusta discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes conuenire & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

Tillo per
herbam uitæ
restitutus.

Animalia ad
uitam reuo-
cari possunt,
homo non
ita.

Quodd certis quibusdam mundi materijs
mundana numina, & horum numinū
ministros dæmones allicere possu-
mus. CAP. XXXIX.

Nemo ignorat malos dæmones malis ac prophanis arti-
bus allici posse, quemadmodū narrat Psellus Gnosti-
cos magos cōsueuisse, quos penè execranda & abomi-
nabiles turpitudines exequébantur, quales olim in sacris Pri-
api et in seruitio idoli quod uocabatur Panor, cui pudēdis disco-
opertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modò ueritas

Dæmones
mali, malis
alliciuntur
artibus.

et non fabula est, quod legitur de Templariorum detestanda heresi, et similia horum de maleficis mulieribus constant, quæ quidem anilis dementia sæpe in eiusmodi flagitijs errare deprehenditur. His igitur et horum similibus mali dæmones alliciuntur, atq; conspirant: quemadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: Omnis, inquit, potestas satanæ illic inhabitat, et coniurationem init cum uniuersis principibus, et pariter nos ipsi cum eo: et obedit nobis Cynops, et nos iucissim obediunt illi. Nemo rursus ignorat econuerso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis supplicijs, et similibus, supercœlestes angelos nobis conciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdam mundi materijs mandana numina quoq; allici posse, uel saltem dæmones horum numinum ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæmones aercos, non supercœlestes, nedum sublimiores. Sic legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas et imagines futura prænunciantes, spiritusq; stellarum ipsis infudisse, non tam materijs certis cohibitos, quàm eisdem gaudentes: quatenus uidelicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secusatq; soleant dæmones humana corpora occupantes.

De ligationibus cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. CAP. XL.

Ligatio multiplex.

Dictum est de uirtutibus et mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, et ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in egritudines et sanitates, et eiusmodi. Item ligatio furum et latronum, ut in aliquo loco furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire non possit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minimè ualeant. Item ligatio molæ.

molendini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo edificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile appposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare, uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguenta, potiones siue philtrea, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per luminaria, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perq; uarias superstitiones & obseruationes, h rumq; similia.

Ligationes
per quas.

De ueneficijs, earūdemq; potentia. CAP. XL I.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit Moeris. nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Moerim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere menses.

Item alibi de socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea seuæ potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equū domitor, quem capta Cupidine coniux,
Aurea percussū uirga, uersamq; uenenis

Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Theffala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid foetu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detonsos, pro Bœotij adolescentis capillis, attulit Pamphila, inquiens: Iam uecors animi, tectum scandulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales ceterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis commodatum secreto colit, priusq; apparatu solito intruxit feralem officinam, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durantibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosæ clari penduntium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nunc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuatur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quò nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuvene Bœotio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quas-

dant

dam ueneficas, artibus adeò imbutas, ut dato casco statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subito in iumenta uersa.

De quorundam ueneficiorum admirandis uirtutibus. CAP. XLII.

Nunc uerò narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem.

Sanguinis menstrui uires.

Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideamus. Nam ut dicunt, accescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum leditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsorijs eborisq; nitor præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur, aluci apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, limaq; cum coquuntur, nigrescunt: equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus. Asinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo contacta comederint: cinisq; pannorum menstruosorum si quis cum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali in cluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si aqua potiusue formidetur à morsu canis, supposita tantum calici lacinia menstruo tincta, statim metum eius discuti. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiant, crucas ac uermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uerò, ne id oriëte sole faciât. sementem

Hydrophobi remedia.

enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq; , ac contra fulgura prodesse, horū plura Plinius ipse recitat. Illud sci-
as, maius uenenum esse, si decrecente luna accidat: sed uim
eius maiore esse, si in silente luna contingat: si uerò in defectu
lunæ solisue euenit, irremediabile fieri: maximè uerò ac poten-
tissimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit,
atq; in uirginitate prima sit, id quoq; conuenit tūc ei. nā tactis
omnino postibus domus, irritū in ea fit omne maleficiū. Præ-
terea ferunt, quòd fila uestis cōtactæ, ne igne quidē uincun-
tur, atq; si in incendiū proijciantur, nō dilatari amplius. Di-
citur quoq; , quòd si radix pæoniæ cū castoreo & litura pan-
norū menstruosorū detur patienti, sanari morbū comitiale. Præ-
terea si stomachū cerui cremaueris uel affaueris, adiun-
gasq; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere
ad uenationē: capillos etiā mulieris menstruosæ, si sub fimo
ponantur, generari serpentes: ac etiā si cumentur, fugari
eorū odore serpentes, tanta uis eius ueneficij est, ut etiā uene-
nosis sit uenenu. Est & Hippomanes caruncula, inter uenefi-
cia haud parū famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ
in fronte nascentis pulli equini apparet: quā nisi statim mater
uorauerit, animū à filio penitus auersum habet, & foetū nō
alit: ob hoc maximā uim eius ad amorē concitandū ferūt, quan-
do in puluerē uersa cū amātis sanguine propinatur in poculis.
Est & aliud ueneficiū quod eodē nomine hippomanes dicūt, ui-
rus scilicet illud, quod ex equarū inguinib. defluit, quo tēpore
ferūtur in amoris furorē. cuius meminit Vergilius, ubi canit:

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt

Pastores, lentum distillat ab inguine uirus.

Hippomanes quam sepe male legere noueræ,

Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes, carmenq; loquor, coctumq; uenenum

Præigno datum: —

Narrat

Eclypsis

Hippoma
mes.

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex sanie & cruore in terrā stillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaſo laceraret ac depaſceretur: Cuius flos, inquit, aſimilis croco, colore corycto, caule gemino, cubiti menſura prominens, radix ſub terra uelut caro recenter incifa ſuccum nigricantē tanquam phagi emittit: quo ſi quis, Proſerpinæ prius re diuina peracta, corpus illinat, illū nec ferro nec igne obledi poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticus ſcribit, Frontoni cuidam ueſtem fuiſſe, qua indutus nullo telorum acumine ledi poterat. Hyæna etiam multis ueneficijs inficitur. nam ut refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ſerunt præſtigiorum infeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cū ſanguine muſtelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremā fiſtulā inteſtini contra ducum ac poteſtatū iniquitates adminiſtrari, & ad ſueceſſus petitionum, iudiciorum ac litium euētus pollere, ſi omnio aliquantulum quis ſecum habeat: eiufdem quoq; cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatorum eſſe tam præſens, ut ilico ſequatur: frontis uerò corium faſcinationibus reſiſtere. Baſiliſci quoq; ſanguinem, quē & Saturni ſanguinem uocant, tantas in ueneficio uires habere ſerunt, ut gerenti ipſum, tribuat ſueceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à dijs precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, ſi euellatur ex aure læua canis, cui non inſit alius, quàm niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere. nam ſi æger reſpondeat ei, qui intulerit à pedibus ſtanti interroganteq; de morbo, certā eſſe ſpem uitæ: moriturū uerò, ſi nihil reſpondeat. Dicunt quoq; lapidē à cane rabioſo morſum, habere uim diſcordiæ, ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamēto ſubdita pollici, præſertim ſi iungatur cū herba eiufdē nominis, ſcilicet cynogloſſa. Idē fieri membranā ex ſecun-

Hiænz ueneſicia.

Baſiliſci, & illius ſanguinis ueneſicia.

22 VB.

dis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri. nam osiculo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim seruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatum. Stimulare: contra osiculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea seruere nisi exempto, quartanas cum eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter ueneficia uim habere. nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum uel ferocissimum facillime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocissimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines, uino immergat, qui cunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinam rabiem induere, ita ut homo ille qui biberit, se in ursam transfiguratum putet, omniaq; uisa sub ursorum specie dijudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complectione sua inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia.

CAP. XLIII.

Suffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus aerem spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportunè sub stellarum radijs capessendas. spiritus enim noster ab huiusmodi uaporibus plurimum transmutatur, si quidem uterq; sit uapor quidam

si quis homo
est sanus

quidam alterius similis. Aer etiam per dictos uapores inferiorum & coelestium qualitatibus facillime affectus, in praecordia assidue & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturus adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quae quidem certis numinibus consentaneae ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accommodant: sic dicunt quod suffitus ex semine lini, & semine psyllij, & radicibus uiolae & apij, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum uero suffumigationes in aerem possint, nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam uaporibus à proprijs suffumigationibus exhalantibus, aereos demones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chamaleontis in summis tegulis ustum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbrium & tonitruum concussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes demonum idola in aere uel alibi protinus apparere. Sic inquit, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, demones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferulae cum succo cicutæ & hyoscyami, & tassi, barbaßi, & sandalo rubeo ac papaue-re nigro, facta confectione fiat suffitus, facit apparere demones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat demones ex omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigijs, quædam animalia congregari uel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui ustis ossibus congregari serpentes, cornu uero ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonum suffitæ. Similiter

accenso

Suffitus ad
prophetiam
conducens.

Spirituum
herbæ.

accenso pulmone asini, uenenata omnia fugere: ungula equi
 suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula
 mule. Muscas quoque ea fugari, si de sinistro pede fuerit. Et
 dicunt, quod si suffumigetur domus aut locus aliquis cum selle
 sepia, confecto cum thymiamate, et rosis, et ligno aloes, si
 tunc proiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de
 sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: et
 si proiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Va-
 pores autem eiusmodi corpus aliquod efficere, et uirtutem huic in-
 fundere, atque diutissime perseverare, non secus arbitrandum
 est, atque contagiosus aliquis aut uenenosus pestilentie uapor
 etiam ultra biennium in pariete domus seruatus, habitantes in-
 ficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latens in ueste calamitas,
 diu postea inficit utentem. Idcirco imaginibus et annulis, et
 similibus magicæ instrumentis, et thesauris absconditis suf-
 fumigationes certæ adhibentur, quas haud parum conferre
 Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel
 argentum uel aliquod preciosum, luna soli coniuncta in imo
 cæli, et suffumigauerit locum cum coriandro, et croco, et
 hyoscyamo, et apio, et papauere nigro æquis ponderibus
 contusis, et cum succo cicutis distemperatis, nunquam inueni-
 ri aut auferri poterit quod sic absconditum est, semperque dæ-
 mones custodient illud: et si quis nitatur inde aliquid aufer-
 re, infestabitur ab illis, et incidet in phrenesim. Et dicit Her-
 mes, quod sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad allicien-
 dos demones: quare si ex eo et ligno aloes, costo, musco,
 croco, thymiamate, cum sanguine upuæ distemperatis fiat
 suffitus, ualde citò congregat spiritus acreos: et si ex eo suf-
 fumigetur circa sepulchra mortuorum, congregat manes et
 umbras mortuorum. Sic quoties ad solē opus aliquod dirigimus,
 suffumigamus cum solaribus: si ad lunā, cum lunaribus, et simi-
 liter de cæteris faciebant. Et est sciendū, quod sicut contrarie-
 tas et inimicitia est in stellis et spiritibus, ita etiam in suffumigijs
 ad eos.

casio Dis
 focunda

ad eosdem: sic contrariantur inuicem lignū aloes & sulphur, thus, & argentum uiuum: & spiritus inducti per suffitum ligni aloes, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitū apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse: quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. CAP. XLIIII.

Sic conficimus pro Sole suffumigationem ex croco, ambra, musco, ligno aloes, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum gariophyllis, & myrrha, et thure, quæ omnia contusa & certa proportionem commixta, ea uidelicet quæ suauiore reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquile, uel sanguine galli albi, in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uerò suffumigationem conficimus ex capite rane arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uestertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aleos, storax, gummi benzæ, lapis lazuli, & de summitate pennarum pæuonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, uel hirundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum, radices utriusq; ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus sumigium ex musco, ambra, ligno aloes, rosis rubeis, & corallo rubeo, & conficiuntur cum cerebellis passerum, & sanguine columbarum.

Pro

*figa tauri
cruentæ regis*

Opus est

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastiche, thure, gariophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporatur omnia cum cerebro uulpis uel mustele, & cum sanguine picæ. Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferae radices, ut costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quique fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloes. Solis omne gummi, thus, mastiche, benzæ, storax, ladanum, atque ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum, ut cinnamomum, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæque etiam odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabilium omnium folia, ut folium Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quod in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens & preciosum: in malo autem opere, ut sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse foetidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastichen: Cancer, camphoræ: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanax: Sagittarius, lignum aloes: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiana. Potentissimum autem suffituum describit Hermes ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum uires conflatum. recipit namque à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloes, à Sole mastichem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyrijs, unktionibus, philtiris, eorumque
uirtutibus. CAP. XLV.

Collyria etiam & unguenta naturalium coelestiumque uires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliteriam uero & transpositionem inducere potentiarum

tiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam nō solam possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autem noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aereus, atq; unctuosus: ideo conducit collyria ex similibus uaporibus cōficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quandoq; ægritudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis, similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

— Vt te gremio accipiet letissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyceum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspiret ignem, fallasq; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas inficiens, maxime ac plus alijs conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in somnijs, ubi sæpius nobis uisa sese offerūt, quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformāt, spiritus ille imaginationem facile afficit: quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo talium specierum ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, demones et similia: sic fiūt collyria facientia nos demonum umbras in aere uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdā alijs rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uel pertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur specu-

Visus purior
 est quàm au-
 ditus.

22
 dum chalybeum cum succo arthemisiae, & sumigetur, facit in
 eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quaedam suffumi-
 gationes uel inunctiones, quae faciant dormientes loqui, ambu-
 lare & exercere opera uigilantium, atque etiam quandoque quae
 uigilantes uix possint uel ausint. Quedam nos faciunt audire
 sonos horrendos, uel delectabiles nusquam praesentes & eius-
 modi. Haec eadem causa est cur maniaci ac melancholici cre-
 dunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quae non nisi intrinse-
 cus imaginatio phantasticatur, hinc timent non timenda, &
 in suspiciones mirabiles ac falsissimas incidunt, & fugiunt ne-
 mine persequente, irascuntur & luctantur nemine praesente,
 timent ubi non est timor, cuiusmodi passionibus etiam magicae
 confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per colly-
 ria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades et
 lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina,
 per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa
 harmonia constantibus, etiam per uarios ritus, observationes,
 ceremonias, religiones & superstitiones, sicut haec suis locis
 tractabuntur. Neque solum his artificijs eiusmodi passionibus, ap-
 paritiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsae at-
 que homines reuera permutantur, & in uarias formas trans-
 figurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra
 Erisichthonis filia narrat poetae: sic Circe socios mutauit V-
 lysis: & quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum
 extis, homines in lupos uertebantur, quod dicit Plinius accidisse
 cuidam Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam
 dum esset in Italia, accepisse quasdam foeminas, dato uiatori-
 bus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse: rursusque cum por-
 tassent, quae uoluissent onera, in homines reuertuisse, idque pa-
 tri cuidam Praestantij nomine tunc accidisse: & ipsae Sacrae li-
 terae testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in draco-
 nes, & aquam in sanguinem, & alia

quedam.

De alliga-

De alligationibus, & suspensionibus ph-
sicis. CAP. XLVI.

Anima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta foecundat, infundendo ipsis proprietates coelestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsae non solum applicatae per suffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum: uerum etiam quando conuenienter inuolutae alligantur, uel e collo suspenduntur, uel alio cuius uis modo supponuntur, uel lenissimo contactu approxinantur, suam nobis imprimunt uirtutem: per has itaque alligationes, suspensiones, inuolutiones, suppositiones contactusque, corporis & animae accidentia mutantur, in aegritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristitiam, in letitiam, & similia: reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, acceptos uel reprobos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles. Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, quam in insitionibus arborum manifestum est, ubi uirtus uitalis transfunditur a trunco in furculum illi insitum cum alia ligatura, qua contactus sibi inuicem non habeant: sic in palma foeminina quando appropinquat ad masculinam, rami eius declinant ad masculinum & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de masculo ad foeminam, quae redit erecta super seipsam, tamquam iam adepta sit per continuationem funis masculi uirtutem. Simili modo uidemus, quod torpedo marina etiam per longissimam uirgam procul tacta subito manum stupefacit tangentis. Quod si quis etiam leporum marinum attingat aut manu aut baculo, dum in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quod stella marina uulpino sanguine & clauo aereo ianuae affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiam, quod si mulier accipiat acum, inficiatque fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanum defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere,

Palma foemina ad masculinam inclinatio.

Torpedo stuporem inducit.

- nere, non poterit uir quispian cum ea coire quam diu secum habuerit. Iam his exemplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius fili continuationem, quasdam uirtutes inde suscipere possumus. Oportet nosse certam alligandi & suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant sub certa constellatione & consona, fiantq; dictæ alligationes & suspensiones cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis uel setis certorū animalium factis: inuolutiones uero fiant in folijs herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis panniculis & similibus, quatenus res inter se consentiant: ut si solarem alicuius rei uirtutem tibi conciliaturus fueris, hanc inuol. a. an. lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel sericio crocei coloris collo suspendas, Sole in figura cœli regnante: sic enim solaris uirtutis illius rei poteris euadere compos. Quod si Saturnalis rei alicuius uirtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, uel panniculo funerale, præsertim si ad tristitiam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis, & eorum compositionibus.

CAP. XLVII.

Annuli etiā quos semper magni fecit antiquitas, quando opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutem quatenus gestantē, cuiusq; spiritū afficiunt letū uel tristem, mansuetum uel terribilē, audacē uel timidum, amabilem uel odiosum: etiā quatenus muniunt nos contra ægrotudines, uenena, hostes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel nō obligant eis dē. Modus autē cōstruendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta, uel sibi cōiuncta, debemus lapidē herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulum ex metallo huic stellæ conformi fabricare,

VB.
Alligationes
& inuolutio
nes quomo-
do fieri de-
beant.

Annulorum
compositio.

care, & in eo lapillū infigere, herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum, characterum, præterea suffumigationes non prætermittit: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratū Larchā, sapientū Indorum principē, septē annulos hac lege confectos & septē planetarū uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierū nomina distinguens, quorū beneficio ipse supra annum centesimū ac tricesimum uixerit: insuper & iuuentæ nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; demonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatæ uirtutis, cuius sigillum cum ille in palmam conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunq; sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his cum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De colorū uirtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum cor respondeant. CAP. XLVIII.

Sunt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarum: illa comitantes, aut alio quouis modo aduenticiæ. Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac uestigiū id effodiatur, nō gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerem è uestigio anguiū collectum,

si cum eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter pul-
 uerē in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitiga-
 re ardores amoris: puluerem autem in quo se accipiter uolu-
 tauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis
 remedio esse: sic et nido hirundinū lapillus collectus recrea-
 re cōfestim dicitur comitiales: et adalligatus, perpetuō tue-
 ri, potissimē si sanguini uel cordi hirundinū fuerit inuolutus:
 et fertur, si quis incisa uena, et ieiunus transierit super lo-
 cū ubi recenter ceciderit corruens morbo comitali, in eum
 transire morbū. et narrat Plinius, quod clauū ferreū defige-
 re in quo loco primū caput defixerit corruens morbo comiti-
 ali, absolutoriū eius mali fore. Sic herbā in capite statuē na-
 tam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruf-
 fo, capitis dolorem cōfestim sedare tradunt: et herbam
 quamcunq; ē riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum,
 ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita ut
 aeger quid sit illud, ignoret. Ex locis uerō quæ stellis appro-
 priata sunt, Saturno correspondent loca quæuis foetida, tene-
 brosa, subterranea, religiosa et funesta, ut cœmiteria, bu-
 sta, et hominibus deserta habitacula, et uetustate caduca,
 loca obscura et horrenda, et solitaria antra, cauernæ, pu-
 tei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, et eiusmodi. Ioui ad-
 scribuntur loca quæuis priuilegiata, purpuratorū consisto-
 ria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, et omnia lo-
 ca nitida, munda, uarijs suauibus odoramētis respersa. Mars
 tenet loca ignea et sanguinolenta, fornaces, pistrinas, ma-
 cella, crucces, patibula, et loca in quibus bellorū strages cæ-
 desq; factæ sunt, et carnificinas et eiusmodi. Ad Solē perti-
 nēt lucida, aer serenus, palatia regum, et principum aule,
 pulpita, theatra, throni, et omnia regia, et magnifica quæ-
 que. Venus autē incolit fontes amœnos, uiridātia prata, flo-
 ridos hortulos, ornata cubilia, et lupanaria, et (ut Orpheo
 placet) cerulea, littora et balnea, chorearū palæstras, et
 mulie-

Loca plane-
 tia responden-

tia.

muliebria cūcta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorū foros, & cōsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; uarios locos inerrans, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quod non secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco foetido, efficiuntur foetidae: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem uel Martialē, uel Iouiā, iubēt ad orientē spectare, uel ad meridiem. Primiū, quia gaudēt esse orientales à Sole: alterū, quia principalia eorū domicilia: scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uerò rē Venereā, Mercurialem uel Lunarē, spectare iubent uersus occidentē, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionē, quia domicilia eorū principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in opere solari spectandū est cōtra oriētē, uel meridiē, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen. De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuuntur.

CAP. XLIX.

Lumen etiam qualitas multum formalis & simplex actus intelligentiæ, & imago, primò à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso Deo patre, qui est pater luminū, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor et exuberans: in spiritu sancto ardens fulgor superans omnē intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In

Mundi plagæ
planetis sub
iectæ.

angelis itaq; diffusa sit splendens intelligentia, profusumq;
gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gra-
dibus secundum suscipientis intelligentie naturam suscepta:
descendit deinceps in coelestia, ubi fit copia uitae & efficax
propagatio, etiam uisibilis splendor: in igne uero naturalis
quidam uigor à coelestibus insitus. In hominibus deniq; sit lu-
cidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, to-
taq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione cor-
poris, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito
causae largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde
ad phantasiā, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis
tandem ad sensum, maximè uero oculorum: in eo fit uisibilis
claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in qui-
bus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus
quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrū, ubi
radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, cruci-
ans & exæstuans, adeo omnia lucis uigorem, pro eorum ca-
pacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore conne-
ctens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtu-
tesq; conducit per omnia. Idcirco uetant magi umbra cuiusq;
infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam contra solē lunam
uē nudari: quia radij luminis penetrantes, subito morbosum
corpus noxias qualitates secum ferentes, traiciunt in aduer-
sum, atq; illud eiusmodi qualitate malè afficiunt. Hæc ratio
est, cur fascinoes obseruant, ut umbra sua fascinoē conte-
gant: sic hyæna umbræ suæ cōtactu facit obmutescere canes.
Fiunt etiā artificialiter lumina quædā per lampades, lychnos,
candelas, & eiusmodi ex certis quibudā rebus & liquoribus,
ad stellarū normam opportunè electis, & ad eorundē con-
gruitatē inter se compositis: quæ quando accenduntur, atq;
solæ lucent, solent nonnullos mirabiles & coelestes produ-
cere effectus, quos sepe homines admirantur, quemadmodū ex
Anaxilao narrat Plinius, ~~quædam autem à consuetudine lychnos~~
censum,

cen^{ti} in ^{quatuor} capitum usum, monstrificè representa-
re: similib^{us} fer. etiam ex asinis: & musciliones cum cera distene-
perata & accense, faciunt uidere muscas: & corium serpen-
tis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt,
quando uuae sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam
plenam oleo, & dimiserit ita, donec fuerint maturae, illumina-
to illo postea in lampade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam
in ceteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cū mel-
le & sanguine upupae, & ponatur in lucerna, circumstantes
apparebunt solito maiores: et si per noctem illuminetur in se-
reno, uidetur quod stellae discurrant adinuicem. Piscis sepiae
atramento etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes
uidere faciat. Fertur quoq; quod candela ex quibusdam Sa-
turnalibus rebus confecta, si accensa extingatur in ore homi-
nis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circun-
stantibus tristitiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plu-
res consimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato,
& Chyrannides, & ex posterioribus Albertus, in quodam tra-
ctatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quaedam sunt,
qui rebus immixti, solent eas stellis ac caelestibus corporibus,
quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dice-
mus, quorum colorum sint planetarum lumina: secundū quos
etiam fixarum stellarum naturae deprehendantur: quae etiam
ad lampadum & lucernarum flammās huc adhibere licebit.
Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colo-
res, uarijs planetis distribuuntur, referemus. Sunt enim colo-
res omnes nigri, lucidi, terrei, plumbei, fusci, Saturnū referen-
tes. Colores uerò sapphirei, aerei, perpetuō uirides, clari, pur-
purei, obscuriores, aureiq; argenteo mixti, pertinet ad Iouem.
Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacci, purpu-
rei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem au-
rei, crocei & purpurei, lucidiores referunt Solem. Colores ue-
ro omnes albi, pulchri, uarij, uirides, rubicundi, aliquantulum

Planetarum
colores.

Domorum
coeli colo-
res

Humorum
calores.

crocei siue purpurei, referunt Vnerem, Mercurium, atq;
Lunam. Quinetiam ex domibus coeli, prima & septima,
habent colorem album: secunda & duodecima, uiridem: ter-
tia & undecima, croccum: quarta & decima, rubeum: quin-
ta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrum. Habent etiā
elementa suos colores, per quos physici de complexionē &
propriēte naturae iudicant. terrenus enim color, ex frigido
siccōq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem Sa-
turniamq; naturam pollicetur: caeruleus ad albedinem ten-
dens, denotat pituitam. nam frigus albefacit, humidum sic-
cumq; denigrat: subrubeus color sanguinem, indicat: sed
igneus, siue flammeus exardescens, cholera: quae cum
propter subtilitatem suam omnibus facile est commixtibilis,
uarios deinceps causat colores. nam si sanguini miscetur, illo
dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum
efficit: si equalis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sangui-
ne est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum san-
guine dominante, aut subrubicundum, praualente cholera:
quod si cum humore melancholico misceatur, nigredine tin-
git, sed cum melancholia & phlegmate, aequa portione, fa-
cit canabinum: si superabundat phlegma, luteum: si melan-
cholia uincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate miscea-
tur, aequa portione, facit citrinum: si per excessum alterius,
pallidum aut suppallidum. Sunt autem colores omnes magis
potentes, quando sunt sericei uel metallei, uel in substantijs
perspicuis, uel lapidibus preciosis, & in his quae coelestem
similitudinem propinquius imitantur, maximē autem in ui-
uentibus.

De fascinatione, atq; eius artifi-

cio. C A P. L.

Fascinatio
quid.
Fascinatio
his instrumē-
tis. spiritus.

Fascinatio est ligatio, quae ex spiritu fascinatis per oculos
fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis
autē instrumētū spiritus est, scilicet uapor quidā purus,
lucidus,

lucidus, subtilis, à cordis calore expuriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emissi uaporem spiritalem secum ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus, uaporem unà secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorum aculeis, qui spiritus uehicularia sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percussus præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incendium. Scias itaq; homines tum maximè fascinari, quando frequentissimo intuitu aciem uisus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciprocè inhiant, radij radijs copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radijs accenduntur etiam uel repentino quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totum corpus penetrante: unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cadentem. unde Lucretius de his amatorijs fascinationibus cecinit:

Idq; petit corpus mens unde est saucia amore,

Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam

Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu:

Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui uapores oculorū subseruiūt. Iccirco utūtur fascinantibus collyrijs, unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritū talē uel

Radij, uehicularia spiritus.

Fascinatione quomodo fiat.

DE OCCULTA PHILOSOPHIA

uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyrijs utuntur Venercis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus: Ad inducendum timorem, collyrijs utuntur Martialis, ut ex oculis luporum, hyænæ & similibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producentibus. CAP. LI.

Actus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credant morbos quosdam sic uel sic auferri posse aliquando, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina unguium ægri ligentur ad collum anguillæ uiuæ in lintcolo, ipsa sic in aquam remissa. Et narrat Plinius, quod ex agro resegmina unguium è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ uel quotidianæ feбри remedium fieri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina unguium, si ad cauernas formicarū adijciantur, cam quæ primo coeperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atq; ita discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid de morbari ferunt: & in quartanis fragmentum clauis è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non atingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmant. Item dicunt difficiles partus statim solui, cum quis lectum in quo sit grauida, transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerunt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam militarem, euulsam à corpore hominis, si terram non attigerit: sagittas etiam corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt

Resegminum
anguium et
sectus.

citatur
etiam
etiam

cunt etiam, comitales morbos sanari cibo è carne feræ occise
 eodē ferro quo homo interfectus sit: negantur oculorū uitia
 fieri, nec lippire eos, qui cū pedes lauent aqua, inde ter ocu-
 los tangāt: inguinibus medentur aliqui licitū telæ detractū,
nouenis septenisūe nodis adalligantes, ad singulos nodos ui-
 duā aliquā nominantes. Item pecudis lien super dolentes lie-
 nē extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remediū face-
 re: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorij, tectōue in-
 cludi & obfignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat
eodē uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculū dormito-
 rij eius cui medetur suspensa, ita quod æger egrediens reuer-
 tensq; attingat manū. Item in urina uituli lacerta necata, Ve-
 nerem eius qui fecerit, cohiberi dicunt: qui uerò in urinā ca-
 nis suam ingesserit, dicitur ad Venerē pigrior fieri, ac lum-
 borū torporē sentire: ferunt contra omnia mala medicamen-
ta auxiliari suā cuiq; urinā matutinis horis instillatā in pedē.
 Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat,
 ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, Sputi uel fa-
 sed experimento facile, quod narrat idem Plinius, si quem liuz officia
 poeniteat ictus eminus cominusūe illati, & statim expuat,
 mediam in manum qua percussit, leuatus ilico percussus à pœ-
 na, hoc delumbata quadrupede approbari, statim à tali re-
 medio correcto animilis ingressu: quidam etiam aggrauant
 ictus ante conatum. Simili modo saliuā manu ingesta, ex-
 puere similiter in calceamentum dextri pedis antequam in-
 duatur, bonum est cum quis transit locum, in quo aliquod
 periculum aderit. Despuimus quoque comitales morbos, con-
 tagia, reperiendo: ueniam etiam à dijs spei alicuius auda-
 cioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo ter-
 na despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, at-
 que ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non
accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto
 paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodia-

Lupi quāna
do à finibus
arcedo.

tur in eo loco, à quo coeperit primo trahi. Methanenses Trē-
 zeniorum oppidani contra Noti iniuriā ad præseruandas ui-
 tes præsentaneum remedium certissimo semper experimento
 compertum habuerunt, si flante adhuc uento, gallum galli-
 naceum albū duo uiridi diuersum trahentes discerperent me-
 dium, & uterq; suā partē retinens uineta perlustrarent, quo-
 usq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerant loco ambo sibi
 obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacci frustra defodissent.
 Tradunt etiā si quis uiperā in uaporē baculo sustineat, cū fu-
 tura præcinere, baculū quoq; quo angui rana excussa sit, par-
 turientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiā in-
 colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio cir-
 cumscribere, postea effodere, cauere præterea contrariū uen-
 tum. Item dicitur, quod si quis mensurauerit hominem mor-
 tuū cū fune, primò à cubito ad maiorem digitum, deinde ab
 humero ad eundem digitum, & postea à capite usq; ad pedes,
 faciendo ter omnes istas mensurationes, si alius quispiam po-
 stea cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illū im-
 prosperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tri-
 sticiā. Et narrat Albertus ex Chyrānide, quod si qua mulier
 te ligauit maleficijs in amorem suum, accipe camisiā suā &
 per caputū, & per manicā eius dextrā minge foras, &
 dissoluetur maleficiū. Et narrat Plinius, quod ad sidere graui-
 dis, uel cū remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter
 sese complexis, ueneficiū esse, idq; compertū Alcumena Her-
 culem pariente: peius autem fore, si circa unum ambōue ge-
 nua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imponere, uene-
 ficium est: ideoq; hæc in consilijs ducū potestatumq; fieri ueti-
 tum, uelut omnes actus impediencia: & dicitur, si quis ante
 ostium stans nomine uocet cum muliere iacentem, atque illē
 respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum infigat ostio, fran-
 gatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quam
 diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, unde physiognomonia, & metoposcopia, & chiromantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant.

CAP. LII.

Vultus uerò ac gestus, corporisq; motus & situs, & figura nobis insuper adhibita, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosq; superis exponunt, certos in nobis effectus producant, non secus atq; in elleboro: quam quidem herbam colligens, siue solum sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, ut humores sursum trahat, uel deorsum. Quantum etiam uultus atq; gestus uisum, imaginationem spiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coeuntes ad prolem, plerunq; uultus quos ipsi tunc uel agunt, uel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: serox uel tristis, repente perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facile amorē excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes, huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum nō secus exponere cœlestibus, quā odores & medicinae spiritū, atq; passionēs interiores animam. Nam quemadmodū medicinae & passionēs animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genus flexio, aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Vultus atq;
gestus quan-
tum imagi-
nationem af-
ficiant.

Omni gestus,
quoniam re-
ferant plaga-
tas.

Iouem

Iouem uerò referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum elevato tanquam adorantis. Martē referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Veneri sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strenui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt. Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum et croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis supercilijs, rara barba, grossis labris, aspecta in terram demerso, ponderoso incessu, confriquantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uerò hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ stature, caluum, habentem oculos maiusculos, non prorsus nigros, pupillam latam, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festiuum, superbum, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, stature breuioris, pulchri tamen corporis, corpore caluum, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen album, & rubore adornatū, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie oblonga,

Figuræ qui
bus planetis
respondeat.

longa, fronte eleuata, pulchris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilem inquisitorem, uersipellem, & uarijs fortunis subiectum. Luna uerò significat hominem colore al-
bum, mixto rubore, pulchra statura, facie rotunda, & saepe si-
gnata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; supercilijs, beneuo-
lum, facilem et sociabilem. Habent etiam signa, & facies signo-
rum suas figuras, quas qui scire uelit, in Astrologorum libris
eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomo-
nia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; e-
tiam chiromantia, prädicentes futuros euentus, non ut cause,
sed ut signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos:
& licet hæ diuinationum species per inferiora & debiliora si-
gna uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec damnan-
da sunt eorum iudicia, quando nō ex superstitione, sed ex par-
tium omnium corporis harmonica correspondentia progno-
sticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, mo-
tu, gestu, uultu, animi affectibus temporisq; opportunitate cœ-
lestia melius imitatur, is tanquam superis illis similior, amplio-
res inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum & augurio-
rum. CAP. LIII.

SVnt quædam alia diuinationum genera, à naturalibus
causis dependentia, quæ sua arte & experientia constat
in uarijs rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ,
unusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorum
multa tradidit Aristoteles libro de Tēporibus. Inter quæ diui-
nationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent:
quæ tanto olim apud Romanos in precio fuerunt, ut nihil eo-
rum quæ ad pub'ica uel priuata negocia pertinerent, inauspi-
catè perfecerint: populum uerò Hetruscum hoc artificio ma-
ximè præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiose decla-
rat. Sunt u: rō auspiciorum plures species: nam quædam dicun-

Romani aut
inauspiciis
fecerunt.

Auspiciorū
species.

tur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam celestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædã caduca, ut cum in templo uel ali bi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificijs capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quam oportet, concidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è

Auguriorū
genera duo-
decim.

manu augurantis uirga decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponentem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiaram, herrenam, scassarnoua, scassaruetus. deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo uides hominem, uel auem: eundo uel uolando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auem, uel hominem pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est augurium, quando homo, uel auis suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidente te: est tibi signum malum super negotio. Scimasarnoua auguriū est, quando homo uel auis post terga consequitur te, & trāsit te, sed antequā perueniat ad te, uel

tu ad

tu ad eā, alicubi pauset te uidente à dextris tuis: est tibi signū bonum. Scimasaruetus est augurium, quando uides post te hominem uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est, si uideris post te hominem uel auē, sed antequam perueniat ad te, uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntē, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponentē, quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextram, euanescit à conspectu tuo absq; quòd uideas repausantem: signū est tibi bonum. Herrenam augurium est, si homo uel auis à dextris ueniens, post terga tua transiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hæc Scotus hætenus. Augurabantur etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssæa libro decimo septimo: quia putabant illa procedere ex loco sacro, uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccā mentē uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & alijs rebus, quam in augurijs significationem habeant. CAP. LIII.

Prima quæq; auspicia in operis cuiusq; initio accipiendæ sunt: ut si uestem tuam in initio operis à soricibus corrosam senseris, desine ab inceptis: si egrediens offenderis in limine, aut in uia impegeris pedem, contine iter: si quid mali ominis in principio negotiorū tuorū tibi occurrerit, differ inchoata: ne uel tota intētio frustetur, aut inutiliter cōpleatur: sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripias horā. Videmus animalia permulta ex ui quadā ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica. nōne gallus cantu horas solertissime indicat, & alis apertis leonē fugat? aues cōplures cātu & garritu, muscæ acri punctura pluuiā præ-

**Ominales a-
ues quæ sint.**

nunciant : & delphines crebris supra aquas saltibus tempe-
states præcurrunt . Longū esset retexere omnia præfagia quæ
ex auibus , & animalibus didicere Phrygiæ , Cilices , Arabes ,
Umbri , Tusci , & alij populi , qui auguria sequuti sunt : quæ
per illos multis experimētis & exēplis cōprobata sunt . In om-
nibus nanq; sunt abscondita futurorū oracula : maxima autē
quæq; tibi aues ominales pronuntiabunt . Hæ sunt quas ex ho-
minibus in aues conuersas esse referunt poëtæ . Itaq; quid cor-
nix loquatur , diligenter ausculta , situmq; eius sedentis , aut
uolantis à dextris an à sinistris loquax an clamosa an silens ,
præcedat an sequantur , transeuntisue expectet aduentū , an
fugiat , quoue discedat , omnia diligenter attēde . Dicit Orus
Apollo in hieroglyphicis : Geminæ cornices nuptias signifi-
cant , quoniam hoc animal duo oua parit , ex quibus mare &
fœminam generari oportet : si autem , quod rarissimè euenit ,
duo mares generentur , aut duæ fœminæ , iugatæ mares cum
fœminis alteri cornici non admiscuntur : itidem neq; fœminæ
alteri mari , sed dissociatæ , solæ degunt . Ideo unicæ cornici
occurrentes , augurantur futurū , ut uiduali uita sibi uiuen-
dum sit . Idem etiā portendit columba nigra : hæc enim post
maris interitū , semper sola degit . Coruos autem non minore
diligentia obseruabis . hos nanq; rebus maioribus præferri , &
cornici præiudicare dicunt : & sensit Epictetus Stoicus philo-
sophus & grauis autor , si cui coruus aduersum crocitaret ,
uel corpori uel fortunæ , uel honori , uel uxori , aut natis ad-
uersa portendere . Deinde cygnos , qui aquarū secreta præno-
scunt considerabis . corū nanq; hilaritas non modò nautis , sed
quibusq; præterea peregrinantibus felices præfagiūt euentus ,
nisi fortioris superentur superuentu , utputa aquilæ , quæ po-
tētissima imperij sui maiestate , omniū auium fidem , si contrā
loquatur , euacuat : cunctis siquidē auibus altius uolat , pro-
fundiusq; perspicit , & ab ipsius Iouis arcano nunquā excludi-
tur : altitudinē & uictoriā , sed per sanguinē portendit : quia
non

non aquā, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improviso residens in clypeo, regem illum futurum prænunciauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domū sedentes, omen duplicis imperij Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadē Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthij filio ob seditionē domo profugo, & in Hetruriā profecto, Romamq; petenti, pileū auferens, ac altè uolans, rursum capiti reponens, Romanorū regnū illi portendit. Iam uerò & uultures significant difficultatē, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis condendæ experientia uerificatum est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquam inhians occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renuntiarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phoenix autem singularis felicitatis successus pollicetur, quā uisa noua Roma, melioribus auspicijs condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitie suæ pietate subiturum discrimen. Picta avis Pictauorum urbi nomen dedit, ac gentis lenitatem colore, & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspiciū est. Ciconia, concordie avis concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atq; inimicorū insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: cōtrā Hippopotamus parricida, ingrati tudinem meritorum & iniusticiā nunciat. Origis avis inuidiosissima, inuidiā significat. Iamq; etiam ex minoribus auibus, pica loquax, hospites nunciat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextram scatur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrariū indicat. Strix avis semper infausta est, & etiā noctua: quæ quia noctu ex im-

Auguria 2
maiorib. 2.
uibus sume.
da.

A' minori-
bus quæ se-
mantur au-
guria.

prouiso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improviso superuenit, ideo mortem prænunciare dicitur: nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & uigilantiam significat, quod residens in Hieronis hasta comprobauit. Bubonem uerò Dido, dum miseretur Aeneæ, infaustum sensit. inde cecinit Poeta:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo.

Sæpe queri, & longas in fletum ducere uoces. & alibi:

Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in Capitolio cecinit, quā res Romana apud Numantiam inferior fuit, atq; quā Fregellæ ob factam in Romanos coniurationem sunt dirutæ. Inquit Almadel: Bubones & nyctioraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertunt, iudicio esse earundem regionū & ædium homines morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; præsentunt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuncio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompeij legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænunciasse dicitur. Et inquit Almadel, quod eiusdem speciei aues inter se pugnantes, regni mutationem significant: si uerò specie diuersæ contra se inuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunā portendunt. Minutulae etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendunt: carū uerò uolatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum uolatu Græcorū stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribundæ pulis latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatū portendūt. Vespertilio fugienti occurrens, euasione significat: nā ipsa licet pennas non habeat, tamē euolat. Passer autē fugiēti malū omē est. ipse enim accipitrē fugiēs ad noctuā

percurrit, apud quam æquè periclitatur: tamè in amoribus boni auspicij est, siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nā populū obsequentē monstrant: muscæ uerò importunitatē & impudentiā significant, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiā Domestica domestica, auguriorum non sunt expertes: nam galli cantu rū auguria suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nascituro prægnans Liuiæ mater ouum gallinæ subductum, eoque sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est: unde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero, apud Thebaidam gallos galinaceos canendo totis noctibus Bæotijs, aduersus Lacedæmones præfagisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniam auis illa uicta silet, canit autem si uicerit. Simili ratione etiam ab animalibus & bestijs, euentuum omina capiuntur: nam occurus mustelæ ominosus est. Leporis occurus, itineranti timendus est, nisi captum cœperit. Mulus quoque insensus est, quia sterilis est. Porcus uerò perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorum & pugne rationem habet. Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises:

—Bellum ô terra hospita portas,

Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordia iuga trahunt, pacem significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario: qui cum hostis patriæ pronuntiatus, uidit asinum oblatum pabulum spernentē, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxiliare amicorū turbā orauit, hoc unū auxilij genus exhiberēt, & se ad mare conducerent: quo impetrato, parue superimpositus carinæ, Sillæ uictoris minas euasit: utcunq; tamè asellus in augurio occurrat, semper laborē, patientiā, impedimentum significat. Lupus uerò obuius, bonus nuncius est, cuius

Ab animalibus omina quæ sumantur.

Ab.

efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupo in literario ludo tabulam eripiens, successum regni firmavit: tamen eius quem antè uiderit uocem præludit. P. Africano & C. Fulvio Cos. Minturnis lupo uigilem lanauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & male fidei homines: quod notum est in Romuli progenie. nā fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerunt, uelut lege quadā naturæ, manauit ad posterios. Leoni occurrere, cū sit hoc animal inter cætera fortissimū, omnibus terrorem incutiens, bonū est: sed leonā mulieri occurrere, malū est, quia conceptū impedit. nā leona nō parit secundo. Ouibus & capris occurrere bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem. Vnde Virgilius ad Polliōnem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti

Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiā est occurrere bobus triturantibus, sed melius arantibus: qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamē hanc auspicij gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnū enutritus est: quem & angelus, Tobie socius, non est aspernatus comitem. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibi ipsi damnum illaturum portendit. Iamq; etiā ex minutis animalibus mures damnum significant: quæ quum in Capitolio aurum roserunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum insidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens, aut loca exurens, uota præpedit, & mali ominis est: contra cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à superioribus filū ducens, spē uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norūt sibi prouidere, & tutas parare

Minutorum
omina anima
lium.

parare latebras, idco securitatē & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsaris mansuſfactum draconem formicæ deuoraſſent, reſponſum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio membro pollet, quàm ore. Anguis in regiã irrepēs, Tarquinio caſum ſuum augurata eſt. Duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperi ſunt: dictū illi ab aruſpice, ſi marē aut ſœmellā emitteret, aut ſibi aut uxori breui moriendū: ille uxoris uitam ſuæ præferens, occiſo mare ſœmellā emiſit, paucisq; poſt diebus uita exceſſit. Sic uipera mulieres prauas ſceleſtosq; filios ſignificat, & anguilla hominē ſignificat omnibus inſenſum. hæc enim ſeorſum ab alijs piſcibus degit, nec iuncta cū alijs inuenitur. Inter omnia autem auſpicia & omina, nullū homine efficaciſius eſt, nullum potentiſus, nullum quod euidentiſus ueritatem exponat: cuius igitur occuſſanti conditionem, ætatem, ſexum, profeſſionem, ſitum, geſtum, motū, exercitiū, complexionē, habitū, nomen, uerba ſermonemq; , omnia diligenter notabis, & requires. nam cū cæteris animalibus tã multa inſunt præſagiorum lumina, non dubiū eſt, hæc multo efficaciſſiora clariſſioraq; humanæ animæ eſſe inſuſa. quod & Tullius ipſe teſtatur inquiring, humanis animis naturaliter quoddam auſpiciū ineſſe ſuæ æternitatis, ad omnes rerum ſeries & cauſas cognoscendas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præſagiuſ, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in caſtrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduerſæ rei auguriū ilico trucidarent, tamen inſelicitè pugnatum eſt, atq; Brutus & Caſſius ambo duces interiøre. Ipſe etiam monachorum occuſſus uulgo ominoſus habetur, magis autem ſi matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticinijſ uiſtitat.

Efficaciſſimum ab homine auſpiciū.

106 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
Quomodo uerificantur auspicia per lumen sen-
sus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot
regulis. CAP. LV.

Auspicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus fu-
tura prædocent, Orpheum illum theologum primò mō-
strasse legimus, quæ de post apud omnes gentes magni
habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sen-
sus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descen-
dant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ
habeant nobis de euentibus humanis præfagire. quod etiam
sentire uidetur Vergilius, ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis

Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Sensus natu-
re sublimi-
tas.

Eiusmodi autem sensus naturæ, ut inquit Gulielmus Parisien-
sis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & pro-
phetiæ uicinissimus uehementerq; similis. Ab hoc sensu mira-
bilis quidam diuinationis splendor aliquibus animalibus natu-
raliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus mani-
festè apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi &
hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, in-
ueniunt, inuestigant, comprehendunt, in eos faucibus &
dentibus irruentes. Simili sensu uultures futuras præuident
strages ex prælijs, & congregantur in locis ubi futurae sunt,
tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem
sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nunquam ui-
derunt: & relinquunt perdicem, quæ furatur oua matris, &
fouet eam. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima huma-
na sentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror &
horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi
sentientes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui
cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorem, ti-
morem & cordis inquietudinem incutit eiusdē domus habitato-
ribus, fortasse non omnibus; quia eiusmodi splendor non
omnibus

omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondi
ta in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino i-
gnorante, ibi esse sentitur. Proditum est historijs, Heraiscum
quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirum, immundas mu-
lieres non oculis tantum, sed uoce procul audita cognouisse.
Statimq; capitis dolore eam ob rem nō mediocriter affectum.
Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo
tempore, uirum quem adamabat, quando adiret locū in quo
ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus
præsensisse uenientem. Refert etiam tempore suo ciconiam
quandam adulterio conuictam per olfactum masculi, congre-
gata à masculo multitudine ciconiarum, ac detegente ipso cri-
men foemellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium
iudicio ream iudicatam, deplumatam ac laceratam fuisse. Re-
citat etiam de quodam equo, qui cum ignorans cum matre sua
concubuerat, postea idprehendens, ipsum sibi proprijs
dentibus genitalia abscidisse, tanquam uindicantem in se in-
cestum. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Pli-
nius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ
cum ad mensam cuiusdam uenien: in Aegypto quotidie alere-
tur, enixa catulos quorum ab uno filius hospitis interemptus
est: illa reuersa & cognita culpa, necem intulisse catulo, nec
postea in teetum id reuersam fuisse. Iam his exemplis uidemus
quomodo super animantia quædam præsagiorum lumina de-
scendere possunt, uelut signa rerum in eorum gestu, motu,
uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta.
Nam iuxta Platoniorū doctrinā, est rebus inferioribus uis
quædā insita, per quam magna ex parte cū superioribus con-
ueniunt, unde etiam animalium taciti consensus cum diuinis
corporibus consentire uidentur, atq; his uiribus eorū corpo-
ra & affectus affici, quarū nomine suis adscribuntur numini-
bus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturna-
lia, quæ referūt Iouē, quæ Martem, et sic de singulis, & secun-
dum

dum eorum proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas suprà recitauimus: bubo quoq; quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poeta:

Fœdæq; sic uolucris uenturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uerò auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præsagij, præsertim in auspicijs nautarum, quia aqua non mergitur. unde canit Ouidius:

Cygnus in auspicijs semper lætissimus ales.

Oscinæ aues. Sunt præterea oscinæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix. unde Vergilius:

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In animum uolatu quid considerandum. Aues uerò quæ futura uolatu portendunt, sunt, sicut buteones, sanquale, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes. in uolatu nanq; considerantur, utrum tardè an festinanter uolent: si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitent, quot numero in simul conuolitent: hoc modo grues quando festinanter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul conuolant, & ferales sunt, malum portendere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis, rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinē obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat coelo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:
Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et coetu cinxere polum, cantusq; dedere:

Haud

Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorum, qui audiunt & intelligunt sermones animalium, sicuti apud ueteres Melampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quod cum olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passerem in arbore confidentes, uenisse unum aliunde passerulum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios: Passer ille reliquis nunciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum. his uerbis affatim permulti commoti iuere spectatum, et ita factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificijs hircinam fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis uox cuiuscunque animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristici, uel iracundi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse hanc artem tradidit, ut ait Plinius, nominando aues, quarum confuso sanguine serpens gignatur: quem quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes: Si quis certo die Calendarum Nouembrium egressus ad uenandum, primam auem quam ceperit, coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconum comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq; cor talpæ ad præfagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ ab extis & fibris sacrificiorum capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages. —

Extorum

Animalium
uoces passim
nō animæ
significatiue
sunt.

Iecur extorū Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aru-
caput. spices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebāt,
 duobus in eo constitutis capitibus: quorum unum ciui, alterū
 hosti nuncupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius par-
 tis pronuntiabant uictoriam, quemadmodum apud Lucanum
 Pompeianorum cædem, ac Cæsareanorum uictoriam exta si-
 gnificasse legimus in his uersibus:

Quodq; nefas nullis impunè apparuit extis,
 Ecce uidit capiti fibrarum increfcere molem,
 Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
 Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uiscerib. cor perquirebant. Quod si hostia si-
 ne corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestife-
 ra hæc erant auspicia, & piacularia dicebātur. Similiter etiā
 si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitū dedisset, aut
 in aliam quā oporteret corporis partem cecidisset. De his
 legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in
 sella aurea sedit sacrificanti cor in extis bis defuisse. Et C. Ma-
rio Uticæ immolanti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio
 principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Cos.
 cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo
 post hic morbo, alter Ligurum armis interiit, extis ita prædi-
 centibus: quod profectò aut deorum uirtute, aut dæmonum
 opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres mo-
 menti habitū est, quoties insolitum quid in extis appareret:
 quemadmodū Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo
 coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex
 illi uictoriā cū regno portēdere interpretatus est, admonuitq;
 iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam exto-
 rū color suā considerationē habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatem: nam pallida tetris
 Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
 Plurimus asperso uariabat sanguine liuor;

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi quique uiri illas sectarentur, imò senatus atque reges nihil inauspicatè agerent. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. CAP. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum, & fulminum, ostentorumque, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiones, & cuique sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaque parte significant. Portenta uerò & prodigia, ostentaque quotiescunque contingunt, semper aliquid magnum prænunciare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum coniectorem, simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo uersantur principum provinciarumque negotia. Solorum siquidem principum, & populorum provinciarumque, ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra, per sidera, per portenta, perque prodigia præfigurentur, admoneanturque. Quod si etiâ præteritis seculis idem aliquod, uel consimile quid apparuerit, id ipsum quoque & quid inde secutum sit, considerare oportebit, & iuxta hæc, uel eadem, uel consimilia prædicere: quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaque similibus. Sic multos excellentes uiros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedisent, orationis suauitas prænunciata est. Hecuba Paridem parituræ, uisum fuit parere ardentem facem,

Prodigiis
interpretem
qualem esse
oportere.

que Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionysij uisum fuit parere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquiniij Prisci uxor uidens flammam lambere Seruij Tullij caput, regnum illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Ascanij, nullamq; ei inferens lesionem, quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigijs præuentæ sunt. Sic legimus apud Plinium, M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluuisse, quod sequenti anno pestem ualidam Romam inuasuram prænunciauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum fere simile anno, antequam Marcus Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lanæ pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorum crepitus & tubæ sonitus è cælo auditus est. & Liuius de bello Macedonico: Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquam sanguini permixtam de cælo descendisse in modum pluuiæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmonijs paulo ante Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Herculis ualvæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cælestium influxuum iudicia non negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia,
Pyromantia, quatuor elementorum diui-
nationibus. CAP. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent,
unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geoman-
tia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomē adepta
sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa
est, quando inquit:

At uerum, tellus, aerq; , etherq; , chaosq; ,

Aequoraq; , et campi, Rhodopeiaq; , saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, tre Geomantia
more, scissura, uoragine, exhalatione, ceterisq; impressi-
bus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel
Arabs. Sed est et alia Geomantie species, quæ per puncta ui
quadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis spe-
culationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequen-
tibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones
liqueas, illarūq; fluxus et refluxus, excrescētias et depressio-
nes, tempestates et colores, et similia: cui iunguntur etiam ui-
siones quæ in aquis fiunt. Genus diuinationis à Persis reper-
tum, qualem refert Varro, puerum uidisse in aqua Mercurij
effigiem, quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithri-
datici belli euentum prænunciauit. Legimus etiam Numam
Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum
imagines eliciebat, et ab illis futura discebat. Quod artifi-
cium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit.
Erat etiam olim apud Assyrios in magno precio hydroman-
tie species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: Lecanomantia
cui imponebantur aureæ et argenteæ laminæ, et lapides Hydromantis
preciosi, certis imaginibus, nominibus et characteribus in-
scriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod
plumbo aut cera liquefactis, et in aquam proiectis, rem quam
scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erant

etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiae, & quae dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de quibus plura in sequentibus, ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiam referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur, iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excavatus, in quem consulturus de futuris assatas carnes demittens, subito locus ille aquis replebatur, magnaque piscium multitudo ac admirabilium figurarum hominibus ignotorum apparebat, e quorum formis uates quod futurum esset praedicebat. Haec latius ex Polycharmo in Lyciorum historiis refert Athenaeus. Simili modo Aeromantia prognostica prebet, per impressiones aereas, per uentorum flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes, perque imaginationes in nubibus, & uisiones in aere. Ita etiam Pyromantia diuinatur per impressiones igneas, per stellae caudatas, per igneos colores, perque uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illum sequenti anno consulem futurum praedixit, eo quod cum quaedam post peractum sacrificium in cineribus conspiceret uellet, flamma repetere exiliuit. Huius generis sunt quae dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesque, tempestatum nuntij sentiuntur: pluuiae etiam si in lucernis fungi: si fluxuose uolitet flamma, uentum portendi: & lumina cum per se flammam elidunt, aut uix acceduntur: item cum in eo pedentes coacervantur scintillae, uel cum tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cum cõtētus ignis e se fauillam discutit, scintillam uel emittit, uel cum cinis in foco cõcrescit, & cum carbo uehementer plucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flamma & fumum scrutatur, eorumque colores, sonos & motus: quando in rectum protenditur, uel in obliquum fertur, siue in orbem uoluitur, quemadmodum de his legitur apud Statium his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos. facit illa acieque sagaci
Sanguineos flammaram apices, genitumque per auras
Ignem, & clara tamen medicæ fastidia lucis

Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro uolui, si angiq; rubore.

Iam uerò etiā in Aetnæis crateribus atq; in Nymphæis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, leta quidem, si quæ iniecta fuissent corripere: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscencia, de longæua dormitione atq; inedia. CAP. LIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cum itaq; animæ hominū omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo separatas moribūdīs corporib. suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parentis reuocatur in uitā: atq; leones in animē partū inbalando uiuificāt: & quoniā, ut aiunt, omnia similia similib. applicata similiū naturarū efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agētis in se recipiens etiā agētis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hāc uiuificationē haud parū conferre, etiā herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentū exuuijs confici tradūt, quòd tamē plerisq; fabulosum et multis etiā impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cōprobatū. Nā plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiā dies reuixisse legimus, quemadmodum de Aniola uiro cōsulari, de L. Lamia, Celio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; alijs testatur Plinius. Similiter Aescopum fabulatorem, Tindoreum quoque & Herculem, atque Palicos Iouis & Thaliæ filios

mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos
 & medicos in uitā reuocatos, sicut de Aesculapia ab historijs
 proditū est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho,
 & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio
 Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quissiam mortuus, quem prae-
 ter omnium expectationē accurrentibus medicis, herba, quam
 draconem uocant, uitae restitutum dicunt: alij gustato mellito
 pharmaco reuixisse aiunt, unde ortum est adagium: Glaucus
 poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi re-
 uocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit:
 Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corpo-
 ris, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obuer-
 sus, uel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, uenera-
 bili scena facies ad studia praesentium tantum miraculum cer-
 tatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena
 pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, &
 profatur adolescens. Quae si uera esse debeant, oportet mor-
 ribundas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehe-
 mentioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actio-
 ne solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deferant,
 ita tamen, quod homo uerē nondum mortuus sit, sed iaceat
 exanimis, & tāquam mortuus, etiam per diuturnum tempus.
 Atq; id saepissime compertum est, pestilentiarum temporibus
 multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur, in se-
 pulchris reuixisse: multoties etiā mulieribus accidisse legimus
 ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moy-
 ses ex libro Galeni, quem translulit Patriarcha, quod accidit
 homini suffocatio, quae durauit diebus sex, nec comedit, nec bi-
 bit, & redduntur eius arteriae durae. Et dixit in eodem libro,
 quod accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius
 corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et di-
 cit quod accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel
 ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo
 horis,

Suffocatiois
& extasis mi-
ra exempla.

horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit pulvis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti uiui licet similes mortuis sint, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiā, aut alias curationes. & hæc sunt ex his quæ ualde rarò contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marforum & Psillorū gentem uitæ restituebantur. Possent autē huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo uerè mortuus sit, non secus arbitrandum est atq; in gliribus & crocodilis, & plerisq; serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirant, ut uix igne reuocari queant: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bullienti aqua dissecta membra uitæ demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quæ æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiā Epimenidem Gnosii annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natū adagiū: Ultra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub foenitumulo per totum autūnum, sequentemq; hyemem continuo dormiuisse, donec æstate feno paulatim depasto experrectus tanquam semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionem Ecclesiastica historia de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt,

h s septem

Somni diu-
turni exēpla.

septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, et sepe populos ad ipsos ledendum ingres-
 sos continuo fuisse contractos: denique accolae poena prae-
 senti cautos ab ipsorum lesione destitisse aiunt. Ipse autem
 inter philosophos non infimi nominis Xenocrates, longaeuam
 hanc indormitationem, quandam naturalem poenam, ceruis
 quibusdam animarum demeritis ab aeterno deputata putauit.
 Ipse M. Damascenus multis rationibus possibile et omnino
 naturale probat, nec absurdum putat, quod cum ceteris ani-
 matibus quibusdam concessum est, ut sine cibo et potu, sine ex-
 cretione, sine tabefactione et corruptione pluribus mensibus
 dormire possint, id etiam homini, siue hic accidat illi potione
 aliqua uenefica, aut aegritudine soporifera, seu meticuloso quo-
 dam sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut men-
 sibus, aut annis, secundum intentionem uel remissionem uirum,
 et passionum animae suae posse contingere. Et narrant medi-
ci antidota, de quibus si quis minimam portiunculam ederit, diu-
turnam deinde posse perferre inedia, ceu quondam Helias certo es-
culento ab angelo pastus, ambulauit et ieiunauit in fortitudi-
ne cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fu-
isse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos
per quadraginta dies absque ullo cibo ageret ieiunium. Quod-
que magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germa-
nia mulierem, quae in tricesimum annum nihil unquam cibi
sumpsisset: quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi
confirmaret hanc rem recens, et nostri seculi miraculum in
fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo du-
obus et uiginti annis, quousque uita excessit, sine omni cibo ui-
xisse constat. Mirum et illud quod prodidit Theophrastus
fuisse Philinum quendam, qui nullo sit usus potu uel cibo, prae-
terquam lactis. Et sunt graues autores qui herbam quandam
Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare
sine cibo et potu, ea semel gustata, uel in ore retenta, tradunt.
 De diui-

Mira ieiunio-
 rum exempla.

De diuinatione, quæ per somnia fit. CAP. LIX.

Est etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, non quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habent: sed ex uigiliarum reliquijs aut corporis turbatione nascuntur. quoties namq; oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in somnio decepti. Somniū N: Somnium igitur dico hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habentibus, coelestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamen parum sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniunt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, passionem, fortunam, actionem, euentum denique, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uerè eiusdem rei sæpius obtenta nascitur peritiia, ex pluribus peritijs paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquemque somnia sua & suos in- N: de obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somnijs, tum uigilæ memoriæ commendare, atque sedula quadam hæc obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare: ex qua quidem accumula-

tione, ars quædam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. *Efficiatiora autem sunt somnia, quando luna illud præuertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectionis.* *Verissima autem atque certissima diuinitas neque natura neque humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina.* Quod uerò hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. CAP. LX.

*Furor diuina
tudo species.*

Contingit etiam, non modò dormientes, sed & uigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulsio diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de Diuinatione inquires: Melancholici propter uementiam longè bene coniectant, & citò habitum imaginantur, facillimeq; coelestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Ammonem à naturali melancholica complexionem fuisse diuinatores atque poetas. Causa itaque furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: *non quidem ille qui atra bilis uocatur, qui adeò praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur.* Humorem igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur. Hæc enim quando accenditur, atque ardet, si rorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maximè autem si inuenitur influxu aliquo coelesti, præcipue

præcipue Saturni: qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atque conseruat. Præterea cum sit ipse arcanae contemplationis auctor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cum ab externis officijs ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiasq; ac futurorum præfagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiens, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti sunt poetæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus & Plato attestantur, asserentes melancholicos nonnullos intantum præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melancholicos per plures primum rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripiti, ac in poetas euadere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsi met uix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione: Pleriq; inquit, uates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cum tamen rectè de singulis artibus in furore tractauerint, quòd singuli harum artifices legendo dijudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, ut suo impetu etiam cœlestes demones in humana corpora nōnunquā rapiantur, quorum præsentia & instinctu, homines debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ apprehensionē, uidelicet imaginatiuā, rationalē & mentalem contingere putant. Dicunt itaq; quando anima melancholico humore impulsā, nullo cohibente, habenas corporis membrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subito efficitur inferiorum demonum habitaculum, a quib. manualium artium sæpe miras accipit rationes. Sic

Melancholici ingenio pollent.

Melancholici humoris imperium.

videmus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusque artis euadere magistrum. Quando uero eiusmodi demones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorum turbationes, temporumque uicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatem, inundationem, terræmotum, mortalitatem, famem, stragem & eiusmodi: quemadmodum apud Aulum Gellium legimus, Cornelium sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia cōfligebant, Patauii furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugne prænarasse. Quando uero anima tota in ratione conuertitur, mediorum demonum efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumque nanciscitur scientiam atque prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum, uel oratorem egregium euadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorum restitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cum uero anima tota in mentem assurrexerit, tunc sublimium demonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorum, puta Dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionem animarumque salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ providentiæ adiacet, ut futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatae sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumana Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post inueniens originalem culpam irritam fore, ait:
Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita, perpetuo soluent formidine terra. & subiungit:

Ille Deum uitam accipiet, diuisq; uidebit
 Permixtos heroes, & ipse uidebitur illis,
 Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni B.
 scientiae boni & mali uenenum sopitum iri, inquit:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum
 dicit:

Pauca tamen suberunt priscae uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem accla-
 mando Dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara Deum soboles magnum Iouis incrementum,

Aspice conuexo nutantem pondere mundum,

Et terras, tractusq; maris, coelumq; profundum:

Aspice uenturo latentur ut omnia seculo.

O' mihi tam longe maneat pars ultima uitae,

Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quaedam prognostica, quae inter cōfinia naturalis & B.
 transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti pro-
 ximi, & senectū debilitati, nonnunquam futura praudent:
 quia, ut inquit Plato in Repub. qui sensibus minus praepediti
 sunt, eo acutius intelligunt: & quia loco quo sunt migraturi
 uiciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis uinculis, cum
 omnino corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lu-
 mina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & in-
timis, ac mente: de triplici animae appetitu, ac
passionibus uoluntatis. CAP. LXI.

Est Theologorum quorundam opinio, Deum ipsum ho-
 minis primæui corpus non immediatè creasse, sed cœ-
 litum adiutorio ex elemētis cōposuisse atq; formasse. cui
 opinioni adstipulatur etiā Alcinous ex Platonis dogmate, pu-
 tans summū Deum mundi totius deorumq; & demonū crea-

torem

torem esse, atque illa iccirco immortalia esse, cetera autem
 et mortalium animantium genera iuniores deos ad manda-
 tum summi Dei procreasse. nam si ipse hæc etiam genuisset,
 immortalia nata fuissent. Dij itaque ex terra et igne aereq;
 et aqua, portiones quasdam mutantes ligantesq; inuicem,
 corpus unum ex omnibus confecerunt, quod animæ ad mini-
 sterium subiecerunt singulis illius potentijs singulas in eo pro-
 uincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes
 assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum;
 nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis

Sensus exte-
 riores quib.
 elementis re-
 spondeant.

arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem
 sensus in externos, et intimos: externos deinde in quinque
 omnibus notissimos partiuntur, quibus pariter quinque or-
 gana siue subiecta, quasi fundamenta quedam attribuuntur
 sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur,
 potiore quoque puritatis ordinem obtineant. oculi enim su-
 premo loco collocati, purissimi sunt, ignis lucisq; naturæ sunt
 cognati: deinde aures secundum et loci et puritatis ordi-
 nem obtinentes, comparantur aeri: tertium possident nares,
 mediam inter aerem aquamq; continentes: deinceps uero
gustandi organum crassius et aqueæ naturæ similitimum: po-
stremo gradu tactus per totum diffusus, terræ crassitudini
 deputatur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropin-
 quantes sensibilibus à longinquo percipiunt, ut uisus, et audi-
 tus: deinde etiam odoratus per mediū aerem non appropin-
 quantia percipit: gustus autē non nisi propinqua sentit. Ta-
 ctus utroq; modo se habet. nam appropinquātia corpora sen-
 tit: et quemadmodū uisus per mediū aerem cernit, ita etiā ta-
 ctus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia et humida
 sentit. Verū tactus solus est sensib. omni animali cōmunis est: cer-
 tissimū autē hūc sensum homo possidet. hoc nāq; et gustu reli-
 qua animalia præcellit: sed in alijs tribus sensib. à quibusdam
 animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet,
 audit,

Gustu & ta-
 ctu homo re-
 liqua præcel-
 lit animalia.

audire, atq; olfacit, similiter acutius multis cæteris animantibus
 et homines uident, lynces et aquile. Sensus uerò interiores,
 ut uult Auerrois, in quatuor partiti sunt. quorū primus com-
 munitis appellatur, eo quòd omnes quæ per externos sensus
 hauriuntur imagines, primus colligit atq; perficit. Secundus, uis
 imaginatiua, cuius officiū est cum ipsa nihil præsentiat, imagi-
 nes à prioribus sensibus acceptas retinere, easq; tertiæ sentien-
 di naturæ, quæ phantasia existimandi atq; cogitandi uis est, of-
 ferre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut quale sit id
 cuius illæ imagines sunt, percipere atq; iudicare, atq; ea ipsa
 quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quar-
 tæ potentiæ, quam memoriam dicimus, seruanda commenda-
 re. Etenim illius in genere uirtutes sunt, discursus, dispositio-
 nes, persecutiones et fugæ, atq; concitationes ad agendum. At
 in specie intellectualium intellectiones, uirtutes, disciplinæ ra-
 tio, cōsiliū, electio. Hæc aut est, quæ per somnia nobis futura
 monstrat: unde phantasia aliquādo nominatur intellectus phā-
 tasticus. est enim ultimū uestigium intelligētiae, quæ, ut ait Iampli-
 chus, omnib. animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, simi-
 litudines specierū, et operationes, uisq; seu impressiones ui-
 rium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micant,
 in opinionem excitat: quæ uerò ab intellectu, secundo loco of-
 fert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq;
 per suam proprietatem, secundum assimilationem propriè de-
 signat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accommo-
 dat intimis, etiam corpori impressiones imprimit. Habent au-
 tem sensus isti sua organa in capite. nā sensus communis cum
 imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licet Aristote-
 les organum sensus communis posuerit in corde: cogitatiua au-
 tem uirtus, supremum, et medium capitis obtinet, deinde me-
 moria postremum. Porro organa uocis atq; sermonis, mul-
 ta sunt, siquidem interni pectoris inter latera, muscoli, tho-
 rax, pulmo, thracea, arteria, fauces, et horum maxime,
 quod

Sensus orga-
 na in capite

quod est cartilaginosum, secundum recurrentes nervos, & plectrum lingue, & omnes hæ particule & muscoli, qui ex afflationis organa sunt. Sermonis uero organum proprium os est, in quo plasmantur, formantur, & figurantur uerba & loquela, lingua & gurgulione, in illo plectri obtinentibus uicē, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referentibus, naso insuper ad sonoritatem bonā aut malā conferente. Supra sensibilem animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locū occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens. Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusq; perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco contemplatiuum intellectum uocant. Alteram mentis natura siue uis, quæ agēda, quæq; fugiēda sint cōsultando discernens, tota in cōsultatione & actione uersatur, quæ iccirco actiuum intellectū uocant. Hunc itaq; ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognoscere mus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporum, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta, quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinē tres nascuntur in anima appetitus. Primus naturalis, qui est inclinatio quedam naturæ in suum finem, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis, qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo, qui est per se illorum, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omnium possibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiam esse impossibile, qualis fuit in demone appetente se esse æqualem Deo: itaque uoluptate & dolore continuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentijs assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones,

Mentis gemina natura.

passione, quibus similiter corpus nonnunquam afficitur: quam primam uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uoluntatis quædam mollitudo atque assentatio, quia illi quomodo sensus porrigunt suauitati libentissimè consentit, paret, atque obsequitur: quam ideo definiunt esse inclinationem animi ad emollientem uoluptatem. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationem tota mentis uis atque intentio presentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur autem sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quam ex maleuolentia in alios. Atque his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passionibus generat ipse dolor, puta horrorem, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. CAP. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quam quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel disconuenientis. Apprehensionis autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passionibus. nam quandoq; sequuntur apprehensionem sensitiuam, & tunc respiciunt bonum, aut malum temporale, sub ratione comodi uel incommodi, delectabili
lis &

lis & offensusi, & dicuntur passionēs naturales siue animales: quandoque sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitij, laudis & uituperij, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passionēs rationales seu uoluntariæ: quandoque sequuntur apprehensionem mentalem, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passionēs intellectuales, siue syndæresis. Subiectum autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiscibilem & irascibilem, & utraque respicit bonum & malum, sed diuersimode. Vis enim concupiscibilis quandoque respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & econtrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malum, ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: uel respicit bonum & malum, ut præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, leticia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendum, fugiendum uel depellendum: & hoc quandoque cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uero audacia: quandoque cum diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoque uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tantquam illatæ iniuriæ seu lesionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passionēs in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, leticia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passionēs animi mutant corpus proprium permutando accidentia. & mouendo spiritum. CAP. LXIII.

Passionum autem animæ, quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus

irtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passio-
 um diuersitatem primò diuersimode alterat & transmutat
 corpus proprium transmutatione sensibili, mutando acciden-
 tia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad
 extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in mem-
 bris. Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahun-
 tur, in uerecundia mouentur ad cerebrum. Sic in gaudio di-
 atatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paula-
 tim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subitò. Rursus
 ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, ama-
 rum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis
 trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristitia su-
 dorem, & albedinem ceruleam. Misericordia etiam, quæ tri-
 stitia quædam est, sepe miserantis corpus malè afficit, ut alte-
 rius corpus uideatur affectum. Palàm quoq; est inter amantes
 aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur u-
 nus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccita-
 tem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris
 concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio no-
 men amati in passione heroica deprehendentes. Sic Naustra
 cognouit Antiochum amore Stratonice captum. Mani-
 festum præterea est, passionibus eiusmodi quando uehementissi-
 mæ sunt, posse mortem inferre: & hoc apud uulgus palàm est,
 nimia leticia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines,
 sepe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Diony-
 sium Siciliæ tyrannum, utrunq; accepto tragiciæ uictoriæ nun-
 cio, subitò mortuos. Sic mater uiso filio è Cannensi prælio re-
 deunte repentiè obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus no-
 tum est. Scimus etiam canes nimia tristitia de morte domini-
 rum suorum sepe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex hu-
 iusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq;
 curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio
 contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amit-
 tunt.

Animi passio-
 nes mortem
 nonnunquam
 inferunt.

119

tunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quādoq; sequūtur, quandoq; uerò recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, ut in Cræsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus uehemens auiditasq; uocem excussit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sepe uita, sensus, motus, subito membra deserunt, ac sepe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ uehemens ira faciat, ipse ostendit magnus Alexander, qui in Indta prælio circūuentus, lumen & ignem ex se profunderere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono proslirent. Atq; horum similia nonnunquam in belluis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo passionēs animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam ob-
tineat. CAP. LXIIII.

Passiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modum imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres; sic uidens alium oscitare etiam oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui amarum cibum afferri uident, sentiunt in ore saliuam amarā. Et narrat Gulielmus Parisiensis se uidisse hominem, qui solo aspectu medicinæ mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis: cum tamē nec substantia medicinæ,
nec

nec sapor, nec odor ipsius ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratione somniantes se ardere, uel esse in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam si uerè ardeant, cum tamen ueritas & substantia ignis apud eos nō est, sed sola similitudo per imaginationē apprehensa. Nonnunquam etiam ipsa humana corpora transformantur transfiguranturq; & transportantur, sepe quidem in somnijs, nonnunquam etiam in uigilia. Sic Cippus qui postea electus est rex Italiae, dum taurorum pugnam uictoriamq; uehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem, manē corniger repertus est, non aliunde quā uirtute uegetatiua uehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua producente. Vehemens enim cogitatio, dum species uehementer mouet, in illis rei cogitatae figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt: ille nutritis a se imprimit membris, cum proprijs, tum aliquādo etiam alienis: sicut imaginatio pręgnātis in foetum imprimit rei desideratę notam: & imaginatio morsi a cane rabido, in urinam imprimit imagines canum. Sic multi subito canescunt: alius ē puero, unius noctis somnio, in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolunt, dum ille correptionem uehementer timet, alter Christi uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiam transportantur de loco ad locum transeuntes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quando uidelicet uehementis alicuius concupiscentię, aut timoris, uel audacię species spiritibus impressę, uaporibus permixtę mouent organum tactus in sua origine, unā cum phātasia, quę motus localis principium est. Vnde concitantur membra & organa motus ad motum, mouenturq; sine errore ad locum imaginatum, non quidem ex uisu, sed ex phantasia interiore. Tanta est uis animę in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur & somniat, ipsum corpus simul alio lat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla,

Mira imaginationis uis

Ne:

Francisci stigmata

i z quibus

quibus uis animæ in corpus cum admiratione explicatur, quale illud scribit Auicenna de quodam, qui cum uellet, corpus suū paralyti obledēbat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in insaniam non casu incideret, sed iudicio perueniret. nam dum insanos imitatur, dum ingenij lenocinium furorē putat, quam ad simulabat insaniam, ad ueram redegit. Et Augustinus refert, quosdam qui aures pro arbitrio mouerent, et qui immoto capite uerticem totam deponerent ad frōtem, renocarentq; cum uellent: et alium quendam solitum sudare, ubi uellet. Notum quoq; est, aliquos flere cum uolunt, et ubertim lachrymas profundere: quosdā etiā repertos, qui eorum quæ deglutissent, uaria paulatim tanquam de sacculo, quod placuisset, proferrent. Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorum, canum, hominumq; quorumq; uoces sic imitantur exprimuntq;, ut discerni omnino non possint. Iam uerò et foeminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: similia et suo tempore accidisse testatur Pontanus, de quadam muliercula Caietana, et altera quadam Acemilia: quæ, cum utraque nupta, post plures annos in uiros mutatae sunt. Quantum autem ipsa imaginatio possit in animam, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus, quare etiam plus agit in animam quàm sensus: sic mulier per introductas certis magicis artificijs fortes imaginationes, somnia, suggestiones, sapissime ligantur in amorem alicuius arctissimum. Sic perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic anima nonnunquam per uehementem imaginationem, uel speculationem à corpore omnino abstrahitur, quemadmodum Celsus narrat de quodam presbytero, qui quoties collibuisse, auferebat se à sensibus, et iacebat similis mortuo, ut cum puangeretur et ureretur, non sentiret ullum dolorem, iacebatq; immotus et sine anhelitu: hominum tamen uoces, si altius inclamassent, tanquam ex longinquo se audisse postea referebat.

referbat. Verum de his abstractionibus latius in posterio-
ribus differemus.

Quomodo passionibus animi etiam operantur ex-
tra se in corpus alienum. CAP. LXV.

Passiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando ue-
hementissimæ sunt, non solum possunt immutare corpus
propriū, uerum etiam possunt transcendere ad ope-
randum in corpus alienum: ita, quod admirabiles quedam
impressiones inde producantur in elementis, & rebus extrin-
secis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic
possent auferre, uel inferre. Nam passionibus animæ sunt potissi-
ma causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter
euectata, & uehementi imaginatione accensa, immittit sanita-
tem, uel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed
etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicenna, quod ad ima-
ginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane ra-
bido in rabiem incidit, apparent in urina eius figuræ canum.
Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quā-
do inficit foetum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ mon-
strosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium
imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Pe-
tram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo
Boemæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore
seræ instar hirsutam & uillosam, quam mater religioso quo-
dam horrore, in imaginem diui Iohannis Baptistæ, quæ ad
lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea pro-
generauit. Atque id non solum in hominibus, sed etiam in
brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum
patriarcham, uirgis in aquam proiectis, discolorasse o-
ues Laban. Sic puerorum aliarumq; uolucrum cubantium Pauones albi
imaginariæ uires, pennis colorem imprimunt: unde albos quomodo
producimus pauones, cubantium habitacula albis linteis producatur.

circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasia affectus, ubi uehementius se intenderint, non modò corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocendi cupiditas, fixis obtutibus quàm perniciosissimè homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillimè infici, quod in peste & lepra palàm uidemus. Rursus, in uaporibus oculorum tanta uis est, quòd possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimunt: & foemina quaedam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratè aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longè potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subijcitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferūt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infeliciū hominum procul fugiendum, horum siquidem anima noxiōrum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrā, bonorum ac feliciū consortia præcipiunt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa foetida, uel musco: sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid profilit in proximum, ac diu quandoq; perseverat infusum. Nunc uerò si passionēs supradictæ tantam uim habent in phantasia, certè maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente. hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos defigitur, sæpe corpus tam proprium quàm alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, &

etiam

Ratio excel-
lentior phan-
tasia.

etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione differemus.

Quod passiones animi plurimum iuuantur ab
opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit
in omni opere, ipsa animi constantia.

CAP. LXVI.

Passiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & ad-
iuuant, potentiissimæq; euadunt, quatenus cum cœlo cõ-
sentiunt, uel naturali quodam pacto, uel uoluntaria ele-
ctione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus: Qui ele-
git id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet //
hoc ex natura. Conducit ergo maximè in quouis opere ad //
beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imagi-
nationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus,
& similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passio-
nes enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam
uehementer agitant, ac subito nos nostraq; superis exponunt
eiusmodi passiones significantibus: tũ etiã ob dignitatẽ & pro-
pinq̃uitatem suã cum superioribus multo magis atq; amplius
cœlestia capiunt, quàm res quæuis materiales. Potest enim a-
nimus noster per imaginationem, uel rationem quadam imi-
tatione, ita alicui stellæ conformari, ut subito eiusdem stellæ mu-
neribus impleatur, tanquam sui influxus proprium recepta-
culum. Mens uerò contemplatrix quatenus se ab omni sensu,
imaginatione, natura, deliberatione seuocat, & ad separata se
reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indaga-
tionis non existit. Multa enim mens nostra per fidem opera-
tur, quæ est firma adhesio, fixa intentio, & uehemens appli-
catio operantis aut susipientis, in quacunq; re ad ipsum coo-
perantem & dantem uim ad opus, quòd facere intendimus, a-
deo, ut fiat quodammodo in nobis idolum uirtutis suscipien-
de, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igitur in
quouis opere & rerum applicatione uehementer affectare,
i 4 imaginari,

imaginari, sperare, firmissimèq; credere: id enim plurimum
 erit adiuumento. Et uerificatū est apud medicos, firmam cre-
 dulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum, & me-
 dicinam, ad sanitatem plurimum conferre, etiam aliquando
 uel plus quàm medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinæ
 uirtus & efficax uis, operatur etiam medici fortis animus, po-
 tens immutare qualitates in corpore ægroti, maximè quando
 ille medico adhibēs fidem eo ipso sese disponit ad medentis &
 medicinæ uirtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia
 operantem esse constanti credulitate, confidentem, & de con-
 secutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare.
 Nam sicut firma & permax credulitas mirabilia operatur,
 etiam nonnunquam in operibus falsis: sic diffidentia atq; hæsi-
 tatio uirtutem animi operantis, quæ inter utrunq; extremum
 medium est, dissipat atq; frangit, unde contingit optatum à su-
 perioribus influxum frustrari atq; deperdi, qui sine animi no-
 stri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris cōiungi
 atq; uniri minimè potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi
 cum cœlestium animis & intelligentijs, atq;
 simul illis mirabiles quasdam uirtutes
 rebus inferioribus imprimere.

CAP. LXVII.

Dicunt philosophi, maximè Arabes, animum humanū
 quādo per suas passionēs & effectus ad opus aliquod
 attentissimus fuerit, cōiungi ipsum cum stellarum ani-
 mis, etiam cum intelligentijs: & ita quoq; coniunctum causam
 esse, ut mirabilis quædam uirtus operibus ac rebus nostris in-
 fundatur, cū quia est in ea rerum omnium apprehensio &
 potestas, tum quia omnes res habent naturalem obedientiam
 ad ipsum, & de necessitate efficaciam, & mouent ad id quod
 desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur
 artificiū characterū, imaginū, incantationū & sermonū quo-
 rundam,

Res omnis na-
 turale habet
 ad animū hu-
 manū obedi-
 tiam.

rundam, & plurimorum aliorum experimentorum mirabiliū ad omnem rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehementer amantis, efficaciam habet ad amorē, & quicquid dictat animus fortissimē odientis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in ceteris quæ affectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuantia appetitū animæ & acquirunt mirabiles quasdam uirtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maximē inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquē magnū excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sæpius ex seipso horā uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cōtra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tūc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi auctori earum conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas, ac si iam esset auctor illarū: & hic est modus per quem inuenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis ex-
Regula gene-
ralis.
 cellēs in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quēcūq; uolentē operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, uirtutem, mensuram, ordinem et gradū in potentia ipsius uniuersi.

Quomodo animus noster potest permutare
 & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. CAP. LXVIII.

INest etiam hominum animis uirtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur

in magnū excessum alicuius passionis, uel uirtutis, intantum, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit: & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitur. Hac ratione res
 18: quæ superiorem alicuius stelle obtinent gradum, ligant, uel
 n attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout
 n inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus
 n à leone, quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo
 n magis quàm leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine
 n cœlestis ursæ superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit
 n magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili
 modo homo aliquis cū per sui animi affectiones, tum etiam
 per rerum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus dotibus
 opportunè expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, li-
 gat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutem uel infirmitatem: in Saturnali
ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhiben-
 dam: in Martio ad timorē uel discordiam: in Venero ad a-
morem uel leticiam: in Mercuriali ad persuasionem & obse-
 quium, & similia. Radix uerò eiusmodi ligationis ipsa est
 ligationis
 radix. affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu or-
 dinis cœlestis. Dissolutiones autem uel impeditiones huius-
 modi ligationis fiunt per contrarium effectum, & illum
 excellentiorem & fortiorem. nam sicut maior animi exces-
 sus ligat, ita etiam soluit & impedit. Denique ubi times Ve-
 nerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martem,
 Venerem oppone uel Iouem. hos enim inimicos & maximè
 contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige, af-
 fectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causan-
 tes. nam in cœlo quidem, ubi nihil deficit, ubi amo-
 re cuncta reguntur, odium seu inimicitia esse
 minimè potest

De sermone atque uirtutibus uerborum.

CAP. LXIX.

Ostenso itaque nunc in animi affectibus magnam reside-
 dere uirtutem, sciendum insuper est, non minorem
 inesse uerbis rerumq; nominibus, maximam præ-
 terea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus po-
 tissimum à brutis differimus, & rationales dicti sumus, non à
 ratione, quæ secundum animam accipitur, quam capacem
 affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta ani-
 malia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia mi-
 nus: sed rationales dicimur à ratione, quæ iuxta uocem in uer-
 bis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua,
 qua parte cæteris animantibus maximè antecellimus. nam
 λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat.
 Est autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum:
 internum uerbum est conceptus mentis & motus animæ,
 qui in cogitatiua præsentia sine uoce fit. quemadmodum
 dum in somnijs nobis loqui & disputare uidemur, & in uigi-
 lia etiam silentes sæpe totam aliquam percurrimus oratio-
 nem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locuti-
 onis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris
 apertione & sermone linguae profertur: in quo parens na-
 tura corpoream uocem & sermonem, menti & intellectui
 copulauit, enunciatiuam & conceptuum intellectus nostri
 interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic di-
 cendum est. Sunt itaque uerba aptissimum medium inter
 loquentem & audientem deferentia secum non tantum con-
 ceptum, sed & uirtutem loquentis energia quadam trans-
 fundentes in audientes & suscipientes, tanta sæpe poten-
 tia, ut non immutent solummodo audientes, sed etiam alia
 quedam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ
 cæteris maioris efficacie sunt, quæ res maiores, puta intel-
 lectuales, cœlestes, & transnaturales, cum expressius, tum
 mysteriosius

Quæ uerba
 maioris sunt
 efficacie

mysteriosius representant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt. hæc enim ueluti signa quædam & representationes, seu sacramenta rerum coelestium & supernaturalium uim obtinent, cum ex uirtute rerum explicatarum, quarum uehicula sunt, tum ex ui insita illis à uirtute insituentis & proferentis.

De uirtute propriorum nominum. CAP. LXX.

Propriæ rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur ferme omnes. Nam quum uis rerum naturalis procedit primò ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac denique ad mentem, in qua concipitur quidem primò, deinde per uoces & uerba exprimitur. Dicunt occirco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue nomine, iam suis articulis formato, ipsam uim rei sub significationis forma, quasi uitam aliquam latere: primò ab ipsa mente quasi per semina rerum conceptam, porro per uoces siue uerba quasi partum editam, postremò etiam scriptis seruata. Hinc dicunt Magi, propria rerum nomina esse quosdam rerum radios ubique semper præsentis, rerumq; uim seruantes, quatenus essentia rei signatæ in ipsis dominatur & discernitur, atque res per illa tanquam per proprias & uiuas imagines agnoscuntur. Sicut enim ex coelorum influxibus & elementis cum uirtutibus planetarum summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secundum eorundem influxuum & influentium proprietates propria rebus nomina resultant & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarum omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: Nomina uestra scripta sunt in coelis. Hos itaq; coelestium influxus rerumq; singularum proprietates cognoscens protoplastes, nomina rebus secundum earum quidditates imposuit, sicut scriptum est in Genesi, Quia adduxit Deus cuncta quæ creauerat coram Adam, ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rem, hoc est nomen illius. quæ quidem nomina

propria nomina rerum radij quidam sint.

mina profectò admirandas in se rerum significatarum continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxum harmoniæ cœlestis, secundario per impositionem hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illam: quando autem in aliqua uoce siue nomine concurrunt utraq; significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata uirtute, naturali uidelicet & uoluntaria, nomen illud ad agendum redditur efficacissimum, quoties debitis locis & temporibus & solennitate cum intentione exacta in materiam dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatum. Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, contacta uirgine nomen eius accurate inquisiuit, quo cognito aliquod occultum pronunciassè, quo puella reuixerit. Erat etiam Romanis in sacrorum ritu obseruatio, ut cum urbem aliquam obsiderent, eius proprium nomen, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligenter exquirerent, quibus cognitis carmine quodam tunc eius urbis tutelares deos euocarent: urbemq; ipsam habitantesq; deuouerent, atq; sic tandem absentibus diuis deuincerent, sicut canit Vergilius:

Excessere omnes, adytis arisq; relictis,

Dij quibus imperium hoc steterat. —

Carmen uerò, quo euocabantur numina hostesq; deuouebantur, cū oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse uelit, apud Liuium & Macrobiū requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris Reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus, & astrictio-
nibus. CAP. LXXI.

VLtra uerborum atque nominum uirtutes, alia quoque maior uirtus reperitur in orationibus complexis à ueritate

ueritate in eis contenta, quæ maximam uim imprimendi, immutandi, ligandi & stabiliendi habet, adeo ut exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ ueritatis uirtus non est in uerbis simplicibus, sed in enunciationibus, quibus aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecationes, orationes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carminibus, & orationibus pro attrahenda stellæ aut numinis aliquius uirtute, oportet diligenter considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atque hæc carminibus inferere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere: deprimendo & improbando, quæ solet destruere & impedire: supplicando & obtestando, pro eo quod cupimus adipisci: accusando & detestando, id quod uolumus destrui & impediri, atque ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibus numeris, & proportionibus debite distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum, per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmen attinet, & per sua mirabilia, siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphaera sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatem, quæ in eo est, per sortes, & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquit, per frugiferam tuam dexteram constanter deprecor, per letiferas messium ceremonias, per tacita, secreta cistarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem & illuminatarum Proserpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filie inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Atticæ sacrarium. Præterea cum multijugis
stella: una

stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsidenitum, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione cæteræq; circumstantiæ, quas norunt sapientes, adhibita fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaque carmina aptè atque ritè ad stellarum normam composita intellectu sensuq; plenissima, uehementi affectu opportunè pronunciata, tum secundum eorum articulorum numerum & proportionem, atque secundum formam ex articulis resultantem unà, atque per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traiciunt in rem incantatam ad illam ligandam, aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentum uerò ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secum ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione denique conceptus: per huius itaque spiritus qualitatem, per coelestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate temporis excellentissimas cœlitus concipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores, & efficaciores quàm spiritus, & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atque ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rē incantatā ad suscipiendam dictā uirtutē dispositā. Atque hic est notandum, quòd omnis oratio, & scriptura, & uerba, si uerba, sicut per cōsuetos suos numeros & proportionem atq; formā consuetos inducunt motus: ita etiam præter solitum ordinem, & retrogradè prolata, aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De in:

Incantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse potētiā, ut penē omnē naturam posse subuertere credatur, quēadmodū inquit Apuleius, Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uētos unanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolli, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauēre uices rerum, dilataq; longa
Hesit nocte dies, legi non paruit ether,
Torpuit, & præcepto audito carmine mundus.

& paulo antè:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta ueneni
Excantata perit. —

Item Vergilius in Damone:

Carmina uel cælo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &:
Atq; satas aliò uidi traducere metes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si uera non essent, non tam arctè statuta poena legibus sancitum esset contra eos, qui fruges excantassent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cælo ducentem sidera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.

Cum libet, hæc tristi depellit nubila cælo:

Cum libet, æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa se multum iactare uidetur apud Ouidium, cum ait:

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes ¶

In fontes redire suos, concussaq; sisto: ¶

Stantia concutio cantu freta, nubila pello ¶

Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;: ¶

Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces, ¶

Viuaq; saxa sua conuulsaq; robora terra, ¶

Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes, ¶

Et mugire solum, manesq; exire sepulcris, ¶

Te quoq; luna traho. — ¶

Omnes præterea poetæ canunt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici, ut pelli segetes, cogi fulmina, uel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nam & Cato in re rustica contra bestiarum morbos quibusdam utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomon quoq; eiusmodi incantationes calluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem, scilicet triginta sex demones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorum nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamenti suis uifiatas corporis partes sanitati restituiunt.

De uirtute scripturæ, & de imprecationibus
& inscriptionibus faciendis.

CAP. LXXIII.

Officium uerborum atq; sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta de promere, uoluntatemq; pandere loquentis. Scriptura aut ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq; numerus, collectio, status, finis, continentia & iteratio faciēs habitū,
h quā

qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiā in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, non etiā scribitur. Atq; igitur iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum, ut si herbam colligat, uel lapillum proferat, ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat, sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem praeceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius, ubi canit:

Terna tibi haec primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terq; haec altaria circum

Effigiem duco. — & paulo post:

Neeste tribus nodis ternos Amarylli colores,

Neeste Amarylli modò, & Veneris, dic, uincula ne esto.

& ibidem:

Limbs ut hic durefcit, & haec ut cera liquefcit

Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportionē, correspondentiā, reductionē literarum ad signa cœlestia, & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante.

CAP. LXXIIII.

Dedit Deus homini mentem atq; sermonem, quæ (ut ait Mercurius Trismegistus) eiusdem uirtutis, potentiae, atq; immortalitatis præmium censentur. Sermone uerò hominum ipse omnipotens Deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit, quæ quidem linguæ iuxta suam diuersitatem etiā diuersos, ac proprios receperunt scripturae characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes.

res, non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio, sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cum coelestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtutibusq; consentiant. Præ omnibus uerò linguarum notis Hebræorū scriptura omnium Hebræorum
scriptura tam
Eusebia. sacratissima est in figuris characterum, punctis uocalium & apicibus accentuum, ueluti in materia, forma & spiritu consistens: in sede Dei, quod cælū est, siderū positione primū exarata, ad quorū figuram, ut testantur Hebræorū magistri, sunt formatae ipsæ literæ mysteriorum cœlestium plenissimæ, cum per eorum figuram, & formam, & significata, tū per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantia harmonia. Vnde secretiores Hebræorū Mecubales ex literarū illarū figura, & characterū formis, earundemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maiori-
tate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, resolutione literarū, & punctorum, & apicū, ac supputatione numerorū per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trisariam præterea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices, septē duplices, & tres matres, quas tanquā characteres rerum significare dicūt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terrā: nā aërem non elementū, sed uelut elementorū glutinū & spiritum habent. His etiā puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & ueritate omnia producta sunt & produciuntur: ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significatibus constituuntur rerū omnium nomina, ueluti sacramenta quædam & uehicular rerū explicatarum, illarum essentia & uires ubiq; secū ferentes. Horū profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, nā

meris, situ, ordine & reuolutione inherēt, ut Origenes iē
 circo existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam
 uim minimē retinere, quia non retineant suam naturalem si-
 gnificationem: sola enim nomina primaria, quæ sunt rectē im-
 posita, quia significant naturaliter, actiuitatem habent natu-
 ralem: non sic est de his quæ significant ad placitum, quæ acti-
 uitatem non habent, ut significatiua, sed ut in se res quædam
 naturales. Si quæ autem est lingua prima, et causalis, cuius uer-
 ba habent naturalem significationem, hanc cōstat esse Hebrai-
 cam, cuius ordinem qui profundē & radicaliter tenuerit, at-
 que illius literas proportionabiliter reuoluere nouerit, cuius-
 cunq; idiomatis perfectē inueniendi normam & regulam ha-
 bebit. Sunt itaq; uigintidux literæ fundamentum mundi, &
 omnium creaturarū quæ sunt, & nominantur in eo, & omne
 dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutio-
 nibus nomen, & esse, & uirtutem sortiuntur. Oportet autem
 illarum inuestigatorem per singulas literarū combinationes
 tam diu discurrere, quousq; pateat uox Dei, & apertus sese of-
 ferat sacratissimarū literarum textus: hinc enim uoces, &
 uerba in magicis operibus efficaciam habent, quia illud in quo
 primum magicam exercet natura, uox est Dei. Sed hæc altio-
 ris speculationis existunt, quàm ut in hoc libro tractanda ue-
 niant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud
 Hebræos tres matres sunt uidelicet, אבג Septem duplices, ui-
 delicet, כמנפדק Reliquæ duodecim uidelicet, חטזחא
 טקצצסו simplices sunt. Par ratio apud Chaldæos est. Ad ha-
 rum imitationem etiā cæterarū linguarū literæ signis & pla-
 netis atq; elementis suo quodā ordine distribuuntur. Nam ex
 Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω septem planetis respondent, Β Γ Δ Ζ
 Κ Λ Μ Ν Π Ρ Σ Τ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Cæ-
 teræ quinque Θ Ξ Φ Χ Ψ quatuor elementa & mūdi spiritū re-
 presentāt. Apud Latinos uerō hæc eadē, sed alio ordine signi-
 ficatur. Nā uocales quinque, Α Ε Ι Ο Υ, atq; Ι & Υ consonā-
 tes se-

ses septem planetis adscribuntur. Consonantes uerò B C D
 F G L M N P R S T præsumt duodecim signis: cæteri, scili-
 cet K Q X Z quatuor faciunt elementa. Ha aspiratio mundi
 spiritum representat. Y, quia Græcus & non Latinus chara-
 cter est, & Græcis uerbis solum inseruiens, sui idiomatis se-
 quitur naturā. Verū illud non est ignorandum, Hebræas li-
teras compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas,
 quia habent similitudinem maximam cum cælestibus & mun-
 do. Cæterarū uerò linguarū literas tantā efficaciam nō habe-
 re, quia ab illis remotius distāt. Harum uerò dispositiones se-
 quēs tabella explicabit. Habēt etiā literæ quæq; sui ordinis nu-
meros duplices, extensos uidelicet, qui quotas literarū secun-
 dū suum ordinem simpliciter exprimunt, atq; collectos, qui
 præcedentiū omnium literarum numeros secum recolligunt:
 deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus
 iuxta uarios numerandi modos resultant. Quorum numero-
 rū uires qui cognouerit, poterit in unaquaq; lingua per suas
 literas admiranda elicere mysteria, pariterq; & præterito-
 rum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt insu-
 per & alia literarū cum numeris mysteriosa coniugia, sed de

his omnibus in sequentibus libris abundē differen-

tes, huic priori libro hic finem

imponemus.

k

3

Amplifi-

♂	♂	♂	B	B
♂	♂	♂	Γ	C
Π	Π	♂	Δ	D
♂	♂	♂	Z	F
♂	♂	♂	K	G
ny	♂	♂	Λ	L
♂	♂	♂	M	M
wo	♂	♂	N	N
→	♂	♂	Π	P
♂	♂	♂	P	R
♂	♂	♂	G	S
X	♂		T	T
♂	♂	♂	Λ	A
♂	♂	♂	Γ	E
♂	♂	♂	H	I
♂	♂	♂	I	O
♂	♂	♂	O	V
♂	♂		V	I confo.
♂	♂	♂	W	V confo.
Terre	♂	♂	♂	K
Aqua	♂	♂	♂	Q
Aër			♂	X
Ignis	♂	♂	X	Z
Spiritus			Y	H

AMPLISSIMO DOMINO,
 PRINCIPI ILLUSTRISSIMO,
 Hermanno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliae &
 Angariae Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi &
 Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Hen-
 ricus Cornelius Agrippa ab Nettesz-
 heim, S. D.

*Nunc (Princeps illustrissime amplissi-
 meq. præsul) reliquos occultioris philo-
 sophiae siue magiae libellos, quos nuper
 me editurum fuisse, quando priorum illorum
 in lucem dedi, tua magni decetiae promiseram: sed repen-
 tina ferme et inopinata Diue Margaretha Austri-
 aca principis mei obitus superueniens, ab illo eden-
 di studio tunc me retardauit. Deinde quo minus e-
 derentur, obstitit nonnullorum rostratorum sycophan-
 tarum, atq. scholasticorum aliquod sophistarum improbi-
 tas, ob editam de Vanitate scientiarum & excellentia
 uerbi Dei declamationem, sine intermissione contra
 me se uentium, & acerba odij, inuidiae, liuoris & ca-
 lumniarum continuatione contra me certantium, quorum
 alij elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uo-
 ce in templis apud promiscuum populum me impietatis
 traducebant: alij angularibus susurramentis per singu-
 las domos uicatim imperitorum aures mea infamia
 complebant: alij per publica et priuata conciliabula, Po-
 tifices et principes ipsumq. Caesarem contra me instiga-
 bant. Hinc hesitare coepi, esse ne residuos hos libellos
 editurus, quum subdubitarẽ hoc ipso me maioribus ob-
 iicere calumnijs, et ueluti ex fumo in flammam conijce-
 re, timorq. quidam rusticus inuasit, ne illos eden-*
 do tibi

do tibi molestus plus quàm officiosus uiderer, ac etiam tua sublimitati zoilorū illorū conflare inuidiam, pariterq; detrahentium linguis te obijcerem. Quae omnia cum me uaria desperatione perturbarent, basitationem meam tua intelligentia perspicacitas, exacta discretio, candor iudicij, si ne superstitione religio, ceteraq; in te notissima uirtutes, & maior omni exceptione auctoritas atque integritas, quae obtreçantium linguas facile continere, atq; etiam refrenare possent, excusso timore erexerunt impuleruntq; id rursum audentius aggredi, quod iam propè ex desperatione deserueram. Accipe igitur nunc (Princeps illustrissime) bono animo hunc secundum occultioris philosophiae librum, in quo caelestis magiae mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; monstratis quae de ijs perita rerum prodit antiquitas, quaeq; ad noticiam nostram peruenerunt, quo studiosis & horum arcanorum curiosis post naturalium uirium ostensionem, etiam caelestis magiae arcana (hactenus neglecta, & parum iusta noticia à posteris apprehensa) nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus quotusquisq; posthac profecerit, aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti: quodq; foribus patefactis haec è uinculis emitterentur, facultatem praestitisti. Vale.

HENRI.

HENRICI COR

AGRIPPÆ DE OCCVLTIORE

Philosophia, siue de
magia,

LIBER II.

De necessitate Mathematicarum disciplinarum,
atq; de mirandis multis operibus, quæ solis
mathematicis artibus perpetran-
tur. CAP. I.

MAthematicæ disciplinæ ad magiam tam sunt
 necessariae atq; cognatae, ut qui hanc absq; il-
 lis profiteatur, is tota aberret uia, frustra q;
 laboret, minimeq; desideratum adsequatur
 effectum. quæcunq; enim sunt & fiunt in i-
 stis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero,
 pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; regū-
 tur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent ra-
 dicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam abs-
 que naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis,
 opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res
 non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulacra
 quædam subijpsis cognata, ut corpora euntia, uel loquentia,
 quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud
 antiquos Dædali simulacra, & αὐτόματα appellata sunt, &
 quorum Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes sei-
 psos mouentes, quos sponte sua in certamen prodijisse narrat
 Homerus: & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conui-
 uio seipsos motasse, aureasq; statuas pincernarum, & structo-
 rum operā conuiuii præstasse. Leguntur etiam statuæ Mercu-
rij quæ loquebantur, & colūba Archite quæ lignea uolabat:
 & quæ narrat Casiodorus Boethij miracula, Diomedē in ære
 k s buccinantem,

buccinantem, aeneū anguem insibilantem, simulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria, & Optica proueniunt simulacrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aeris locuti sumus, fecimus mentionem. Sic fiunt specula, alia cōcaua, alia columnaria, facientia rerum simulacra in aere, remotis extra se spacijs uelut umbras uideri, cuiusmodi Apollonius, et Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. Et legimus Magnum Pompeiū speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdā herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aerem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcūq; illius radijs illustratur, per remota plurimum miliariū spacia euidentissimè cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis, & matheseos, cognitissq; medijs scientijs ex his utrisq; existentibus, Arithmetica, Musica, Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mēsuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt: cognitissq; etiam mechanicis, artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quiq; & scientissimi ualde admirentur. Nōne in hunc diem uestigia extant antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære cōflatæ, & ferreis trabibus obseratæ, ut nullo ingenio, nec arte elidi possint? & Iulij Cæsaris Romæ iuxta Vaticanū erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes & arces saxorumq; mōles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, persossa saxa, ad aperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria,

maria, coercita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas novas insulas, rursusq; alias re-
stitutas continenti: quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus il-
lorum uestigia, cuiusmodi uulgus demonum opera fuisse fabu-
latur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec
sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideoq; mirandum
spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectus
omnem in demones reijciunt, aut miracula putant, quæ aut na-
turalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Ut
si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatq; graue ferrum sur-
sum ferri, aut in æra suspendi, sicut olim Mercurij idolum fer-
reum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus le-
gitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in medijs uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Æ-
gyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam de-
monum opus est: si uerò cognouerit uirtutem magnetis ad fer-
rum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, &
nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atq; hic uos
scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligi-
mus naturales: ita per res abstractas mathematicas & cœle-
stes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum,
sermonem, præsagium & diuinationem: etiam in materia mi-
nus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: &
ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura præ-
dicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite enco-
sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhi-
bent. Qui uerò eligere nouerit materiam dispositam, & pa-
tiendi paratissimam, agensq; fortissimum, hic indubios po-
tentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum ge-
neralis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Phy-
sica,

ficis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quam ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum, ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris, eorundemq; potentia & uirtute. CAP. II.

INquit Seuerinus Boethius: Omnia quaecunq; à primæ uerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorū multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum, & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potentes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantijs immixti, denique maximam & simplicissimā habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quamobrem etiam ad demoniaca & diuina munera consequenda plurimū ualent, plusq; possunt, quem admodū in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt, uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quaecunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros, eorumq; proportionē uim habent atq; constant, proportionescq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existente

Omnia cer-
ta constant
numeris.

existente inter utrosq; appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Deniq; omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit, quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait, Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportionem, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boethius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absq; illis posse rectè philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Augustinus noster nihil curant: sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; coelestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atq; ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia uia quàm per numeros formales non processit.

Quantas uirtutes numeri possideant in rebus
cum naturalibus tum transnaturalibus. CAP. III.

IN numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modò splendidissimi philosophi unanimiter docent, sed etiam doctores catholici: præ cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilus, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentarijs super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinem rede-
 gisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum uirtutibus singularem librum composuit. Cæterum nunc in natura
 quantas

VB.

Pentaphylli
herba uirtu-
tes.

Septenarij
mirum expe-
rimentum.

In numeris
hic quid con-
siderandum.

Numerorum
significatio.

quantas uirtutes possident numeri, patet in herba quæ penta-
phyllon, hoc est, quinquesoliū dicitur. hæc enim uirtute qui-
narij resistit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: at-
que eius soliū bis quotidie unum uino sumptum, curat ephē-
mera: tria, tertianā: quatuor, quartanā. Similiter seminis
heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria uerò, tertiā-
nis prodesse dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in ui-
no mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quarta-
nis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percutia-
tur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi
plura apud uarios autores testificata leguntur. Vnde autē hæc
fiant, causam certē habet, quæ est ipsa uaria uariorū nume-
rorū ad se inuicē proportio. Mirū quoq; de septenario experi-
mentū, quod masculus omnis septimus absq; scemella interme-
dia natus, uim habet curandi scrophulas solo tactu uel uerbo.
Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partū adiuua-
re traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed for-
malis ratio, quæ est in numero. Illudq; quod suprà diximus,
semper mente teneatur, non in uocalibus & mercatorijs nu-
meris has uires esse, sed in rationalibus, formalibus & natu-
ralibus, hæc Dei & naturæ sacramenta distincta atq; conten-
ta. Quicunq; autē nouerit numeros uocales & naturales cū
diuinis coniungere, & eandē consonantiam temperare, hic
per numeros poterit operari mirabilia, & etiam cognoscere.
Pythagorici etiā multa sese prognosticare profitebantur per
numeros nominū, in quibus profectò nisi magnū aliquod la-
tēret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui ha-
bet intellectū, computet numerū nominis bestię, qui est nu-
merus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos
& Caballistas celeberrimus est, sicut infrā ostendemus. Sed
illud sciendum est, quod numeri simplices significant res diui-
nas: denarij, cœlestes: centenarij, terrestres: millenarij, quæ
futuri sunt seculi. Præterea cū partes animi secundū Arithme-
ticam

ticam mediocritatem, propter identitatē seu excessuum equalitatem inuicem copulantur: corpus uerò, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatē compositum sit: animal uerò ipsum, ex utroq; anima scilicet & corpore, secundum eam quæ harmoniæ conuenit, mediocritatē constet: hinc est quòd numeri plurimū operātur in animā, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De unitate, & eius scala. CAP. II II.

Nunc particulatim de numeris ipsis determinemus: quæ uerò numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio, primò ipsum unitatem consideremus. Unitas enim omnē numerū simplicissimè penetrat, omniumq; numerorū communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se unicè coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadem & immutabilis: unde etiā in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior, uel minor est tota unitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaq; non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut ut non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinē asserit nominatam, ex eo quòd unum solū ipsa sit, & se queri semper uelit, & ultra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnū itaque omnium rerum principium est & finis, neq; ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius. Vnum omnium rerū principium est, & usq; ad unum omnia Unitatis expositio. sunt, & ultra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, unū ipsum desiderant: quia omnia ab uno processerant, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab

uno in multa processerunt, sic cuncta quæ ad illud unum à
 quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multi-
 tudinem. *Vnum* igitur ad summum refertur Deum, qui cum
 ipse sit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de se cre-
 at, & intra se continet. *Vnus* itaq; est Deus, unius Dei unus
 mundus, unius mundi unus sol, unus quoq; in mundo phoenix,
 rex unus in apibus, dux unus in gregibus: in armentis rector
 unus, & grues unam sequuntur, & multa alia animantia u-
 nitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum est prin-
 cipium, à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alij
 uolunt) cor. *Vnum* est elementum uincens, & omnia pene-
 trans, ignis. *Vna* res est à Deo creata, subiectum omnis mira-
 bilitatis, quæ in terris & in cœlis est, ipsa est actu animalis,
 uegetalis & mineralis, ubiq; reperta, à paucissimis cognita,
 à nullis suo proprio nomine expressa: sed innumeris figuris
 & enigmatibus uelata, sine qua neq; alchymia, neq; natura-
 lis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab uno
 homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo omnes mor-
 tui sunt. ab uno I E S U C H R I S T O rursus regenerati
 sunt: & quod ait Paulus, *Vnus* Dominus, una fides, unam ba-
 ptisma. *Vnus* Deus & pater omnium, unus mediator Dei &
 hominum. unus altissimus creator qui super omnes, per om-
 nia & in omnibus nobis. unus enim pater Deus, à quo omnia,
 & nos in illo: unus Deus I E S U S Christus, per quem om-
 nia, & nos per ipsum: unus Deus spiritus sanctus,
 in quem omnia, & nos
 in ipsum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Arche- typo.	Mod	Vna diuina essentia, fons omnis uir- tutis & potestatis, eiusq; nomen u- nica simplicissima litera expressum.
In mundo Intelle- ctuali.	Anima mundi.	Vna suprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.
In mundo cœlesti.	Sol.	Vnus rex stellarum, fons lucis.
In mundo elemen- tali.	Lapis phi- losopho- rum.	Vnum subiectum & instrumentum omnium uirtutum naturalium & transnaturalium.
In minore mundo.	Cor.	Vnum primum uiuens, & ultimum moriens.
In mundo inferna- li.	Lucifer.	Vnus princeps rebellionis angelorū & tenebrarum.

De dualitate, & eius scala.

CAP. V.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est,
à nullo potest numero metiri præterquam à sola unitate
omnium numerorum mensura communi: non est compo-
situs ex numeris, sed ex sola unitate una & una coordinatus:
nec dicitur numerus incompositus, sed magis propriè, nō com-
positus: ternarius autem primus numerus incompositus dici-
tur: binarius autem primum unitatis germen & prima pro-
creatio: hinc Genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corpora-
tio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis:
Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, i-
deoq; iusticiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quòd duobus
gaudeat pariter ponderatis: diciturq; numerus scientiæ, &
memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor
mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amo-
ris, nu-

Binarii app e-
lationes.

ris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à Domino: Erunt duo in carne una. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quam unum: habent enim emolumentum suae societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Vt soli, quia cū ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & si quispiam praeualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & foemineus: & columbae bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo foeminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; participans, principium diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordiae & confusionis, infortunij & immunditiae. unde diuus Hieronymus contra Iovinianum inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictum, Et uidit Deus quoniam bonum: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, quare iusserit Deus omnia animalia immunda in arcam bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiae est, estq; in auspicijs infelicitissimus, praesertim si res illa à quibus auspiciū capitur, Saturniae sint uel Martiae: nam haec duae infortuniae numerantur ab astrologis. Fertur etiam binarium adferre occuracula umbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem Deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero demonem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerum, sed confusionem quandam unitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatem Apollinem nuncupare: diada litem & audaciam: triada iusticiam, quae est summa perfectio, neq; tamen uacat multis mysterijs. Hinc duae tabulae legis in Sina, duo cherubin respicientes in propitiatorium apud Moysen, duae oliuae stillantes oleum apud Zachariam, duae naturae in Christo, diuina & humana: hinc

duas Dei apparitiones, uidelicet facies & posteriora, uidit Moyses: item duo testamenta, duo praecepta charitatis, duae primae dignitates, duo primi populi, duo genera demonum, boni & mali, duae creaturae intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo aequinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

SCALA BINARII.

In Archetypo.	𐤅𐤋 lah 𐤀𐤋 El		Nomina Dei duarum literarum.
In mundo intellectuali.	Angelus	Anima	Duae substantiae intelligibiles.
In mundo celesti.	Sol	Luna.	Duo luminaria magna.
In mundo elementali.	Terra	Aqua	Duo elementa producentia animam uiuentem.
In minore mundo.	Cor	Cerebrum	Duae principales sedes animae.
In mundo infernali.	Beemoth Fletus.	Leuiathan Stridor dentium.	Duo duces demoniorum. Duo quae comminatur Christus damnatis.

De Triade, & eius scala. CAP. VI.

Ternarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personae in Deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias Deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio praeces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

—Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus. unde apud Vergilium:

l a

Idem

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus. hinc illud Vergilij:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco. — Et paulo post:

Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quod corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de coelo, illum quasi legem uocat, secundum

In rebus tria
quæ sunt.

22

quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mundus, hemarmene, necessitate & ordine: hoc est, conuentione causarum adinuicem, quam pleriq; fatum dicunt, & executione ad factum, ac facturæ debita distributio-
ne. Tota temporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsentī, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoq; sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ, cupiditatisq; distribuit
tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à Deo disponitur mundus, numero, pondere & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori Deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt,

Ternarius i-
dealibus for-
mis deputa-
tus.

Oromasim,

Oromasim, Mitrim, Araminim: hoc est, Deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, uidelicet supercoelestium, in nouem intelligentiarum ordines: coelestium, in nouem orbis: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes musicae proportionales includuntur, ut Plato & Proclus longa serie differunt: habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintae. Iamq; etiam in intelligentijs tres sunt angelicorum spirituum hierachiae. Tres sunt intellectualium creaturarum potentiae, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet martyrum, confessorum, innocentium. Tres sunt coelestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunae: tres inter diuas, gratiae: tres apud inferos, parcae: tres iudices, tresq; furiae, tricepsq; cerberus. Legimus etiam, Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianae. Tres personae in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturae, legis & gratiae. Tres theologiae uirtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piscis: totidem Christus in sepulchro.

1 3

Scale

In Arche typo	Pater	 Sadai Filius	Spiritus san- ctus.	Nomē dei triū literarum. Tres persona in diuinis
In mundo intellectua li	Suprema	Media	Infima	Tres hierarchia angelorū. Tres gradus beato- rum.
	Innocentes	Marty- res	Confessores	
In mundo caelesti	Mobilis	Fixa	Communis	Tres quaternio nes signorum.
	Cardines	Succede- tes	Cadentes	Tres quaternio nes domorum.
	Diurnus	Noctur- nus	Particeps	Tres domini tri- plicitatū.
In mundo elementali	Simplicia	Composi- ta	Decomposita	Tres gradus ele- mentorum.
In minore mundo	Caput, in quo ui- get intellectus re- spondens mun- do intellectuali.	Pectus, ubi cor, se- des uitae, responde- ns mundo cae- lesti.	Venter, ubi gi- gnitur uirtus membraq; geni- talia, responde- ns mundo elemen- tali.	Tres partes re- spondentes tri- plici mundo.
In mundo infernali	Alecto	Megea	Tisiphone	Tres furiae in- fernales.
	Minos	Aeacus	Radamanthus	Tres iudices in- fernales.
	Malefici	Apostatae	Infideles	Tres gradus da- mnatorum.

De Quaternario, & eius scala. CAP. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn ap-
pellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtutibus prae-
ferunt, quia ipse fundamentum & radix omniū alio-
rum numerorum, unde & omnia fundamenta tam in artificia-
libus, quam in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra
ostendemus: significatq; soliditatem, quae per figurā quadra-
riam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadra-
tus planus primus, qui constat duabus proportionibus, qua-

rum prior est unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportionem, uidelicet unius ad unum & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportionem in eo differunt, quod iuxta arithmeticam sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uerò æquales. Itaq; quadratus Deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium completitur. nam ipsius simpla proportionem, prima scilicet unius ad unum, unitas paternæ substantiæ significatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis: altera autem processione, etiam simpla, uidelicet duorum ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis utriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc super excelsum Deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi asperatio He, spiritus ab utroq; processionem denotat. ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomē terminat: pronuntiatur autem Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentium ille Iouis, quem & ueteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem. quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli, & imum cœli. Quatuor sunt sub cœlo elementa, scilicet ignis, aer, undaq; tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Itē annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus & hyems: similiter aer in Eurum, Zephyrum, Austrum & Borcam diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnē implet scientiā: primo omnem numerorum simplicē progressum quatuor im-

plet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, consti-
tuens denarium. Omnem implet numerorum differentiam,
primum parem, & primum imparem in se continens. Habet
in musica diatessaron, gratiam uocis quartæ: item tetrachor-
dum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos
concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet.
nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitercia, diapa-
son, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; cōsonantia in-
ter quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam
quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie
& profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit,
scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnē etiā
physicā implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis
pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam ter-
minis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute
& actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uir-
tutibus, scilicet prudentia, iusticia, fortitudine & temperan-
tia. Habet etiam uim iusticiæ. hinc quadruplex lex, scilicet pro-
uidentiæ, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: pru-
dentiæ, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potētiae in re-
bus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus.
Multam quoq; & maximam in mysterijs uim habet: hinc Py-
thagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tan-
quam summum, quo fides nitatur, et credulitas firmari possit:
hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus
sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à toti-
dem euangelistis per uiuersam ecclesiam recepta. Hebræi præ-
cipuum Dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt. Si-
militer Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci,
Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei scribunt: ita,
scilicet

scilicet Theut, alla, fire, orsi, abgdi, deòs, esar, Deus. Hinc Lacedaemonij summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadrijuges currus impellere. Quatuor quoq; sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielelem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Item in Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis ante & retrò, stabant in circuitu sedis Dei: & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor uentos ne flarent super

terram, neq; super mare, neq; in
ullam arborem.

l

;

Scala

DE OCCULTA PHILOSOPHIA
SCALA QUATERNARII AD QUA-
tuor elementorum corre-
spondentiam.

Nomen dei quadriliterum.					In mundo archetypo unde lex providentia
Quatuor triplicitates sue hierarchia intelligibiles.	Seraphim Cherubim Throni	Dominatio Potes- tates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mundo intellectualis unde lex fatalis.
Quatuor angeli presidentes cardinibus caeli.	מִכָּאֵל Michael	רַפָּאֵל Raphael	גַּבְרִיאֵל Gabriel	אֱוִרִיאֵל Uriel	
Quatuor praefecti elementorum.	שֵׁרָפ Seraph	כֶּרֶב Cherub	תַּרְשִׁישׁ Tharsis	אֲרִיאֵל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	Dan Asser Nephthalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simchon Gad	
Quatuor triplicitates apostolicae	Matthias Petrus Iacobus maior	Symon Bartholomaeus Matthaeus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadaeus Andreas Thomas	
Quatuor euangelistae.	Marcus	Ioannes	Matthaeus	Lucas	
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mundo caelesti a quo lex naturae

Stella & plane- ta ad elementa relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stella fixæ & Luna	
Quatuor quali- tos cœlestium ele- mentorum.	Lumen	Diaphanū	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor elemē- ta.	𐤓𐤍 Ignis	𐤀𐤓 Aer	𐤇𐤍 Aqua	עפר Terra	In mūdo elementa li ubi lex genera- tionis & corru- ptionis.
Quatuor quali- tates	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tempo- ra.	Æstas	Ver	Hÿems	Autum- nus	
Quatuor cardi- nes orbis	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixto- rum genera per- fecta.	Animalia	Planta	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progressiva	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respondent elementis in plā- tis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis.	Aurum et ferrum	Cuprum & stannum	Argentum vi- uum	Plumbum & argen- tum	
Quæ in lapidi- bus.	Lucentes & ardentes	Leues & transparētes	Clari & conge- lati	Graues et opaci	
Quatuor homi- nis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In mino- re mūdo scilicet homine, a quo lex pru- dentis

Quatuor poten- tie anime.	Intellectus	Ratio	Phantasia	Sensus
Quatuor iudi- ciaria potesta- tes.	Fides	Scientia	Opinio	Experimen- tum
Quatuor virtu- tes morales.	Iusticia	Temperan- tia	Prudentia	Fortitudo
Sensus respon- dentes elemen- tis.	Visus	Auditus	Gustus & ol- factus	Tactus
Quatuor hu- mani corporis elementa.	Spiritus	Caro	Humores	Ossa
Quadruplex spiritus.	Animalis	Vitalis	Gignitiuus	Naturalis
Quatuor hu- mores.	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia
Quatuor com- plexionum mo- res.	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas
Quatuor prin- cipes demonio- rum nocentes in elementis.	סמאל Samael	עזאזל Azazel	עזאזל Azazel	מהזאל Mahazael
Quatuor flumi- na inferna.	Phlegeton	Cocytus	Styx	Acheron
Quatuor prin- cipes damonio- rum super qua- tuor angelos orbis.	Oriens	Paymon	Egyu	Amaymon

In mūdo
infernali
ubi lex i-
re & pu-
nitiois.

De quinario, & eius scala.

CAP. VIII.

Quinarius numerus haud parua est potentia: constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex foemina & masculo. impar enim numerus mas est, par uero foemina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc uero matrem uocant. Igitur haud paruae perfectionis atque uirtutis est quinarium, qui ex horum numerorum permixtione generatur: estq; praeterea uniuersi numeri, uidelicet denarii, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde uero unum: uel, hinc octo, inde uero duo: siue septem & tria, seu sex & quatuor, unaquaeq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarium, & eius aequedistans: & ideo circo numerus connubij appellatur à Phythagoricis: dicitur & iusticiae, quia denarium ex aequilibrio secat. Sensus in homine quinque sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, uegetatiua, sensitiua, concupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinque sunt in manib. digiti, quinque sunt in caelestib. errantes planetae, secundum quos quintuplices in quouis signo termini. In clementis quoque quinque genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plantae, zoophyta, animalia: totidemque animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, nantia, uolantia. Sunt & quinque genera quibus à Deo componuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterum, sensus, motus. Hirundo non nisi quinque pullos parit, quos magna pascit equitate, incipiens ab eo qui maximus est natus, & ita in ceteris ortus rationem habens. Habet quoque hic numerus uim magnam in expiationibus. nam in sacris, pellit malos demones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoque numerus felicitatis & gratiae, & est sigillum Spiritus sancti, & nexus omnia ligans, atque numerus crucis, etiam Christi uulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo ser-

Quinarii no-
menclaturæ.

tiare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoq; uim eius quaternario excellentiorem, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam coram Domino, & præseruatus fuit in diluuiio aquarum. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; foemina, supra quam à natura concessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis inuocatur, nomen diuinæ omnipotentiae. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen Dei trigrammaton **שרי**, sadai: in tempore legis, nomen Dei tetragrammaton **יהוה** ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt **אדנאי** adonai: in tempore gratiæ, nomen Dei pentagrammaton effabile **יהוהש** Ihesu, quod non minore mysterio etiam trilaterum

inuocatur **יה**

SCALA

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagramma ta. Nomen Chri- sti pentagram- maton.		אליון אלהים יהשוע	Elion Elohim Ihesus			In mundo Archety- po.
Quinq; substā- tie intelligibi- les.	Spiritus pri- ma hierar- chie, uocati dij, siue filij dei	Spiritus se- cunda hierar- chie, dicti intelligen- tie.	Spiritus ter- tia hierar- chie, uocati angeli qui mutantur.	Anima corporū cælestiū.	Herōes siue ani- ma bea- ta.	In mūdo in- tellectuali.
Quinq; stella erratica, domi- ni terminorū.	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercu- rius	In mundo cælesti.
Quinq; gene- ra corruptibi- lium.	Aqua	Aer	Ignis	Terra	Mixtū	In mundo elementali.
Quinq; species mixtorum.	Animal	Planta	Metallum	Lapis	Zoophy- tum	
Quinq; sensus	Gustus	Auditus	Visus	Tactus	Olfactus	In minore mundo.
Quinq; tormē- ta corporalia.	Amaritu- do mortifi- cans	Uulatus horrissoni	Tenebre terribiles	Ardor inextin- guibilis	Factor pe- netrans	In mundo infernali.

Do

SENARIUS numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu: ab unitate usque ad denarium: solus ipse adeo est perfectus, ut collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia superflua. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, unum, congregantur, totum senarij corpus perfecte implent: quæ quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptijsque; prorsus accommodatus asseritur, mundi que signaculum appellatur. Senario enim numero constitutus mundus, neque immoderata abundantia superflua, neque frustratus egensque; necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consummatus à Deo mundus: sexto enim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona. Igitur perfecti sunt cæli, & terra & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis. nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis seminanda terra, & quod seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria Domini inclinauit super monte Sina, cooperiens eum nubes: sex alæ sunt cherubin, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctiales & ecliptica: sex sunt erroneæ planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraque eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus: & horum opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiæ positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest,

potest, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, status, motus. solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Tonsius harmonie toni sunt sex, uidelicet quinque toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui est sextus.

SCALA SENARII.

In archetypo.	אל גבור אלהים						Nomina sex literarum.
In mundo intelligibili.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Sex ordines angelorum qui ad inferiora non mittuntur
In mundo celesti.	Saturnus	Impiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planeta per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrantes.
In mundo elemental.	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum.
In minore mundo.	Intellectus	Memoria	Sensus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis.
In mundo infernali.	Actus	Megalesius	Ormeus	Lycus	Nico	Mimo	Sex demones calamitatum omnium autores.

De septenario, & eius scala.

CAP. X.

Septenarius numerus uariæ & multiplicis potentie est. constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetque unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra, eorumque compagines consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quam seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantque ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutatur, quam totalitatis suæ proprio iure perficit: complectitur enim corpus & animam, nam corpus constat ex quatuor
m elementis.

elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque
 ad animam spectat propter triplicem uim eius, scilicet rationa-
 lem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaque, quia ex
 tribus constat et quatuor, animam corpori coniungit: ad genitu-
 ram quoque hominum uis huius numeri pertinet: hominemque con-
 cipi, formari, edi, nutrir, uiuere, omninoque constare facit. Nam
 cum in aluo mulieris genitale semine receptum est, si per horas se-
 ptem absque effusione permanserit, habuisse in uitam certum est: tum
 primis septem diebus coagulatur, fitque ad recipiendum figuram hu-
 manam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septime
 steres uocantur, hoc est qui septimo mense nati. Post partum dein-
 de an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc e-
 nim numerum, qui aeris halitum sustinuerit, intelligitur natus
 ad uitam. Post dies septem, iacet reliquias umbilici: post bis se-
 ptem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario,
 iam libere oculos totamque faciem uertit: post septem menses,
 fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet
 sine casus timore: post tertium septenarium, sonus eius in uerba
 prorumpit: post quartum septenarium, stat firmiter & ambulat:
 post quintum septenarium mensium, incipit lac nutricis horre-
 scere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur
 alij ad cibum solidum aptiores, absoluiturque integritas loquen-
 di: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt,
 fitque generationis initium: ad tertium annorum septenarium,
 crescit homo in longum, ostenditque flores, & lanugines, fitque
 genitura pollens atque robusta. Usque ad quartum septena-
 rium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa
 stature. In quinto, omne uirium, & roboris completur au-
 gmentum. Sextus uero annorum septenarius, uires seruat col-
 lectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfe-
 ctamque reddit hominum aetatem. Cum uero ad decadas septe-
 nas peruenitur, ubi septenarius per numerum completum con-
 ducitur, tunc meta communem uiuendi habet, dicente Prophe-
 ta: Dies

24. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est septem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficie, scilicet medulla, os, nervus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigramembra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesque & pudendum. De spiritu quoque, & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Vene quoque & arterie (ut tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoque in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est, iudiciarios uocant. Ex septenis quoque portionibus creat Deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimum usque gradum omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estque in celestibus potentia septenarij potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemque constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem. Simili ratione & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstiuale, quæ omnia septenis signis fiunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item septem Vergiliæ, quas Pleiades uocant: septem quoque planete, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdo-

madam. Luna quoque planetarum septima, et nobis proxima, hunc numerum præ ceteris obseruat, motumque eius, ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus et octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit et implet, efficitque quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atque latitudinem emetiendo remetiendoque circum perque discurret: similiumque dierum septenariis lumen suum sempiterna lege uariando dispensat. Primo enim septenario usque ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum uero septenarium ultima luminis sui diminutione renouatur, eisdemque septenariis maris incrementa decremendaque disponit. nam primo ac initio crescentis lune septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoque septenarius fit similis primo, et quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem inuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia primus est, qui neque generatur neque generat, neque enim potest in duas partes diuidi æquales: itaque ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiam numerum pariter duplicatus, qui intra denarii limites coarctetur, quem primum limitem constat esse numerorum: et ideo septenarium Palladi sacrum fecere. Habet et in religionis potentissima sue uenerationis indicia, et uocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem

septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei. unde illud:

— O terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrē hęc dies apud Mosē sabbathū appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratū est, & cum Christo magnā communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq; ait, protinus purificandi studio marino lauacro trade, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine: & Helix eius propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. & sequitur paulo post: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetae, & mundatus est. Estq; numerus poenitentiae & remissionis. Hinc statuta septennis poenitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiā dicentis: Et super peccatorem septuplū. Septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratū septenariū dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septē petitionibus consummauit Christus orationem expiationis nostrae: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatē sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatissimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudē dixi tibi, super iudicia iusticiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit scriptura: Septuplū ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplū in sinu eorū. Hinc septem nequitiae apud Salomonē, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in Euangelio. Significat etiā præsentis circuli tēpus, quod septem dierū circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quē septuplū iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet

spiritum sapientie & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientie & pietatis, & spiritum timoris Domini, quos apud Zachariam legimus septē oculos Dei. Septē quoque sunt angeli spiritus adstantes ante faciem Dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum Dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septē. Item spiritus septem erant in conspectu throni Dei, & septem angeli adstabant in conspectu Dei, & datæ sunt illis septem tubæ. Vidit quoque agnum habentem septem cornua, & septem oculos. & uidit librum obsignatum septem sigillis, & cum apertum fuisset septimū sigillum, factum est silentium in celo. Ex supra dictis omnibus apparet, septenarium inter ceteros numeros meritò dici omnis efficacie plenissimum. Habet præterea sapienarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri cœlestium planetarum, & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantēs. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ ceteris omnibus obseruantia magnaque & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquijs repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis Domini septimum ab Adam Enoch, uirum sanctum & pium, & alium etiam ab Adam septimum uirum nequam, & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain. & septem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historie septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noe, similiter & de uolatilibus: idem de post septem dies pluuisse

pluisse Dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septene agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & alijs septem pro Rachel: & septem diebus populus Israel luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta Domino: quia septimo die ab opere quieuit Dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas Domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua: septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis: septimus dies erit sanctum sabbathum, & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta Domino, septem diebus celebrabuntur feriæ Domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus uestris. Septimo mense festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram Domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine uituli: septies percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terram promissionis habebant. Legitur & septimus annis remissionis, & septem lucernæ candelabrorum in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israel, & quod septem diebus uescerentur azymis, & quod septem agnis, & hircus expiaretur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies uenerabilis & sanctus, & septimus mensis scenopægiæ, & septem uitulos offerebat die septimo, & septem aras ere-

xit Balaam, septem diebus Maria soror Aron leprosa egreditur extra castra, septē diebus immundus erit qui tetigerit cadaver. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibāt ciuitates, & septem buccinæ portabātur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septē annis Abessaregnauit in Israel: septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit uxori problema, septem funibus neruiceis ligatus est, & septem crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt filij Israel per regem Madian. Et in libris Regum septem uicibus, & septima uice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israel dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Heliseum, et septē uiri crucifixi sunt simul in diebus messis primæ: septē lotionibus mundatur Naaman per Heliseum, septimo mense occisus est Goliath. Et in Paralipomenis legitur, quod septimo mense completus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem uiri copulati cum Sara filia Raguelis; & apud Daniele septē uicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septē leones erant in lacu, & septima die uenit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimiūtur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septē hebdomadas annorum, septem consiliarios Artaxerxis: & ibidem, septimo mense clanges buccina: septimus mensis scenopegie sub Esdra erat, dum filij Israel erāt in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplū reddit uicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem uiros loquentes sententias,

sententias, septē quæ odit & detestatur Dominus: septem nequitia in corde inimici, septem circumspectores, septem oculi insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritus sancti, & septem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiā septem mentis mulierum concupiscentiæ: & septem filios peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudiū. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uerò & in Euangelijs leguntur septem beatitudines, septem uirtutes, quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis Dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septē uerba beatæ Mariæ uirginis, septē panes per Dominum distributi, septem sportæ fragmentorū, septem fratres uxorem unā habentes, septē discipuli Domini piscātes, septem hydriæ in Cana Galilææ, septem iræ, quas Dominus hypocritis comminatur, septem demonia eiecta de muliere peccatrice, & septem demones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septē gradus uirtutum. Et in Actibus numeratur septem diaconi, & septem discipuli electi per Apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus Dei, septem angeli cū septē tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem habebāt diademata: item septem plagæ, & septem phylæ, quas habet unus de septem angelis, septem capita bestie coccineæ,

22 cinea, septē montes, & septē reges sedentes super eos, & se-
 ptē tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires ha-
 bet hic numerus, cum in naturalibus, tum in sacris, & cæmo-
 nijs, tū etiā in alijs: itaq; huc referūtur septē dies, septem Plane-
 tæ, septem Pleiades, septē ætates mundi, septem mutationes ho-
 minis, septē artes liberales, totidemq; mechanicæ, & totidem
 prohibitiæ, septē colores, septē metalla, septē foramina in capi-
 te hominis, septē paria neruorū, septē montes in urbe Roma,
 septē reges Romani, septē bella ciuilia, septē sapiētes tēpore Ie-
 remie prophete, & septem sapientes Græciæ. Itē septē diebus
 ardebat Roma sub Nerone: per septē reges occisa sunt decē mi-
 lia martyrum. Septē fuere dormientes, septē sunt Romæ ecclesiæ
 principales, totidē Gregorius cōstruxit monasteria, tot sancta
 Felicitas peperit filios. Septē cōstituti sunt electores Imperij,
 & septē sunt actus solennes in Imperatore coronādo, septē te-
 stes requirūt leges in testamēto, septē sunt poenæ ciuiles, & se-
 ptē canonice, et septē horæ canonicæ, septies salutat sacerdos
 in missa, septē sacramēta, et septē ordines clericorū, et septem
 annorū puer potest ordinari ordine minori, et potest obtinere
 beneficiū sine cura. Septē sunt Psalmi poenitentiales, & septē
 22 **N**: mādata secūda tabule, & septē horis Adam & Eua fuerūt in
 paradiso, & septē sunt uiri per angelū prænūciati antequā na-
 scerentur, uidelicet Ismael, Isaac, Sampson, Ieremias, Ioannes
 Baptista, Iacobus frater Domini, & Christus Iesus. Deniq; hic
 numerus & in bono & in malo omnium est potentissimus. De
 hoc Linus uetustissimus poeta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta absolnere cœpit

Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.

Est etiam rerum cōctarum septima origo,

Septima prima eadem perfecta, & septima septem.

Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum

Voluitur, & circulis totidem circum undiq; fertur.

SCALA SEPTENARIIS

In Archetypo	אראריתא	אמאל	רפאל	המלאך	מכאל	גבריאל	Nomina dei septem literarum
In mundo intelligibili	צדקיא	צדקיא	צדקיא	צדקיא	צדקיא	צדקיא	Septē angeli, qui adstant ante faciem Dei
In mundo caelesti	שבתאי	מאדים	שמש	וגה	כוכב	לבנה	Septem Planetae
In mundo elementali	שבתאי	מאדים	שמש	וגה	כוכב	לבנה	Septem aues planetae Septem pisces planetae. Septē animalia planetae. Septem metalla planetae. Septem lapides planetae.
In minore mundo	שבתאי	מאדים	שמש	וגה	כוכב	לבנה	Septem membra integra lia planetis distributa Septem foramina capitis planetis distributa
In mundo inferiori	שבתאי	מאדים	שמש	וגה	כוכב	לבנה	Septem habitacula inferiorum, quae describitur Rabbi Josepho Castiliensis Calabista in Horto nuci

CAP. XI.

Octonarium uerò uocāt Pythagorici numerū iusticiæ
& plenitudinis: primū, quia primus omnium diuidi-
tur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: di-
uisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contextitur: & pro-
pter hanc diuisionis equalitatem, iusticiæ sibi nomen inolcuit.
Alterum uerò, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter
corporeæ soliditatis contextum, primus siquidem solidum cor-
pus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis,
sicubi diuinam iusticiam obtestari uellet, quorū nomina hæc:
Ignis Aqua, Terra, Cælum, Luna, Sol, Phanes, & Nox. Octo
quoq; sunt duntaxat cælorum uisibiles sphæræ, corporalisq;
naturæ proprietates per illū nobis significatur, quam Orpheus
in octonario hymnorum maritimorū cōplexus est. Estq; hic
numerus dictus etiā numerus fœderis & circumcisionis, quæ
Iudeis octauo die fieri præcepta est. Octo etiam erant in uete-
re lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœcinalia, tunica, cin-
gulus, tyara, stola talaris, superhumeralis, rationale, lamina au-
rea. Pertinet etiam hic numerus ad eternitatē, & mundi con-
summationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis
symbolū est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim
beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur
etiam numerus salutis & conseruationis. tot namq; animæ in
arca Noe saluæ factæ sunt à diluuiō aquarum. Iam quoq; &
octo fuerunt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Za-
charias Iohannis pater, octauo die recepit loquelam. Hunc nu-
merum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucē
editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi
dicata, hanc prerogatiuam obtinuit, ut solæ Naxiæ mulieres
octauo mense salubriter pariant, fœtusq; uitales edant, cum
ubiq; ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiā matres
manifesto uersentur in periculo.

SCALA OCTONARIJ

Nomina dei Octo litterarum	Eloha Vedaah נדאח נדאח נדאח נדאח נדאח נדאח נדאח נדאח								In Aschetypo
Octo beatorū premiæ	Haradiaz	Incorruptio	Potestas	Victoria	Viso dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo inteli- gibile
Octo cæli visi- biles	Cælum fel- latum	Cælum Satur- ni	Cælum Jouis	Cælum Martis	Cælum Solis	Cælum Veneris	Cælum Mercurij	Cælus Lu- nae	In mundo cele- sti
Octo qualita- tes particula- res	Siccitas ter- re	Frigiditas a- e	Humidi- tas aeris	Calidi- tas ignis	Calidi- tas aeris	Humidi- tas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terra	In mundo ele- mentali
Octo beatorū genera	Pacifici	Esurientes & fientes iusti- ciam	Mites	Persecu- ti ppter corde iusticiã	Humidi cordes	Miseri cordes	Pauperes spiritu	Eugenes	In minore mun- do
Octo damna- torum premiã	Cancer	Mors	Iudiciū	Ira dei	Tenebre	Indigna- tio	Tribula- tio	Angustia	In mundo in- fernali

Nouenarius numerus Musis sacer, celestium sphaerarum
 diuinorumq; spirituum ordini adiuncto: hunc nouē sunt
 sphaerae mobiles, & secundū illas nouē sunt Musae, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quae quidē Musae nouē sphaeris nouē sunt accommodatae, ita ut prima referat supremā sphaerā, quā uocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinē, usq; ad ultimam, quae referat sphaeram Lunae, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato caelo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunae. Nouem quoq; sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni: Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, saphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentū: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funebant, totidemq; annis dicunt Minoae in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero praecipue obseruatus est, ut quando leges condenda, aut responsa danda, aut scauitura clades. Astrologi etiā annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum aetatibus non secus, atq; septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notā imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarij non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illum deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARIY.

Nomen dei nomen
literarum

Tetragrammaton Sabaoth.

Tetragrammaton Zidkem.

Elohim Gibor.

יהוה יהוה

יהוה יהוה

יהוה יהוה

In Archetypo

Nomen cheri ange-
lorum

Seraphim

Cherubim

Throni

Domina-
tiones

Potes-
tes

Virtutes

Principa-
tus

Archā-
geli

Angeli

Nomen angeli pre-
sidentes calis

Metatron

Ophaniel,

Zaphkiel

Zadkiel

Camael

Raphael

Emanuel

Michael

Gabriel

In mundo intelli-
gibili

Nomen sphaera mo-
biles

Prima mo-
bile

Calum sel-
latum

Sphaera
Saturni

Sphaera
Iovis

Sphaera
Martis

Sphaera
Solis

Sphaera
Veneris

Sphaera
Mercurii

Sphaera
Lunae

In mundo cele-
sti

Nomen lapides re-
presciantes nomen
choros angelicos

Sapphirus

Smargadum

Carbun-
culus

Berillus

Onyx

Chrysolis

Lapis

Topazius

Sardius

In mundo ele-
mentali

Nomen sensus cum
extimis tum intimis

Memoria

Cogitativa

Imagina-
tiva

Sensus co-
munis

Auditus

Visus

Odo-
ratus

Gustus

Tactus

In mundo in-
fernali

Nomen ordines ca-
codemonum

Pseudoboi

Spiritus me-
dici

Vas ani-
matus

Visores

Præsti-
giatores

Aerea
potestas.

Enur-
gum

Crimina-
tores

Tentato-
res

In mundo in-
fernali

191 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
De decade, & eius scala.

C A P. XIII.

DEnarius, hic dicitur omnis numerus, siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, nisi per replicationem: uniuersosq; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur, & potentie, animisq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adiuri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendū erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiuniū indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquiens: Illud planè cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coercerem, & neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanæ uici hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, uagetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in Psalterio, decem instrumenta musica, quibus canebantur Psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantum, atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores Psalmorū, uidelicet Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, David, Salomon, et tres filij Chore. Decem quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascensionem

sionē Christi, descēdit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus,
 in quo Iacob tota nocte luctatus cū angelo, uicit in certamine,
 & oriente lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius
 Israel. In hoc numero Iosue uicit triginta unū reges, & David
 uicit Goliath, & Philisteos, & Daniel pericula euasit leo-
 num. Hic numerus sicut unitas etiā circularis est, quia coacer-
 uatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse nu-
 merorum omnium finis est, & complementum, & principiu
 decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit,
 sic omne fluens reuertitur ad id, à quo habet principium sui
 fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus
 in terram, à qua sumptum est reuertitur: tempus redit in eter-
 nitatem, à qua fluxit: mens à Deo facta, ad eundem reuertitur:
 fluit deniq; omnis creatura in nihilum, ex quo creata est, nec
 nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, om-
 niaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit
 Proclus, à Deo incipienti, & in ipsum desinentia. Deus quoq;
 ipse prima monas, priusquam sese inferioribus communicet,
 primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffun-
 dit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras
 omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas
 Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina nu-
 merant: quæ de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc om-
 nia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam
 à Deo propria exiguntur, simul cum primitijs, ut rerum pri-
 moria, uelut principium numerorū, & decima que-
 que tanquam finis illi reddantur, qui princi-
 pium & finis est omnium.

SCALA

[illegible]

אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decem li- terarum
צבא	ה	צדאי	אדני	Decem nomina Dei
יהוה	אלהים	Sadai	Adonai	
Tetragra- maton Sa- baoth	Sabaoth		melech	
נצח	הוד	יסוד	מלכות	Decem Sephiroth
Nezah	Hod	Iesod	Malchuth	
Principa- tus Elohim	Archange- li Bne Elo- him	Angeli Cherubim	Anima beata issim	Decem ordines beato- rum secundum Dio- nyssum Decem beatorum or- dines iuxta traditio- nes Hebr.
Haniel	Michaël	Gabriel	Anima Messiha	Decem angeli presi- dentes.
Noga	Cochab	Leuanah	Holon ieso- dos	
Sphera Veneris	Sphera Mercurij	Sphera Lu- na	Sphera ele- mentorum	Decem sphaera mudi
Homō	Serpens	Bos	Agnus	Decē animalia san- ctitatis ad superos re- lata
Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrin- seci hominis
Foris se- minatri- ces malo- rum	Criminato- res siue ex- ploratores	Tentatores si- ue insidiato- re	Anima prava & damnata.	Decem damnatorū ordines

De undenario & duodenario, cum duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica.

CAP. XIII.

Vndenarius numerus sicut transgreditur denarium, qui legis & praeceptorum est, ita deficit à duodenario, qui gratiae & perfectionis est: ideo numerus peccatorum & poenitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri undecim saga cilicina, qui est habitus poenitentium & lugentium pro peccatis. Unde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum coelestibus communionem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem: nec ullum meritum habet, sed tamen aliquando gratuitam gratiam percipit à Deo, sicut ille qui ad undecimam horam uocatus fuit in vineam Domini, accepitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & aestus. Duodenarius autem numerus est diuinus, & quo coelestia metiuntur: est enim signorum coelestium, spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus praesunt duodecim angeli praecipui, suffulti irrigationibus magni nominis Dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit. duodecim
in humano

in humano corpore præcipue sunt iuncturæ, scilicet in manib.
 cubitis, spatulis, femore, genibus, & uertebis pedum. Magna
 insuper in diuinis mysterijs duodenarij uis est. Elegit Deus
 du. denam familiam Israel, illisq; præfecit duodecim princi-
 pes, totidem lapides locati in profundo Iordanis, & in pecto-
 re sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam
 panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare con-
 structum, & mare aeneum à Solomone fabricatum, eodem nu-
 mero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem ex-
 ploratores missi ad terram promissionis, totidem Christi apo-
 stoli duodecim tribubus præfecti, duodecim milia numerantur
 populi signati & electi: duodecim stellis cœli regina corona-
 ta: & in Euangelio, ex crescentibus panibus cophini duode-
 cim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsi-
 dent duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis
 Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc nume-
 ro progrediuntur: sic lepus & cuniculus fecundissimi, duode-
 cics in anno generant, pariuntq;: & camela totidem
 mensibus sæctum gerit: & pauo duode-
 cim oua ponit.

n 3

Scala

SCALA DVODENARIJ.

[illegible]

Signa xodia- ci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagitta- rius	Capricor- nus	Aqua- rius	Pisces	In mun- do celesti
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	Septēber	October	Novēber	Decēber	Ianuarius	Februarius	
Duodecim plantæ	Eletif- phas	Peristore on orthi- os	Periste- reom by- ptos	Symphit- us	Cyclami- nus	Calamin- thus	Scorpiu- res	Artemi- sia	Ana- galie	Lapa- thus	Dracon- tea	Aristo- lochia	In mun- do elemē- tali
Duodecim lapides	Sardoni- us	Sardius	Topaxius	Chalce- don	Laspis	Smarag- dus	Berillus	Ame- thystus	Hyacin- thus	Chryso- passus	Crystal- lus	Sapphy- rus	In mino- re mūdo
Duodecim mēbra prin- cipalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genita- lia	Ancha	Genua	Crura	Pedes	
Duodecim gradus da- moniorū	Pseudo- cher	Spiritus mendacū	Vasami- quitaris	Vitiores sclerum	Prestigi- atores	Aerea potes- tes	Furia se- minatri- ces malo.	Crimina- tores sucres sue explora- tores	Tentato- res sue	Malefici	Apoſta- ta	Infideles	In mūdo infernali

SCALA DVODENARIJ ORPHICA.

Duodecim munda	Pallas	Venus	Phobus	Mercurius	Jupiter	Ceres	Pulchra	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Venerabilis	In mundano intellectu
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Geminus	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundano intellectu
Duodecim metes	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	September	October	Novemb.	Decemb.	Ianuarius	Februarius	
Duodecim sacra aves	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer	Anser	Picus	Cornix	Alcedo	Pavo	Ciconia	In mundo
Duodecim sacra animalia.	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Cervus	Porca	Asinus	Lupus	Cervus	Leo	Ovis	Equus	In elementis
Duodecim aerea arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Jesculus	Pomus	Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rubus	Vitis	
Duodecim hominis membra signis distributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Anus	Genua	Cruca	Pedes	In mundo

De

De numeris qui supra duodenarium sunt,
eorumq; potentia & uirtutibus.

CAP. XV.

Reliqui etiam ultra duodenarium numeri multis & uarijs effectibus decorati sunt, quorum uirtutes ex origine partibusq; eorum deprehendere oportet, quatenus ex simplicium aggregatione uaria, aut multiplicationis ductu constituuntur: nonnunquam etiā ex diminutione aut supergressione alterius præcedētis præcipue perfectioris, significata eorū resultant, tum etiam ex seipsis mysteriorū quorundam sacramenta continent. Sic tertius supra decimum numerus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo tertio namque post eius natalem diem, stella duce Magis facta est. Decimus quartus et ipse Christi typum gerit, qui decima quarta Luna primi mensis pro nobis immolatus, quo die & filij Israel Phase Domino, hoc est, transitū celebrare iussi sunt. Hunc numerū tam sollicitē obseruat Matthæus, ut quo posset illum in generationibus Christi ubiq; retinere, nonnullas generationes prætermiserit. XV. numerus spiritualium ascensionum symbolum est, ideoq; canticum graduū in quindecim Psalmis illi adaptatum est: cui etiam XV. anni additi regi Ezechie deputāt: & decimus quintus dies septimi mēsis erat uenerabilis & sanctus. XV. numerū ex quadrato æquilatere, & parēte denarij compositū, idcirco Pythagorici numerū felicitatis appellāt: ipse etiā ueteris Testamenti prophetas omnes, tū noui Testamenti apostolos & Euangelistas complectitur. Numerum XVIII. & XX. utrūq; infaustū interpretatur Theologi. XX. nā in priore seruiuit Israel Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uenditus est Ioseph. Deniq; inter polypoda nullū est, quod uiceniū pedū numerū excedat. Numerus autē XXII. plenitudinē sapiētiae significat, totidē siquidē sunt Hebraicarū literarū characteres, totidemq; libris totum uetus Testamentū continetur. Numero autem uicesimo octauo Lune fauor designatur.

XXVIII. gnatur. eius enim motus distans à cursu aliorum siderum, quasi solitarius uicesimo octauo die completur, quo redit ad idem punctum zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo mansiones Lunæ, singulari uirtute & influentia pollentes, in

XXX. cœlestibus numerantur. Tricesimus numerus multis mysterijs memorabilis est, quo Dominus noster Iesus Christus appreciatus, qui ipse quoque tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, coepitq; facere miracula, & docere regnum Dei. Ipse etiam Ioannes Baptista tricesimum annum agebat, cùm incoepisset prædicare in deserto, & præparare uias Domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incoepit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatum. Tricesimum secundum numerum

XXXII. Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ. Pythagorici uerò hunc numerum iustitiæ appellant, quia semper diuisibilis in partes æquales usque ad unitatem. Quadragenarium

XL. numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousque corpus organicum perfectum, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflitari, quousque adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur: totidem etiam diebus infantes risum continere, morbosos esse, magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorum significatiuus: si quidem quadraginta dies & noctes diluij tempore pluit Dominus super terrā: quadraginta annis filij Israel habitauerunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Ninuæ. Idēq; numerus sanctorum ieiunijs sacer habitus est, siquidem per quadraginta dies Moyses, Helias, & Christus ieiunauerunt. Quadraginta

quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est :
 quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethle-
 hem, antequàm offerretur in templo : quadraginta mensibus
 publicè prædicauit : quadraginta horis mortuus delituit in se-
 pulchro : quadagesimo die post resurrectionē in cœlos ascen-
 dit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate &
 mysterio facta fuisse, nostri tradunt theologi. Quinquagena-
 rius numerus est remissionis peccatorū, & seruitutis, liberta-
 tisq; significatiuus : secundum legem enim quinquagesimo an-
 no remittebantur debita, & reuertebatur unusquisq; in pos-
 sessionem suam. Hinc per Iubilæi annum, atq; per pœnitentiæ
 Psalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentū ostendit.
 Lex quoq; & spiritus sanctus in eodem declarantur : nam quin-
 quagesimo die post exitū Israel de Aegypto, lex data est Mosi
 in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem de-
 scendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion : unde di-
 citur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat **LX**
 & sexagenarius numerus Aegyptijs sacer : nam crocodilo pro-
prius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq;
 diebus foueat, tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eo-
 dem numero habere : deniq; totidē diebus in secessu quiescere
 quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua **LXX**
 mysteria, nam totidem annis ignis sacrificij in Babylonica ca-
ptiuitate sub aqua latens uixerat : totidem annos prædixerat
 Ieremias templi destructionem ; totidem annos durauit capti-
 uitas Babylonica : totidem annis complebatur desolatio Ierusa-
 lem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati
 sunt filij Israel : septuaginta animabus descenderunt patres in
 Aegyptum : septuaginta reges amputatis manuum & pedum
 summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech : se-
 ptuaginta filij egressi sunt de femore Ioas : septuaginta uiri
 omnes filij Ieroboal : septuaginta pondera argenti dabantur
 Abimelech : totidē uiros occidit Abimelech super uno lapide.
 Septuaginta

LXXII.

Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum etatis nostrae. Septuagesies septies indicatum est de Lamech: septuagesies septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, totidem Synagoga senioribus, totidem ueteris Testamenti interpretibus. totidemq; Christi discipulis insignis: habetq; cum duodenario magnam communionem: hinc in coelestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarij, quibus praesident totidem angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinarius uni praestitum idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Physionomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus. respondent istis etiam totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum & pedum habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratissimus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductus gignitur, completam designat perfectionem.

M. Complementum uero omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarij, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non impro-
B. bati, quibus ciuitatibus magnae mutationes portenduntur: hi sunt duodenarij quadratus, & eiusdem cubus, uidelicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimus uicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cum ciuitas quauis siue respublica peruenerit, completo cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc.

tunc, sed imprudentia collabi poterit. atq; hæc de numeris par-
ticulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis, in certis gesticu-
lationibus constitutis.

CAP. XVI.

LEgi sepiſſimè in magicis libris, eorundemq; operibus & 13:
experimentis mirabiles quosdam, & quales mihi uide-
bantur, ridiculas gesticulationes, & putabā illa eſſe oc-
cultā quādam demonum pacta, propter quod reſpuebam, &
proieci ea: ſed poſtquam rem profundius examinaui, tunc pri-
mum intellexi, in illis magicis gesticulationibus, non demonū
fœdera, ſed numerorum deliteſcere rationem, quā ueteres per
manuum & digitorum uarios inflexus & reflexus numeros
repræſentabant: quorum gesticulatione magi, ineffabiliū uir-
tutum uocabula, ſono ignota, numeris uaria, iugatis alterna-
tiſq; digitis tacitè inclamant, ueneranturq; ſacro ſilentio mun-
di præſules deos. Eius ritus meminit etiā Martianus de Arith-
metica, inquiens: Digiti uerò uirginis reſcurſantes, & quadam
incomprehenſæ mobilitatis ſcaturigine uermiculati, quæ mox
ingreſſa, ſeptingentos decem & ſeptem numeros complicatis
digitis, Iouem ſalutabunda ſurrexit. Tum Philoſophia, ut Tri-
tonidem propter adſtabat, quid numero tali Arithmetica intu-
liſſet, exquirat. Cui Pallas: Proprio inquit, Iouem nomine ſalu-
tauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex tradi-
tione Bedæ hic ſubiungere. inquit itaq; 22 Cūm dicis unum, mini-
mum in leua digitum inflectens, in medium palmæ locum fi-
ges: cūm dicis duo, ſecundum à minimo inflexum ibidem impo-
nes: cūm dicis tria, tertium ſimiliter inflectes: cūm dicis quatu-
or, itidem minimum leuabis: cūm dicis quinque, ſecundum à mi-
nimo ſimiliter eriges: cūm dicis ſex, tertium nihilominus leua-
bis, eo ſolo qui medicus appellatur, in mediū palmæ fixo: cūm
dicis ſeptem, minimum ſolum ſupra palmæ radicem, cæteris
interim leuatis, imponeſ: iuxta quem cūm dicis octo, medicum:

cūm

cum dicis nouem, medium ē regione compones: cum dicis decem, unguem indicis in medio figes articulo pollicis: cum dicis uiginti, summitatem mediū digiti inter nodos pollicis & indicis arctē figes: cum dicis triginta, unguēs indicis & pollicis blādo coniunges amplexu: cum dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis: cum dicis quinquaginta, pollicem exteriorē articulo instar Græcæ literæ gamma, curuatim ad palmā inclinabis: cum dicis sexaginta, pollicem ut suprà curuatim indice circumflexo diligenter à fronte præcinges: cum dicis septuaginta, indicem ut suprà circumflexum, pollice in longum tenso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans medium indicis articulum: cum dicis octoginta, indicem ut suprà circumflexum, pollice in longum extenso implebis, ungue uidelicet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi unguem radici pollicis erecti configes. Hactenus in læua. Centum uerò in dextra, quomodo in læua decem facies: ducenta in dextra, quomodo uiginti in læua, sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in læua, &c. usq; ad nouē milia. Porro decem milia cum dicis, læuam in medio pectoris supinam appones, digitis tantum in cœlum erectis: uiginti milia cum dicis, eandem pectori expansam latē superpones: triginta milia cum dicis, eadem prona, sed erecta, pollicē cartilagini mediū pectoris immitteres: quadraginta milia cum dicis, eandem in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cum dicis, eiusdem prone, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur læuum desuper comprehendes: septuaginta milia cum dicis, eandem supinam femori superimpones: octoginta milia cum dicis, eandem pronam femori superpones: nonaginta milia cum dicis, eadem lumbos comprehendes, pollice ad ima uerso. At uerò centum milia, ducenta milia, & cetera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autem centena

milia cum dicis, ambabus sibi manibus confertis, inuicem digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hætenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

Lucas de S.
Sepulchro

De uarijs numerorum notis apud Romanos obseruatis. CAP. XVII.

Numerorum notæ apud uarias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum. Quinq;. Decem. Quinquaginta.

I. V. X. L.

Centum. Ducenta. Quingenta.

C. s. CC. D.

Mille

Quinq; milia.

M.S. $\overline{I}$. CX. ID. ICC. $\overline{V}$.

Decem milia

CCID. CM. DMC. IML $\overline{X}$

Quinquaginta milia.

IDDD. DDD. $\overline{L}$

Centum milia.

CCCCDD.

CM. $\overline{C}$.

Ducenta milia.

Quingenta milia.

s. $\overline{CC}$.

DM. qd $\overline{D}$.

Mille milia.

CM.

Cq.

M.S.

Sunt aliæ numerorū notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitate, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, $\odot$. quæ licet numerū nullum significet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ

lam, quæ lineam transversim agat, notant: quinarium autem per eam, quæ lineam contingat, non autem secet: unitatem uerò per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uideri licet: †, significat decem: †, significat decem & quinque:

†, significat sexdecim: † I, decem & septem. orbiculus uerò denotat centum, sic scilicet, O, seorsum positus: coniunctus uerò, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, OO, uel sic, II O, ducenta: sic OOO, uel sic, III O, trecenta: †, quingenta: †², decies centena, siue mille. Atque hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorum. CAP. XVIII.

Notis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo singulis elementis, secundum alphabeti seriem loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hic uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	B	Γ	Δ	E	Z	H	Θ	I	K	Λ	M	N
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
Ξ	O	Π	P	Σ	T	Υ	Φ	X	Ψ	Ω		

Et hic est primus ordo numerorum apud Græcos. Secundario diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha, unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est centenariorum: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imitationem institutus est. Quia uerò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras ad fingere, & literis intercalare, quibus uidelicet sextum, nonagesimum, & noningentesimum numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

Quod

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	Γ	Δ	E	ς	Z	H	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
I	K	Λ	M	N	Ξ	O	Π	Υ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
P	Σ	T	Υ	Φ	X	Ψ	Ω	Ξ

Quòd si alicui harum literarum subsignetur uirgula toni acuti, tunc totidem millenarios significat, ut in his exemplis:

1000. 10000. 100000.

,A ,I ,P

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utuntur, uidelicet I, pro unitate: P, pro quinario, quia caput est dictionis Πέντε, hoc est, quinque; Δ, pro denario, à Δένω: H, pro centenario, ab εκατόν: X, pro millenario, à uoce Χίλια: M, pro decem milibus, à Μύρια. Ex quibus sex literis suo modo usque ad quatuor numero iunctis, uel alijs adiunctis, ceteros numeros formant, præter P, quæ non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinariorum significat, ut in sequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	II	III	IIII	P	PI	PII	PIII	PIIIII
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔI	ΔII	ΔIII	ΔIIII	ΔP	ΔPI	ΔΔ	ΔΔI
50	60	100	200	500				
[Δ]	[Δ]	Δ	H	HH			[H]	
1000	5000	10000	50000					
X	[X]	M	[M]					

De notis Hebræorum, & Chaldæorum, & quibusdam alijs Magorum notis.

CAP. XIX.

HEBRÆORUM etiam literæ numerorum notas habent, sed longè excellentius, quàm ulla aliarum linguarum

rum, cum maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quam Notaria conuocant. Sunt autem Hebræorum literæ numero uiginti duæ principales, quarum quinque alias quasdam diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas idcirco quinque finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septem constituunt: quæ deinde in tres gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uerò in tertio gradu sunt, centenarios significant: quælibet autem illarum, si grandi depingatur caractere, totidem significat millenarios, ut hinc:

3000 2000 1000

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
ת	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ק	ת	י	ס	נ	ה	ש	ר	ז

Sunt tamē qui finalib. literis nō utūtur, sed pro illis sic scribūt:

1000 900 800 700 600 500

קת קה קה קה קה קה

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione & compositione reliquos omnes compositos numeros describunt, ut undecim, duodecim, centum & decem, centum & undecim, addendo denario quæ unitatum sunt: similiter et reliquis suo modo. Tamē decimum quintum numerum, nō per decem & quinque, sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet: טז, idque ob reuerentiā diuini nominis ד', quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti cōtingat. Habentque & Aegyptij, & Aethiopes, & Chaldaei, & Arabes suas numerorum notas, quæ et ipse sepius inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse

nosse uelit, apud harū literarū peritos requirat. Chaldaei nanque alphabeti sui literis numeros, Hebræorū more, signant: eorū alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorū notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autem in utroq; uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Г Т Ѕ У І І І І І І

Istis autem notis in sinistrum latus conuersis, constituuntur denarij, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Г Т Ѕ У І І І І І І

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

Г Т Ѕ У І І І І І І

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Г Т Ѕ У І І І І І І

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, ceteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissimè exeunt: sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest:

1510.

1511.

1471.

1486.

3421.

Г І

Г І

Г І

Г І

Г І

Ad quorū exemplū & in reliquis compositis procedendum

0 2

est: atq;

est: atq; hæc de notis numerorum hætenus satis sint.

Qui numeri literis attribuatur, atq; de diuinatione per eosdem. CAP. XX.

*Aristoteli
via.* **T**radunt Pythagorici, adsentiant Aristoteles & Ptolemaeus, ipsa literarum elementa certos quosdam, diuinosq; possidere numeros, per quos ex proprijs rerum nominibus in summam collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta.

Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,

Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnae:

Maiores numerus qua steterit, fauere palmam:

Præfagia læti minima patere summa.

Sic & Patroclum Hectorea manu perisse,

Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparium uocalium numerum, clauditates oculorumue orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatæ partibus: parem uero numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia, dominatricesq; stellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus sit, aut superuieturus, cæterorumq; operum nostrorum prosperos, infelicesue euentus, eiusq; traditiones hinc subiungere libuit, etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum: cumq; in Romano alphabeto ad complementum uiginti septem characterum desint quatuor, illorum locum supplent i & u consonantes simplices, ut in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & hu con-

sonantes aspiratae, ut in Hieronymus, & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici vv utantur, Itali uerò & Galli in suo uulgarig cum u coniunctū loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	20	30	40	50	60	70	80	90
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quid si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellā, cōputa nomen suum, & utriusq; parentis sui per singulas literas secundū numerū suprascriptū, collectamq; totius summā diuide per nouenariū, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterq; Solē indicat: si uerò binarius, aut septenarius, uterq; signat Lunā. Ceterū ternarius, Iouem: quinquarius, Mercuriū: senarius, Venerē: octonarius, Saturnū: nouenarius, Martē notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopō scire desideras, computa nomen illius, & nomē matris suae, & patris sui, & summā totam collectam diuide per duodenariū: si restabit unitas, Leonem notat: si lunonia dias, Aquarium: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinquarius, Cancrum: si Venerē senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpionem: si denarius, Virginem: si undenarius, Pisces: si Phœbeus duodenarius, Geminos representabunt: & horum rationes etiam alibi redditae sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis, & Hebræorum Cabalisticis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere, creauit altissimus, à quibus & literarum, & nominum ueritas

originem ducit, quæ non casu, sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestie, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum, ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis, cultibusq; hominibus imposuerunt, sed quæ nascendi cuilibet ab ipso cælo sidera compaginatione inspirata sunt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorum Necubales, atq; Aegyptiorum sapientes docuerunt.

Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti.

CAP. XXI.

IAm uerò etiam & elementis & cælestium numinibus sacratos numeros Pythagorici dedicarunt: nam aeri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex est, in quo posuit Deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur, qui idem caput & pater est Deorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uerò datur Lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, uocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; consimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius competit Ioui, et

Ternarius. Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Veste & Hecate & Dianæ: hinc dicunt,

Ter geminam Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Quaternarius. Trias ergo dedicata est huic uirgini, quam dicunt cælo Erëboq; potentem. Quaternarius ipse Solis est qui eo numero cæli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam

Quinarius. Cyllenio, quod quadratus Deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, uelut ex foemineo et masculo utroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cælesti

lesti attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus commixtione, à Pythagoricis genesi nuptijsq; accommodatus, pertinet ad Venerem & Iunonem. Septenarius, quietis numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; dispensat: ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignatur, quod à nullo nascitur: Palladi quoque uiragini, quia ex numeris tam masculis quàm fœmineis constat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. Octonarius ob iusticiæ sacramentum Iouis est: dicitur etiam Vulcano: nam ex primò motu & diade, quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri Deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mense natus dicitur: alij, quoniam octimestres partus uitales non sunt, Saturno atque Parcis illum constituerunt. Nouenarius ad Lunam omnium cœlestium influxuum uirtutumq; ultimum receptaculum pertinet, non minus & nouem Musis dicatus, tum etiam Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis, ea ratione quæ monas ad Solem spectat: datur etiam Iano, quia primi uersus finis secunde monadis implet auxiliû: insuper etiã mundo adsignatur. similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa permeans annû duodecim mensibus distribuit, mûdo & cœlo & soli attribuitur. Vndenarius uerò, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiã Neptuno.

Senarius.Septenarius.Octonarius.Nouenarius.Denarius.Duodenarius.III.Vndenarius.

De planetarum mensulis, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, inrelligentiæ & demonia.

CAP. XXII.

TRaduntur insuper à magis quædam numerorum mensule, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas uocant, multis admodû magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus repræsentant diuinam illam

coelestium numerorum ratione diuinae mentis ideis per ratione animae mundi coelestibus impressam, illorumque; suauissimam coelestium radiorum harmoniam, secundum effigierum proportionem, intelligentias supra mundanas consignantium, quae aliter exprimi non possunt, quam per notas numerorum et characterum: nihil enim materiales numeri et figurae possunt in mysterijs rerum abditarum, nisi representatiue per numeros et figuras formales, quatenus reguntur et in formantur ab intelligentijs et numerationibus diuinis, quae ne sunt extrema materiae atque spiritus ad uoluntate animae eleuatae, per magnam affectum, operantis coelesti uirtute, potestate accipiens a Deo, per animam uniuersi et coelestium constellationum observationes in materia applicatam ad formam conuenientem, dispositis medijs solertia et scientia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicandas properemus. Harum prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario constat, continens numeros particulares nouem, et in qualibet linea tres quaque uersum, et per utramque diametrum constituentes quindecim: tota autem numerorum summa, quadraginta quinque. Huic ex diuinis nominibus praeficiuntur, praedictos numeros implentia nomina, cum intelligentia ad bonum, et demonio ad malum: eliciturque ex eisdem numeris signaculum siue character Saturni et spirituum eius, quales inferius suae tabulae adscribemus. Dicunt hanc tabulam fortunato Saturno in lamina plumbea sculptam adiuuare partem, reddere hominem tutum et potentem, atque praestare successus petitionum apud principes et potestates: si uero infortunato Saturno fiat, impedire aedificia et plantationes et consimilia, hominem deijcere ab honoribus et dignitatibus, gignere rixas et discordias, et dispergere exercitus. Secunda dicitur tabula Iouis, quae constat quaternario in se ducto, continens numeros particulares sexdecim, et in quauis linea atque diametro quatuor constituentes triginta quatuor: omnium autem summa centum triginta sex. Et praesunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, cum demonio

Saturni tabula.

in hora 5.

ha ab egte in ocrea
ra, tuam radis
quo offundatur

etrogrado

stra

Iouis tabula.

demonio

demonio ad malū, & elicitur ex ea character Iouis & spiritū eius. Ferunt illā si Ioue potente dominanteq; argentea lamina fuerit impressa, conferre lucrū & diuitias, gratiā & amorē, pacē & concordia hominū, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & cōsilia: & dissolvere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spectat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinque qui faciunt sexagintaquinque: & omniū summa est CCCXXV. Et præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & demonio ad malū, & elicitur ex ea character Martis & spiritū eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentē facit in bello, & iudicijs, & petitionibus, & terribilem aduersarijs suis, & uictoriā præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinē & menstrua: si uerò infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potentes à dignitatibus & honoribus & diuitijs, generat discordiam & lites & odia hominū & bestiarū, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat cunctes ad uenationes & prælia, & generat sterilitatem in uiris & mulieribus & cæteris animantibus, aduersarijsq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendā compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario constituta est, & continet numeros triginta sex, quorū sex in quolibet latere & diametro, producūt centū & undecim, & summa omniū sexcentum sexaginta sex. Præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & demonio ad malū, & eliciuntur ex ea characteres Solis & spiritū eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantē gloriosum, amabilem, gratū, potentē in omnibus operibus, & cōparat hominē regibus & principibus, eleuans eū ad sublimia fortune fastigia, impetrare faciens quicquid uoluerit: sole autem infortunato, facit tyrannum, superbum, ambitiosum, inexplebilem, & malo

Martis tabula.

♀ fine terminantem. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanovem, quorum septem in omni latere & diametro constituunt centum & septuagintaquinque; & summa omnium mille ducenta uiginti quinque. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & demonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & spirituum eius. Hec fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat cōcordiam, dirimit lites, largitur amores mulierū, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacem generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorum greges copioso partu fecundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes aegritudines melancholicas, & generat leticiam, & gestata fortunat itinerantes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuor, quorum octo in quouis latere & per utramq; diametrum faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & demonio ad malum, & elicitur ex ea character Mercurij & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argento uel stanno, uel ære citrino, uel in scripta in pergameno uirgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid uoluerit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem, & noticiam occultorum per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta & unum, in quolibet latere & diametro nouem, producentes tercentum sexagintanovem: & omnium summa est, tria milia trecenta & uigintiunum. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & demonio

demonio ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Lune & spirituum eius. Hec fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: prestat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quacunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunque fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria sua, & e loco mansionis sue ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunque homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur signacula & characteres cum stellarum, tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris

Saturni.

3.	Ab.	אב
9.	Hod.	הד
15.	Iah.	יה
15.	Hod.	הד
45.	Tetragrammatō extensum.	יהוה הוא ראיה
45.	Agiel.	Intelligentia Saturni. אגיאל
45.	Zazel.	Dæmonium Saturni. זאזל

Nomina diuina respondentia numeris

Iouis.

4.	Abba.	אבא
16.		היה
16.		איה
34.	El Ab.	אל אב
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis. יהפיהל
136.	Hilmael.	Dæmonium Iouis. חלמאל
		Nomina

Nomina respondentia numeri Martis.

5	He, litera nominis sancti	ה
25		יהי
65	Adonai	אדני
325	Graphiel. Intelligentia Martis	גראפאל
325	Barzabel. Dæmonium Martis	ברזאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6	Vau, litera nominis sancti.	ו
6	He extensum, litera nominis sancti.	הא
36	Eloh	אלה
III	Nachiel. Intelligentia Solis.	נכאל
666	Sorath. Dæmonium Solis.	סורה

Nomina respondentia numeris Veneris.

7		אהא
49	Hagiel. Intelligentia Veneris	הגאל
157	Kedemel. Dæmonium Veneris	קרמאל
1252	Bne Seraphim. Intelligentiæ Veneris	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurij.

8	Asboga. Octonarius extensus.	אזבגת
64	D.n.	דון
64	Doni.	דני
260	Tiriæl. Intelligentiæ Mercurij.	טיראל
280	Taphthartharath. Dæmoniū Mercurij	תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	Hod.	הד
81	Elim	אלימ
369	Hasinodai. Dæmonium Lunæ.	חסינודאי
3321	Schedbarschemoth Schartathā. Dæmoniū dæmoniorum Lunæ.	שר בשחמעה שרתחן
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.	
3321	Malcha betharsifim hed beruah schchakim	מלכא בחרשיתים עד ברוח שהקים
		Tabula

Tabula Saturni in abaco.

In notis Hebraicis.

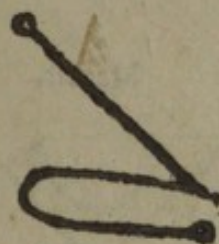
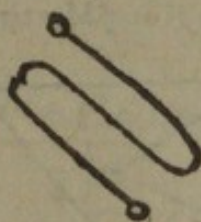
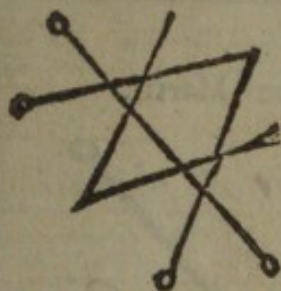
4	9	2
3	5	7
8	1	6

ו	ו	ו
ז	ז	ז
ח	ח	ח

Saturni.

Signacula siue characteres.
Intelligentiæ Saturni.

Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

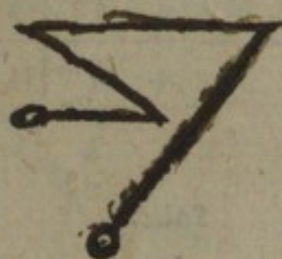
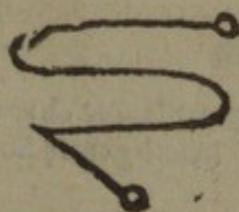
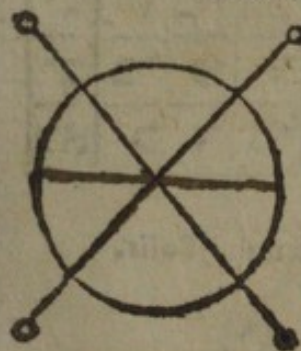
In notis Hebraicis.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

ו	ז	ח	ט
י	יא	יב	יג
יד	טו	טז	יז
יח	יט	כ	כא

Signacula siue characteres.

Iouis intelligentiæ Iouis Dæmonij Iouis.

Tabula

Tabula Martis in abaco.

*in quodam alicuius
tabula*

In notis Hebraicis

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

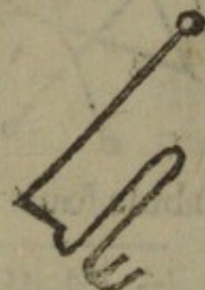
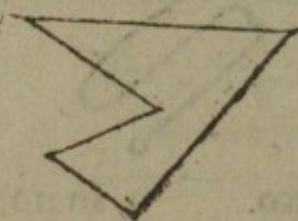
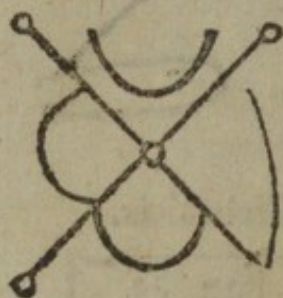

א	ב	ג	ד	ה
ו	ז	ח	ט	י
כ	ל	מ	נ	ס
ע	פ	צ	ק	ר
ש	ת	י	י	י

Martis,

Signacula siue characteres

Intelligentiæ Martis, Dæmonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

In notis Hebraicis.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	3	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
15	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

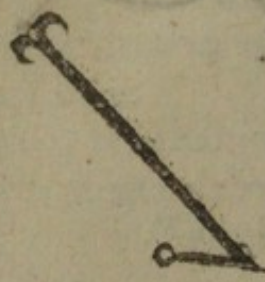
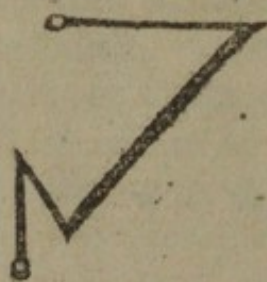
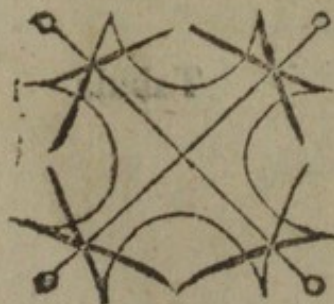
א	ב	ג	ד	ה
ו	ז	ח	ט	י
כ	ל	מ	נ	ס
ע	פ	צ	ק	ר
ש	ת	י	י	י

Solis.

Signacula siue characteres,

Intelligentiæ Solis.

Dæmonij Solis.

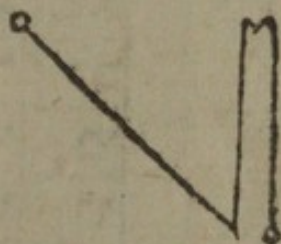
Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	5	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue charac-
teres Veneris.

Tabula Veneris in notis Hebraicis.

בב	מז	יו	מז	י	לה	ד
ה	בג	מה	יו	מב	יז	כט
ל	ו	בו	מט	יה	לו	יב
יג	זא	ז	כה	מז	יט	לז
לה	יד	לב	א	כו	מז	כ
כא	לט	ה	לג	ב	כו	מה
מז	יה	מ	ט	לז	ג	כה

Intelligentiae Vene-
neris.

Damonij Veneris.

Intelligentiarum Veneris.

Tabula

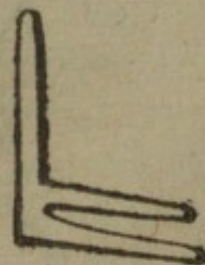
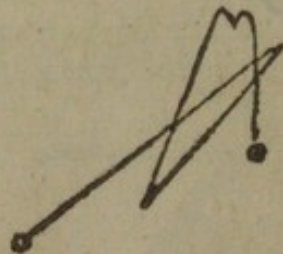
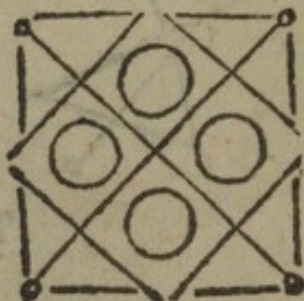
Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ה	וה	וט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יר	זכ	זג	יא	י	זו
מז	בג	בב	מר	מה	יט	יה	מח
לז	לז	לה	מט	בה	לה	לט	כח
מ	מו	בו	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מז	ז	בז	תג	מב	טז
ט	זח	זח	יז	יג	זא	ז	יז
סג	ז	ג	סא	ט	י	ז	זז

Mercurij,

Signacula siue characteres,
Intelligentię Mercurij, Dæmonij Mercurij

Tabula

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis:

ה	מח	צ	סב	כח	ע	כט	עה	לי
מו	יח	סג	בב	עח	ל	עט	לה	ו
יה	נה	נג	עב	לח	פ	לש	ו	מז
ז	בו	סד	לב	פג	מ	ה	מה	יז
בה	סה	לג	עג	מח	ט	מט	יח	זח
סו	לז	עד	מב	ז	יח	יה	זח	בו
לה	עה	מג	ב	יג	י	וט	זח	סז
עי	מז	ג	זח	יח	ס	יט	סה	לז
מה	ז	ג	יח	טח	ב	סט	בח	שז

P

Signacula siue characteres,

Dæmonij

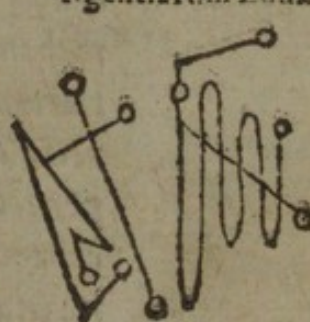
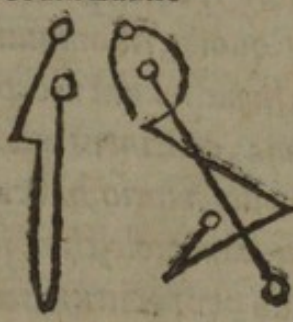
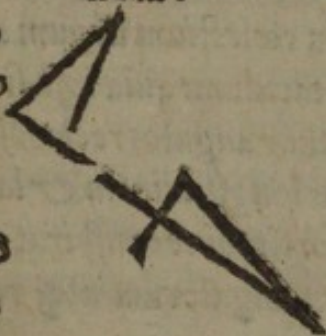
Lunge.

Dæmonij dæmoni-

orum Luna.

Intelligentis intel-

lagentiarum Lunæ.

226 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
De Geometricis figuris atq; corporibus qua uir-
tute in magia polleant, & quæ quibus ele-
mentis conueniant, atq; cælo.

CAP. XXIII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris
Fotentie putantur. Ex his in primis circulus respondet
unitati atq; denario. nam unitas omnium rerum centrū
atq; circumferentia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatē
redit, à qua exordium habuit, numerorum omniū finis & com-
plementum: diciturq; circulus linea infinita, in qua non est ter-
minus à quo, nec terminus ad quē, cuius principiū & finis est
in quolibet puncto: unde & motus circularis dicitur infinitus,
non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis fi-
gura omnium amplissima & perfectissima, ligationibus & e-
xorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos demones adiu-
rant, circulo sese communire solent. Ipse etiam pentagonus cū
uirtute quīnarij numeri mirandū in malos demones habet im-
periū, tum ex lineatura sua qua habet intus quinq; angulos ob-
tusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagono-
rum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se cō-
tinet mysteria, quod ita etiā de cæteris figuris triangulo, qua-
drangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inqui-
rendū & intelligendū est, quarum plures quatenus multipli-
cibus diuersisq; intersectionibus constituuntur, diuersas etiā
nanciscuntur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodū
linearū numerorumq; ductam & proportionem. Figurā autē
crucis Aegyptij atq; Arabes summā potentiam habere confir-
mabant, quodq; sit omnium cœlestium uirium atq; intelligen-
tiarum firmissimum receptaculum: quia ipsa sit figura omniū
rectissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima su-
perficie descriptio, habens longitudinem & latitudinem: di-
cebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam, quia eorum
fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resul-
tat.

tat: suntq; stellæ tunc maximè potentes, quando in figura cœli
 quatuor obtinent cardines, atq; radiorum suorū in se inuicem
 proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod su-
 præ ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario poten-
 tissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptijs etiā
 sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fu-
 it, uitā futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiā
 Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna ueneratio-
 ne habita. Verū quod hic ad religionem attinet, discutimus
 alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificū operantur fi-
 guræ, quando à nobis in chartis uel laminis uel imaginibus in-
 scribuntur, id non agunt nisi per uirtutem ipsis acquisitam à
 figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis apti-
 tudo aut similitudo comparat: quatenus ad amūssim ad illas cō-
 figurantur, quemadmodū ex opposito pariete causatur echo,
 atq; in speculo concauo collectio radiorū solariū, quos postea
 reperiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud cōbu-
 stibile, protinus comburat: siue quemadmodum cithara causat
 reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis &
 consimilis è conspectu sit posita: siue ut duæ in lyra fides æquo
 interstitio tractæ, & ad eandem intentionē temperatæ, quan-
 do pulsatur una, subito tremitt & altera. Similiter & figuræ
 de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt uir-
 tutes figurarum cœlestiū, quatenus dominantibus illis oppor-
 tunè fuerint rebus impressæ aut ritè fabricatæ, tanquā cōspi-
 ret figura ad consimilem figuram atq; exigat. Et sicut hæc de
 figuris dicta sunt, ita pariter etiā de Geometricis corporibus
 intelligenda sunt, quæ sunt sphaera, tetracedron, hexacedron
 octocedron, icocedron, dodecacedron & cōsimiles. Neq; uerò
 prætereundū est, quas figuras Pythagoras & illū secuti Ti-
 meus Locrus atq; Plato, elementis & cœlis adsignarūt. nā ter-
 ræ primum cubum, octo angulorum solidorum & uiginti
 quatuor planorum & sex basium quadratum in forma tesse-

Elementorū

& cœli figu-

ræ.

Terra.

Ignis. re dederunt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerunt. Aeri autem constituerunt octocedrontem, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cælo autem dederunt dodecacedrōtem ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maximè quidem in speculis: & ego noui ex illis mirāda cōficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longissima distantia.

De Musicali harmonia, eiusq; uiribus ac potentia,

CAP. XXIII.

Musicalis etiam harmonia non est siderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potentissima: quæ cum corpora cælestia opportunè insequitur, cælestem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intentiones, gestus, motus, actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad leticiā uel lamentationem, ad audaciam uel iraquillitatem, & ad similia: ipsas quoq; bestias, serpentes, uolucres, delphines, ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur: eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriae crepitu detinentur. Fides delphinis hominam amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organice uoces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudent. Halefius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharum insule nuncupantur: quæ ad cantum tibiæ in medium stagnum à continenti procedentes, in

tes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertuntur. Eas M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxū quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mentem erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solatur. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat, Et dicunt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauiā cantant, & habilitantur atq; alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & habilitationem iracundos mitigat, tristes & anxios letificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quòd morbos aliquos corporis, & animi sic uel curari, uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios, & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauißimis morbis uexatos concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tanta ui homines in amentie furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatae seueritatis concentu edito, prima specie audientes ueluti mœsticia & stupore compleuit,

Laus cantus.

deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad incundiores mentis statum, petulantioresq; corporis motus, gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentiae spiritum concitauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatem processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupefcere, exanimescq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat apte ad numerum, ac conualefcit: atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditum est (Gellio teste) ischiacos cum maxime dolent, tibiae modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus adhibitum tibiae modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. CAP. XXV.

Esse praeterea in sono uirtutem ad coelestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus, coelum harmoniaca compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quam instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmonicum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioso phantasiae cordisq; affectu proficiscens, simulq; cum aere fracto ac temperato, acrium audientis spiritum, qui animae atq; corporis uinculum est motu facile penetrans, affectum animumq; canentis secum transferens, audientis affectum mouet affectu, phantasiam afficit phantasia, animum animo, pulsataq; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoque mores infundit: mouet praeterea membra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut non modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atque corporibus inferant. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere,

dēre, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in
 unum debeant conuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugi-
 tum bouum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum
 porci quis conuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factę
 fides in consonantiam aliquam deduci possunt, quia eorum
 dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum homi-
 num uoces uarięq; , quia unicum secundum speciem est ipsis
 fundamentum. Conueniunt & multę aues, quia unicum illis
 propinquum genus, & à superis symbolum. Conueniunt &
 artificialia instrumenta, & cum uocibus naturalibus: quia u-
 trobiq; similitudo, aut uera, & expressa, aut per analogiam
 quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est:
 sonus spiritus est, uox est sonus, & spiritus animatus; sermo
 est spiritus cum sono, & uoce aliquid significante prolatus,
 cuius spiritus cum sono, & uoce ex ore procedit. Chalcidius
 ait uocem ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, niten-
 te spiritu, qua neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone
 secernitur, utroq; & uitalibus cæteris, quo faucium angustias
 pulsante formantēq; lingua, & cæteris uocalibus organis, ar-
 ticulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interpre-
 te mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uo-
 cis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehen-
 sum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in
 uoce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aere audibilis fie-
 ri non potest; qui quum adeò necessarius sit auditui, aer tamē
 ut aer per se nō est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi
 per accidēs: neq; enim uisus uidet illū nisi coloratū, nec audi-
 tus nisi sonantē, nec odoratus nisi olentē, nec gustus nisi sapi-
 dū, nec tactus nisi calidū, aut frigidū, aut eiusmodi itaq; licet
 sonus sine aere nō fiat, non tamē est sonus de natura aeris, nec
 aer de natura soni, sed corpus uitę spiritus nostri sensitiui exi-
 stit aer: & nō est naturę alicuius obiecti sensibilis, sed simpli-
 cioris & altioris uirtutis. Oportet autē animā sensitiuā aerē

uiuificare sibi coniunctum, & in uiuificato & coniuncto spiritui aere sentire species obiectorum in actu positas, idq; in aere uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

18. De conuenientia eorum cum cælestibus: & qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent. CAP. XXVI.

CAeterum nunc scias, quod ex planetis septem, Saturnus, Mars atq; Luna plus uocis habent, quam concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos sonos. Mars uero asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas. inter has Luna obseruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atq; Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter cōcentus graues, constātes, intentos, suauēs, hilares & iucundos. Sol uenerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circunferentia dissolutos dilatatosq;. Mercurius uero habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadā strenuitate letos & iucundos. Ex particularibus uero concentibus, & proportionatis, tonus Musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintæ, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octauæ uocis melodiā, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiā quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero cōtenti, Mercurio inuētore quatuor nervos habuere, ut Nicomachus autor est: quorum hypate terrā, parhypate, uel mese aquam, nete, uel diezeugmenon, aut hyperbolæos ignem: parnete, uel synemmenon aerem resignare uoluerunt. Deinde uero Terpander Lesbicus septimā chordam inueniens, illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorum numerū sequuti

Sequuti sunt, quatuor Musicae genera illis simul atq; quatuor humoribus conuenire dicebant, & Doriū aquae & phlegmati, Phrygiū cholerae & igni, Lydiū sanguini & aeri: Mixolydiū atræ bili, & terræ consonare putabant. Alij ad cœlorū numerū uirtutemq; respicientes, Doriū Soli, Phrygiū Marti, Lydiū Ioui, Mixolydiū Saturno, hypophrygiū Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodoriū Lunæ, hypomixolydiū cœlo stellato contribuerunt. Præterea cum his concentuū modis etiam Musas & chordas ad cœlos referebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorū animas de nouē Musis narrauimus: nā Thaliā musā dicunt concentū non habere, silentio & terræ eā adscribentes: Clio autem cum Luna hypodoriū modū & chordā proslambanomenos mouent: Calliope et Mercurius hypophygium modū, & chordā hypatepaton possident: Terpsichore cum Venere hypolydiū, & parhypatehypaton: Melpomene, & Soli Doriū & lichanos hypaton coaptantur: Erato cū Marte Phrygiū, & hypatemesen custodiunt: Euterpe & Ioui Lydiū, & parhypate meson conueniūt: Polymnia & Saturnus mixolydiū, & lichanos meson seruant: Vranie ac cœlo stellato hypermixolydius modus atq; meses chorda adscribuntur: quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,

Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.

Persephone, & Clio spirant, hypodorius ergo

Nascitur, hinc ortum proslamedes generat.

Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa

Calliope, interpres parturit ipse Deum,

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,

Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.

Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui

Dicitur in quarto Doriū esse loco.

Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,

Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.

P S Lydius

Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,
 Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.
 Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
 Principium mixolydius unde capit.
 Vranie octauam dum perscrutatur amicam,
 Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicem
 distantia rimantur: nam id spaciū quod à terra ad lunam in-
 teriacet, uidelicet centum, & uiginti sex milia stadiorum Ita-
 licorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercurium
 dimidium illius spaciū facit semitonium: tantundē ab illo ad Ve-
 nerem facit aliud semitonium: inde uerò ad solem triplum qua-
 si tonum, & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem
 duplum cum dimidio faciens diatessaron: à sole uerò ad Mar-
 tem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam,
 faciens tonum. inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens se-
 mitonium, tantundem ab illo ad Saturnum etiam consti-
 ens semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij
 spaciū interiacet. Est itaque à sole ad cœlum stellatum dia-
 stema diatessaron duorum tonorum cum dimidio: à terra
 autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam ue-
 rò etiam ex proportionē motuum planetarum ad inuicem,
 & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauissima.
 Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla ses-
 quialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem
 & Mercurium: qui pariter iter perficiunt, proportio dupla:
 illorum ad lunam duodecupla: Saturni uerò ad stelliferum or-
 bem millecupla, & ducentupla, si uerum sit quod ait Ptole-
 mæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in cen-
 tum annis gradu uno. Motu itaque proprio lune motus uelo-
 cior est, & acutiorem sonum facit stellato orbi: qui omnibus
 tardior, sonum grauissimum facit: sed motu uiolento qui est
 primi mobilis, omnium uelocissimus est, & acutissimus: luna-
 ris uerò

vis uerò tardissimus, & grauissimus, quæ motuum proportio & reciprocatio, suauissimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis effectibus hominum, & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar cœlestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorum basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur. nam cum inter ignem & aerem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason, & diapente. Inter aerem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis uerò dupla, unde iterum diapason: inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uerò sesquialtera iterum constituens diapente. Porro inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis uerò dupla, constituens diapason. Verum inter ignem & aquam, atq; inter aerem & terram deficit quodammodo consonantia: siquidem inter hæc est plena qualitatum contrarietas: conuenit autem per intermedium elementum.

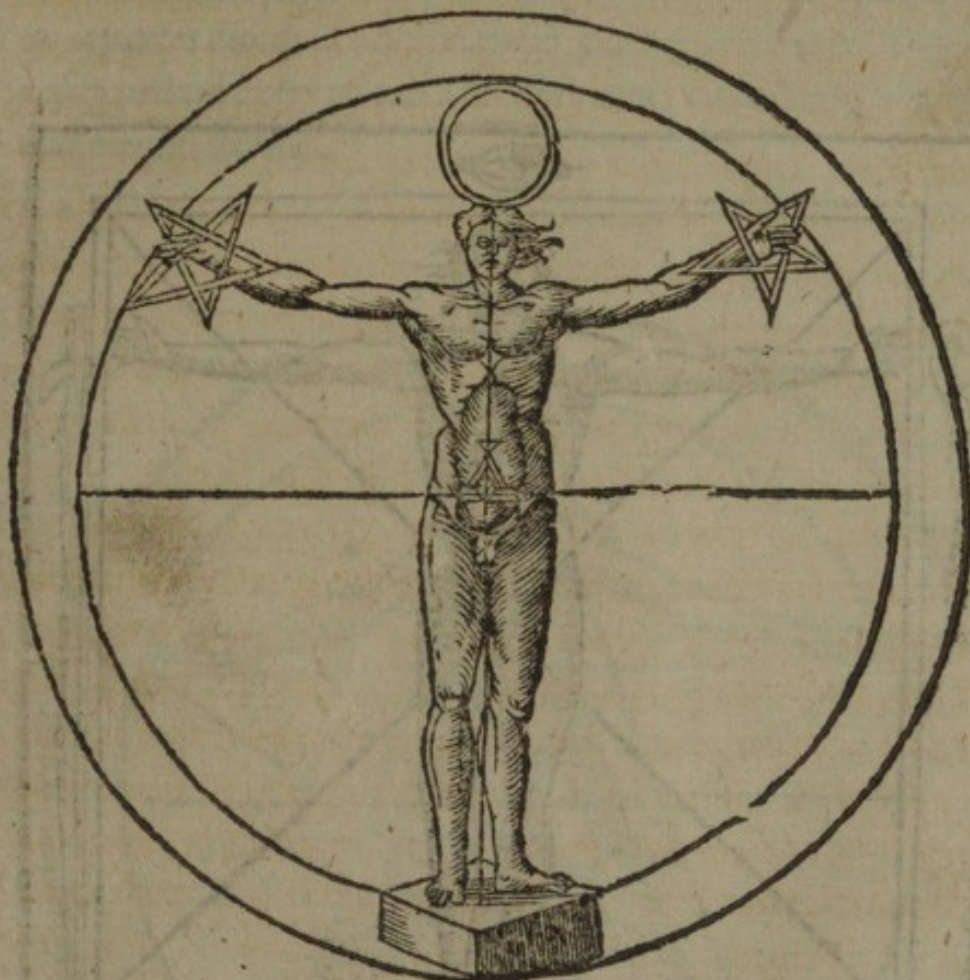
De humani corporis proportionibus, & mēsurā, harmoniaq; . CAP. XXVII.

Homo quoniam pulcherrimū absolutissimumq; Dei opus, & imago, & minor mundus, ideoq; perfectiore cōpositione, ac suauiori harmonia, sublimiori, dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, ceteraq; omnia illum componentia, in se continet ac sustinet, omniaq; in eo uelut in supremo artificio, supremā quandā sortē ultra communem consonantiam quam habent in alijs compositis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabāt, ex ipsisq; humani corporis articulis, omnes numeros, mensuras, proportionibus, ac harmonias

Ex humanis articulis numeri, & mensuræ repertæ.

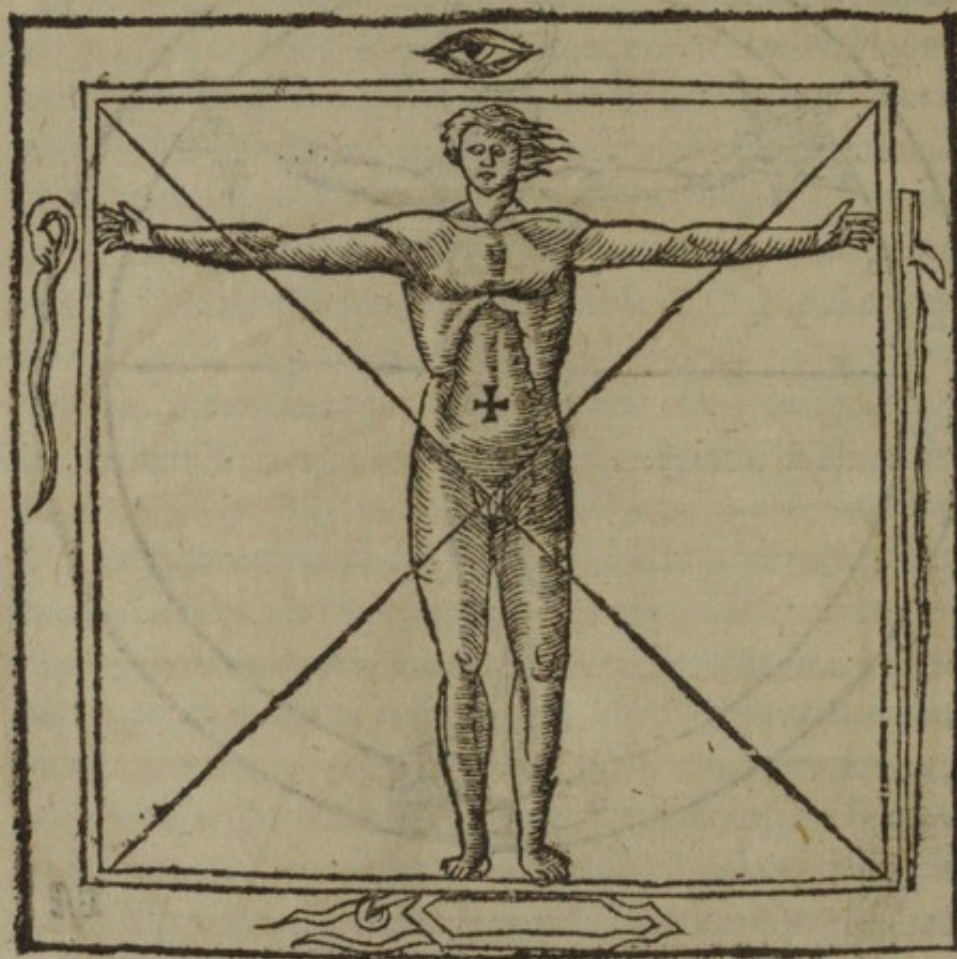
nias inuentas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hanc corporis
 commensurationem, templa, edes, domos, theatra, insuper &
 nauigia, & machinas, & quodcunq; artificij genus, & artifi-
 ciorum edificiorumq; quaecunq; sunt partes, & membra, pu-
 ta columnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi cæ-
 tera omnia partiuntur, atq; ex humano corpore deducunt.
 Quin & ipse Deus docuit Noe fabricare arcam ad humani
 corporis mensuram, ut qui ipse totam mundi machinā huma-
 no corpori symmetram fabricauit: unde ille magnus, hic uerò
 minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi nonnulli,
 humanum corpus per sex pedes, pedem uerò per X. gradus,
 & gradum quemq; per minutias V. metiuntur: unde nume-
 rantur L X. gradus, qui faciunt minutias C C C. quibus æqui-
 parantur totidem cubiti geometrici, quibus descripta est arca
 à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecen-
 torum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine
 triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorum,
 latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobiq; longi-
 tudinis ad latitudinem sescupla proportio, ad altitudinem de-
 cupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas tertias:
 pariq; modo omnium membrorum commensurationes sunt
 proportionatæ, & consonantes, & cum mundi membris atq;
 archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine
 membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, ali-
 cui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo Deo.

Tota autē corporis mensura tornatilis est, & à rotun-
 ditate proueniens, ad ipsam tendere
 dignoscitur.

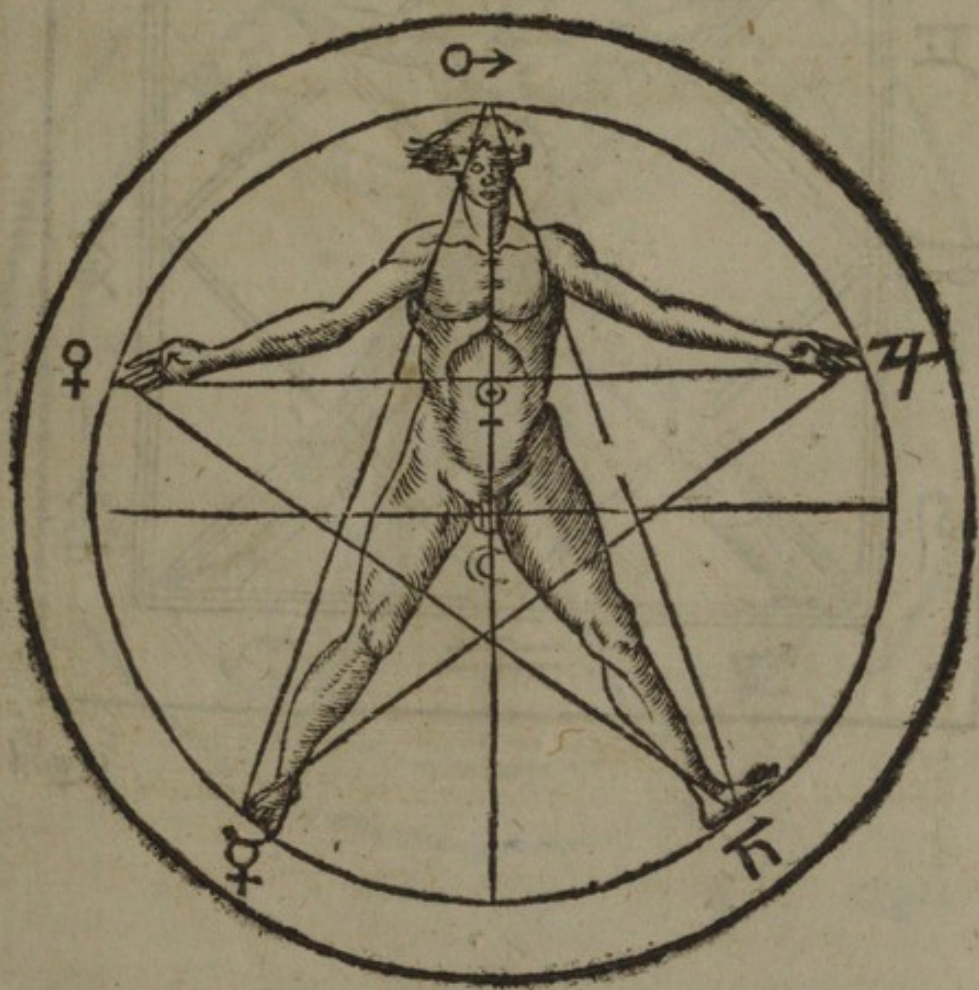
Est

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum:
quippe statuatur expansis brachijs in coniunctos pedes erectus
homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est
in imo pectinis.

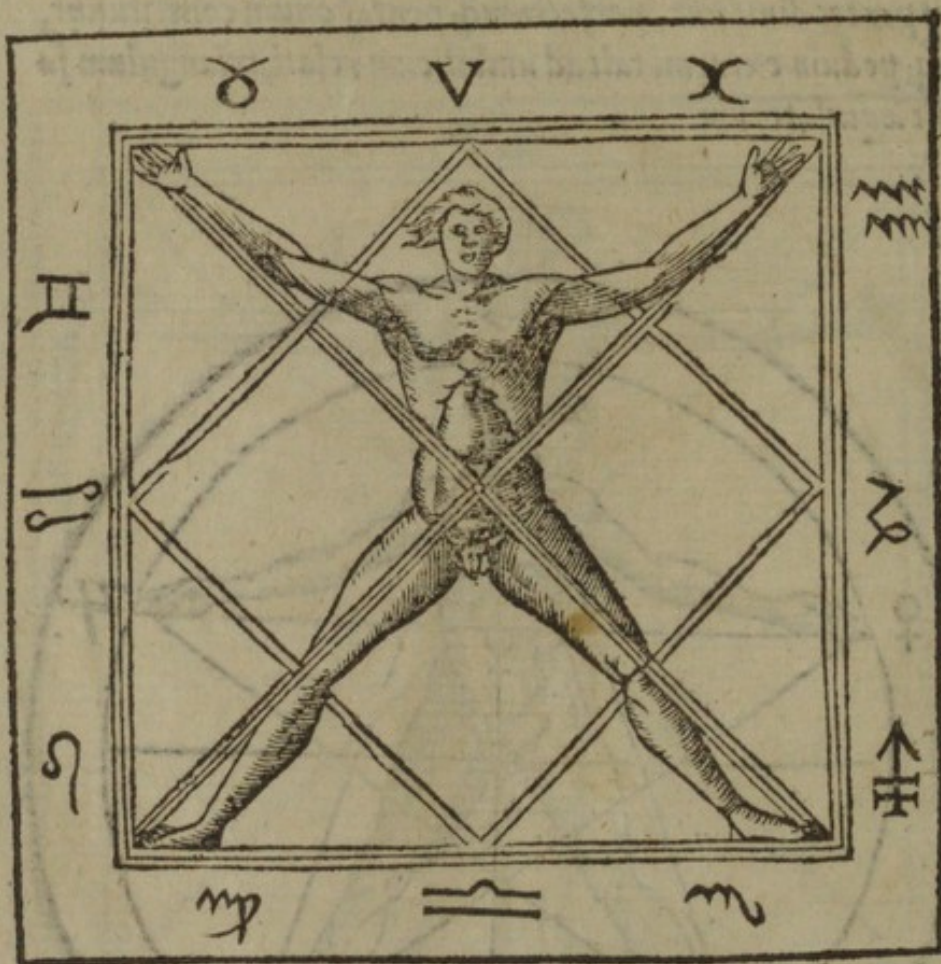
Qyôd

Quod si super eodem centro circulus fabricetur per summū caput demissi brachij quousq; extremi digiti circuli illius circumferentiam contingant, passiq; pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

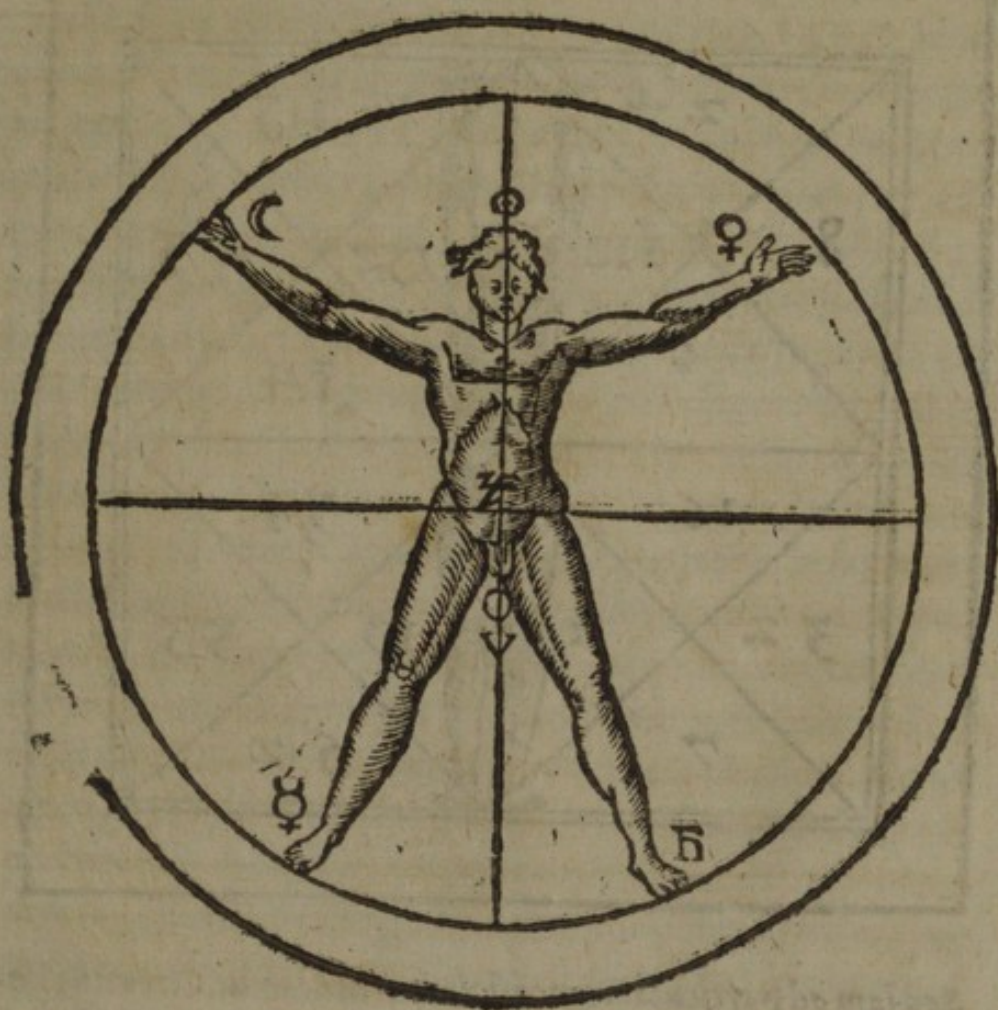
Quod

240 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
 Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in
 utrumq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam ele-
 uentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti equilate-
 rum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est
 in cinctura corporis.

Quod

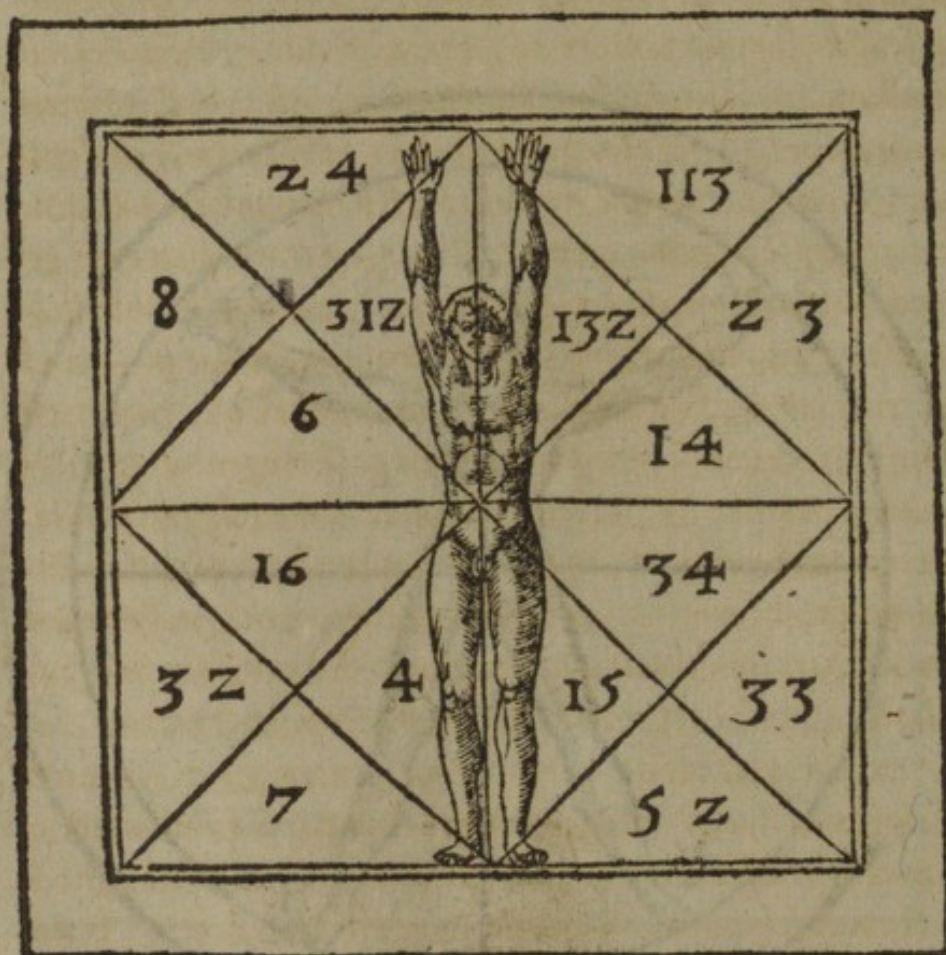
Quod si manibus sic eleuatis taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ stature suæ breuior sit: tunc pedum distantia ad inum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito, circumductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

9

ഉദ്ദ

Quòd si manus supræcaput quàm altissimè extēdantur, cubi-
tus equabūt uerticē: Et si tunc iunctis pedibus ita stans homo
in quadratū æquilaterū locetur, per extrema manuū & pedū
conductum, centrum illius quadrati in umbilico erit: qui idem
medium est inter summum uerticem & genua.

Sed iam ad particulares mensuras perueniamus. Circuitus ho-
minis sub alis, medietatem suæ continet longitudinis, cuius me-
dium est in imo pectine: abinde uerò sursum ad mediū pectus
inter utraq; mamillas, & à medio pectore in summum uerti-
cem, utrobq; pars quarta: similiter ab imo pectine usque sub
genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Ea-
dem est latitudo spatularum ab uno extremo in alterū: eadem
est longitudo à cubito in extremū longioris digiti, ideoq; hic
cubi us

cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti cōstituunt longitudinē hominis: latitudinē uerò quæ in spatulis est, cubitus unus: quæ uerò in cinctura est, pes unus: cubitū aut cōstituūt palmi sex, pedē uerò quatuor: & quatur digiti palmū: totaq; hominis lōgitudō palmorū uigintiquatuor, pedū sex, digitorū sex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad summū pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremā frontē, & radices imas capillorū, pars longitudinis septima: corporis robusti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris aut septima: nec potest Varrone & Gellio testib. humanū corpus proceritatē septē pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in interiorē plicaturā cubiti spatium est: & quod à pectore usq; ad utraq; mamillas sursum ad suprema labra, siue deorsum usq; ad umbilicū est, quodq; est inter extrema osiū supremi pectoris gulā cingentiū, & quod à planta pedis ad finē lacerti: & exinde in mediā genu rotulā, omnes hæ mensuræ sibi coequales sunt, & septimā totius altitudinis constituunt. Caput hominis ab imo mento in summum uerticē, pars longitudinis octaua: totidem à cubito in finē spatularū: tātus etiā reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremā frontem, & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partē quintū: tantundem etiā præstat latitudo pectoris. Hominē quadratū, & cōpaetum cōstituunt facies nouem, procerū uerò decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à suprema fronte usque in extremum mentum, una est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summū stomachum, altera: abinde ad umbilicū, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitē cōstituunt duas: abinde usq; ad nodum pedis crura cōtinent duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porro arcus à summa fronte ad summum uerticem, & quod est à mento ad summum pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spacia cōiuncta cōstituunt

nonam. In latū quoq; pectus habet partes duas, & utraq; brachia septem. Quod uerò corpus decem facies constituūt, ipsum est proportionatissimū. Huius itaq; prima portio est à summo uertice ad imas nares: abinde ad supremū pectus secunda, & cōsequēter ad supremū stomachū, tertia: ab eo ad umbilicum, quarta: & inde ad imū pecten quinta, ubi est mediū humane longitudinis: à quo usq; in extremas plantas, sunt quinq; aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decē integras, quib. proinde corpus omne mēsurā proportionatissima cōmensuratur. nā facies hominis ab imo mento ad summā frontē & radices imas capilli est, quāta pars una decima. Manus hominis à restricta usq; ad extremū longioris digiti, etiā pars una: similiter inter utraq; mamillarū puncta, pars una: & ab utrisq; ad imā gulā, triangulus æquilaterus. Frōtis inferioris ab una aure ad alterā, latitudo est partis unius: totius autē pectoris latitudo, uidelicet à supremo pectore ad iuncturas spatularū, utrobq; partis unius, quæ faciūt duas. Circulus capitis trāsuersus ab interstitio superciliorū per supremā frontē usq; in finē occipitis ubi terminatur capillitiū, etiā partiū duarū: ab humeris extrinsecus ad iūcturas articularū manus, & intrinsecus ab axellis ad cōfinia palmæ digitorū, partes tres: circulus capitis per mediā frontē, partiū triū. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatiori corpore, partes tres cū dimidia, seu, quantū est à summo pectore in imū pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinq; uidelicet quantum longitudinis totius mediū. A summo uertice ad nodū gule, sunt totius altitudinis quæ decimæ tertie: eleuatis in altum brachijs, cubitus accedit summo uertici. Ceterū nūc quæ adhuc reliquæ commensurationis sibi æquales sunt, spectemus. Quantū est à mento ad summū pectus, tanta est latitudo colli: quantū à summo pectore ad umbilicū, tāta est colli circulatio: quantum à mento in supremū uerticē, tanta est latitudo cincturæ: quāntū est ab intercilijs ad summās nares, tantū à iugulo distat

distat productio menti: quantūq; à summis naribus ad mentū, tantum à iugulo ad imam gulam. Item oculorum ab intercilijs ad interiores angulos concavitas, ac summorum narium prominentia: & quod ab imis naribus ad extremū supremi labri interstitium est, hæc tria sunt inter se equalia.

A summo ungue indicis ad imā eius iuncturā, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte sylvestri, in domestica quoq; à summo ungue medij usq; in imā iūcturā, & abinde ad restrictā manus, omnes hæc portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinē frōtis æquat: residui duo, ad extremū unguē æquāt nasum, ab intercilijs uidelicet in summās nares: primus et maior articulus medij æquipollet illi spacio q; est ab imis narib; in extremū mentū: & secundus medij tātus est, quāntū ab imo mēto ad supremū inferioris labri: tertius uerò, quantū

q 3 ab ore

ab ore ad inferiora narium: tota aut manus, quātus totus uultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturā: & quod est ab imo mento ad supremū inferioris labri: minor uerò quantū à supremo imi labri ad imas nares: omniū extremorū articulorū quos onychios uocāt, unguēs obtinent iustā medietatē. Ab intercilijs ad extremos oculorū angulos tantū est, quantū ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremū labrū, inter se sunt equalia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadē. Altitudo quæ est ab imo talo ad summū pedis, equalis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremū unguem. A' summo frontis ad interstitiū oculorū, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremū mentū, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularū æquant os apertū. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spaciū illius quod est inter utranq; extremitatē oculorū, duas partes oculi tenent: tertiā nasus intermedius excipit. A' summo uertice in genua, mediū facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentū, mediū dat imas nares: ab imis narib. in imū mētū mediū dat extremū inferioris labri: eiusdē aut distantie pars tertia, dat ab imis narib. labrū superius. Sūt præterea omnes istæ mēsuræ per proportionēs multiplices & harmonicos cōcentus sibi inuicē cōsonantes. nā digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachiū in extremo lacerti apud pulsum & iūcturā manus, in circulari mensura, est in proportionē subdupla sesquialtera: continet enim illā bis & mediā, sicut quinq; ad duo. Eiusdem uerò ad armū brachij in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cru- ris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachij, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similisq; proportio calli, ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem propor-

proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctava: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitercia: pectoris à collo usque ad umbilicum ad lumbos uel alium usque ad finem trunci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinē sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis itē ad genu, tripla: eadēq; ad pernam & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter se, & cum coelestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportionēs, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elementa, qualitates & complexiones & humores sunt proportionata. nam homini sano & bene composito hæc humorum & complexionum pondera adsignantur: uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerae, duo: melancholiae, unum: ut utrobique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secundi ad quartum, quadrupla: primi autem ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annū quinquagesimū habere cētum drachmarū pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metā redeant eandem, nec superesse spacia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua ratione centum annorum hominum uitam circumscripsit: & hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, coelestibus motibus correspondent, & habet quisq; homo in se motū cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momenta nobis

certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas nervus quidam circa mēcham, qui tractus sic cuncta hominis membra mouet, ut singula proprijs motib. moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à Deo etiā mundi mēbra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibis foris ualide apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousq; remittantur. Ipse itaq; mundi æternus opifex, missurus animum in corpus uelut domicilium, prius id atq; eo dignum metitur hospitium, nobilissimūq; animū etiam specioso corpore condonat, quod tūc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adstringit atq; adornat. Hinc Aethiopū populi, qui Gymnosophistarū sapientiā regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi nō ex his qui fortissimī & opulētissimī essent, creabāt, sed eos tantū, qui forma essent pulcherrimī atq; præstantissimī: quippe quoniam animorum magnidecentiam ex corporis effigie sese uicissim intueri posse arbitrabantur. Quod considerantes multi admodum tum ueteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ maiestate causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis uitium euenire, nullamq; disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi uitium intemperantiāq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio uicissim crescere & coalescere atq; operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. CAP. XXVIII.

Sicut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportionē, sic animi consonantia constat debito temperamento proportionēq; suarum uirtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproporionantur, nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram uerò diatessaron; irascibilis autem ad concupiscibilem habet proportionem

tionem diapente. Quando itaque cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicissimam sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturalium dispositione cōueniunt, quæ quidem cōuenientia reconditissima est, tamen à sapientibus aliququaliter adumbrata. Sed ad animæ harmoniam properantes oportet illam nos à medijs illis per quæ ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, à corporibus spherisq; coelestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarum respondent, ex his quæ superius dicta sunt, earūdem inter se concentus facile cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi uires regit: phantastica uis atque ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole: impulsiva quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectam sibi adequatum tendat, aliquando tamen excæcata errore & ui animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoq; definitur liberum arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonum eligitur gratia adistente: & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primum mouens, qua absente uniuersus concentus labitur in dissonantiam. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ per imaginationē: aeri, per rationē: cælo, per intellectū: exitq; anima in illorū harmoniā secundum quod temperatur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscētes corporū & animarū harmonicas dispositiōes diuer

Liberū arbitrium.

fas, iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustra
 nisi sunt musicis sonis & cantibus, cum ad conseruandam cor-
 poris sanitatem & amissam restituendam, tum etiam ad con-
 ducendum animos ad salutiferos mores, quousque hominem
 celesti harmoniæ contemperent, reddantq; totum coelestem.
 Nihil præterea pulsandis malis demonibus musicali harmo-
 nia efficacius, ut qui ab harmonia illa celesti collapsi, concen-
 tum aliquem uerum tanquam sibi inimicum nequeunt sustine-
 re, proculq; fugiunt: sicut Saulum spiritu nequam furem, *David*
 cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atque
 patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerunt, can-
 tus & musici soni sacris officijs illati sunt.

De obseruatione coelestium, in omni opere
 magico necessaria. CAP XXIX.

Omnis uirtus naturalis multo quidē agit mirabiliora,
 quando non solum proportionē physica componitur,
 sed etiā opportuna ad hoc coelestium obseruatione e-
 lecta (uidelicet quando uis celestis fortissima ad talem effe-
 ctum quem desideramus, esse probatur, tum etiam celestibus
 multis adiuta) informatur, inferiora celestibus tanquam pro-
 prias foeminas suis maribus foecundandas passim subiiciendo.

Quæ in quo Sunt itaque obseruanda in quouis opere situs & motus, & a-
uis opere ob spectus stellarum & planetarum in signis & gradibus, & qua
seruanda. liter hæc omnia se habeant ad longitudinem & latitudinē cli-
 matis: ex hoc enim uariantur qualitates angulorum, quos de-

Planetae quo scribunt radij corporum coelestium super figuram rei, secun-
modo obser dum quos infunduntur uirtutes coelestes. Sic quoties opera-
uandi. turus fueris quæ ad planetā aliquē pertinet, oportebit te cū in
 suis dignitatibus collocare fortunatū & potentē, & in die, &
 hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significato-
 rem operis expectabis potentem, quin etiam lunā ad hunc ob-
 serues opportunē directā: nihil enim sine lunæ beneficio perfe-
 ceris. Quod si plures habueris operis patronos, omnes obser-
 ua potentes

ua potentes, & amicabili aspectu seinuicem cōtuentes: quod si nequeas eiusmodi aspectus habere, conuenit tibi saltem angulares accipere. Lunam uerò obseruabis, quando uel ambos intuetur, uel iungitur uni, & aspicit alterum: uel quando à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitum uel ad aspectum alterius. Illud etiam neutiquam credo omittendū, quin Mercurium in omni opere diligenter obserues: hic enim utrumq; inferū & superū deorum commeator, quando congregitur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorū malitiam influit. Infortunatum autem dicimus signū uel planetam, per Saturni uel Martis aspectum, maximè oppositum uel quadratū: hi enim aspectus sunt inimicitiae: coitus uerò & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitiae: inter hos fortior est coniunctio: ueruntatem si per trinum iam aspiciens, planeta etiā suscipiatur, aestimatur quasi iam cōiunctus. Solis uerò cōiunctionē omnes planetae timēt, aspectu gaudēt trino et sextili.

Luna quomodo obseruanda.

Mercurius diligenter obseruandus.

Quando planetae sunt potentioris influentiae.

CAP. XXX

Potentes uerò habebimus planetas, quando sunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra combustionem directi, in auge & in figura cœli dominantes: scilicet quando sunt in angulis, maximè orientis, uel decimæ, uel in plagis mox succedētibus, uel in suis gaudijs. Cauendum aut, ne sint in finibus uel sub dominio Saturni uel Martis, nec sint in gradib. tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascendentis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascendentis dominus, & locus solis, & locus lune, & locus partis fortunæ, & eius dominus, dominus cōiunctionis uel præuentionis præcedētis: planetae uerò maleuoli cadāt infortunati, nisi fortè operis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatū obtinuerint, tūc enim minime sunt deprimēdi. Lunā uerò habebimus potentē, si sit in domicilio suo, uel
exaltatione,

DE OCCULTA PHILOSOPHIA

exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competentem obtineat: non sit in uia combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi forte sit in unitate cum sole, non descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, nō sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic longius sermonē prorogare, cū hæc et plura alia necessaria in astrologorū uoluminib. sufficiēter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. CAP. XXXI.

Stellæ fixæ
planetarum
naturas sort
tiuntur.

Stellarum fixarum
natura unde di
moscantur.
Planetarum
colores.

Stellæ fixæ
lucidiores.

Similis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quedam sunt de natura unius planete, quedam uerò duorum: hinc quotiescūque iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum sue naturæ, efficitur significatio illius stelle potentior, & natura planete augmentatur: quod si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, ut puta si sit de natura Martis & Veneris: si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uerò Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uerò planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, uespere resurgens: Mercurij radians, Lunæ blandus. Scias quoque stellæ fixas quanto maiores & lucidiores sunt & apparēt, tanto maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narra-
bo tibi aliquas potiores ad hanc facultatem, quæ sunt Umbilicus Andro-

ſicus Andromeda, in uiceſimoſecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij: alij Iouiam atq; Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimoſexto gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiſdem gradu uiceſimoſecundo, ſi-
 dus natura Lunare, & complexione Martium. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & complexione Veneris: ſed Hermes hanc locat in uiceſimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimoſexto Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancer gradu ſexto, Canis maior, Veneris: in eiſdem decimo ſexto Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in uiceſimo primo gradu Leonis eſt ſtella regia, quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimoſexto, Cauda urſæ maioris, Veneris & Lunaris: in ſexto gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiſdem decimoſexto, Ala ſiniſtra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiſdem gradu decimoſexto Spica, Veneris & Mercurialis: in eiſdem gradu decimo ſexto, Alcathæa, de natura Martis & Iouis: ſed huius cū luminare bene aſpexerit, illius cū ex cōtrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor ſcorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capri corni gradu ſexto, Vultur cadēs, temperatus Mercurialis & Veneris: in xvi gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni et Mercurij: in Piſcium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis et Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; ſtellarū propria dona ſperare ipſa domināte: impediri uero, ipſa infortunata & oppoſito modo ſe habēte, quod ſuperius oſtēſum eſt. Corpora enim cœleſtia quatenus ipſa feliciter uel infortunatē ſunt affecta, eatenus et nos et noſtra opera, atq; ea quib. nos utimur, feliciter uel calamitoſe afficiūt. Et licet à ſtellis fixis plurimi procedāt effectus, attribuūtur tamen planetis: cū quia nobis uiciniorib. magisq; diſtinctis & cognitis, tū quia ipſi exequūtur quæcūq; ſuperiores ſtelle influūt.

De Sole

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. CAP. XXXII.

Solis præ-
stantia.

Cœlorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporum ad
ministrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elemen-
taliū omnium uirtutum dominus, & Luna uirtute
Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait
Albumasar, per Solem & Lunam uitā cunctis infundi, quos
idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat, Sol omnibus
lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in
cœlo & aere, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi:
quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à sole, uel
ab ipso solo, uel ab ipso p̄ alia. Heraclitus solē cœlestis luminis
fontē appellat: & multi Platoniorū mūdi animā in sole prin-
cipaliter collocarūt, ut quæ globū solis totū implens, radios
suos undiq; quasi spiritū effundit per omnia, uitā, sensum &
motum ipsi uniuerso distribuens. Hinc ueteres physici Solem
ipsum cor cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium pla-
netarum posuerunt. Aegyptij etiam illum in medio mūdi col-
locarunt, puta inter duos mundi quinarior, nempe supra So-
lem planetas quinque collocant: sub Sole autem Lunam & qua-
tuor elementa. Ipse inter reliqua sidera est imago & statua
summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera
lux, atq; ipsius Dei exactissimum simulacrum, cuius essentia,
patrem: splendor, filium: calor, spiritum sanctum resignant,
adeo ut non habeant Academici aliquid per quod diuinam es-
sentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia Deo
respondet, ut Plato eum uocet conspicuum Dei filiū: & Iam-
blichus illum imaginem diuinæ intelligentiæ appellat: & no-
ster Dionysius illum perspicuam Dei statuam uocat. Ipse tan-
quam rex sedet in mediotulio aliorum planetarum, luce mag-
nitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminās, uir-
tutēq; illis ad inferiora quæq; disponēda distribuens, gressusq;
eorū regulans & disponens, adeo ut inde motus eorū dicatur
diurni

diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis querentibus à Deo deuorandi licentiam, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocantur: quibus fugatis, sequitur: Exhibet homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animantibus uniuerso corpori ipsum cor: sic cœlo & mûdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundum, & quæ in eo sunt, imperium habens, ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporum qualitates: & ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellæ locum deuenierit, illius uim excitat quam in aere habet: ut, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animumq; dispoit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarum princeps ac moderator adferat. Luna autem terris finitima, receptaculū Lunæ in inferiora uires. omnium cœlestium influxuū, cursus sui pernecitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis cōiungitur, & uelut stellarum omnium uxor facta, stellarum fecundissima, Solis cæterorumq; planetarum atq; stellarum radios & influxus quasi foetum suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stelle in ipsam influunt ultimam suscipientem, quæ deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisq; refundit: manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate, quam habet nobiscum, & tanquam medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus communicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium cōceptuū parētis, quos ipsa his inferioribus uariè explicat, pro uaria sua cōplexione, motu, situ, & Lunæ motus diligenter obseruandus. aspectibus

aspectibus ad planetas ceteraq; sidera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissimum tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitus cōplexionem mutuatur. nam in prima quarta, ut tradunt Peripatetici, calida est & humida: in secunda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit siderum infima, superiorum tamen conceptus omnes explicat. ab ea enim in coelestibus incipit rerum series, quam

Anrea Plato-
nis catena.

Plato uocat catenam auream, qua unaquaq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremā omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quòd absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorū attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandā alicuius stelle uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbā illius stelle, quādo Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

De xxviii. mansionibus Lunæ, earundemq; uiribus. CAP. XXXIII.

ET quoniam Luna uiginti octo dierum spacio totum zodiacum metitur: hinc est quòd Indordum sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphaera fixæ à diuersis earundem sideribus & stellis quæ in eis cōtinentur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur: quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atq; uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquaq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintisex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in zodiaco octauæ sphaeræ sunt hæc: Prima uocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphaeræ. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta est Allothaim siue Albocham, hoc est, uenter arietis: & initium eius ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimo primo, secūda uigesima secūda cōpletis.

Conferet

Confert ad inueniendos thesauros, ad retentionem captiuorum. Tertia uocatur Achaomazone siue Athoraye, id est, pluuiiales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uiginti quinque, minutis quadraginta duobus, et quinquaginta uno secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, et operibus al. hymie. Quarta mansio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto x x x i i i i. secunda decima septima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem et impedimenta ædificiorum, fontium, puteorum, aurisodinarum, fugam reptilium, et ad generandum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initium eius est post Tauri gradum uicesimum primum, minutum uicesimum quintum, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorum: confirmat ædificia, largitur sanitatem et beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est sidus paruum lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimum septimum minutum, et nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, et obsidionem urbium, uindictam principum: destruit messes et fruges, et impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est, brachium Gemini, et incipit à gradu Geminorum decimo septimo, minuto octauo, secunda x x x i i i i. et durat usque ad finem signi. Confert lucrum et amicitiam: prodest amanti-
bus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita completa est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine et graduum et minutorum et secundarum numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quod in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septem mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est, nobulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem et amici-

tiam, & societatem itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaa uel Alcharph, id est, oculus Leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat aedificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxilium contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimonijs, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prospexitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & socijs meliorandis. Decimatertia dicitur Albayre, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth uel Arimet, ab alijs Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est, spica uirginis, uel spica uolans. Valet ad amorem coniugatorum, ad sanandum infirmos, prodest nauigantibus, sed obest itineribus per terram: & in istis completa est secunda quarta coeli. Sequitur alia septem, quarum prior incipit in capite Librae, mansio uidelicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertum uolans: confert pro extrahendis thesauris, pro fodiendis puteis: facit ad diuortium, discordiam, & ad destructionem domorum & inimicorum, & impedit itinerantes. Decimasexta dicitur Azubene uel Ahubene, hoc est, cornua Scorpii: impedit itinera & coniugia, messes & mercimouia: ualet ad liberationem captiuorum. Decimasextima dicitur Alchil, id est, corona Scorpii: facit ad meliorationem iniquioris fortunae, ad amorem durabilem, ad firmanda aedificia, & confert nauigantibus. Decima-octaua dicitur Alchas uel Altob, id est, cor Scorpii: facit ad discordiam, seditionem et coniurationem, contra principes et potentes, et ad uindictam de inimicis: sed liberat captiuos, et confert ad aedificia.

ficia. Decimanona dicitur Allatha uel Achala, ab alijs Hycu-
 la uel Axala, id est, cauda Scorpij. Valet ad obsidendum ci-
 uitates, & ad capiendum urbes, & ad expellendum homines
 de locis suis, & ad destructionem nauigantium, & perditio-
 nem capituum. Vicesima uocatur Abnahaya, hoc est, trabs:
 facit ad cicurationem ferarum, ad confirmationem carcerum:
 destruit diuitias sociorum, compellit hominem uenire ad lo-
 cum aliquem. Vigesima prima uocatur Abeda siue Albeldach,
 quod est desertū: facit pro messibus, luro, ædificijs & uiato-
 ribus, & pro faciendo diuortio: & in hac completa est tertia
 cœli quarta. restāt ultimæ septē mansiones ultimā cœli quar-
 tam complentes, quarum prior quæ est in ordine uicesimase-
 cunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahatha uel
 Zodeboluch uel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fu-
 gam seruorum & captiuorum, ut euadant, & ualet sanandis
 morbis. Vigesima tertia uocatur Sabadola uel Zobrach, hoc
 est, glutienti: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorū, et
 sanatione ægrotorum. Vicesima quarta dicitur Sadabath uel
Chadexoad, quod est sidus fortunæ: ualet pro beneuolētia cō-
 iugatorum, pro uictoria militum: nocet obeundis magisterijs,
 & impedit ut non cōpleantur. Vicesima quinta dicitur Sada-
labra uel Sadalachin, hoc est, papilio siue expansoriū: facit ad
 obsidionem & uindictam, destruit inimicos, facit diuortium,
 confirmat carceres & ædificia, accelerat nuncios: facit ad ma-
 lesicia contra coitum, & ad ligandum quodcunq; membrum
 hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesima sex-
ta dicitur Alpharg uel Phtagal Mocaden, id est, hauriens pri-
 mus: facit pro unione & dilectione hominū, pro salute cap-
 tiuorum, destruit carceres & ædificia. Vicesima septima dici-
tur Alcharya uel Alhalgalmo ad, id est, hauriēs secundus: au-
 get messes, merces, lucrū, sanat infirmitates: sed impedit ædifi-
 cia, prolongat carceres, facit periclitari nauigātes, et adiuuat
 ad inferendū mala cui uolueris. Vicesima octaua et ultima uo-

catur Albothā siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mer-
 cimoniam, securat itinerantes per loca periculosa, facit ad gaudi-
 um coniugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere the-
 sauros. Et in istis uigintiocto mansionibus latent multa secreta
 sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in om-
 nia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerūt singulis māioni-
 bus sua simulacra, & imagines & signacula, & præsidēs in-
 telligētiās, & operabantur in uirtutibus illorū uarijs modis.
 De uero cœlestium motu in octaua sphæra obser-
 uando, ac de ratione horarum planetaria-
 rum. C A P. X X X I I I I.

Q Vicunque ad cœlestem opportunitatem operaturi
 sunt, uirunque, aut duorum alterum obseruare oportet,
 stellarū uidelicet motus, aut tempora: motus in-
quam, quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue
 essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies &
 horas illarum dominijs distributas: de omnibus his abunde sa-
 tis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci
 præcipuè pensitanda sunt & obseruanda: unum, ut ob serue-
 mus motum stellarum ascensionesq; & cardines, quemadmo-
 dum in ueritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negli-
 gentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contin-
 git errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obserua-
re oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis. nam
 astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum tempo-
 ris intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, uo-
 cantq; illas duodecim horas dici. Deinde quod sequitur tem-
 pus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas por-
 tiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq;
 deinde horas illas singulas singulis planetis secundum ordinē
 successionis eorum, dando primā semper horā dici, ipsius diei
 domino, deinde singulis per ordinē usq; in finē uigintiquatuor
 horarum. Et in hac distributione adfentiūt illis Magi, sed in
 horarum

horarum partitione dissentiunt aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidēda nō est: quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singule etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unam constituunt horam artificialem: ita etiam in horis planetarijs ascensiones quindecim graduum in ecliptica constituunt unam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla simili aq; uirtutem aliquam fortiantur à corporibus cœlestibus. CAP. XXXV.

Tanta est cœlestium magnitudo, uirtus & potestas, quòd non solum res naturales, uerum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potentissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutem cœlestem sæpe mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de Fato: ubi dicit etiã uestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modò mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiã imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdam alijs instrumentis, opportunè scilicet sub certa cōstellatione fabricatis, cœlestē quādam illustrationem capi, & mirādum aliquod suscipi posse cōfirmāt. Cœlestiū enim corporū radij animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potentiāq; uehementissimam secum ferentes, etiam repentino momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores ta-

men largiuntur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricentur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cōueniat, figuraq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis nanq; imago, cum propter materiam naturaliter operi ac cœlesti influxui congruā, tum propter figurā cœlesti figuræ similē paratissima est ad actiones & uires cœlestiū corporū & figurarum capiendas: et cœleste munus subito in se concipit, tum agit assidue in alterum, & res aliæ per obedientiam sese inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quod res inferiores obediunt cœlestibus, non solum illis, sed etiam earum imaginibus: sicut non solum scorpiones terreni obediunt scorpioni cœlesti, sed etiā imagini scorpionis illius, quæ fuerit opportunè sub eius ascensu ac dominio figurata. De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant uirtutes. CAP. XXXVI.

Imagines autem cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines configurantur, in cœlis sunt quamplurimæ: quedam uisibiles & conspicuæ, quedam saltem imaginabiles, ab Aegyptijs, Indis, Chaldeisq; perspectæ & designatæ: partesq; earum sic se habent, ut ipsæ etiā figuræ quedam sint ab alijs distinctæ. Hac ratione ponunt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerum signorum: harū itaq; Arietem, Leonem, Sagittarium, triplicitatem constituentes igneam & orientalem, ferunt prodesse contra febres, paralytim, hydropisim, podagram, & contra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem gratum, facundum, ingeniosum, & honoratum: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; Leonis imaginem contra phantasmatum melancholica, hydropisim, pestem, febres, & ad expellendum morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendente: quæ quidē facies ac decanatus Iouis est, sed cōtra calculū & contra renū morbos, ac contra nocumenta bestiarum faciebāt eandē, quādo Sol in corde Leonis mediū cœli obtinebat. Rur-

bat. Rursus nunc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aeream & occidentalem, atque domicilia sunt Mercurij, Veneris & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatem: & præcipuè Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpheus atque Pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item contra ethicam & omnes passionēs cholicas. Scorpheus uerò, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Configurabant autem ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebant eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & demonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem efficere bonum: ferturq; imago Cancræ efficacissima contra serpentes & uenena, quando Sol & Luna in eo coniuncti, ascendunt in facie prima uel tertia. hæc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ: illa uerò facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiam torqueri serpentes, cum Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus: quia triplicitatem constituunt terreā & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurij & Saturni. Fertur etiam Capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum, earumq; uirtutibus, atque de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. CAP. XXXVII

Sunt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerū facierū, de quib. (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonius, uetustissimus mathematicus,

post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulacrum, stantis quidem, & alba ueste induti præcinctiq; , magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus atque irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem, & inuerecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtus alba, alterum pro tendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatē, altitudinem regni & magnitudinem dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus & irato similis est, quia præstare ne queat bona quæ uelit. Confert hæc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri ascendit uir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta, & est imago necessitatis & utilitatis, atque etiam miserie & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquā alteri seruiens, & confert sapientiam & scientiam numerorū & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram: & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiones cū labore. In tertia facie ascendit uir quærens arma, atq; uir stultus, in dextra auem tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audacie, iocorum, trusarum, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis, pulchris ornate uestibus, coronam gerentis in capite: præstat acuitatem sensuum,

suum, subtilitatem ingenij & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & lucentes: confert diuitias, hilaritatem, leticiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenandum: significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans: & significatio eius est audaciæ, uolentiae, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir, super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabundi, in dextra habens gladium euaginatū, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occasiones litium & praeliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis, in cuius manu scutica, & uir uehementis tristitiæ, & turpis faciei: & significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro uitandis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonæ, & uir iaciens semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi uictum, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger, indutus ex corio, & uir habens comam, & tenens oculos: & significatio eorum est ad lucrum & congregationem substantiæ, & ad auariciā. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo: & significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem, & damnamentū mēbrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarū. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula, & forma uiri in libro legentis: & operatio eius in iusticia & auxilio miserorum & debiliū contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri seuiantes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens: & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietem & securitatē ui-

tæ cum bonorum ubertate. In tertia facie ascendit uir uehe-
 mens, arcum tenens; & ante illū uir nudus, atque alius uir una
 manu panem tenens, altera uini cyathum: significatio istorū
 est ad libidinē nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima
facie Scorpj ascēdit mulier bonæ faciei & habitudinis, ac duo
 uiri se percutientes: & operatio eorum est ad decorē et pul-
 chritudinem, & ad rixam, insidias, deceptiones, detractiones,
 & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mu-
 lier nuda, & uir in terra sedens, & ante illū duo canes se mor-
 dentes: & operatio eorum est ad impudentiam, deceptionem
 & sycphantiam, & ad mittendum malum & rixas inter ho-
 mines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genua sua, et
 mulier percutiens illum baculo: & significatio eius est ebrieta-
 tis, fornicationum, iracundiæ, uiolentiæ & litis. In prima fa-
cie Sagittarij ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudū
 in manu tenentis: & operatio eius ad audaciam, malitiā &
 libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans, & pan-
 nis cooperta: & operatio eius est ad tristitiam, & timorem de
 corpore suo. In tertia facie ascendit uir similis in colore auri,
 siue uir ociosus, ludens cum baculo: & significatio eius est in
 sequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in a-
 gilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima fa-
cie Capricorni ascendit forma mulieris, & uir niger gerēs ple-
 nos oculos: & significatio eorū est ad spaciandū & gauden-
 dum, ad lucrādum, & perdendū cum debilitate & uilitate. In
secunda facie ascendunt duæ mulieres, & uir respiciens auē in
 aere uolantem: & significatio eorum est in postulando quæ fi-
 eri nequeunt, in inquirendo quæ sciri non possunt. In tertia
facie ascendit mulier pudica in corpore, & sapiēs in opere, &
 nūmularius pecunias in mensa colligēs: & significatio eius est
 in prudentia gubernandi, & in cupiditate substantiæ, & in a-
 uaricia. In prima facie Aquarij ascendit forma uiri prudentis,
 & forma mulieris nentis: & significatio eorū est in cogitatio-
 ne &

ne & labore pro lucro, in paupertate & utilitate. In secunda facie ascendit forma uiri cum proluxa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestia, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit uir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie Piscium ascendit uir onera portans super dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solitudine inquirendi substantia & uictu. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit uir nudus uel uir adolescens, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatu: & significatio eius est ad quietem, & otium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et haec de facierum imaginibus haecenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecentae & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figurae generales, quas descripsit nobis Higinius & Aratus: & plurimae particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorum, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quae conciliat amorem inter uirum & uxorem, ita quod dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentiarius fugat uenena, et curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; urse reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortem, dijs & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & longaeuam senectutem. Axa conseruat castitatem, redditq; gratum dijs. Cetus reddit amabilem, prudentem, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauis praestat securitatem in aquis. Lepus ualet contra deceptiones

ptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pesti-
lentiae, & tutum reddit à bestijs & feris. Orion confert uicto-
riam. Aquila largitur novos honores, ueteresq; conser-
uat. Cygnus liberat à paralysi, & febre quartana. Percus
liberat ab inuidia & maleficijs, & præsenuat à fulgure &
tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc
hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIII.

CAeterum nunc quas imagines planetis attribuebant,
quamuis de his amplissima uolumina apud antiquos sa-
pientes habeantur conscripta, ut non sit opus illas hic
narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim
ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes
dicitur, imaginem hominis, ceruinum uultum & cameli pe-
des habentis, super cathedram uel draconem sedentis: in dex-
tra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem ima-
ginem sperabant sibi ad uitæ longitudinem profuturam. Sa-
turnum enim ad uitæ longitudinem conferre probat Albuma-
sar in libro Sadar, ubi etiam narrat quasdam Indiæ regio-
nes Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec
nisi extremo senia de cedere. Item faciebant & aliam ad ui-
tæ longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Sa-
turni, ipso ascendente uel feliciter constituto, cuius figura
erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens ma-
nus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem,
& infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno
nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigre sunt uel fusce.
Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & re-
num morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum ter-
tia facie Aquarij. Faciebant quoque ex operibus Saturni i-
maginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in
Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, ha-
bens in manu falcem decuruam, nigris indutus uestibus: fa-
ciebant

faciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu Arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu Capricorni: quam quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atque Mercurij imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formã, quam futura prædicere pollicebantur: faciebantq; eam die Mercurij hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sidere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus extrinsece aspiciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non aspiciat Saturnum neque Mercurium. Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annuntiabat eis utilia.

De imaginibus Iouis. CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus, croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habēs tanquam missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipuè in crystallo: & erat homo nudus coronatus, elcuiatis & coniunctis manibus, tanquam deprecans, sedēs in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis: quã quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorē, & conferre beneuolentiã & prosperitatē, et ab inimicis liberare, confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginē ad religiosã & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatē: cuius figura erat ho-

270 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
rat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos;
croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. CAP. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis,
ipso ascendente in secunda facie Arietis, in lapide Mar-
tiali, præcipue in adamante: cuius forma erat homo ar-
matus supra leonem equitans, in dextra habens ensẽ nudum
erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmo-
di imaginem reddere hominem potentem in bono & in malo,
ita quod timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribu-
unt ei uim fascinoandi, ita quod terrebit homines aspectu suo
quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliã Mar-
tis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, &
fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus
& coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lan-
ceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie
cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. CAP. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, pri-
ma facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat
rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in si-
nu, & sub pedibus globũ crocea ueste indutus. Ferunt hãc im-
ginem reddere hominem inuictum & honoratum, & incepta
deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam cõ-
tra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo uel
rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter as-
cendit. Faciebant aliã solis imaginẽ in lapide adamante, hora
solis, ipso in sua exaltatione ascēdēte: cuius figura erat mulier
coronata cū gestu saltantis & ridētis, stans in curru quatuor
equis tracto, habēs in dextra speculũ uel clypeũ, in sinistra ba-
culũ super pectus innixũ, flammã ignis gestans in capite. Fe-
runt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diui-
tem, &

tem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie Leonis, contra passionem lunaticas quæ proueniunt in combustionem Lune.

De imaginibus Veneris. CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conueniebat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascendente in Piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide Lazuli hora Veneris ipsa ascendente in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextra uero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer parvus alatus, ensen uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri uel Libræ uel Piscium cum Venere ascendente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomum, uel flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustum, alacrem, & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij. CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, uidelicet uirgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, et febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipso ascendente

in Virg.

in Virgine, ad beneuolentiam, ingenium, & memoriam: cuius forma erat homo sedens supra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens, uel ignem.

De imaginibus Lunę. CAP. XLIII.

EX operibus Lunę faciebant imaginem pro itinerantibus contra lassitudinem, hora Lunę, ipsa in exaltatione sua ascendente, cuius figura erat homo super baculum incumbens, habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunę imaginem pro augmento terre nascentium: & contra uenena, atque infirmitates puerorum, hora Lunę, ipsa ascendente in prima facie Cancrī: cuius figura erat mulier cornuta, equitans supra taurum uel draconem septicipitem, uel cancerum, habensq; in dextra sagittam, in sinistra speculum, uestibus induta albis uel uiridibus: habensq; in capite duos serpētes cornibus circūuolutos, & cuilibet brachio unū habens serpentē circūuolutū, et cuilibet pedi unum similiter. Et hæc de figuris planetarum dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis

Lunę. CAP. XLV.

Faciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunę, scilicet inter circulum aereum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem,

ad instar Græcæ literæ theta: faciebantq; quando Iupiter eū capite medium cœli obtinebat: quā quidē imaginē ad successus petitionū multū cōferre affirmāt: uolebantq; per eam imaginē

bonum ac felicem dæmonem notare, uolebantq; eum per serpentes imaginem figurare. hūc enim Aegyptij aq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam

natus

naturā celebrant: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cum ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq; uel alijs instrumentis, tū quod ætatē subinde cū exuuijs renouat, ac iuuenescit. Caudæ uerò imaginē faciebant cōsimilē, quādo Luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte malè affecta: faciebantq; illā ad anxietatē, & infirmitatē, & infortuniū in ducēda: & uocabāt illā malū geniū. Talē imaginē Hebraeus quidam incluserat aureo gemmatoq; balthæo, quē Blācha ducis Borbonij filia marito suo Petro Hispaniarū regi, eius nominis primo (siue cōscia, siue ignorans) dono dedit: quo cū ille cingere tur, serpente succinctus sibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicā cingulo insertā, eā ob causam uxorem repudiavit.

De imaginibus mansionum Lunæ.

CAP. XLVI.

Faciebant etiam imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri, induti cilicio, & præcincti, dextra lanceolam iacentis: sigillabantq; in cera nigra, & fumigabant storace liquida, & imprecabantur. In secunda contra iram principis, & pro reconciliatione illius sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabant cum ligno aloes. In tertia faciebant imaginem in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta, sedens in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant, & fumigabant cum moscho, camphora, & ungula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ, & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam, & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea, & storace. In quinta pro gratia regum & officialium, & bona receptione, sigillabant ex argento caput hominis,

hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloes & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene uestiti, manus ad coelum protendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octaua ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantibus, & fumigabant cum resina pini. In decima ad iuuandam partum, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam, & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & asa foetida. In decima tertia pro concordia coniugatorum, & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloes, & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ere rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo

ferreo sigillabant imaginem simiae, & fumigabant cum pilis simiae. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ere sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabāt cum cornu cerui, idēque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum, & prouocationem menstruorum, sigillabant ex ere imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabant ex stanno imaginem sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu, ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide aris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus, in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesima tertia, ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uicesima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filiū, & suspendebant ad collū illius armenti, quod erat dux gregis, uel sigillabant in cornu illius. In uicesima quinta pro salute arborū & mesium, sigillabant in ligno fici, imaginē hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborē. In uicesima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectentis capillos suos, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In uicesima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, &

balnea, faciebant ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis, & cocta imagine, ponebant in uase asam foetidam, & storacem liquidam, & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebant. In uicesima octaua ad congregandū pisces, sigillabant ex aere imaginem piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & proijciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uoluerant. Præterea unā cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum, & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum.

CAP. XLVII.

CAeterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa barba, habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere gestantem audacem, & magnanimum, conseruare membra corporis illaesa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduersarium. Sub sidere Pleiadum faciebant imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolantis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens letari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebant imaginem canis leporarij, uel puellæ uirginis. Confert honorem & beneuolentiam, & gratiam hominum, & spirituum aereorum, & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane minori

minori faciebant imaginem galli, uel trium puellarum. Con-
 fert gratiam Deorum, spirituum, & hominum: dat posse con-
 tra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis facie-
 bant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honora-
 ti, sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert
 iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebant ima-
 ginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Va-
 let contra incantationes, & reddit gestantem securum in iti-
 neribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, uel colubri,
 uel hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracun-
 dum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & effi-
 cit mala somnia, dat posse fugandi dæmones, & congregandi:
 proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uento-
 rum. Sub Spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti
 mercibus. Confert diuitias, facit uincere lites, aufert angustia
 & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi,
 uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit
 ac retinet sanguinem. Sub Elphcya faciebant imaginem galli-
 næ, uel hominis coronati & sublimati. Confert bencuolen-
 tiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scor-
 pionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel fi-
 guram scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit co-
 lorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat
 atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem uultu-
 ris uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem ma-
 gnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias.
 Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel
 hominis irati. Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt
 imagines quarundam stellarum fixarum, quas iu-
 bent insculpi in lapibus suis
 sub eis.

278 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
De figuris Geomanticis, quæ inter imagines &
characteres mediæ sunt, & earundem ta-
bula. CAP. XLVIII.

Sunt adhuc aliæ quædam figure, per numeros, stella-
rumq; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tum planetis
atq; signis adscriptæ, quas Geomanticas uocant, eo quod
Geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per pari-
tatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducant: & i-
psæ etiam sub suorum planetarum & signorum dom. nio in-
sculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatemq; con-
cipiunt: & sunt istæ figure uelut medium inter imagines &
characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, pro-
prietates, conditiones, significationes, & apotelesmata, qui e-
xamussim scire desiderat, apud Geomanticorum uolumina re-
quirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quo-
rum nomina & themata sunt hæc:

Figura	Nomen	Elementū	Planeta	Signum
* * * *	Via Iter	Aqua	☾	♊
* * * * * *	Populus Congregatio	Aqua	☾	♋
* * * * *	Coniunctio Coadunatio	Aer	♂	♌
* * * * *	Carcer Constrictus	Terra	♄	♍
* * * * * *	Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans	Terra	☉	♎

Fortuna

* * * *	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	☉	♂
* * *	Acquisitio Cōprehensum intus	Aer	4	♀
* * *	Acquisitio Cōprehensum extra	Ignis	♀	☿
* * *	Laticia Ridens Sanus Barbatus	Aer	ψ	♂
* * *	Tristitia Dampatus Transuersus	Terra	♄	♂
* * *	Puella Mundus facie	Aqua	♀	☿
* * *	Puer Flauus Imberbis	Ignis	♂	♀
* * *	Albus Candidus	Aqua	♀	♂
* * *	Rubeus Ruffus	Ignis	♂	♂
* * *	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	♂	♂
* * *	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	♀	♄

De imaginibus, quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius, quod desiderat animus operantis. CAP. XLIX.

Est & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinem illius, quod desiderat animus operantis, cuius sunt effigies & uestigia. Sic ad amorem fabricamus imagines se inuicem amplectentes: ad discordiam, se percutientes: ad inferendam uerò calamitatem, uel destructionem, uel impedimentū, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines distortas, confractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere uoluerimus uel impedire. Et iubent Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso, quando malus, ut destructio: in uentre, quando bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui, quam designat imago, uel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendentis, & eius domini: etiam characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quem conficitur, debere non taceri, quæ quidem omnia etiam Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis uerò imaginibus secundum diuersas eius uirtutes, ipsi diuersimodè utuntur: aliquando enim suspenduntur uel alligantur corpori: aliquando sepeliuntur sub terra, uel sub flumine: aliquando suspenduntur in camino super fumum, uel ad arborem, ut moueantur à uento: aliquando capite sursum, aliquando deorsum: aliquando in aquam feruentem mittuntur, uel in ignem. Dicunt enim quòd quatenus imaginum operarij ipsam imaginem afficiunt, eatenus illam similes passionēs inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operantis dictauerit: quemadmodū legimus Nectanabum Magū nauium imagines

imagines cereas eo modo et artificio confecisse, ut cum ipse imagines mergebat in aquam, hostiū suorū naues in mari simili modo mergebātur, atq; periclitabātur. Cōstellationes uerò ad huiusmodi imagines et consimiles obseruandas, docet nos ea pars Astrologiæ, quæ De electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. CAP. L.

Lib. i. c. 90

MOdò narrabo tibi obseruationes corporum cœlestiū, quæ requiruntur ad practicam aliquarū eiusmodi imaginū. Sic ad fortunandū aliquem conficimus imaginē, in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uitæ, uitæq; datores, et signa, et planeta: fortunemus præterea ascendens, et mediū cœli, et eorū dominos. Item locū Solis, et locū Lunæ: partē fortunæ, atq; dominum coniunctionis uel præuentionis ante suam natiuitatē factæ, planetas maleuolos deprimendo. Si uerò ad calamitatē imaginem fabricare uoluerimus, è conuerso agemus, atq; quæ hic fortunata, ibidē infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruendo, uel impediendo aliquo supra dictorum, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere uel impedire uolueris, et infortunabis dominū domus uitæ illius, dominum ascendētis, et Lunā, dominū domus Lunæ, et dominū domus domini ascendētis, et domum decimam, et dominū eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascendēte eius: et in domo prima, et decima, et secunda, et octaua, fortunabis dominū ascendētis, et dominū domus Lunæ. Ad fugandū uerò animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare uel persistere nō possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare uoluerimus, et ad similitudinē illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendente signo Scorpionis cū Lu-

na, & infortunabis ascendens, & dominū eius, & dominū domus Martis: & infortunabis dominū ascendētis in octaua: & iungatur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in imagine nomē ascendētis, et domini eius, & Lune nomē, & nomē domini diei, & nomē domini horæ: & fiat fouca in medio loci, à quo eos pellere uolueris: et afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdē, & sepeliatur ibi dē imago, capite deorsum imprecādo siue proferēdo: Hec est sepultura scorpionū, ut nō ingrediatur istū locū: et sic de similibus. Itē pro lucro fiat imago sub ascendēte natiuitatis hominis, uel sub ascensione illius loci, cui lucrū addicare uolueris, fortuna ascendēs, & dominū eius: & facias dominū domus secundæ, quæ est domus substantiæ, iunctū cū domino ascendētis in trino uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimā, et dominū eius, et octauā: & si poteris, pone partē fortune in ascendente, uel secunda, & sepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrū addicare uoluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago in de Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quē uis amari, fortuna ascendēs, & decimā: & absconde malos ab ascendente: & habeas dominū decimæ & undecimæ planetas, fortune iunctos domino ascendētis, ex trino uel sextili cū receptione: deinde fac aliā imaginē, uidelicet pro illo, quē uis incitare ad amandū: cōsidera si sit amicus, uel sodalis illius, quē uis amari: et si sic, fiat imago sub ascensione domus undecimæ ab ascendente primæ imaginis. Si uerò fuerit uxor uel maritus, fiat sub ascensione septimæ. Si frater uel soror, uel cōsanguineus, fiat sub ascensione tertiæ: & sic de similibus. Et pone significatorem ascendētis secundæ imaginis iunctū signficatori ascendētis primæ imaginis, sitq; inter eos receptio, sintq; cetera fortunata, ut in prima imagine, post iunge simul ambas imagines in amplexū, uel pone faciē imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: & inuoluatur in sindone, & deferantur, uel spoliētur. Item ad successus petitionū, & pro adipiscenda

piscēdare denegata, siue ab alio accepta uel possessa: fiat ima-
 go sub ascēdēte illius qui petit rē: & fac dominū secūda iunctū
 cū domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos rece-
 ptio, & si fieri potest, sit dominus secūda in signis obediētibus,
 & dominus ascēdētis in imperātibus, fortuna ascēdēs, & do-
 minū eius, & caue ne sit dominus ascēdētis retrogradus, uel cō-
 bustus, uel cadens, uel in domo oppositionis, hoc est, in septi-
 ma à domicilio suo, nō sit impeditus à malis, sit fortis, & in an-
 gulo: fortunabis ascēdēs & dominū secūda, & Lunā: & fac
 aliā imaginē pro eo, apud quē est quod petitur, & incipe sub
 ascēdēte pertinēti ad eū: ut si sit rex uel princeps, incipe sub
 ascēdēte decimā domus, ab ascēdēte primā imaginis: si pa-
 ter, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus: & pone
 significatōrē secūda imaginis iunctū cū domino ascendentis
 primā imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eū, & po-
 ne utrosq; fortes & fortunatos, absq; impedimēto: fac omnes
 malos ab eis cadētes: fortunabis decimā & quartā, si poteris,
 uel aliquid eorū: & cū fuerit perfecta secunda imago, iunge
 eā cū prima, facie uersus faciē, & inuolue in linteo mūdo, &
 sepeli in medio domus illius qui petit rē, sub significatore for-
 tunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primā uersus Septē-
 trionē, uel potius uersus locum ubi moratur ille, apud quē est
 quod petitur. Vel si cōtingat petentē pergere ad eū, apud quē
 est res petita, deferat imagines secum, quousq; pergit. Et fit c-
 tiā imago somniorum, quā posita sub capite dormientis, uera
 somnia efficaciter præstat, de quacūq; re animus iā antea deli-
 berauerit. figura illius est figura hominis dormiētis in sinu an-
 geli, qua facies ascēdēte Leone, Sole in Ariete nonā domū te-
 nēte: tū in pectore hominis inscribes nomē desiderati effectus,
 in capite autē angeli, nomē intelligētiae solis. Fit eadē imago
 ascēdēte Virgine, Mercurio in Ariete in nona domo fortuna-
 to, aut ascēdētibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aqua-
 rio nonā tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu, receptus, inscri-
 biturq;

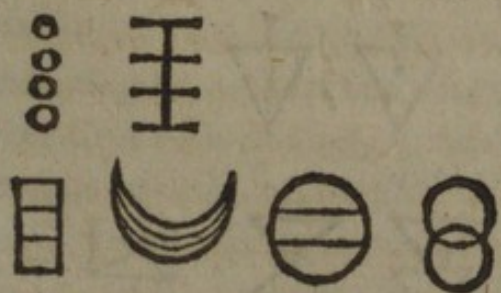
biturq; nomē spiritus Mercurij. Fit etiam ascendente Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, in scribēdo angelū Veneris: & fit adhuc eadē imago ascendente Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nona feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiā ascendente Cancro, Luna in Piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiā annuli somniorū mirabilis efficacie: & sunt annuli Solis & Saturni, & constellatio eorū est, quando Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendant, & quando Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomē spiritus Solis uel Saturni: et infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulā quam alibi tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiāt, nā plura eiusmodi nūc per te ipsum inuestigare poteris. Illud autē scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificetur ita, quod ipsis aut naturalis, aut coelestis, aut heroica, aut animalica, aut dæmoniaca, uel angelica uirtus insit, aut adstet. At quis modò animam dabit imagini, aut uiuificabit lapidem, aut metallum, aut lignum aut ceram: atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahamæ. Certè non penetrat hoc arcanum ad artificem duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui non habet: habet autem nemo, nisi qui iam cohibitis elementis, uicta natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypum usq; transcēdit, cuius tunc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus, qui ad cœlestium normā imitationemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomāticis figuris deducuntur, cū eorundē tabula. CAP. LI.

Characteres etiam habent communitatē suā ex radijs cœlestiū, secundū certū numerū in se inuicē peculiari quadam

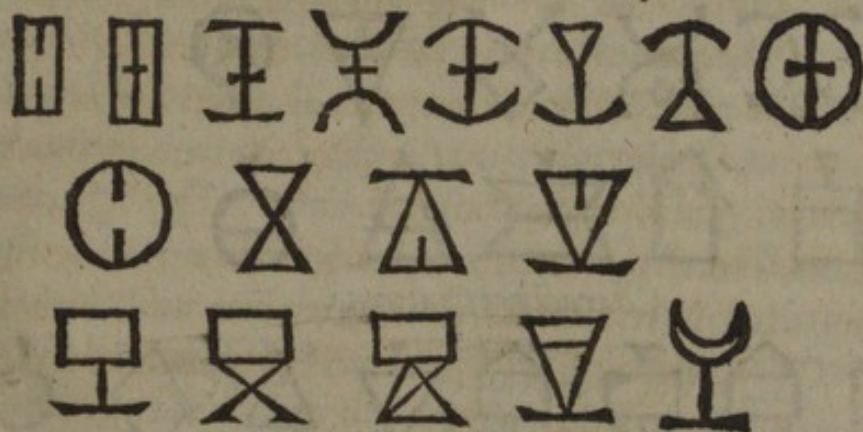
quadam proprietate cōiectis: quæ quidem cœlestia, sicut in diuersis radiorum suorum iectibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant uirtutes: sic etiam characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorum concursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subito nanciscuntur operationes: sepe etiam multo efficaciores, quàm physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam uerò etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singularum puncta inter se colligantes, & iuxta earundemfigurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis atque signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabula exponet.

Characteres Lunæ.

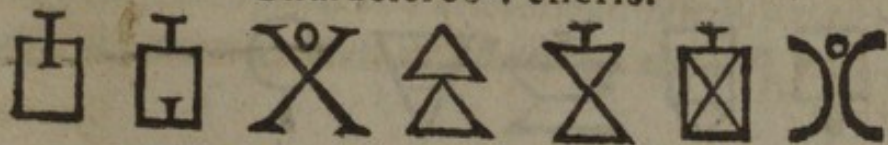
Ab uia.

Characteres Mercurij.

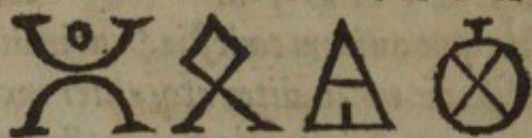

A coniunctione.

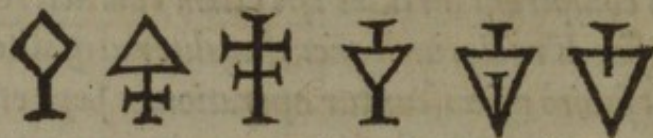
Characteres Veneris.

Ab amissione.

A puella

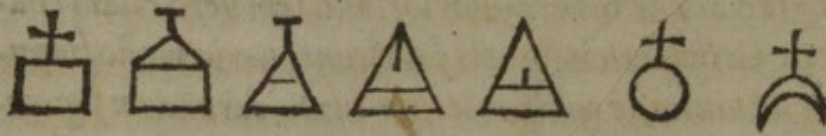

Characteres Solis.

*A fortuna
maiore*

*A fortuna
minore*

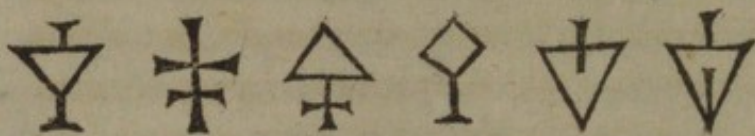

Characteres Martis.

A rubeo

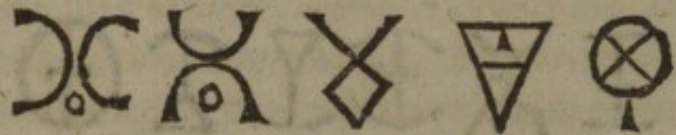
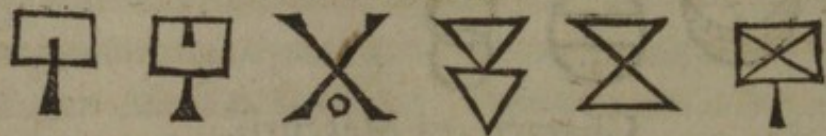

A puero

Characteres Iouis.

*Ab acqui-
sitione*

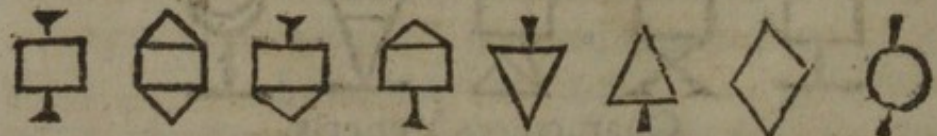

A letitia

Characteres Saturni.

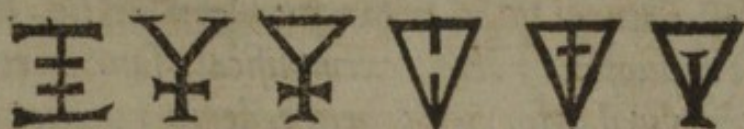
A carcere

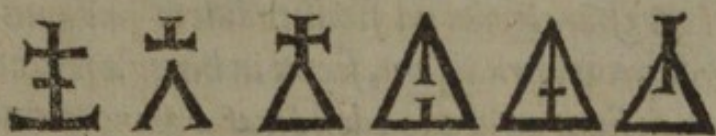
A tristitia

Characteres capitis draconis.

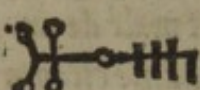
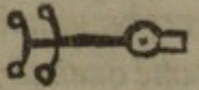
Characteres caudæ draconis.

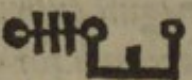

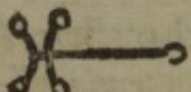
De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. CAP. LII.

Diximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum celestium, sed secundum emulationem eius, quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quam imagines malè de articulatæ, habentes tamē quandā probabilem similitudinem cū imagine celesti, aut cū eo, quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totā imaginē exprimentē. Quæadmodum characteres Arietis et Tauri, à cornib. formamus tales: ♈. ♉. Geminorum, ab amplexu: ♊. Canceri, à progressu et regressu: ♋. Leonis, Scorpionis, et Capricorni, à cauda: ♌. ♏. ♐. Virginis, à spica: ♍. Librae, à bilance: ♎. Sagittarij, à sagitta: ♐. Aquarij, ab undis: ♒. Et Piscium, à piscibus: ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ♄. Iouis à sceptro: ♃. Martis à dardo: ♀. Solis à rotunditate et aureo fulgore: ☉. Veneris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo: ☿. Luna à crescentis decrescētisq; cornib. ☾. Existis deinceps iuxta mixtiones signorum, et stellarum, naturarumq; constituantur etiam characteres mixti: ut triplicitatis igneæ, terreæ, acree, aqueæ, Similiter iuxta centum viginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi characteres multiplicib. figuris resultant: ut Saturni et Iouis, sic scilicet ♄♃. uel sic, ♄♃. uel sic. ♄♃. Sa-

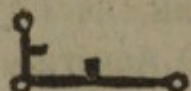
 Saturni & Martis, uel sic, Iouis & Martis: uel sic, Saturni, Iouis, & Martis: uel sic, . Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiam de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratione cæterarum imaginum cælestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm compenpiosè protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, se inuicem complectentes, si bi inuicem obediētes: ad odium uerò contrario, se inuicē auertentes, impugnantes, dispares, & dissolutæ. Cæterū nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & behenijs, non pigebit huc adpingere. sunt autem tales:

 Caput Algol. Ala Corui.

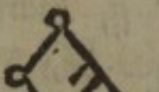
 Pleiades.

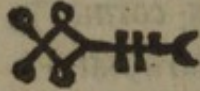
 Spica.

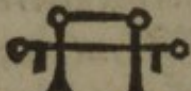
 Aldebaram.

 Alchameth.

 Hircus.

 Elpheia.

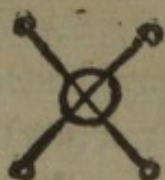
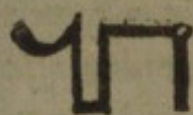
 Canis maior

 Cor Scorpis.

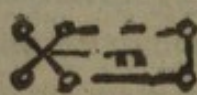
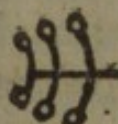
Canis

Canis minor.

Vultur ca-
dens.

Cor Leonis.

Cauda Ca-
pricorni.

Cauda Vrsæ.

Quodd nulla diuinationo sine Astrologia sit per-
fecta. CAP. LIII.

LOquuti sumus in præcedētibus, de uarijs diuinationum generibus : sed illud animaduertendum est, omnia hæc Astrologiæ usum, canonesq; sibi deponere, ueluti cla- uem ad omnium arcanorū noticiam pernecessariam : omniaq; diuinationum quarumcūq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, ut absque hac parum aut nihil uideantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinationo, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiūt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largiur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus non exigit, cum de hac sciētia ab antiquis ingentia uolumina scripta sunt, & palam omnib. extant. Itaq; siue corpus, siue uultū, siue fron- tem, siue manū inspiciat Physionomus, siue somniū, siue auspi- ciū cōiectator scrutatus fuerit, si rectū futurū sit iudiciū, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indicijs, unā cū similitu- dinū signorūq; cōiecturis, ueridicæ significatorū nascantur o- piniones. Quod si etiā prodigiū aliquod apparuerit, cœli figu- ra erigenda erit, scrutāda etiā quæ præcesserunt in reuolutio- nibus annorū, ex magnis cōiunctionibus & eclipsibus: deinde etiam cōsiderāde principū, gentiū, regnorū, urbium, ubi hæc

6 appa-

uni{alios.

DE OCCULTA PHILOSOPHIA
apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundatio-
nes, reuolutiones, profectiones, directiones, & quæ ex eis sunt,
atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut
ex his omnibus tandem rationabilem, & uerissimilimā harum
rerum uenemur significationem. Eadem serie, minori tamen
labore, etiam in somniorum expositionibus incedendum esse
perhibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt,
non nisi per astra, horum uel inferiora instrumenta agitati, id
faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœlestes
adaptanda sunt, quemadmodum apud Lucanum legimus Tu-
scum uatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes

Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimam, post inspectā
exta, tandem ex cœlestium siderū dispositionibus, protulisse sen-
tentia. Tam uero etiam ipsa Geomantia sortilegiorū accuratissi-
ma, quæ per puncta terræ, aut alterius superficie, uel casu, uel
ui quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit
cœlestes, uidelicet ad eas sedecim, quas superius nominauimus,
ex eorum proprietatibus & rationibus, Astrologico more
iudicium formans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturalium sor-
tilegiorū diuinacula, quorū uis aliunde esse non potest, quàm
à cœlo, atq; ab animo illa operantis: siquidem quicquid in his
inferioribus aliquo motu mouetur, agitur & producitur, ne-
cessè est superiorū motus, influxusq; imitari, ad quos uelut ad
radices, & causas, atq; signa, cum reductum fuerit, eorundem
nobis tunc ex Astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc
tessera, tetraëdron, hexaëdron, octoëdron, dodecaëdron,
icocedron, certis numeris, signis atq; stellis, opportunis tem-
poribus, sub cœlestium influxibus fabricatæ & inscriptæ, mi-
randam diuinandi, prædicendiq; suis iactibus obtinent uirtus
texi, ceu qualem Prænestina ille tessera, in quibus Romano-
rum fata contenta fuisse leguntur.

icocedron.

De

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat. CAP. LIIII.

QUaecunq; per sortem diuinationes, ac euentuum humanorum fiunt predictiones, prater sortem causam certè aliquam sublimem, & latentem, & occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, quas lem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidem in serie causarum, cum secundum Platonicos causa per accidens nunquam possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos alius speculari & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantijs immaterialibus & incorporeis, quæ reuera sortem administrant, & ad ueritatis indicium dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & demonibus, aut in coelestibus intelligentijs, uel in ipso Deo. Quod autem in humana anima esse possit sufficiens potestas & uirtus, ad fortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderij & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, & acquirunt sibi mirabiles præfagiorum uirtutes, cum ab illa, tum ab opportunitate coelesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarum questionum, quoniam anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem & efficacem: super qua fabricata coeli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod querens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uerò nō semper

humano animo: sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud ueteres mos erat, ante sortis proiectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præ sagij sortes huiusmodi portendunt, non ex causa & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentis 'ue. siue illa uis prædeat ab anima operantis, per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorū iactu siue in tesserarū impulsu, siue in occurso uersiculorū, quales erāt olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aclium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens? nosco crimes Lucanæq; mentæ
Regis Romani, primam qui legibus urbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missus in imperium magnum. —

Quibus uersiculis in spem potiundi imperij nō frustra euasit. Similiter & apud Hebræos & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres, & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligendis magistratibus, inuidie uitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uerò diuinæ ac sacre sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus: modo illud uos admoneam, quantumcunq; præ sagij, diuinationis

diuinationis, aut uaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt, illud habent: sed per uirtutē aliquius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum.

CAP. LV.

Cœlum corpora q̃; cœlestia cū ipsa uim habeāt, & in fluxū, ac manifestā operationē in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minimè potest. Habere igitur mundū ipsum animā, corpora q̃; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentē, omnes nobilissimi tum poete, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membra q̃; naturæ diuersa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ, pelagi q̃; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacro q̃; meatu
Conspirat Deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Lucanus.

Aere libratum uacuo qui sustinet orbem,
Totius pars magna iouis. —

Et Boethius:

Boethius.

Tu triplicis mediæ naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cū secta, duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentem q̃; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis Philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit:

Maro.

Principio cœlum, & terras, campos q̃; liquentes,
Lucentem q̃; globum Lune, Titania q̃; astra,
Spiritus intus alit, totam q̃; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Inde hominum, pecudumq; genus, uitæq; uolantum,

Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:

Ignæus est ollis uigor, & cælestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modò habere spiritum & animam, sed etiam mentis diuinæ esse participem, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq; , ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur, atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

Habet mundus, habent cæli, habent stellæ, habent elementa animam, cum qua causant animam in istis inferioribus, atque mixtis. Habent etiam spiritum, ut in priori libro diximus, qui mediante anima sua, adest corpori. nam cum mundi corpus totum quoddam est corpus, cuius particule sunt omnium animantium corpora: atque quanto totum partibus est perfectius & nobilius, tanto mundi corpus perfectius nobiliusq; est singulorum animantium corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæque corpuscula, & mundi particule, & uilissima quæque animalcula, muscæ & uermiculi, uita digna sint, uitam possideant, animam habeant, mundum ipsum integrum, perfectissimum, totale, ac nobilissimum corpus, neque uiuere, neque animam habere. Non minus absurdum est, cælos, stellæ, elementa, quæ singulis uitam, animamq; largissimò præbent, ipsos uitæ, animæq; carere: sitq; planta, uel arbor quæuis nobilioris conditionis, quàm cælum, quàm stellæ, quàm elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim, nisi uitæ in seors terram & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus
semina

semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerēt. Dicent fortē aliqui, uiuentia eiusmodi non ab anima terrae uel aquae, sed ex coelestium animarum influxib. progigni. His respondent Platonici, nō posse accidēs generare substantiā, nisi fortē ut instrumentū proximae substantiae subiiciatur. Dicūt autē proximae substantiae, quia instrumentū ab artifice remotū, nō mouetur ad artis effectū: sic etiā coelestes illi influxus cū sint accidentia quaedam, à suis uitalib. substantijs, siue ab ipsa uita longē remota, uitalem substantiā in istis inferiorib. nō generabūt. Et Mercurius in tractatu quē de Cōmuni inscripsit, inquit: Totū q. est in mūdo, aut crescēdo aut decrescēdo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea uiuit: & cū omnia moueantur, etiam terra, maximē motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autem coelos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat caelum animatum esse, ita ut motor eius non sit forma eius, totius philosophiae fundamenta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, sensum, siquidem uitam dat plantis, quae ex semine non gignuntur: & sensum praebet animalibus, quae non gignuntur per coitum.

Quod anima mundi, ac coelestes animae sint rationales, ac mentem participantem diuinam.

CAP. LVII.

Quod etiam animae quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cū uniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant & perducāt. Neceffe est enim terram rationes habere terrenorum, & aquarumque eorum: similiter in ceteris, quibus singula suo tempore, loco & ordine procreantur, & saepe lesa recreantur. Nō ergo

terre

terre animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi: sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorum rationes non habere. Quod si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat, est effectus: erit ceritè non solum uitæ, sensus & rationis, sed etiam intelligentiæ, mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Neesse ergo est, cum cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes, quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundem perseuerantia comprobant: quia motus cum sit natura sua liber, præuaricari facile potest, ac uicissim peruagari, nisi intellectu menteq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam uiam, atque optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissima adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, procul dubio ordinatissime & perfectissime adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentissima animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non uariat consilium. Est itaque anima mundi, uita quædam unica, omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, ut unam reddat totius mundi machinam: sitq; uelut unū monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuâli, cœlesti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo, & unica uita.

D: nominibus animarum cœlestium, eorundeq; dominio in hunc inferiorem mundum, uide licet hominem. CAP. LVIII.

Animarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atq; diuersa, pro multijuga earum in ista inferiora potentia aque uirtute: a quibus diuersa nomina sortita

sortite sunt, quibus ueteres in eorum hymnis & inuocationibus usi sunt. Circa quod aduertendum, quod unaquæq; eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoscendo positam, alteram in uiuificando & regendo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphaeris coelestibus, priorem illam uirtutem uocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaque nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphaera ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopen: in cælo stellato Picioniū, & Vraniam: in cælo Saturni, Amphietum & Polyhymniam: in cælo Iouis, Sabasium, & Terpsichoren: in cælo Martis, Bassarium atque Clio: in cælo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cælo Veneris, Lysium & Erato: in cælo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cælo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliā Musam. Similiter & in sphaeris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram in aere, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanum & Thetym: in terra, Plutonem & Proserpinam. Animam uerò mundi, siue totius uniuersi, uocant magi Iouem mundanum: mentem uerò mundi, Apollinem nuncupant: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanum, in aqua Neptunum: & nomina-
bant ipsos diuersis nominibus. In sideribus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi siderum sitas, atque exinde totum sidus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancrī, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uersibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur:
 Formosus Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum:
 Iuppiter & cum matre Deum regit ipse Leonem,
 Spicifera est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
 Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius hæret:
 Venantiemq; Diana uirum: sed partis equinæ
 Atq; angusta fouet Capricorni sidera Vesta:
 Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq; & officia adsignans, singulaq; proprijs hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium demonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumq; uirtutum, à uero Deo in ministerium & utilitatem hominis, qui eis uti sciuerit, mundo distributarum. Ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: ut puta aurem Memoriae, quam & Vergilius Phœbo dedicat, inquit: Cynthius aurem uellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuius, Fidei consecrauit. Digni sub Minervæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data, hinc ea fleunt ueniam precantes. Umbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant: alij qui omnia membra ad ipsum uelut centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. hinc in Iouis Hammonis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres, etiam minima quæque membra, & articulos, suis numinibus adscribentes: quæ si rectè intelligentur, & uera his præsentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cum & sacra eloquia testentur, membra omnia nostra à supernis uirtutibus regi. de quibus ampliora in sequenti libro dicemus: nec membra solummodo, sed & quæcumq; hominū exercitia, suis numinibus distributa

Atributa sunt: ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyriū:

Sunt calami matri diuū, sunt tympana curæ,

Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella

Pallas amat: nemora ex saltus uenatibus opti

Dianam capiunt: Iunoniq; humidus aer

Debetur: Cereriq; seges: perquirat Osyrim

In latis Nilis ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq; uarijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. CAP. LIX.

Pæterea septem illos mūdi gubernatores (ut uocat Her-
mes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem,
Mercurium ex Lunam, uarijs nominibus ex epithetis
puncupabant, inuocabantq;: Saturnum uidelicet uocantes Saturnus.
Coelum, falcigerum, patrem deorum, dominum temporis, do-
minum altum, magnum, sapientem, intelligentem, ingenio-
sum, reuolutorem longi spacijs, semen magnæ profunditatis, ar-
canæ contemplationis autorem, in cordibus hominum cogita-
tiones magnas imprimantem uel deprimantem, omnia destru-
entem ex conseruantem, uim ex potestatem subuertentem, ex
constituentem, absconditorum custodem ex ostensorem, faci-
entem amittere ex inuenire autorem uitæ ex mortis. Sic Iupi- Iupiter
ter dictus, quasi iuuans pater, rex coelicolū, magnanimus, to-
mans, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotens, bonus,
fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honestus, mundus,
bene ambulans, ex in honore: dominus leticiæ ex iudiciorum,
sapienter, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes ex-
cellens in bonitate, dominus diuitiarum ex sapientiæ. Mars Mars
ipse dicitur Mauors, bellipotens, cruentus, sanguineus, ar-
mipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus,
fulmineus, fortis potentie, ex impetuosæ festinationis: con-
tra quem nemo defendere se potest, si ei obstare uelit, qui for-
tes ex

tes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit, dominus caloris & potētiae, dominus igneae calefactionis; & planeta sanguinis, qui corda litigantium incendit, eisq; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo,
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas,
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardens, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mūdānus, lucifer, multifidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animā habentia, princeps mūdi, sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superās, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: uocaturq; in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoque Athenienses illum Alexicaon, & Homerus Vlium uocauerunt, hoc est, maiorum expulsorem. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcauus ab ignea uiolentia, quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continens: hinc ab Assyrijs 𐤔𐤕𐤕𐤕 Adad, quod solum significat: & ab Hebræis 𐤕𐤕𐤕𐤕 Schemesch, quod proprium interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, fiderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fecunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies, hominumq; parens initialis, quæ primis rerum exordijs sexuum diuersitatem geminato amore faciauit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omnium gaudiorum, domina læticiæ, amicabilis dux,

atrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcem matris affectionem miserorū casibus tribuens, humani generis hospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficijs uacuum nec ociosum, omnia uirtute sua deuiciens, faciens humiliari altū depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coequās: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & uocatur Hesperus, quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens quantumcunque ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, in- Mercurius.
 terpres superū, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationalis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunq; deorū superū & inferū commicator, masculus cum masculis, foemina cum foeminis, utroque sexu foecundissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, hospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum deorumq; regina manium, elementorum omnium domina, cui respondent sidera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiarum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortune tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascen-

tia erunt.

tia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silentia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum: cuius maiestatem perhorrescunt aues. cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit, & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat: quos reuera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, sitq; similis spiritibus & intelligentijs sublimioribus. CAP. LX.

Cœlestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt. Non enim ab alia causa quam à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superiorum, uerbis mystericis, & locutione quadam ingeniosa, trahens unum ad aliud: ut tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, quæ res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. 6. Mysticæ philosophiæ: Quod ubi aliquis ligando aut fascinando inuocet solē alias'ue stellas, orans ut cooperentur operi desiderato: non sol aut aliæ stellæ sermonem illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnā unionem earundē. Sicuti in corpore humano mēbrum unū mouetur

mouetur percipiendo motum alterius: atq; in cythara, mota
 una chorda, mouetur & altera: sic quando aliquis mouet a-
 liquam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motum
 illarum. Cognitio itaq; dependentiæ rerum se se subsequen-
tium, est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ ne-
cessario requiritur ad uim attractionis superiorum uirtutum
exercendam. Verba autem hominum, res quædam sunt natu-
 rales: & quia partes mundi naturaliter se inuicem trahunt, &
 in se mutuo agunt, idcirco magus inuocans per uerba, opera-
 tur per uires nature aptas, quædā amore unius ad aliam ducē-
 do aut trahendo propter sequelam unius rei ad alterā: aut re-
 pellendo propter odiū unius ad aliā, ex rerum cōtrarietate &
 differentiā, uirtutūq; multitudine: quæ licet sint contrariæ aut
 differentes, perficiūt tamē partē unā: quandoq; etiā dominio
 quodācogit res uirtute cœlesti, quoniam non est alienus à cœlo.
 Homo ergo, si quis recipit impressionē alicuius ligationis aut
 fascinationis, non recipit secundū animam rationalē, sed sen-
 sualem: et si qua parte sui patitur, secundū animalē submūda-
 namq; patitur. Non enim ratione cognoscentē & intelligētē
 trahere possunt, sed tantū sensu illā impressionē & impetum
 concipientē, quatenus cœlestium influxu, & rerū mundana-
 rum cooperatione, spiritus animalis hominis afficitur ultra di-
 spositionē suā pristinā aut cōnaturalē: quemadmodū filius mo-
 uet patrē ad labores etiā uel multū seruandi alendiq; illius gra-
 tia, quāuis fatigetur: & appetitus dominādi mouet ad iracū-
 diā, aliosq; labores adipiscēdi dominij causa. Et indigētia natis-
 ræ, & timor paupertatis, mouet ad optandū diuitias. Et orna-
 tus mulieris pulchritudoq; incitamentū est ad illius cōcupiscē-
 tiā. Et harmonia prudētis musici uarijs passionib. mouet audi-
 ētes, quorū alij spōte sequūtur cōsonātiā artis, alij etiā gestu se
 se conformāt, etiā inuitē, quia sensus illorū captiuatus est, rati-
 one sese ad hæc non intēdente. Sed has species fascinationū &
 ligationū non admiratur uulgus, nec detestatur, ob cōsuetudi-
 nem;

nem: admiratur autē alias physicas, quoniam ignorat, & non consuevit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam aut contra illam esse, quod est à natura & secundū illam. Sciendū igitur, quod unumquodq; superius mouet suū proximum inferius, in suo gradu & ordine, non solū in corporibus, sed etiā in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in ugetabile: & quaelibet pars mundi agit in aliam, & unaquęq; est apta moueri ab alia: & quaelibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundū naturam aptitudinēq; suam, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mundus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidē cōtinet omnia eadē entia à primo ad postremū quę mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouēt corpora elemētaris mundi, composita, generabilia & sensibilia à concavo ad centrū, per essentias superiores perpetuasq; et spirituales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agēs: sed & uirtute à Deo per uerbū eius insita, q̄ uerbū Chaldæi Babylonię sapientes, uocant causam causarū: quoniā ab eo producūtur entia, etiam ipse intellectus agens ab eo secūdus. Id autē propter unionem uerbi huius cū autore primo, à quo omnia existentia uerē producūtur. Verbū igitur, id est, simulacrū Dei: intellectus agēs, est simulacrū uerbi: anima est simulacrū intellectus: uerbū autē nostrū est simulacrū animę, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniā natura opus illius est. Et unūquodq; istorū perficit suū subsequēs, sicut pater filium: & nullū posterius existit sine priore: sunt enim inter se depēdētia, depēdētia quādā ordinata, ita quod quādo corrūpitur posterius, reuertitur ad proximū prius, donec pueniat ad cœlos, deinde ad animā uniuersalē, postea ad intellectū agentē, quo omnes alię creature existunt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbū creās ad quod tandē omnia reuertuntur. Oportet igitur animā nostram uolentē operari aliquod opus mirandū in istis inferioribus,

bus, speculari suum principium, ut ab illo roboretur, illustretur, uimq; agendi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera ut magis contemplemur animas stellarū, quā corpora: magis mundū supercœlestē intellectuāle, quā cœlestem corporeū: quoniam ille est nobilior, quamuis etiā hic insignis & præluminaris ad illum existat: & sine quo medio non possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce plenissimus, recipit illam à mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter qui solis attrahere cupit influxū, oportet illum contemplari solem, non tantum speculatione exterioris luminis, sed etiam interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animum Solis, euadatq; illi assimilis, uisq; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen. hic nanq; illius splendore implebitur, et lumen eius, quod est hypotypus, à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratione indutus, uerè illi par, & tanquam subleuamento adiutus, supremam illam claritatem, omnesq; eius participes formas pro uoto intellectus consequetur. Cumq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, assimilabiturq; spiritibus solis, attingetq; uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarumq; potestate fruetur, si nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet opem & assensum ab autore primo: neq; id ore tantū, sed & cum gestu religioso & supplici animo, etiam abundè, incessanter & integrè orantes, ut ille illustret mentem, dimoueatq; tenebras animabus superexcrecentes propter corpus.

LIBER II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO,
 PRINCIPI ILLVSTRISSIMO,
 Hermanno ab Vuyda, Principi electori,
 Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino &
 Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi,
 Domino suo gratiosissimo Henricus
 Cornelius Agrippa ab Net-
 tefzheym.

*STueterum magorum nobilis admo-
 dum sententia (Princeps illustrissime)
 nulla in re nobis in hac uita magis ela-
 borandum esse, quàm ut ab animi no-
 bilitate, quo Deo proximè accedimus diuinamq;
 induimus naturam, minimè degeneremus, ne
 quando inani ocio torpescens animus, ad terreni
 corporis fragilitatem, carnisq; uitia resoluatur, il-
 lumq; tanquam proiectum per peruersarum cupi-
 ditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare
 nos ita animum instituire decet, ut ipse per semet
 dignitatis suæ nobilitatisq; memor dignum ali-
 quod seipso & cogitet semper, & faciat, & opere
 tur. Hoc autem solum & maximè præstat nobis
 diuinæ scientiæ notio, quando eius maiestatis re-
 cordatione diuinis semper studijs occupati, res di-
 uinas per omnia horarum momenta sagaci ac per-
 uigili inquisitione contemplamur, & per singu-
 los creatorum gradus ad ipsum usq; archetypum ascen-
 dentes, ab illo rerum omnium inenarrabile haurimus
 uirtutem: quàm qui negligunt, naturalibus & mū-
 danis tantummodo cōfidentes, hi scilicet uarijs saepe er-
 roribus*

röribus ac fallentijs confundi, & à malis demonibus sepiſſime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diuinam, uirtutem operibus noſtris inſallibilem præſtat, & malorum omnium demonum fraudes & obſtacula longè propellit, illosq; ſimul imperio noſtro ſubiicit, etiam bonos angelos & uniuerſas mundi uirtutes in noſtrum miniſterium cogit, attracta uidelicet ab ipſo archetypo operum noſtrorum uirtute: ad quem quū aſcendimus, neceſſe eſt omnem creaturam nobis obedire, totuſq; nos ſequitur cæleſtium chorus. Nam (ut inquit Homerus) nullus Deorum auſit in ſuis ſedibus permanere moto Ioſue: Statimq; tunc regit (ut ait Ariſtophanes) per aliquem Deorum, cui iuſſa capeſſere phas eſt, qui tunc ex officio ſuo petitiones noſtras pro uoto noſtro exequatur. Cum itaq; (Princeps illuſtriſſime) diuinus atque immortalis tibi datus ſit animus, qui cum diuina prouidentia benignitas, procliuè fatum, & nature liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & ſenſuum incolumitate, rerum naturalium amœna ſpectacula, ſublimesq; cælorum ades, difficilimoſq; rerum diuinarum adytus intueri, ſcrutari, contemplari, diſcernere, & dyudicare ualeas: tantarum uirtutum tuarum neceſſitudine tibi deuinctus, debitor ſum, etiam quæ diuina ac ceremonialis magia myſteria ſine fictione didici, ueris ſententiarum definitionibus ſine inuidia communicare, & intelligentiam eorū non abſcondere, quicquid de his Iſiaci

Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldaei Babyloniorum prisci uates, atque Cabalists Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorum profundissimi philosophi, tum Indorum Brachmani, Aethiopum Gymnosophistsæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderunt, & quæ uerborum uis, quæ signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, quæ obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmerijs tenebris hucusq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos per uigili curam atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen planè arduissimum. Quare hanc unam ueniam me prefatum uolo, ne orationis gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atque nunc non orationis contextum, sed sententiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantie sermonis studuimus, succedente in eius locum ubertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra præstite-

praestiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum mihi dubium sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se Dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sibylla folijs sibi iudicium arrogant, qui hac nostra (cùm ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim concepti aduersum me odij scintillis agrè sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquam quicquam eorum legerint, aut omnino rectè perceperint. Idcirco (Princeps illustrissime sapientissimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuae censurae subiicimus, & protectioni tuae commendamus, ut si improbi & perfidi sophistae, crassa liuoris & calumniandi insania illud arrodere uelint, ipsum tuae discretionis perspicacia ac iudicij candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicissimè.

310 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
HENRICI COR-
AGRIPPAE DE OCCULTIORE
philosophia, siue de Magia

LIBER III.

De necessitate, uirtute & utilitate reli-
gionis. CAP. I.

TEMPUS est nunc ad altiora nos conuertere,
& ad eam Magiae portionem, quae nos docet cal-
lere & scire leges religionum: & quomodo ue-
ritatem religionis diuinae debeamus adipisci: &
quomodo animum & mentem, quae sola possumus ueritatem
comprehendere, ritè debeamus excolere. Est enim Magorū
uulgaris sententia, quòd nisi mens atq; animus bene ualue-
rint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse homi-
nem uerè sanum, quando anima & corpus ita copulantur,
& inter se conueiunt, ut firmitas mentis & animi, corpo-
ris uiribus non sit inferior. Firmam autem & robustam men-
tem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus,
quàm à uitae integritate, à pietate, à diuina deniq; religione.
Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat
etiā naturā naturalesq; roborat uirtutes, quemadmodū medi-
cus corporis iuuat sanitatē, & agricola terrae uirtutē adiu-
uat. Quicumq; uerò religionē relictā naturalibus tantum con-
fidunt, solent à malis dæmonibus sepiissime falli. Ex intelle-
ctu autem religionis, contemptus mediocrisq; nascitur uitiorum,
& contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil Deo gra-
tius & acceptius, quàm homo perfectè pius ac uerè religio-
sus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à dijs im-
mortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purga-
tos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, &
tunc diuinum illud ambrosianū nectar (nectar inquam, quod
Zacharias

Zacharias propheta appellat uinum germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercoelestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poetae, à quo tam diuinissimi riuus in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum quæ secreta in religione sunt. CAP. II.

Q Vicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris cui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ mentis est multorum conscientiae publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulganda, quæ sacra & arcana in mysterijs sunt. Pythagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremonijs initiabat, silentij iusiurandum cū terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur. unde in carmine de uerbo sacro canit;

Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
Contra qui sacras leges contempnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu uero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæ, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem;
Quem nos præsentis quis sit, sermone docemus.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Maro.

Aduentante dea, procul ô, procul este prophani,
Conclamat uates, totoq; absistite loco.

Hinc & in sacris Eleusinae Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc praecone, qui procul esse prophanum uulgius acclamabat. & apud Esdram legimus idem praecceptum, de Hebraeorum Cabalistis arcanis, his uersibus explicatum: Tradas eos libros sapientibus de populo, quorum corda scis capere posse & seruare secreta haec. Idcirco religiosa Aegyptiorum uolumina & ad ceremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata conficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & ceteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet a prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quod etiam Apuleius testatur his uerbis: Peraeto, inquit, sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus praenotatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis compendiosa uerba suggerentes: partim nodosis, & in modum rotae tortuosis, capreolatimque condensis apicibus, a curiositate prophanorum, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quae secreta in religione sunt, erimus eius scientiae digni discipuli. Silentij enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debetur: qui uero secus agunt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius de arcanis sacrarum: Dicerem si dicere liceret, cognosceres si liceret audire: sed parum noxam contraheret aures & linguae temerariae curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poetam, cum nonnulla ex Iudaica scripturae mysterijs, ad fabulam quandam referrere uellet, luminibus priuatum. Theopompus quoque qui ceperat nonnulla ex lege diuina transferre in Graecam linguam, turbatione mentis quadam & animi ilico percussus est: unde postea magnopere Deum orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somnium: quia res diuinas lenocinio inquireret, in publicum promulgaret. Nume-nius etiam quidam occultorum curiosior, offensam numinum contraxit, quod Eleusinae deae sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertum lu-

Tertullianus.

Apuleius.

panax

panar prostantes, quod cū admiraretur, iratē respōderunt, ab ipso se aditu pudicitie suae ui abstractas, & passim aduen-
tibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorū
minimē inuulgandas esse. Idco antiquorū studiū semper fuit,
Dei & naturae sacramenta inuolucris, & uarijs enigmatibus
obtegere: quā legem sic obseruarūt Indi, Brachmanes, Aethi-
opes, Persae, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq;
antiqui uates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato,
Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruauit. Hinc Plo-
tinus, & Origenes, ceteriq; Ammonij discipuli, ut narrat
Porphyrius in libro de Educatione & disciplina Plotini, iura-
runt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, uiola-
to iureiurando Ammonio praestito, sacramēta publicauit, in
transgressionis poenā, ut nōnulli adserunt, horrendo pedicu-
lorū edulio cōsumptus est. Ipse etiā Christus dū adhuc in terris
ageret, ea lege & ratione loquutus est, ut tantummodo secre-
tiores discipuli intelligerent mysteriū uerbi Dei, ceteri autē
solas parabolas sentirent: praecipiens insuper non dandū san-
ctū cambus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit
propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut nō peccem
tibi. Non decet itaq; arcana quae inter paucos sapientes solo
ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare
ueniā mihi dabit, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiae
arcana sacramenta, silentio fuerim praetergressus. Satis autē
me facturum arbitror, si ea quae scitu necessaria sunt, resere-
mus, atque uos ab huius libri lectione non abeat, myste-
rorum illorum omnino inanes: sed ea lege haec uobis communi-
cata sunt, qua Dionysius adstringit Timotheum uidelicet,
ut ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana,
sed inter sapientes collecta, ea quae decet reuerentia custodi-
antur. Illud praeterea uos in hoc initio admonitos esse uolo,
quod quemadmodum ipsa numina detestantur publica atq;
prophana, amantq; secreta: sic experimentum omne magi-

cum fugit publicū, quærit occultari, silentio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturā, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicū operatorem, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locū, neq; tempus, neq; desiderium, neq; uoluntatē suam propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio, qualem etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatum. Siquidē ipsa etiā socij loquacitas, incredulitasq; atq; indignitas, in omni operatione effectū impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis eua-
dat in uerum Magum & miran-
dorum operatorem.

CAP. III.

Circa principium primi libri huius Operis, loquuti sumus qualem oporteat esse magū: nunc uerò narrabimus rē arcanā, necessariā & secretā, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clauis omnium magicarum operationum: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tā sublimē uirtutē ac potestatē. Requirit enim hæc facultas in homine mirandā dignificationē: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorum operator: qui cū fuerit nimio carnis demersus commercio, & circa sensibile corporis animā occupatus, nullū mereatur diuinarum substantiarum imperium: ideoq; multi frustra hanc artē prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantā celsitudinem nitimur, duo potissimum meditari: unū uidelicet quæ ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passionēs deferamus. Alterū quæ uia, & quo modo ad purum ipsum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerum secretarum scrutinia, atq; admirabilium operationum uirtutē scandere

dere possumus. in his enim tota consistit dignificatio, quam præstant natura, meritum, & ars quædam religiosa, naturalis dignitas ipsa est corporis organorumque optima dispositio, animam ipsam nulla crassitudine obscurans: nec ullo tumultu, aut humore præueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumque celestium, quæ in genesi cuiusque uersantur, ut sunt quorum nona domus per Saturnum, Solè, Mercuriumque fortunata est. Mars etiã in nona domo spiritibus imperat. Sed de his copiosè tractatur in libris astro-
rum. Qui uerò talis non fuerit, necesse est, ut naturæ defectum
educatione, optimoque regimine, & rerum naturalium prospero usu, recõpenset, quousque omni perfectione intrinseca et extrinseca cõpletus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uirgine, à menstruata: quod sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, à hernia, sitque integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apulcius in Apologia sua dicit, puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumem, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundum, ut in eo diuina potestas quasi bonis adibus uersetur: atque ipse pueri animus citò expertus, ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam couertere. Inest enim nobis ipsis rerum omnium apprehensio & potestas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per passionem ex generatione nobis obstantes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest diuina cognitio atque potestas. Operatio autem religiosa, non minore efficacia sortitur, quæ sæpe etiã se sola efficax est ad acqui-
rendam

rendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus sacro-
rum operum rite factorum exhibitorumque, ut etiam licet non in-
tellecta, pie tamen et integrè obseruata, stabiliq; fide credi-
ta, non minorè habeant efficaciam, nos diuina potestate deco-
rare. Quæ uerò arte religionis acquiritur dignitas, ipsa reli-
giosis quibusdam ceremonijs, et expiationibus, cōsecrationi-
bus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica re-
ligio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuum, et
initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character
diuinæ uirtutis atq; potestatis, quæ uocatur diuinum consensum,
quo homo diuina natura subnixus, et quasi cœlitum cōsors effe-
ctus, insitam numinis gerit potentiam: et hic ritus inter ec-
clesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo
sacra religionis mente perfectus, qui pie constantissimeq; de
religione sentias, et sine hæsitacione credas, fuerisq; talis cui
auctoritas sacrorum naturaq; præ cæteris contulerint dignita-
tem, quem numina minimè contemnant: poteris orando, con-
secrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spiritualis atq;
cœlestes attrahere, et rebus tuis quibus uelis imprimere, om-
neq; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autem
præter auctoritatem officij, absq; sanctitatis et doctrinæ me-
rito, præter naturæ educationisq; dignitatē aliquid in magi-
cis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul
et credentes sibi decipiet: ac numinum indignationem cum
periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminicu-
lis, religione & superstitione.

CAP. II II.

Duo sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ ope-
rationem, religio uidelicet et superstitio. Religio ipsa,
est diuinorum assidua contēplatio, pijsq; operibus cum
Deo diuinisq; numinibus religatio, per quā reuerenti famulatu,
digna illis ueneratio, et cultus sanctificatio impenditur, cere-
moniaeque

moniaeq; diuini cultus ritè exercètur. Est itaq; religio, disciplina quædã externorũ sacrorũ, ac ceremoniarũ, per quã rerũ internarũ & spiritualium, tanquã per signa quædã admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicunque igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut suprã diximus) tantummodo confidunt, solent à malis demonibus sæpius falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborẽ plantant, nec uineã inserunt, nec modicũ quoduis opus absq; diuina inuocatioe adgrediuntur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiũ, inquit: Quæcunq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine Domini I E S U Christi facite, gratias illi agentes, & Deo patri per ipsum. Religionis igitur uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantũ abest à culpa, ut non adiungere, sit impiũ scelus. Hinc in libro senatorũ ait Rabi Henina: Quicunq; omissa benedictione, aliqua creaturarũ fungitur, hæc ueluti furto & rapina, à Deo & ecclesia usurpasse creditur. de quo scriptũ est per Salomonẽ: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem Deus est, mater uerò ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid nõ ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinã patris tui, & ne dimittas legem matris tue. Nihil Deo magis displicet, quàm negligi, quàm contemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullã mudi creaturã religionis permisit expertẽ, cuncta Deũ uenerantur, cuncta precatur (ut inquit Proclus) hymnis concinnant, ad ordinis sui duces. Sed alia quidẽ naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidẽ intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticũ triũ puerorũ, benedicunt Domino. Religionis autẽ ritus, ceremoniaeq;, pro temporũ regionũq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad Deũ ipsum creatorẽ dirigitur: & licet unã solã Christianã religionẽ Deus approbet, ceteros tamen
eius

cuius gratia susceptos cultus, non penitus reprobatur: et si non æterno, temporaneo tamen premio irremuneratos non relinquit: uel saltem minus punit: impios uero, et penitus irreligiosos, tanquam hostes odit, fulminat, et exterminat: maior enim est illorum impietas, quam eorum qui falsam et erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea est, quæ non aliquid sapientiæ contineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summum hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autem religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à Deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alienus est, superstitio est: et omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quam uera religio, etiam superstitio est. Similiter et illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summopere, ne quando peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti Deo, sacrisque sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim et nefarium esset, et philosophis indignissimum. Superstitio itaque, licet à uera religione aliena sit, non tamen tota, aut omnis reprobata est: quoniam in multis etiam toleratur, et à religionis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quedam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex observationibus, et eiusmodi cæteris, haud paruum inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictum est, et apud uulgus palam notum est. Credulitas igitur requirit superstitio, quemadmodum religio fidem. Tanta siquidem potest constans credulitas, ut etiam miracula operetur in opinionibus et operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione etiam falsa, modo firmissimè credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimilatur spiritibus illis, qui sunt duces et principes eiusdem religionis.

gionis, eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. *Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia*, omne opus, nõ modò in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitum, licet fortissimorum experimentorum, eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uerò prisci illi magi, & qui eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldaei, Aegyptij, Assyrij, Persæ & Arabes, quorũ religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata: cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbicunq; ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentiae, existit opus: & sapientiæ, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum usum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. C A P. V.

TRes sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usq; perducunt, & qui religionē totam gubernant: in quibus tota cōsistit, scilicet amor, spes, atq; fides. Amor enim uehiculū animæ, omnium præstantissimus, supernè ab intelligi-

intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentē nostram congregat atq; conuertit, nos quoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutē supplicationibus nostris subministrans: sicut
Iliad. 1. apud Homerū legitur, Chrysen Apollo supplicantem exaudivit, quia multum sibi amicus erat. & de Maria Magdalena legitur in Euangelij: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uerò immobiliter ad ea quæ appetit suspēsa, quando indubia atq; imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: fides uerò uirtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat. nam cum ipsa supernè à primo lumine descendat, atq; illi uicinior existat, longè est nobilior atq; excellentior, quàm scientiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionē à primo lumine acceptam ad intellectū nostrum accedentes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis, eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ est credulitas, infra scientiam est: sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos Deo immediatè coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonicī testantur) ad Deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus, Danielem leonum pericula euasisse, quia credidit Deo suo: & hæmorroissæ ait Christus, Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumen, fidem requisit dicens: Creditis quòd possim uos illuminare?
Iliad. 1. sic Pallas apud Homerum his uerbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, si credideris. Idcirco
Linus. Linus poeta canit credēda esse omnia, quia facilia Deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uerò de fide defecerimus, nihil admiratione,

ratione, sed pœna dignum operabimur: quēadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen I E S V, dicentes: Adiuro uos per I E S V M quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: I E S V M noui, & Paulum scio: uos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos, ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. C A P. V I.

MENS itaq; nostra pura atque diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directā, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatē attrahit, omnesq; rerum tam naturalium quā immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquā in quodam æternitatis speculo intuetur, subito cōprehendens. Hinc prouenit, quod nos in natura constituti, ea quæ supra naturā sunt cognoscimus, ac inferiora quæque intelligimus: atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quæ longē post futura sunt, assidue recipimus oracula. Præterea non solum in scientijs, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerūetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sidera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines Deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia

x apud

apud varias gentes facta fuisse, canunt poëtae, recitant histori-
ci: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quiq; philosophi u-
nà cum Theologis confirmant: sic prophetae, sic apostoli, sic
ceteri uiri Dei maximis claruere potentijs. Sciendum ergo,
quòd sicut per primi agentis influxum, sepe producit ali-
quid sine cooperatione mediarum causarum: sic etiam per so-
lū opus religionis, fit aliquod sine applicatione naturalium cœ-
lestiumq; uirtutum: sed nemo potest operari per puram & so-
lam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Qui-
cunque autem sine admixtione aliarum uirtutum, per solam re-
ligionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur
à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non pu-
rificatus accesserit, superinducit sibi iudicium, & traditur ad
deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago ueri Dei cognitionem, &
quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; phi-
losophi. CAP. VII.

Quoniam omnium rerum esse atq; operari, à summo
Deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæ-
teris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq;
potestas data est: non quidem principaliter, sed ratione instru-
mentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium prin-
cipium, prima causa est: quod autem à secundis causis produ-
citur, idem magis à prima producit, quæ & secundarum cau-
sarum productrix est: quos idcirco secundarios deos nuncu-
pamus) necesse igitur est magum quemq; ipsum Deum om-
nium productorem, & primā causam, ceterosq; deos siue nu-
mina (quas secundas causas dicimus) cognoscere: & quo cul-
tu, qua ueneratione, quibus sacris uniuscuiusq; cōditioni cōfor-
mibus colēdi sunt singuli, nō ignorare. Quicūq; enim inuoca-
tis dijs, illos nō proprio honore prosequitur: nec illis q, cuiq;
cōgruit ritē distribuit, illorū præsentiā & optatos ab illis ef-
fectus nō adsequitur: quēadmodū in harmonia, si una chorda
frangatur,

frangatur, tota subito dissonat: nonnunquam etiam periculum cum poena incurrit, sicut scriptum est de Assyrijs, quos transfudit Salmanasar in Samariam: quia ignorabant legitimam Dei terræ, immisit in eos Dominus leones, qui interfecerunt eos, eo quod ignorabant ritum Dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philosophi de Deo consonum senserint, uideamus. Legimus enim, quod Nicocreonte tyranno Cyprorum quondam, quis summus Deus foret, interrogante: Serapidis illi respondisse oraculum, illum pro maximo Deo habendum, cuius caput cœlum esset, uenter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen. cui haud ab simile cecinit Orpheus in his uersibus: Orpheus

Sidere æq; domus rex est & Iuppiter ipse,
Principium atq; ortus: uerum uis una, Deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aer:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi. ceruicem nanq; uidetis,
Cœli suspiciens reuerentia magnaq; tecta.
Hoc caput auricomum, flau de uertice crines
Stellaram rutilant radij, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. —

& aliud:

Ast oculis fulgens ingenu lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther,
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
Arcanumue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata,
Est aer, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.

Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
 Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
 Quem medio pontus subcingit ritè sonorus.
 Vltima præterea terrarum limina & ampli
 Fundamenta globi, furibundaq; tartara plantas
 Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
 Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
 Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum tiamq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sanè ipsius
 mundi mentem, quæ in seipsa mundum continens produxit.

Sophocles. unde Sophocles: In ueritate inquit, solus unus est Deus, qui
 Euripides. cælum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides in-
 quit: Vides ne excelsum, qui illum infinitum ætherem, & ter-
 ram undiquaq; complectitur ulnis? Hunc crede Iouem, hunc

Ennius. arbitrare Deum. Vnde Ennius poeta canit:

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes Iouem.
 Porphyrius. Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) a-
 nimal ex animalibus, Deus ex dijs constitutus. Iupiter autem
 est, in quantum intellectus est, à quo uniuersa producuntur, cum
 Orpheus. cæta creans intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit:

Unus perfectus Deus est, qui cuncta creauit:
 Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
 Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
 Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,
 Quem præter non est alius. Et paulo post:
 Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
 Priscorum nos hæc docuerunt omnia uates:
 Quæ binis tabulis Deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

— Mundi

Ingentem autorem solum, interituq; carentem.
 Zoroastes quoq; in sacra historia de rebus Persicis sic Deum de-
 finit: Deus est inter omnia quæ labè nullâ & corruptionē sen-
 tiunt,

liunt, primus, ingenuus, nec interiturus unquam, partiū expers, sibiq; ipsi similis, bonorū omniū auriga & autor, rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrū iusticie lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileū, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem & originem initialem, summū animi genitorem, eternū, animantium sospitorem, sine propagatione genitorem, neq; loco, neq; tempore, nec nulla uice comprehensum, eoq; paucis cogitabilem, nemini ineffabilem. Hinc itaq; summū Deum Euripides Iouem præcipit nominādū: per cuius caput cecinit Opheus uniuersa in lucē processisse: cæteras autē potestates, ministras esse cēsendas, quæ uidelicet extra Deū sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi Dei ministri, & intelligentiæ separatæ, à philosophis nūcupantur. Hinc itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultū religiosum deberi dicūt: cæteris uerò numinibus nō deberi nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. CAP. VIII.

Augustinus atque Porphyrius testantur, Platonicos, tres in Deo personas posuisse, quarum primam uniuersitatis patrem appellant: secundam, filium atq; primam mentem uocant: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus adit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem. —

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à Deo patre manantem, quemadmodum abs loquente uerbum, uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor Dei patris, nomina accepit. diuina enim mens, cum se unico & nunquam interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summū bonū: prole & filiū in se progenerat, quæ est plena in-

telligentia, plena sui imago, & plenū mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbum nominant, siue sermonem: Plato Dei patris filium: Orpheus uerò Palladem ex Iouis capite natam, hoc est, sapientiam. Hæc est altissima Dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquam genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre unum, & eundem in essentia Deum esse testatur Iamblichus, Deū uidelicet suiipsius patrem filiumq; nominans. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, Dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gratiæ ac de regenerationis mysterio) ait: Regenerationis autor est filius Dei homo, unius uoluntate Dei. Vocat etiam Deum utriusque sexus fecunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; foeminam: & Orpheus naturam mundi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat & foeminam: adseritq; utrunque dijs sexum inesse. Hinc in Hymnis Minervam sic alloquitur: Vir quidem & foemina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & foemina, nescia mortis.

Maro. Et Vergilius de Venere inquit, canit: —

Descendo, ac ducente Deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti Deus absuit. —

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni uiolauī numina uerbo.

Et Carenus populus Deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fecunditatis intelligentia, amor

tia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportionē sibi intimior est, quā alia proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldaeorum oracula, ponentia in Deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; Deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles Deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualē & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunque uoluerit, & coequantem se uniuerfis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, Deum in ignea essentia habitare posuit: intelligens uidelicet, inenarrabilem Dei in seipso splendore, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Homerus. Iouis, ubi canit:

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

Dicitur autem æther, iuxta Græcorum grammaticā, ab ætho, αἶθω, quod significat ardeo: & aer spiritus, quasi æthaer, id est, ardens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit πυρίπνον, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiā Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, Dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quā locutus est primam, quando mundum uniuersum suis firmavit consilijs. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineræ, & Bule nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partem his uerbis truncans: Primam certè filiam cæcis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bule, hoc est consilium. Quod Orpheus

in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerva pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate Dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in Deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem. —

Est igitur Deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. à patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum uero explicantur omnia, & proprijs gradibus singula distribuuntur

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. CAP. IX.

DEcreuerunt doctores catholici, populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quod unus sit solus uerus Deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ sibi inuicem coæternæ & coæuales, una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unū Deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiā, ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transfudit, sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoque hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamē nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, &

uocatum

Uocatum est nomē eius IESVS: perfectus Deus, perfectus homo, ex anima ratiōali & humana carne subsistēs: cui nihil humanum defuit, prāter peccatum. Necessarium est igitur credamus, quia Dominus noster Iesus Christus Dei filius Deus & homo este una persona, duae naturae. Ante secula genitus est Deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partū incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitā restaurauit, et mortē morte resoluit: sepultus est, & descēdit ad inferos, sed animas patrū eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutē propriā: tertia die ascendit in caelos, & misit spiritum suum paracletū, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad cuiusq; aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis proprijs rationem. / Haec est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitae ac salutis aeternae alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebraei numerationes, alij attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem sacratissimis Dei nominibus illis praesentibus, eorundemq; interpretatione. CAP. X.

Deus ipse, licet in trinitate personarum unitissime essentiae sit, esse tamen in eo multa quaedam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi Deos, Hebraeorum magistri Numerationes, nos Attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formae foeturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorē, quam Venerem: lucidam uitam, quam Solem siue Apollinem: uniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam uerò, ut in se-

rora generat, superiora contēplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est:

Sed cur bis loquimur, Deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse Deusq;

Progenitor, genetrixq; deūm, Deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub uarijs nominibus, numinibusq;, sub uario etiā sexu unum Deū colebāt. Quem, ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisque coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapientia, Minervam: & quibus alijs rebus opus erat, alijs quoque nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, Deus autem unus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus Deus, inquit, idemq; numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem Deus, sub uarijs colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiam secretioris analogiæ, perfecte intellectualizare, quicunque hymnos Orphei, & ueterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: Cabalisticæ illos numerationi Pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est Ensoph in Cabala, Orpheus noctem uocat: idem est Typhon apud Orphicum,

pheum, qui Zamael in Cabala. Verum Hebræorum Mecu-
 bales, rerum diuinarum eruditissimi, decem principalia no-
 mina diuina, ueluti numina quædam, ceu Dei membra acce-
 perunt, quæ per decem numerationes, quæ Sephiroth uo-
 cant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria
 archetypi, influunt in omnia quæ creata sunt, per singula su-
 periora, usque in infima, ordine tamen quodam. Nam pri-
 mò & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & a-
 nimarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphaeras,
 & planetas, & homines: à quibus deinde res singule accipi-
 unt uim atque uirtutem. Primum horum est nomen Eheie,
 nomen diuinæ essentiae. Numeratio eius uocata est Cether,
 quod interpretatur corona seu diadema: & significat esse
 simplicissimū diuinitatis: & uocatur, quod oculus nou uidit:
 & attribuitur Deo patri: & influit per ordinē Seraphim, uel
 ut uocant Hebræi, Haioth Hacadosch, hoc est, animalia san-
 ctitatis: & exinde per primum mobile, omnibusq; essendi
 munus largitur, ipsum uniuersum per totam circumferentiā,
 & centrū replens, cuius intelligentia particularis, nuncupa-
 tur Metatron, hoc est, princeps facierum: cuius officiū est, in-
 troducere alios ad faciē principis, & per hunc loquutus est
 Dominus Moysi. Secundū nomen est Iod, siue tetragramma-
ton cum Iod coniunctū: numeratio eius Hochma, hoc est, sapi-
 entia, & significat diuinitatem plenam idearum, & primoge-
 nitū, & attribuitur filio: & influit per ordinē Cherubim, siue
 quæ uocāt Hebræi Ophanim, hoc est, formæ, uel rotæ: & ex-
 inde in cœlū stellatū, totidem illic fabricans figuras, quot in se
 cōtinet ideas, ipsum chaos creaturarū distinguēs, per intelligē-
 tiam particularem nomine Razielē, qui fuit præfectus Adam.
 Tertiū nomen uocatū est tetragramaton Elohim, numeratio
 eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligentia: & si-
 gnificat remissionem, & quietem, iubileum, pœnitentialem
 conuersionē, tubā magnā, redemptionē mundi, & uitam uen-
 turi se-

312 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
 turi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordi-
 nem thronorum, siue quos Hebræi uocant Aralim, hoc est,
 angeli magni, fortes, & robusti: atque exinde per spheram
 Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligen-
 tia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelli-
 gentia Iophiel, præfectus Sem: & hæ sunt tres numeratio-
 nes summæ & supremæ, uelut sedes diuinarum personarum,
 quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequun-
 tur, quæ idcirco dicuntur numerationes fabricæ. Est itaque
 quartum nomen El, cuius numeratio Hæsed, quod est cle-
 mentia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam,
 pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manam;
 & influit per ordinem Dominationum, siue quem uocant He-
 bræi Hasmalim, per spheram Iouis, effingens coram effi-
 gies, clementiam & pacificam iusticiam omnibus, &
 intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ.
 Quintum nomen Elohim gibor, hoc est, Deus fortis, pu-
 niens culpas improborum, & numeratio eius uocatur Gebu-
 rah, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudi-
 cium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal
 Dei, & cingulum Dei, & gladium, & brachium sinistrum,
 & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per or-
 dinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, &
 exinde per spheram Martis, cuius est fortitudo, & bel-
 lum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia ei-
 us particularis Camael, præfectus Sampsonis. Sextum no-
 men Eloha, siue nomen quadrilaterum, coniunctum cum
 Vaudahat: & numeratio eius Tiphereth, hoc est orna-
 tus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum
 uitæ: & influit per ordinem Virtutum, siue quem uocant
 Hebræi Malachim, hoc est angeli, in spheram Solis, cla-
 ritatem illi & uitam donans, & exinde metalla producens:
 & intelligentia eius particularis Raphael, qui fuit præfectus
 Isahac,

Isaac, & Tobie iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est, Deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra, & significat æternitatem, & iusticiam Dei ulciscantis: & influit per ordinem Principatum, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est deorum, in sphaeram Veneris, Zelum & amorem iusticiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus David. Octauum nomen dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur Deus exercituum, non belli & iusticiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorum, siue quæ Hebræi uocant Ben elohim, id est, filios deorum, in sphaerâ Mercurij, ornatus elegantiam & consonantiâ, producens animalia: & intelligentia eius Michael, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est, omnipotens, & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est Deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentum: & significat intellectum bonum, foedus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quæ Hebræi uocant Cherubim, in sphaeram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominumq; genios & custodes curat atq; distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai meleh, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam & templum Dei, & ianuam: & influit per ordinem anmasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Ißim, hoc est, nobiles, heroes, & principes: suntq; Hierarchijs inferiores, & influunt filijs hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam &

tiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsides illis anima Messihæ, siue (ut alij dicunt) intelligentia Metatron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfectus Moſe.

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute. CAP. XI.

DEus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanâtes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam disſillant. Horum nominũ decem superius descripsimus, quæ etiã Hieronymus ad Marcellam numerat: Dionysius quadraginta quinque tum Dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuaginta duo cum angelorum, tum Dei nomina deducunt, quod nomen septuaginta duarum literarum, & Schemhamphoras, hoc est, expositorium, uocant. Alij ulterius progredientes, ex singulis Scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorũ numerus, & quæ significant, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ supra memorauimus, est nomen diuinæ essentie Eheie יהוה, quod Plato tranſtulit ὁ π, hinc Deũ uocant τὸ ὁ π, alij ὁ ὁ π. Est aliud nomen Hu הוּ, reuelatũ Esaiæ, diuinitatis abyssum innuens, quod Græci traduxerũt ταυτόν: Latini, idem ipsum. Est & aliud nomen Esch ש à Moysse receptũ, quod ignem sonat: & est nomen Dei Na נא, in perturbationibus & molestijs inuocandum. Est etiam nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מקום, nomen Caphu כפ, nomen Innon ינן, & nomen Emeth אמת, quod interpretatur ueritas, & est sigillum Dei. Et alia duo nomina, Zur זר, & Aben אבן, quorum utrumque solidam petram significat, & alterum illorum patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius.

superius. Et extrahuntur multa nomina Dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticā, Calculatoriam, & Notariacam, & Geometriam: ubi unū nomen, aut multe dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoq; à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo לעל סאדרי אתה גיבר לעל סאדרי hoc est, Tu es fortis in æternum Deus. Similiter nomen Iaua יאוא, ex illo uer. יהוה אל הדין, hoc est, Deus noster Deus unus. Similiter nomen Iaua יאוא ex illo uers. יהי אור ויהי אור, hoc est, fiat lux, & facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריטא ex hoc uersiculo, unum principium unitatis sue, principium singularitatis sue, uicissitudo sua unū, אחד ראש אחדות ראש יחדות, hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomē Iesu ישו cōperitur in capitib. istorū duorum uersiculorū, uidelicet, יהוה אל ויהוה hoc est, quousq; ueniat Messiah: & alius שמר ית id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomen Amen אמן, ex hoc uersiculo, אדני מלך נאמן, id est, Dominus rex fidelis. Quandoq; extrahuntur hæc nomina à finibus dictionū, sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo, לאבן חרשעים, hoc est, non sic impij, sed transpositis literis. Sic in finalibus huius uersiculi, ליבו חשמו בוח, id est, mihi quid? nomē eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illæ septuaginta duo Dei nomina ex illis tribus uersiculis, qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus, יסעי בארץ, primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistram conscriptis: sed medio conuersim à sinistra ad dextram,

dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoq;
 extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per trans-
 positionem literarum, sicut Meſſiah משיח, ex Iſma ישמא,
 & Michael מיקאל, ex מלאכי Malachi. Quandoq; autem
 per alphabetariam commutationem, quam Cabalisti Ziruph
 צירוף uocāt, sicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciun-
 tur nomina מצפצ Mazpaz, כוז Kuzu: nōnunquā etiam
 per numeri equalitatē nomina commutantur, ut Metatron
 מטטרון pro Sadai, שדי utrunq; enim facit tercentū, decem
 & quatuor. Eadem ratione nomē Iſai יסאי, equipollet nomi-
 ni El אל per numeri equalitatē. utrūq; enim facit triginta &
 unum. Atq; hæc sunt arcana abscondita, de quibus difficilimū
 est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in
 ulla alia lingua, quā in Hebraica intelligi & doceri pos-
 sunt. Verū cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratylo) ha-
 bita sunt à Barbaris, qui habuerunt à Deo, sine quo nullate-
 nus quis capere potest ueros sermones, uerāq; nomina, qui-
 bus Deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus,
 nisi quæ à Deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim
 diuinæ omnipotentiae sacramenta atque uehicula, non ab ho-
 minibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo Deo, cer-
 to modo, pro suorum characterum immobili numero & fi-
 gura, sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmo-
 niam spirantia, diuināq; assistentia consecrata: quare illa ti-
 ment superi, tremunt inferi, colunt angeli, pauent cacodæ-
 mones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur reli-
 gio: quorum religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac
 tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præstant, dei-
 ficiantq; unionem, atque etiam supra naturam mirabilium
 operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis quidem illa
 ulla unquam ratione fas est permutare. Vnde Origenes
 præcipit, ea in suis ipsis characteribus incorruptè seruanda:
 & Zoroastes etiam uetat barbara & antiqua uerba muta-
 ri. nam

ri. nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à dijs primū, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile scitur, uel à Barbaris prodita sunt. Iamblichus quoq; similiter præcipit, ea nō esse ex sua lingua in aliā trānsferenda. nō enim eandē, inquit, mentē seruāt nomina in aliā linguā interpretata. Hec itaq; diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum dijs conciliandi atq; ueniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait Dominus: Ponant nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylo & Philæbo, diuina nomina uenerari iubet plusquam delubra, statuasq; diuinas: quia expressior Dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflata diuinitus, quam in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra non iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum, per illa operante in animis eorū, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta Dei uirtus per ea tanquam per uehicularia in eos transmittitur; qui habent aures audiendi purgatas per fidem, & per purgatissimos mores & per inuocationes diuinorum, facti sunt habitaculum Dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicumq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, ritè utitur, mirifica multa & impetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseruauit, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarunt, tam animi quam corporis morbos uerbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiam legimus Orphcum, cum esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam seuissimam uerbis quibusdam auertisse. Simili modo Apola

lonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuam
Romæ resuscitasse, & alijs à quibusdam uerbis manes Achillis
euocasse narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse
Lydis in Hierocesarea & Hypepis urbibus, duo templa Deæ,
quam Persicam uocabant, sacra: quorum in utroq; cum res
diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram
imponens, & patria lingua hymnos canens: deinde bar-
bara quædam uerba ex libro, quem manu tenebat, pronuncia-
bat, quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, spon-
te sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uideban-
tur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Me-
dicinæ, quòd si scribatur hoc nomen Abracadabra, uidelicet
diminuendo literam post literam, iuxta ordinem regressio-
nis, ab ultima usque ad primam, sicut hic ostenditur, quicun-
que eger Hemitriteo laborans, siue alia febre, hanc schedam
alligatam, & à collo suspensam gestauerit, ualere illi con-
tra aduersam ualetudinem, morbumq; paula-
tim declinando transire.

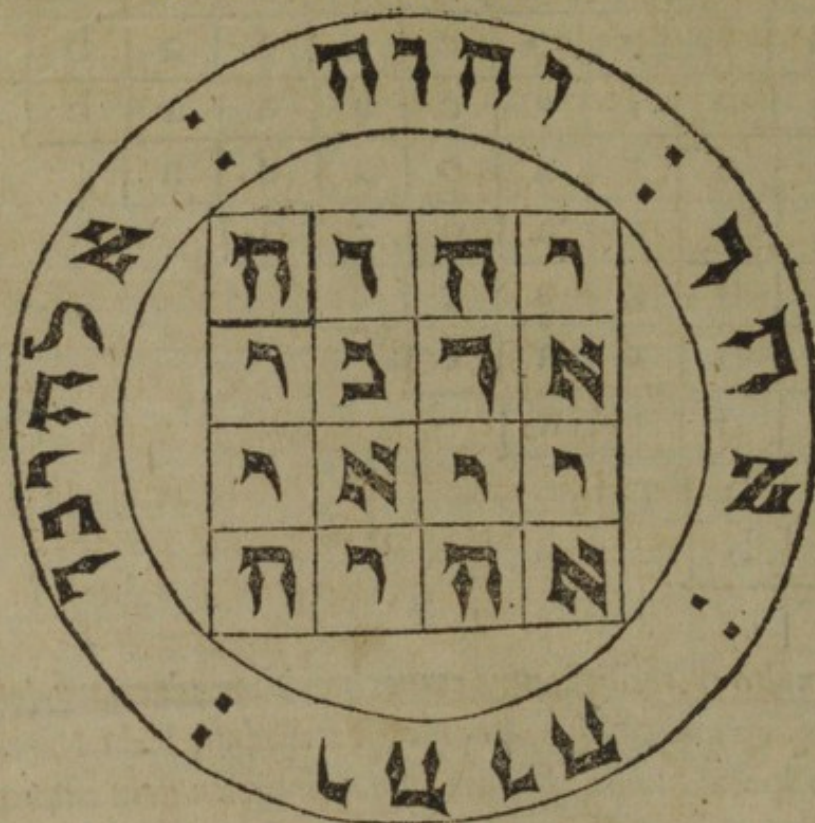
*hac schola
quarta
collium foram
9° die in ignem
adip oc in viri
maius se cap
non lavand*

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum aduersas ualetu-
dines, & quascunque alias molestias tradidit Rabi Hama in
libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore
latere sunt quatuor quadrata Dei nomina, sibi in quadrato
sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor
sacratissima nomina, siue diuinitatis sigilla emergant,
quorum intentio in circumferentiali circulo continetur in-
scripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Ara-
ritha: & circumscribitur illi sua interpretatio, hoc est,
uersiculus, à quo extractum est: quemadmodum hic depi-
ctum uides,

532

140 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
PARS ANTERIOR.

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro purissimo: aut in uirginea membrana, tanquam sincera, munda & immaculata, etiã incausto ad hoc formato, ex fumo sacrati cerei, uel incensi, & aqua sacrata: atque hæc ab actore purgato & expiato, infallibili spe, & constanti fide, ad Deum altissimum mente eleuata, si diuinam hanc obtinere debeant, ac præstare possint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum demonum, atque hominum, & contra quæcunque adeunda pericula, siue itinerum, siue aquarum, siue hostium, siue armorum, modo quo suprà dictum est, inscribunt hos characteres ab uno latere **ויהוה**: & hos à tergo, **עמרבה**, qui sunt capita & fines primorum quinque uersuum Geneseos, & totius mundanæ creationis symbolum: eaq; ligatura aiunt hominem, modò firmissimè speret in Deum uniuersitatis conditorem, fore omnium malorum immunem.

IN PARTE ANTERIORE. A' TERGO.

Neque uerò diffidat quispiam, miretur' ue uerba sacra, quibus Deus omnipotens condidit cælum & terrã, alligata plurimum posse: siquidem experimento compertum est, ut ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res non phycas, posse quàm plurimum: sicuti experientia comprobatur est, digitum abortiui à mulieris collo suspensum, impedire conceptum, quam diu collo illius hæserit. Præterea in uerbis quibusdam sacris & nominibus diuinis, uim esse magnã atq; diuinã, quæ sit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iäblichus, Synesius, & Alchindus, & quicq; splendidissimi philosopho-

rum testantur, & Artephius magus atque philosophus, de uirtutibus uerborum atque characterum singularem librum conscripsit. Origenes splendidissimis quibusque philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem. Et in libro Iudicum ait Dominus: Nomen meum quod est Pele קל , quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autem Dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli Deo: nec antè publicabitur (ut testantur Sacre literæ) quàm dispositio Dei fuerit impleta. Habet tamen præterea Deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen Dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cum participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton: quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cū creatore Deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idiomata supernum, quod est Dei, & fortassis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cetera autem illorum nomina, omnia ab officijs & operibus illorū sunt decisa, quæ non sunt tantæ efficaciæ, ideoque magi illos ueris suis nominibus cient, illis uidelicet cœlestibus, quæ in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora. CAP. XII.

Summus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curā tamē exequēdi uarijs ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes. de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus Domini in circuitu timentium eū, ut eripiat eos.

eos: & alibi describit immissiones per angelos malos. Quod-
cūq; autē per angelos tāquam per ministros exequitur Deus,
idem etiā facit per cœlos & stellas, sed tanquam per instrumē-
ta, ut hoc modo omnia cooperētur in ministeriū: ut sicut qua-
libet cœli portio, & quodq; astrum, certam terræ plagam, lo-
cum ue, & tēpus, & speciē, & indiuiduum decernit: sic etiā
angelicā illius portionis astriq; uirtutem, eisdem, loco, tempo-
ri, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro *Que-
stionum*: Vnaquęq; (inquit) res uisibilis in hoc mūdo, angeli-
cā habet potestātē sibi propositā. Hinc Origenes in librum Nu-
merorum ait: Opus est ipsi mūdo angelis, qui præsint exerci-
tibus terrenis, regnis, prouincijs, hominibus, bestijs, animalū
natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæterisq; reb. eam
uirtutē donātes, quā dicūt inesse rebus à proprietate occulta.
Multo magis opus est angelis, qui præsint operib. sanctis, uir-
tutibus, & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris
summi, recto ducatu possint conducere homines, & unum-
quodq; etiam minutissimum ad locum suum, tanquam mem-
bra huius mundi concinna, in quo Deus tanquam præcipuus
antistes, omnia suauissimē disponens, inhabitat, non contentus
aut circumscriptus, sed continens omnia, sicut Ioannes in A-
pocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim
portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quę à di-
uino nomine suscipiunt duodecies reuoluto: & in fundamen-
tis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni.
nā sicut in lege in lapidibus superhumeralis, & fundamentis
ciuitatis sanctę per Ezechielem descriptę, inscripta erant
nomina tribuum Israel, & dominabatur illis nomen quadri-
literum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus funda-
menti cœlestis ciuitatis, nomina Apostolorum, qui stant pro
tribubus Israel in ecclesia, super quos influit nomen agni,
hoc est nomen *I E S V*, in quo est omnis quadriliteri uirtus,
siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab an-

gelis itaque suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine Dei *IESV*, cuius uirtus prima est in Deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes ceteros ministros, & instrumenta Dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis: & resurgens ait, In nomine meo demonia eijcient, & quæ sequuntur: ut ultra necessarium non sit quadriliterum nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen *IESV*, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quod nominando *IESVM* polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud inuocare in Spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruente, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adensus nominis *IESV*. Hinc Hebrei & Cabaliste in diuinis nominibus peritissimi, nihil post *CHRISTVM* in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullum malum demonem, nullam inferorum uirtutem ex his quæ uexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genua flectant, & obediant: quando nomen *IESV* debita pronunciatione illis proponitur uenerandum: nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem, pauent: nec solum terrestriam, cœlestium, infernorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius cōtremscunt omnia, quando ex fidei corde, ore ueridico, nomē *IESV* pronunciat, & crucis salutiferum signum manus imprimunt

innocentes. Neq; uerò in uacuum dixit Christus discipulis: In nomine meo demonia eijcient, & quæ sequuntur; nisi uirtus quædam esset in nomine illo expressa, super demones & infirmos, serpentes & uenena, & linguas, & huiusmodi: quæ uirtus cum insit nomini illi, tum à uirtute Dei instituentis, tum à uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet, & reueretur nomē illius qui fecit eam, nōnunquam etiā mali & im-
mūdi homines, modò credant huiusmodi diuinorū inuocationi, demones astringunt, & alia quædam magna operantur.

Marc. 16.

Nominis Iesu
uirtus una
de sit.

De membris Dei, & de eorum in nostra mem-
bra influxu. CAP. XIII.

L Egimus in uarijs sanctæ scripturæ locis, uaria Dei mem-
bra & ornamenta: intelliguntur autem per membra Dei, uires quædam multiplices, & simplicissimè in ipso Deo permanentes, per sacra Dei nomina inter se distinctæ: Membra Dei
uestimenta autem Dei & ornatus, sunt tanquam uirgines quædam
seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese
diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, Vestimenta
toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quemadmo- Dei, quæ.
dum de hæmorrhoida clamauit Iesus: Tetigit me aliquis. Luc. 8.
nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaque in Deo hæc
membra similia nostris: sed membrorum nostrorum idæ
& exemplaria, quibus si membra nostra ritè conformemur,
tunc in eandem imaginem translati, ueri efficiamur filij Dei,
Deoq; similes, agentes & operantes opera Dei. De mem-
bris itaq; Dei multa in Scripturis deprompta sunt, nam de
capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, &
comæ capitis tui sicut purpura regis. Significat autem hic
Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed uermi- Chermel
culum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, quid.
& auribus, legitur in Psalmis: Oculi Domini super iustos, Oculi Dñi.
& aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respi-
ciunt,

ciunt, & palpebrae eius interrogant filios hominum. de ore etiam, & gustu, & gutture, & labijs, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labijs & dentibus illius ad ruminandū. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege sepe reperitur) odoratur sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiā: Factus est principatus super humeros eius. Brachium Domini cui reuelatum est? & regius uates canit: Manus tue Domine fecerūt me, & plasmauerunt me. Et, Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram. hinc Psalmista ait:

Nares Domini.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cetera, Domini.

Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in Euangelijs, ad quā collocabuntur damnādi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciē legimus, ut in libro Regum, quod inuenerit Deus David uirum secundum cor suum. Habemus & in Euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana concepit: & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Moysen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. similitudine & multiplicia Dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uerò etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circumdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur, Gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura se

ra sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo vobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens Deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus ac figuras, in nobis multis modis reſeratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinē tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd Mecubalium si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrū opinio. à sordibus mundum, expiatumq; constituat, tunc illud latētis Dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaq; sedes euadit, ita ut si circa id membrū de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia et arcana mysteria, de quib. plura in publicū profari nō licet. De dijs gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt. CAP. XIII.

Posuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorum intelligentes, mentem participantem diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uerò subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & demones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi,

hiberi, quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed ubicūq; uelint esse, & simul Dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solitudine corpora sua regere & mouere, & unâ his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu uenerabantur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de quib. præcepit Moses in Deuteronomio inquiēs: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autem tulit Dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hereditarium. Et in eodem uolumine capite decimoseptimo: Solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filiis concubinarum largitum esse munera, uidelicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse heredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarum in benedictione Abraham non esse attributos Deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis dijs & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti Deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde impropèratur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt dijs alienis, & adorauerunt eos quos nesciebant, & quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductum populum in terram promissionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israel, optionem dedit populo, ut eligerent numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimum de beatis, utrum dijs quibus seruiuerunt patres uestri in Mesopotamia, an dijs Amorrhæorum, quorum terram habitatis. Respondente autē populo, Seruiemus Domino tetragrammo, & ipse erit Deus noster: dixit illis Iesus, Non poteritis: quia Dominus

minus Deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est.
 Perseuerante autem populo, ut seruirent tetragrammo, ait il-
 lis: Testes uos estis, quia ipsi elegeritis uobis Dominum ut
 seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & in-
 clinate corda uestra ad Dominum Deum Israel. Erexitq; la-
 pidem prægrandem, dicens: Lapis iste erit uobis in testimoniū,
 ne forte postea negare uelitis, & mentiri domino Deo uestro.
 Erant itaque dij quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol &
 luna, duodecim signa, cæteraq; corpora cœlestia, diuinaq; o-
 pificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis
 inheret anima, uniuersaq; militia cœli, & quam uocat Hie-
 remias reginam cœli, hoc est, uirtutem qua cœlum regitur, ui-
 delicet animam mundi. de qua inquit Hieremias: Filij colli-
 gunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres consper-
 gunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius
 reginæ, cæterarumq; cœlestium animarum cultus Dulciæ, illis
 prohibitus erat: sed Patriæ tantum, quem qui adhibuerunt, re-
 probati sunt à Domino. Nomina uerò istarum animarum,
 deorum uel in præcedentibus narrauimus. Verum quibus re-
 gionibus, & populis, & urbibus, tanquam proprij & tute-
 ares dij adscripti fuerint: partim referunt nobis Origenes,
 Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alij historici.
 Coluerunt itaque singuli populi proprijs ceremonijs, suos
 deos: Bæotij, Amphiaræum: Aphri, Mopsus: Aegyptij,
 Osyrim & Isidem: Aethiopes, qui Meroen habitant, Iouem
 & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mi-
 neruam: Naucratiæ, Serapim: Syrii, Atargaten: Arabes,
 Diapharen: Aphri, Cœlestium: Norni, Tibelænum. In Italia
 quoque, municipali consecratione Crustumensium deus erat,
 Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorum, Au-
 charia: Volsinensium, Nursia: Otricularum, Valentia:
 Sutrinorum, Nortia: Phaliscorum, Curis, cum primis cele-
 bres fuere. Coluerunt summa ueneratione Latij, Martem:
 Aegyptij.

Variarū gen-
 tium uarij co-
 telares dij.

Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirum: Pœni,
 Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum: Sabini, Sangū:
 Athenæ, Minervam: Samos, Iunonē: Paphos, Venerem: Lem-
 nos, Vulcanū: Naxos, Liberum: Delphis, Apollinem, & quos
 canit Ovidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta, Dianam:

Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:

Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycenæ,

Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:

Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis.

Colebant Saturnum, Carthaginenses & Leucades: Iouem,
 Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, ubi eius erat ora-
 culum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ, Pisa Macedoniæ: Mar-
 tem, Thermodontij, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythæ uni-
 cum Deum uenerabantur, equum illi immolantes: eundemq;
 colebant Heliopolitæ, Assyrij: & sub Apollinis nomine Rho-
 dij, & Hyperborei, & Milesij: erantq; sibi sacri Parnasus, Pha-
 selus, Cynthus, Soractæ montes, atq; Delos, Claros, Tenedos
 insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Grynæum nemus, seu
 oppidum: præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Del-
 phi, Arrephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub
 Bacchi & Dionysij nomine sacra, Thebæ & Naxos insulæ,
 Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: itē Par-
 nasus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis
 Bacchanalia fiebant: etiam Thamaritæ populi Hircanis ui-
 cini, proprijs sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum
 Assyrij primi omnium induxerunt, deinde Paphij in Cypro,
 & Phœnices, & Cytheræi: quos, Ageo autore, secuti sunt A-
 thenienses. Apud Lacedæmonios colebatur armata: & Del-
 phis Venus, Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Ama-
 tho Argæi maris insulæ, & in Memphi urbe Aegypti, & in
 Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hypæpa urbe, & E-
 ryce Siciliæ monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nul-
 lumq;

ſumq; (Ariſtotele teſte) ueterum deorum numen propè maio-
 ribus ceremonijs frequentioribusq; locis ueneratum legitur.
 Mercurium Galli maximè colebant, Teutatem illum appellan-
 tes: præterea Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Mem-
 phitæ. Lunam ſub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio co-
 lebat, & in Epheſo illi laudatiſſimum templum erat, & in
 Mycena poſt occiſum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphige-
 nia & Oreſte raptum eius ſimulacrum, mutato ſacrorum ri-
 tu, prope Ariciam culta eſt: colebatur etiã à Magnetijs Theſ-
 ſaliæ populis, & in Piſa Achaïæ urbe, & in Tybure, & Auen-
 tino Romano monte, & in Perga Pamphyliæ oppido, & in
 Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam ſub ma-
 ſculo ſexu coluiſſe legitur. Erant & reliquorum nu-
 minum ſacra, ut Palladi, quæ & Minerna, ſacræ erant Athe-
 næ, & Pyreus, Aracynthus montes, Tritones fluius, & Al-
 comeneum Bæotiæ oppidum, & Neo una Cycladum inſula.
 Cereris ſacra loca ſunt Eleuſis Attica, Enna & Catana urbes
 Siciliæ, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in
 Lemno inſula, & in Imbroſ inſula Thraciæ, & Therafia in-
 ſula Vulcano ſacra, etiãq; Cilicia. Veſta dea erat Troiano-
 rum, quam profugus Aeneas in Italiam tranſtulit, eidemq; tri-
 buuntur Phryges, atq; Ida & Dindymus Phrygiæ montes, &
 Reatum Vmbriæ oppidum: item Berecynthus mons, & Peſi-
 nuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago
 & Proſenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos inſula, &
 Phaliſci populi. Neptuno ſacra erat Orcheflus urbs Bæotiæ,
 & Tenarus Laconiae promontoriũ: & Træzenij populi, &
 urbs, in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dij gē-
 tium, qui præſidebant & dominabantur illis, quos Moſes ipſe
 in Deuteronomio ſuo nuncupat deos terræ, quibus attributũ
 ſunt omnes populi, non alios ſignificans, quàm cœ-
 leſtia ſidera, illorumq; animas.

Quid

Quid de animabus coelestibus nostri senti-
unt theologi. CAP. XV.

Esse igitur coelos, corporaq; coelestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modò poetarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumq; adsertio. nam & Ecclesiastes animam coeli describit: & Hieronymus super eodem hanc expressè fatetur: similiter Origines in suo libro de Principijs, sentire describit coelestia prorsum corpora esse animata, quoniam à Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum cõsentaneum est. scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus. Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas, omnino consensisse aduertitur Iob. ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius munde non sunt. id quod ad corporis fulgorē utiq; referri non potest. Proinde corpora coelestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pãphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recētioribus uerò Albertus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de spiritalibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione cõuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, coelestia corpora Dulciæ cultu uenerari, earundemq; suffragia auxiliaq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritū idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quòd uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoq;. Quòd si quis istis omnino aduersari uelit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractionum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem in Summa de uniuerso unanimiter respondentes, corpora coelestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur,

deatur, quod ipse animæ in sphaeris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium, quisq; suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentijs & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uarijs, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. CAP. XVI.

Nunc consequenter de intelligentijs, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adficiens, cunctis influens. Atq; eadem est omnium intelligentiarum, spirituum dæmonumq; natura. Dico autem dæmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uero secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercoelestes uocant, atque mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphaeras, Deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quandam: quia semper sunt Deo pleni, diuinoq; nectare ebrij. Hi circa unum Deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsent, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à Deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proximè sequuntur coelestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultum mundi sphaeris accommodatos, unicuique cœlorum & stellarum præidentes, unde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mundo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stelle: & uocabant alios Saturnios, qui præessent cœlo Saturni, & ipsi Saturno: alios Io-
nios, qui

Intelligentiâ
quid.

Dæmones
hic, qui sint
& quot illo-
rum genera

uios, qui praeessent caelo Iouis, & ipsi Ioui: similiter pro aliarum stellarum tam nomine quam uirtute uarios demones cognominant: & quia ueteres astrologi quinque supra quinquaginta adferebant motus, hinc totidem illis adinuenerunt intelligentias, siue demones: posuerunt quoque in caelo stellato demones, qui praeessent signis, & triplicitatibus & decanis, & quinarijs & gradibus, & stellis. nam licet unicuique orbi stellarum unam solam intelligentiam totam schola philosophorum, etiam Peripateticorum adsignet: tamen cum unaquaeque stella & caeli particula suam propriam & differentem habeat uim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeat praesidentem intelligentiam, quae uim conferat & agat. Posuerunt itaque duodecim demonum principes, qui praeessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui praeessent totidem decurijs: & septuaginta duos, qui praeessent totidem caeli quinarijs, & hominum linguis & gentibus: & quatuor, qui praeessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina demonum solarium, & ita de ceteris. Tertiò ponunt demones quasi ministros, ad ea quae sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quae sunt super terram disponenda credita sunt: saepe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quaecunque dirigunt: saepe etiam praelijs intersunt, clandestinisque subsidijs optatos amicis praebent successus, quippe conciliare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuunt, ut alij ignei, alij aquei, alij aerei, alij terrei: quae quidem quatuor demonum species iuxta quatuor ca-

Demonum
numerus &
officia.

Demonum
distinctio.

tuor cae-

Quorū cœlestium animarum vires, mentem, rationem, imagi-
 nationē, naturam scilicet uiuificam & motricem, computan-
 tur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, unde
 ad sublimiora contemplanda concurrunt. Aerei autem rati-
 onem sequuti, rationali fauent potentie, eamq; à sensuali ue-
 getabiliq; quodammodo segregantes: seruiunt igitur uitæ acti-
 uæ, quemadmodum ignei contemplatiuæ: aquei uerò imagi-
 nationem sensumq; sequuti, uitæ seruiunt uoluptuosæ: terreī
 naturam sequuti, uegetali naturæ fauent. Præterea distingu-
 unt etiam hoc demonum genus in Saturnios & Iouiales, iux-
 ta stellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios esse orien-
 tales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrio-
 nales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum demonum
 adfistentia destituta: non quia ibi solum sunt, sed quia ibi ma-
 ximè regnant. sunt enim ubiq; , quamuis alij alibi potissimum
 operantur atq; influunt. Neq; uerò ita intelligēda hæc sunt,
 quasi influxibus siderū subiecti sint: sed ut respondeāt supra-
 mundano cœlo, à quo præcipuè omnia diriguntur, & cui om-
 nia conformari oportet: unde sicut uarijs stellis, sic etiam ua-
 rijs locis & temporibus hi demones adaptantur: non quòd
 tempore aut loco coarctentur, quemadmodū nec corporibus
 quibus præsides statuuntur, sed quia sic sapientiæ ordo decre-
 uit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent
 atq; patrociniatur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos,
 alios meridianos: simili modo, alios uocāt syluestres, alios mō-
 tanos, alios cāpestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni,
 Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pieri-
 des, Hamadryades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Parē-
 ades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Paræ, Musæ, Aonides, Castā-
 lides, Heliconides, Pegafides, Mæonides, Phœbiades, Camœ-
 næ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant
 plebem superū, alij semideos deas uē. Horum aliqui ho-
 minibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturba-

tionibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Pla-
 to homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum
 instructione hominum bestie nonnullæ nobis propinquiores,
 ut simiæ, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem o-
 perantur. Et qui res Danorum & Noruegiarum scripserunt,
 testantur uarij generis demones in illis regionibus hominum
 seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporcos,
 mortalesq; quorum corpora gignantur & intendant: uita ta-
 men longæuos. Aegyptiorum opinio est, Platoniorumq; præ-
 sertim à Proclo comprobata: Plutarchus quoq; & Demetrius
 philosophus Aemylitanusq; rhetor, idem affirmant. testantur
 enim, ex multis sui temporis prodigijs, Pana magnum damo-
 nem, pluresq; alios ciuissse primum, deinde etiam obijssse.
 Horum itaq; demonum tertij generis, ut Platoniorum sen-
 tentia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cælo sunt stel-
 læ: totidem quoque, quot stellas cælum ipsum complectitur,
 in qualibet legione esse demones: uerum demonum bono-
 rum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum ho-
 minum nonaginta nouem partes arbitrentur, iuxta parabo-
 lam de centum ouibus: alij duntaxat nouem partes putant,
 iuxta parabolam de decem drachmis: alij æqualem cum homi-
 nibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: Con-
 stituit terminos populorum iuxta numerum angelorum Dei.
 Et de numero eorum multi multa scripsere. Verum recen-
 tiores theologi secuti Magistrum sententiarum, Augustinum
 & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes: quod bonorum
 angelorum numerus omnem humanum captum transcendit,
 quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot
 existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in
 mundo superiori, ut adferunt aliqui theologi, se ab oraculis
 accepisse: sub his ponunt genus demonum subterraneum si-
 ue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, sce-
 lerum & impietatis ultores, iuxta iusticiæ diuinæ sanctionem:
 uocantq;

uocantq; malos demones & spiritus nequam: quia etiam
ultrò plerunque lædunt atque nocent: horum etiam plures
cōputāt legiones, ipsos simili modo iuxta stellarū ac elemēto-
rum nomina ac mundi partes distinguentes, ponunq; ipsis
reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomi-
na. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta
quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur prin-
cipes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc
Gorgones satæ Noctæ, furie. Hinc Tysiphone, Alecto,
Megera, Cerberus. De hoc demonum genere inquit Por-
phyrius: Locum incolunt terræ uicinum, imò intra ipsam
terram. Nullum est malum, quod perpetrare non audeant.
Habent omnino uiolentum & male sanum morem: ideoq;
uehementes repentinatq; insidias plurimum machinantur
moliunturq;: ac dum agunt incursiones, partim latere solent,
partim uero inferre uiolentiam, omnibusq; rebus iniquè di-
scorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias.

CAP. XVII.

Theologi uerò nostri cum Dionysio similiter ponunt tri-
plices angelorum distinctiones: harū quamlibet in tres
diuidunt ordines ut uidelicet sint tres distinctiones, no-
uem ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros:
quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaq;
in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tan-
quam supercœlestes demones, diuinæ prouidentie ordinē cō-
templantes: primi, in Dei bonitate; secundi, in essentia Dei tan-
quam forma: tertij, in sapientia. In media hierarchia ponunt
Dominationes, Virtutes & Potestates, tanquam mundanos
demones, ad mundi gubernationem concurrentes; horum pri-
mi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrāt
cœlos, nōnunquam ad miracula facienda conspirant: tertij ar-
cēt quæ diuinā legē perturbare posse uidetur. In inferiore au-

Angelorū di-
stinctio tri-
plex.

tem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam daemones ministri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi uiginti uno diebus. & Iesus filius Sirach testatur unicuique genti prepositum esse rectorem angelum: quod etiam indicare uidetur Moses Deuteronomij cantico, inquit: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerum angelorum Dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigunt, precesque hominum, & sacrificia coram dijs offerunt. Tertij minora quaeque disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntque ex ipsis etiam qui minutissimis herbis, & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutibus subministrant, quibus multa cum Deo, multa cum hominibus sunt communia, suntque mediante ministri.

Athanasij de
angelis opi-
nio.

Verum Athanasius praeter Thronos, Cherubinos, Seraphinas Deo proximos, illumque indefinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiae coeli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli, inquit: Veni, ut docerem te quae uentura sunt

Tutelaris
ordo.

populo tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michael unus de principibus uenit in adiutorium meum. Et ibidem: In tempore illo consurgit Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphael ille qui duxit, & reduxit Tobiam

Procurator
suius ordo.

iunior. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquens, deprecabitur Dominum, & placabilis ei erit. et de eisdem exponitur etiam, quod scriptum est Ecclesiastici decimo sexto capite, circa finem: In iudicio Dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsorum distinxit partes illorum, & initia eorum in gentibus suis: orna-

uit in

uit in æternum opera illorum, nec esurierunt, nec laberauerunt, & non destiterunt ab operibus suis: unusquisque proximum suum non angustiaabit usque in æternum. Sequitur ordo

Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nonne omnes sunt administratorij spiritus, missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum ceterum octogintaquinque millia. Hunc subse-

Ministerialis
ordo.

Auxiliaris
ordo.

quitur ordo Animarum receptivus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinum Abraham. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porro est or-

Animarum re-
ceptivus or-
do.

do Adfistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filij olei splendoris, qui adfistunt dominatori uniuersæ terræ.

Adfistentium
ordo.

Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantque. nam supremo loco sunt quos uocant **קְדוּשָׁה**, id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos Deus **אֱלֹהִים** ef-

Hebræi ange-
lorum ordines
quomodo
numerant.

fendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim **אֲפֻזִּים**, id est formæ, seu rotæ, per quos Deus **אֱלֹהִים** chaos

distinguit. Tertio loco sunt Aralim **אֲרָאִים** angeli magni, fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronun-

ciatus, siue tetragrammus cum he coniuuncto, **יהוה** for-

mam fluxæ materiæ ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim **חַשְׁמַלִּים**, per quos El **אֵל** Deus corporum effingit effi-

gies. Quintus est ordo Seraphim **שֵׂרָפִים**, per quos Deus Elohim Gibor **גִּבּוֹר** elementa depromit. Sextus

Malachim **מַלְאָכִים**, id est angelorum, per quos Deus Eloha **אֱלֹהִים** metalla producit. Septimus Elohim **אֱלֹהִים**, id est dii, per quos Deus tetragrammus Sabaoth **יְהוֹה**

producit uegetabilia. Octauus Ben elohim **בְּנֵי** **אֱלֹהִים**, id est filij deorum, per quos Deus Elohim Sabaot **יְהוֹה**

procreat animalia. Nonus, & infimus Cherubim **כְּרֻבִים**, per quos Deus sadai **שַׁדַּי** ge-

nus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus ישימים id est heroes, uiri fortes & beati, per quos Deus Adonai אדני prophetiam largitur.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis uarijs. CAP. XVIII.

Prim^o dæmo-
num ordo.

Sunt etiam ex theologorū schola, qui malos dæmones in nouem gradus distribuunt, ueluti ipsis nouem angelorū ordinibus aduersantes. Horum itaq; primi sunt, qui pseudothei, hoc est, falsi dii nuncupantur, qui Dei nomē usurpantes, pro dijs coli uolunt, sacrificia & adorationes expetiūt, sicut dæmon ille qui ait ad Christū: Si cadens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostēdens illi omnia regna orbis terrarū, atq; horū princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinē nubium, & similis ero altissimo: qui ideo uocatur

Secundus.

Beelzebub, hoc est, uetustus Deus. Hos secundario sequuntur spiritus mendaciorū, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarū Achab: & horū princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in Euangelijs, quæ Pythonē habebat in uentre. Hoc ergo dæmonū genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus, & prædictionib. hominib. illu-

Tertius.

dit, quousq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicuntur: hi sunt inuētores malorū, omniumq; malorū artium, qualis apud Platonē Theutus ille dæmon, qui ludos & aleā docuit, ex ipsis enim omne scelus, malitia, & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionib. Symeon & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationib. eorū, in consilium eorum non ueniat anima mea, quos Psalmista uocat, uasa

Psal. 7.

Esai. 13.

Ierem. 50.

mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa interfectionis, & interitus: & princeps eorum Belial, q. interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator, & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ cōuentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum, &

2. Corinth. 6.

Quartus

princeps

princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudicium. Post
 hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitantur mira- Quintus.
 cula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt popu-
 lum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps
 eorū Satan, de quo in Apocalypsi scriptū est, quod seducit uni-
 uersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cælo descen-
 dere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in
 terra, propter signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offe- Sextus.
 runt aeræ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus &
 fulguri, corrumpentes aerem, pestilentias, & alia mala indu-
 centes: e quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis qua-
 tuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenen-
 tes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorū
 dictus Meririm: hic est demon meridianus, spiritus æstiuans, &
 demon furens in meridie, quæ Paulus ad Ephesios uocat prin-
 cipem potestatis aeris huius, & spiritum qui operatur in filios
 dissidentie. Septimam mansionem tenent furie, seminatrices Septimus.
 malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum:
 quorum princeps in Apocalypsi uocatus est Græcè Apollion,
 Hebraice Abaddon, hoc est exterminans & uastans. Octauo Octauus.
loco stant criminatores, siue exploratores, quorum princeps
Astaroth, hoc est explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est
 criminator, uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accu-
 sator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei
 nostri die & nocte. Porro ultimum locum habent tentatores,
 siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos
 iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon,
 qui interpretatur cupiditas. Demones autem malos omnes
 unanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo uagantes omni-
 bus infensos, quos iccirco diabolos uocant: de quibus ait Au-
 gustinus libro primo de Incarnatione uerbi, ad Ianuarium in-
 quiens: De diabolo quoq; & angelis eius contrarijs uirtutib.
 ecclesiastica prædicatio docuit, quoniā sint quidem hæc: quæ

autem sint, aut quomodo sint, non satis clarè disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quamplurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamè & ræcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Ceteri theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cælis pulsos & deiectos: quorum casum non solum nostri, & Hebræorum theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Greci suis dogmatibus confirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophim, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis de cæat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hano uallem miserie, partim hoc caliginoso aere propinqui nobis oberrant: alij lacus, fluxios, & æquora habitant: alij terras, terrestria terriant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terre prouocant, montium fundamenta cõcutiunt, nec homines modò, sed & animalia uexant: alij solo risu, & illusionem contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alij ultra proceritatē giganteo corpore sese sustollentes, nunc sese ac cliuos ad pygmæorū paruitatē submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant: alij mēdacijs student, & blasphemijs, qualē unum in tertio Regū libro

legimus, inquentē. Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorum, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines seuis-

mis insul-

Dæmonum
maria studia.

Reg. 11.

mis insulibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorū metum per viam illam transire iam nullus audebat. Iam uerò nocturnos, & diurnos, & meridianos demones Scriptura cōmemorat: & alios nequitiæ spiritus uarijs uocabulis describit, quales apud Esaiam legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Esa. 34 Sirenes, lamias, ululas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in Euangelio scorpis legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarum, quorū omniū princeps Beelzebub, quē Scriptura prauitatis principē appellat. Porphyrius illorū principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præstilis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aere, aqua, terra uersatur, perniciosissimus demon: unde etiā quæ in illis tribus elementis plurimū potest Proserpina, illorū princeps est, quod et ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq; , trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aeris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de demonibus est: Demones qui proprio Origenis placitum de demonibus. arbitrio cum principe suo diabolo ab Dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circumdari, ut hac deinceps poenitentia, post resurrectionē eodē circulo quo in carnē uenerunt, ad Dei uisionem postliminiō redeant, liberati tunc etiamnum æthereis, & æreis corporibus: tuncq; genua Deo curuanda omnia cœlestiū, terrestrium, & infernorū, ut sit Deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquam ausum dicere blasphemiam aduersus Deum, priusquam aduenisset in terras Dominus, eo quod nondum cognosceret damnationē suā. Esse autē plerosq; ex lapsis demonibus qui futuram suam salutem sperant, pleriq; opinantur ex Pauli eremita

li eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam
canonicis horis uenerata: atque ex Brandini legenda, ita edo-
cti, illorumq; preces exaudiendas, uel hoc argumento adse-
runt, quod in Euangelijs legitur, Christum exaudivisse preces
demonum, ac concessisse illis, quod ingreffi sint gregem por-
corum. Adstipulatur istis etiam Psalmus septuagesimus pri-
mus secundum nostram supputationem, secundum supputa-
tionem autem Hebræorum septuagesimus secundus; ubi nos
legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius
terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur, Co-
ram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est,
aerei spiritus cum adorabunt, ut Cabalistsæ adserunt: & ini-
mici eius puluerem lingent: quod de Zazele atque eius
exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram co-
medes cunctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia
puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistsæ etiam demones
nonnullos saluandos putant: quod etiam sensisse constat
Origenem.

De corporibus demonum. CAP. XIX.

DE corporibus demonum magna est recentiorū theo-
logorum cum philosophis dissensio. nam Thomas ad-
firmat, angelos omnes esse incorporeos, similiter &
malos demones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus
mox exuantur: & Dionysius in diuinis nominib. angelos esse
incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super
Genesim sic prodit: Demones aerea atq; ignea dicuntur anima-
lia: quia corporū aereorū natura uigent, nec per mortē dissol-
uuntur, quoniam præualet in eis elementū ad agendum aptius
quàm ad patiendum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab
initio creationis suæ corpora habuisse aerea, ex puriore supe-
rioreq; aeris parte formata, ad agendum idonea, non ad pati-
endum: eaq; post cōfirmationē bonis angelis cōseruata, malis
aut in lapsu demutata fuisse in aeris crassioris qualitatē, ut etiā
igne

igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non demonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues, & aereos atq; puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes demones putat habere corpora: siquidem in libro de demone Socratis: Genus aliud augustius (ait) demonum, qui semper à corporeis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verum Psellus Platonius & Christianus, demonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & demonum corpus. nam illud omnis expers materiae: Demonicum uero quodammodo materiale, sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuos cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriae proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectum, coit rursum recreatq; sicut aer & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneae:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensen consecratum. Genera demoniorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos, & coelestes demones Orpheus uocat: alterum ignis aerisq; mixtione temperatum, unde aetherei, & aerei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni demones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum demonum angelorum ex purissimo aethereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitis specie sua offerant: filis adeo texta sunt splendidis, & usq; adeo tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant.

Varia demoniorum corporum genera.

mittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur: de quibus Chalcidius ait: Aetherei aereiq; demones, quia corpora eorū neq; tātum ignis habēt, ut sint perspicua, neq; tantum terrae, ut soliditas eorū tactui renitatur, totaq; eorū compago ex aetheris serenitate, & aeris liquore cōnexa, indissolubilem coagmentauit superficiē. Reliqui demones neq; ita probabiles, neq; ita incōmodi, nec inuisibiles semper interdum cōspicui, in diuersas cōuertuntur figuras: exanguinū quoq; simulacrorū umbraticas formas induūt, obæsi corporis illuuiē trahentes: habentq; nimia cū sylua (quam malignā animā ueteres uocabant) cōmunionē, atq; ex uicinia terrae & aquae, etiā terrenis uoluptatibus ac libidine tangūtur: cuius generis sunt lamiae, & incubi, & succubi, è quorū numero fuisse Melusinā fortē non absurda est cōiectio: nullus tamē (quod Marcus arbitratur) demonū, alius mas censendus, alius foemina: um hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, demonū uerò corpora simplicia sint: neq; tamē unūquodq; demonū genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aereis facilis ea suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorū cōcipit imaginatio: subterranei autē tenebrosi demones, quia eorū phāsticū crassi & imagilis corporis angustijs cōcluditur, eā nequit efficere diuersitatē figurarū, quā ceteri. Aquei autē, & qui humidam superficiem terrae habitant, ex elementi molitie mulieres plurimum adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui uerò in aquosa & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos, & incubos: de quibus August. multos tradit experientia magistra didicisse, illos sepe improbos extitisse mulieribus, earumq; appetisse, & peregisse concubitū: & quosdam demones, quos Galli Dufios nuncupant, hanc assiduē tentare libidinem.

In demonib.
nullus sex?

De infe-

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum.

CAP. XX.

Est theologorum cōmunis sententia, demones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint, & homines: iccirco diuina prouidentia demones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus commendauit: ut nos quotidie adiuuent, demonesq; malos arceant, compescant, & religent, ne noceant nobis quantum uellent: quemadmodum legitur in Tobia, quod apprehendit Raphael dæmonium nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Terdecem mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortalium hominum, qui utiq; obseruēt iusticias, & miseranda facta aerem induti, ubiq; cuntes super terram: nullus enim principum, nullus magnatum incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hominū in hac ignorantie ualle ad constitutum sibi à Deo finem perueniret, si boni demones nobis pro custodia non adsisterent: uel si mali demones malis hominū uolūtātib. satisfacere permetterētur. Sicut igitur ex bonis demonib. unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborās spiritū hominis ad bonū: ita ex malis aliq; demittitur hostis, præsidēs carni, & pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnē: homo aut inter hos cōcertantes medius, & relictus in manu cōsiliij sui, cui uult uictoriā præstat: nō possumus ergo angelos accusare, si gētes illis creditas ad ueri Dei cognitionē, ad uerā pietatē, religionem nō deducāt, & in errores, & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputādū est, qui spōte sua à recto calle declinarūt, adhærētes spiritibus erroris, uictoriā dātes diabolo. in manu enim hominis est cui uelit adhærere, et quē uelit uincere: à quo si semel superatus hostis demon est, eius seruus effectus est, uictusq; aliū ultrā impugnare nequit.

Gentiū ma
tia angelis
non impa
tanda.

uelus

uelut uestpa amisso aculeo. cui sententiæ adstipulatur etiā Origenes in libro Periarchon, concludens, quod sancti repugnantes aduersus malos dæmones, & uincentes, eorum minuūt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, aliorum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, cū uinum cum aqua: bonus quidem per bona opera ipsi conformia, nos in

Malach. 3. angelos uniendo trāsmutat, sicut de Ioanne Baptista scriptum est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione & unione alibi scriptū est: Qui adheret Deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi cōformes & unitos reddere stu-

Ioan. 6. det, sicut de Iuda ait Christus: Non ne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est q; ait Hermes, quādo dæmon in humanā influit animā, semina propriæ notionis inspergit: unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonū sunt officia. bonus enim dæmō quando in sanctā influit animā, extollit eam ad sapientiæ lumē: malus uerō dæmon, in prauā transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissimè purgant: exhibent insuper alij nobis alia, ipsi præsentēs dant corpori sanitatem, uirtutē animo, menti securitatē quod in nobis est letiferū delent, calorem fouent, efficaciorēq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumē semper infundunt. An

autē multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contendunt theologi: nos plures putamus, dicente Propheta: Angelis suis mandauit de te, ut custodiāt te in omnibus uijs tuis. quod teste Hieronymo, non solū in Christo, sed in quocunq; homine locū habet. Omnes itaq; homines diuersorum spirituum ministerio

ministerio reguntur: ducunturq; ad quemcunque gradum uirtutum, meritorum & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint: qui uerò indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miserie gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi alijs etiam hominibus præferuntur. nam angeli eorum curam habentes illos euehant, aliosq; illis subiiciunt ut quadam occulta: quā etsi neuter illorū percipit, sentit tamē subditus iugū quoddam præsentie, à quo facile se absolueri nequit, imò timet & reueretur uim illam, quam superioribus superiores angeli influunt, & terrore quodam inferiores in præsentie timorem inducunt. Hoc sensisse uidetur Homerus, ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & augustos. Sic legimus M. Antonium olim cū Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sepe unā ludere solitos: uerū cum semper Augustus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi, ô Antoni, cum adolescente isto? Fuge illū, & uita. nam etsi tu natus grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti: tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblanditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nōne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo cum timerent & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum cūheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuererantur? quare nitendum nobis est, ut expurgati rectè agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, alijs meritò præferamur.

Augusti gen-
nium, M. An-
tonij genio
præstantior.

A

De ob.

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura
indaganda. CAP XXI.

Sicut unaquęq; regio in cœlestibus certam stellam cœle-
stemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita
etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligen-
tiam præsentem atque tuentem, cum sui ordinis infinitis al-
ijs ministris spiritibus, siue demonibus, qui omnes communi
uocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth בְּנֵי אֱלֹהִים זְבָאוֹת,
hoc est, filij Dei exercituū. Hinc quoties bellū aut stragē, aut
regni alicuius desolationē, populiq; subactionē deliberat Al-
tissimus in istis inferioribus, tunc non secus atque hæc in terris
uentura sunt, præcedit cōflictus spirituum illorum in superis.
sicut scriptum est in Esaia: Visitabit Dominus exercituum su-
per exercitū excelsi in excelsis, et super reges terræ in terra.
de quo spirituum ac præsidum cōflictū, etiam apud Danie-
lem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de prin-
cipe Græcorum, de principe populo Israel, eorundemq; adin-
uicem cōflictū. De quo etiam quondam sensisse uidetur Ho-
merus, ubi cecinit:

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cum scua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.
Latonem telis uolucer Cyllenius urget.

Genius ad lo-
ei mutationē
mutatur.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis
spiritus atque demones, illi tamen præ cæteris ibi potentio-
res sunt, quæ eiusdē ordinis sunt cū præside illius regionis. Sic
in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari
lunares, et ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque con-
sequitur, ut nobis loca et prouincias mutantibus, ua-
rij sese offerant sequanturq; rerum et negotiorum nostro-
rum euentus, alibi et alibi fortunatiores: ubi uidelicet demon
genius

genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorum ibi adepti fuerimus demonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue provinciam, longè ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodioresq; ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiam præter opinionem, et suarum uirium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est quòd loci, et regionis, et temporis electio, ubi quis se ad sui genij naturam et institutum exercitet, habitet et frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio. nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc Scriptura sacra non sine causa introducit Deum, dum benedicturus esset Abramo, et Iacob eorum nomina immutasse, et uocasse hunc Abrahamum, illum Isaacem. Naturam autem genij uniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex sideribus, et influxu eorum, eorundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusq; uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis et dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cælorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrus ex stella genituræ domina, gentium quærit. Maternos uerò, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldaei autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, et Hebræorum multi, ex aliquo cælorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum demonem uocant: malum autem genium à sexta, quam malum demonem appellat, requirunt. Horum itaque cum laboriosa, et occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam

Nominis mutatio nonnunquam conducit.

Genij natura unde dinoscitur.

perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua etate nullis contagijs distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dicat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genij suadele sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius fidus inclinat.

Triplicem uniuscuiusq; hominis custoden esse, & à quibus singuli procedant. CAP. XXII.

22
22
Sacer dæmō. **T**riplicem unicuique homini dæmō bonus est proprius custos, unus quidem sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, non ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside Deo descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturam. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando, quamuis non semper enim aduertimus: sed quando purgati sumus atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loqui ur, suamq; nobis communicat uocem, antea silentio præsens, studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionem. Huius quoq; dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose collatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mirè nos ab eo iuuari, tum somnijs, tum signis, mala auertendo, bona anxius sospitando: quare concinentes Pythagorici Iouem precari consueverunt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonū id posset præstari monstraret. Dæmon autē genituræ, qui et genius dicitur, hic à mūdi dispositione siderūq; circuitibus qui in generatione uersantur descendit. hūc sunt qui opinātur animam iamiam in corpus descensuram, ex dæmonum choro custodē sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hunc ducē, quā uicissim

Genituræ
dæmon, ge-
nius.

uicissim etiam ab illo optari in tutelam. hic exequutor uitæ, atque custos, eam corpori conciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentem cœlestia deputarunt. Quicumque igitur geniū fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperantes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uerò professionis, hic datur à sideribus, quibus talis professio uel secta, quā Professionis
dæmon. homo aliquis professus fuerit, subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui alium & alium sibi in dies comparat professionis custodē, prout conscēdit de uirtute in uirtutē. Quando itaque professio eum natura nostra consentit, similis nobis atq; cū genio cōcors adest professionis dæmō, uitāq; magis efficitur trāquilla, felix atq; prospera: quādo uerò professionē genio subimus dissimilē uel cōtrariā, uita nobis redditur laboriosa, & discordantib. patronis perturba'ta. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua scientia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in alijs multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla scientia, nulla ars, nulla uirtus sit contemnenda, tamē ut prosperē uiuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuum bonum, & naturā tuam, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atque horum omnium distributor Deus, qui distribuit singulis ut uult, horū exordia sequaris, hæc profitearis: in ea uirtute uersare, ad quā te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iusticia & elementia, Isaac timore, Iacob robore, Mosem mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & uictoria, Solomonem scientia & preconio, Petrū fide, Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomā pru-

dentia,

dentia, Magdalenam contemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaq; in qua uirtute facilius te proficere senties, ad eius apicem conscendere cures, ut in uno præstes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum uales proficere ne contemnas: quod si concordies habueris naturæ & professionis custodes, geminum naturæ & professionis senties profectum & augmentum: si uerò dispares fuerint, sequere meliorem. nam melius aliquando fomentum percipies egregie professionis, quàm natiuitatis.

De lingua angelorum, eorumq; cùm inter se, tum nobiscum colloctionibus. CAP. XXIII.

Dubitare possemus, si angeli siue demones cum sine puri spiritus, sermone aliquo uocali aut lingua, cùm inter se, tum ad nos utantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar, & angelorum. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq; si aliquo idiomate utantur, ipsum esse Hebræum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq; de cælo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionem linguarum, in quo data est à Deo patre lex, & à Christo filio prædicatum Euangelium, & per Spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cū omnes linguæ passæ sint, & cōtinuò patiantur uarias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quod cum demones & intelligentiæ singule, singularum gentium cum quibus habitant, sermonem, exercent: scientib; tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquuntur. Quomodo aut angeli loquuntur, occultum nobis est, sicut & ipsi: nobis autē ut loquamur, lingua necessaria est cum cæteris instrumentis, quæ sunt fauces, palatū, labia, dentes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principium obtinent. Verum si quis procul alteri loquatur, uehementiori clamore indiget.

Angelorum
sermo quis.

Angelorum
sermo nobis
occultus.

diget: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset
 cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono
 sermo eius indigeret, sed sine strepitu audienti, uelut imago
 oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ,
 sic angeli, sic dæmones loquuntur: & quod homo facit sensi-
 bili uoce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptum, in his
 quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilem uo-
 cem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dæ-
 monem sensu quidem percepisse, sed non corporis huius, sed
 sensu ætherei corporis in hoc delitescētis: qua item ratione ab
 prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicenna il-
 lud instrumentum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotē-
 scere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente
 ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur.
 Sæpiissime tamen etiam sensibilem uocem emittunt, ut in ascē-
 sione Domini clamantes, Viri Galilæi, quid statis spectantes Act. 1.
 in cælum? Et in uetere lege cum multis patribus sensibili uo-
 ce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus.
 Verùm quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras in-
 uocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias, pe-
 nitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus ma-
 gna parte ubiq; & undiq; sensibile natura, ita quod absq; me-
 dio tangit, uidet, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec
 tamen ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed fortē
 ueluti spongiæ aquam, sic toto corpore suo sensibilia quæque
 hauriunt, aut alio modo nobis ignoto. neq; enim cuncta quæ
 uidemus animantia, sensorijs eisdem sunt communita. nam
 & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his
 concipi scimus, sed qua ratione,
 ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus, qui praelunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis. CAP. XXIIII.

Spirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorum, soli Deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorum nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atque admodum pauca nobis in Sacris literis expressa sunt. Verùm Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est; Adduxit Deus cuncta quæ fecerat ad Adam, ut nominaret illa, & quomodocunque uocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorum Meeubales, unà cum Magis esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere; sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutem diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est; quia uerò nequit ulla humana uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omninodamq; angelicæ essentiae uirtutem exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atque oblationes & sacrificia dijs deuota, efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomen & signaculum spiritus cuiusdam in hora Lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquam, mox pluuie & imbres oborti sunt. Vidi per eundem in scriptum alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, idq; coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, pro

Homo spiritibus nominibus imponere potest.

Vnde spiritibus nota imponantur.

so, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribiliâque tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignote lingue, nec alia quam officiorum illorū significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michael, Raphael, Haniel: quæ sonant, uisio Dei, uirtus Dei, fortitudo Dei, medicina Dei, gloria Dei. Simili modo in malorum demonum officijs leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsentium planetis atq; signis, Saturno, Zaphiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camael: Soli, Raphael: Veneri, Haniel: Mercurio, Michael: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstant ante faciem Dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe Lunæ est. Hi enim (ut dicunt secretiores theologi) omnia regunt iucissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsent, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius idcirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentijs, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamael: Soli, Michael: Veneri, Anacl: Mercurio, Raphael: Lunæ, Gabriel: & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni, post quam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturque deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cesarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus ex-

Abbas Tritemij tractatus.

Angeli duo-
decim signis
præsidentes

Apocal. 1.

Apocal. 21.

Angeli man-
sionū Lunæ.

Ventorum
quatuor an-
geli totidē.

Elementorū
angeli.

minauerit, magnam futurorum temporum cognitionem in-
de elicere potest. Ex signis uero duodecim præsunt Arie-
ti, Malchidael: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Can-
cro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ,
Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capri-
corno, Hanael: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De
istis spiritibus præsidentibus planetis et signis, meminit eti-
am Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquit,
Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni Dei sunt,
quos reperi præsidere etiam planetis. In calce autem uo-
luminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur
quod in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt
rursus uiginti octo angeli, qui dominantur in uiginti octo
mansionibus Lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Ge-
niel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiell, Dirachiel, Sehe-
liel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Ia-
zeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriell, Egibiel, Amu-
tiel, Kiriel, Bethnael, Geliel, Requiell, Abrinael, Aziel, Ta-
griell, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum
principes, qui præsæcti sunt super quatuor uentos, et super
quatuor partes mundi, quorum Michael præsæctus est su-
per uentum orientalem: Raphael, super occidentalem: Ga-
briel, super borealem: Nariel, qui ab alijs Vriel dicitur,
super Australem. Adsignantur etiam elementis: aeri, Che-
rub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iux-
ta Philonem, Nathaniel. Quisque autem horum spirituum
grandis princeps est, et habens potestatem multæ liberta-
tis in dominio suorum planetarum et signorum, et in eorū
temporibus, annis, mensibus, diebus et horis, et in suis
elementis, et partibus mundi, et uentis: et unusquisque
illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratio-
ne in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges poten-
tissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina ap-
pellantur

pellantur, Vrieus, rex Orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex Occidentis: Egyn, rex Septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samael, Azazel, Azrael, Mahazael: sub quibus plures alij dominantur principes legionum, & præsides: innumeri quoque priuatorum officiorum demones. Quinetiam Græcorum uetusti Theologi sex demones numerant, quos Telchines uocant: alij Alastores ap- Telchines pellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megaleus, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam demonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exactè noscere cupit, illa in Rabi Symonis Templorum uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminum, atque in tractatu de Magnitudine stature, & in tractatu Templorum Rabi Ismaelis, atque in omnibus ferè commentarijs libri Formationis de istis copiosè scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è Sacris scripturis eliciant, atque de septuaginta duobus angelis, qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

CAP. XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex Sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebræorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina Dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunque in Sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen ritè colligi potest: ubicunque uerò in Sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium, quod Cubala illi

illi nomini subiacet, perpende. Vbicunq; ergo de spiritus a-
licuius, boni uel mali ministerio uel opere Scriptura loquitur,
ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, ex-
trahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bono-
rum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec
albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus.
quod ex istis uersiculis ueluti exemplo elucescit:

Sint tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus Domini
 propellens eos.

Sint uiae illorum tenebrae & labricum, & angelus Domini
 persequens eos.

יהי כבוד לפני דוד ומאל אך יהיה

יהי דרכם אשר חלק לקות ומלאך יהיה דרכם

Psalmo tricesimo quinto apud Hebraeos, apud nos tricesimo
 quarto, è quibus angelorum illorum nomina extrahuntur;
 מִיֶּדְאֵל Midael, & מִיֶּרְאֵל Miracl, de ordine militantiū. Sic
 ex uersiculo, Constitues super eum impium, & Satan stet à de-
xtris eius. Psalmo centesimo nono apud Hebraeos, apud Lati-
 nos autem centesimo octauo,

הפךד עליו דשע ושחן יאמר אל מיגו

VB. nomen cacademonis Schihi שִׁיחִי, quod demonem machi-
 natorem designat. Est certus textus in Exodo, tribus uersi-
 culis contentus, quorum quilibet septuaginta duobus scribitur
 literis, incipientes: primus וַאִיִּסָּא Vaisa; secundus, וַאִיאֹו
 וַאִיֹּוֹ: tertius, וַאִיֹּוֹ: qui unam in lineam extensi, uide-
 licet primus & tertius à sinistra in dextram, medius uerò con-
 uerso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistram, tunc
 singulae tres literae sibi subalternatae constituunt unum no-
 men, quae sunt septuaginta duo nomina, quae Hebraei Schem-
 hamphoras uocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum
 אֱלֹהִים, uel יְהוָה, producant septuaginta duo angelorum no-
 mina trisyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen Dei,
 sicut scriptum est: Angelus meus praecedet te, obserues eum.

illu	כ	י	ט	ה	ו	ז	ח	ט	א	ב	ג
licui	מ	נ	י	ט	ה	ו	ז	ח	ט	א	ב
exce	ו	ל	ט	י	ט	ה	ו	ז	ח	ט	א
trahi	ט	ו	ל	ט	י	ט	ה	ו	ז	ח	ט
rum	ע	ט	מ	ל	ט	י	ט	ה	ו	ז	ח
albo	ז	ע	ט	מ	ל	ט	י	ט	ה	ו	ז
quod	ז	ע	ט	מ	ל	ט	י	ט	ה	ו	ז
Sint	ק	ז	ט	מ	ו	ל	ט	י	ט	ה	ו
p	ק	ז	ט	מ	ו	ל	ט	י	ט	ה	ו
Sint	ק	ז	ט	מ	ו	ל	ט	י	ט	ה	ו
p	ש	ו	ק	ז	ט	מ	ו	ל	ט	י	ט
	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט	י
Psalmi	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
quar	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
ראל	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
ex m	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
xtris	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
nos a	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
nomi	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
nato	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
culis	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
literi	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
כא	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
licet	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
uerse	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
singu	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
men	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
hamt	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
El	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
mina	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
sicut	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט
	ז	ה	ט	י	ק	ז	ע	ט	ו	ל	ט

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

[illegible]

Præcedens & sequentes Tabulae pertinent ad pag.
381, & non ad pag. 427. signature A.

למי	כז	וס	טע	הפ	זי
מז	לס	בע	יפ	טז	הק
וס	מע	לפ	בז	יק	טר
סע	זפ	מיז	לק	בר	יש
עפ	סז	זק	מז	לש	כה
פז	עק	סר	זש	מה	לב
צק	פר	עש	סת	זב	מיג
קר	צש	פה	עב	סג	זר
רש	קת	צב	פג	ער	סה
שת	רב	קג	צו	פה	עו
חב	שג	רד	קה	צו	פז
בג	תר	שה	רו	קז	צה
גד	כה	תו	שז	רח	קט
רה	גו	כז	תח	שט	רי
הו	רז	גה	בט	תי	שב
וז	חה	דט	גי	בב	הל
זח	וט	חי	רב	גל	כמו
חט	זי	וב	הל	דמו	גו
טי	חב	זל	רמו	הז	רס
יב	טל	חמו	זו	וס	הע
בל	ימו	טו	חס	זע	ופ
שת	קר	פז	סע	מיג	כל

CITVR RATIONALIS.

אב	גה	דש	הז	וק
אג	הב	הה	וש	וד
אז	הג	וב	זה	חש
אה	וז	וג	חב	טה
אז	זה	חז	טז	יב
אז	הז	טה	יז	כג
אב	טז	יז	כה	לד
אט	יה	כז	לו	מה
אי	כט	לה	מז	וז
אב	לי	מט	נח	סז
אל	מב	ני	סט	עה
אמ	ול	סב	עי	פט
אז	סמ	על	פב	צי
אס	עז	פמ	צל	קב
אע	פס	צז	קמ	דל
אפ	צע	קס	דז	שמ
אז	קפ	דע	שס	הז
אק	דז	שפ	הע	בס
אי	שק	הז	כפ	גע
אש	הז	בק	גז	דפ
אה	כש	גז	דק	הז
אב	גז	הז	זה	טיז

Hæ octo tabulæ referuntur ad finem capitis uicesimi quinti,
libri tertij, pagina 427.

n 4

Vehniab	Leuiab	Aniel	Mehabiah
Ieliel	Pahabiah	Haamiab	Posel
Sitael	Nelchael	Rehuel	Nemamiah
Elemiab	Ietael	Ietaxel	Ietalel
Mahabiah	Melabel	Hahabel	Harabel
Lelabel	Hahmah	Michael	Mixrael
Achabiah	Nithabiah	Vomabiah	Vmabel
Cabthel	Huabiah	Ielabiah	Iahiel
Haxel	Ierathel	Seabiah	Annael
Aladiab	Seeliah	Ariel	Mehekiel
Laniab	Reyel	Asabiah	Damabiah
Hahabiah	Omael	Michael	Mentel
Iexael	Lecabel	Vehuel	Erael
Mebabel	Vasariab	Daniel	Habiniah
Harsel	Iehusab	Hahabiah	Roehel
Hakamiah	Lelabiah	Imamiah	Iabamiah
Leuiab	Chanakiah	Nanael	Flaxael
Cael	Manadel	Nithael	Mamiah

ALIA TAB. ZIRUPH. QVAE DICITVR RATIONALIS.

למ	כז	יס	טע	הם	זי	וק	הד	דש	גה	אז
מז	לס	בע	יפ	טז	חק	וד	רש	הה	הב	אז
וס	מע	לפ	כז	יק	טר	חש	זה	וב	הג	אז
סע	זפ	מז	לק	כז	יש	טה	הב	זג	וי	אז
עפ	סז	וק	מר	לש	כה	יב	טו	הז	זה	אז
פז	עק	סר	וש	מה	לב	כג	יד	טה	הז	אז
זק	פר	עש	סה	זב	מג	לז	כה	יז	טז	אז
קר	זש	פה	עב	סג	נז	מה	לו	כז	יה	אז
רש	קח	צב	פג	ער	סה	זז	מז	לה	נט	אז
שת	רב	קג	צד	פה	עז	סז	נח	מט	לי	אז
תב	שג	רד	קה	צו	פז	עח	סט	ני	מב	אז
כג	הז	שה	רו	קז	צה	פט	עי	סכ	נל	אז
גד	כה	הז	שו	רח	קט	צז	פב	על	סמ	אז
רה	גז	כז	הח	שט	רי	קב	צל	פמ	עו	אז
הז	רז	גה	בט	תי	שב	דל	קמ	צז	פס	אז
וז	הח	דט	גי	כב	חל	שמ	דז	קס	צע	אז
זח	וט	הי	דב	גל	במ	הז	שס	דע	קפ	אז
חט	זי	וב	הל	דמ	גז	בס	הע	שפ	דז	אז
טי	חב	זל	ומ	הז	רס	גע	בפ	תז	שק	אז
יב	טל	חמ	זז	וס	הע	דפ	גצ	בק	תז	אז
בל	ימ	טז	חס	זע	רפ	הצ	דק	גד	כש	אז
שת	קר	כז	סע	מז	כל	טי	וז	הז	גז	אז

UMERALIVM.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

1	2	3	4	5
10	20	30	40	50
100	200	300	400	500
1000	2000	3000	4000	5000
10000	20000	30000	40000	50000

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

ABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z
D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C
E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D
F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E
G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F
H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G
I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H
K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I
L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K
M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L
N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M
O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N
P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O
Q	R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P
R	S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q
S	T	V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R
V	X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
X	Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V
Y	Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X
Z	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y
C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	V	X	Y	Z

¶ 3

TABVLA TRANSPOSITIONVM NYMERALIVM

z	n	r	e	r	e	d	r
z	n	r	e	r	e	d	r
n	r	e	r	e	d	r	
r	e	r	e	d	r		
e	r	e	d	r			
r	e	d	r				
e	d	r					
d	r						
r							
e							
d							

r	e	r	e	d	r		
e	r	e	d	r			
r	e	d	r				
e	d	r					
r	e	d	r				
e	d	r					
d	r						
r							
e							
d							

r	e	r	e	d	r		
e	r	e	d	r			
r	e	d	r				
e	d	r					
r	e	d	r				
e	d	r					
d	r						
r							
e							
d							

¶ 4

z	n	r	e	r	e	d	r
n	r	e	r	e	d	r	
r	e	r	e	d	r		
e	r	e	d	r			
r	e	d	r				
e	d	r					
d	r						
r							
e							
d							

r	e	r	e	d	r		
e	r	e	d	r			
r	e	d	r				
e	d	r					
r	e	d	r				
e	d	r					
d	r						
r							
e							
d							

10	z	100	z	1000	z
10	n	100	n	1000	n
10	r	100	r	1000	r
10	e	100	e	1000	e
5	r	50	r	500	r
5	e	50	e	500	e

est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui president septua-
ginta duobus quinarijs coelestibus, totidemq; nationibus et
 linguis, et humani corporis artibus, cooperanturq; septua-
 ginta duobus synagoga senioribus, totidemq; Christi discipu-
 lis: et nomina eorum secundum extractionem quam faciunt
Cabalista, patent in hac sequenti tabella, secundum unum mo-
 dum quem diximus. Sunt autem et alij plures modi ex eis-
 de uersiculis fabricandi Schemhamphoras, ut cum omnes tres re-
 cto ordine sibi subalternatim a dextra in sinistram scribun-
 tur, praeter illos qui per tabulas Ziruph, et tabulas commu-
 tationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem
 fecimus. Et quoniam haec tabulae omnibus tum diuinis, tum
 angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capiti
 subiungemus. ✱

De inueniendis nominibus spirituum & genio-
 rum a dispositione corporum coelestium.

CAP. XXVI.

TRadiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomen spi-
ritus ad quemcunque desideratum effectum, ex caeli di-
 spositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua coe-
 lesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quo-
 uis opere, sub certa constellatione peragendo, spiritum illius
 operis rectorem inuenire si uelis: Erecta figura projice
litteras suo numero et ordine a gradu ascendenti, secundum
 successionem signorum per singulos gradus complendo totum
 coeli circulum: tunc literis illis quae ceciderint in loca stella-
rum, quarum praesidio uteris, iuxta earundem stellarum nu-
 merum atque fortitudines in numerum et ordinem extra no-
 tatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si uero ab initio
 gradus occidentis contra signorum progressum sic feceris, spi-
 ritus resultans erit de genere malorum. Eo artificio nonnulli He-
 braeorum et Chaldaeorum magistri, naturam et nomen genij cu-
 iusq;

usque hominis perquirendum docent, ut uidelicet cognitio gra-
du ascendentis alicuius natiuitatis, coequatisq; ceteris coeli
 cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus
 plures habuerit dignitates, quem Arabes Almutez uocant, i-
 pse prior notetur inter ceteros: & iuxta eum secundo loco,
 qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus, & ita per or-
 dinem reliquos eorum, qui aliquam in praedictis cardinibus
 obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias uerum eorum
 locū & gradum in coelo, incipiēsq; à gradu ascendēis per sin-
 gulos gradus secundum ordinem signorum propijcere uiginti
 duas Hebraeorum literas: tunc quae literae ceciderint in prae-
 dictarum stellarum loca, notatae & dispositae iuxta ordinem
 superius in stellis inuentum, & ritē secundum Hebraica lin-
 guae rationem combinatae, genij nomen constituunt, cui iuxta
 morem, aliquod diuinæ omnipotentiae monosyllabum nomē,
 puta El uel Iah subiungitur. Quod si proiectio literarū fiat
 ab angulo occidentis, & contra successionem signorum, &
 literae, quae ceciderint in Nadir (hoc est, punctum oppositum)
 supradictarum stellarū, quo diximus ordine cōiungantur, no-
 men cōstituent genij mali. Verū Chaldaei alia uia proce-
 dunt. non enim accipiunt Almutez cardinum, sed Almutez
 undecimae domus, faciuntq; per omnia, ut dictum est. Malum
 autem genium requirunt ab Almutez anguli duodecimae do-
 mus, quam malum dæmonem uocant, proijcientes à gradu
 occidentis contra signorum progressum. Sunt etiam Arabes
 plerique, & nonnulli Hebraei, qui ex quinque hylegiorum
 locis nomen genij requirunt, & facientes projectionem sem-
 per ab initio Arietis, & literis inuentis iuxta hylegiorum or-
 dinem apud Astrologos cognitum in ordinem redactis, con-
 iunctisq; nomen constituunt genij boni: mali autem genij no-
 men eliciunt ex locis hylegijs oppositis, facta projectione ab
 ultimo gradu Piscium, contra signorum ordinem. Alij uerò
non loca hylegiorum, sed loca Almutez super quinque hylegijs
 accipi-

accipiunt, facientes projectionem ab horoscopo, sicut in pr^oporibus dictum est. Atque hæc nomina ita secundum proportionatos numeros sideres calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principiis necesse est confiteri plus posse in opere magico, quàm nomina significatiua, dum attonitus in illorum enigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinum aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet non intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cū spiritali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

Est adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatorium uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in columna literaria descendenti, accipiendo illas literas, quas in angulis communibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinem redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellæ uel signi, sub quib. fueris ingressus: quòd si fueris ingressus in columna ascendente, sumendo angulos cōmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomen constituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue coelo ministrantium, tam bonorum quàm malorum, quæ secundum hunc modum in nouē nomina totidē ordinū multiplicare potes, quatenus ingrediendo cum uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodem elicere potes tam boni quàm mali. Principiū tamen huius calculationis dependet ex nominibus Dei: omnis enim uox uirtutem habet in magia, in quantum à Dei uoce dependet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicum nomē procedere debere ab aliquo nomine Dei primario: ideoq; angeli dicuntur ferre nomen Dei, iuxta illud quod scriptum est, Quia est nomē meum in illo. Itaq; ut bonorum angelorū nomina à malorum

malorum nominibus discernantur, solet illis sepe aliquid diuine omnipotentiae nomen subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod, & cū illo simul pronuciari: & quoniam Iah nomen est beneficentiae, & Iod nomen deitatis, ideo haec duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: nomen uero El, quod uim & uirtutem importat, ideo non modò bonis, sed quādoq; etiam malis spiritibus adiicitur. neq; enim etiam mali spiritus absq; Dei uirtute, aut subsistere, aut aliquid agere possunt. Ceterum sciendum est, quoniā sumēdi sunt anguli communes eiusdem stellae atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodū sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo praecedenti dictū est, quae ex coeli dispositionibus iuxta diuersarum stellarū harmoniā componuntur. cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella uel signo literae ingredientis. Sunt praeterea qui istas tabulas adeò extendunt, ut arbitrentur etiam si cum nomine stellae, uel officij, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, demon eliciatur & bonus & malus ad illud officium uel effectum deseruiens. Simili ratione cum nomine proprio personae cuiusuis ingredientis, geniorum nomina sese extrahere posse confidunt, sub illa stella quae tali personae uidebitur praesse, prout ex Physiognomia, uel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint illum esse uel Martium, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius stellae natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam uel modicā uim habeant: tamē huiusmodi extracta nomina et ab illis deriuata, maximae sunt efficaciae, quemadmodum radij solares in speculo cauo collectae, fortissimè quidem urunt, sole tamen ipso uix modicè calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorum, & duodenariorū. De hoc calculatorio artificio scripsit quondā Alphōsus Cyprius, & nescio quis alius illud etiam

INGRESSVS MALORVM.

[illegible]

三

七

Latinis characteribus accommodavit: uerum quoniam uniuscuiusque linguae literae, quod in primo libro ostendimus, suo numero, ordine, & figura coelestem, diuinamque originem habent, facile concessero, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modo per Hebraeas literas, sed etiam per Chaldaicas, Arabicas, Aegyptias, Graecas, Latinas, & quascunque alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationem praesidentium rite fabricatis. Sed hic à plerisque obijcitur, euenire in his tabulis plures diuersae naturae & fortunae homines, non raro ob nominis identitatem eundem, eiusdemue nominis genium sortiri. Sciendum igitur est, non absurdum putari, eundem daemone à pluribus animabus posse secerni, eandemque pluribus posse praesse. Præterea sicut diuersi homines eodem saepe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum & naturarum spiritus possunt uno nomine, ac uno eodemque signaculo siue characterē notari, respectu tamen diuerso. nam sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet: sic eadem nomina, eademque signacula, nunc alicui malorum demonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini equiparantur. Denique ipsa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentiis separatis, facit ut nunc illum, nunc alium spiritum, licet sub eodem nomine inuocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulae calculationis nominum spirituum bonorum & malorum, sub septem planetarum praesidio, atque sub duodecim signorum ordine militantium.

Tabulae quae hic inseruntur, hac nota signatae sunt. * *

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus præficiuntur. CAP. XXVIII.

Planetarum
spiritus.

Signorum
spiritus.

Nuenio adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsent, illis impositum, tanquam mutato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus, similibus uel rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nūcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semiel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurij, Cochabiah uel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanael. Simili ratione etiā nuncupant spiritus qui præsent signis, ab ipsis uidelicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartaniel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Ioui, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunael uel Lunaiah. Quia uerò (quod etiā suprā diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali unionem querunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in Sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorū qui singulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut inmedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter demonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturq; cum eisdem, siue hominū illorū animas, siue illorū genios bonos malos uel significari putabimus. Sic legimus apud Esdrā nomen archægeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab Vria propheta quē occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarū & angelorū pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo per to-

per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicitur quasi leo Dei: nonnunquam & cacodæmonis nomē est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in Sacris li- teris comperimus a pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen cacodæmonis est, eratq; olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitauerunt gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorum: Raphaim, uallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonū nomina sunt, ut Remma simulacrum idoli Damasceni: Chamos, idolum Moab: Melchim, idolum Ammonitarū: Bel, idolum Babyloniorum: Adrameleh, idolum Assyriorum: Dagon, idolum Allophylorum. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septem simulacra aurea, quas uocabant sanctas nymphas, quæ inuocate, ostenderunt Amorrhæis per singulas horas opera eorū, & nomina eorū, nomina mulierum, quæ fuerunt uxores septē uirorum peccatorum, qui eas consecrauerunt post diluuiū, uidelicet Chanaam, Phut, Selath, Nēbroth, Abirion, Elath, Desuat: erantq; illis superpositi lapides preciosi sculpti & consecrati, quorū in uno uirtus erat, ut cæcis lumē restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacriati erāt cum lapidibus, qui similiter non poterāt igne cōburi, nec intidi ferro, nec aqua deleri, quousque auferret eos angelus Domini, & sepeliret in profundo maris. Iam uerò etiā scimus quia Nembroth Chodorlaomor, Balah, Amalech, regum nomina sunt in cacodæmonum ordinem ascita. Similiter gigantes cum dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim עֲנָקִים dicuntur, quia non participauerūt cum imagine Dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus, sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudum & peccatorū: ideoq; non numerantur de specie hominum (ut ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquā quod habet figurā

Septē peccatores.

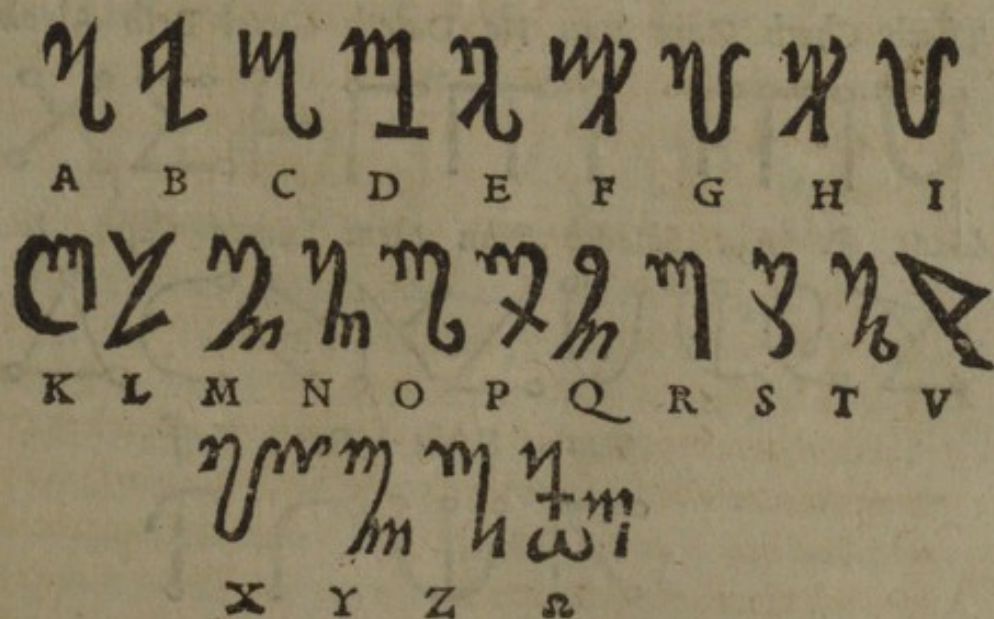
humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserunt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorū, Adam genuisse Tochoth אֲדָמָה, hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis Domini, genuit Seth ad imaginem & similitudinem suam: hoc est, qui ad imaginem Dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, nō numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorum sententia, prauas animas in naturam demonum conuerti, ac perniciosas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi uerbū de Iuda Iscariothe, inquentis: Nonne duodecim uos elegi, & unus uestrum diabolus est? Quos ideo demones aduenticios nuncupant, quia ex humanis animis inter demones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & demonum eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios uocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam uerò etiam & Behemoth, & Leuiathan, beluas & demones significant. His itaq; exemplis, cum bonorum, tum malorum demonum nomina, curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum.

C A P. XXIX.

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendum est. Sunt autem characteres nihil aliud quam ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorum & spirituum nomina à prophanorū usu lectioneq; custodientes: quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabant, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabatur, sacra deorum mysteria his characteribus cōmittere, quib. prophana & turpia quæq; apud cōmunem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, ueteres Deum & diuinas uirtutes celare uolentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria

steria tradidisse, & symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lune, spei & fortunæ dedicarunt circulum, cœlo: circuli autem partes, lune: pyramides & obeliscos, igni atq; dijs olympijs: cylindrum, soli & terræ: penem, generationi atq; Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habent, præter arbitrium & auctoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenierunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum Alphabetum relata:

390 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
 Alius characterizandi modus, à Cabalisticis
 traditus. C A P. X X X.

A Pud Hebraeos plures characterum inuenio modos, quo-
 rum unus est antiquissimus, scriptura uidelicet anti-
 qua, qua usi sunt Moyses & Prophetæ, cuius forma ne-
 mini temerè reuelanda est. nam quibus hodie utuntur literis,
 ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam
 uocant coelestem, quia inter sidera collocatam & figuratam
 ostendunt, non secus atque ceteri Astrologi signorum imagi-
 nes è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant
 scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum, siue
 regalem. Et est alia, quam uocant Transitus fluuij. Et horum
 omnium characteres & figuræ tales sunt:

Scriptura coelestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

U T T I T T T H Z X

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Y P U U N M S C A

Tau Schin Res Kuff

T W T T

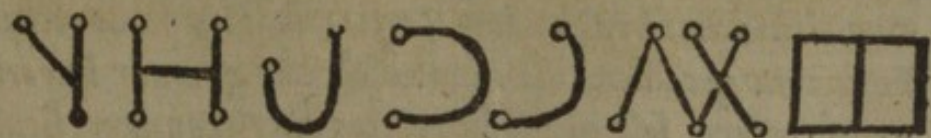
Scriptura Malachim.

Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

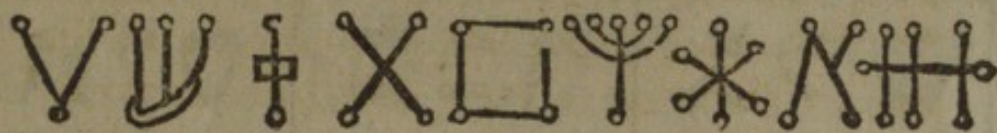
V A N T U U H

Cheth

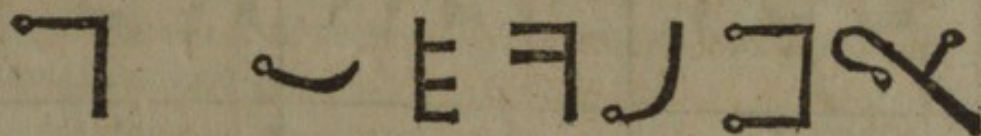
Nun Mem Lamed Caph lod Theth Cheth

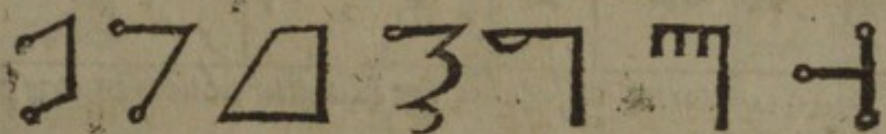
Res Kuff Zade Pe Aim Samech Samech Schin Tata

Scriptura Transitus fluuij.

Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Samech Nun Mem Lamed Caph lod Theth

Tau Schin Res Kuff Zade Pe Aim

Est adhuc ali⁹ modus apud Cabalistas, olim magna ueneratiō e habitus, sed hodie tā cōmunis effectus, ut ferè inter prophana locū sortitus sit. Est aut talis: Diuidātur uiginti septē Hebræorū characteres in tres classes, quarū quælibet nouē cōtineat literas: Prima scilicet, אבגדהוזחטיךקטלפצקכמנ which are signacula numero rū simpliciū, rerūq; intellectualiū, in nouē angelorū ordines distributorū: secūda tenet יבגדכמנפצקכמנ signacula denariorū, rerūq; coelestiū, in nouē orbib. cœlorū; tertia uerò tenet quatuor reliquas literas, cū quinq; finalib. p ordinē, scilicet, וזחטיךקטלפצקכמנ signacula cētenariorū, rerūq; inferiorū, uidelicet quatuor elemētorū simpliciū, et quinq; generū cōpositorū pfectorū. Has tres classes subinde in nouē cameras distribuūt, quarū

prima est triū unitatū, uidelicet intellectualis, cœlestis, & elemental̃s. Secunda est dyadum. Tertia triadū: & sic de reliquis. Formanturq; camerae illæ ex intersectione quatuor linearum parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

ש ל ז	ב ב ר	א י ה
ו ס מ	ה ג ד	ז ט ת
פ צ ק	ח פ ת	צ ע י

Qua in partes dissecata, egrediuntur nouem figurae particulares, scilicet:

ל ו ך ם כ ך ח ך

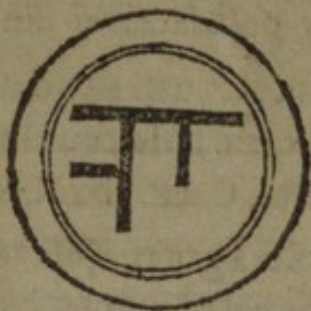
Quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium per supra scriptum notariacō: qui si unius puncti est, primum illius camerae literam indicat: si duplicis, secundam: si triplicis, tertiam literam refert: ut, si characterem Michael מִיכָאֵל formare uelis, is egredietur talis, quinque figuris ex-
te isus, scilicet:

ך ך ך ך ך

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

ך ך ך

Quæ deinceps cōtrahuntur in unā, puncta tamen notaria-
con solent omitti. euadit itaq; character Michaelis talis :

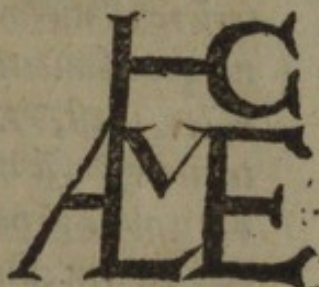
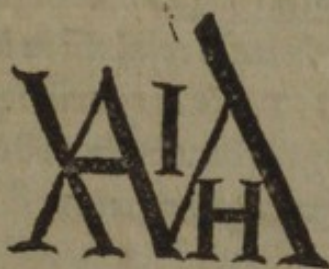

Est adhuc alius characterū modus, omnibus ferè literis &
linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum
colligantiā: ut si detur nomen angeli Michael, characteres eius
formabuntur tales

Hebraicè

Græcè

Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptu-
ra aliqua quæ tã promptè atq; eleganter sibi cōnectatur, sicut
Arabica. Scire aut oportet q; angelici spiritus, cū sint puri in-
tellectus, & omnino incorporei, signaculis et characterib. figu-
risq; pingibilib. alijs ue humanis nutib. nō cōpellūtur, sed nos
eorū essentiā qualitātēq; ignorātes, ab illorū nominibus, siue
operibus, siue aliter pro nostris affectib. characteres illis, figu-
rasq; & signacula deuouemus & cōsecramus, nō quib. illos ad
nos ullo modo cōpellere possimus, sed quib. nos ad illos adsur-
gimus, quatenus p̄ eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles,
primo sensus nostros tã intimos q̄ extimos in illos cōferimus,
deinde rationis nostræ admiratione quadā in ipsorum reli-
giosam inducimur uenerationē, atq; exinde tota mēte in exta-

ticā rapimur ad orationē, ubi tūc fide mirifica, spē infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominib. characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutē.

Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt. CAP. XXXI.

Est aliud characterū genus, sola reuelatione acceptū, q nulla aliaratiōe potest indagari: quorū characterū uirtus est ex ipso numine reuelāte, cuius sunt latētia quædā signacula, diuinitatis alicuius harmoniā spirātia, uel sunt ueluti foedera quædā seu pacta initi foederis inter nos & illos, eius generis sunt signaculū Cōstātino ostēsum, q crucē pleriq; appellabāt, Latinis literis inscriptū, IN HOC VINCE. & alterū reuelatū Antiocho cognomine Soteris, in figura pētagoni, quod sanitatē edicit. nā resolutū in literas, edicit uocabulū υγιαια, id est, SANITAS: in quorū signorū fiducia & uirtute, uterq; regū insignē cōtra hostes uictoriā reportauit. Sic Iudas q ob eā rē postea cognominatus est Machabeus, cū Iudeis pugnaturus cōtra Antiochū Eupatorē, nobile illud signaculū מַכַּבִּי ab angelo accepit, in cuius uirtute primū quatuordecim milia cū ingēti numero elephātorū, deinde iterū triginta quinque milia hostiū strauerūt. est enim hoc signaculū nominis quadriliteri representatiuū, atq; nominis septuaginta duarū litterarum per æqualitatem numeri memorabile symbolum: & expositio illius est מַכַּבִּי בְּיָהוּדָה בְּאֵלִים יְהוּדָה. id est, quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales:

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens: Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur, significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæc q; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi cōstituēda essent, præcepisse: & quod circumdanda absynthio: quod pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, totq; mures, quot eius essent formæ, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fierent, per somnium appareret, responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiiciemus. ita enim ait:

Hecates si-
mulacrum, &
quo pacto sa-
era illi facien-
da.

Quale mihi facias simulacrum, aduerte, docebo:
Syluestri cape nata loco, atq; absynthia circum
Ponito: tum totum celato, & pingito mures,
Qui soleant habitare domos; pulcherrima sunt
Hæc ornamenta, atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumq; crurorem
Conterito pariter murum: sacra desuper inde
Verba cane: & tot uero adhibe, muresq; repone,
Quot mihi tu esse uides formas: tum sumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato: piæq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota: hæc si facies, per somnum meq; uidebis.

Oraculū He-
cates.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, demoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse, hominibus persuadebant. Hinc docent Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros demones inuocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; cōuenit, ex gratijs, oblationibus, donis, sacrificijs, uerbis, characteribus, eorū conditioni congruis, & quàm similimis, alias ipsam numinum siue demonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquam adsequere.

adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis coniuincantur. CAP. XXXII.

Dæmones
obtestari
quomodo
oporteat.

Efficacia religionis præsentia demonum sortitur effectum. neque enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuius efficaciae, nisi illic bonorum aliquis demonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, etsi à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed dūtaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta concepticia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica, & sinistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formā commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atque hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnunquam humanis usibus sese accommodabant: non quòd necessitate quadam compulsi, sed sponte & consuetudine quadam, ac inuocantium precibus uicti, facilius accedunt. unde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adstantiæ
dæmonum
ratio.

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quòd ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutemque suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticinijs, somnijs, miraculis, prodigijs, diuinationibus, augurijs adiuuantes, operantesque, & agentes in nostras animas, tanquam sibi consortes imagines,

imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; simillimas efficiendo usq; adeò, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm coelestes soleant demones. Mali uerò demones à nobis conuincuntur auxilio bonorum, præsertim quādo obtestator erga Deum sanctimonia pollet, uerbaq; sacra, sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturaliū uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi: Quæ quidem coniuratione s; siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni demones: unde etiā sæpe prophani homines sacris eiusmodi cōiurationibus, malos demones cōstringunt uel abijciunt, talia non ferētes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij nō sunt, dicit: Quòd demones adiurati per Deum uerū, nobis statim cedūt & fatentur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescent, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspi-
rat. Et Athanasius in libro de Varijs questionib. ait, non existere uerbum terribilius, atq; magis disperdens potestatem demonū, quàm initium sexagesimi septimi Psalmi, Exurgat Deus, & dissipētur inimici eius. quàm primū enim uerbo dicto, mox ululans euanesceat, & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsū ait, nominis IESV nuncupationem spectatū per sepe, cum ex hominū animis, tum corporibus innumeros demones eiecisse, & in ijs uim maximam exercuisse, è quibus demones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumelijs malos demones, præsertim minores, ut lamias, incubas, & eiusmodi, uel astringimus, uel repellimus: quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquitente:

— Iam uos ego nomine uero

Eliciam, Stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos,
Expellam tumultis, abigam uos omnibus urnis.

Teq; deis, ad quos alio procedere uultu
 Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
 Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socij eius
 lucente clara luna noctu iter facerent, lamiae phantasma illis
 occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram sese conuertere,
 quandoque oculis repentè euanescere. Apollonius autem
 quid nam esset quàm primum agnoscens, grauib; contume-
 liosisq; uerbis illud increpans, socios ut idem facerent horta-
 batur: id enim contra eiusmodi inuasionem optimum sciebat
 esse medicamentum. Eius dictis cum socij paruissent, stridens
 phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim for-
 midolosum est hoc demonum genus, ut etiam ficto terrore, ac
 falsis, impossibilibusq; minis moueantur, & contremiscant, &
 compellantur. Vnde Chæremôn sacer scriba, hæc illa dicit esse,
 quibus maximè demones cogantur. Est præterea, quemad-
 modum superius dictum est, quoddam demonum genus, haud
 adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passio-
 nib; afficiatur humanis, atq; horum plures hominum conuer-
 satione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulie-
 res deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domes-
 ticorū uel syluestrium consortio letantur: alij syluas & ne-
 mora incolunt: alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni
 & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina:
 Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedæ, prata:
 Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri
 & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eadem, sicut
 Napetæ & Agapetæ, floribus: Dodonæ, glandibus: Paleæ &
 Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaque quicumque inuocare uo-
 luerit, in locis ubi morantur id facile potest, alliciendo eos re-
 dolentibus fumigijs, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis
 instrumentis, quæ ex certorum animalium intestinis, lignisq;
 appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiam cantionibus, car-
 minibus;

minibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes autem animos, & audaces, à timore alienos, fugiunt, atq; contremiscunt: bonis & mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis Ex hominibus sunt etiam lemures, & lares, & laræ, & reliquæ mortuorum lares, lemures, & larum fiunt. funt. tumbæ & terriculamēta. Hinc Plotinus ait, Animas hominū nonnunquam demones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos demones uocant: lemures autem & laruas fieri, si malè meruerint, illosq; esse noxios demones, ex hominibus factos, quos Græci idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autem uocari, quando incertum est, bene an malè meriti sint. Apparitionum illarum plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoque apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendicæ senis, pestilitatis esse causam, qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicumque in malis demonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui uerò mūdialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur, ad gehennam.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus,
& exterminijs. CAP. XXXIII.

Vincula aut, quib. alligatur spiritus, obtestaturq; uel exterminatur, triplicia sunt: quædā eorū enim sumuntur ex mūdo elementalī, ut puta quando adiuramus spiritū aliquem,

aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem, & huiusmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus, & benedictionibus, & consecrationibus sæpe inferuntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo, Laudate Dominum de coelis: & in consecratione & benedictione cerei paschalis. Hoc siquidẽ uinculũ operatur in spiritus uirtute apprehensua, sub ratione nature præsent, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodũ huiusmodi res etiam inter se sibi mutuo amoris uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundũ uinculum sumitur ex mundo coelesti, quando uidelicet adiuramus per coelũ, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiã, claritatẽ, nobilitatem, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculũ operatur in spiritus per modũ cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiam nonnihil imperij, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinib. sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mũdo intellectuati atq; diuino, quod religione perficitur: ut puta cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculũ omnium supremũ est, & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quod sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animam particulares animæ: ita primò inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes, quæ regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiã, quoniam per hæc uincula non solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ: ut tẽpestates, incendia, diluuiã, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq; adsumendo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis.

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hæc uincula ligantur.

nis: ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & coele-
stia, commemorando ex mysterijs, & religione maledictione
serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deser-
to, adsumendo præterea uersiculum illum nonagesimi noni
Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculca-
bis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum Superstitio
 pollet, per translatione alicuius ritus sacramentalis ad id quod quantum uis
 ligare aut impedire intendimus: utputa excommunicationis, leat.
 sepulturæ, uel exequiarum, ad exterminandos morbos uel ser-
 pentes, mures uel uermiculos; quod in pluribus locis sic factum
 legimus, & adhuc fieri consuevit.

De ordine animastico, atq; heroibus.

CAP. XXXIIII.

Post beatorum spirituum choros, proximus est ordo ani-
 masticus, quem Hebræorum theologi issim uocant, hoc
 est uiros fortes & robustos gentium magi, heroas nuncupāt,
 & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non cōtem-
 nendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem
 cœlo digni non censeantur, nec terreni tamen putentur
 propter gratiæ uenerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hip-
 po, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanū ge-
 nus beneficijs, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mor-
 talem hominem, in deorum beatorum choros translate sunt,
 eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus & beneficijs morta-
 libus perpetuò prouidentes: aut quia arcano superum semine
 procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominib.
 commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturā
 sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem
 sequitur etiam Lactantius. Et sunt adhuc hodie qui commer-
 cium, & coniugalem commixtionem habeant cū dæmonibus:
 & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannum uatem
fuisse filium dæmonis, & uirgine natum. Sed & Platonem sa-
 pientiæ principem opinati sunt de uirginis partu, Apollinis
 C phan-

phantasmate oppressæ, natum. Et traditum est historijs, quasdã Gothorum (quas Alumnas uocant) et specie et ingenio spectabiles foeminas, olim Filimiri, siue (ut alij aiunt) Idanthresi Gothorũ regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis et Satyris compressas, primos Hunos progenuisse. Quinctiã autem Psello, demones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorum demonũq; potentia est, habent sibi sua distributa et officia et præsidia: quocirca illis non secus atq; dijs ipsis templa, et simulacra, et aræ, et sacrificia, et uota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas, magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanci nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: et plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus, cum poetas, tum historicos, et philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uerò sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina: dominatur uerò omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestantur theologi) anima Meschiæ, ipse est IESVS CHRISTVS, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa sue gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, et singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uarijs precibus, et inuocationibus implorati, iuxta multifor- mem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissimè impartiuntur, multo quidem promptius, multo etiam abundantius quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiore, atq; naturæ nostræ cognatiores: ut qui ipsi olim et homines fuere, humanosq; affectus infirmitatesq; perpessi sunt, eorum nomina, et gradus, et officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè nu-
mero,

mero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait Euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia; iudicantes duodecim tribus Israel: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas coelestis ciuitatis, qui praesunt duodecim signis, et signati in duodecim lapidibus preciosis, et distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt haec: Primus שמעון הכבדי Symehon Hacaphi, hic est Petrus: Secundus אלכסנדר Alexi, quem uocamus Andream: Tertius יעקב labacabah, hic est Iacobus maior: Quartus פיליפוס Polippos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברביה Barachiah, hic est Bartholomaeus: Sextus יוחנן Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est תאומי Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מדין Medon, pro quo dicimus Matthaeum: Nonus est יעקב labacoh, hic est Iacobus minor: Decimus חתופא Catepha, hic est Thadaeus: Undecimus שמאם Samam, qui est Symon Chananeus: Duodecimus מתתיה Matattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuagintaduo Christi discipuli, qui et ipsi praesunt totidem coelestium quinaris, et tribubus, et populis, et nationibus, et linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui et ipsi diuersa officia, et loca, et nationes, et populos in sua praesidia tutelamque recepere, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palam uidemus atque confitemur.

De dijs mortalibus atque terrenis.

CAP. XXXV.

Post istos proximi sunt dii mortales, quos similiter et heroes, et deos terrenos, siue deorum supernorum coplices uocamus: uidelicet reges, et principes, et pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumque legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus, et ueneramur, quia ipse Deus suum nomen communicari illis passus est, et propria

appel-

appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inquit: Ego te dedi Deum Pharaoni. & alibi de illis praecepit dicens: *Dij non detrahes.* & iterum: Si furtu latuerit, applicabitur dominus domus ad Deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dij fortes terrae uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem Deos diiudicat. & paulo post: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis praecepit, decimas & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atque illis maledici uetans, obedientiamq; illis praestandam etiam licet discipulis praeciens. Hinc antiquitas omnes principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquit:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum

Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes, tam uiuos quam mortuos, diuinis honoribus celebrandos esse: quae institutio apud omnes gentes, & à primo aeuo semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & aeterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouincijs, & montibus, & fluminibus, & aequoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophaea, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & coelos: & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue. quem morem non solum ab Aegyptijs, Graecis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gothhis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem uocant, isti Othimi diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, &

Dano-

Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum Deum eorum lingua nuncupat Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant Deū Martem, nuncupabant Teutanem: quo nomine Galli etiam Mercurium uocabāt. Sunt itaq; reges & pontifices (modò iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu, aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manè,

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur Scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spacio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit Dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerūt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollet, sicut de Caipha legimus in Scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quòd esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ Dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis: certè & nos decet de illis bene mereri, & illorū iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum Deum in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem

Dei.

CAP. XXXVI.

EXuperantissimus Deus (ut Trismegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundum uidelicet atque hominem: in quorum altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uerò delicijs frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundum creauit incor-

Mercurius
Trismegis-
tus.

C. 3

ruptibilem

ruptibilem & æternum: cum ipse sit immensus, mundū creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cū ipse sit omnipotens, sola uoluntate sua, non ulla natura necessitate mundū non ex præiacente materia, sed ex nihilo creauit: & cū sit summa bonitas, uerbū suū quod est prima omnium rerū idea, optima sua uoluntate essentialiq; amore complexus, mundum hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci, uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideā.

Vel imago,
mundus: mū-
di homo.

Mortis no-
men uanum.

Creauit Deus etiam hominem ad imaginem suam. nam sicuti imago Dei, mundus est: sic imago mundi, homo est: hinc putat quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago Dei creatus est, sed ad imaginem, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortalis: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile. Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquā interire: mori igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, nō quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera Dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quā ad imaginem Dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi, aut creaturarum. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut Deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mensurari potest: tum ut Deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atque quod soli illi cū Deo peculiare est, ut Deus mundum totum solo nutu mouet

etq;

atque gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atque regit. Animum igitur hominis sic uerbo Dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominem ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est. Et alia Dei imago: quia in seipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uerè & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officijs fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas nature sue proprietates. Et in ipso æthereum corpusculum, animæ uehiculum, cælo proportionem correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cælestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in unum confluentium uera coniunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiā ipsum Deū concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus ait, hominis animum esse templum Dei: quod etiam multo lucidius expressit Paulus inquit: Templum Dei estis uos. idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimū Dei simul: cum, quando homo omnia in se continet, quæ in Deo sunt: sed Deus per eminentiā quandam omnia continet uirtute sua, & simpliciter, sicut omnium causa & principium: homini aut dedit uirtutē, ut similiter contineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Itaq; solus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolum habet, & cū omnibus operationem, cum omnibus conuersionem. Symbolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elementis, in quadrifario corpore: cū plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cælis, in æthereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu, & sapientia: cum Deo, in omnium continentia: conseruatur cum Deo & intelligentijs, per fidem

Homo templum Dei.

& sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per rationem &
 discursum: cum inferioribus omnibus, per sensum & dominiũ:
 agitq; cum omnibus, & in omnia posse habet, etiam in Deum
 ipsum, illum intelligendo, & amando: & sicut Deus cuncta
 cognoscit, sic etiam homo omnia cognoscibilia cognoscere po-
 test, cum pro obiecto adequato habeat ens in comuni, uel
 (ut alij dicũt) ipsum uerum: nec reperitur aliquid in homine,
 non ulla dispositio, in quo non fulgeat aliquid diuinitatis: nec
quicquã est in Deo, quod ipsum non etiam representetur in
 homine. Quicumq; igitur seipsum cognouerit, cognoscet in se-
 ipso omnia, cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginem fa-
 ctus est: cognoscet mundum, cuius simulachrum gerit: cogno-
 scet creaturas omnes, cum quibus symbolum habet: & quid fo-
 menti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis, à cœ-
 lis, à demonibus, ab angelis, & ab unaquaq; re habere, & im-
 petrare possit, & quomodo singula singulis suo loco, tempo-
 re, ordine, mensura, proportionem & harmonia aptare queat,
 & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrum.
 Et Geber in summa Alchimie docet, neminem ad eius artis
 perfectionem peruenire posse, qui illius principia in seipso nõ
 cognouerit: quanto autem magis quisq; seipsum cognoscet,
 tanto maiorem uim attrahendi consequitur, tantoq; maiora
 & mirabilia operatur, ad tantamq; ascendet perfectionem,
 quod efficitur filius Dei, transformaturq; in eandem imagi-
 nem, quæ est Deus, & cum ipso unitur, quod neq; angelis, neq;
 mundo, nec cuiquam creature datum est, nisi soli homini, pos-
 se scilicet filium Dei fieri, & uniri Deo: homine autem Deo
 unito, uniuntur omnia quæ in homine sunt, mens in primis, de
 inde spiritus & animales uires, uegetandiq; uis, & elementa
 usq; ad materiam trahens secum etiam corpus, cuius forma ex-
 titit, deducens illud in meliorem sortem, & cœlestem naturam,
 quousq; glorificetur in immortalitatem: & hoc quod iam di-
 ximus, est peculiare hominis donum, à quo hæc dignitas diui-

Hominis per-
 feccio & di-
 gnitas

nae imaginis sibi propria est, & cum nulla alia creatura com-
 munis. Sunt alij autem theologi, qui tres hominis potentias,
 memoriam, intellectum, uoluntatem diuinæ trinitatis imaginē
 adsignant: & sunt qui ulterius progredientes, non tantum in
 tribus illis potentijs, quos uocant actus primos, sed etiam in a-
 ctibus secundis hanc imaginem locant: ut sicut memoria patrē,
 intellectus filium, uoluntas Spiritū sanctum representant: sic
 etiam uerbum ab intellectu nostro productum, & amor à uo-
 luntate manans, ipseq; intellectus habens obiectum præsens,
 & producens, eundem filium spiritum atq; patrem denotant:
 docentq; secretiores theologi, quòd insuper singula membra
 nostra aliquid in Deo representant, cuius gerant imaginem:
 quodq; etiam in passionibus nostris Deum representamus,
 sed quandam per analogiam. nam in Sacris literis legimus de
 Deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionē,
 odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & ho-
 rum similia: & nos de membris diuinis aliqua loquuti sumus
 in superioribus, quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam
 Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illā describit intel-
 lectum, uitam & fulgorem, quæ alibi uocat uerbum, mentem
 & spiritum, hominemq; ad imaginem Dei factum, eandem
 trinitatem representare ait. inest enim illi mens intelligens,
 & uerbum uiuificans, & spiritus tanquam fulgor diuinus se-
 se undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens:
 non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est me-
 dium, per quod unitur anima cum carne & corpore, per
 quem corpus uiuit, & operatur, & unum membrum opera-
 tur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed
 hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiā corporeus quo-
 dammodo est: non tamen habet corpus crassum, tangibile &
 uisibile: sed corpus subtilissimum, & facile unibile cum mente
 scilicet superiori, & diuino illo quod est in nobis. Nec mi-
 retur quispiam, si animam rationalem dicimus esse illum
 spiritum,

Trinitatis
 mysterium
 agnoscit Mer-
 curius Tris-
 megistus.

Tria in homi-
ne ponunt
Platonici.

spiritum, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo utitur tanquam instrumento, si modò intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereū illud animæ corpusculū, ipsius uehiculū. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistū similiter tria ponunt in homine, quæ uocant supremū, infimū, & medium. Supremum est illud diuinum, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant. Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarum, à Deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratum. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolū dicunt. Paulus Apostolus animalē hominem nuncupat. Mediū est spiritus rationalis utraq; connectens extrema, atq; ligans, uidelicet animā animalē cū mēte, & utriusq; sapiens naturā extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus, illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi Dei docet Apostolus dicens: *Viuis est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad diuisionem animæ, & spiritus.* Sicut enim portio illa suprema nunquam peccat, nunquā malo consentit, semperq; errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo, & peccato, & concupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima. de qua ait Paulus: *Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati.* Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniendis socijs illæsa abit ad suam originem: spiritus uerò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adherere potest: si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur, & beatificatur, donec adsumatur in Deum: si adhæreat animæ inferiori, de prauatur, & demeretur, donec efficiatur malus demon. Sed hæc de mente & spiritu hætenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem

ad

ad immortalitatem precij existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est, nec fieri potest: quin est expressio exprimentis, & expressi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis conceptio: & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, et id quod scribit, uerbum est: & formantis formatio, & quod format, uerbum est: & creantis creatio, & quod creat uerbum est: & facientis factio, & quod factum est, uerbum est: & scientis scientia, & scitum, uerbum est: & omne quod dici potest, non est nisi uerbum, & dicitur equalitas: æquè enim se ad omnia habet, cum non sit unum plusquam aliud omnibus equaliter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se, & omnia sensibilia facit: sicut lux se, & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecum à mente generatum, scilicet suiipsius cognitio: uerbum autem extrinsecum, & uocale, est illius uerbi partus, & ostensio, & spiritus cum sono, & uoce aliquid significante ex ore procedens: uerum omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi Dei uoce formetur, aeris miscetur atq; euanesceat: spiritus autem & uerbum Dei manent sensu & uita comitante. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus, & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per Deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum, & sanum posse plurimū in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurimā producere possunt miracula, modò formentur uerbo Dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua Domine concepimus, sicut mulieres rectè concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum.

Sermo, siue
uerbum.

Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo uirginem generasse. Et apud Machometistas constans opinio est, plerosq; quos sua lingua Neseogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo, sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, solus rex Messias, uerbum patris, caro factum IESVS CHRISTVS hoc arcanum reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentem propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis)

Sermonemq; homini iam genitor dedit,

Vt dijs consimiles parturiat Deos

Sensu desuper indito.

Felix ille nimis, qui sua nouerit

Sortis munera, perfecerit & libens.

Inter nanq; Deos connumerandus est:

Nec dijs est superis minor.

Hi fati reprimunt quæq; pericula,

Morborumq; fugant perniciem procul:

Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem

Acrumnis hominum, dantq; mala impijs:

Dant præclara pijs poëmia, sic Dei

Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filij Dei.

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruata, sed ex Deo nati sunt. Est autem uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: & in qua genitū secundū speciem idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectū dispositū ritè suscepti, ueluti semē in matricē ad generationē & partū coaliti: dico autē dispositū, & ritè suscepti, quia nō omnia eodē modo uerbi

uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditiſſimis naturæ ſecretis, de quibus non eſt aliud publicè pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. CAP. XXXVII.

Anima humana eſt lux quædam diuina, ad imaginē uerbi, cauſæ cauſarum, primi exemplaris creata, ſubſtantia Dei, ſigilloq; figurata, cuius character eſt uerbum æternū. Item anima humana eſt ſubſtantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præſens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute ſolum, non ex materiæ gremio dependeat. Eſt anima numerus ſubſtantialis, uniformis, ad ſeipſum conuerſiuus, & rationalis, corpora omnia, & materialia longo ſuperans interuallo, cuius pertitio nō eſt ſecundū materiam, nec ab inferioribus & craſſioribus, ſed ab efficiente cauſa proueniēs. non eſt enim numerus quantus, ſed ſemotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Eſt itaq; anima diuina quædam ſubſtantia, à diuinis ſontibus emanans, ducens ſecum numerum: non quippe illum diuinum, quo opifex omnia diſpoſuit, ſed rationalem numerum, quo cum omnibus proportionem habens omnia intelligere poſſit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platoniorum ſententiam, immediatè procedens à Deo per media competens corpori huic iungitur craſſiori: unde primo quidē in ipſo deſcenſu, cœleſti aereoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereū animæ uehiculū uocāt, alij currū animæ appellāt: hoc medio, iuſſu Dei, qui mundi centrū eſt, in punctū cordis mediū quod eſt centrū corporis humani, primū inſunditur, & exinde per uniuerſas corporis ſui partes mēbraq; diffunditur, quādo currum ſuū naturali iūgit calori, per calorē ſpiritui ex corde genito: per hūc ſe immergit humorib. per illos inheret mēbris, atq; his omnib. æquē ſit proxima, licet per aliud in aliud trāfundatur, quēadmodū calor ignis, aeri et aquæ hæret proximè, licet

per

Anima humana quid.

per aerem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, uidelicet æthereum uehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando uerò per morbum malumue soluuntur, uel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis uerò deficiente spiritu, extinctoq; calore, ipsum deserit, & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamq; egressam genij custodes demonesq; sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas animas Deus tranquille perducit ad gloriam, malas uiolentus demon trahit ad poenam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipit.

CAP. XXXVIII.

Per septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorum fonte, omnes uirtutes in homines diffunduntur: per Saturnum sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem inconcussa prudentia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iusticia, fides, gratia, religio, æquitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita ueritas, cōstās robur & fortitudo, animositatis ardor, uisq; agendi & practica, inconuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iusticiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantia tenebris purgans, ueritatisq; inuenta gloria, & charitas uirtutum omnium regina: per Venerem seruens amor, suauissima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrās fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi & pronunciandi uigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij, discursus

A planetis
quidam ho-
mo accipiat.

discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fecunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tum motus ad terrena pro modo uitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentijs, quæ stant ante faciem Dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planctæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem, & ad omnia bona cōproportionatā & cōtemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uerò & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habēt diuersitate, uarias naturas sortiri dijudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à louio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundū quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem, à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroboratur, puta ab angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuncius, & diuinæ mentis interpres: ab Archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est: bestijs terræ, piscibus maris, & uolatilibus cæli: à principatibus, ut subdantur illi omnia, ipse omnium uires amplectēs, & omnes ad se uel quadā occultissima & supercœlesti attrahēs: à uirtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis & brachij, pro quo in hac uita stadium currimus, constanter pugnas roboratur: à Potestatibus, præsidium aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subijcere possimus, quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: à Thronis

Ab angelicis
ordinibus ho-
mo quid capi-
piat.

unde compaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras, quibus diuina ipsa contemplari possimus: à Seraphinis, ut perfectio amoris incendio ipsis tandem inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scæle, per quas faciliè ascendunt homines ad quæcunque uirtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum, præsentium illis, quarum in descensu anima induit naturam, sicut lux colorem uitri per quod transit, fauente etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à Deo uno suscipi debent. Habent siquidem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uerò ab intelligentijs, hæ autem ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt: sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod non respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauatur, & malorum causæ efficiantur.

CAP. XXXIX.

Quoniam omnis uirtus & potestas desuper est à Deo, ab intelligentijs & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt: necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut rectè cecinit Chrysippus:

Quam

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur

Mortales: etenim nostrorum causa malorum

Ipsi nos sumus, et sua quenq; uerordia lēdit.

Hinc Iupiter Aegysthi casus ab Oreste interfecti reminiscens,
apud Homerum in Deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus: nos numina primum

Incusat, causamq; putat fontemq; malorum

Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,

Cum præter fatum sibi spontè incommoda querant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersè suscipit influ-
xus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superio-
rum, tunc ab influxu cœlestium sic in materiam discordijs ple-
nam recepto, resultat quid dissonum et deforme, malumq;
cœlestibus tamen uiribus semper bonis permanentibus: quæ
dum in se existunt, et à datore luminum per sanctas intelli-
gentias et cœlos influuntur, quousq; ad lunam peruenerint,
eorum influentia bona est, tanquam in primo gradu: deinde
autem quando in subiecto uiliori suscipitur, ipsa etiam uilescit.
tunc enim propter diuersam recipientis naturam diuersimo-
dè suscipitur, et qualitatibus in eodem subiecto inter se disi-
dentibus, et ipsa uariatur, et patiente subiecto patitur: unde
ex omnibus tandem in subiecto comprehensis, aliud quiddam
quàm superi influunt, resultat. Itaq; qualitas nocens in istis in-
ferioribus, longè aliena est ab influxu cœlestium. Ideoq; sicut
lippientis calamitas luci, et incendium igni, et uulnera ferro,
uincula et carceres iudici imputari non debent, sed malè di-
spositis et malè operantibus: ita nec in cœlestes influxus malo-
rum culpa reijcienda est. Itaque in nobis bene dispositis supe-
riorum influxus omnia cooperantur in bonum: malè au-
tem dispositis, et in quibus propter peccata nostra diui-
num illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in ma-
lum. Omnium itaq; malorum nostrorum causa peccatū est,
quod est deordinamentum et distemperamentum animi

Malis superi-
riora quæ in
fluant.

nostris: cui tunc sic malè regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt: rebellant omnia, & distemperantur in nostram perniciem: tunc in humano corpore alias temperatissimo & consonantissima harmonia composito, oritur elementorum distemperamentum, insurgunt humores mali, & etiā boni deordinati & segregati ab inuicem, & uicissitudine quadam corpus uexant & torquent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidente, aut superfluo cibo: unde superflui gignuntur humores, eademq; ex causa infirmitates suboriuntur, etiam animales spiritus amisso freno in pugnam congregiuntur: tunc cœlestes influxus aliās de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodum lux Solis malè dispositis: tunc Saturnus influit anxietatem, tædium, melancholiam, deliramenta, tristitiam, pertinaciam, regiditatem, blasphemiam, desperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchrorum, expauescentiam bustorum, irritamenta demonum. Iupiter autem tunc influit auariciam & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuosam iram, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplabilem ambitionem: Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuos amores turpesq; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunque sunt humanæ naturæ contraria. Atque hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinem, nocumentum suscipit, unde beneficium reportare deberet. Propter eandem cum cœlestibus dissonantiam (ut inquit Proclus) etiam subiiciuntur tunc homines malis demonibus, qui ueluti Dei lictores in torquendis illis sese expediunt. Tunc ueniunt illis immisiones per angelos malos, quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuer-

reuertereturq; homo ad coelestē naturā. Optimus igitur magis multa mala prohibere potest, à stellarū dispositiōe profectura, cū eorū naturā præsenti, præueniēdo, præcauendo & præmuniēdo ne occurrat, & ne malè dispositū subiectū, sicut diximus, nocumentū suscipiat, unde beneficiū reportare deberet. Quòd unicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia.

CAP. XL.

Non mediocri experientia comprobatum est, insitari homini à natura quandam dominandi & litigandi uim. nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine erranti, clemens placidusq; demonstrare uiam traditur: idem uestigia hominis prius quàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, uiso homine catulos protinus transferre dicitur: & plura his similia legimus apud uarios autores, qui de animalibus magnis uoluminibus scripserunt: uerū unde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timent, tantis illi magnitudine, uiribus & uelocitate præstantiores? quæ ue sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentem elephantem, roganti Damo, unde hæc tam uasti animalis erga paruulum obedientia esset? respondit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominem timent & reuerentur, qui est uelut character terrificus & signaculum Dei homini impressum, quo quæcunq; illi subiiciuntur, superioremq; agnoscunt, siue seruus siue

Homine traxit
gilem truces
feræ eum
macant.

animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta & elephantes: neque rex perterritus populum, nec iudex reos. Hic itaque character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorum Cabalistsæ Pahad פַּהַד uocant, & sinistram & gladium Dei. Neque uerò tantummodo habet homo signum quod timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hæjed חַיָּה quod clementiam significat, & dextram & sceptrum Dei. Ab his diuinis numerationibus per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, unicuique secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eum cuncta animalia ueluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verum post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis, neque tamen omnino character ille in nobis extinctus est: sed quāto magis quis grauatur peccato, tātō magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusque recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atque timorem, cum animalium, tū hominum & demonū. Quod sentiens Cain timebat, inquiens ad Deum: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & demones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Sampson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in ursas, Paulus in uiperam, & multi Anachorete habitabant in desertis, in cauernis & spelūcis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes. sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisque illucescit.

Quid

Quid de homine post mortem, opiniones
variae. CAP. XLI.

Omnibus hominibus communiter semel mori statutum est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uoluntariè suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam Deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis poenam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorum magistri) Deus nulli remittit. Unde tradidit conuentus Ezechie, quod post dirutam sanctuarij domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrisaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliationē euasisse. nā qui lapidibus mortem promeruerat, is dispensante Deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uerò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpētis ictu aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperij uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidijs trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euangelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronunciant, uidelicet diuinarum legum ineuitabile potestatem, qua futuris circuitibus re-
pendatur unicuique pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruile relabatur statum: qui manus sanguine polluerit talionē subire cogatur: qui bestiale uixerit uitam, in brutale corpus reuolutus præcipite-
tur. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusque demone

Adrastia.

Plotinus.

era, animalia fera exoriantur: quicumq; autem sensu per concu-
piscenciam uoluptatemq; utantur, salacia & ingluuiosa ani-
malia reuertantur. Verum si non tam sensu una cum his, quam
sensus degeneratione uixerint, una cum ipsis plantæ repullulāt.
solū nanq; uel maximè in his uitale uiguit, omnisq; illis cura
fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui musicis mo-
dulis nimium delinuti uixerunt, in ceteris non deprauati,
animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regna-
rūt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uerò
ciuilem uirtutem consecutus est, homo reuertitur. Et Salo-
mon ipse in Prouerbijs, hominē nūc leonē, tygridē, ursum uel
apruū appellat: nunc leporē canē leporariū, aut cuniculū: nūc
formicā, ericiū, serpentē uel araneā: nūc aquilā, stellionē, gallū
uel autem aliā nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebræo-
rum cabalistæ animas in bruta præcipitari nō admittūt: quæ
tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imagina-
tioniq; relinqui in alia uita nō abnuunt: ter quoq; nec amplius
animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgatio-
ni peccatorum abundè sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Libe-
rauit animam suam ne pergeret in interitum, sed uiuens lucē
uideret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus uicibus per sin-
gulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet
luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ue-
teres uideamus. Cum moritur homo, corpus in terram reuer-
titur, de qua sumptum est: mens unde descendit, in cœlos re-
meat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam
unde erat, & spiritus redit ad Deum qui dedit illum. quod his
uersiculis expressit Lucretius:

Cedit item retrò, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his uersibus:
Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra.

Quattuor.

Animæ ter-
ra hanc uitā
sedunt.

Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.

Terra tegit carnem, tumulum circumuolat umbræ:

Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nun- Caro.
cupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, inquitur in po-
testate demonis Zazelis, de quo dictum est in Scriptura: Terrā
comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius.
Creatus est autem homo puluis terræ, unde & demon il-
le dicitur Dominus carnis & sanguinis, quandiu corpus non
fuerit iustis exequijs expiatum & sanctificatum. Hinc nō sine
causa ordinariūt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod
ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur
incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus,
quousq; super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur.
Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlyse, mei
sis memor, neq; inde discedens, me inhumatum relinque, ne in-
sepultus deorum ira fiam. Mens uerò humana, cuius sacra natu-
ra & diuinum genus existit, quia culpæ semper insors, etiam
omnis pœnæ expers euadit. Anima uerò si bene operata fue-
rit, congaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens,
libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi o-
mnib. sensibus & potentijs suis perpetua felicitate beata, per-
fecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac
regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis parti-
ceps, in inferiora hæc benefica, uaria dona largitur, ceu im-
mortalis Deus: si malè egerit, mens iudicat illam, atque relin-
quit demonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur
apud inferos idolum, quam uocant imaginem, sicut apud Ver-
gilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis
phantasiæ imperio relicta, etiā corporcarū qualitātū cruciatu
subijcitur, cognoscēs sese iusto Dei iudicio, ob suā culpā, diuina

uisione ad quam creata erat, perpetuò priuatam: quæ quidē diuina uisio, sicut testatur Scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ poena est omnium acerbissima, quam uocāt Sacrae literæ effusionem iræ Dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; gerent corpus ingreditur umbrā, qua inuoluta nūc cōsulit amicos, nūc exagitat hostes, quemadmodū apud Vergilium Dido minatur Acneæ, inquiens:

Omnibus umbræ locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cum anima seiuncta à corpore, perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipuè intersectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuina Nemese ac demone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretantur Hebræorum magistri) quia in ipsius uitæ extremo cum ultionis desiderio emigravit, factus fuit (ad explendum uindictam) spiritus mendacij: & egressus est permittente Deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platoniciis, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animus separatas eorum quæ in hac uita gesserunt, nondum extinctam retinere memoriam atq; uoluntatem, ubi canit:

—Quæ gratia curruum

Armorūq; fuit uiuis, quæ cura nitentis

Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de Scientia diuina, cæteriꝫ Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt quòd operationes animæ coniuncto corpori communes, imprimunt in animam usus & exercitij characterem: quo fortiter impresso utetur, separata ad consimiles operationes & passionēs, quæ in uita non sunt deletæ: itaq; licet corrumpatur corpus & organū, nō cessabit propterea operatio, sed remanebūt affectiōes & cōsimiles dispositiones. Et has animas prisca communi uocabulo manes uocant: quarum

quarum quæ in hac uita innocentes, aut uirtutibus moralib.
purgata: atq; ut canit Vergilius,

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,

Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,

Quiq; pij uates & Phœbo digna locuti,

Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,

Quiq; sui memores alios fecere merendo:

licet extra gratiam & fidei iusticiam decesserint, putant illas
pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos
rapi: & ut ait Vergilius,

Deuenire locos lætos & amœna uireta,

Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cogni-
tione, cum sensitiua, tum intellectuali, & reuelata gaudere, for-
tè etiam erudiri in fide & iusticia, haud minus atq; quondam
spiritus illi, quibus Christus prædicauit Enangelium in carce-
re. Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum
fieri, ita probabile est, hanc fidem adhuc multis Paganis & Sa-
racenis post hanc uitam prædicari in illis animarum recepta-
culis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia deti-
neri, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum
facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Ire-
naus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambro-
sius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent.
Quæ uerò impure incontinentesq; & peccatis iniuste mi-
grant animæ, nō tam felicibus somnijs aguntur, sed horribilib.
phantasmatibus, locisq; deteriorib. uagantur, nulla libera co-
gnitione freti, nisi abstracta per concessionem aut manifesta-
tionem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob cor-
poris labis æruginem etiam sensui doloris subiiciuntur, ti-
mentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Ho-
merus, quando in undecimo libro Odyssææ introducit matrem
Vlyssis defunctam illi immolanti astantem: sed illum nec co-

D s gnosuisse,

gnouisse, nec allocutam esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam uerò suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est. Verùm Tyresie uatis anima, nulla obstante euaginati gladij prohibitione, etiam ante libatū sanguinē, & agnouit Vlysem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum poenas, quod poeta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris.
Ergo exercentur poenis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt. —

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac uita, tales plerunque animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolunt, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eo intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tūc uaria uitæ officia, nutriēdi, uegetandi, generādi, sensuūq; & humanorū negotiorū uariæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eo turbulentiores, maximèque furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus uel extincta, quibus tunc etiam à malis demonibus species aut falsissimæ, aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarij boni eorum quæ quondam in uita affectauerat, torquetur, potiundi facultate priuata: quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à demonibus ad poenas acerbiores ab illis

illis arceri: quemadmodum apud poetas Tantalus à conui-
 uio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus, à
 potentia: & has animas lemures uocarunt: quarum si qua do- Lemures.
 mesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar di Lar.
 citur familiaris. Acerrimè autem in uirtute irascibili torquen-
 tur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones
 falsissimas horribilissimæq; phantasmata tunc incidunt, uersan-
 turq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc
 flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite
 mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas
 transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuora-
 ri, nunc per sylvas, per maria, per ignes, per æra, per teterri-
 ma inferorum loca passim exagitari: nunc sese à demonibus
 comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mor-
 tem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui
 phrenesi aut mania, siue melancholico humore delirant, aut
 qui in somnijs horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si ue-
 rè hæc illis contingerent, quæ tamen uerè apud illos non sunt,
 sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic &
 animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles pecca-
 torum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per di-
 uersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos som-
 niorum, inquit: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus
 est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nul-
 lis bonis sedibus fretæ, quando in aereo corpore uagabundæ
 quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ di- Laræ aut-
 cuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed no- terricula-
 xia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exuijs, sub di- menta.
 uersorum animalium & monstrorum specie, quorum mo-
 ribus sese olim, in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut
 canit poeta:

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,

Squama

Squamosusq; draco, & fulua ceruice leæna.
 Aut acrem flammis sonitum dabit,
 Omnia transformans sese in miracula rerum,
 Ignemq; horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habi-
 tū contraxit ad corpora, intimo quodā elemētalis corporis af-
 fectu, aliud sibi corpus ex elemētorū uaporib. contextit, ex ma-
 teria facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter
 euanesceus: cui in super ueluti carceri & sensibili instrumen-
 to lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & i-
 gnem: & quæcunq; corpus, & spiritum, & sensum offendunt,
 foetores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uin-
 cula, sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
 Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
 Suspensæ ad uentos, alijs sub gurgite uasto
 Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi e-
 narrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,
 Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
 Vtrinq; assidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solum
 inhabitant, sed nimio carnis sanguinisq; affectu, etiam in ani-
 malia sese præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cu-
 iuscunque speciei ingressa, demonum instar illa obsidentes,
 corripunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Tris-
 megistus, adserentes prauas animas sepe in reptilia & bruta
 præcipitari. Neq; tamen illa corpora ueluti essentielles formæ
 uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem
 inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, ut mo-
 tor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur,
 ut Ixion ad serpentum rotas, Sisyphus ad saxum: neq; solum
 bruta,

Animæ prauæ,
 in bruta
 præcipitan-
 tur.

bruta, sed quandoque etiam homines corripunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint: quemadmodum de Helia legimus, quod sublato eo ex hominibus, inclinavit spiritus eius super Heliseum: & alibi legimus, abstulisse Deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnum hic latet, sed non temerè reuelandum mysteriū.

Quandoq; etiam (quod tamen rarissimum est) tanta insania aguntur animæ, ut non uiuentium modò corpora petant, sed in relictis suis cadauera quadam Stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxo

Danica histo-
ria lib. 5.

nem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundum inter se communibus uotis coniurasse, quem 'nam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane & equo suo uasto mandatur antro: cum quo & Asmundus ob amicitie iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, ad aperta specu, eductum Asmundum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit ijs uersibus:

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?

Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.

Nescio quo Stygiæ numinis ausu

Missus ab inferis spiritus Asuit,

Scuis

Sæuis alipedem dentibus edit,
 Infandoq; canem præbuit ori.
 Non contentus equi, uel canis esu,
 Mox in me rapidos transtulit ungues:
 Discissaq; gena sustulit aurem.
 Hinc laceri uultus horret imago,
 Emicat inq; fero uulnere sanguis.
 Haud impune tamen monstri fer egit.
 Nam ferro secui mox caput eius,
 Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpre-
 ribus acceptum: esse uidelicet demonium quoddam infernū,
 quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absume-
 ret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus
 etiam in Cretenſium annalibus, manes quas ipsi Catechanas
 uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores in-
 gredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo am-
 plius uxores non infestent, legibus municipalibus cautum est;
 surgentium tor clauo transfigere, totumq; cadauer exutere.
 Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica ui-
 deri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ anti-
 quitatum historie. Neque demum à Christiana religione alie-
 num est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectioni,
 suis corporibus restitui posse: quoniam & multos credimus singu-
 lari Dei beneficio cum corporibus in gloriam adsumptos, mul-
 tos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuiusq; non raro
 mortuorū corpora è sepulchris per demones sublata, procul-
 dubio non in alium usum, quàm in carcerandis torquendisq;
 suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, ac-
 cedunt etiam uilissimorum ac teterrimorū locorū habitacula,
 ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorū
 concussus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec
 radiorum solis capax, ignaraq; siderum splendoris, perpetuis

enebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum peruenisse fertur Vlysses, ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcæq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cum declinat in undas
Sol uidet: æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uerò omnia illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricij antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu, multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidem istis maiora Saxo grammaticus de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo: tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigijs, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, um scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano, mēbra cætera bestijs æqualia gerūt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi manū atq; demonum opera sunt. de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit quæ Gallia littus,
Occani prætentus aquis quæ fertur Vlysses
Sanguine libato populum nouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, de junctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tutò accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cum inconditis quibusdā cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ constanter asseuerabant. Eoq; loci aliquando ebrium iuuenem accessisse, & sub noctem apud tumuli specum obdormiuisse, ibiq; post tertium tandem diem à quæritantibus reperiū,

ac pro

ac pro mortuo sublatum: cumq; paratis exequijs educeretur
 funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; per-
 pessus fuisset, magna omnium cum admiratione seriatim nar-
 rasse. Est etiam in Noruegia mons quidam omnium formido-
 losissimus, mari circunseptus, uulgo Hechelbergium nuncu-
 pant, inferni speciem præ se ferens, unde tantæ eiulantium la-
 crymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unum ferme
 miliare circum horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insu-
 per horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui ni-
 gerrimi circumuolantes, perterrefaciendo accessum prohi-
 bent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili fri-
 giditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera ele-
 menta longè excedentes. Est & in eadem regione ad meridio-
 nalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi
 demones loci in acreo corpore in præsentia cernuntur ab o-
 mnibus. est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamen-
 tantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Hor-
 risonum uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fa-
 ma diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scri-
 ptiores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouincijs
 istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi, &
 manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupen-
 dam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contin-
 gat. Neque uerò prætereundum hic censeo, quid de animarum
 receptaculis plerique ex nostris senserint, ab his quæ iam di-
 ximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus li-
 bro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapien-
 ti cuique, qui elysios aliquando audierit esse aliqualem loca-
 lem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipien-
 das animas filiorum eius: càmque regionem non cœlestem,
 sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum,
 donec consummatio rerum, resurrectionem omnium plenitu-
 dine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clemen-
 ti de

Tertullia-
nus.

Petrus apo-
stolus.

ū de his rebus interroganti: Cogis me (usquit) ō Clemens, ali-
 qua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quo ad usq; profer-
 re licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per
 singulas generationes pijs, latenter licet, semper tamen aderat
 his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter ap-
 paruit: sed non erat tempus, ut tunc resolutis corporibus fie-
 ret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur a Deo,
 ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut
 certè (sicut de quodam iusto euidenter refertur in literis) quod
 transtulerit eū Dominus. Simili exemplo etiam cū cæteris ge-
 stum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradysum trans-
 lati, seruentur ad regnum: eorum uerò qui non ad integrū po-
 tuere explere normam iusticiæ, sed aliquas in carne sua mali-
 tiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ ue-
 rò seruantur in bonis latisq; regionibus, ut in resurrectione
 mortuorum cum corpora sua receperint, ipsa iam resolutione
 purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hereditate poti-
 tur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri quem aduersus hæreses
 Valentinianorum conscripsit, ait: Cum Dominus in medio um-
 bræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde
 corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus *Irenæus*
 est: manifestum est, quia & discipulorum eius (propter quos
 & hæc operatus est Dominus, abibunt animæ in inui-
 sibilem locū, definitū eis à Deo, & ibi usq; ad resurrectionē commora-
 buntur, sustinentes resurrectionē, post recipientes corpora, et
 perfectè resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum &
 Dominus resurrexit, sic ueniet ad conspectum Dei. Nemo est
 enim discipulus super magistrum: perfectus autē erit omnis si-
 cut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim
 euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectio-
 nis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post tri-
 duū resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus de-
 finitum à Deo resurrectionis nostræ tempus, præannuntiā timē

- à prophetis, & sic resurgētes assumi, quotquot Dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus de Diuino premio, inquiens: Nec quisquam putet animas post mortē protinus iudicari. nam omnes in una communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritōrum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iusticia, hi prēmii immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impijs recondentur in easdem tenebras, ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt
- Augustinus. Augustinus & Ambrosius: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod
- Ambrosius. sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uerò in libro de Bono mortis ait: Scriptura Esdræ habitacula animarū promptuarum nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quod iusti qui præcesserunt, uideantur usq; ad iudicii diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicii diem. Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diem & uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo uocat infernum locum, qui non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secundo, de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finem uitæ huius, adhuc tamen futuri iudicii ambigua suspenditur. Ad stipulatur illis illud euangelicum, de extremo iudicio, dicente Christo apud Matthæum: Multi dicent mihi in illa die, Domine, domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo uirtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia

quia nunquam noui uos. Ex quo sermone constare uidetur, eos usq; in diem illum fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorū fiducia quæ in IESV nomine dum adhuc uiuerent, per egissent, quadam spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est, putat pleriq; theologi, non solum iustificandis, sed etiam damnatis, piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illū nō multæ noxæ liberatam, sed animaduersionis iusticiam in iudicij diem prorogatum. Verū Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianū diui Gregorij suffragijs reuixisse, uimq; gratuitam cōsecutam, qua à pœna, scelerumq; nexu fuerit liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorum inferijs nec pœnam tolli, nec multæ detrahi, sed duntaxat dolorum solatia & sōmenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendum iuuari, quanquam nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorum sententia negat reis in Ditis antro, preces & funebria quicquam suffragari. Verū hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingenium frustra exaceruerunt. Itaq; accedentes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarum, & illum pauperem in refrigerio gaudiorum, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flamma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerij, uix à mansuetè quærentibus, à contentiosè autem certantibus nunquā inuenitur. Sed istis iam omisissis, ad ulteriora properantes, de animarum restitutionibus differemus.

Præclara Ad
Augustini sentē
tia

E a Quibus

Quibus rationibus Magi & Necromantes, mortuorum animas euocare se posse putabant.

CAP. XLII.

Ex his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quæ post mortem adhuc relictæ corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu quæ corpus suum uiolenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanquam circa cognatum aliquod eas alliciēs, cognitis his medijs, per quæ quondam suis coniungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores, nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritalemq; commoueant harmoniam, sacris etiam inuocamētis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, non neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorē. Sic Phytomissa euocasse legitur Samuelem: sic Thebala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poetas, & huiusmodi rerū narratores, animas mortuorum non euocari absq; sanguine et cadauere: umbras autem ex illorum fumigijs facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanquam aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodum hæc apud Homerum longa instructione Cyrce docet Vlysem. Arbitrantur autem, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animæ plurimum uersari dignoscuntur, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictum eas alliciens, uel propter affectū aliquē in uita quondā impressum, animā ipsam ad certa loca trahentē, uel propter loci aliquius tartareā naturā, iccirco purgandis uel puniēdis animis aptū, cuiusmodi loca plurimum experientia uisionū, nocturnarūq; incursionū, & consimiliū phantasmatis occurssione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet executio criminalis iudicij, &

in

in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdum expiata, nec ritè sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicij repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterreneosq; demones responsa petit, alliciens illos in mortuorū cadauera, per stygia quædā carmina, & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia et impias immolationes, quales apud Lucanum legimus de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnē Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiā in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarū quæ uita functæ essent euocatores: & sacræ literæ testatur, Phytionissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enim uero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromantie species, una necyomantia, erigens cadauer, quæ non fit absq; sanguine: altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum demonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinem proprietatemq; ualde familiarem: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum, illorum operâ freti necromantici, illicitos accendunt amores, immittunt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam conferre uires animarum illarū, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuias suas oberrantes, eadem quæ improbi demones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod

Necromantie
species duæ.

prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolenter auulsæ,
 hominumq; non expiatorum & sepultura carentium, circa
 corpora immorentur, & ad cognatum sibi trahantur: facile
 abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices
 animas appositione corporis, uel partis eiusdem assumptione
 allicientes, tum stygijs inuocationibus compellentes, obtestan-
 do per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura
 carentium uagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos,
 & hospites inferum, quos immatura mors in tartara abstra-
 xit, perq; horrenda damnatorum desideria, demonesq; super-
 bos, ultores scelerum. Qui autem uerè animas suis corporibus
restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ na-
tura propria, unde progrediatur, quâti, & quot gradib. per-
fectionis referta, quæ intelligentia communita, quibus medijs
in corpus diffusa, quæ harmonia cum ipso fuerit cõpacta, quæ
affinitatem habeat cum Deo, cum intelligentijs, cum cœlis, cū
elementis & cæteris omnibus, quorum imaginem & simula-
crum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatū sit corpus.
hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ nō
hominum, sed solius Dei est, & quibus ille uoluerit communi-
care, sicut Helixæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiui-
scere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rur-
sum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam
uitæ restituit. Atque hic notandum est, quia accidit aliquando
hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appare-
ant mortui & non sentientes: cum tamen intellectualis natu-
ra unita maneat corpori, habeatq; eandem formam, & mane-
at idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non exten-
dat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura,
tamen non desinit esse: & licet ille homo iam uerè mortuus
dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen
non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursum
expergesceri & reuiuiscere: & sic multa in his apparent
 miracula,

Animam ue-
 re corpori re-
 stituere cupi-
 entem, scire
 quid epor-
 teat.

miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles, & Iudeos multa uisa sunt: è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereum quendam Pamphylium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narraſſe: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione, & idolo. CAP. XLIII.

ANima humana constat mente, ratione, & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio, nisi per mentem illuminetur, ab errore non est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi luceſcente Deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in Deo est supereminens omnem intellectum: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quædo infunditur menti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uerò exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifestè sensibilis, donec transierit in corpus elementale siue simplex æreumq; siue compositum, in quo efficitur lux manifestè uisibilis ad oculum. Hunc lxcis progressum considerantes Chaldaeorum philosophi, stupendam quandam narrant mentis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mēs ipsa tota acie in Deum defixa diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radijs per singula media usque ad hoc crassū, tenebrosū, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circumfundat, reddatq; stellis simile & æquè

Anima humana quibuslibet fiet.

coruscans, tum etiam radiorum suorum copia ac leuitate tollat in altum, tanquam stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus ueluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum, quando baptizato Eunuchus in India, statim inuentus est in Azoto: & de Abacuc similia apud Danielelem. Sic alij penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserunt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somnijs, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minimè possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio, & exterminata. In quolibet autem homine est ista uirtus, & inest animæ humanæ à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui ritè nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus sua transcendat, & iungatur cum uirtute uniuersali, quem Alchimus Bacon, & Gulielmus Parisiensis, uocant sensum naturæ: Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spacia, ac si illa sensibus suis à præsentē obiecto comprehenderent: & potest immodico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & per

Sensus natura-
re, æthereus,
& uehiculi.

Et peruenit ad finem speculationis: Et is est idoneus apprehendere Et nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ Et apprehensionis spiritalis, quæ est super ipsum: Et hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, Et cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neq; temporis intercapedine impedita, neq; prohibita, atq; quorsum ipsa somniat Et imaginatur, nonnunquã secum trahat graue corpus: non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quando fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseueraueritq; incorrupta, suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abundant, ut ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filij Israel illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas: sic Zoroastem transfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch Et Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptam iri, fulgereq; ut solem Et lunam hac ratione dicere possimus. Quod quidem fieri posse, factumq; fuisse, Auicebron Maurus, atq; Arabs Auicenna, Et Hippocrates Cous, tota præterea Chaldæorum schola fatentur, Et ostendunt. Quin Et historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circumuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: id ipsum Et de se prodidit sapiens quidam, ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono profilirent: neque ea animi uis sola in hominibus, sed etiam in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberij, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra satum in prouidentia est: ideo nec cœlestium

Animæ ido-
lū quid.

Duæ in idolo
uirtutes.

corporū influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco coelestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & reatricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet, quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiā dictum est, ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaque per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uerò est supra fatum, in prouidentia ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi coelestium corporū influentijs, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibilibusq; passionibus, & occurso distrahitur: quandoque anima sese totam replicat in rationem, uel res alias argumentando indagans, uel contemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quem possibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine conuersione ad phantasmata liberè discurrat, & operetur. Tantum deniq; est rationis ipsius imperium, ut quotiescunq; aliquid incurrit, uel in mentem, uel in idolum, uel in naturam, uel in corpus, non potest transire in animam, nisi ratio sese ad hoc intendat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquam percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: comprehendit autem quando uacat, non quando

quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitat. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis quam animi passionem, nec quodcumq; sensibile in animam posse agere, uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per ullam forinsecam uolentiam potest animus uel affici, uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anaxarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cy Anaxarchi
priorum tyranni, in saxum concuuum cōiectus, ferreis malleis constancia,
dum caderetur, corporis poenam negligens, aisse fertur: Tunde tunde Anaxarchi uasculum, Anaxarchū ipsum nihil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille proprijs dentibus præscissam in tyranni faciem conspuit.

De gradibus animarum, & earundem interitu
aut immortalitate. CAP. XLIII.

MENS quia à Deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autem cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum uerò quia ex materie gremio, ac sublunari natura dependet, interitui atq; corruptioni subijcitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in ethereo suo uehiculo longæua, sed resoluibilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nō ergo immortalis est nisi uniatur menti immortalis: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materie gremio educta est, resoluta corpore unā illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentie uniatur. Quæ igitur menti unita est anima, hæc dicitur anima stans & nō cadens: uerū non omnes homines mentem adepti sunt, Non omnes
quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam Deus pater tanquā homines mē-
certamen præmiūq; animarum proponere: quod qui negle- tem adipiscē-
xerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, ir- tur.
rationalibus

rationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant plerique theologorum, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicumque uero diuina gratia fulta mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparisonem immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in coelis: & si quid est præter ea super coelum, ut ipsum quoque bonum intueantur: quos uero mediam uitam uiuere contingit, licet diuinam intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore exceßerint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectæ, ac in quodam actus genere uersantes, ex opinione, & irascibili, & concupiscibili uirtutibus, aut effusè letantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit de Spiritu & anima. Hanc animam Indorum, Persarum, Aegyptiorum & Chaldaeorum sapientes, corpore suo longæuè superuiuere tradiderunt, tamen non protinus immortalem fieri, nisi per transcorporationem: uerum theologi nostri de his longè aliter philosophantur. dicunt enim, quod etsi animarum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt, non solum accidentalibus, sed gradibus quibusdam intrinsecis, in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæque anima differt ab alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Parisienses

fienses theologi ita sentiendum esse, in eorum articulis decre-
uerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & forti-
tus sum animam bonam, uidelicet meliorem quam multi alij.
Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis
unaquæque capax est sui muneris, quod suscipit à Deo donum
gratuitum, sicut legitur in euangelij: Quia uni dedit quinque
talenta, alij duo, alij unum, unicuique secundum propriam uir-
tutē. & Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios
prophetas, alios euangelistas & doctores, ad consummationē
sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Chri-
sti. Sunt enim (ut inquit Origenes) quædam inuisibiles uir-
tutes, quibus ea quæ sunt super terram dispensanda credita
sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in homini-
bus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ, aut di-
gnitatis attingit, alius paulò distat à bestiis, & bestias pascens
fit semibestia: alius uirtutibus abundans & fortuna diues, a-
lius uel nihil, uel modicum habet, sæpe etiam id paululum
quod habet aufertur ab eo, & datur habenti. Atque ea est
diuina iusticia in distributione donorum, ut correspondeant
uirtuti uniuscuiusque recipientis, quibus etiam præmia red-
duntur secundum opera ipsorum, ut quæ sit proportio mune-
rum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit propor-
tio præmiorum ad præmia. Illud tandem sciendum est, quia
omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam
diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intelle-
ctualem, per formalitatem participationis cum intelligentijs:
tertiã rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis:
quartã animalem siue naturalem, per communionem ad cor-
pus, & ad hæc inferiora, ut nullum opus sit in tota mundi se-
rie tam admirabile, tam excellens, tam miraculosum, quod ani-
ma humana suam diuinitatis imaginem complexa, quam uo-
cant Magi animam stantem & non cadentem, sua propria uir-
tute absq; omni externo adminiculo nõ queat efficere. Forma

Animæ nobi-
lis quadru-
plex opera-
tio.

Animæ stans
& nõ cadens.

igitur

igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

De uaticinio & furore. CAP. XLV.

Vaticinium est, quo perciti sacerdotes uel alij, & rerum causas cernunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à dijs, uel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus, uocant Platonicī superiorum animorum in nostros animos illapsiones: & Mercurius uocat eos dæmonum sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerūt, quos hominū ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, constanter credit antiquitas: de quib. etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorū. Verū Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorū tantundem dijs cōpetere affirmat, et Ptolemæus astrologus ait, Soli numine afflati, prædicūt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiēs: Nō enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Quod aut futurorū uaticinia, deorū illapsionū propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annunciate nobis quæ uentura sunt, et dicemus quia dii estis uos. Illapsiones uerò huiusmodi, siue sensus non transeunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt, quando uacat: uacationis aut eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somnium. de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

22 Futurorum
præscientiam
solis dijs cō-
petere.

Tria uacatio-
nis genera.

De prima specie furoris à Musis.

CAP. XLVI.

Furor est illustratio animæ à dijs, uel à dæmonibus proueniens, unde Nasonis hoc carmen:
Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato

Plato hunc definit per alienationem & nexum: abstrahit si-
 quidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali
 homine alienus, numini adheret, à quo suscipit, quæ proprijs
 viribus nequit indagare. quando enim animus liber & solu-
 tus, relaxatis corporis habenis, uelut incustodito carcere, li-
 centius egressus, membrorum uincula transgreditur, nullo co-
 hibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, om-
 nia comprehendit, & futura præuidet. Sunt autem quatuor di-
 uini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet
 à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque
 furor à Musis procedens, hic animum suscitatur atq; temperatur,
 redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo ad in-
 feriora: sunt autem Musæ sphaerarum coelestium animæ, se-
 cundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum
 ad inferiora fit attractus: horum inferior sphaeram lunæ refe-
 rens tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arbo-
 rum, radices, & quæ ex materijs durioribus sunt, ut lapides &
 metalla, earum alligationes & suspensiones: sic fertur quod
 lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem: simili-
 ter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant, quæ-
 admodum de his superius dictum est. Secundus gradus refe-
 rens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex di-
 uersarum rerum naturalium adinuicem commixtione com-
 ponuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis i-
 psum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi, & ad re-
 rum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rab-
 bi Moses Cusensis in commentarijs super Leuiticum, esse a-
 nimal צדק ledus dictum, humanæ formæ, cui de umbilici me-
 dio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigi-
 tur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, om-
 nia circumuescens deuorat atque consumit, uisumq; fallens
 capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præci-
 so, expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impo-
 sitis,

Furoris diui-
 ni quatuor
 species
 Furor à Mu-
 sis.

suis, statim quisque id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis
 quibusque edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphae-
rae Veneris: hic tenet pulveres subtilissimos, vapores & odo-
 res, & quae ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes,
 de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad
sphaeram Solis: hic tenet voces, uerba, cantus, & sonos harmo-
 nicos, per quorum suauem consonantiam, turbidam pellit ex
 anima discordiam, erigitque animum. Vnde Hermes, Pythago-
 ras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia
 componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem so-
 nis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (te-
 ste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula qua-
 dam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de
 his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conue-
nit Marti: hic tenet uehementes imaginationes, & animi affe-
 ctiones, conceptus & motus, de quibus omnibus supra patet.
Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, de-
 liberationes, consultationes, moralesque purgationes: de his par-
 tim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet
 praeterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore
 aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, ut subito
 omnes suos actus praetermittant: unde tunc mens ipsa libera, so-
 li numini, siue Deo alicui, siue demoni exposita, supernos di-
 uinosque concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea delibe-
 rauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiae sacerdotes, in Iouis
 & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gra-
du refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, &
 tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contem-
 plationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapien-
 tia cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quae
 per aenigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quida-
 est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus re-
ferens coelum stellatum: hic coelestium corporum obseruat si-
 tum,

Contempla-
 tio.

tum, motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quib. supra dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphaeræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas intelligentiarum cœli obseruat influentias, cæteraq; mysteria: quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atq; ne recedant facile detinent. de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitæq;
Da requiem, soluens priscas, cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite ferta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aque, manu ramum laurus auferte uirenteis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.
De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio.

CAP. XLVIII.

Secundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia, oraculisq; repletur, non in signis, aut notis, aut coniecturis: sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotijs, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoq; per expressam uocem: sic Socrates à suo demone regebatur, cuius moni-

Quot ange-
los antiqui
patres fami-
liares habue-
rint.

tis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus saepenumero au-
diebat, cui etiam forma demonis saepe uisa est. Solent enim fa-
tidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles prae-
bere & comites: cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut
in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia,
Tobia, Daniele, & multis alijs. Sic Adam familiarem consue-
tudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noe, cum Io-
phiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele:
Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriel: Moses, cum Metat-
tron: Helias, cum Maliele: Tobias iunior, cum Raphael: Da-
uid, cum Cerniele: Manue, cum Phadaele: Cenez, cum Ceruele:
Ezechiel, cum Hasmacle: Esdras, cum Vrielle: Solomon, cum
Michaele. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum &
organicum corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediuntur
& corripunt, ac anima illius tanquam basi utentes, per cor-
porea instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam
manifestum est, & in Saul, in quem insiliit spiritus Domini, &
prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphy-
rium:

Carminibus domitus Phoebeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aera uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocuam, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline.

CAP. XLVIII.

Tertius uero furor ab Apolline procedit, scilicet, mun-
di mente. Hic sacris quibusdam mysterijs, uotis, sacri-
ficijs, adorationibus, inuocationibus, & sacris quibusdam
artificijs, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui
spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem a sur-
gere facit, ipsam cum numinibus demonibusq; coniungen-
do: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabat:
sic

sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaelem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus quicum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientie spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturæ expertem, taliter illuminasse, ut repenino fulgore circumfusus, inopinatè tam alta legis mysteria in cœtum sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupor fuerit: & de quodam Heraisco Aegyptio memoriæ proditum est, illum diuina quadam natura præditum ita ut solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoque in sacris literis cum Saul esset inter prophetas, insilisse super eum spiritum Domini, & prophetasse: cumq; à prophetarum cuneo abiret, cessasse prophetare. Simile accidit lictoribus illis, quos misit Saul, ut caperent David: qui cum uidissent cuneum prophetarum, & Samuelem stantem super eos, factus est spiritus Domini etiam in illis, & prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorantem. est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi & illustrandi fidelem & purum hominis animum, ut ex ignorantie tenebris repente ad sapientiæ & doctrinariæ lumina euehatur: est econuerso facultas immundos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinae suæ ignorantie restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam auocamento ac delinimento soporari & externari ad præsentium obliuionem, ita ut remota corporis memoria, redi-

Ars mira.

Vates numi-
ne afflatus, ne-
minem timet

redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine
lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum praesagire,
tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc susci-
pere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates Dei nu-
mine afflantur, nihil timent, nihil uerentur, nam per inuia ua-
dunt, atque in ignem illasi feruntur, & flumina transeunt. Sic
legimus antra quaedam, ut Apollinis & Trophonij, & tripodas,
& specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo
dijs sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacer-
dotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iambli-
chus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ra-
tione Deum suscipere solita est. aut enim per tenuem spiritum
& ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpbat: aut ipsa etiam
in aditu sedens, super aeneam sellam tripodem numini dica-
tam, & utroque hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat:
tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circumfundi-
tur, eamque suo numine repletam agit, aut sacrae sedi adhae-
rens, per quam Deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed
& uates fatidica in Branchis, quae in axe consedit, aut uirgam
manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes inter-
dum lymbumque undis proluit, uel ignis uaporem ex undis hau-
rit. His omnibus diuino splendore repletur, editaque plena re-
rum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciae regione ady-
tum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi so-
lebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res perage-
bant. Apud Clarios etiam, ubi Clarij Apollinis templum e-
rat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assum-
pta, res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiae Patris fon-
ticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de aegrotorum
successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, us-
que ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisque
certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in spe-
culo sese offerebat. Erat etiam haud procul ad Epidauro Laco-
nia

nie ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis responsa dabantur: prospera, si undæ iniectas placidæ retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateris factitasse proditum est, in quas iniecta numismata, aut uictimæ, idem præsigij leti aut tristici, iniectorum retentione, uel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nymphæum appellatū dicit: ubi thure hoc modo in flammis coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquam de morte, et quæ ad nuptias perimerent. Mirum quoque quod de Palæcorum Siciliæ fontē tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta et obsignata in fontem deijciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uerò falso et dolo malo peierata, statim mergebantur ima petentes: tū exiliēs subito ignis, correptū periurij reū, in cineres exurebat. Erat quoque in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendū responsum ingrediebatur, protinus mouebatur, et sonitum edebat: erat et ibidem statua uirgam ferēs, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis uerbis peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus icte,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere.

CAP. XLIX.

Quartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in Deum conuertit, et transmutat, efficitque Deo penitus similem, tanquam propriam Dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum et adorandum. hic enim in naturam Dei transit, quia ipse sit Deus: hic demonum genus nouit,

utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate cōfusus. Anima itaque tam conuersa, Deo quoque similis effecta, sic à Deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoq; amo-

Amor cur ex
eus.

rem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in Deum sic conuersa, & supra intellectualem spheram sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinijs ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquan-

Miraculum.

do etiam mirabilia & maiora quàm ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum coelum imagine sui, & suo lumine atque calore ea agit, quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam Deus per sui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem Dei homo est, saltem qui iam Venereo furore Deo similis effectus,

Anima homi-
nis.

sola uiuit mente, atque capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores, ac Cabalistas definitur, esse lumen Dei, & ad imaginem uerbi cause causarum primi exemplaris creata, substantia Dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominē ait esse, uel cœlicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui morbo comitali & syncopi corripuntur, & quæ agonizantibus contingunt.

CAP. L.

Raptus quid.

Raptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ, à Deo proueniens, per quem Deus animam à superioris delapsam ad infera, rursus ab inferis re trahit ad superiora. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione

tione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus uehe-
 liementioribus suis agitationibus, ipsum à sensibilibus corpo-
 req; seuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq; quòd non-
 nūquam corpus ipsum uel effugiat, & quasi dissolui uideatur,
 quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Ca-
 lamenſi (cuius ſuprà meminimus) Iacebat, inquit, ſimilimus
 mortuo, ſine anhelitu: & cum uretetur & ſecaretur, non ſen-
 tiebat. Tantum igitur eſt animæ imperium, quando ſcilicet
 ſuam naturam fuerit adſecuta, ne ſenſuum illecebris grauata,
 ut uirtute ſua ſubitò aſcendat, non modò in corpore manens,
 ſed etiam aliquando compedibus ſoluta extra corpus uolitans
 ad ſupercœleſtem cohabitationem, ubi iam Deo quàm pro-
 xima & quàm ſimilima, diuinorum effecta receptaculum, di-
 uino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroaſtes: A-
 ſcendendum tibi eſt ad lumen ipſum, & ad patris radios, un-
 de tibi miſſa eſt anima, plurimam induta mentem. Et Triſ-
 megiftus ait: Aſcendere te oportebit ſupra cœlos, choriſq; dæ-
 monum longè abeſſe. & Pythagoras ait: Si tu relinquendo
 corpus in ætherem liberum tranſieris, eris immortalis Deus.
 Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem,
 Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroaſtem, raptu ſo-
 litos ſeuocari, atq; ſic multarum rerum ediſcere ſapientiam.
 Legimus etiam apud Herodotum fuiſſe in Proconneſo philo-
 ſophum mirificæ ſcientiæ, Atheum nomine, cuiusq; animā quan-
 doq; corpus exire, ac poſt uiſa longinqua ſpacia, ruruſus in cor-
 pus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, conſueuiſſe animā
 Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore uagari ſolitam,
 multa quoq; ac uera è lōginquo nūciare. Et ſunt adhuc in hūc
 diē apud Noruegios & Pilappios per plures, qui ſe in totū tri-
 duū ſeuocāt à corpore, reuerſiq; multa à lōginquis renunciāt:
 atque illos interea cuſtodire oportet, ne quod uiuum animal
 illos ſupergrediatur contingatq; aliās ferunt in corpus ſuum
 non reuerſi. Sciendum ergo, quòd (iuxta Aegyptiorum do-

Anima a cor-
pore soluta
omnia locū
& tempus cō-
prehendit.

77

et inam) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando a corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, usquequaq; diffunditur, neque deficit. nam ubique est, & semper. & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, nisi cū ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore, aut parum. Cum igitur peruenerit ad illū statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed penè Deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpiissime sicut in raptu uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu, ut amore nimio uel tristitia, uel inter crebra suspiria, aut imo mortis agone futura pronunciant, sicut apud Stætiū de matre Achillis:

—Nec uana parentum

Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædam uis perspicua, & capax rerum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem consecuta, & a corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis, & senectæ debilitatis, nonnunquā aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est uicina, reuelationes facile percipit, quæ agonijs suis pexmixta, sibi tunc offeruntur. Vnde

Ambrosius,

Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum, quæ motu aereo libera nescit quò uadat, aut unde ueniat. Scimus tamen quòd corpori superuiuat, & ea iam depositis proprii sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore nò uidebat: quod exèplo dormientiū possumus æstimare, quorū animi uelut quieti sepulchro corpore ad altiora se subrigūt & renūciant corpori rerum absentium, uel etiam cœlestium uisiones.

De somnio prophetico. CAP. LI.

Somnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem unitis, aut per illustrationem intellectus agentis super animam nostram, aut per meram reuelationem numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præstat: nam in somnijs & interrogare uidemur, & discere, & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa consilia, multa incognita inopinataq; neq; unquam tentata animis nostris, nobis in somnijs patefiunt, apparentq; imagines ignotorum locorum & simulacra hominum tam uiuentium quàm mortuorum: portentunturq; futura quæ nondum prouenerunt, & reuelantur prouenisse uspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla egent alia interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimum non intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tã hebes ac impolitus est, ut superni intellectus species influētēsq; imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere hic ad somniorū uaticinia planè inutilis est. Oportet ergo uolētē uera recipere somnia spiritū phantasticū purū, incōcussū,

Somnia uidere, & ea intelligere, unde contingat.

imperturbatumq; seruare, atq; ita componere, ut dignus effi-
 ciatur cui mens atq; intellectus præsideat, atq; innotescat: ta-
 lis nanque spiritus uaticinijs aptissimus, omnium idolorum à
 rebus undique manantium (ut inquit Synesius) speculum est
 clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non pertur-
 bari animo, non cibo potu ne grauati, nec moerentes ino-
 pia, nullis'que nobis obstrepentibus libidinis, aut iracundie
 uitijs, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pu-
 ra atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium
 iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, &
 refulgētes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios & effigies,
 atque tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus
 uulgari indagatione, rationisq; discursu longè quidem cer-
 tius, clarius efficaciusq; contuetur, instruētib; diuinis pote-
 statibus inuitatam ad coetum illorum animam nocturnæ solitu-
 dinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti decrit propitia
 diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicumq; igitur spiritus
 suum meditatione tranquilla ac religiosa, tum per uictum tē-
 peratum ac moderatum secundum naturam cōseruat purum,
 hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus
 euadat atq; sciens: quicumq; uerò contrà phantastico spiritu lā-
 guet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum
 luscus oculus propter debilitatem cōfuse indiscreteq; iudicat:
 sic etiam quando crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus
 noster noxijs uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub ea-
 dem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit: quā
 ob causam Amphiaræus uates (ut legimus apud Philostratum)
 uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino
 autem triduo abstinere: quia non possit rectè uaticinari ani-
 ma, nisi esset uino ciboq; liberata. sobrijs enim animis, ac re-
 ligiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dij tribuere oracula.
 Vnde Orpheus exclamat:

Nuncie futurorum uaticinator maxime,

Accedis

Simile.

Philostratus
lib. 2. cap. 14.

Accedis ad animas somni quiete demulctas:

Easq; compellans suscitās mentem,

Sententiās numinum beatorū eis per somnium subinferis,

Silens silentibus animis uentura pronūciāns,

His inquā animis, quorū mēs diuino cultu rectissimē utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respoſa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificijs, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarū immolationum uelleribus, religiosius incubarent. cuius quidē ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubijs respoſa petunt, huc dona sacerdos

Contulit, & cesarum ouium sub nocte silenti

Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo post canit:

Hic & tum pater ipse petens respoſa Latinus,

Centum lanigeras mactabat ritē bidentes,

Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat

Velleribus. —

Et qui Lacedæmonijs præerāt (quod ait Cicero in Pasiphaes phano somniandi causa recubare solebant: idem fieri in templo Aesculapij, à quo uera immitti somnia putabantur: & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebāt. sic namq; in somnijs, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autem tempus somniorum est nox, quando sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem (ut ait Rabbi Iohanan in libro Senatorum) somniorum uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam sit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostenditur: quartū, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud

Somniorum
tempus nox
est.

Somniorum
uerorum ge-
nera quatuor.

Inanes res
somnia sper-
mixta.

Ad diuinorum
somnia
susceptione
que requiratur.

illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquit: Quod autem uidi-
disti secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis
indiciu[m] est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his
quæ secum quisq[ue] reuoluit, & mente agitat eundo dormitum,
sicut scribitur: Tu rex cogitare coepisti in stratu tuo quod es-
set futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum
interpretem habere scientiam, qua possit distinguere & di-
scernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores
omnium gentium, secundum leges quas receperunt de Deo, &
de angelis. Illud præterea sciendum, uix aliquod, aut nullum
somnia esse absq[ue] re aliqua inani, sicut nullum frumenti gra-
num absq[ue] paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somni-
um testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi
uult in somnium hoc quod uidisti: nū ego & mater tua, & fra-
tres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta
postmodum matre effectum non est consecutum. Hæc etiam
Rabbi Iohenam in libro prænominato, cui accedens Rabbi Le-
ui, omne somnium propheticum non pluris quàm adusq[ue] duos
& uiginti annos ait effectum suo posse fraudari: sic Ioseph anno
ætatis suæ decimo septimo somniauit, quod postea ætatis suæ
tricesimo nono prædixit in actum. Volens itaq[ue] nunc diuina su-
scipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uapo-
ribus, animo à perturbationibus libero, eoq[ue] die abstineat à coe-
na, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundū
& nitidum, etiam exorcizatum & sacrum, in quo facto suf-
fitu, inunctis temporibus, obunctis digitis somniorum anulis,
supposita capiti cœlesti imagine, sacraq[ue] charta, inuocato sa-
cris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione su-
per re quam scire desiderat. sic enim uerissima & indubia ui-
debit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicun-
que igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus
coniungere nouerit, oraculorum & somniorum
donum facile obtinebit.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus.

CAP. LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petite, aliquando etiam à Deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo Domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israel. Iam uerò & Moses & Iosue, missis sortibus in conspectu Domini diuiserunt terras, & hereditates tribubus Israel secundum præscriptum Dei Apostoli. Christi præmissis precibus per sortem elegerunt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie Domini nauigaret Tharsum, sub orta tempestate nautæ per sortem inuenerunt illum causam periculi, proiectumque in mare cessasse tempestatem. Narrat Cæsar de M. Valerio Proculo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumem. Erat quondam apud Buram Achaïæ oppidum Herculis oraculum, ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quapiam, post peractas Deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atque figuras obseruans uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uerò sciendum, uetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate, aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiunijs, munditijs, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificijs consecrationibus, cæterisque adhibitis religionum sacris mysterijs. Solent enim sacra ipsa operibus nostris ritè præmissa, ut maximè diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumque spirituum præsentiam, quorum dispensatione sorte directæ, rei quæsitiæ ueram suscipimus

Non temere
sortiebantur
antiqui
patres.

Dispositio e-
ius qui per
sortes uult
operari.

primus sententiam. Oportet ergo quemcunque per sortes ope-
rantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, non
distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione, ac con-
stanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea
erga Deum & cœlestia puritate, castitate sanctimonia pollen-
tem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut
dignus efficiatur cui diuini spiritus cōgrediantur, diuinaq; uo-
luntas innotescat: sic nanque si fueris dispositus, uirtute sortium
maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteri-
torum, præsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus.
Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominum & no-
taminum augurijs obseruandum est, quando uidelicet cum
formidine, tamen firma cum expectatione notamina quedam
uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signum postulamus,
sicut uernaculus Abraham Eleazar, & Gedeon iudex in israel
fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaïæ ciuitate me-
dio foro Mercurij simulacrum, ubi omen accepturus, suffito
thure, & accensis lucernis, quæ antè astabant, oblatoq; patrio
numismate in simulacri dexteram, tam quodcunque percun-
ctari uoluisset, in simulacri aurem insusurrabat, moxq; amba-
bus manibus obturatis auribus suis, ocylus à foro discedebat:
cuius limites egressus, ilico apertis auribus quam primam uo-
cem excepisset, sibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo
obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tan-
quam à casu, uel à fortuito euentu sint) nihil rationis habere
uideantur: tamen à Deo & sublimioribus uirtutibus certis ra-
tionibus disponuntur, neque cadunt præter intentionem eas
moderantis. Non ne in electione Saul in israel, fors in illum ca-
su & fortuito cecidisse putabatur? Attamen iam antea à Do-
mino statutus fuit rex, & unctus à Samuele propheta: & qui
statuerat illum regem Deus, disposuit & sortes, ut ca-
derent super illum. Atque de his hæc—
nus satis.

Quo-

Quomodo se disponere debeat uolens susci-
pere oracula. CAP. LIII.

QUicunque ad supremum animæ statum accedere cu-
piens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eū
castè sancteq; dispositum, purum mundumq; accedere, ita ut
nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullas que
peccatorum cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; a-
nimus penitus segregare & purgare, quatenus naturæ per-
mittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & e-
iusmodi passionibus, omni que irrationali conditione, quæ
sequitur eam tanquam ferrum rubigo, ritè componendo &
disponendo quæ ad mentis pertinent tranquillitatem. sic enim
ueriora efficacioraq; accipiet responsa. Quibus uerò pur-
getur animus, & in diuinam suam restituatūr puritatem, à re-
ligione nobis sapientiaq; est perdiscendum. neque enim sine re-
ligione sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sa-
pientia enim (inquit Solomon) lignum uitæ est his, qui appre-
henderint eam. & Lucretius ait, eam esse inuentum Dei, seu
spiraculum Dei, ubi canit:

Hic Deus ille fuit, Deus in chlyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationem diuinam, unde Demo-
critus nullos uiros sapientes arbitratur, præter illos qui fu-
rore quodam diuino perciti sunt, quemadmodum Minos ille
Cretensis, quem ferunt à Ioue cuncta didicisse, cum esset ei in
Ida monte frequens cum Deo conuersatio: sic etiā Melesago-
ram Eleusinum Athenienses ferunt à nymphis edoctum: sic &
Hesiodum cum esset pecudum pastor in Bæotia, gregē iuxta
quendam Heliconam montem egisset, legimus à Musis condona-
tum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poesim repente
adeptum

Homo, Dei
templum.

Pedetentim
ad animi pu-
ritatem per-
ueniendum.

adeptum esse: quæ quidem & huiusmodi in momento adsequi,
pro certo non est humani animi, sed diuinitus inspirati, uide-
licet cui inest Deus omnia operans. ipse namq; Deus in animas
sanctas se transferens, prophetas & mirandorum opifices
constituit potentes in opere & sermone, sicut asserunt Plato
& Mercurius, atque ipse etiam Xystus Pythagoricus, asseren-
tes, eiusmodi hominem Dei templum, Deum autem hospitem:
cui astipulatur & noster Paulus, hominem uocans templum
Dei: & alibi de seipso inquit, Omnia possum in eo qui me cō-
fortat Deus. ipse enim est uirtus nostra, sine quo (ut ipsemet
perhibet) nihil possumus. quod etiam Aristoteles in Meteoris
& Ethicis fatetur, nullam esse uirtutem, siue naturalem, siue
moralem, nisi per Deum: & in secretis suis astruit, intellectum
bonam & sanum posse in naturæ secreta, dummodo adsit di-
uinæ uirtutis influentia, aliàs nequaquam. Hanc autem influ-
entiam tunc solum suscipimus, quando nos absoluius ab im-
pedimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupa-
tionibus, & ab omni externa agitatione. neq; enim potest lip-
pus & immundus oculus res nimium lucentes intueri: nec ca-
pere poterit diuina, qui purgationem animi ignorarit. Opor-
tet autem pedetentim & uelut per gradus quosdam ad hanc
animi puritatem peruenire. neque enim unusquisq; de nouo ijs
mysterijs initiatus, statim lucida omnia comprehendit, sed af-
suefaciendus paulatim est animus, quousq; in nobis emineat
intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permisceatur. Anima i-
taque humana quando ritè fuerit purgata & expiata, tum ab
omni uarietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascen-
dit, diuina capit, etiam seipsam erudit, quando fortè aliunde eo
rudiri uidetur. neq; enim commemoratione neq; demonstra-
tione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per
mentem suam, quæ animæ caput & auriga est, suapte natu-
ra angelos imitata, non successione, non tempore, sed subi-
taneo momento quod cupit assequitur. David enim literas nō
didicit,

didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omnium superum & inferum sapientia repleuitur fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, ceterique prophetae & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ communis Pythagoreorum & Platoniorum sententia est) der uiam purgatoriam absque alio studio, uel inuestigatione, per solam modicam, & facillimam collationem, & aduenticiam, super iam desuper habita intelligibilia, perfectam omnium scibilium scientiam acquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus, & expiatur per munditiam, per abstinentiam, per poenitentiam, per elemosynam: tum etiam conferunt ad idem sacra quædam instituta, ut hic inferius patebit. curanda enim est anima per religionum studia, uulgo quidem occulta, ut sanitati restituta, ueritate firmata, & diuinis præsijs munita, non timeat suborientes concussiones.

David, Solomō, ceterique, & prophetae, & apostoli, subito edocti.

Animus quo modo expiandus.

De munditia, & quomodo obseruanda. CAP. LIIII.

Munditiam igitur in primis oportebit seruare, in uictu, in operibus, in affectibus, sordesque omnes & animi perturbationes, & quaecumque sensum, ac spiritum offendunt, expellere: & quæ insunt homini dissimilia coelo, non solum si animo & spiritu, uerumetiam si in corpore, si circa corpus fuerint. talis namque munditia exterior animi puritatem haud parum creditur adiuuare. Hanc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumine uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis. namque lana prophanum uestitum arbitrabatur, tanquam belumæ sordis excrementum pecori detractum: cubile purum, & prorsus immaculatum habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes, in fonte qui Dirce appellatur in Bœotia,

Lana uestitus propheta.

Bragmanorum habitus & genus.

exutis

exuiis uestib. lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis: deinde postquam pro ritu satis mundierant, exeundum circiter meridiem, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferētes anulos, & baculos gestātes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctum fuit, prius quā sacrorum penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recentes ablutis. Legimus quoque eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atque dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora ioui audet fundere uina
 Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
 Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauius ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
 Huic dii succensent, tribuentes inde dolores.
 Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:
 Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
 Me bello ex tanto digressum & cede recenti
 Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
 Abluero. —

Mos enim erat gentibus, quando dijs superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uerō dijs inferis litandum erat, sola sufficebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra dijs inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
 Dic corpus properet fluuiali spagere lympa.
 Et alibi, ubi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
 Spargit aqua. —

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:
 Idem ter socios pura circumtulit unda,
 Spargens rore leui, & ramo felicitis oliuæ.

Munditia

Munditia enim comparata homo cœlestis atq; spiritalis cū-
dit, & ad Dei contuitum unionemq; sic disponitur, dum mun-
do corpore & pura mente Deo ministrat, & in omnibus mun-
ditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in uten-
silibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostijs, sa-
crificijs: quorum omnium munditia, etiam aerem purificat,
influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum at-
trahit, & mundos Dei ministros demonesq; bonos allicit, &
conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & ma-
li demones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & de-
cipiant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; in primis ob-
seruandum est, ut habeatur animus mundus, & cor purum;
atq; tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine,
& animi tranquillitate atq; ascensu. CAP. LV.

Abstinentia quoque suos passim obseruatores contra
uitia, & malos demones familiariter munit atque tu-
etur, & quasi templum Dei incontaminatum reddit
animum, mentemq; Deo coniungit: nihil etiam ad sa-
nitatem cōplexionisq; temperantiam melius, quam superflua
minime congregare, modumq; necessarij uictus non excede-
re. neque enim nutrimentum natura ualentius adsumendum
est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo as-
serunt nonnulli, quod ea meta cibum sumebat, ut non gene-
raret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alijs
parcite cibi, simul & sanitate & agilitate corporis gausi
sunt, ut Moses & Helias, qui usque ad quadagesimum di-
em ieiunium protraxerunt. Vnde ille splendebat facie, &
iste subiectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad
nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrum
non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut
potuum concoctione per certa organa recepto alimento nu-
triri, sed spongiarum more, per totum corpus undiq; alimentum
summa

suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuissimis corpus undique penetrantibus. Itaque qui spiritum hunc cupiunt habere purum & potentem, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiunijs extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut crassescat spiritus, aut suffocetur, tum lotionibus, & frictionibus, & exercitijs, & amictu corpus ipsam mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffigijs corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atque abstinentes, quemadmodum philosophi Pythagorici, mensam sacram atque sobriam seruantes, uitam in omni temperantia protrahabant. Temperantia enim uitae complexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam, efficit ut anima nostra sepiissime somnians, nonnunquam etiam uigilans, semper supernis influxibus subijciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusque sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitijs: dicentes, neminem posse Deum intelligere, nisi qui illum diuina conuersatione amularetur: quod etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinerere nos oportet ab omnibus quaecunque animum spiritumq; inficiunt, à cupiditatibus & inuidentiâ, quæ iniusticiæ famulæ sunt (ut inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab ocio & luxuria. anima enim torpore & libidine suffocata, coeleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium, qui Græcè Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incuberent, cōsueuerunt sorbitioni cicutæ seipso castrare. Castitas præterea mentis Deo deuotæ, ipsa animam nostram

Temperantia
 effectus.

22 A quib. potissimum homini abstinenti.

(ut

(ut docet Orpheus Musæum in omnium Deorum hymno)
sempiternum ac semper paratum efficit Dei templum. Insu-
per abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sen-
suum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi
passionibus, quæ ledunt animum, ac iudicium rationis per-
uertunt: sicut palam uidemus in philocaptis, inuidis & am-
bitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis
questionibus) tanquam animi egritudines & pestiferos no-
minat morbos. Horatius uerò furores appellat, uel insanias,
ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoque uidetur idem, in hoc omnes homines in ali-
quo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico, Stultorum in- Ecclesiast. 1.
finitus est numerus. Idcirco Stoici negant passiones cadere
in sapientem: passiones inquam, quæ sequuntur apprehensio-
nem sensitiuam. nam passiones rationales & mentales, sapien-
ti cōcedunt. Sic sentire uidetur etiā Boethius ubi canit, passio-
nes aliquas abijciēdas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis	Pelle timorem,
Lumine clauo	Nec dolor adsit,
Cernere uerum,	Spemq; fugato.
Tramite recto	Nubila mens est.
Carpere callem:	Vinctaq; frenis,
Gaudia pelle,	Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi
passionibus penitus denudare & auertere, ut ueritatem
simplicissimam adsequamur: quod quidem multi philosopho-
rum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus e-
nim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura
solutus, sacris numinibus, ac coelestibus uacans, eadem quoti-
die sentit, quæ coelestia munera cogitant efficere. Sic Moses He-
bræorum legislator, & maximus prophetarum, ac omni Chal-
deorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sen-

sibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopie solitudines concessit, ubi cunctis humanis negocijs prætermisiss, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti Deo placuit, ut illum facie ad faciem uidere & intueri meruerit, accepta etiam miraculorum illorum stupenda potentia, quæ Sacrae literæ de illo testificari conspiciuntur. Sic Zoroastres Magorū pater ac princeps, omnium rerum naturalium diuinarumq; scientiam, uiginti annorum solitudine dicitur affecutus, ubi de omni diuinandi atque uaticinandi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatū esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem, longissimo quodam somno fuisse eruditum. nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur: atque Heraclitus & Democritus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis enim animalem uitam relinquimus, & humanam, tanto magis uiuimus angelos & Deum, quibus coniuncti, & in meliorem sortem repositi, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascendat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilis quam cognitionum gradus, docet Proclus in commentarijs super Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorporeā nos trāsferramus: ubi animarum ordinem, multiplicatum tamen per rationes plurimas, habitudines proportionēsq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformem superare oportet, & ad intellectum, & intelligibilia regna contendere: & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contemplari: porro ipsam etiam intellectualem multitudinem licet unitam & indiuiduam relinquere, atq; ad superint intellectualem essentialēq; unitatē ab omni multitudine absolutam, ipsiusq; boni, & ueri fontem peruenire.

Homini quæ
potissimum
fugienda.

uenire. Simili ratione fugere nos oportet omnem cognitionem multifariam distrahentem atque fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuum & sensuum, imaginationū, opinionum, quæ tã in se diuersa est, ut alia alijs in quolibet sint contraria, ascendendumq; ad scientias: in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatem tamen habet nullam. omnes enim sibi inuicem connexæ, & subalternatim una alteri ministrat atque inservit, usque ad unam ab omnibus præsuppositam, & nullam ulterius supponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus purus. Itaque depositis omni compositione, diuisione, multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitum ascendentes, intelligibilem essentiam præceptionibus indiuiduis & simplicibus speculantes, ut ipsam summam animæ existentiam, per quam unum sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atque sic primum unum, à quo omnibus inest unio, per ipsum unum, tanquam essentie nostræ florem attingamus: quod tunc demum assequimur, quando omnem multitudinem fugientes, in ipsam unitatem nostram consurgimus, unumq; efficimur, & uniformiter agimus.

De pœnitentia & eleemosyna. CAP. LVI.

Maxima autem purgationum pars est, uoluntaria pœnitentia delictorum. nam (ut ait Seneca in Thyeste) quem pœnitet peccasse, penè est innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem, dum molestiam delectamenti opponit, stupidamq; expurgat ex anima leticiam, tribuitq; uim quandam peculiarem ad supera reducentem. Est itaq; pœnitentia non modò mortificatio uitiorum, sed & animæ spiritale martyriū, quæ gladio spiritus ex omni parte confoditur: gladius aut spiritus est uerbū Dei. Vnde inquit Hieronymus propheta, & etiā Paulus ad Ephesios scribēs,

Potior purgationū pars quæ sit.

Pœnitentia quid.

Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. & Psal-
mista canit, Gladius in labijs ipsorum. Ideo exponendæ sunt
cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt
de corde & ore nostro, sacerdoti in confessione, ut ipse iuxta
uerbum Dei ea iudicet, & secundum potestatem illi cōcessam
à Deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatq;
in bonum. neque uerò ullum in religione abolendis piaculis
pœnitentia reperitur ualentius sacramentum. hinc dii ipsi
(teste Ouidio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,

Quum bene peccati pœnituisse uident.

72
Elemosynæ
laus. Est adhuc aliud expiationis sacramentum, ipsa uidelicet ele-
mosyna; de qua parum, aut nihil me legisse memini apud phi-
losophos: sed docuit nos illam summa ueritas, inquit: Date
elemosynam, & omnia munda sunt uobis, & apud Ecclesia-
sticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem sic elemosyna ex-
tinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, ut elec-
mosynis redimeret peccata: & Raphael angelus testatur ad
Tobiam: Quoniam elemosyna à morte liberat, & ipsa est
que purgat peccata, & facit inuenire uitam æternam. Hinc
Christus ad patrē orare iussit, Dimitte sicut dimittimus, & da
sicut damus. de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitā
æternam possidebitis. Idem iudicaturus uiuos & mortuos, præ-
ceteris improperebit damnatis, neglectas elemosynas, & mi-
sericordiæ opera, dum dicet: Esuriui & sitiui, & non dedistis
mihi manducare, neq; bibere. & adhuc in alio loco de paupe-
ribus locutus, inquit: Quod uni illorum feceritis, mihi fecistis.
Quod mihi etiam sensisse uidetur Homerus, ubi introducit iu-
uenem ad Antinōum procum in hæc uerba dicentem: Antinōe
non quidem pulchrè cecidisti miseram mendicum, perdet te, si
usquam Deus supracœlestis est. nam & dii alienis hospitibus
assimilati, in uniuersum exeuntes, ciuitates euertunt, ho-
minum iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. CAP. LVII.

Creditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extrâ ministratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos demones: ouum quoque similiter in purificationibus usurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt. unde Ouidius:

Et ueniat quæ lustret anus lectumq; locumq;

Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atq; asphaltio, aut ablutione aquæ marinae: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumen: aqua uero marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarum; hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuâ à meretrice plantatâ, uel infructuosam perpetuò manere, uel omnino exarescere. Simili modo cōferūt expiationi thus, myrrha, uerbena ualeriana, quæ et herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: itē benedicta, & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitū, in his maximè præstare dicitur, tã ad expiandū demones malos, quàm maleficia, ubicūq; fuerint: similiter pennæ upuæ suffitæ phāasmata pellūt. Mirū aut, & uix credibile, Mira de radice Baaras, nisi illud narraret grauis, & nō contēendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheriū iudææ oppidū sic nūcupata, hāc ait colore flāmeo, noctu splendore emittere, captu tamē admodū difficilē, ut ca-

ptantis manus fallat, oculosq; refugiat, neq; prius consistat, quam menstruatae mulieris lotio fuerit conspersa: neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo euellitur, quippe extrahentem praesentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amulato fuerit communitus: quo carentes, terram circum circa scarificantes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluens uices, illico commoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus praestantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi, in spirituales substantias agere, fugando, uel alliciendo, uel mitigando, uel incitant-

Ignis in Sicilia.

do, non secus arbitrantur, atque ignis in Sicilia agit in animas qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non ledens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Ceterum de his partim superius tractatum est.

De adorationibus & uotis. CAP. LVIII.

Adorationes quidem, & uota, sacrificia atq; oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad Deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos cōstant animabus communionem. ex orationib. enim quas uerbis ueris & sacris, sensu & mente proferimus, magnam uim comparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum: quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus Deus, sed adeò occultè, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sepiissime rex ille, & propheta Dauid, quando inquit: Audiam quid in me loquatur Dominus Deus. Adoratio itaq; diutissime continuata, & sepiissime frequentata, perficit intellectum, & animam ad suscipienda diuina lumina efficit ampliorem, & morem diuinum accendens, spem fidemq;, & mores sacros inferens.

inferens, animam ab omni contrario & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante Deus.

Sæpe Iouem uidi, cum uellet mittere seuæ

Fulmina, iure dato, sustinuisse manum.

Reuertitur autem homo ad Deum per orationes: quod perueniens (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculū symposij mirat, ubi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquam possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebrò ad eum qui in se omnem continet uirtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra Deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules Deos. Votum autem est ardens affectus casti animi Deo deditus, qui uouendo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus & Proclus) ita animas Deo coniungit, ut una aliquando Dei atq; animi operatio fiat: Dei uidelicet, tanquam artificis, animi uerò tanquam instrumenti diuini: hinc per uota nōnunquam fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorū Bragmanas, Persarū magos, Aegyptiorū gymnosophistas, Græcorū Chaldeorum theologos, qui festa deorū, & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis ac orationib. potissimū incubuisse, ac miranda multa effecisse. Ad uoti aut & ad orationis perfectionē (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur: primò uidelicet, notio eius quod adorandum, & cui uouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quib. medijs sit colendū. sunt enim multiplices Dei cooperatores & instrumenta, uidelicet cœli, stellæ, administratorij spiritus, cœlestesq; animæ ac heroes, quos uelut

Homo ad
Dei quoma-
do reuertat.

Votum quid.

Ad uoti per-
fectionē duo
requiruntur.

ianito-

ianitores, interpretes, administratores, mediatores primū im-
 plorare oportet eum qui pergit ad archetypum Deum, qui
 solus est terminus extremus adorationis: cetera numina tan-
 quam aditus sunt ad ipsum Deum. Scias itaq; adorationes ac
uota ad solum unum Deum, summū patrem, deorum omnium
 regem ac Dominū, pura ac pia mente principaliter facienda
 esse: quando uerò ad inferiores Deos processerint, nisi subde-
legate sint à summo patre administrationis minimè sit intētio.
 Itaq; adorationibus ac uotis, quando ad inferiora numina diri-
 guntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes, & caracte-
 res, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando uerò ad
 supremi Iouis maiestatem eriguntur, fieri illa minimè debere:
 quod etiā Hermes & Plato fieri uetāt. Vnde Hermes ad Tati &
 Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cum Deū ores, uelle ihus,
 & similia accēdere: aliena enim hæc sunt (ut ait Porphyrius)
 ab omni pietate. nihil enim materiale inueniri potest, quod im-
 materiali Deo nō sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uo-
 ce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus ui-
 cio contaminetur. Secundò autem requiritur assimilatio quæ-
dam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate, sancti-
moniaq; proficiscens, cum eius quod optamus licito desiderio:
 hoc enim summè diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq;
 subiicimur largitioni. nam nisi nos purgato animo digni simus
 exaudiri, tum ea quæ petimus digna sint fieri, manifestum est
 Deos precibus nostris minimè adesse: unde inquit diuinus Pla-
 to, Deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur
 à Deo petamus, quod uelle nos indecorum est. hoc enim
 solo plurimos uidemus orationibus ac uoto frustrari, quia nec
 ipsi religiosè dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorū
 fiunt de his, quæ sunt Deo beneplacita nec sciunt discernere,
 quo ordine adorādū sit, & p quos mediatores ipse Deus sit ad-
 eundus: quorū ignorātia, orationes ac preces nostras sæpius
 ad nihilū redigit, et uota supplicationib. nostris abnegari facit.

De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus, & modis CAP. LIX.

Sacrificium autem est oblatio, quæ & sacra sit offerendo, & sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediatur peccatum. Hæc itaque sacrificia & oblationes multam nobis præstant fiduciam, & de familia Dei efficiunt, malaq; multa nobis imminetia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ ceteris confirmant, inquentes: Per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminetia mala à nobis ad eiusmodi deflecti: tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mundo sacrificat Deo animas animalium irrationabilium, per interitum corporis ab anima: ita Michael archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationem animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut contingit in furore, & pto & extasi, & somnio, similibusq; animæ uacationibus, quod Hebræi uocant mortem osculi. Sacrificia uerò, & oblationes primò ac principaliter ad summum Deum facienda sunt: quado autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quæ admodum de oratione & uoto dictum est: tum quæcunq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uerò sacrificiorum plura genera. nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malo, uel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro ueneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam fiunt nec propter honorem Dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos sacrificiū zelotypiæ, quod solum fiebat causa detegendi occultum adulteriū. Eratq; olim apud gentes sacrificiū expiationis, quo expurgabatur ciuitates, fame aut pestilentia.

Sacrificiorū
genera multa.

Expiationis
sacrificiū

lentia, aut alia quavis horrenda calamitate laborantes: cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hominem turpissimum, illumq; correptum ad locum constitutum deducebant, caseum cum placenta, & ficus siccos manibus gestantem, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq; in mare proiecebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tiano, dum pestilentiam Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorum & uictimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farredationes, Hecatombe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendimalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scenopegia, Solicorilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thyia, Holocausta, Orgia, Latialia, Dianetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Tesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ. nam caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mimeræ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maie sua prægnans, Aesculapij gallus. iam uerò & Herculi Gnidio probris & conuiuijs sacrificabatur. Erant & sacerdotum varij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, uariâq; religionum & superstitionum nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, insiurandum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis dijs demonibusq; sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illi Deo, duplex.

Sacrificiorum
genera.

Verum sacri-
ficiū duplex.

plex

plex est: unum, quod obtulit summus pontifex Christus, in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis sue: alterum, quo homo offert seipsum mundum, immaculatum, in hostiam uiuentem Deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, et docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis et sanguinis sui: Hoc facite in meam commemorationem: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionem corporis mortalis in spiritu uiuificatos simul offeramus. de quo ait Porphyrius: Laboremus uitae nostrae sanctimoniam pro sacrificio offerre. nemo enim bonus Dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producat, propriam animam quasi simulacrum quoddam edificet, et mentem et intellectum in templum constituat, in quo diuinam lucem suscipere possit. Externa autem sacrificia (ut ait Heraclitus) medele quaedam sunt animarum, a summo medico instituta: possidet enim malus daemon hominem (quod ait Proclus) quousque per sacrificia expietur. exquiruntur igitur sacrificia ad Deum, et uirtutes coelestes placandas, et ad expiandum hominem, qui et ipse Dei et mundi gerit imaginem. Verum Dominus noster IESVS CHRISTVS, uerus pontifex, et summus sacerdos, omne sacrificium conclusit in solo pane et uino, tanquam in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mudati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraque sacrificia stauerunt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam, mentemque diuinam participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, et coelestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, quam libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, coelestia corpora, mundanaque numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores: quasdam uero naturales, et inferiores habere, quas quidem Orpheus

Ad placandum deum, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI:
sacrificiorum genera apud Aegyptios.

Stellae preces exaudiunt, et coelestia dona largiuntur.

clanes

Stellis quo-
modo sacri-
ficauerint an-
tiqui.

claves appellat ad aperiendum, & claudendum: atq; per has
facilibus nos influentijs obligare, per illas uerò à fato solucere.
Vnde si cui infortunium aliquod immincat à Saturno uel Mar-
te, iubent Magi non protinus ad Iouem uel Venerem, quàm
ad eum ipsum confugere Saturnum uel Martem. Sic Apulei-
ana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non
à Cerere neque à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam pro-
mereri coacta est. Sacrificabant autem singulis stellis cum il-
lis pertinentibus: soli cum rebus solaribus, & suis anima-
libus, puta lauro, gallo, cygno, uel tauro: Veneri per ani-
malia sua, ut columbam, uel turturem: & per plantas suas,
ut uerbenam. sicut canit Vergilius:

Effr aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,

Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quodocunq; confectionem aliquam, uel natu-
ralem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perse-
cerant, hanc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & of-
ferebant, non tam ab influxu illius opportunè suscepto natura-
lem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationem ipsam re-
ligiosam eandem diuinitus confirmatam, fortiolemq; rece-
pturi. oblatio enim cuiuslibet rei, quando Deo aliquo modo
ritè offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione, res illa
& Deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlesti-
bus & æthereis dijs candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus
autem, & infernis, nigra: sed terrestribus super aras, infer-
nis uerò in foueis: æreïs autem, & aqueis uolatilia: sed illis
alba, istis atra. Deniq; omnibus dijs demonibusq; præter-
quam terrestribus & infernis, uolatilia immolabantur: illis
autem solæ quadrupedes. simili nanq; simile gaudet. Ex his
deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabantur, solummodo
uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de alijs mini-
mè. Sed hæc omnia Apollinis oraculū his uersibus expressit:

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa

Candi-

Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;
 Attra eadem gaudent. Porro & capiuntur aperitis
 Cœlestes aris, siveas cum numina contra
 Exposcant atro imbutas inferna cruore.

Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
 Hostia: mel uerò nymphae atq; liquentia uina

Afferri letantur, & ignem accendier aris,
 Quæ circumuolitant terram sibi numina poscunt.

Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;

Inijcier salsas fruges, & dulcia liba.

Hæc facito: herum quibus est data pura profundi,

His ipsis semper fer sacra in littore, totum

Proijcito in fluctus animal, cœlestibus autem

Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.

Quod superest, propone tibi dapibusq; reserua,

Sudet odoratis crassisq; uaporibus aer.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiant & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædam esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, Sacrificare Deo inest homini à natura. Sunt itaq;, in-
quiunt, media, quæ utriusq; naturam sapiunt, & diuina ana-
logicè repræsentant, habentq; cum eo numine cui offeruntur,
simul & cum ijs qui expiantur, symbola quædam conuenien-
tissima, sed adeò occulta, ut uix capere queat humanum in-
genium, quæ Deus & numina in particulari requirunt pro
nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese
cōtineāt ab executione punitionis, quā meretur delicta nostra:
atque hæ sunt (quas uocat Orpheus) clauces, quæ aperiūt por-
tas elementorū atq; cœlorū, ut per illas penetret homo ad su-
percœlestia, et ad illū descēdāt intelligētia cœlorū, et demones
elementorum. Homines autem perfecti, & uerè religiosi istis
non egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoni-
am lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia
 H subijci-

subijciuntur cœlis, idcirco fauore cœlestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificijs & oblationib. CAP. LX.

Sacrificantis
uerba.

???

Nunc uideamus quas imprecationes oblationibus atque sacrificijs adiungebant: hæc enim dicebat, uel similia, quicumque offerens, & sacrificans Deo: Ego seruator tuus hæc tibi offero, & sacrifico, autorem sanctitatis te confiteor, & ad sanctificandum inuoco hanc oblationem, ut infundas sibi uirtutem spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Ceterum uerò sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cetero tibi uiuat & moriatur: ita & ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem, & cōmunionē, per hoc quod ad offerendum, & sacrificandum tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si uoluero, uel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione, uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne uitium, omnis immunditia: uel sic moriatur, & annihiletur tale, uel tale malum, siue incommodum. item: Sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sicut hæc oblatio igne isto præsenti consumitur, ita quod nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale, uel tale incommodum, quod tunc uoluerimus repellere, & euitare. Mos quoque erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quiq; eius participes esse cupiebant: quia litare
sola

sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat. unde apud Virgilium:

Talibus orantem dictis ara q; tenentem

Au dijt omnipotens. — Et alibi:

Tango aras, medios ignes, et numina testor.

Quomodo hæc tum ad Deum, tū ad inferiora numina exhibenda sunt. CAP. LXI.

OMnis itaque adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solum Deum fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli Deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum Deus destruxerit gigantes in diluuiio aquarum, et conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam et Gomorram in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, et huiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex psalmis, et hinc inde ex sacris literis colligi potest. Cōsimili oratiōe deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noe in diluuiio, transitū filiorum Israel per medium maris Rubri, et Christum siccis pedibus ambulante super aquas, eundeq; periclitante saluasse nauiculam, imperasse uentis, et fluctibus, et Petrum mergente eduxisse ex aquis maris, et huiusmodi. Quod si pro oraculis, uel somnijs peteās, siue ad Deū, siue ad angelos, et heroas oratio necessaria est, iam sese offerūt ex ueteri testamēto innumera loca, ubi Deus cū hominib. locutus legitur, cū multis admodum uersiculis præfagia et reuelationes pollicentibus, tum uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tum quicquid in nouo testamento, et uniuersa religione inuenitur reuelationum, Ioannis, Pauli, sancto-

rum Magorum, tum Helena, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli, Ioachim Merlini, Brigittæ, Mechttyldis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sepe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra Dei nomina, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata: ut pro destructione inimicorum inuocamus nomina iræ Dei, uindictæ Dei, timoris Dei, iusticiæ Dei, fortitudinis Dei: ad euitandum uerò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porro postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas, ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passionis disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

De consecrationibus, & earum ratione.

CAP. LXII.

Consecratio est, sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem ritè & legitimè preparatam, anima spiritalis, proportionem & conformitatem tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritum intellectus uiuificatur. Efficacia consecrationum duobus potissimè perficitur, uidelicet uirtute ipsius personæ cōsecratis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uite sanctimoniz, & sanctificandi potestas: primum natura præstat, & meritum, secundum per initiationem, & dignificationem

Incantamentorum & orationum differentia.

Consecratio enim efficacia duobus perficitur.

tionem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet
quod ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem, firma &
indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione re-
quirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est quedam sancti-
ficandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à Deo
sic ordinata, quales pleraq; legimus in sacris Biblicæ eloquijs:
uel si sit uirtute Spiritus sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc
instituta: eiusmodi plures etiam passim extant: aut inest hæc
sanctimonia ipsi orationi, non uirtute institutionis, sed comme-
morationis rerum sacrarum, ut puta sacrarum literarum, hi-
storiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, pro-
missionum, sacramentorum, & sacramentalium, quæ rei con-
secrandæ propriè, uel impropriè, uel per similitudinem aliquã
coherere uidebuntur: atq; huius nunc exempla aliqua dabi-
mus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc considerationē.
Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam Deus
collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in pa-
radiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor
sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fe-
cit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigantum,
per diluuium generale super omnem terram: & in destructio-
ne exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniam eduxit
populum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, &
per medium Iordanis: & quoniam miraculose eduxit aquam
de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari
maxillæ asini ad preces Sampsonis: & quoniam posuit aquas
instrumentum misericordiæ suæ, atq; leuamen salutis in re-
missionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in
Iordane, mundauit, & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuo-
cando insuper diuina nomina ad hæc conformia, ut puta cum
Deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuum. Simili
ratione in consecratione ignis, fit commemoratio, quoniam
Deus creauit ignem iusticiæ suæ instrumentum in poenā, uin-

Oratio
ius uis.Aquæ conse-
cratio.Ignis conse-
cratio.

dictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mundum ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui apparuit Moysi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israel in columna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo foederis, & eundem extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruabit, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia Deus ignis consumens est, & ignis constans est, & quæ his propria sunt, ut splendor Dei, lux Dei, lumen Dei, & huiusmodi.

Olei consecratio.

77

Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis, & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysterijs est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lampades ardentes ante faciem Dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi foederis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgota per mysteriū passionis CHRISTI, & agri qui emptus est de precio sanguinis CHRISTI: item montis Tabor, ubi transfiguratio, cælorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominib. ut loci Dei, throni Dei, cathedræ Dei, tabernaculi Dei, aræ Dei, sedis Dei, habitaculi Dei, & huiusmodi.

77

Locorum consecratio.

77

Simili uia in aliarum rerum benedictionib. procedes, inquirēdo ex sacris scripturis diuinisq; nominib. & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo cōgruere uidetur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysterijs, quæ cōmemores, tabulas decē præceptorū datas Moysi super monte Sinai, & sanctificationem legis, & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina nomina, testamenti Dei, libri Dei, libri uitæ, scientiæ Dei, sapientiæ Dei, & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod cōmemores ex secundo Machabeorum: quia Iudæ Machabeo diuinitus missus est gladius, ut concideret inimicos.

77

77

77

micos populi Israel habes & in prophetis uerbum, Accipite uobis gladios bis acutos habes & in euangelijs, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem: & huiusmodi plura in prophetis, & Apocalypsi inuenies, sacraque nomina gladij Dei, uirga Dei, baculi Dei, uindictae Dei, et huiusmodi. Et haec de consecrationibus & benedictionibus realib. exemplificata, sufficiat: ex quibus personales consecrationes benedictionesque facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi & expiandi ritus, potes, & multae efficaciae, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quae consecranda uel expianda intenditur, ut puta ritus baptismi, confirmationis, funeris, & huiusmodi. Sciendum insuper uotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere consecrationis, tam realis, quam personalis quatenus res, uel personae certis nominib. deuouetur, & offeruntur.

22
Alius consecrandi, & expiandi ritus.

Quae dicantur sacra, quae consecrata: & quomodo haec se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus. CAP. LXIII.

Dicuntur autem sacra, quaecunque ab ipsis dijs, uel demonibus suis adstantijs sunt sacrata, tanquam (ut ita loquar) à dijs ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros demones, quia in ipsis Deus habitat, cuius nomen saepe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui praecedet te, obserues eum, nec contemnendum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est enim mysterium quod sacratum, & occultam uirtutem habet, & gratiam à dijs, uel à demonibus collatam, uel ab ipso summo Deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & misteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quaedam sacrae, & mysticae nuncupantur, quae non homi-

Mysterium.

num deuotione, sed diuina reuelatione instituta sunt, quemadmodum legimus in Euangelijs, Christum instituisse orationem Dominicam. Simili modo & confectiones quaedam sacra dicuntur, quibus Deus singularem suae uirtutis rationem indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum catechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quae ab hominibus Deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodum uota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Caesar triplici inuectus Romana triumpho
Moenia, dijs Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni uictor Achilles
Pallada mactata placabat sanguine uacca,
Cuius ut imposuit profecta calentibus aris,
Et dijs acceptus penetrauit in aethera nidor:

Sacra tulere suam, pars est data cetera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statue, imagines, picturae ad deorum similitudinem effecta, uel dijs ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venerem:

Nostrinamq; duces patriae diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere collossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de Legibus, praecipit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia Deos nobis representant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretati. nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quae cuncta ratione seminali producit: sedere autem fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimat: nuda apertaq; habet

Iouis simula-
cri interpre-
tatio.

bet superiora, quoniam conspicuus est intelligentijs, & superioribus: inferiora uerò teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrū leua tenet, quia in his corporis partibus spiritualissimū uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uerò, & aquilam portendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorū deorum dominus, quēadmodum aliarū auium aquila est: alterū, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia representat Christum: & figuram columbe, quia notat Spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquile, hominis, significantes Euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uarijs locis reperimus expressas. Quin ipse quoq; ad consimiles reuelationes, & somnia conferunt, & sacra picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacre obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum proceSSIONES: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosissima, & pulcherrima, & preciosa, aurum, argentum & lapides preciosi, & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unquam,

Aut auri flaua, aut argenti candida dona?

Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum

Dixerit? —

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quaelibet administrantes, resq; consecrantes. Vnde Lucanus

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Virgilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuū, uitasq; resoluit

Sacrati capitis. —

Sunt uero sacra huiusmodi tanquam quædam pacta inter Deos, & nos sub laude, uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus medianibus, sæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus, ab eo nomine, cui talis ueneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorcismata, & incantationes, & uoces, quæ ad deorum laudes, & uenerationes sunt composita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam demones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contra morbos & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis, uel pronunciando orantes, uel etiam aliquando scripta appensa, siue alligata deferentes, sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirantur: hoc modo sunt etiam sacra nomina, figure, & characteres et signacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis, pura mente, ad Dei uenerationem deuouerunt, dedicarunt & consecrarunt: quæ quidem si postea quispiam eadē mentis puritate, qua primitus sunt instituta, pronunciet, mirabilia similiter efficiet. tum etiam quatenus seruetur modus, & regula à primo institutore tradita. nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & frustra laborant. Hoc modo non solum uerbis barbaris, sed etiam Hebræis, Aegyptijs, Græcis, Latinis, & alterius cuiusque lingue nominibus, Deo deuotis, ac suæ essentiae, uel uirtuti, uel operationi, attributis ac dedicatis, mira aliquando efficiamus. Sic sunt apud Iamblichum nomina, scilicet

scilicet Osiris, Icton, Emeph, Ptha, Epies, Amun: sic apud Platonem, & Græcos, ὦν, τὸν τὰν τὸν, sic Græci uocant Iouem Mira in nominibus quædoque uis
 ἥν, ἀπὸ τῆς ἥν, quod est uiuere, quia singulis uitam præbet: similiter Νία, quod signat per, quia per ipsum omnia fiunt: sic αἰθέρων, quod significat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quasi iuuans pater, & horum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuuntur, ut Eutychidem, Sositam, Theophilum, hoc est prosperum, seruitore, Deo charum. Similiter res quædam materiales concipiunt haud parum sanctitatis, ac uirtutis ex consecratione maximè sacerdotali: quemadmodum uidemus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agnorum, uirtutē accipere, per benedictionem Romani pōtificis, contra fulgura, & tempestates ne ledant ea gestantes: inspiratur enim diuina uirtus in sacratas huiusmodi imagines, & continetur in illis, quasi in sacra quadam litera, quæ Dei habet imaginē. Similem uirtutē accipiunt cerei illi benedicti in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ uirginis: similiter campanæ, ex consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutē, ut arceant & cōpescāt fulgura & tempestates, ne noceant in locis, ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal, & aqua per suas benedictiones, & exorcismata accipiūt uirtutē expiandi, & effugandi malos demones, & sic de similibus. Sunt etiā sacra tempora, apud omnis religionis gētes summa semper ueneratione observata, quæ aut à dijs ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à dijs beneficij commemorationem perpetuamq; gratiarum actionē illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum nostrorum solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piaculTempora sacra.
 cularia. Tempora piacularia.
 ria dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignem aliquam cladem calamitatēue respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diem quartum nonas.

Atri dies. Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sepiissime ab illis malè dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimus septimus mensis Iunij, quoniam eo die Mosem confregisse tabulas, Manassæ crexisse idolum in sancta sanctorum, murosque Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die utraque templi destructio perpetrata est. Hac ra-

Dica. Aegyptiaci.

tione dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptijs observati: & quælibet natio hac ratione similem sibi faustorum infavorumque dierum calculum facile fabricare potest: atque hos sacros religiososque dies Magi non secus quam planetarios dies cælestesque dispositiones observari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibent, maximè ad spirituales divinasque virtutes adsequendas: quia illorum virtus atque influentia, non tam ab elementis corporibusque cælestibus, sed ab intelligibili supercælestique mundo descendens, communibusque diuorum suffragiis adiuta, nulla cælestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modò non desit firma credulitas ac ueneratio religiosa: hoc est, cum metu horroreque coniuncta. id enim propriè sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie observamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quàm oportet. De religiosis quibusdam observationibus, ceremonijs, & ritibus suffituum, unctionum, &

similium. CAP. LXIII.

T Vigitur quicumque in hac facultate operari desideras, in primis pijs precibus obsecra Deum patrem unum, ut tu quoque sis unus illius clementia dignus, sis mundus ab intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Propterea lauare sepius,

sepius, & per statutos dies, iuxta numerorum mysteria, induas uestes mūdās, & abstineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolunt enim dii exaudire hominem (ut ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se nō abstīnit. Non iungaris mulieri pollutæ, uel menstruatæ, nec illi qui patitur hæmorrhœam: non tangas rem immundā, nec morticinū. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuū tetigerit, ei ad oracuola accedere nō licet: fortē, quia quadā funebris nidoris afinitate corruptus animus, cōcipiēdis diuinis influxib. redditur ineptus. Lauabis te, & inūges, et fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim Deus in odorē suauissimū, quæ illi sūt ab homine purificato et disposito, simulq; cōscēdentē cū illa suffumigatione orationē, & oblationē suā: sicut canit Psalmista: Dirigatur Domine ad te oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigijs, & odoramētis anima, ipsius Dei proles & imago, suscipiens illa per nares illas, per quas & ipsa intrauit in hunc corporeum hominem, & per quas (testante Iob) aliquando emittuntur spiritus uiuacissimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore aestuantis: unde à multis odoratus omnium sensuum uiuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificium & unctio penetrant omnia: & aperiunt portas elementorum atque cœlorum, ut per illas homo possit uidere & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum & profundorum, phantasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant, compareant, & obediant: faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut magnes ferrū, coniunguntq; cum elementis, & faciūt spiritus accipere corpora: plurimū siquidē spiritale corpus ijs crassescit, obesusq; euadit: etenim uaporibus uiuit, et suffumigationibus, & libaminū nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu, ac cordis desiderio, ut faueat tibi cle-
mentis

mentia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorem ut magis
 22 prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, tem-
 poris, professionis, consuetudinis, uictus, habitus, exercitij, etiã
 nominis: in his enim non solum mutatur uis naturæ, sed etiam
 superatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem.

Fortunatus
 locus ad fa-
 uorem con-
 fert.

Neque ab re locutus est Deus ad Abraham, ut ueniret ad ter-
 ram quam monstraret illi: & porrexit Abraham uadens, &
 22 proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath,
 ubi seminauit, & collegit centuplum, & effectus est diues ual-
 de. Quis autem sit locus unicuique congruus, ex cuiusque ge-
 nesi scrutandum erit: quod qui nequiuerit, is obseruet ubi po-
 tissimè spiritus suus recreetur, ubi sensus uegetiores sint, ubi
 corporis sanitas, & robor plus proficiant, ubi negotia melius
 succedant, ubi plures faueant, ubi insensu succumbant: hanc re-
 gionem, hunc locum sciat sibi à Deo superisq; præordinatum,
 & à cœlis dispositum atque paratum. Hunc ergo locum co-
 le, & pro tempore, & negotio muta: infaustum autem locum
 semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatio-
 res reddunt: infausta uerò, infelicitant. Hinc Romani olim
 in delectu militum conscribendo, cauebant, ne primò militi
 esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis uesti-
 galibus, & lustrandis colonijs, aut exercitibus, CENSUS bo-
 nis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia
 mutatis, rerum quoq; fortunam in melius mutari crediderunt.
 Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrra-
 chium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid
 mali adferret, Bencuentum uocauerunt. Lacu uerò Lucrinu, ob
 nominis felicitatem, omnium felicissimū putauerunt. Horas e-
 tiam, & dies pro operibus tuis elige. neq; enim sine causa dixit
 saluator: Non ne duodecim sunt horæ dici? & quæ sequuntur:
 Tēpora enim rebus nostris certā fortunā præstare posse docue-
 runt Astrologi, obseruauerunt Magi. Omnes deniq; sapientissi-
 22 mi ueteres in hoc cōsentiunt, permaximi interesse quo quid p-
 tempore

Tēpora for-
 tunam præ-
 stare possunt

temporis momēto quāue cōlestium dispositionē in hoc mundo
esse suum acceperu, non tam naturale, quā etiam artificiale.
Tantā enim vim habere hoc initij momētum tradiderunt, ut
omnem fortunæ cursum inde pēdere & prædici posse, pariq;
ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro
scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia te-
ste adseuerarent, quemadmodum Sulla astrologus Caligulae cō-
sulenti de natura certissimam necem appropinquare prædixit.
Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expedi-
tionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem
nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem præ-
dixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus sa-
xum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factū est ad
Aegos Thraicæ flumen. Contrā, L. Tarnucius Firmianus ex
Romuli gestis atque fortuna, & conceptionem, & natiuita-
tem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit,
ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initū
genituramue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert
Maternus. Quòd autem tempora in rebus naturalibus pluri-
imum possint, multis exemplis patēre potest. Sunt namque arbo-
res, quæ post solstitium inuertunt sua folia, ut populus, ulmus,
olea, tilia, alba salix. Et conchylia, & cancri, & ostræ cres-
cente luna augescunt, decrescēte macrescunt: & maria suo
fluxu atque refluxu, lunæ motus, temporaq; observant. Et Eu-
ripus in Eubœa nōne septies mira celeritate defluit, & reflo-
uit? Idem tribus diebus unoquoq; mense, uidelicet septima, octa-
ua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus
est, qui ter in die fit amarus ac salsus, et rursus dulcis. Iam uerò
die brumali cum marcent omnia, pulegium aridum florescit.
Eodē die aiūt inflatas uesicas dirumpi: salictorum folia & ma-
lorū grana uerti, ac circumagi. Et manifestum est, quod ego, &
in Italia & Gallia uidi, & sationem eius noui, uidelicet nucē
quæ per totum annum arida, sub ipsa diui Iohannis uigilia,
& folia

& folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totū
 hoc miraculum ex sola temporis obseruatione in satione illius
 consistit. Quod autem tempora rebus artificialibus aliquas
 mirabiles possint prestare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Ele-
 ctionum & imaginum libris constanter affirmant. Et hac
 ratione legimus apud Plutarchum, simulacrū apud Pelencos
 ea arte fabricatum fuisse, quod quoquē uersus spectasset, o-
 mnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quod
 nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita Apolloniij
 legimus magos apud Babylonē tecto alligasse quatuor aureas
 alites, quas deorum linguas appellabant, uimq; illis fuisse, ut
 animos multitudinis ad regis amorem obedientiamq; concilia-
 rent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius
 uultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris uidebatur.
 Apud Troadem circa simulacrum Mineræ, relictæ sacrificia
 non putrescebāt. In phano Veneris apud Paphos, in arca non
 pluebat. Ex tumulo Antei siquid erutum fuisset, imbres e cœ-
 lo spargebantur, donec quod effusū fuerat, restitueretur. In
 tumulo regis Bibrie Ponti, laurus extabat, à qua si quid de-
 ceptū in nauim quis intulisset, nō cessabant illic iurgia, quā-
 diu non fuisset abiectū. In insula Boristhene eadem Achillis nul-
 la auis infestabat. Romæ eadē Herculis in foro Boario, nec mu-
 sca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quē
 si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens se-
 se, immoriebatur. Innumera serē exempla adferre possem, &
 his multo mirabiliora, quæ arti imaginum, & obseruatione
 temporū facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iam pri-
 dem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recentiora
 quedam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia,
 artificiosa miracula istis addā. Nam arte imaginū effectū dici-
 tur, quod Byzatio serpētes neminē ledāt, graculiq; intra mœ-
 nia nō peruolēt: quod Creta noctuā nō ferat, quod in agro Ne-
 apolitano cicadæ nō audiātur, quod Venetijs publica tonsoriū
 tecta

testā nullam genus muscarum subit, quòd apud Toletum ma-
 cello publico toto anno non plus una, & ea quidem insigni al-
 bedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro nar-
 rauimus, & modos & tempora, quorum obseruatione hæc
 & simili fieri possint. Sermonum præterea atque uerborum
 uires tibi potissimum obseruanda sunt: per hæc enim expan-
 ditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in
 plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimens illis
 figuras & passionēs uarias, omnibus creaturis uim inferens,
 aut amore quodam ducens trahensq;. Sic Cato testatur lass-
 tos boues uerbis instaurari. Tum uerbis atque precibus à Tel-
 lure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiā arbo-
 res similiter exorari, ut trāsmigrēt, et in alieno solo accrescāt.
 Rapas quoque ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur,
 ut sibi, & familiæ, uicinisq; benignè conferant. Pauo quo-
 que laudatus, mox pennas explicat: contrā uerò, ocymum
 herbam, cum maioribus maledictis & probris satum sit, eo
 fructus adferre lætiores cumpertum est. Garus etiam ambu-
 sta, & infusa, medetur malis, si tamen interim garus nō nomi-
 netur. Tum & qui fascino utuntur, laudando necant arbores,
 nocentq; satis atq; pueris. Tantā præterea humanarū execra-
 tionū uim esse dicunt, ut etiā malos demones abigant, exter-
 minētq;. Hac ratioe Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius
 symbola edidisse, quib. demones expellerētur: docuisse etiā quo
 modo demones assumptis brutorū figuris insidiētur homini-
 bus. In omnib. deniq; Deū præ oculis habe. scriptū est enim in
 Deuteronomio: Cum quæseris Dominum Deum tuum, in-
 uenies eum, si tamen toto corde quæseris, & tota tribula-
 tione animæ tuæ. unde apud Marcum legitur: Omnia quæ-
 cunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient
 uobis. & apud Matthæū dicitur: Si habueritis fidem sicut gra-
 num sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoque
 ualet oratio iussu assidua. Helias enim (ut ait Iacobus) homo

erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & coelum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Cauere autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanum, uel quod sit contra diuinam uoluntatem: uult autem Deus omnia bona, neque enim usui pabis nomen Dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des elemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam, Bona est oratio cum ieiunio, & elemosyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiunijs & orationibus in conspectu Domini.

Operis totius conclusio. CAP. LXV.

Haec sunt quae ad magicæ introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librum coegimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intellecturi sunt. Horum autem quaedam cum ordine, quaedam sine ordine scripta sunt, quaedam per fragmenta tradita sunt, quaedam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relictæ, qui in his quae scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicæ completa documenta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt. tradidimus enim hanc artem taliter, ut prudentes, & intelligentes latere non accidat: prauos uero, & incredulos, ad secretorum illorum arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiae & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinae & sapientiae filij, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat: uobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinem institutus: quorum casta & pudica mens, ac illibata fides Deum timet ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere & crimine

crimine separata, ac mores pudici, sobrii & modesti: uos enim soli seruata[m] uobis doctrinam inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita: quam ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ sciētia insinuabit, apparebūtq; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius, & cæteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantie & insipientis nequitie filij, hæc nostra fugite. nam inimica uobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatem, & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantie suæ culpam mihi nō imputet: nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset, qui scripta nostra non intelligit: obscura enim sunt, uarijsq; obducta mysterijs, in quib. facile multos cōtinget errare, & perdere sensum suū. Nemo ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatam, & uarijs locis dispersam abscondimus. non enim sapientibus abscondimus, sed prauis & improbis: eamq; tali sermone tradidimus, quem latere insipientem necessario accidet, & ad illius intellectum sapientem facile admittat.

VENERABILI PATRI

SACRAE THEOLOGIAE MAGI-
stro, Aurelio ab Aquapendente Au-
gustiniano Hen. Cor. Agrippa

S. D.

*H*X literis quas ad me à secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclicè doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescent curiosum exploratorem. Gaudisus sum illico, atq; mihi gratulor, nactū me amicitia talis uiri, qui cū possem aliquādo & geniū & ingeniū excolere: teq; nunc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu, qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atq; tremēdi Minois, ire per excubias, & te committere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui versaris circa immensa, ausus conari vagum stabilem, perfidū affidum, ac deorum omnium fugacissimū reddere vel ipsa Adraestia constantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neq; enim hic te dirigere poterit quantacūq; librorū lectio, quū non nisi mera anigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magice artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de monstrifica alchymistarum metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Mida instar contacta æra, mox omnia in aurum argentum ue permutentur: quæ
omnia

omnia comperiuntur vana, ficta & falsa, quoties ad literam practicantur. Atq; tamen traduntur ista, scribunturq; à magnis gravissimisq; philosophis, & sanctis viris, quorum traditiones quis audebit dicere falsas? Quin imò credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia. Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isq; varijs obductus mysterijs, sed hætenus à nullo magistrorū palam explicatus: quē nescio si quis sine perito fidoq; magistro sola librorū lectione possit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus, quod datur paucissimis: ideoq; in vacuū currūt multi, qui hæc secretissima nature arcana prosequuntur, ad nudā lectionis seriē referētes animū. Nā in auspicato ingenio, à uero intellectu prolapsi, in falsas imaginationes, exteriorū spiritū uasramētis irretiti, illorū quorū dominari datū est, periculosi serui effecti sunt: & ignorātes semetipsos, abeūt retro post vestigia gregū suorū, querētes extrahi se quod intus possident. Atq; hoc est, quod te nūc scire volo, quia in nobis ipsis est omniū mirabiliū effectūū operator, q; quicquid portētos mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes nature persecutores alchymista, quicquid demonib. deteriores malefici necromātes promittere audent, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine Dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sidera cœli:

Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis quam latissime tecum conferendum esset, sed coram. Non enim committuntur hac literis, nec scribuntur calamo, sed spiritui spiritui, paucis, sacrisque uerbis infunduntur, idque si quando nos ad te uenire contigerit. Caterum quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerunt penes me, sed iam non sunt: qui uero penes vos circumferuntur libri adoleſcentia mea, de Occulta philosophia intitulati, horum priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddam continet. Sed ego totum opus, fauente Domino, integrum recognitumque, aliquando in lucem dabo, clauem tamen operis solis amicissimis reſeruata, quorum te unum esse non dubites. Vale felicissime. e Lugduno XXIIII. Septemb. Anno M. D. XXVII.

A D E V N D E M.

EX humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illumque amplector totus, voloque sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quam literis demonstrari possis, gratissimum fore, altissimeque insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quique eos qui se mea amicitia commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire et reddere voces, scio amicitiam nostram indissolubilem fore, perpetuoque duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire volo, quod omnium

nium rerum cognoscere opificem ipsum Deū & in illū tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam cōtactu, siue vinculo) transire, quò ipse trāsformeris efficiareq; Deus: quemadmodum de Mo-
se ait Dominus, inquiens, Ecce ego cōstitui te Deū Pharaonis. Hæc est illa vera & summa mirabiliū operum occultissima philosophia. Clavis eius, intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tanto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora & facilius & efficacius operamur. Verū intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuini illis uirtutibus nō poterit uniri (non enim nisi sibi quam similibus congregiuntur) ac perui-
dendis illis occultissimis Dei & nature secretis, omnino inefficax est, atque hoc opus hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere, & mortali puluere seipsum amisit, Deū ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritua-
lia carni immersus, & sanguini? An videbit Do-
minū homo, & uiuet? Quē fructum adferet grā-
nū frumētī, si prius mortuū nō fuerit? Mori enim
oportet, mori inquā mūdo, & carni ac sensib. omni-
bus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc secre-
torū penetralia ingredi: non quòd corpus separetur
ab anima, sed quòd anima relinquat corpus. de
qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui e-
stis, et uita uestra abscondita est cū Christo. Et alibi
clarius de seipso ait: Scio hominem, in corpore, uel
extra corpus, nescio, Deus scit, raptū usq; ad tertiu

cælum. & quæ reliqua sequuntur. Hac inquā preciosa in cōspectu Domini morte, mori oportet, quod contingit paucissimis, & fortè non semper. nā pauci quos æquus amavit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, dijs geniti potuère. Primum qui non ex carne & sanguine, sed ex Deo nati sunt: proximè, qui natura beneficio, ac cælorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: ceteri meritis nituntur, & arte, de quibus uia vox te certiorē reddet. Verum hoc te admonitum volo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina passus, tibi ista prædicem, aut tale quid mihi arrogare uelim, vel concedi posse sperem, qui hætenus humano sanguine sacrat us miles, semper ferè aulicus, cū carnis vinculo charissimæ uxori alligatus, omnibusq; instabilis fortune flatibus expositus, totusq; à carne, à mundo, à domesticis curis transuersum actus, tam sublimia immortalium deorum dona non sum adsecutus: sed accipi me volo uelut indicem, qui ipse semper præ foribus manens, alijs quod iter intergrediendum sit, ostendit. Ceterum de amore in te meo tu quidem minimè falleris: beneficijs meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquā, nisi quod paratus sum, dum dabitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicissimè me uale. è Lugduno XIX. Nouemb. Anno

M. D. XXVII.

HENRI.

HENRICI COR.

AGRIPPÆ CENSURA, SIVE RE-
tractatio de Magia, ex sua declamatione
de Vanitate scientiarum, & excellen-
tia uerbi Dei.

De Magia in genere.

Xigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus. nã
et ipsa cum astrologia sic coniuncta atque co-
gnata est, ut qui magiam sine astrologia pro-
fiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Sui-
das magiam à Maguseis et nomen et originem traxisse pu-
tat. Communis opinio est nomen esse Persicum, cui astipu-
lantur Porphyrius et Apuleius, et significare eorum lingua
idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia
itaque omnem philosophiam, physicam, et mathematicam
complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc et goe-
tiam et theurgiam in se quoque continet. Qua de causa ma-
giam plerique bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet, et
ceremonialem.

De Magia naturali.

Naturalem magiam non aliud putant, quàm naturalium
scientiarum summam potestatem, quam idcirco sum-
mum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutissi-
mam cōsummationem uocāt, et quæ sit actiua portio philo-
sophiæ naturalis, quæ naturalium uirtutum adminiculo, ex mu-
tua earum et opportuna applicatione opera edit, supra omnē
admirationis captum: qua magia Aethiopes maximè, et In-
di utebantur, ubi herbarum, et lapidum, cæterorumq; ad id
spectan-

spectantium facultas suppetebat. Eius neminisse uolunt Hieronymum ad Paulinum, ubi ait Appollonium Tyaneum fuisse magum: seu philosophum, ut Pythagorici. Eius etiā generis fuisse magos, qui Christum natum muneribus inuiscentes adorauerunt, quos euangeliorum interpretes exponūt Chaldaeorum philosophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tespion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Nama Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filius apud Persas. Nam Indi, & Aethiopes, & Chaldei, & Persae hac maxime praeclluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarū regū filij, ut ad mundanae Reipub. imaginē, suā & ipsi rem publicam administrare, distribuereq; condiscant: & Cicero in Diuinationum libris ait, neminem apud Persas regno potiri, qui prius magiam non didicerit. Magia itaque naturalis ea est, quae rerum omnium naturalium atque coelestium uires contemplata, earundemq; sympathiam curiosa indagine scrutata, reconditas ac latentes in natura potestates ita in apertum producit: inferiora superiorum dotibus, tanquam quasdam illecebras sic copulans, per eorum mutuam applicationem ad inuicem, ut exinde stupenda saepe consurgant miracula, non tam arte quam natura, cui se ars ista ministrare exhibet haec operanti. Nam magi, ut naturae accuratissimi exploratores, conducentes ea quae à natura preparata sunt, applicando actiua passiuis, saepissime ante tempus à natura ordinatum effectus producunt, quae uulgi putat miracula, cum tamen naturalia opera sint, interueniente sola temporis praeventione: ut si quis in mense Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinum intra paucas horas excrecere faciat in perfectam plantam, & ijs maiora, ut nubes pluias, tonitrua, & diuersorum generum animalia, & rerum transmutationes quàm plurimas, cuiusmodi

modi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon, pura & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euanthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebraeus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zabel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & plerique alij, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraque fragmenta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uero scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen unâ cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet: quod quidem fecerunt & alij.

De magia mathematica.

Sunt præterea alij naturæ sagacissimi emulatores, inquisitoresq; audacissimi, qui absque naturalibus uirtutibus, ex solis Mathematicis disciplinis, adscitis cœlorum influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, ut corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen non habeant uirtutes animales: qualis fuit columba Architæ lignea, quæ uolabat: & statuæ Mercurij, quæ loquebantur: & caput æneum ab Alberto Magno fabricatum, quod locutum perhibent. Excelluit in istis Boethius, uir maximi ingenij, & multiplicis eruditionis: ad quem de istiusmodi scribens Casiodorus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositum est: tuæ artis ingenio metalla mugiunt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulate sunt, & quæ uocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere: parua de illo referimus, cui cœlum imitari phas est. De istis puto
artifi-

artificijs dictum est, quod apud Platonem legimus, in undecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, qua res posteriores quasdam generarent, non quidem ueritatis & diuinitatis participes, sed simulacra quædam sibiipsis cognata deducerent: atq; eo usque progressi sunt magi homines audacissimi omnia perpetrare, fauente maximè antiquo illo, & ualido serpente scientiarum pollicitatore, ut similes illi tãquam simiæ, Deum & naturam arulari conarentur.

De magia uenefica.

Est prætera naturalis magiæ species, quam ueneficam siue pharmaciam uocant, quæ poculis, phyltris, uarijsq; ueneficiorum medicamentis perficitur: cuiusmodi Democritus confecisse legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filij gignantur: & aliud quo auium uoces ritè intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atque Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis
 Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
 Atq; satas aliò uidi traducere menses.

Et Plinius narrat, quendam Demarchum parasitum in sacrificio, quod Arcades Ioui Lyceo humana hostia faciebāt, immolati pueri exta degustasse, & in lupum se conuertisse: propter quam hominū in lupos immutationem, putat Augustinus Panem Lyceo, & Ioui Lyceo nomen esse impositū. Narrat idem Augustinus, dum esset in Italia, quasdam fœminas magas, Circes instar, dato uiatoribus ueneficio in casco, eos in iumenta uertisse: cumq; portassent, quæ placuissent onera, rursus in homines restituisse, idq; patri cuidā Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta esse, & impossibilia, is recordetur quomodo sacræ literæ narrāt, Nabuchodonosor regem mutatum in bouem, & septē annis fœno uixisse, tandem Dei misericordia in hominem rediisse: cuius

ius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escam dedit uulturibus, ne quando resurgeret à mortuis, qui iam de bestia redierat in hominem: & eiusmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verum de ijs siue magis, siue ueneficis loquitur Sapiēs, dū dicit: Exhorruisti illos Deus, quia horribilia opera tibi faciebant per medicamina. Illud præterea uos scire uolo, non solum naturalia scrutari hos magos, uerumetiam ea quæ naturam comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, concentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Psylli & Marfi conuocabant serpentes, alij alijs deprimentes fugabant: sic Orpheus Argonautarum tempestatē hymno cōpescuit: & Homerus narrat, Vlyssē si sanguinem uerbis restrictum: & in lege duodecim tabularum ijs qui messes excantassent, pœna constituta est: ut nō dubium sit magos etiam solis uerbis, & affectibus, alijsq; similibus, non in seipso s modò, sed etiā in res extraneas sæpe mirum aliquem producere effectum: quæ omnia non secus uim insitam in res alias profundere, illasq; ad se trahere, uel abs se repellere, seu alio quouis modo efficere putant, quàm magnes ferrum, & succinum paleas trahunt, siue adamas & allium magnetem ligant: sicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia & coelestia, sed etiam intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus atq; Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi posse confirmant: quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, scilicet per huiusmodi rerum consensum, magos etiam numina euocare solitos. Ad tantam enim quidam eorum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionum ratione ritè obseruatis, constructam imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; spiritum accepturam putent, quò consulentibus illam, respondeat, & occultæ ueritatis arcana reuellet. Hinc patet, hanc naturalem magiam nonnunquam in

go etiam, theurgiam reclinatam, sepiſſime malorum demonum uafamentiſ, erroribuſq; obretiri.

De goetia & necromantia.

Ceremonialis autē magiæ partes ſunt goetia atq; theurgia. Goetia, immundorum ſpirituum commercijs, inauſpicata, neſariæ curioſitatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamentiſ concinnata, omnium legum placitiſ eſt exterminata & execrata. Huius generiſ ſunt, quos necromanticos & maleſicos hodie nuncupamus.

Gens inuiſa Deis, maculandi callida coeli,
Quas genuit natura mali, qui ſidera mundi,
Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.
Nam nunc ſtare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera ſub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi ſunt ergo, qui deſunctorum inclamant animas, & illi quos ueteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui demones paredros circumferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, ſpiritus paſcunt in uitro, per quos ſe prophetare mentiuntur. Et hi omnes bifariam procedunt. Nam alij demones malos uirtute quadam maximè diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere ſtudent: quippe cum omniſ creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, non mirum ſi goetici, & quique etiam infideles, pagani, iudei, Sacraceni, & cuiuſcunque prephani collegij, ſiue ſectæ homineſ, diuini nominis inuocatione demones aſtringant: alij autem neſandiſſimi, deteſtando, & omnibuſ ignibuſ plectendo ſcelere, ſe demonibuſ ſubmittenteſ, illiſ ſacrificant, & adorant, idololatræ, & uiliſſime deiectioniſ rei effecti ſunt: quibuſ criminibuſ etſi prioreſ non ſunt obnoxij, tamen maniſeſtiſ periculiſ ſe exponunt. Nam etiā coacti demoneſ inuigilant ſemper, quò erranteſ noſ decipiant. Ex horum uerò goeticorum anagyri, profluxerunt omneſ iſti tenebrarū libri,
quos

quos improbatæ lectionis Vlpianus Iuriconsultus appellat, protinusq; corrumpendos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidam illicitis artibus deditus: deinde Barnabas quidam Cyprius, & hodie adhuc confectis mulis circumferuntur libri sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorij, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorum nugæ stultæ secuti sunt Alphonsus rex Castiliæ, Robertus Angli us, Bachon, & Apponus, & pleriq; alij deplorati ingenij homines. Præterea non homines modò, & sanctos, & patriarchas, & angelos Dei tam execrabilium dogmatum fecerunt auctores, sed & libros à Raxiele, & Raphaele, Adami, & Tobie angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti suorum præceptorum canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & characterum genus, extractionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas continere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquæ magiæ ignavis, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdā observationibus nostræ religionis ceremonijs permixtis, insitis q; ignotis multis nominibus & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamē propterea patet has artes fabulas esse, nā nisi reuera essent, atq; per illas multa mira ac noxia fieret, non tā arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autē goetici istis solis malis utantur demonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparēt, quia Dei iussu expectāt, nec nisi munda corde, & uita sanctis hominibus cōgrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandū, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præstò ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorentur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus caute, atq; in superstitione proclives, faciliusq; illudantur, ideo illis se præbet faciliores, faciuntq; ingentia prodigia:

cuiusmodi de Circe, de Medea, & de alijs canunt poetæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alij, tum philosophi, tum catholici doctores, & historici, ipsæ etiā Sacræ literæ. Nam in libris Regum legimus Phytionissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophætæ: licet pleriq; interpretentur non fuisse animam prophætæ, sed malignum spiritum, qui illius sumpserit imaginem. Tamen Hebræorum magistri dicunt, quod etiam Augustinus ad Simplicianum fieri potuisse non negat, quia fuerit uerus spiritus Samuelis, qui ante completum annum à discessu, ex corpore facile euocari potuit, prout docent Goetici. Quinetiam magi, necromantici, illud naturalibus quibusdam uiribus ac uinculis fieri posse autumant, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerunt, ut corpora mortuorū sepelirentur in loca sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergātur, thure & incenso suffumigentur, & expientur orationibus, quousq; super terram extiterint. Nam, ut aiunt magistri Hebræorum, omne corpus nostrum, & carnale animal & quicquid in nobis super materia carnis malè disposita innititur, relinquitur in cibum serpenti: & ut ipsi uocant Azazeli, qui est dominus carnis, & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnibus diebus uitæ tuæ. Et in Isaia: Pulvis panis tuus: hoc est, corpus nostrum creatum ex puluere terræ, quandiu non fuerit sanctificatū, & transmutatum in melius, ut nō amplius serpentis, sed Dei sit effectum, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbum Pauli dicentis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed nō omnes immutabūtur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpētis. Hanc itaq; turpem & horridā carnis materiam, ac serpentis cibum, morte deponimus, illā aliquando in

do in meliorem sortem, & spirituale transmutatam reassum-
pturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum
est in his qui primitias resurrectionis degustarunt, & multi
hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita consecuti sunt.
Enoch, & Helias, & Moyses, quorum corpora transmutata in
naturam spirituales, non uiderunt corruptionem, nec sicut
cetera cadauera potestati serpentis relictæ sunt. Atq; hæc est
illa disceptatio diaboli cum Michael de corpore Moysi, cuius
meminit in epistola sua Iudas. Sed de Goetia & Necroman-
tia hæc satis.

De Theurgia.

Theurgiam uerò pleriq; putāt hanc illicitam, quasi hæc
bonis angelis, diuinoq; numine regatur: cum sæpiissime
tamen sub Dei & angelorum nominibus malis demonum fal-
lacijs obstringatur: non solum siquidem naturalibus uiribus,
sed etiam certis ritibus & ceremonijs cælestes, & per illas di-
uinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus
multis regulis antiqui Magi editis uoluminibus pertractant.
Omnium aut ceremoniarum pars maxima, in munditia ser-
uanda consistit: primum quidem animi, deinde etiā corporis,
& eorum quæ circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in ha-
bitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostijs, sacrifi-
cijs, quorum munditia ad diuinorum consuetudinem & con-
tuitum disponit, & in sacris summopere efflagitur, iuxta
uerba Esaie: Lauamini, & mundi estote, & auerte malum
cogitationū uestrarū. Immunditia uerò quia acerbè frequenter &
hominē inficit, mundissimū illū cælestiū & diuinorū influxum
disturbat, & mūdōs Dei spiritus fugat. Verū nonnunquā im-
mūdi spiritus, & deceptrices potestates, ut uenerētur & ado-
rētur pro dijs, etiā hanc munditiam exquirūt. Ideo hic maxima
opus est cautela, de quib. latè in libris nostris de Occulta phi-
losophia differuimus. Verū de hac Theurgia, siue diuinorum
magia plura disputās Porphyrius, tandē cōcludit, Theurgicis
K consecra.

consecrationib. posse quidē animam hominis idoneam reddi ad susceptionē spirituum & angelorum, ad uidendos Deos: reditum uerò ad Deum hac arte præstari posse, inficiatur omnino. Eius itaq; scholæ sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationum, & eiusmodi superstitionū plura, quæ eo ipso sunt perniciosiora, quo apparent imperitis diuiniora.

De Cabala.

Verū occurrunt hic mihi uerba Plinij, qui: Est & alia, inquit, Magices factio, à Moysē etiamnū & Latopea Iudæis pendēs. quæ uerba me de Cabala Iudæorū cōmone faciūt, quā in montē Sina à Deo ipso Moysi datā penes Hebræos cōstans opinio est: ac deinceps per successionū gradus circa litterarū monumēta, usq; in Extræ tēpora posteriorib. sola uiua uoce tradita, quemadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiade, qui in Græcia Thebis scholas habuere, tradebātur, in quib. discipuli memoriter doctorū præcepta tenētes, ingenio & memoria pro libris utebātur: sic & Iudæi quidā literas aspernati, in memoria & obseruatione, ac uocali traditione hāc collocarūt: unde Cabala ab Hebræis, quasi solo auditu unius ab altero receptio nūcupata est. Ars (ut fertur) peruetusta, nomē aut nō nisi recentib. tēporibus apud Christianos cognitū. Eius uerò duplicē tradūt scientiā: unā de Bresith, quā & Cosmologiā uocāt, uidelicet rerū creaturarū naturalium & celestium uires explicantē, & legis, Biblicæq; arcana philosophicis rationib. exponentē: quæ profectò hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonē regē præstitisse credimus. Legitur nāq; in sacris Heb. historijs, illū disputare solitū à cedro Libani, usq; ad hyssopū: itē de iumētis, uolucrib. reptilib. & piscib. quæ omnia magicas quasdā naturæ uires præse ferre possunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionib. suis super Pentateuchum, & plures Thalmudistæ hāc insecuti sunt. Alterā uerò eius scientiā uocāt de Mercana, quæ est de sublimiorib. diuinarū angelicarumq; uirtutum,

uirtutū, ac sacrorū nominū, & signaculorū contemplationi-
 bus quædā quasi symbolica Theologia, in qua literæ, numeri,
 figuræ, res, & nomina, & elementorū apices, ac lineæ, pūctæ
 & accētus, nomina sunt profundissimarū rerū, & magnorum
 arcanorū significatiua. Hæc rursus bifariā secāt: in Arithmātiā
uidelicet, quæ Notariæ conuocatur, de angelicis uirtutib. no-
minib. signaculisq; etiā demonū ac animarum conditionibus
tractās: atq; in Theomātiā, quæ diuinæ maiestatis mysteria,
 emanationes, sacraq; nomina, & pentacula sciutatur: quam
 qui norit, hunc aiunt admirandis pollere uirtutibus, ita quod,
 dum uelit, futura omnia præsciat, toti naturæ imperet, in dæ-
 mones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hæc putant
 Moysen tot signa edidisse, uirgam in colubrum, aquas in san-
 guinem uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos,
 ignem cum grandine, uestigas & tabes Aegyptijs immisisse:
 primogenitum omne ab homine usque ad pecus interemisse:
 suosq; deducentem mare aperuisse, fontem de petra, cotur-
 nices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura &
 nubes per diem, columnam ignis per noctem. suis præmisisse,
 uocem Dei uiuentis ad populum è cœlis deuocasse: arrogan-
 tes igne, murmurantes lepra, percussisse: malè merentes subita
 strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse, populum cœlesti
 cibo pautisse: serpētes placasse: uenenatos curasse: numerosam
 turbā ab infirmitate, uestes eorū à corrosione cōseruasse: &
 hostiū uicticē reddidisse. hæc deniq; miraculorū arte et iosue
 stare solē præcepisse, Heliā ignē in aduersarios è cœlo deuo-
 casse, puerū mortuū uita restituisse: Danielē leonū ora per-
 strinxisse: tres pueros in camino æstuantis incēdij carmina lu-
 sisse. Porro hæc arte astruūt perfidi ludæi etiā Christū tā ad-
 miranda sepe fecisse. Salomonem quoq; hanc percalluisse, atq;
 ex ea artem contra demones, eorundemq; uincula & con-
 iurationum modos, ac contra morbos, excantamenta
 tradidisse, ut autor est Iosephus. Verū ego Deum Moysi,

ceterisq; prophetis multa, quæ continerentur sub cortice uer-
 borum legis, prophano uulgo non communicanda mysteria
 retexuisse, ut non dubito, sic hanc, quam iactant Hebræi Ca-
 balæ artem, quam ego multo labore aliquando scrutatus sum,
 non nisi meram superstitionis rapsodiam, ac Theurgicam
 quandam Magiam agnosco: quod si (quod Iudæi iactant)
 à Deo profecta, ad uitæ perfectionem, ad hominum salutem,
 ad Dei cultum, ad intelligentiæ ueritatem conduceret, pro-
 fectò spiritus ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos
 docere omnem ueritatem, hanc usque in hæc postrema tem-
 pora, suam non celasset Ecclesiam: quæ profectò omnia no-
 uit quæ sunt Dei, cuius benedictio, baptismus, ceteraq; sa-
 lutis sacramenta reuelata & perfecta sunt in omni lingua.
 Vniuscuiusque enim linguae par est & eadem uirtus, modò
 par sit & eadem pietas: nec est aliud nomen in cœlis, nec in
 terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur
 uirtutem, præter unum nomen IESU, in quo recapitulantur
 & continentur omnia. Hinc Iudæi in diuinis nominibus pe-
 ritissimi, parum aut nihil post Christum operari possunt,
 sicut prisci illorum patres. Quod autem experimur, & ui-
 demus, huius artis (ut uocant) reuolutionibus sepe miras
 magnorum mysteriorum à Sacris literis extorqueri senten-
 tias, totum hoc nihil aliud est, quàm lusus quidam allego-
 riarum, quas ociosi homines, in singulis literis & punctis,
 & numeris occupati, quod hæc lingua & scribendi ritus fa-
 cile patiuntur, pro eorum arbitrio fingunt atque refingunt:
 quæ etsi nonnunquam magna sonent mysteria, nihil tamen
 probare, nec euincere queunt, quin iuxta uerba Gregorij, ea-
 dem facilitate contemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit
 simili artificio pleraque Rabanus monachus, sed Latinis cha-
 racteribus & uersibus, insertis uarijs imaginibus, qui quaque
 uersus lecti, per quælibet superficiem ac imaginum lineamen-
 ta sacrum aliquod denunciant mysterium, depictæ illic histo-
 rie

storie representatiuum: quæ etiam ex prophanis literis ex-
 torqueri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Virgiliij
 carminibus compositas de Christo centones legerit: quæ om-
 nia & eiusmodi, sunt speculationes ociosorum hominum.
 Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem
 uestrum puto tam stolidæ ceruicis, qui de ijs credat aliquam
 haberi artem uel scientiam. Est itaque nihil aliud hæc lu-
 daeorum Cabala, quam perniciosissima quædam superstitio,
 qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas
 pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum
 ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, in-
 ductiones, & parabolas hinc inde ex proprijs fictionibus
 construunt, aptare illis uolunt eloquia Dei, infamantes scri-
 pturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumni-
 antur legem Dei, & per impudenter extortas supputatio-
 nes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum, tentant
 uiolentas & blasphemus perfidiæ suæ inferre probationes.
 Præterea ijs nugis inflati, ineffabilia Dei mysteria, et quæ sunt
 supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant,
 per quæ etiam prophetare, & uirtutes, & miracula
 sese perficere, sine rubore, magnæque audacia mentiri
 non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pa-
 ne relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic per-
 fidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in um-
 bris scripture occupatum, & circa illas uanitates sua artifi-
 ciosa: sed superstitiosa Cabala impetum faciens, amittit panem
 uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum
 ueritatis. Ex hoc Cabalisticæ superstitionis Iudaico fermen-
 to prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani
 heretici, qui ipsi quoque cum discipulis suis Græcam quan-
 dam Cabalam commentati sunt, omnia Christiana fidei my-
 steria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas,
 & numeros protrahentes, ex illis construunt corpus, quod

uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysterijs non posse in Euangelicis literis inueniri ueritatem: quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq; parabolis scriptæ, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas. latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atque hanc esse illam Alphabetariam & Arithmanticam Theologiam, quam Christus secretò manifestauit Apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illi custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hereseos monstra fabricare nouit.

De præstigijs.

Sed redeamus ad Magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus Magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatorijs fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam Goeticis incantamentis, & imprecationibus, demonumq; fallacijs, quàm etiam certis fumigiorum uaporibus, luminibus, phyltris, collyrijs, alligationibus & suspensionibus: præterea anulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmacijs, & instrumentis, naturali celestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuum prompta subtilitate & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus, quos idcirco chirosofos: hoc est, manusapientes appellamus. Extant de hoc artificio libri præstigiorum Hermetis, & quorundam aliorum. Legimus quoque Paseten quendam præstigiatores refertissimum conuiuium hospitibus monstrare solitum, idq; cum libuit rursum euanuisse, discumbentibus omnibus fame ac siti elusis. Numam
Pompilium

Pompilium etiam istiusmodi præstigijs usum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculum aliquando factitasse, ut quæ collibuisse, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis Lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco Lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam, quicquid de hominum transformationibus legitur decantatum à poetis, traditum ab historicis, & à nonnullis Christianis Theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini, uel equi, uel alia animalia, oculis fascinati, aut perturbato medio, idq; arte naturali. Nonnunquam etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorū preces ab ipso Deo, sicut in sacris literis legimus de Heliseo propheta, obsessio ab exercitu regis uallantis Dothaim. Verū puris & apertis à Deo oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à uulgo iumentum iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat, mulier uidebatur. Ea igitur, quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt, præstigia dicuntur: quæ autem fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor: aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerū de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginantur, præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentiae ueritatem. Eiusmodi nanque artificij finis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaq; ex his quæ dicta sunt patet, nō aliud esse magiā, quā complexū idololatriæ, astrologiæ, supersticiosæq; medicinæ. Iamq; etiam à magis magna hereticorū caterua in Ecclesia orta est, qui sicut Iamnes & Mābres restiterūt Moysi, sic illi restiterunt Apostolicæ ueritati. Horum princeps fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artē statua donatus est, cū hac inscriptiōe, Si moni sancto Deo. Eius blasphemias copiose narrāt, Clemens, Eusebius & Irenæus. Ex hoc Simone, tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones monstrosi Ophitæ,

VB. 22
turpes Gnostici, impij Valētiniani, Cerdoniani, Marcionistę,
Montaniani, & multi alij heretici prodierunt, propter quę-
stum, & inanem gloriam, mentientes aduersus Deum, utilita-
tem nullam, neque beneficia hominibus præstantes, sed deci-
pientes, & in perniciem, & in errorem mittentes: & qui cre-
dunt illis, confundentur in iudicio Dei. Verum de Magicis
scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres, amplo satis uolumine,
quos de Occulta philosophia nuncupauī, in quibus quicquid
tunc per curiosam adolescentiam erratum est, nunc cautior,
hac palinodia recantatum uolo: permultum enim temporis
& rerum in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc pro-
fecī, quo sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac per-
niciē dehortari. Quicumque enim non in ueritate, nec in uir-
tute Dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem
malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, &
per uanitates magicas, exorcismos, incantationes, amatores,
agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatrię fraudes
exercentes, præstigia & phantasmata ostentantes mox ces-
santia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum
Iamne & Mambre, & Simone Mago æter-
nis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE HEN-
rici Cornelij Agrippę lib. III,
Finis.

LIBER QVARTVS

DE OCCVLTÀ PHILOSOPHIA, SEV DE
Ceremonijs Magicis, H. C. Agrippæ
adscriptus.

IN libris nostris de Occulta philosophia, nō tam cōpendiosè, quàm copiosè declarauimus ipsius Magiæ principium, & rationabilitatem, & quo modo experimenta elicienda & componenda sint, ad quoscunq; mirabiles effectus producidos. Verū, quoniam illic Theoricè magis quàm practicè, quædam etiam minus completè, quædam uerò figuratiuè, & quasi sub enigmate traduntur: ut aliquando illa, quæ summo studio, diligentia, & curiosa exploratione adepti sumus, rudioribus quibusq; exponantur: ideo in hoc libro, quem tanquam complementum, ac clauem librorum de Occulta philosophia, omniumq; Magicarum operationum confecimus, dabimus tibi intemeratæ ueritatis, & inexpugnabilis Magicæ disciplinæ, sanctorum numinum documenta & experimenta iucundissima, ut quemadmodum legendo libros de Occulta philosophia, cupide hæc scire desideras: ita legendo hunc librum, de illis ueraciter triumphes. Quare ipsum intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato.

Illud uerò scias, quod nomina intelligentiarum præsentium unicuiq; Planetarum, secundum hunc modum constituntur: nempe ex figura mundi, collectis literis, ab ortu corporis Planetæ, secundum successionem signorum, per singulos gradus, atq; ex singulis gradibus ab ipso Planeta aspectis, facta proiectione, à gradu ascendente. Consimili ratione nomina Principum malorum Spirituum, sub singulis Planetis præsentium, accipiuntur ordine retrogrado, facta proiectione,

contra successionem signorum ab initio septimæ domus. Nomen uerò supremæ intelligentiæ, quam plerique animam mundi arbitrantur, ex quatuor cardinibus figuræ mundi colligitur, secundum rationem iam traditam. Et per oppositum modum colligitur nomen magni Dæmonis, super quatuor angulis cadentibus. Similiter nomina magnorum spirituum, præsentium aereis potestatibus, colliges super quatuor angulis domorum succedentium: ita uidelicet, ut ad nomen boni spiritus eliciendum fiat proiectio, secundum successionem signorum incipientium à gradu ascendente: ad nomen uerò mali spiritus, econuerso.

Illud autem scias, quòd nomina malorum spirituum per has tabulas extrahuntur, ex nominibus tam bonorum, quam malorum spirituum: ita tamen, quòd si ingrediemur tabulam cum nomine spiritus boni secundi ordinis, nomen mali spiritus extractum erit de ordine principum & gubernatorum. Si autem ingrediamur tabulam cum nomine spiritus boni tertij ordinis, uel cum nomine mali spiritus gubernatoris, quocunque modo extracti, siue per hanc tabulam, siue ex figura cœlesti: nomina quæ ex his procedunt, erunt malorum demonum, ministrorum inferioris ordinis.

Illud autem sciendum, quòd quoties ingredimur tabulam hanc cum spiritibus bonis secundi ordinis, ipsa nomina extracta sunt secundi ordinis. Et si sub illis extrahimus nomen mali spiritus, ipsum est de superiori gubernatorum ordine. Idem est si ingredimur cum nomine spiritus mali superioris ordinis. Si uerò ingredimur hanc tabulam cum nominibus spirituum tertij ordinis, siue spirituum ministrorum tam bonorum quam malorum, nomina extracta erunt spirituum ministrorum inferioris ordinis.

Multi autem magorum, uiri non parvæ authoritatis, eiusmodi tabulas Latinis literis extendere uoluerunt: ita ut per easdem tabulas, etiam ex nomine officij uel effectus alicuius

nomen spiritus tam boni quam mali inueniatur, per eundem modum qui supra traditus est, accepto nomine officij uel effectus in columna literarum in sua linea, sub suo sidere. Et huius quidem grauis author est Trismegistus: qui cum hanc calculationem Aegyptijs literis tradiderit, non ineptè etiam ad alias aliarum linguarum literas referri potest, ob rationes signis assignatas. Omnium siquidem, qui de nominibus spirituum eliciendis tractarunt, primus ille extitit. Vis ergo, atq; secretum, magisteriumq; quomodo rectè riteq; sacra spirituum nomina eliciuntur, in uocalium dispositione consistit, quæ nomen spiritus efficiant, & quibus nomen rectum, ac ritè sonorum constitutatur. Hoc autem artificium ita perficitur, primò in locandis uocalibus illarum literarum, quæ per calculationem figuræ coelestis inueniuntur, ad nomina spirituum secundi ordinis bonorum atq; malorum præsentium & gubernatorum elicenda erit aduertendum. Et hoc in bonis ita perficitur: consideratis stellis, quæ literas constituent, & in ordinem locatis, primò subtrahatur gradus uidecimæ domus à gradu stellæ, quæ prior est in ordine: & quod inde remanet, proijciatur à gradu ascendente: & ubi numerus ille desinit, ibi est pars uocalis primæ literæ. Incipe ergo ab illa proijcere uocales illarum literarum secundum suum numerum & ordinem: & quæ ceciderit in locum stellæ, quæ prior est in ordine, ea uocalis primæ literæ attribuitur. Deinceps inuenias partem secundæ literæ, subtrahendo gradum stellæ quæ secunda est in ordine à stella priori: & quod remanet, proijce ab ascendente. Et hæc est pars, à qua incipias projectionem uocalium: & quæ ceciderit supra secundam stellam, ea est uocalis secundæ literæ. Et ita consequenter inuestigabis uocales sequentiū literarū, semper subtrahendo gradū stellæ sequentis, à gradu stellæ proximè præcedentis. Et omnes projectiones atque numerationes, in nominibus bonorū spirituum fieri debet secundū successionē signorum. In nominibus uerò malorum spirituum, ubi in bonis

sumitur

sumitur gradus undecimæ domus, in istis sumatur gradus duodecimæ domus. Numerationes uerò & proiectiones omnes fiant cum signorum successione, initium sumendo à gradu decimæ domus. In nominibus uerò per tabulas extractis, alio modo uocales locantur. Primò enim accipitur numerus quotenarius literarum, nomen ipsum constituens, & sic numeratur, ab initio columnæ primæ literæ, uel sub qua nomen extrahitur: & litera in quam inciderit hic numerus, refertur ad primam literam nominis extracti, accipiendo distantiam unius ab altera, secundum ordinem Alphabeti. Et numerus illius distantie projicitur ab initio suæ columnæ: & ubi desinit, ibidē est pars prioris uocalis. Ab illa ergo projice uocales ipsas, suo numero & ordine, in eadē colūna: & quæ ceciderit super primam literam nominis, illa sibi crit attribuenda. Sequentes autem uocales inuenies, accipiendo distantiam à præcedenti litera, ad sequentem: & sic consequenter, secundū successione Alphabeti. Et numerus distantie illius, numeratur ab initio suæ columnæ: & ubi ceciderit, ibi est pars uocalis quæ sita. Ab illa ergo projice uocales, ut supra diximus, & quæ ceciderint supra suas literas, eisdem attribuantur. Si uerò uocalis aliqua supra uocalem ceciderit, prior cedat posteriori. Et hoc de bonis duntaxat intellige. In malis autem consimili uia procedas: nisi quod facias numerationes ordine contrario & reuerso, contrāque successione Alphabeti, & contra ordinem columnarum, uidelicet ascendendo.

fr. aia. p. i.
ar. ad cap.
5, lib. 3.

Nomen Genij boni, uniuscuiusque hominis, quod inuenire docuimus in libro tertio de Occulta philosophia, secundum illum modum, non parue authoritatis, nec modici est fundamenti. Sed nunc dabimus tibi quosdam alios modos, non uanis innitentes rationibus. Et ex ijs unus est, accipiendo in figura natiuitatis, quinque loca Hylegiorum. Quibus notatis, projiciantur characteres literarum suo ordine, & numero, ab initio Arietis: & quæ literæ ceciderint in gradus dictorū locorū
secun-

secundū ordinē & dignitatē illorū, dispositæ & cōbinatæ, nomen Genij constituunt. Est alius modus: Accipiantur Almutel, hoc est stellæ dominatrices, super dictis quinque locis: & fiat proiectio à gradu ascendenti, colligendo literas cadentes super Almutel, quibus secundum dignitatem suam locatis in ordinem, nomen Genij constituūt. Est adhuc alius modus ab Aegyptijs in obseruantia multum habitus: faciendo proiectionem, à gradu ascendenti, colligendo literas, secundum Almutel undecimæ domus, quam domum, bonum Dæmonem uocant: quibus, secundum dignitatem suam locatis, Geniorum nomina constituuntur. Malum uerò Genium consimili ratione elicimus: præter quàm quòd proiectiones fiunt contra ordinem & successiōem signorum. Et ubi in bonis, proijcimus ab initio Arietis: in malo numeramus ab initio Libræ. Vbi in bono numeramus à gradu ascendenti, in malo proijcimus à gradu septimæ domus. Secundum Aegyptios uerò colligitur nomen Genij, secundum Almutel duodecimæ domus, quam malum Dæmonem uocant. Et omnes isti ritus, unā cum alijs, qui in libro tertio de Occulta philosophia à nobis traditi sunt, per cuiuscunque linguae characteres fieri possunt: cum istis omnibus (ut suprā diximus) insit mysticus & diuinus numerus, ordo, atque figura. Vnde euenit, eundem Genium diuersis nominibus posse uocari. Alij uerò ex nomine ipsius spiritus, boni uel mali per tabulas ad hoc formatas extrahuntur.

Characteres itaque cœlestes constant è lineis & capitibus. Capita sunt sex, iuxta sex stellarum magnitudines, ad quas reducuntur etiam Planetæ. Prima magnitudo, cum Sole stellam tenet, uel crucem. Secunda cum Ioue, punctum circularem. Tertia cum Saturno, semi circulum triangulum, siue uncum rotundum uel acutum. Quarta cum Marte, uirgulam penetrantem lineam, siue quadratum rectum uel obliquum. Quinta, cum Venere & Mercurio, uirgulam,
siue

siue punctum caudatum, ascendentem uel descendentem. Sexta cum luna, puncta denigrata. Quæ omnia in sequenti tabula uidere poteris. Positis itaque capitibus secundum situm stellarum in figura cœli, tunc lineæ protrahendæ sunt secundum naturarum conuenientiam. Et hoc de stellis fixis intelliges. In Planetarum uerò erectionibus, positis capitibus secundum eorum in se inuicem aspectum et antisicia lineæ protrahantur.

	Stellæ.	Capita.	Lineæ capitibus iunctæ.
I.	☉	✱	✱ — — — — — ✱
II.	♄	○	○ — — — — — ○
III.	♃	♄	♄ — — — — — ♄
III.	♂	✱	✱ — — — — — ✱
V.	♀	♂	♂ — — — — — ♀
VI.	☾	♂	♂ — — — — — ♀

Quando uerò formandus est character alicuius imaginis cœlestis ascendentis in aliquo gradu, uel facie signorum, qui ex stellis eiusdem magnitudinis et naturæ constant: tunc posito stellarum illarum numero secundum suum situm et ordinem, contrahantur lineæ ad similitudinem imaginis significatæ, quàm copiose id fieri potest.

Characteres uerò, qui secundum nomen spiritus extrahuntur, componuntur per tabulam sequentem, dando unicuique literæ nominis id quod sibi ex tabula congruit: quemadmodum intuenti facile pater. Sed est in hoc non modica difficultas, quando uidelicet litera nominis ceciderit in lineam figurarum uel literarum, ut sciamus quæ figura, uel quæ litera sumenda sit. Hæc autem ita cognoscetur. Nam si in literarum lineam litera ceciderit,

derit, considera quota hæc litera sit in ordine nominis, utputa secunda uel tertia: deinde quod literas nomen ipsum completitur, ut quinq; uel septem: & multiplica hos numeros in se inuicem, & productum triplica. Deinde totum aggregatum projice ab initio literarum, secundum successionem Alphabeti: & in quam literarum numerus ille ceciderit, hæc est quæ poni debet in caractere illius spiritus. Si autem litera aliqua nominis in lineam figurarum ceciderit, ita agendum erit. Accipiat numerus, quota hæc litera est in ordine nominis, & multiplicetur per numerum, quota hæc litera est in ordine Alphabeti, & aggregatum diuidatur per nouem: residuum indicat figuram uel numerum in caractere locandum. Potest enim poni uel figura Geometrica, uel figura numeri Arithmetica, quæ tamen non debet nouenarium, siue nouem angulos excedere.

Characteres bonorum spirituum.

Punctus Simplex,

Rotundus,

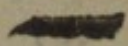
Stellatus.

Linea recta stans,

Iacens,

Oliquans.

Linea curua arcuata,

Vndosa,

Dentata.

Intersectio

intersectio Inherens Adherens Separata

Intersectio obliqua simplex, Mixta, Multiplex.

Perpendicularū rectū, dextrū, Sinistrū,

Neutrum.

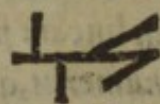

Figura Integra,

Diminuta,

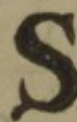
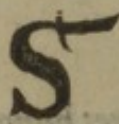
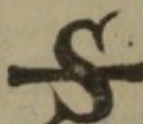
Mediata.

Litera Inherens,

Adherens,

Separata.

Characteres malorum Spirituum.

Linea recta,

Curva,

Reflexa.

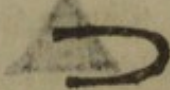
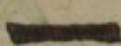
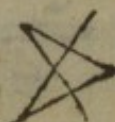

Figura Simplex,

Penetrans,

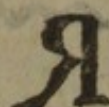
Fracta.

Litera Recta,

Retrograda,

Inversa.

Flamma

Flamma,

Ventus,

Fluvius.

Massa,

Pluvia.

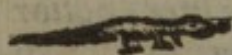
Lutum.

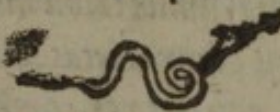
Volatile,

Reptile,

Serpens.

Oculus,

Manus,

Pes.

Corona,

Crista,

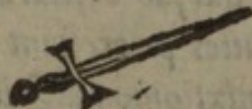
Cornu.

Sceptrum,

Gladius,

Flagrum.

Characteres uerò, qui per spirituum reuelationem accipiuntur, exinde uirtutem habent: quia ipsi sunt signacula quædam latentia, diuinitatis alicuius harmoniam constituentia: aut sunt signa initi fœderis et promissæ fidei, seu obedientie: et ij characteres nulla alia ratione possunt indagari.

L

Adhuc

Adhuc ultra characteres, sunt malorum spirituum familiares quædam figure & imagines, sub quarum forma inuocantibus occurrere & comparare solent: hæ autem imagines inueniuntur per tabulam sequentem, secundum rationem literarum constituentium nomen ipsius spiritus, ita ut si qua litera in nomine ipsius spiritus pluries habetur, illius imago teneat principatum, cætera suo modo commiscendo, ita ut quæ priores sunt ordines, ijs superior pars corporis caput secundum suam figuram tribuatur: quæ uerò postremæ, pedes & crura occupent. Sic mediæ literæ, mediæ corporis parti aliquid sibi simile tribuant, uel sessorem dent. Si uerò aliqua acciderit contrarietas, quæ litera potior est numero, vincet: si uerò æquales res, commiscebuntur. Præterea si idem nomen ex tabula characterum insigne uel instrumentum aliquod obtinuerit, id ipsum etiam obtinebit in imagine. Cognoscere autem dignitates malorum spirituum, per easdem tabulas characterum & imaginum poterimus. Nam cuiusque spirituum, ex tabula characterum acciderit insigne aliquod uel instrumentum, ipse dignitatem possidet. Quod si fuerit corona, dignitatem indicat regiam: si crista, ducatum: si cornua, comitatum: si absque ijs sceptrum, gladius, bidens, præfecturam indicat: similiter ex tabula imaginum inuenies, qui regiam dignitatem præ se ferant. Ex corona dignitatem, ex instrumentis præfecturam iudica. Denique qui humana figura polleant, digniores sunt ijs qui sub bestiarum imaginibus occurrunt: ipsi præterea equites præcellunt pedites: & secundum omnium illorum commixtionum dignitates, præcellentiam spirituum iudicabis. Illud tamen scias, spiritus inferioris ordinis, cuiusque dignitatis fuerint, semper spiritibus sublimioris ordinis subesse. Et ita non est inconueniens, reges atque duces subesse, & ministrare præsidibus sublimioris ordinis.

Formæ

Formæ familiares spiritibus
Saturni.

Apparent ut plurimum longo & gracili corpore, uultu iracundo, facies quatuor habentes, unam in occipitio, alteram in sincipitio, & utrasque rostratas. In utroque genu apparent etiam facies: sunt coloris nigri & per-lucidi. Motus eorum est, uentorum agitatio, cum specie terre motus. Signum eorum est, terra alba, qualibet niue candidior.

Formæ autem particulares sunt:

Rex barbatus, draconem equitans.

Senex barbatus.

Mulier uetula, baculo innixa.

Porcus.

Draco.

Bubo.

Vestis nigra.

Falx.

Iuniperus.

Formæ familiares spiritibus
Iouis.

Apparent corpore sanguineo & cholericò, mediæ stature, horribili motu, uisu mitissimo, blando colloquio, colore ferrugineo. Motus eorum, est coruscatio, cum tonitru. signum eorum, apparebunt iuxta circulum homines, quæ in specie à leonib. deuorabuntur. Formæ autem particulares sunt:

Rex gladio euaginato cernuum equitans.

L

S

Homo

Homo mitratus longo uestitu.

Puella cum laurea corona, ornata floribus.

Taurus.

Cervus.

Pavo.

Azurina uestis.

Gladius.

Buxus.

Formæ familiares spiritibus
Martis.

Apparebunt longo corpore, cholericò, & aspectu tur-
pissimo: colore subfusco, & quasi ruffo, cornibus ferè
ceruinis, & unguibus griphi: mugiant instar taurorum in-
sanorum. Motus eorum fit quasi instar ignis comburentis.
Signum afferent in specie, fulgur & tonitru iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex armatus, lupum equitans.

Vir armatus.

Mulier clypeum in femore tenens.

Hircus.

Equus.

Cervus.

Rubra uestis.

Lana.

Multiceps.

Formæ familiares spiritibus
Solis.

Apparent ut plurimum amplo & magno corpore, san-
guineo & crasso, aureo colore super tincto sanguine.
Motus

Motus eorum est, cœli coruscatio: et signum eorum est, commouere sudorem inuocanti. Formæ autem particulares sunt:
Rex habens sceptrum, leonem equitans.

Rex coronatus.

Regina cum sceptro.

Auis.

Leo.

Gallus.

Vestis crocea, uel aurea.

Sceptrum.

Caudatus.

Formæ familiares spiritibus Veneris.

♀

Apparent corpore pulchro, mediæ stature, amabili et iucundo aspectu, colore albo uel uiridi, desuper aurato. Motus eorum, est sicut stella clarissima. Pro eorum signo uidebuntur extra circulum puellæ ludentes, quæ inuocantem ad ludum concitabunt. Formæ autem particulares sunt:

Rex cum sceptro, camelum equitans.

Puella pulchrè uestita.

Puella nuda.

Capra.

Camelus.

Columba.

Vestis alba uel uiridis.

Flores.

Sabina herba.

L. 8

Formæ

Formæ familiares spiritibus

Mercurij.

Apparebunt ut plurimum corpore mediæ stature, frigido, humido, pulchro, affabili eloquio, forma humana instar militis armati, colore perlucido. Motus eorum est sicut nubes argentea. Pro signo horrorem inferunt inuocanti. Formæ autem particulares sunt:

Rex ursum equitans.

Adolescens pulcher.

Mulier colum tenens.

Canis.

Vrſa.

Pica.

Vestis uersicolor.

Virga.

Baculus.

Formæ familiares spiritibus

Lunæ.

Apparebunt ut plurimum magno corpore, amplo, molli et phlegmatico: colore instar nubis obscuræ & tenebroſe, uultu tumido, oculis rubeis, & aqua plenis, capite caluo, dentibus aprinis. Motus eorum sicut ingens maris procella. Pro eorum signo apparebit ingens pluuia iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex sagittarius damam equitans.

Paruulus puer.

Mulier uenatrix cum arcu & sagitta.

Vacca.

Damula.

Anser.

Vestis uiridis uel argentea.

Sagitta.

Multipes.

Ceterum de sacris pentaculis atque signaculis nunc dicamus. Sunt autem ipsa Pentacula tanquam signa quædam sacra, à malis euentibus nos præseruantia, & ad malorum demonum constrictionem & exterminationem nos adiuuantia, bonosq; spiritus allicientia, nobisq; conciliantia. Constant autem pentacula ex characteribus & nominibus bonorum spirituum superioris ordinis, uel ex sacris picturis sacrarum literarum seu reuelationum: uersiculis adaptis, uel ex figuris Geometricis, sacrisq; Dei nominibus secundum multorum rationem inuicem compositis: uel ex omnibus ijs, aut eorum pluribus mixtum compositis. Characteres autem, qui ad pentacula constituunt, nobis utiles sunt, ipsi sunt characteres bonorum spirituum, maxime bonorum, primi & secundi ordinis: nonnunquam etiam tertij, & ex illo characterum genere, quod potissime sacrum nuncupatur: deinde characteres illi, quos supra sacrator uocauimus. Quocunque igitur huiusmodi caractere instituto, circunducemus illum duplici circulo, in quo circumscribamus nomen sui angeli. Et si uolumus sibi addere nomen aliquod diuinum, spiritui ipsi, suoq; officio congruum, maioris erit efficacie. Et si secundum numerorum rationem circunducere illi uolumus angularem aliquam figuram, id quoq; fieri licebit. Sacre autem picture, quæ pentacula constituunt, ipsæ sunt, quæ passim in Sacris literis & Prophetis, tam ueteris quam noui Testamenti traduntur: utpote figura serpentis in cruce suspensi, & consimiles, quarum multa copia ex Prophetarum uisionibus, ut Isaie, Danielis, Esdræ, & aliorum, tum ex reuelatione Apocalypsis inueniuntur: & nos de illis locuti sumus in libro tertio Occultæ Philosophiæ, ubi de sacris mentionem fecimus.

Posita itaque aliqua huiusmodi sacrarum imaginum pictura, circumdetur duplici circulo, cui inscribatur nomen aliquod dæuinum, ipsi figuræ effectuiq; aptatum & conforme: uel circumscribatur illi uersiculus, ex parte corporis sacræ scripturæ sumptus, qui desideratum effectum polliceatur uel deprecetur: ut puta, si fiat pentaculum ad uictoriam & uindictam cōtra inimicos tam uisibiles quàm inuisibiles, figura sumi potest ex secundo libro Machabeorum: uidelicet, manus tenens aureum ensen euaginatam, cui circumscribatur uersiculus ibidem contentus: scilicet, Accipe gladium sanctum, munus à Deo, in quo concides aduersarios populi mei Israel. uel etiam circumscribatur ei uersiculus Psalmi quinti: In hoc fortitudo brachij tui, ante faciem tuam, ibi mors. uel aliquis alius consimilis uersiculus. Si uerò nomen diuinum illi circumscribere libuerit, accipiat nomen aliquod significans timorem, gladium, iram, uindictam Dei, uel aliquod simile nomen desiderato effectui congruum. Et si figuram angularem conscribere libuerit, accipiat secundum numerorum rationem, sicut docuimus in libro secundo Occultæ philosophiæ, ubi de numeris egimus. & ita de similibus operibus. Et ex hoc genere sunt duo pentacula sublimis uirtutis & magnæ potentiae, & ad consecrationem experimentorum ac spirituum perutilia & necessaria. Ex ijs unum est, quod habetur Apocalypsis capite primo, scilicet figura maiestatis Dei, sedentis in throno, habentis in ore gladium bis acutum, ut ibi habetur. Cui circumscribatur, Ego sum alpha & ω, principium & finis, qui est, qui erat, & qui uenturus est omnipotens. Ego sum primus & nouissimus, uiuus, & fui mortuus: & ecce sum uiuens in secula seculorum. & habeo clauēs mortis, & inferni. Deinde circumscribantur hi tres uersiculi: Mandā Deus uirtuti tuæ, Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis: Fiant tanquam puluis à facie uenti, & angelus Domini coartans eos: Fiant uie illarum tenebræ ac lubricum, & angelus Domini per-

ni persequens eos. Præterea circumscribantur ei decem nomina generalia, quæ sunt, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerhie, Adonay, Iah, Tetragrammaton, Saday. Alterum est pentaculum, cuius figura est agno similis occiso, cuius cornua & oculi septem, & sub pedibus liber, septem sigillis ob-signatus: sicut habetur Apocalypsis quinto capite. Cui circumscribatur uersiculus iste, Ecce uicit leo de tribu Iuda, radix David. Aperiam librum, & soluam septem signacula eius. Et alter uersiculus, Vidi satanam sicut subgur de cælo cadentem. Ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem uirtutem inimici, & nihil uobis nocebit. Et circumscribantur ei decem nomina generalia, ut supra.

Quæ uerò pentacula constituuntur ex figuris & nominibus, hunc ordinem obseruant. Nam posita aliqua figura conformi alicui numero, ad aliquem certum effectum siue uirtutem: inscribatur illi in singulis angulis nomen aliquod diuinum, desideratæ rei uim obtinens: ita tamen quòd huiusmodi nomen totidem sit literarum, quantum numerum figura constituat: aut quòd literæ nominis in se collatæ, figuræ numerum constituent, uel numerum aliquem qui per numerum figuræ sine aliqua superfluitate uel diminutione secari possit. Tale enim nomen inuentum, unum uel plura uel diuersa, in singulis angulis figura inscribatur. In medio uerò figura ipsius nominis reuolutio tota, uel saltē principalis collocetur.

Sæpe etiam pentacula constituimus, facta reuolutione aliqua alicuius nominis in tabella quadrata, circulo simplici circumducto, uel duplici, inscribendo uersiculum aliquem sacræ, nomini huic competentem, uel ex quo hoc nomen extractum sit. Et hæc est ratio pentaculorum secundum eius modos distinctos, quam pro libito ad maiorem efficaciam, & uirtutis intentionem extensionemq; possumus in se inuicem cum alijs multiplicare & commiscere: ut si fiat deprecatio pro de-

destructione inimicorum, recordemur quomodo Deus destruxerit faciem terræ in diluuiio aquarum, Sodomam & Gomorram, per pluuiam sulphuris & ignis, exercitum Pharaonis in mari rubro, & si quæ alia maledictio in Sacris literis reperitur, & sic de similibus. Ita deprecando contra pericula aquarum, recordemur salutis Noe in diluuiio, transitus filiorum Israel in mari rubro: & meminerimus Christum siccis pedibus ambulasse super aquas, & eundem seruasse nauticam periclitantem, uentisq; & fluctibus. imperasse: & Petrum mergentem eduxisse ex aquis, & sic de similib. Deniq; cū ijs inuocamus sacra quædā nomina Dei, ea uidelicet, quæ desiderij nostri sunt signifi-
 catiua, & ad effectum optatum accommodata: ut ad destructionem inimicorum, inuocamus nomina iræ, uindictæ, timoris, iusticiæ & fortitudinis Dei: ad euitandum uero aliquod malum, uel periculum, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, fortitudinis, bonitatis, & sit milia Dei nomina. Quandoq; etiā Deum precamur largiri nobis, ad id quod desideramus, executorem aliquem spiritum bonum, unum uel plures, quorum id quod desideramus officium est, illius nomen interserentes. Sæpe etiā malum spiritum aliquem ad homines cogendos, obtestamur, cuius nomen similiter inserimus: & hoc iuste, si ad malum tendit operatio, ut ad uindictam, poenā, uel destructionem. Præterea, si quis uersiculus in psalmis uel aliqua parte Sacrarum literarum desiderio nostro congruus habetur, illum orationibus nostris inserimus, facta autem oratione ad Deum: quandoq; post ipsam conuenit facere orationem ad executorem illum, quem nobis ministraturum optauimus in oratione præcedenti siue unus sit, siue plures, siue angelus siue stella, siue anima siue ex heroibus. Talis autem oratio componi debet secundum regulas traditas per nos in libro secundo de Occulta philosophia, ubi de componendis incantamentis tractauimus.

Scias itaq; uincula huiusmodi esse in triplici differentia. Nam primum uinculum est, quando coniuramus per res naturales: secundum componitur ex mysterijs religionis, per sacramenta, miracula, & huiusmodi: tertium constituitur per diuina nomina, sacraq; signa-

signacula. Et per huiusmodi uincula nō modò spiritū, sed etiā alias quascunq; creaturas ligamus: ut animalia, tēpestates, incendia, diluuiā aquarū, & uim armorū. Sape etiā utimur prædictis uinculis, nō solū per modū cōiurationis, sed etiā per modū deprecationis et benedictionis. Præterea ad huiusmodi multū conducit cōiungere, si qua ex Sacris literis reperiuntur ad hoc accommodata: ut puta in cōiuratione serpentū, cōmemorando maledictionem serpentis: in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto. Præterea uersiculū illū, Super aspidem & basiliscū ambulabis, &c. Superstitio etiā in ijs plurimū pollet, per translationē alicuius ritus sacramentalis, ad id quod ligare, uel impedire intēdimus: ut puta, ritus excommunicationis, sepultura, exequiarum, & huiusmodi.

Cōuenit aut ut tractemus de consecratione, quæ fit per hominē, ad singulas res & instrumēta huic arti necessaria. Et huius uirtus duob. potissimū perficitur: uidelicet uirtute ipsius personæ cōsecrantis, & uirtute ipsius orationis, per quam fit consecratio. Nam in persona requiritur uitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: quæ utraq; per dignificationem & initiationē acquiruntur: deinde, quod ipsa persona hanc uirtutem & potestatem firma & indubia fide in seipsa cognoscat. Ex parte aut ipsius orationis, per quam fit consecratio, requiritur consimilis sanctimonia, quæ uel per se inest ipsi orationi: ut si sit diuinitus ad hoc ordinata, quales habemus in plerisq; sacris Bibliorū eloquijs, uel quod sit uirtute spiritus sancti ex ordinatiōe Ecclesiæ ad hoc instituta. Aut inest sanctimonia oratiōi nō p se, sed p cōmemorationē rerū sacrarū: ut puta sacrarū literarū, historiarū, operū, miraculorū, effectū, gratiarū, promissionū, sacramētorū, rerumq; sacramētalium, & cōsimilium, quæ rei cōsecrādæ propriē uel impropriē per similitudinē aliquā attinere uidebūtur: adhibita etiā sacrorū diuinorumq; nominū inuocatione, cū sacrorū signaculorum consignatione, & huiusmodi, quæ ad sanctificationem & expiationem conserunt: ut sunt aquæ benedictæ, infusiones,

sacri

Ad lib. 3

sacri olei inunctiones, odoriferæ suffumigationes, ad cultum religiosum adhibetæ. Atq; inde est, quod in omni consecratione præcedunt benedictiones & consecrationes aquæ, olei, ignis, & fumigiorum adhibitis undiq; cereis uel lampadibus benedictis lucentibus. nam sine lumine nullum sacramentum rite perficitur. Illud etiam sciendum est, & firmiter obseruandum, quod si res consecranda sit ex rebus profanioribus, in quas potuit incidisse aliqua coinquinatio, tunc earum rerum exorcisatio atq; expiatio præcedere debet consecrationem: quæ res, tanquam uirgines effectæ, aptiores sunt ad suscipiendos diuinarum uirtutum influxus. Obseruandum etiam est, quod in fine cuiuscunq; consecrationis, post orationem debitè prolatā, debet ipse consecrans, per uerba de præsentī, in uirtute & potestate diuina rem ipsam consecrandam inhalando benedicere cum commemoratione uirtutis atque authoritatis suæ, prout illud magis ritè, intentoq; animo fieri poterit. Horum itaque nunc tibi exempla quædam ponemus, per quæ facilè tibi patebit uia ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoramus, quomodo Deus locauerit firmamentum in medio aquarum, quomodo in paradiso terrestri locauit fontem aquarum, ex quo per quatuor flumina sacra rigatur uniuersus orbis terrarum: item, quomodo fecit aquas iusticiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuiū generale super omnem terram: & in destructionem exercitus Pharaonis, in mari rubro: item, quomodo eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris, & per medium Iordanis: & quomodo miraculosè eduxit aquā de petra in deserto, & eduxit fontē aque uiuæ à dēte molari maxillæ asini ad preces Samsonis: itē, quomodo posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ atq; salutis, in expiationē peccati originalis: itē, quomodo Christus baptizatus est in Iordane, qui per hoc mundauit & sanctificauit aquas. Inuocanda insuper sunt diuina nomina, ad hoc conformia: ut puta, quod Deus sit fons uiuus, aqua

nus, aqua uiua, flumen misericordiae, & huiusmodi. Sic in cō-
 secratione ignis commemoramus, quomodo Deus creauit i-
 gnem iusticiæ suæ instrumentum, in pœnam, uindictam & ex-
 piationem peccatorum: item, quomodo iudicaturus mundum,
 ignis conflagrationem præcedere iubebit: item, quomodo De-
 us apparuit Mosi in rubo ignis ardentis: item, quomodo præ-
 cessit filiis Israel in columna ignis, & quomodo ritè offerri, sa-
 crificari & sanctificari nihil potest sine igne: item, quomodo
 instituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernacu-
 lo fœderis, & eundem extinctum miraculosè reaccendit, &
 aliunde sub aquis latentem inextinctum conseruauit, & hu-
 iusmodi consimilia. Inuocentur itaq; nomina Dei, ad hoc con-
 formia, sicut legitur in lege & Prophetis: quia Deus ignis con-
 sumens est, & si quod est nomen ex diuinis nominibus, quod
 ignem sonet: aut nomina consimilia, ut splendor Dei, lux Dei,
 lumen Dei. Sic in consecratione olei & fumigiorum com-
 memoramus sacra ad hoc pertinentia, quæ legimus apud Exo-
 dum, de oleo unctionis & nomina diuina, ad hæc conformia,
 quale est nomen Christus, quod unctum sonat, & si quid hu-
 iusmodi in mysterijs est: quale illud Apocalypsis de duabus
 oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades, ardentes ante
 faciem Dei, & huiusmodi. Benedictio uerò luminis & cereo-
 rum & lampadum ab igne desumitur, & ara illa quæ flam-
 mæ fomitem immiserat, & si quid simlium in mysterijs est:
 ut illud de septem candelabris & lampadibus ardentibus ante
 faciem Dei. Hæ igitur sunt consecrationes, quæ in primis in
 omni sanctificatione necessariae sunt, atq; præcedere debent,
 sine quibus nihil in sacris debite perficitur.

Post istas itaque ostendemus tibi consecrationes locorum,
 instrumentorum & consimilium. Consecraturus igitur locū
 aliquem, siue circulum, transumere poteris orationem Salo-
 monis in dedicatione templi. Præterea benedices locum cum
 aspersione aquæ benedictæ, & fumigatione, commemorando
 in bene-

342 DE OCCULTA PHILOSOPHIA
in benedictione mysteria: qualia sunt sanctificatio throni Dei,
montis Synai, tabernaculi, foederis, sancti sanctorum, templi
Ierusalem: item, sanctificationem collis Golgotha, per cruci-
fixionem Christi, sanctificationem sepulchri Christi: item, mō-
tis Thabor, per transfigurationem & ascensionem Christi, &
huiusmodi. Inuocando nomina diuina, adhuc conformia:
ut locus Dei, thronus Dei, cathedra Dei, tabernaculum Dei,
ara Dei, habitaculum Dei, & huiusmodi diuina nomina, quæ
circulo, uel loco consecrato scribendo occurrunt.

In consecrationib. uerò instrumentorū & quarūcunq; re-
rū arti deseruientiū, simili uia procedas aspergēdo illa aqua be-
nedicta, & fumigando fumigio sacro, unguendo oleo sancto,
consignando aliquo signaculo sacro, benedicendo, cum ora-
tione, sacra commemorando, ex Sacris literis, & religione &
diuinis nominibus, quæ rei consecrandæ conformia uidebun-
tur. Vt exempli gratia, in consecrando gladio, commemo-
remus illud Euangelij: Qui habet duas tunicas, &c. Et
quod habetur Machabeorum secundo, quod Iudæ Machabeo
diuinitus & miraculosè missus est gladius, & si quid consimile
est in Prophetis: ut illud, Accipite uobis gladios bis acutos.

Consimili uia consecrabis experimenta, & libros, & quic-
quid consimile est in Scripturis, picturis & huiusmodi: asper-
gendo, fumigando, inungendo, signando, & benedicendo
cōmemorationib. sanctis, cōmemorando sanctificationes ex
mysterijs: ut, sanctificatio tabularū, decē præceptorū, quæ da-
tæ sunt Moysi à Deo in mōte Synai: itē, sanctificationē testamē-
ti Dei, ueteris & noui: sanctificationē legis, prophetarū &
Scripturarū, quæ per Spiritū sanctū promulgatæ sunt. Com-
memorētur præterea nomina diuina, adhuc cōformia: ut sunt,
testamentū Dei, liber Dei, liber uitæ, sciētiae Dei, sapiētiae Dei,
& huiusmodi. consimili ritu & psonalis cōsecratio perficitur.

Sed est adhuc alius consecrationis ritus mirificè potens,
& multæ efficacis, & hic ē generibus superstitionū est: quan-
do uidet

do uidelicet ritus consecrationis, uel collationis alicuius sacramenti in ecclesia transfertur ad illam rem, quam consecrare uolumus: uel puta, transferendo ritum baptismi, & huiusmodi.

Sciendum etiam, quod uotum, oblatio & sacrificium, uim consecrationis habent tam realis, quam personalis: & sunt tanquam pacta quedam & conuentiones inter nomina illa, quibus fiunt, & nos qui ea facimus, fortiter inhaerentia ad desiderium & optatum effectum: uel puta, quando res nostras, ut fumigia, unctiones, annulos, imagines, specula, & ea quae minus materiae participant. ut numina, signacula, penacula, incantamenta, orationes, picturas, scripturas, certis nominibus deuouemus, offerimus & sacrificamus, quemadmodum de ijs latius dictum est in libro tertio de Occulta philosophia.

Extat apud Magos eos, qui malorum daemonum ministerio plurimum utuntur, ritus quidam inuocandi spiritus per librum ante consecratum: qui rectius liber spirituum dicitur. de eo nunc pauca dicenda sunt. Est enim liber hic consecratus, malorum spirituum liber, suo nomine & modo rite compositus: cui spiritus inscripti, praesentaneam obedientiam sacro quodam suo iuramento deuouerunt. Hic itaque liber fit ex charta mundissima, quae nondum in usu aliquo habita est: pluri uirgineam chartam uocant. Inscribitur autem liber hoc modo, ut a sinistris locetur imago spiritus: a dextris uero character ipsius, cum iuramento desuper scripto, continente nomen spiritus, & dignitatem ac locum cum officio & potestate. plures autem hunc librum aliter componunt, uel characteres uel imaginem omittentes: efficacius tamen est, nihil eorum, quae conducere possunt, neglexisse. Observantur praeterea circumstantiae locorum, temporum, horarum, secundum quod stellis ipsis, quibus spiritus ij uel illi subsunt, congruere uidetur, adhibito situ, ritu et ordine. Qui libellus ita descriptus, & bene religatus, suis registris & signaculis distributum ornetur et conseruetur, ne aliquando in periculum operantis contingat ipsum post consecrationem in loco aliquo extra propositum aperire. Conseruandus praeterea

rea erit, quàm reuerenter poterit. nam irreuerentiam animi pollutione & prophanatione, uirtutem suam amitteret.

Composito itaque sacro libello, secundum modum iam traditum, duplici uia ad consecrationem ipsius proceditur. Quarum una est, ut conuocatis illis singulis & omnibus spiritibus, qui libro inscripti sunt, ad circulum, secundum ritum & modum, quem infra docebimus, locetur libellus consecrandus extra circulum in triangulo. Et primò legantur in presentia spirituum omnia iuramenta libello inscripta. deinde locetur libellus consecrandus extra circulum in triangulo, ibidem descripto: coganturq; spiritus omnes & singuli, ubi eorum imagines characteresq; depicti sunt, manus imponere, ipsumq; speciale ac cõmuni iuramento cõfirmare & consecrare. Quo facto, libellus reclusus recipiatur & obseruetur, ut suprà diximus, spiritusq; secundum ritum debitum licentientur. Alia est uia consecrandi librum spirituum faciliior quidem, & multæ efficaciae ad omnem effectum: nisi quòd in apertione huius libri, spiritus non semper ueniunt in aspectum. Hic itaq; modus talis est: Fiat liber spirituum, ut suprà descripsimus: sed in fine ipsius scribantur inuocationes & uincula, coniurationesq; fortissimæ, quibus spiritus quicunque ligari possunt. Deinde colligatur liber iste inter duas tabulas, siue laminas, quibus intrinsecus inscripta sint sacra pentacula maiestatis diuinæ, quæ superius ex Apocalypsi descripsimus: quorum primum ponatur in principio libri, secundum ad finem ipsius. Hoc modo perfecto libro, tempore claro & sereno, ante noctis medium adferatur libellus ad circulum in triuio, secundum artem quã inferius trademus: & ibi, primùm aperto libello, consecretur secundum ritum & modum, quem suprà diximus de consecratione. Quo facto inuocentur singuli spiritus libello inscripti suo modo & situ, coniurando ter per uincula in libro descripta, ut ueniant ad locum illum intra triduum præstare obedientiam, & illam firmare dicto libello consecrato. Tunc in-

uoluto

uoluto libello in linteo mundo, sepeliatur in medio circuli, ibiq; occludatur. Et tunc destructo circulo, absq; quòd licententur spiritus, recedatur ante ortum solis: die uerò tertia circiter mediam noctem reuertatur, reformetq; circulum: & genitibus flexis, facta oratione & gratiarum actione ad Deum, & formato sumigio precioso, discooperiatur fouea: accipiaturq; libellus, nò aperièdo ipsum, & seruetur. Tùc licètiatis spiritibus suo modo destructoq; circulo, antequàm sol ascèdat recedatur. Et hic ultimus consecrandi ritus, utilis est ad quæcunq; scripta & experimenta, quæ ad spiritus diriguntur, locando ipsum inter duas laminas sacras pentaculorum, ut suprà ostensum est.

Operaturus autem per librum consecratum, id faciat tempore claro & sereno, spiritibusq; minimè molesto, situsq; sit uersus spiritus regionē. Tùc aperiatur sub registro debito: inuoceturq; spiritus per iuramentum suum ibidem descriptum & confirmatum, perq; nomen characteris & imaginis ad id quod cupis. Et si opus erit, coniura ipsum per uincula, in fine libelli posita: obtentoq; desiderato effectu, spiritū licentiabis.

Nunc de inuocatione spirituum tam bonorum quàm malorum uideamus. Boni spiritus diuersimodè à nobis inuocantur, diuersimodèq; nobis occurrunt. Nam uigilantibus aperte loquuntur, seu nostro conspectui se offerunt, uel in somnis nos per oraculum de petitis informant. Quicunq; igitur bonum spiritum ad colloquium conspectumq; inuocare uoluerit, duo potissimum obseruare oportebit. Quorum unum, est circa dispositionem inuocantis: alterum, circa ea quæ extrinsecus adhibentur inuocationi, pro conformitate spiritus inuocandi. Oportet itaq; inuocantem ipsum, iam per multos dies ad tantum mysterium religiosè dispositum esse: in primis uidelicet cōfessum & contritum intrinsecè & extrinsecè oportet, recteq; expiatum, quotidie abluendo se aqua benedicta. Præterea inuocantem, se per totos hos dies conseruare castum, abstinentem, animo omnino imperturbato, & à quibusq; exteris secularibusq;

laribusq; negocijs, quātū fieri poterit, segregatū. Ieiunia quoq; per hos dies obseruabit, secūdū quod sibi uidebitur posse fieri. Quotidie etiam ab oriente sole usq; in occasum, in loco inuocationis, uestitus ueste sacra & linea, septies cū interpellatione faciat ad Deū & angelos inuocandos deprecationem, secūdū eū quē antē docuimus, modū. Numerus uerò dierū parasceues & preparationis, est communiter lunationis integræ: alius uerò numerus, seruatus apud Cabalistas, est dierū quadraginta.

Circa autem ea quæ accedunt ad hunc inuocandi ritum, primum est, ut eligatur locus mundus, castus, oclusus, quietus, semotusq; ab omni strepitu, nullis alienis aspectibus subiectus. Hic primò exorcisandus est, atque consecrandus: atque in eo locetur mensa siue ara, tecta linteo albo, mundo, ad orientem sita: & in ea ab utraque parte sint duo cerea consecrata, ardentia, quarum flamma per totos hos dies non sit defectura. In medio aræ collocetur lamina siue charta sacra, quam inferius describemus obtecta syndone, uel linteo mundo, quæ usq; in finem illorum dierum non discooperiatur. Paratum quoq; habebis preciosum fumigium & oleum unctionis purum. utraque consecrata seruentur. Thuribulum quoq; in capite altaris situm, quo accenso & benedicto igne fumigabis per singulos dies, quoties oraueris. Habebis etiā uestem longuā è lino cādido, antē & retrò clausam, quæ totū corpus & pedes cooperiat, quā cingulo simili præcingas. Vittā etiā acutā, mitræ consimilē, ex lino mūdo habebis: in cuius anteriori parte infixā sit lamina aurea uel aurata cū inscriptione nominis Tetragramaton. quæ omnia suo modo benedicta & consecrata sint. Ingressurus aut locū sacrum nō nisi prius ablutus, uestituq; sacro indutus, nudisq; pedib. ingrediaris. Ingressus uerò aspergarris aqua benedicta: deinde fumigabis sup arā, post flexis genibus ante arā, adorabis ut diximus. Finitis uerò his diebus, ultima die strictius ieiunabis: dieq; sequenti ieiunus, in ortu solis, ingrediaris locū sanctū, cū ritu iā dicto, prius aspergēdo te: deinde fumigando,

fumigando, cōsignabiste oleo sancto in fronte: & inungendo oculos tuos, omnia hæc consecrata quadā imprecatione peragēdo. Deinde discooperias sacrā laminā: et flexis genibus ante arā, adora, ut suprā: factaq; inuocatione angelica, apparebūt tibi, quos optas, quos benigno castoq; colloquio susceptos licentiabis.

Laminā uerò ipsam ad bonū aliquē spiritū inuocandū hac ratione cōficies, uel in metallo cōformi, uel in cera noua, cū speciebus, & colorib. cōformibus permixta: uel fiat in charta munda cū colorib. cōuenientibus. Figura aut ipsius exterior sit quadrata, circularis uel triāgularis, siue huiusmodi, secūdū numerorū rationē: in qua inscribātur diuina nomina tā generalia q̄ specialia. In centro uerò laminæ, hexagonus describatur, in cuius medio inscribatur nomē et character stellæ uel spiritus dominatoris illius, cui inuocandus bonus spiritus subest. Circa hūc hexagonū locētur tot pentagoni, quot spiritus pariter unā cōuocamus. Et si solū unū inuocauerimus, nihilominus quatuor pentagoni depingātur, quibus nomen spiritus siue spiritū cū suis characteribus inscribatur. Debet autē cōponi hæc tabula, luna crescente, diebus et horis, quæ tūc spiritui conueniunt. Et si cū hoc stellā fortunatā susceperimus, melius erit. Quæ tabula in hunc modū facta, consecretur iuxta regulā suprā traditam. Et hæc est tabula generalis suo modo, ad inuocationē quorumcunq; bonorum spirituum. Speciales nihilominus tabulas fabricare possumus, spiritui cuicunque congruas, per modum, quem de sacris pentaculis suprā diximus.

Nunc aliū ritū & faciliore tibi narrabimus, ad hanc rē, uidelicet: Sit homo, qui ora culū aliquod à bonis spiritibus suscepturus est, castus, mundus & confessus. Tunc habito loco mundo & nitido, albis linteis circūquaq; cōtecto, in die Dominica, luna noua, ingrediatur locū illū, albis & mundis uestib. indutus, & exorciset locū, & benedicat: faciatq; in eo circulū sū carbone benedicto: scribatq; in extremo circulo angeloris

nomina, in interiori uerò scribantur excelsa Dei nomina: & ponat intra circulum, ad quatuor angulos mūdi thuribula pro fumigijs. Tunc ingrediatur locū ieiunus & ablutus, incipiatq; orare uersus orientem totū Psalmum: Beati immaculati in uia, &c. Fumigando, & in fine deprecando angelos per dicta diuina nomina, ut dignentur illuminare & reuclare id quod desiderat: idq; faciat sex diebus continuis omni die ablutus & ieiunus. Septima uerò die, quæ est Sabbati, similiter ablutus & ieiunus ingrediatur circulum, & fumiget & inungat se oleo unctionis sancto, ungendo frontem, & super utrosque oculos in uolis manuum, & supra pedes: tunc genibus flexis, dicat Psalmum supradictum cum diuinis & angelicis nominibus. Quo dicto, surgat & incipiat ab oriente in occidens intra dictum circulum deambulare in gyrum, donec crebri uertigine defessus, cadat in circulum, ubi quiescat: & statim rapietur in extasim, apparebitq; ipsi, qui de omnibus informabit. Sciendum etiam, quòd in circulo debent esse quatuor cādelæ sacræ, ardentes ad quatuor partes mundi, quæ nunquam per totam hebdomadam lumine deficiant. Item, ieiunium sit tale, ut abstineat ab omnibus uitam sensibilem habentibus, & quæ ex illis sunt: bibat tantum aquam puram & fluentem: nec sumat cibum, donec sol occumbat. Ablutio sit talis, ut mane ante ortum solis nudus totum se mergat in aquam fluentem. Fumigiū & oleum unctionis fiant, sicuti habetur Exodi, & in sacris Bibliorum eloquijs. Obseruandū est, quòd quoties circulum ingreditur, habeat in fronte laminam auream, inscriptam nomine Tetragrammaton, ut suprà diximus.

Lib. 3. Ca. 51. Ad oracula uerò, ab omni spiritu per somnium suscipienda, etiam conducunt nobis res naturales, atque illarum commixtiones: ut sunt fumigia, unctiones & cibi, uel potiōes, quas ex primo libro de Occulta philosophia potes desumere. Volens autem semper & promptè somniorum suscipere oracula, conficiat sibi ad hunc modum annulum Solis uel Saturni. Fit etiam

etiam imago excellentis efficaciae ad hunc effectum: quae posita sub capite, dum itur dormitum, uera somnia efficaciter praestat, de quibus uicq; animus antea deliberauerat. Conferunt similiter ad oraculum, tabellae numerorum, sub suis constellationibus debite formatae: et haec ex secundo libro Occultae philosophiae cognoscet. Conferunt etiam tabulae sacrae et chartae, ad hunc effectum specialiter compositae et consecratae. Qualis est tabula Almadel Salomonis, et tabula reuolutionis nominis tetragrammaton, et quae huiusmodi ex uarijs figuris, numeris, picturis sacris, cum sacrorum nominum Dei et angelorum inscriptionibus ad haec scribuntur: quarum compositio ex uarijs sacris scripturae locis, psalmis et uersiculis, alijsq; praesage reuelationis ac prophetiae pollicitationib. desumitur. Cōducunt ad eundē effectum sacrae orationes atq; imprecationes, tã ad Deum quàm ad sanctos angelos, et herōas: quarum orationum imprecationes componuntur, ut supra ostendimus, iuxta similitudinem aliquam religiosam miraculorum, gratiarum et similium eorum quae facere intendimus, mentionem facientium. Vt, ex ueteri Testamento de somnio Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nebuchadnezer. Si ex nouo Testamento, de somnio Ioseph, uiri beatæ Mariæ uirginis: de somnio trium Magorum, de Ioanne Euangelista dormiente supra pectus Domini: et quicquid in religione, miraculis et reuelationibus simile reperitur: ut reuelationes crucis ad Helenam, reuelationes Constantini et Caroli Magni, reuelationes Brigittæ, Cyrilli, Methodij, Mechtildis, Ioachimi, Merlini, et consimiles: iuxta quas compositae deprecationes, si quando itur dormitū, cum firma intentione, cæteris bene se habentibus, deuotè dicantur, indubiè efficacem præstare solent effectum. Qui autem ea quae nunc diximus, cōiungere nouerit, is uerissima suscipiet somniorum oracula. Hoc aut fiet, obseruatis ijs quae in libro de Occulta philosophia in eam rem dicta sunt. Volens igitur suscipere oraculū, abstineat cœna et potu, alijs bene dispositus,

cerebro à uaporibus turbantibus libero: habeat item cubiculū mundum, nitidum, exorcisatum & sacratum, si uelit. Tunc incipiat in eo fumigare cum fumigio conuenienti, & inungat tempora unguento ad hoc efficaci: & posito in digito annulo, ex superioribus, accepta imagine aliqua uel sacra tabella uel charta sacra, ponatur sub capite. Tunc prolata oratione sacra ingrediatur lectum, & cogitans super re, quam scire desiderat ita dormiat. Sic enim indubia & certissima accipiet oracula per somnium. quando luna percurreret illud signum, quod fuit in nona domo natiuitatis: deinde quando percurrit signum nonæ domus reuolutionis natiuitatis: & quando est in nono signo, à signo perfectionis. Et hic est modus, per quem quasque sciētiæ & artes subito & cōpletè adipisci possumus cū uera intellectus illuminatione: quamuis ad hūc effectū conducāt inferiores spiritus quicunq; familiares, sæpe etiam mali, sensibilibiter intrinsecè uel extrinsecè nos informantes.

Si autem malum aliquem spiritum inuocare uolumus ad circulū, primū considerare oportet, & scire naturā ipsius, cui planetarum consonet, et quæ sibi ab illo planeta distributa sint officia. Quibus cognitis, inuestigetur locus inuocatione aptus, iuxta planetæ naturam & qualitatem officiorum dicti spiritus, prout illud possint: ut si eorū uis est sup maria, fontes & flumina, eligatur locus in litore, & sic de singulis. Deinde inuestigetur tempus opportunum tum ex qualitate aeris, serenū, clarū, quietū aptūq; spiritibus ad assumenda corpora: tum etiam ex qualitate & natura planetæ atq; spiritus, ut uidelicet in die illius uel tempore quo dominatur, fortunatus sit, uel infortunatus, aliquando de die, aliquando de nocte, prout stellæ atq; spiritus exigūt. His cōsideratis, cōstruatur circulus in loco electo, tā pro defensione inuocantis quā pro cōfirmatione spiritus. In circulo autē ipso inscribenda sunt diuina nomina generalia, et quæ nobis defensionē præstāt: & cū ijs nomina diuina quæ præ sunt huic planetæ, atq; officijs ipsius spiritus,

Spiritus. Inscribenda etiam erunt nomina bonorum spirituum qui dominantur, & constringere possunt spiritū illum, quem aduocare intendimus. Et si amplius munire uoluerimus circulum nostrum, addamus characteres & pentacula operationi congruentia: tum etiam, si uolumus, possumus intus uel extra circulum construere figurā angularem cum inscriptione numerorum conuenientium prout inter se operi nostro congruunt. Quæ quidem cognoscenda sunt secundum rationes numerorum & figurarum, de quibus in libro secundo de Occulta philosophia abundè dictum est. Deinde prouideatur de luminibus, fumigijs, unguentis, collyrijs, secundum naturā planetæ & spiritus compositis: quæ partim propter naturalem & celestem uirtutē spiritui congruant, partim etiam propter cultū religiosum uel superstitiosum spiritui exhibentur. Deinde prouideatur de sacris atq; consecratis rebus, tā ad defensionē inuocantis, & sociorū eius, quā etiam ad uincula spirituum, & cōstriktionē necessarijs: quales sunt sacræ chartæ, laminæ, picturæ, pentacula, gladij, sceptræ, uestes ex materia et colore conuenienti, et huiusmodi. Tunc omnibus istis paratis, existēte magistro cum socijs in circulo, primò consecret circulū, & omnia quibus utitur. Quibus peractis cū gestu & uultu conuenienti, incipiat alta uoce orare, in hunc modum: Primò faciat orationem ad Deum, deinde precetur bonos spiritus: & si quas orationes, uel psalmos, seu Euangelia legere uoluerit pro defensione, illa præcedere debēt. Deinde dictis oratiōibus incipiat inuocare spiritū, quē cupit, leni ac blando incantamento ad omnes mundi plagas, cū cōmemoratione autoritatis & uirtutis suæ. Et tunc paulisper quiescat, respiciendo circū circa, si spiritus aliquis compareat. Qui si tardauerit, reiteret inuocationem, ut suprā, usq; ad tres uices. Et si perinax non cōparuerit, incipiat coniurare potestate diuina, ita quod cōiuratio cum cōmemorationib. suis consonet naturæ atq; officijs ipsius spiritus, reiterando per tres uices, de fortioribus in

fortiores, obiurgationibus, contumelijs, maledictionibus & poenis adhibitis, ac suspensione ab officio & potestate, & huiusmodi, post singulas uices paululum quiescendo. Et si spiritus aliquis comparuerit, uertat se inuocans contra spiritum, ipsumq; benignè suscipiat. Et obtestando ipsum, primò nomen eius exquirat, & si quo alio nomine uocetur. Deinde procedendo ulterius petēdo quid uoluerit. Et si in aliquo pertinacem mendacem uel se præsiterit, constringatur per coniurationes conuenientes. Et si dubitas de mendacio, fac extra circulum cum sacro gladio figuram trianguli, uel pentagonum: cogaturq; spiritus ingredi. Et si promissionem aliquam susceperis, quam iuramento roborari uelis, extenso gladio sacro ex circulo iuret spiritus, posita manu super gladio. Impetrato itaque à spiritu quod optas, uel aliter cōtentus, licentiabis ipsum benignis uerbis, præcipiendo eidē ne cui noceat. Et si noluerit recedere, compelle per coniurationes fortiores, & si opus est per exorcismata ipsum exterminando, & faciendo fumigationes cōtrarias. Et cū recesserit, nō egrediari circulū, nisi post moram aliquam, præfatis orationibus, cum gratiarum actionibus ad Deum & bonos angelos, & etiam ad defensionem & conseruationem, tunc singulis per ordinem peractis, recedas. Quòd si frustratus spe fueris, & spiritus nulli comparuerint, ob hoc non desperes: sed relicto circulo, reuertaris per alias uices, faciendo ut prius. Et si in aliquo te errasse arbitris, tunc poteris, addendo uel minuendo corrigere. Constantia enim reiterationis sæpius auctoritatem atq; uirtutem auget, spiritibusq; terrorem inculcit, humilesq; facit ad obediendum. Et idcirco solent aliqui in circulo constituere portam, qua ingredi & egredi liceat, quam suo arbitratu claudunt & aperiunt, sacrisq; nominibus & pētaculis muniunt. Illud etiam sciēdū, quādo nulli spiritus cōparuerint, ac fastiditus magister deliberauerit cessandum, non propterea recedat absq; licentiatione spirituum. Nā hoc negligentes plurimi periclitati sunt, nisi sublimiori

sublimiori aliqua defensione muniti. Sæpiſſime etiam adueniunt ſpiritus, quamuis non appareant, propter terrorem in inuocante, uel in reb. q̄b. utitur, uel in ipſa operatione. Licetia aut talis non datur ſimpliciter, ſed per modum diſpenſationis, cum ſuſpenſione, donec in ſequentibus ſeſe præſtiterint obediētes. Abſq; circulo autem inuocantur in conſpectum, per modum qui ſuperius traditus eſt in conſecratione libri.

Quando autem aliquem effectum per malos ſpiritus exequi intendimus, ubi apparitione eorū non eſt opus, tūc fabricatione illa quæ nobis ut inſtrumentum uel ſubiectum experienti exiſtit, utputa ſit imago, uel annulus, uel ſcriptum uel character aliquis, uel candela, uel ſacrificium, ſiue aliquid huiusmodi: tunc inſcripto nomine ſpiritus eius, cū caractere ſecundum experimenti exigentiam, ſiue per ſcripturā cum ſanguine aliquo, uel alijs fumigio ſpiritus conformi: ſæpe etiam præfatis antè orationibus ad Deū & bonos angelos, inuocamus ſpiritus illum malum, coniurando illum poteſtate diuina.

Eſt aliud genus ſpirituum, ut in libro tertio Occultæ philoſophiæ diximus, non adeo noxium, hominibus proximum: ita etiam ut paſſionibus afficiatur humanis, hominumq; conuerſatione gaudeat, libenterq; habitet cum eiſdem. Alij uerò nemora & ſyluas incolunt: alij diuerſorum animalium domeſticarum, uel ſylueſtriū conſortio lætantur: alij fontes incolunt, et prata. Hos itaque ſpiritus, quicumque inuocare uoluerit, in loco ubi morantur, id fieri neceſſe eſt cū fumigijs odoriferis, cū ſonis dulcibus, ſidibus inſtrumentis 'que muſicis' ad hoc ſpecialiter compoſitis, adhibendo cantiones & incantamenta, & carmina lepida cū laudibus & promiſſionibus. Ad hæc uerò obſtinati, cōpelluntur minis, cōminationibus, blaſphemijs, irriſionibus, contumelijs, & maxime cōminando illis exterminationē ab ijs locis ubi uerſantur. Exinde, ſi opus eſt, cōſeras te ad exorcismata. Maximū autē in hac inuocatione ſpirituū q̄ obſeruare oportet, eſt animi cōſtātia, et audacia timore uacua & aliena.

Deniq; inuocaturus hos spiritus, debes parare in loco inuocationis mensam, mundo linteo coopertam: in qua locabis panes recentes, & aquam uiuā, uel lac, in uasis terreis nouis, cultellos nouos: construasq; ignem, in quo fumigabis. Sedeatq; inuocās in capite mense, & circumcirca adaptata sint sedilia pro spiritibus, ut libuerit: spiritusq; ipsos inuocando inuitabis ad potum & esum. Quod si fortē timueris spiritum aliquem nequā, circumscribas circulum: sitq; pars mense, in qua sedebit inuocans intra circulum, reliquum sit extra.

In libro tertio de Occulta philosophia docuimus, quomodo & per quæ media anima corpori iungatur, & quid accadat animæ post mortē. Scias igitur, ultra hæc quæ dicta sunt, quod animæ illæ adhuc post mortem relictæ corpora diligunt, tanquam cognatum aliquod eas alliciens: quemadmodum sunt animæ hominum noxiorum, quæ corpus suū uiolenter reliquerunt. & animæ debita sepultura carentes, quæ adhuc in turbido, humidoq; spiritu, circa cadauera sua oberrāt. Illæ nāq; animæ cognitæ medijs, per quæ quondam corporib. suis coniungebantur, per similes uapores, liquores, nidoresq; faciliē alliciuntur. Hinc est quod animæ mortuorū nō euocantur absq; sanguine, uel appositione alicuius partis corporis sui relictæ. In euocationibus umbrarum, fumigamus cum sanguine recenti, cum ossibus mortuorum, & carne, cum ouis, lacte, melle, oleo, & similibus quæ aptum medium tribuunt animabus ad sumenda corpora. Sciendum quod uolentes euocare animas mortuorum, id facere oportebit in ijs locis in quibus huiusmodi animæ plurimum uersari dignoscuntur: uel propter cognatum aliquod, eas in corpus relictum alliciens: uel propter affectionem aliquam inuita quondam impressam, dictam animam ad certa loca, uel res, personas ue trahentem: uel propter loci alicuius tartaream naturam, purgandis uel puniendis animis aptam: qui loci ut plurimum experientia uisionū, incursionū nocturnarū, ac similibus prodigijs & ostentis cognoscuntur. Sunt itaq;

itaq; aptissima loca ad hæc, cœmiteria, et meliora his loca illa, in quib. fit executio criminalis iudicij: & meliora illis loca illa, in quib. recentibus annis publicæ strages factæ sunt: adhuc melior ijs locus est ille, ubi cadauer aliquod nondū expiatum, nec ritè sepultum, uiolenter mortuū, recentiorib. annis subhumatum est. Expiatio enim ipsa locorū, ritus etiam sacer, sepulture corporum debitè adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, & lōgius, ad loca iudicij repellit. Atq; hinc est, quòd non facile euocantur mortuorū animæ, nisi illorū quos scimus mala, uiolentā ue morte perijsse, ut quorum corpora sepultura debita carent. Et si ad loca huiusmodi qualia diximus, accedere minus tutum uel cōmodum esset, sufficit nobis ad quēcūq; alium locum eligendum assumere partem aliquam principalem relictī corporis, & cum illa suo modo fumigare, & cœteros ritus competentes perficere. Sciendum etiam, quòd quoniam animæ lumina quædam sunt spiritalia, ideo lumina artificialia, maximè si ex certis rebus competentibus, secundū certam normam compositis fabricata fuerint, cum inscriptionibus nominum & signaculorum congruis, ad euocationem manium plurimū conferunt. Præterea hæc quæ iam dicta sunt, non semper ad animarum euocationē sufficiunt, propter extra naturalem mentis rationisq; portionem, cœlo ac satis superiorem, & soli religioni cognitam. Oportet igitur per ultra naturales & cœlestes uirtutes debitè administratas, dictas animas allicere, uipote, per ea quæ ipsam animæ harmoniam mouent, tam imaginatiuam quàm rationalem & intellectualem: ut sunt, uoces, cantus, soni, incantamenta & quæ ex religionē sunt, preces, coniurationes, exorcismata, & cætera sacra quæ ad hæc possunt adhiberi commodè.

OCCULTAE PHILOSOPHIAE

Libri quarti finis.

958 ELEMENTA MAGICA
HEPTAMERON, SEV
ELEMENTA MAGICA PETRI
de Abano philosophi.

UPERIORE libro, qui est quartus Agrippæ, satis abundè dictum est de cerimonijs & initiationibus magicis: uerùm quoniã doctis & iam in hac arte prouectis uidetur scripsisse, quòd speciatim de cerimonijs non agat, sed in genere potius locatur, consilium fuit addere elementa magica Petri de Abano: ut rudes adhuc, & qui superstitiones magicas non gustarunt, in procinctu habeant, quomodo in ijs se exercere possint. Videbunt enim in hoc libello Isagogen quandam magicæ uanitatis, & quasi uersentur in re præsentis, distincta spirituum functiones conspicient, quomodo illos ad colloquium allicere oporteat, quid quolibet die, quâue hora agendum sit, & quomodo quasi syllabatim descriptum legent: in summa omnium magicarum præstigiarum principia in hoc libello, qui uerè gradus est ad magicas operationes, tenebunt. Sed quoniam summa uis circulis tribuitur (sunt enim munimenta quædam quæ operantes à malis spiritibus reddant tutos) primò loco de circuli compositione tractabimus.

De circulo, & eius compositione.

Circulorum autem ratio non est una eademq; semper, sed pro ratione spirituum inuocandorum, locorum, temporum, dierum, & horarum mutari solent. Oportet enim in constituendo circulo considerare, quo tempore anni, quo die, & qua hora circulum facias: quos spiritus aduocare uelis, cui stellæ & regioni præsent, & quas functiones habeant. Fiât igitur tres circuli latitudinis pedum nouem, & qui distent unus ab alio palmum unum: & in medio circulo scribe primò nomen horæ in qua tu facis opus: secundo loco nomen angeli horæ, tertio sigillum angeli horæ: quarto nomen angeli, qui præ

præ est ei diei in qua tu facis opus, & ministrorum eius: quinto, nomen temporis præsentis. Sexto nomen spirituum regnantium in ea temporis parte, & ei præsidentium. Septimo, nomen capitis signi regnantis ea temporis parte qua facis opus. Octauo, nomen terræ secundum eam partem temporis in qua facis opus. Nono, & pro complemento medijs circuli scribe nomina solis & lunæ secundum prædictam temporis rationem. Mutato enim tempore mutant & nomina. In superiore autem circulo assignentur in quatuor angulis, nomina angelorum aeri præsidentium eo die, quo facis opus: regis scilicet & trium ministrorum eius. Extra circulum in quatuor angulis sint pentagoni. In inferiore circulo scribantur quatuor nomina diuina, crucibus interpositis. In medio circuli, scilicet ad orientem, scribatur Alpha, & ad occidentem scribatur ω, diuidatq; crux medium circuli. Perfecto circulo, secundum rationem infra scriptam procedes.

De nominibus horarum, & angelorum
eis præsidentium.

Sciendum est autem, angelos ordine successiuo, secundum scælorum & planetarum rationem, quibus præsent, horis etiam præesse. Adeoq; spiritus, qui præest diei, imperat etiã primæ horæ diei: secundus ab hoc planeta, præest secundæ, tertius tertiæ, & sic consequenter. Septem autem planetis & horis reuolutis, cursus reditur ad primum, qui præest diei. De nominibus igitur horarum primò dicemus.

Horæ diei.

- 1 Yayn.
- 2 Ianor.
- 3 Nasnia.
- 4 Salla.
- 5 Sadedali.
- 6 Thamur.
- 7 Ourer.

Horæ noctis.

- 1 Beron.
- 2 Barol.
- 3 Thami.
- 4 Athir.
- 5 Mathon.
- 6 Rana.
- 7 Netos.
- 8 Tamic.

8 Tamic.	8 Tafrac.
9 Neron.	9 Sassur.
10 Iayon.	10 Aglo.
11 Abai.	11 Calerua.
12 Natalon.	12 Salam.

De nominibus angelorum & sigillis eorum dicetur suo loco. Nunc uidendum est de nominibus temporū. Annus igitur quadripartitus, diuiditur in uer, æstatem, autumnum & hyemem. quorum sunt hæc nomina:

Ver.	Talui.
Æstas.	Casmaran.
Autumnus.	Ardarael.
Hyems.	Farlae.

Angeli ueris.

Caracasa,

Core,

Amatiel,

Commissoros.

Caput signi ueris.

Spugliguel.

Nomen terræ, uere.

Amadai.

Nomina solis & lunæ uere.

Sol

Luna,

Abaym

Agusita.

Angeli æstatis.

Gargatel.

Tariel,

Gauiel.

Caput signi, æstatis.

Tubiel.

Nomen terræ, æstate.

Festatui.

Nomina

Nomina solis & lunæ, æstate.

Sol.

Luna.

Atremay.

Armatas.

Angeli autumni.

Tarquam,

Gualbarel.

Caput signi autumni.

Tolquaret.

Nomen terræ in autumnno.

Rabianira.

Nomina solis & lunæ, in autumnno.

Sol,

Luna.

Abragimi.

Mata signais.

Angeli hyemis.

Amabael,

Ctarari.

Caput signi hyemis.

Altarib.

Nomen terræ, hyeme.

Geremia.

Nomina solis & lunæ, hyeme.

Sol,

Luna.

Commutas.

Affaterim.

De consecrationibus, & benedictionibus: &
primò de circuli benedictione.

Postquam ritè perfectus erit circulus, asperge eum aqua
benedicta seu lustrali, & dic: Asperges me Domine hyssopo,
& mundabor: lauabis me, & super niuem dealabor.

Benedictio fumigiorum.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic huc crea-
turas specierum, ut uim & uirtutem odorum suorum am-
plient, ne hostis nec phantasma in eas intrare possit p Dominum
nostrum

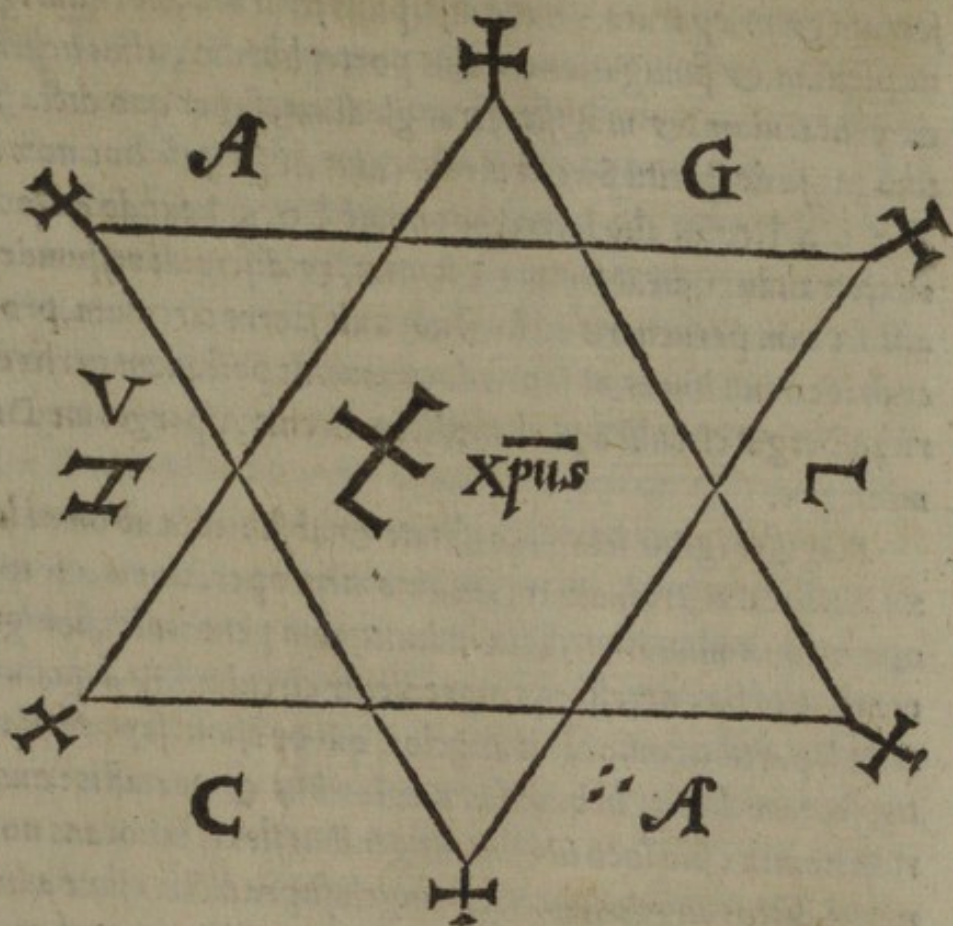
nostrum IESVM CHRISTVM, &c. Deinde aspergantur aqua benedicta.

Exorcismus ignis, cui superponuntur fumigia.

Ignis quo utendum est ad suffumigationes, sit in uase fictili seu terreo, nouo. Exorcizatur autem hoc modo: Exorcizo te creatura ignis, per illum, per quem facta sunt omnia, ut statim omne phantasma eicias à te, ut nocere nō possit in aliquo. Deinde dic: Benedic Domine creaturam istam ignis, & sanctifica, ut benedicta sit, in collaudationem nominis tui sancti, ut nullo nocumento sit gestantibus nec uidentibus, per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c.

De ueste & pentaculo.

Vestis sit sacerdotalis, si fieri potest: si non possit haberi, sit linea & nitida. Deinde sumat hoc pentaculum factum die & hora Mercurij, crescente luna, in charta membrana hœdi. Sed prius dicatur super illo Missa spiritus sancti, & aspergatur aqua baptismali.

Oratio dicenda, quando induitur
uestis.

ANcor, Amacor, Amides, Theodonias, Anitor, per meri-
ta angelorum tuorum sanctorum Domine, induā ue-
stimenta salutis: ut hoc quod desidero, possim perducere ad ef-
fectum, per te sanctissime Adonay, cuius regnum permanet
per omnia secula seculorum, Amen.

De modo operationis.

Sit luna crescens & par, si fieri potest, & non sit combu-
sta. Operans sit nitidus & purus per nouem dies, ante
inceptionem operis, sit confessus & communicatus. Habeat
fumigium assignatum diei, in quo facit opus: habeat item a-
quam benedictam à sacerdote, uas fictile nouum igne plenum,
uestem & pentaculum, & sint hæc omnia debite & rite con-

N secreta

secrata & preparata. Vnus è discipulis ferat uas terrenum igne plenum, & fumigationes: alius portet librum, alius uestem & pentaculum: & magister ferat gladium, super quo dicta sit una Missa de spiritu S. et in medio cuius sit scriptum hoc nomē, A G L A T. & in alio latere, hoc nomē T O N T eundo ad locum consecrandum, dicat semper Litantas, & discipuli respondeant. Et cum peruenerit ad locum ubi uult facere circulum, protrahat circuli lineas, ut supra docuimus. Et postquam perfecrit, aspergat circulum aqua benedicta, dicens: Asperges me Domine, &c.

Magister igitur ieiunio, castitate & abstinentia ab omni luxu purificatus, triduum totum ante diem operationis, die ipso operationis mundis uestibus indutus, cum pentaculis, sumigijs et rebus ad hæc necessarijs ingreditur circulum. Et à quatuor mundi partibus inuocabit angelos, qui præsent septem planetis, septem diebus hebdomadis coloribus & metallis: quorum nomina suo loco uidebis. Et genibus flexis inuocans nominatim dictos angelos, dicet: O' angeli supradicti, estote adiutores meæ petitioni, & in adiutorium mihi in meis rebus & petitionibus. Deinde inuocabit angelos à quatuor partibus mundi, æri dominantes in die illo, in quo facit opus seu experimentum. Et imploratis speciatim omnibus nominibus et spiritibus in circulo circumscriptis, dicat: O' uos omnes, adiuro atque contestor per sedem Adonay, per hagios, ô Theos, Iskyros, Athanatos, paracletus, alpha & w, & per hæc tria nomina secreta: Agla, on, Tetragramaton, quod hodie debeatis adimplere quod cupio. His peractis legat coniurationem diei assignatam, in qua facit experimentum, ut infra dicemus. Quod si pertinares & refractarij sint, neq; obediens se præstiterint coniurationi diei assignate, neq; precationibus antè factis, tunc utere sequentibus coniurationibus & exorcismis.

Exorcis.

Exorcismus spirituum aereorum.

Nos facti ad imaginem Dei, dotati potentia Dei, & eius facti uoluntate, per potentissimum & corroboratum nomen Dei, EL, forte & admirabile uos exorcizamus (hic nominabit spiritus quos uolet, cuiuscunq; ordinis sint) & imperamus per eum qui dixit, & factum est, & per omnia nomina Dei, & per nomen Adonay, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerehie, Iah, Tetragrammatō, Sadai: Dominus Deus, excelsus, exorcizamus uos, atq; potenter imperamus, ut appareatis statim nobis hic iuxta circulum in pulchra forma, uidelicet humana, & sine deformitate & tortuositate aliqua. Venite uos omnes tales, quia uobis imperamus, per nomen Y & V quod Adam audiuit, & locutus est: & per nomē Dei, AGLA, quod Loth audiuit, & factus saluus cū sua familia: & per nomen Ioth, quod Iacob audiuit ab angelo secum luctante, & liberatus est de manu fratris sui Esau: & p nomē Anephexetō, q Aaron audiuit, & loquens, & sapiens factus est: & per nomē Zebaoth, quod Moyses nominauit, & omnia flumina & paludes de terra Aegypti, uersae fuerunt in sanguinem: & per nomē Escerehie Oriston, quod nominauit, & omnes fluij ebullierunt ranas, & ascenderunt in domos Aegyptiorū, omnia destruentes: & per nomen Elion, quod Moyses nominauit, & fuit grando talis, qualis non fuit ab initio mundi: & per nomē Adonay, quod Moyses nominauit, & fuerunt locustae, & apparuerūt super terrā Aegyptiorū, & comederūt quae residua erant grandini: & per nomen Alpha & ω, quod Daniel nominauit, et destruxit Beel, et draconē interfecit: et in nomine Emmanuel, quod tres pueri, Sidrach, Misach & Abdenago in camino ignis ardētis cantauerūt, & liberati fuerūt: & per hagios & sedē Adonay, et per ō Theos, iscyros, athanatos, paracletus: & per haec tria secreta nomina, AGLA, ON, Tetragrammatō adiuro, contestor, et per haec nomina, et per alia nomina Domini nostri Dei omnipotentis, uiui & ueri uos qui uestra

N 2 culpa

culpa de cœlo ciecti fuistis usq; ad infernum locum, exorcizamus, & uiriliter imperamus per eum qui dixit, & factū est: cui omnes obediunt creaturæ, & per illud tremendum Dei iudicium: & per mare omnibus incertum, uitreum, quod est ante conspectum diuinæ maiestatis, gradiens & potentiale: & per quatuor diuina animalia. T. ante sedem diuinæ Maiestatis gradientia, & oculos ante & retro habētia: & per ignē ante eius thronum circumstantem, & per sanctos angelos cœlorum. T. & per eam, quæ Ecclesia Dei nominatur: & per summam sapientiā omnipotentis Dei uiriliter exorcizamus, ut nobis hic ante circulum appareatis, ad faciendam nostram uoluntatem, in omnibus, prout placuerit nobis: per sedem Baldachie: & per hoc nomen Primeumaton, quod Moyses nominauit, & in caruernis abyssi fuerunt profundati uel absorpti, Datā, Corah & Abiron: & in uirtute istius nominis Primeumaton, tota cœli militia compellente, maledicimus uos, priuamus uos omni officio, loco & gaudio uestro usque in profundū abyssi, & usq; ad ultimum diem iudicij uos ponimus, & religamus in ignem æternum, & in stagnum ignis & sulphuris, nisi statim appareatis hic coram nobis, ante circulum ad faciendum uolūtatem nostram. In omnibus uenite per hæc nomina Adonay, Zebaoth, Adonay, Amiorā. Venite, uenite, imperat uobis Adonay, Saday, Rex regū potentissimus & tremendissimus, cuius uires nulla subterfugere potest creatura, uobis pertinacissimis futuris nisi obedieritis & appareatis ante hunc circulū, affabiles subito. tādē ruina flebilis miserabilisq; & ignis in perpetuū inextinguibilis uos manet. Venite ergo in nomine Adonay, Zebaoth, Adonay, Amiorā: uenite uenite, quid tardatis? festinate, imperat uobis Adonay Saday, Rex regum, El, Aty, Titeip, Azia, Hyn, Ien, Minosel, Achadan, Vay, Vaa, Ey, Haa, Eye, Exe, a El, El, El, a, Hy, Hau, Hau, Hau, Va, Va, Va, Va.

Oratio

Oratio ad Deum, quæ dici debet in
quatuor partibus mundi, in
circulo.

A Morule, Taneba, Latisten, Rabur, Taneba, Latisten,
Escha, Aladia, Alpha & ω. Leyste, Oriston, Adonay:
Clementissime pater mi coelestis, miserere mei, licet peccato-
ris, clarifica in me hodierno die, licet indigno filio tuo tuæ po-
tentiae brachium, contra hos spiritus perimacissimos: ut ego,
te uolente, factus tuorum diuinorum operum contemplator,
possim illustrari omni sapientia, & semper glorificare & ado-
rare nomen tuum. Suppliciter exoro te, & inuoco, ut tuo iu-
dicio hi spiritus, quos inuoco, conuicti & conscripti, ueniant
uocati & dent uera responsa, de quibus eos interrogauero:
dentq; & deferant nobis ea quæ per me uel nos præcipitur
eis, non nocentes alicui creaturæ, non ledentes, non frementes,
nec me sociosq; meos uel aliã creaturam ledentes, & neminẽ
terrentes: sed petitionibus meis, in omnibus quæ præcipiã eis,
sint obedientes. Tunc stans in medio circuli, teneat manum
prope pentaculum, & dicat: Per pentaculum Salomonis ad-
uocati, dent mihi responsum uerum.

Deinde dicat: Beralanensis, Baldachiensis, Paumachie &
Apologie sedes, per Reges potestatesq; magnanimas, ac prin-
cipes præpotentes, genio Liachide, ministri tartaree sedis:
Primach, hic princeps sedis Apologie, nona cohorte: Ego uos
inuoco, & inuocando uos cõiuro, atq; supernæ Maiestatis mu-
nitus uirtute, potenter impero, per eum qui dixit, & factum
est, & cui obediunt omnes creaturæ: & per hoc nomen ines-
fabile, Tetragrammaton יהוה Iehouah, in quo est plasmatum
omne seculum, quo audito elementa corruunt, aer concutitur,
mare retrogradatur, ignis exstinguitur, terra tremat, omnesq;
exercitus coelestium, terrestrium & infernorum tremunt, tur-
bantur & corruunt: quatenus citò & sine mora & omni oc-
casione remota, ab uniuersis mundi partib. ueniatis, & ratio-
nabiliter

nabiliter de omnibus quæcunq; interrogauero, respondeatis uos, & uenietis pacificè, uisibiles, & affabiles: nunc & sine mora manifestantes, quod cupimus: coniurati per nomen æterni, uiui, & ueri Dei Helioren: & mandata nostra perficientes, persistentes semper usq; ad finem & intentionem meam, uisibiles nobis, & affabiles, clara uoce, nobis intelligibili, & sine omni ambiguitate.

Visiones & apparitiones.

Quibus ritè peractis, apparebunt infinitæ uisiones, & obhantasmata pulsantia organa, & omnis generis instrumenta musica: idq; fit à spiritibus. ut terrore compulsi socij abeant à circulo, quia nihil aduersus magistrum possunt. Post hæc uidebis infinitos sagittarios cum infinita multitudine bestiarum horribilium: quæ ita se componunt, ac si uellent deuorare socios: & tamen nil timeant. Tunc sacerdos siue magister, adhibens manum pentaculo, dicat: Fugiat hinc iniquitas uestra, uirtute uexilli Dei. Et tunc spiritus obedire magistro coguntur, & socij nil amplius uidebunt.

Deinde exorcizator, tenens manum prope pentaculum, dicat: Ecce pentaculum Salomonis, quod ante uestram adduxi præsentiam: ecce personā exorcizatoris, in medio exorcismi, qui est optimè à Deo munitus, intrepidus, prouidus, qui uiribus potens uos exorcizando inuocauit & uocat. Venite ergo cum festinatione in uirtute nominum istorum, Aye, Saraye, Aye, Saraye, Aye, Saraye, ne differatis uenire, per nomina æterni Dei uiui & ueri Eloy, Archima, Rabur: & per hoc præsens pentaculum quod super uos potenter imperat: & per uirtutem cælestiū spirituum, dominorum uestrorum: & per personā exorcizatoris, cōiurati, festinate uenire & obedire præceptori uestro, q̄ uocatur Ostinomos. His peractis, sibilet in quatuor angulis mundi. Et uidebis immediatè magnos motus: et cū uideris, dicas: Quid tardatis? quid moramini? quid facitis? præparate uos, & obedite præceptori uestro, in nomine Domini Bathat,

Bathat, uel Vachat super Abracruens, superuiuens, Abeor, super Aberer.

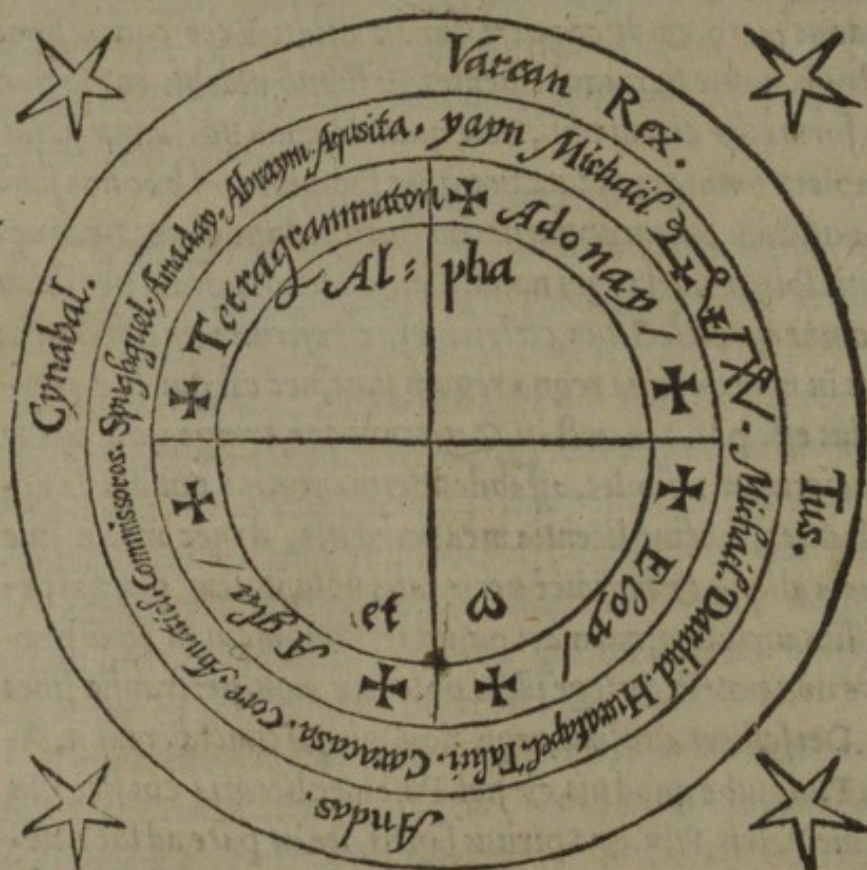
Tunc immediatè uenient in sua forma propria. Et quando uidebis eos iuxta circulum, ostende illis pentaculum cooperiũ syndone sacro, & discooperiatur, & dicat: Ecce conclusionẽ uestram, nolite fieri inobedientes. Et subito uidebis eos in pacifica forma: & dicent tibi, Pete quid uis, quia nos sumus parati complere omnia mandata tua, quia Dominus ad hæc nos subiugauit. Cum autem apparuerint spiritus, tunc dicas: Bene ueneritis spiritus, uel reges nobilissimi: quia uos uocaui per illum cui omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium & infernorum: cuius in manu omnia regna regum sunt, nec est qui suæ contrarius esse possit maiestati. Quatenus constringo uos, ut hic ante circulum uisibiles, affabiles permaneatis: tam diu tamq̃ constantes, nec sine licentia mea recedatis, donec meam sine fallacia aliqua & ueridicè perficiatis uoluntatem, per potentie illius uirtutem, qui mari posuit terminum suum, quẽ præterire non potest, & lege illius potentie non pertransit fines suos, Dei scilicet altissimi, regis, domini, qui cuncta creauit, Amen. Tunc iube quod uis, & fiet. Post hæc licentia eos sic: † In nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, ite in pace ad loca uestra: & pax sit inter nos & uos, parati sitis uenire uocati. Hæc sunt quæ Petrus de Abano de Magicis elementis dixit.

¶ Vt autem facilius rationes circuli possis cognoscere, subijciam schema unum. Sit ita ut aliquis uelit ueris tempore, pri-

ma hora diei Dominicæ circulum facere, is erit e-

iusmodi, qui in figura sequenti conspicitur.

Figura circuli pro prima hora diei Dominicæ, ueris tempore.

Supereſt nunc ut hebdomadam exploremus, ſinguloſq; illius dies & ſpiritus qui illis præſunt: & primò de die Dominico.

Conſiderationes diei Dominicæ.

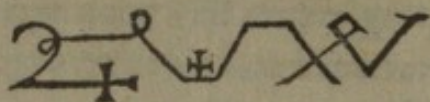
Angelus diei Dominicæ, & ſigillum eius, planeta eius, & ſignum planetæ & nomen quarti cœli.

Michael

Michaël.

℞.

Machen.

Angeli diei Dominicae.

Michael.

Dardiel.

Huratapel.

Angeli aeris regnantes die
Dominico.

Varcen rex.

Ministri eius.

Tus.

Andas.

Cynabal.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradioti.

Boreas.

Angeli quarti caeli regnantes die Dominico, quos ad-
uocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Samael.

Baciel.

Atel.

Fabriel.

Vionatraba.

Ad Occidentem.

Anael.

Pabel.

Vstacl.

Burchat.

Suceratos.

Capabali.

N s Ad

Ad Septentrionem.

Aiel.Aniel, uel Aquiel.Masgabriel.Sapiel.Matuyel.Ad Meridiem.Habudiel.Machasiel.Charsiel.Vriel.Naromiel.Fumigium diei Dominicæ.Sandalum rubeum.Coniuratio diei Dominicæ.

Coniuro & confirmo super uos angeli fortes Dei, & sancti, in nomine Adonay, Eye, Eye, Eya, qui est ille, qui fuit, est & erit, Eye, Abraye: & in nomine Saday, Cados, Cados, Cados, altè sedētis super Cherubim: et per nomē magnū ipsius Dei fortis & potentis, exaltatiq; super oēs cœlos Eye, Saraye, plasmatoris seculorum, qui creauit mundum, cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis sunt in primo die, & sigillauit ea sancto nomine suo Phaa: & per nomina sanctorum angelorum, qui dominantur in quarto exercitu, & seruiunt coram potentissimo Salamia, angelo magno & honorato: & per nomen stellæ, quæ est sol, & per signum, & per immensum nomen Dei uiui, & per nomina omnia prædicta, coniuero te Michael, angele magne, qui es præpositus diei Dominicæ: & per nomen Adonay, Dei Israel, qui creauit mundum, & quicquid in eo est, quod pro me labores, & adimpleas omnē meam petitionem, iuxta meū uelle & uotum meū, in negotio & causa mea: & hic dicas causam tuam & negotium tuum, Dic præterea pro qua re coniurationem hanc suscipis.

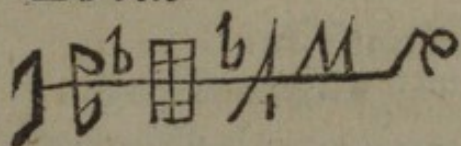
Spiritus

Spiritus aeris diei Dominicæ sunt subditi uento Boreæ. Eorum natura est aurum, gemmas, carbunculos, diuitias, gratiam et beneuolentiam impetrare: inimicitias hominum dissolvere, hominibus honores tribuere, infirmitates inferre uel auferre. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore de Cerimonijs magicis.

Considerationes diei Lunæ.

Angelus diei Lunæ, sigillum eius, planeta eius, et signum planetæ, et nomen primi cæli.

Gabriel.

Shamain.

Angeli diei Lunæ.

Gabriel

Michael.

Samael.

Angeli aeris regnantes die Lunæ.

Arcan rex.

Ministri.

Bilet,

Missabu.

Abuzaba.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradioti.

Zephyrus.

Angeli primi cæli, regnantes die Lunæ, quos aduocare oportet è quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Gabriel.

Gabrael.

Maadiel.

Deamiel.

Deamiel.

Ianael.

Ad Occidentem.

Sachiel,

Zaniel,

Habaiel,

Bachanael,

Corabiel.

Ad Septentrionem.

Mael,

Vuael,

Valnum,

Baliel,

Balay,

Humastrau.

Ad Meridiem.

Curaniel,

Dabriel,

Darquiel,

Hanun,

Anayl

Vetuel.

Fumigium diei Lunæ.

Aloe.

Coniuratio diei Lunæ.

Coniuro & cōfirmo super uos angeli fortes & boni, in nomine Adonay, Adonay Adonay, Eie, Eie, Eie Cados, Cados, Cados, Achim, Achim, Ia, Ia, Fortis, Ia, qui apparuit in mōte 3inai, cū glorificatione regis Adonay, Saday, Zebaoth, Anathay, Ya, Ya, Ya, Mari nata, Abim, Ieia, qui maria creauit, stagna & omnes aquas in secundo die, quasdam super cœlos, & quasdam in terra. Sigillauit mare in alto nomine suo, & terminum, quem sibi posuit, non præteribit: et per nomina angelorum,

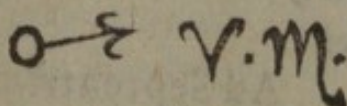
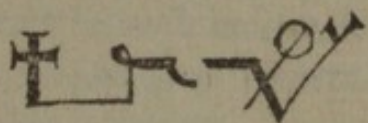
angelorū, qui dominātur in primo exercitu, qui seruiunt Or-
phaniel angelo magno, precioso & honorato: & per nomen
stelle, quæ est luna: & per nomina prædicta, super te coniuro,
scilicet Gabriel, qui es præpositus diei Lunæ secundo, quòd
pro me labores & adimpleas, &c. ut in coniuratione diei Do-
minicæ.

Spiritus aeris diei Lunæ sunt subdicti Zephyro, qui uentus
est lunæ. Eorum natura, argentum dare, res de loco ad locum
deferre, equos ueloces tribuere, secreta præsentia & præte-
rita personarum, dicere. quomodo autem compareant, uide li-
bro superiore.

Considerationes diei Martis.

Angelus diei Martis, sigillum eius, planeta eius, & signum
dominans illi planetæ, nomen i:em quinti cæli.

Samael.

Machon.

Angeli diei Martis.

Samael

Satael

Amabiel.

Angeli aeris regnantes die Martis.

Samax rex.

Ministri.

Carmax,

Ismoli,

Paffran.

Ventus cui subsunt angeli
aeris supradicti.

Subsolanus.

Angeli

Angeli quinti cœli, regnantes die Martis, quos
aduocare oportet à quatuor mun-
di partibus.

Ad Orientem.

Friagne,
Guael,
Damael,
Calzas,
Arragon.

Ad Occidentem.

Lama,
Astagna.
Lobquin,
Soncas,
Iaxel,
Isiael,
Irel.

Ad Septentrionem.

Rahumel,
Hyniel,
Rayel,
Seraphiel,
Mathiel,
Fraciel.

Ad Meridiem.

Sacriel,
Ianiel,
Galdel,
Osael,
Vianuel
Zaliel.

Fumigium diei Martis.

Piper.

Coniuratio

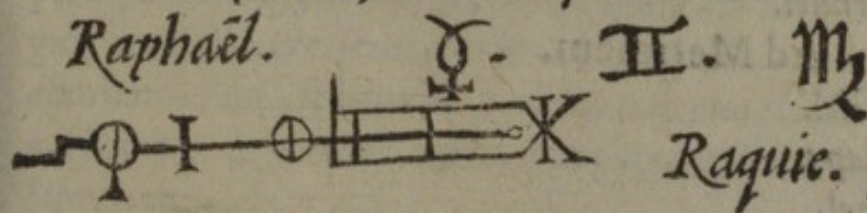
Coniuratio diei Marris.

Coniuro & confirmo super uos, angeli fortes & sancti, per nomen Ya, Ya, Ya, He, He, He, Va, Hy, Hy, Ha, Ha, Va, Va, Va, An, An, An, Aie, Aie, Aie, El, Ay, Elibra, Eloim, Eloim: & per nomina ipsius Altii Dei, qui fecit aquam aridam apparere, & uocauit terram, & produxit arbores, & herbas de ea, & sigillauit super eam cum precioso, honorato, metuendo & sancto nomine suo: & per nomen angelorum dominantium in quinto exercitu, qui seruiunt Acimoy angelo magno, forti, potenti & honorato: & per nomen stellæ, quæ est Mars: & per nomina prædicta coniuro super te Samael angede magne, qui præpositus es diei Martis: & per nomina Adonay, Dei uiui & ueri, quod prome labores, & adimpleas, &c. ut in Coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aeris diei Martis subditi sunt Subsolano. Eorum natura est, prælia, mortalitates, occisiones & combustiones facere: & bis mille milites dare ad tempus, mortem, infirmitatem, aut sanitatem tribuere. Quomodo autem compareant, uide libro superiore.

Consideratio diei Mercurij.

Angelus diei Mercurij, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item secundi cœli.

Angeli diei Mercurij.

Raphael.

Miel.

Saraphiel.

Angeli aeris regnantes die Mercurij.

Mediat uel Modiat rex.

Ministri.

Ministri.

Suquinos.

Sallales.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Africus.

Angeli secundi cœli regnantes die Mercurij, quos

aduocare oportet à quatuor mun-

di partibus.

Ad Orientem

Mathlai.

Tarmiel.

Baraborat.

Ad Occidentem.

Ierescue.

Mitraton.

Ad Septentrionem.

Thiel.

Rael.

Iariahel.

Venabel.

Vecl.

Abuiori.

Vcirnucl.

Ad Meridiem.

Milliel.

Nelapa.

Babel.

Caluel.

Vel.

Laquel.

Fumigium diei Mercurij.

Mastix.

Coniuratio

Coniuratio diei Mercurij.

Coniuro & confirmo uos angeli fortes, sancti & potentes, in nomine fortis, metuēdisimi & benedicti Ia, Adonay, Eloim, Saday, Saday, Saday, Eie, Eie, Eie, Asamie, Asaraie: & in nomine Adonay Dei Israel, qui creauit luminaria magna, ad distinguendum diem à nocte: & per nomen omnium angelorum deseruientium in exercitu secundo coram Tegra angelo maiori, atq; forti & potenti: & per nomen stellæ, quæ est Mercurius, & per nomen sigilli quo sigillatur à Deo fortissimo & honorato: per omnia prædicta super te Raphael angele magne, coniuro, qui es præpositus diei quartæ: & per nomen sanctum, quod erat scriptum in fronte Aaron sacerdotis altissimi creatoris: & per nomina angelorum, qui in gratia saluatoris confirmati sunt: & per nomen sedis animalium, habentium senas alas, quod pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicæ,

Spiritus aeris diei Mercurij, subiiciuntur Africo. Eorum natura est, omnia metalla dare, omnia terrena, præterita, præsentia & futura reuelare, iudices placare, uictorias in prælio dare, experimenta, & omnes scientias destructas, reædificare, docere: & corpora ex elementis mixta, conditionaliter unum in aliud transmutare, infirmitates uel sanitatem dare, pauperes sublimare, sublimes deprimere, spiritum uel spiritus ligare uel dissoluere, seras aperire. Tales spiritus operationes aliorum habent, sed non ex perfecta potentia, sed in uirtute uel scientia. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Iouis

Angelus diei Iouis, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item sexti cœli.

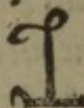
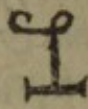
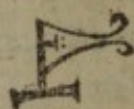
o

sachiel

Sachiel.

14

H - X

Zebul.

Angeli diei Iouis.

Sachiel.

Castiel.

Asafiel.

Angeli aeris regnantes die Iouis.

Suth rex.

Ministri.

Magnus.

Gutriz.

Ventus, cui subsunt angeli
aeris supradicti.

Auster.

Sed quoniam ultra quintum coelum, angeli aeris non repe-
riuntur, ideo die Iouis, dic in quatuor mundi partibus, ora-
tiones sequentes.

Ad Orientem.

O' Deus magne & excelsae, & honorate, p infinita secula.

Ad Occidentem.

O' Deus sapiens, clare & iuste, ac diuina clementia: ego
rogo te piissime pater, quod meam petitionem, quod meum o-
pus & meum laborem hodie debeam complere, & perfecte
intelligere. Tu qui uiuis & regnas per infinita secula seculo-
rum, Amen.

Ad Septentrionem.

O' Deus potens, fortis & sine principio.

Ad Meridiem.

O' Deus potens, & misericors.

Fumigium diei Iouis.

Crocus.

Coniuratio

Coniuratio diei Iouis.

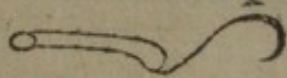
Coniuro & confirmo super uos, angeli sancti, per nomen Cados, Cados, Cados, Eschereie, Eschereie Eschereie, Hatim ya, fortis, firmator seculorum, Câtine, laym, Ianic, Anic, Calbat, Sabbac, Berisay, Alnaym: & per nomen Adonay qui creauit pisces et reptilia in aquis, et aues super faciem terrae, uolâtes uersus coelos die quinto: & per nomina angelorum seruientium in sexto exercitu coram pastore angelo sancto et magno et potenti principe: & per nomen stellae, quae est Iupiter: & per nomen sigilli sui: & per nomen Adonay, summi Dei, omnium creatoris: & per nomen omnium stellarum, & per uim & uirtutem earum, & per nomina praedicta, coniuro te Sachiel angelus magne, qui es praepositus diei Iouis, ut pro me labores, &c. ut in coniuratione diei Dominicae.

Spiritus aeris diei Iouis subiiciuntur Austro. Eorum natura est, mulierum amorem conciliare, letos & gaudentes homines reddere, lites pacificare, inimicos mitigare, sanare infirmos, sanos infirmare, adferre uel auferre damna. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Veneris.

Angelus diei Veneris, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetae: item nomen tertij caeli.

Anael.

Sagum

Angeli diei Veneris.

Anael.

Rachiel.

Sachiel.

Angeli aeris regnantes diei Veneris.

Sarabotres rex.

2

Ministri

Ministri.

Amabiel,

Aba.

Abalidoth.

Flac.

Ventus cui subsunt angeli aeris
supradioti.

Zephyrus.

Angeli tertij coeli, regnantes die Veneris, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Setchiel.

Chedisutaniel.

Corat.

Tamael.

Tenaciel.

Ad Occidentem.

Turiel,

Coniel,

Rabiel,

Kadie,

Maltiel

Hufaltiel.

Ad Septentrionem.

Peniel,

Pnael,

Penat

Raphael,

Raniel,

Doremiel.

Ad Meridiem.

Porna,

Sachiel,

Sachiel,
Chermiel,
Samael,
Santaniel.
Famiel.

Fumigium diei Veneris.

Costus.

Coniuratio diei Veneris.

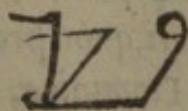
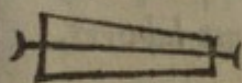
Coniuro & cōfirmo super uos, angeli fortes, sancti atq;
potētes, in nomine On, Hey, Hey a, la, le, Adonay Sa-
day, et in nomine Saday, qui creauit quadrupedia & animalia
reptilia, & homines in sexto die, & Adæ dedit potestatem super
omnia animalia: unde benedictū sit nomē creatoris in loco suo:
& per nomina angelorū seruentiū in tertio exercitu, corā Da-
giel angelo magno, principe forti atque potenti: & per no-
men stelle, quæ est Venus: & per sigillum eius, quod quidem
est sanctum: & per nomina prædicta coniuro super te Anacl,
qui es præpositus diei sextæ, ut pro me labores, &c. ut in con-
iuratione diei Dominicæ habentur.

Spiritus aeris diei Veneris subiiciuntur Zephyro. Eorum
natura est, dare argentum, homines excitare, & procliuiores
reddere ad luxuriam, inimicos per luxuriam concordare, &
matrimonia facere, homines in amorem mulierum allicere,
infirmities dare uel auferre, & omnia quæ habent motum,
facere.

Consideratio diei Saturni, seu
Sabbati.

Angelus diei Saturni, sigillum eius, plancta eius, & signum
dominans illi planetæ.

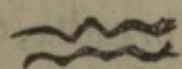
*Casbiel.

h.

Y

* uel Caphri.
el.

O 3 Angeli

Angeli diei Saturni.

Cassiel,
Machatan,
Vriel.

Angeli aeris, regnantes die Saturni.

Maymon rex
Ministri.

Abumalith,
Assaibi,
Balidet.

Ventus cui subsunt spiritus aeris prædicti.

Africus.

Fumigium diei Saturni.

Sulphur.

Dictum est supra in consideratione diei Iouis, quod ultra quintum coelum, nulli sunt angeli aeri dominantes: ideo utere in quatuor cardinibus mundi orationibus ijs, quas ad id uides accommodatas die Iouis.

Coniuratio diei Saturni.

Coniuro & confirmo super uos Caphriel uel Cassiel Machatori, & Seraquiel angeli fortes & potentes: & per nomen Adonay Adonay Adonay, Eie, Eie, Eie, Acim, Acim, Cados, Cados, Ina uel Ima, Ima, Saclay, Ia, Sar, Domini formatoris seculorum, qui in septimo die quieuit: & per illum qui in beneplacito suo filiis Israel in hereditatem obseruandum dedit, ut eum firmiter custodirent & sanctificarent, ad habendum inde bonam in alio seculo remunerationem: & per nomina angelorum seruientium in exercitu septimo Boö el angelo magno & potenti principi: & per nomen stelle, quæ est Saturnus: & per sanctum sigillum eius, & per nomina prædicta, Coniuro super te Caphriel, qui præpositus es diei septimæ, quæ est dies Sabbati, quod pro me labores, &c. ut habetur in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus

Spiritus aeris diei Saturni subijciuntur uento Africo. Eorū natura est, seminare discordias, odia, & malas cogitationes, plumbum ad libitum dare, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare. Quomodo autem compareant, superiore libro dictum est.

DE ANGELIS HORARVM,
secundum dierum rationem
Tabulæ.

Dies Dominicus.

Horæ diei.	Angeli horarum.
1 Yayn.	Michael.
2 Ianor.	Anael.
3 Nasnia.	Raphael.
4 Salla.	Gabriel.
5 Sadedali.	Cassiel.
6 Thamur.	Sachiel.
7 Ourer.	Samael.
8 Tanic.	Michael.
9 Neron.	Anael.
10 Iayon.	Raphael.
11 Abay.	Gabriel.
12 Natalon.	Cassiel.

Horæ noctis.	Angeli horarum.
1 Beron.	Sachiel.
2 Barol.	Samael.
3 Thanu.	Michael.
4 Athir.	Anael.
5 Maton.	Raphael.
6 Rana.	Gabriel.

7	Netos.	Cassiel.
8	Tafrac.	Sachyel.
9	Sassur.	Samael.
10	Aglo.	Michael.
11	Calerna.	Anael.
12	Salam.	Raphael.

*Dies Luna.**Horæ dici.*

1	Yayn.
2	Ianor.
3	Nasnia.
4	Salla.
5	Sadedali.
6	Thamur.
7	Ourer.
8	Tanic.
9	Neron.
10	Iayon.
11	Abay.
12	Natalon.

Angeli horarum.

Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.

Horæ noctis.

1	Beron.
2	Barol.
3	Thanu.
4	Athir.
5	Maphon.
6	Rana.
7	Netos.
8	Tafrac.
9	Sassur.
10.	Aglo.
11	Calerna.

Angeli horarum.

Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.
Sachiel.
Samael.
Michael.
Anael.
Raphael.
Gabriel.
Cassiel.

12 Salam.

12 Salam. Sachiel.

Dies martis.

Horæ diei.

Angeli horarum.

1	Yayn.	Samael.
2	Ianor.	Michael.
3	Nasnia.	Anael.
4	Salla.	Raphael.
5	Sadedali.	Gabriel.
6	Thamur.	Cassiel.
7	Ourer.	Sachiel.
8	Tanic.	Samael.
9	Neron.	Michael.
10	Iayon.	Anael.
11	Abay.	Raphael.
12	Natalon.	Gabriel.

Horæ noctis.

Angeli horarum.

1	Beron.	Cassiel.
2	Barol.	Sachiel.
3	Thanu.	Samael.
4	Athir.	Michael.
5	Mathon.	Anael.
6	Rana.	Raphael.
7	Netos.	Gabriel.
8	Tafrac.	Cassiel.
9	Sassur.	Sachiel.
10	Aglo.	Samahel.
11	Calerna.	Michael.
12	Salam.	Anael.

Dies Mercurij

Horæ diei.

Angeli horarum.

1	Yayn.	Raphael.
2	Ianor.	Gabriel.

o s

3 Nasnia.

3	Nasnia.	Cassiel.
4	Salla.	Sachiel.
5	Sadedali.	Samael.
6	Thamur.	Michael.
7	Ourer.	Anael.
8	Tanic.	Raphael.
9	Neron.	Gabriel.
10	Iayon.	Cassiel.
11	Abay.	Sachiel.
12	Neron.	Gabriel.

Horæ noctis.

Angeli horarum.

1	Beron.	Michael.
2	Barol.	Anael.
3	Thanu.	Raphael.
4	Athir.	Gabriel.
5	Mathon.	Cassiel.
6	Rana.	Sachiel.
7	Netos.	Samael.
8	Tafrac.	Michael.
9	Sassur.	Anael.
10	Aglo.	Raphael.
11	Calerna.	Gabriel.
12	Salam.	Cassiel.

Dies Martis. Jovis

Horæ diei.

Angeli horarum.

1	Yayn.	Sachiel.
2	Ianor.	Samael.
3	Nasnia.	Michael.
4	Salla.	Anael.
5	Sadedali.	Raphael.
6	Thamur.	Gabriel.
7	Ourer.	Cassiel.

8 Tanic.

PETRI DE ABANO.

187

8	Tanic.	Sachiel.
9	Neron.	Samael.
10	Iayon.	Michael.
11	Abay.	Anael.
12	Natalon.	Raphael.

Horæ noctis.

Angeli horarum.

1	Beron.	Gabriel.
2	Barol.	Cassiel.
3	Thanu.	Sachiel.
4	Athir.	Samael.
5	Mathon.	Michael.
6	Rana.	Anael.
7	Netos.	Raphael.
8	Tafrac.	Gabriel.
9	Sassur.	Cassiel.
10.	Aglo.	Sachiel.
11	Calerna.	Samael.
12	Salam.	Michael.

Dies Veneris.

Horæ diei.

Angeli horarum.

1	Yayn.	Anael.
2	Ianor.	Raphael.
3	Nasnia.	Gabriel.
4	Salla.	Cassiel.
5	Sadedali.	Sachiel.
6	Thamur.	Samael.
7	Ourer.	Michael.
8	Tanic.	Anael.
9	Neron.	Raphael.
10	Iayon.	Gabriel.
11	Abay.	Cassiel.
12	Natalon.	Sachiel.

Horæ

Horæ noctis.

Angeli horarum.

1	Beron.	Samael.
2	Borol.	Michael.
3	Thanu.	Anael.
4	Athir.	Raphael.
5	Maton.	Gabriel.
6	Rana.	Cassiel.
7	Netos.	Sachiel.
8	Tafrac.	Samael.
9	Sassur.	Michael.
10	Aglo.	Anael.
11	Calerna.	Raphael.
12	Salam.	Gabriel.

Dies Saturni.

Horæ diei.

Angeli horarum.

1	Yayn.	Cassiel.
2	Ianor.	Sachiel.
3	Nasnia.	Samael.
4	Salla.	Michael.
5	Sadedali.	Anael.
6	Thamur.	Raphael.
7	Ourer.	Gabriel.
8	Tanic.	Cassiel.
9	Neron.	Sachiel.
10	Iayon.	Samael.
11	Abay.	Michael.
12	Natalon.	Anael.

Horæ noctis.

Angeli horarum.

1	Beron.	Raphael.
2	Barol.	Gabriel.
3	Thanu.	Cassiel.
4	Athir.	Sachiel.

3	Mathon.	Samael.
6	Rana.	Michael.
7	Netos.	Anael.
8	Tafrac.	Raphael.
9	Sassur.	Gabriel.
10	Aglo.	Cassiel.
11	Calerna.	Sachiel.
12	Salam.	Samael.

Illud autem obiter notandum, primam horam diei, ubi-
bet gentium & quocunque tempore assignari soli orienti, u-
bi primum apparet in horizonte oriente : primam autem
horam noctis, esse decimam tertiam à prima
hora diei, sed de his ha-
tenus.

ELEMENTORVM MAGICO-
rum Petri de Abano, Fi-
nis.

C. PLINII SECVN-
DI NATVRALIS HISTORIÆ
Libri XXX. Cap. I & II.

*De origine Magica artis, quando, & à qui-
bus cœperit, & à quibus celebrata
fuerit. Cap. I.*

MAGICAS uanitates, sæpius quidem an-
tecedentis operis parte, ubicunque
causæ locusq; poscebât, coarguimus;
detegemusq; etiamnû in paucis tamẽ
digna res est, de qua plurima dicatur, uel eo ipso,
quòd fraudulētissima artiũ plurimum in toto ter-
rarũ orbe, plurimisq; seculis ualuit: authoritatẽ
ei maximã fuisse nemo miretur, quando quidem
sola artiũ, tres alias imperiosissimas, humanẽ mẽ-
tis complexa, in unã se rededit. Natam primũ è
Medicina, nemo dubitat, ac specie saluari irre-
pisse, uelut altiorẽ sanctiorẽq;, quàm Medicinam,
blandissimis desideratissimisq; promissis addi-
disse uires religionis, ad quas maximẽ etiamnũ cõ-
ligat humanũ genus: atq;, ut hoc quoq; suggesse-
rit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non aui-
do futura, de sese sciendi, atq; ea è cœlo uerissimẽ
peti credente. Ita polleissis hominum sensib. tri-
plici uinculo, in tantũ fastigij adoleuit, ut hodieq;
etiã in magna parte gentiũ preualeat, & in Oriẽte,
regũ regib. imperet. Sine dubio illic orta in Persi-
de à Zoroastre, ut inter Authores conuenit: sed
unus hic fuerit, an postea & alius nõ satis cõstat.
Eudoxus, qui inter sapiẽtiẽ sectas clarissimã utilis-
simãq; eã intelligi uoluit, Zoroastrẽ hũc sex milli-
bus annorũ ante Platonis mortẽ fuisse prodidit.

Sic & Aristoteles, Hermippus, qui de tota ea arte diligentissimè scripsit, & uicies centū millia uer-
 suū à Zoroastre cōdita, indicib. quoq; uoluminū
 eius positis explanauit, præceptorē, à quo institu-
 tum diceret, tradidit Azonacē, ipsum uerò v mi-
 libus annorum ante Troianum bellum fuisse. Mi-
 rum hoc in primis durasse memoriam artemq; , tā
 longo æuo cōmentarijs non intercidentibus, præ-
 terea nec clavis nec continuis successionebus, cu-
 stoditam. Quotus enim quisq; auditu saltem co-
 gnitos habet, qui soli cognominantur, Apusco-
 rum & Zaratum Medos, Babyloniumq; Marmari-
 dium & Arabem Hippocum: Assyrium uerò Zar-
 mocenidam, quorum nulla extant monumenta.
 Maxime tamen mirum est, in bello Troiano tantū
 de arte ea silentium fuisse Homero, tantumq; o-
 peris ex eadem in Vlyssis erroribus, ad eò ut totū
 opus non aliunde constet. Siquidē Protea & Syre-
 nū cantus apud eū nō aliter intelligi uolūt: Circe
 utiq; , & inferorū euocatiōe hoc solū agi. Nec po-
 stea quisquā dixit, quonā modo uenisset Telme-
 sum religiosissimā urbē, quādo trāisset ad Thessa-
 las urbes, quarū cognomē diu obtinuit in nostro
 orbe alienę gentis. Troianis itaq; tēporib. Chiro-
 nis medicinis cōtēta, & solo Marte fulmināte, mi-
 ror equidē Achillis populis famā eius in tantū ad-
 hēsisse, ut Menāder quoq; literarū subtilitati sine
 emulo genitus, Thessalā cognominari fabulā, cō-
 plexā ambages fæminarū detrahentiū lunā. Or-
 pheia putarem ē propinquo primum intulisse, ad
 uicinas usq; superstitiōes, ad medicinę profectū
 si nō expers sedes eius tota Thrace Magices fuis-
 set. Primus extat (ut equidem inuenio) commen-
 tatus

tatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarū bello, quod is Græciæ intulit comitatus: ac uelut semina artis portentosaē sparsisse obiter infecto quacunq; cōmeauerat mundo. Diligentiores paulo ante hunc ponunt, Zoroastrem aliū Proconnesiū. Quod certum est, hic maximè Osthanes ad rabiē, nō auiditatē modò sciētię eius, Gręcorū populos egit. Quanquā animaduertā summā literarū claritatem gloriamq; ex ea scientia antiquitūs & pene semper petitā. Certè Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc discendā nauigauere, exilijs uerius, quā peregrinationibus susceptis: hanc reuersi prædicauere, hāc in arcanis habuere. Democritus Apollonicē, Captidenē, et Dardanū ē Phœnice illustrauit, uoluminibus Dardani sepulchrū eius petitis, suis uerò ex disciplina eorū editis, quæ recepta ab alijs hominū, atq; trāsijisse per memoriam, æquē ac nihil in uita mirandum est. In tantum fides istis fasq; omne deest adeò, ut ij qui cætera in uiro illo probant, hæc eius opera esse inficientur, sed frustra. Hunc enim maximè afflixisse animis eam dulcedinē constat. Plenumq; miraculi & hoc, pariter utraq; artes effloruisse, Medicinā dico, Magicenq; eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum Græciæ bellum, quod gestum est à c c c urbis nostræ anno. Est & alia Magices factio, à Mose, & Iamne, & Iotape Iudæis pendens, sed multis milibus annorum post Zoroastrem, tanto recentior est Cypria. Nō leuē & Alexandri Magni tēporibus auctoritatē addidit professiōi secūdus Osthanes, comitatu eius oxornatus: planeq; qđ nemo dubitet, orbem terrarū peragrauit. Extant itaq;

Itaq; & apud Italas gentes, uestigia eius in duodecim tabulis nostris, alijsq; argumentis: quæ priori uolumine exposui DCLVII. demû anno Cn. Cornelio Lérulo, P. Licinio Crasso Coss. senatus, consultum factum est, ne homo immolaretur: palamq; in tempus illud sacra prodigiosa celebrata, Gallias utique possedit, & quidē ad nostram memoriam. Namque Tyberij Cæsaris principatus, sustulit Druidas eorum & hoc genus uatum, medicorumq;. Sed quid ego hæc commemorem in arte, oceanum quoq; trāsgressa, & ad naturæ inane peruecta? Britannia hodieq; eam attonitè celebrat tātis ceremonijs, ut dedisse Persis uideri possit. Adeò ista toto mundo consensere, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satit æstimari potest, quantum Romanis debeat, qui sustulere monstra, in quibus hominē occidere religiosissimum erat: mandi uerò etiam saluberrimum.

DE SPECIEBUS MAGIÆ, NERO
nisq; & Magorum detestatio,

Caput II.

VT narrauit Osthanes, species eius plures sunt. Nāq; & ex aqua, & sphaeris, & ex aere, & stellis, & lucernis, ac peluibus, securibusq;, & multis alijs modis diuina promittit: præterea umbrarū, inferiorumq; colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero, uana falsa; comperit: quippe non citharæ, tragiciq; cantus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi uicijs. Primumq; imperare dijs concupiuit, nec quicquam generosius uoluit: nemo unquā ulli artium ualidius fauit: ad hæc, nō

opes illi defuere, non uires, non discendi ingeniū,
aliaq; non patiente mundo. Immensum & indu-
bitatū exemplum est falsæ artis, quam dereliquit
Nero: utinamq; inferos potius, & quoscunq; de
suspicionibus suis deos consulisset, quàm lupa-
naribus atq; prostitutis mandasset inquisitiones
eas: nulla profectò sacra, barbari licet feri q; ritus,
nō mitiora, quā cogitationes eius fuissent: sc̃uius
sic nos repleuit umbris. Sunt quædam magis per-
fugia, ueluti lentiginem habentibus non obsequi
numina, ut cerni non possint fortè hoc in illo. Ni-
hil membris defuit. nam dies eligere certos libe-
rum erat: pecudes uerò, quibus non nisi ater color
esset facile. nam hominem immolare, etiam gra-
tissimum. Magus ad eum. Tiridates uenerat, Arme-
niacum de se triumphum afferens, & ideo prouin-
cijs grauis, nauigare noluerat: quoniam expuere
in maria, alijs q; mortalium necessitatibus violare
naturam eam fas non putant: magos secum addu-
xerat, magicis etiam cœnis cum initiauerat: non ta-
men cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere ar-
tem ualuit. Proinde ita persuasum sit, intestabilē,
irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam
ueritatis umbras: sed in his ueneficas artes polle-
re, nō magicas. Quærat aliquis, quæ sint mentiti
ueteres Magi, cū adolescentib. nobis uisus Apion
Grāmaticæ artis, prodiderit cinocephaliā herbā,
quæ in Aegypto uocaretur Osirides, diuinā & cō-
tra omnia ueneficia: sed si ea erueretur, statim eū
qui eruisset, mori. Se q; euocasse umbras, ad percō-
tandū Homerū, qua patria, quibus q; paren-
tibus genitus esset: nō tamen ausus pro-
literi, quid sibi respōdisse diceret.

INC. PLINII SECVN
DI NATVRALIS HISTORIAE ARGVTIS
simi scriptoris I. & II. Cap. Lib. xxx. Com
mentarius, Magicæ naturalis breuissi
mum, iuxta ac eruditum compendi
um complectens.

Olent in Laudationibus suis Rhetores, & in iu
dicijs oratores, id de quo agitur, ad contentio
nem honoris plerunq; renocare, comparatio
neq; rerum inter se utentes, utrobi uoluptatis, ho
nitatis gestorum, uirtutisq; & gloriæ maior
fructus & spes sit ratiocinari, ac fœlicissime: id tunc se egisse
credunt, cum audientium fastidio consulentes, præteritis singu
lis eorum quæ integra numeratione, una aut altera sermonis
clausura multa collegerint, cogitandaq; audientib. reliquerint,
quâ à principio dici posse sperabantur: sic nos in hoc Magicæ
compendio acturi sumus, quam & semper existimauimus præ
claram esse philosophiæ naturalis partem, ut ex sequentibus
clarum euadet & notum, scilicet Magicam esse philosophiæ na
turalis absolutam consummationem atq; perfectissimam, sum
mamq; scientiam: ob id constituimus hic de ea, eiusq; generi
bus paulo accuratius agere.

Reconditiioris literaturæ scientissimi, alteram Magicæ par
tem infamem, ac immundorum spirituum commercijs inau
spicam: alteram non ferè aliud esse, præter philosophiæ na
turalis actiuam portionem, monumentis prodiderunt. Prio
rem non magnopere Magicam, sed Goetiam eruditiores uo
cant Græci. Hanc incantationibus & carminibus nefariæ cu
riositatis arte concinnatam afformatamq; quam & alij The
urgiam nuncupant: differentia tamen quadam, ut illicitis ar
tibus deditos, cuiusmodi excogitasse dicitur Zabulus: alteros
P a intelligi

intelligi damnabiles uelint, quos & maleficos appellant. Horum enim Goetiam esse dicunt, de qua componerentur libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus iurisconsultus uocat, protinusq; absumēdos statuit. Alteros uerò laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quāuis utriq; ritibus sint demonum fallacibus obstricti, & angelorum nominibus. nam & Porphyrius quandam purgationem animæ per Theurgiam, cunctanter tamen & pudenda quodam modo disputatione promittit, reditum uerò ad Deum arte hac præstari cuiq; inficiatur omnino. Quibusdam uerò consecrationibus Theurgicis, quas Teletas uocant, idoneam fieri, atq; aptam ad spirituum susceptionem & angelorum ad uidendos eos, arbitratur homo ille occæcatus et impius: quæ uerò propriè Magia dicitur, perfectæ creditur, & summæ scientiæ potestas: quando Magus lingua Persarum non ferè alius dicatur, quàm interpretes diuinorum, & cultor. Goetiam, de qua paulo superius diximus, omnes auersantur: Magiam uerò, de qua hic agimus, sapientissimus quisq;, festo plausu excipit, & ueneratur, & colit, utq; altior sit sanctiorq; philosophia, ex qua præsignis defluat literarum claritas: Pythagoram enim, Empedoclem, Democritum, Platonem quoq; eam sollicitè conquisiuisse, nauigatione suscepta, & quidem periculosa, constans est opinio. Huius ueluti parentes celebrāt Zamolxidem, quem postea sit imitatus Abbaris Hyperboreus Zoroastrem, non quem uulgaris recipit opinio, sed Oromasij filium. Plato certè in Alcibiade apertius testatur, non aliud sibi uideri Magiam Zoroastris, quàm diuinorum scientiam atque cultum, qua imbuantur Persarum filij, ut ad mundanæ Reipublicæ imaginem, suam & ipsi Rempublicam condiscant administrare. Propterea M. Tullius in diuinationibus neminem apud Persas scribit potiri maiestate regia, qui Magicam non imbiberit scientiam. Hæc enim naturalium consensum, quam uocamus compassionem siue Sympathiam docet, sicuti paulo amplius agemus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine Magnus,

Magnus, comprobat. Porro hanc Magiæ distinctionem ab Hieronymo significatam, conijcere licet, ubi ad Paulinum scribens ait, Apollonium Tyancum fuisse magum, sicuti uulgus: siue philosophum, ut astruebant Pythagorici. Denique ad adorandum Christum Saluatorem nostrum Magos uenisse, testatur Euangelica ueritas, quos interpretes Chaldaeorum philosophos scitè quidem uocat. Præterea de Goetia in libro de *Mysterijs* suspicari licet Iamblichum intellexisse, ubi ait: Quæ fascinati imaginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & essentiae ueritatem. eiusmodi nanque finis magicæ artis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum nec mox appareat uestigium. Porro ut de Goetia fusius differamus, hanc ab incantationibus Epoden uocant, quasi dixeris excantationem: quia quæ solet pueros excantare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goetiam coniungit: apud Græcos id esse discerniculi, quod Magiam boni ad bonum dæmonis euocationem, aliquod esse dicant, cuiusmodi fuerint uaticinia Apollonij Tyanei: Goetiam uerò mortuos euocare, excitareq;. Appellant & aliam Pharmaciam, ubi pocula dantur ad amorem. Expendendum præterea, Theurgiam & Goetiam & Magiam ab Augustino reiectam, quæ parum differre uidentur, si Ciceroni credamus: qui in *Diuinationibus* scribit, in Persis augurari Magos, diuinareq; ac congregari in fano commendandi, atque inter se colloquendi causa. Et quod multo grauius est, Sympathiam, in libro de *Sacrificio* & *Magia* Proclus, dum hanc rerum naturalium agnationem, hoc est Sympathiam, latissimè monstraret, etiam nominum aduocatione uti solitos Magos, per huiusmodi consensum rerum tradit. Ex quo liquet, Magiæ alteræ partis artis infamia, quod numinis appellatione prætenta, ad dæmonum uasframenta reclinata, impeditissimis & ipsa erroribus obruta, minus perspicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memoriæ mandauit Marsilius Ficinus

Platonice doctrinæ consultissimus: sed qui huc diuertimus, mysteria Magorum uberius pertractemus.

Hic primò ingenuos lectores oramus, boni consulant, si quominus curiose retulerimus de Magorum ceremonijs: nihil enim constituimus agere de Magiæ nefariæ doctrina, nisi ad impiorum hominum uecordes sententias pessundandas. illos enim esse plectendos, & urbe ac patria expellendos exurendosq; censemus. Agemus igitur primum de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientiæ diximus: deinde de demonum natura, & Magiæ generibus. Expendendum autem primò, qui nam dicatur Platonis annuli, & Homeri cathena quænam sit. Sunt proculdubio annuli apud Platonem, & cathena Homérica, nihil aliud prorsus, quàm ordo & series rerum diuinæ deseruiens prouidentie: series inquam numinum, partim quidem inuisibilem, partim etiam uisibilem, & occulta certè lumina intellectus sunt angelici rationalesq; manifesta uerò sunt lumina cœlestia. Est autem inter hæc mutuus & quidem mirabilis nexus, quem iurè dixerimus cathenam: sed intellectualis dicetur aurea, & prouidentie: hic autem naturalis & argentea & fatalis, prouidentie prorsum obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari possit (ut nonnulli uolunt) à fato, quod à Platonice uidetur animaduersum, nec Magicæ grauitati displicet: hoc enim Hebræorum sancit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatusq; esse in anima nostra (ut placitum uideo plerisque philosophorum cognitiuas potestates tres, mentem, cogitationem & opinionem: rursum dum se anima æmulam facit nature, tria ab ea esse excogitata, scientiam, artem, & experientiam, quæ sint tribus uiribus analogæ, menti, scientia: potentie cogitatrici, ars: opinioni, experientia. Nam sicuti citra rationem sese promittit opinio: ita & experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequuntur, primum Magiam esse quandam, quæ sit (ut docuimus) portio actiua scientiæ naturalis, eamq; nihil aliud docere, quàm naturalium uir-

uirtutum adminiculo ex mutua rerum naturalium & opportuna applicatione, opera facere omnem admirationem, intellectum, captumue humanum excedentia. Est enim in rebus naturalibus compassio, ut sic dicam, quam uocamus sympathiam, ad uires occultas manifestorum. Rerum enim per se, per mutuatam harum rerum agnitionem, siue, ut sic dixerim, compassionem, omnia in unum conducebant: per repugnantiam uero, contrarietatemue, expellebant: sicuti si sulphure aliquid, aut aspalatho purificassent, aqua marina, quæ habet uim expurgandi, expellebant sulphure, propter odoris acumen, quæ marina, propter igneam, quam habet portionem. Perpendendum præterea, naturale per artem attrahi: diuinum, per naturam. Quod animaduertentes Aegyptij, Magiā naturam uocitarunt: hoc est, ipsam Magiā in alliciendo attrahendoq; sibi similia per similia, & cōuenientia per cōuenientia: attractus enim huiusmodi per rerū mutuā cōuenientia ad se inuicē cū inferiorib; ad superiora, Græcorū peritissimi sympathiā, ut diximus, appellauerunt: sicut cum terra, aqua frigiditate: cum aere, humore: aer cum igne, calore ignis conuenit. Sic de principijs rerum, id est: elementis, cum cælo materia non miscetur: ignis cum aqua, nisi per aerem: nec aer cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Hæc rerum naturalium cum superioribus combinatio est. Sic uidemus cum natura humanum corpus figurare constituerit, hæc ipso præparamanto spiritum statim ab uniuerso deducit. Spiritus hic, fomes est, secundum philosophos quosdam, ad animam corpori copulandam: anima fomes est in spiritu. Sic uidemus cum quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona, inferiora suscipere posse. Rursus nunc in spiritualibus conuenit, planta cum bruto, uegetatione: brutum cum homine, sensu: homo cum demone, intellectu: hic intentioni, intentio imaginationi: illa sensato,

sensatum sensibus, sensus rebus. Est enim hæc mutua colligantia & continuïtas, ut omnis uirtus superior, per singula inferiora, longa & continuâ serie, radios suos dissipando, usque ad ultima perueniat. Sic enim inferiora ad superiora mutuo connexa sunt, ut ab eorum capite & principio, prima causa tanquam funiculus quispiam tensus, usque ad infima procedat: cuius si unum extremorum tangatur, reliquum subito tremat, tactusq; huius ad usque alterum resonet, & moueat reliquum. Tradunt enim Magi, per inferiora superioribus conformia posse opportunis cœli influxibus, cœlestia dona trahi. Ea est mundi concordia, ut etiam supercœlestia, cœlestibus: & supernaturalia, ut ipsi ferunt, naturalibus trahi possunt atque conspirare: quia una uirtus, opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ uirtus, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magis assumit manifesti occulta, ut attrahat per radios stellarum, per tonos, per res naturales congruas cœlestibus, quibus agemus hic, & mensuræ corporeæ, atque (propè dixerim) diuinæ. Sic legimus, antiquos certis rebus naturalibus diuinum aliquid, & ut ita dicam, mirandum suscipere & agere solitos, ac demones & manes euocare. Redolet enim cœlestem quodammodo maiestatem homo, unde sese propagatam rationalis naturæ, plurimis ostentat indicijs: futurorum enim præcentionem exequi quorundam potest, eamq; superioribus conformem reddere, modò sit, ut decet: ut etiam quæ superiora sunt, inferioribus correspondeant. Ex his eruditiores coniectant, Arabum Astrologi humanæ speciei proprietatem esse solarem, ob gloriæ & ueritatis studium, tum etiam ob staturâ erectam pulchramq;, quin ex humorum subtilitate & spiritus claritate, & præstati imaginationis perspicuitate: addunt & Mercurialem uim ob strenuum ingenij uersatilis motum, & multa id genus, quæ suo dicentur loco. Porro cum homo sit miraculum magnum, animal uenerandum, ut Platonici ferunt. Legimus enim
apud

apud Galenum, Hippocratem, & Platonicos, multos humanos animos tanta naturæ maiestate pollere, adeoque supra materiam omnem sese potenter extollere, ut sibiipsis & suo uigori, semoto corpore restitui, potestate intima, mundi membra quælibet ualeant agitare, impellere, & utcunque libuerit uersare, ac latius cuicunque corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mancipata anima mundi parui, hoc est hominis. Quatuor humores uersat anima ad libitum, quod patebit, si uitalet actus attentius pensiculatusque; consideraerimus, necnon fantasie affectus: ubi uerò ab hisce uinculis exoluta euolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorē maioris animalis, id est quatuor elementa maioris mundi permouet, ut suo soloque; affectu (ut quidam astruunt) citat uentos Deo duce, ac cælo nubes inducit sereno, easque; cogit in pluuias: posse autem hoc fieri, factumque; fuisse theologi Mauri & Arabes testantur. Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum princeps Auicbron, & Arabum item princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chaldeorum peritissimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius aut fingi aut pensiculari potest, quandoque fieri posse, ut radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam surrigi possit in sublime, ad id maxime conferente, insita radijs lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. tanta certe nobis est cum cælo affinitas: contingere uerò id potissimum ferunt, quando tota in Deum patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplissima perfusa rapitur, atque similiter luminoso claritatis radios transmitti in corpus. Hæc enim est anima, quæ sola mente uiuens, ut angelus euadit, ac toto (ut sic dixerim) pectore Deum quodam modo concipit, de qua M'gorum princeps cecinit: *Hominum, ait, anima Deum quodammodo contrahit in seipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur. Si ergo homo se conformem reddat cælestibus, cælestis erit: si caducis, caducus: si spiritui, spiritus, ut Mercurius*

ille maximus philosophus, iure dixisse uidetur: Generatio, inquit, hominum, ad diuinorum est operum cognitionem, testimoniumq; naturæ: ad imperandum omnibus quæ cœlo teguntur, ad cœlestium discursum suscipiendum, ad potestatem Dei, & naturæ progressus: prouldubio, si hominis dignitatem exactius perpenderis, cœlum ipsum quodammodo esse asserabis. Ecce minori hominis parti ferè inest, quod cœlo est, hoc est, oculus hominis, qui sphaericæ figuræ, instar cœli est: qui lucidus, ac (propè dixerim) diaphanus septem tuniculis, septem planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, quatuor humoribus præditus, & id genus multa. his enim collatis, homo uerè ac concinniter dictus microcosmus. Sed quorsum hæc? ut certè significemus Magicam eam, quam præclaram dixero partem philosophiæ naturalis, hæc omnia pertractare: hoc est, mutuum rerum naturalium nexum. Et ut paulo maiora canamus, ut hæc multo compertiora, exploratioraq; nobis fiant, subnectamus Plinianum contextum.

„ Quandoquidem sola artiũ tres alias imperiosissimas, &c. Fatetur enim Plinius Magicam artem, tres imperiosissimas artes in se redigere, quas subticuit, & quæ nam hæc essent, haudquaquam protulit, sed earum solum numerum: quare ueluti Plinianæ lectionis interpres, iure eas subnectam. Quas enim Plinius imperiosissimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profectò plurimæ compos est potestatis, & reconditioribus mysterijs scatens: profundissimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, uirtutem delitescentem, totiusq; naturæ cognitionem amplexatur & docet, & quomodo res inter se dissidere uideantur, & uti suffragentur sibi, hinc effectus suos agens, auniendo uirtutes rerum per applicationes earum adinuicem. Item inferiora, superiorum dotibus, uirtutibusque copulans, insigniens, adornans, illustrans. Hæc enim doctrina, hoc est, Magia, tres sibi asciuit adiutrices affeclasq; artes, quas imperiosissimas

siſſimas uocat hic Plinius hoc eſt, phyſicam, metaphyſicam, & astrologiam. Magia igitur conſummatio eſt totius Philoſophiæ naturalis, modò cum omnis Philoſophia ſpeculatiua diuiſi ſoleat in Phyſicam, Metaphyſicam, & Astrologiam. Sic Magia, quæ eſt actiue portio naturalis ſcientiæ, eas continet & in ſe, & has redegit imperioſiſſimas artes. Phyſica enim docet naturam eorum quæ ſunt in mundo, aliorumq; cauſas, loca, effectus, tempora, modos, integritates, partes, ſollicitè & tractat, et attentè rimatur quot ſunt rerum ſpecies, quæ elementa uocentur, & ut ait Poeta:

Quid calor efficiat, quid terra, quid humus & aer,
Quid generent, unde magni primordia cœli:
Vnde maris fluxus, uarijsue coloribus iris:
Reddere quid faciat clamoſa tonitrua, & urbess
Quæ ſecreta faces noctu, quæ cauſa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ ſunt auri, quæ ſemina ferri,
Totaq; naturæ uis ingenioſa latentis.

Magia item Metaphyſicam amplexatur, quæ nos docet planâ & in tres porrectam diſpoſitiones naturam cognoscere, & rimari, item progreſſus cœleſtium ſuſpicere, & ut ait Poeta:

Ardua quo celeri rapiantur ſidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebeſcere lunam
Quo circa certis diſmenſum partibus orbem,
Per duodena regat mundi ſol aureus aſtra.

Quæ omnia per Metaphyſicâ dignoſcuntur. Hinc tēpeſtates dubio prædiſcere cœlo Poſſumus, hinc meſisq; diē, tēpusq; ſerēdi. Ferūt itē Magi, Magiā amplecti Astrologiā, quæ docet, quid mēs, quid dæmō, quid anima, quid religio, quæ ſacra ritus, phana, fides, obſeruationes, quid deniq; uirtus uerborū, & quæ miracula, et ut ait Apuleius: Docet nos colligere leges, ius religionū, ſas ſacrorū. Hæ proſectò ſunt tres artes, quas imperioſiſſimas uocat Plin. et quas magia (de naturali loquor) in ſe redegit.

Magia

Magia igitur naturalis nihil est aliud quàm Physica & Astrologia, quibus collatis, colligi potest, neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis. Comprehendentes enim Physicam, Metaphysicam, Magi subintelligunt Astrologiam. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ conuulgant ferè omnes proprietates cuiuscunq; entis. Porro nisi quis fuerit compos Metaphysices, Magiam intelligere non poterit: quia Spectus & figuras stellarum facile non capiet, nec unde proprietas occulta & uirtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum adminiculo fulciatur. Cætero haud obfuerit annotasse, quod fuerit Lectori uoluptificum, & legisse usui. Quasdam enim ferunt rerum naturæ peritissimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, ut calefacere, siccare, humectare, & id genus, & uocari eas Qualitates primas. Porro quædam insunt dotes rebus naturalibus ultra qualitates primas, ut uirtus maturans, resoluens, indurans, expellens, retinens. Insunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, ut fugere uenum: attrahere ferrum, ut magnes: fugare dæmones, ut adamas. Secundum quosdam, quæ uirtus non elementalisis est, abditum tamen & delitescens habet effectum. nam hæ uirtutes, quia multum sunt (si latinitas uti hoc uerbo permittat) formales, ideo cum exigua materia plurimum possunt. Elementalisis autem uirtus, quia materialis, ut multum agat, multam posscit materiam. Vocantur autem uirtutes hæ, proprietates occultæ, quia causæ earum abditæ ac delitescens sunt. Hinc experientiæ indagine sollicitiore quidem, maxima philosophorum pars, earum uirtutes rerum adepta est. Hac enim occultiore ui Strutio camelus ferrum sine delectu concoquit, idq; in alimenti substantiam conuertitur. Sic echineis pisciculus naues arctat: sic solo uisu basiliscus occidit, & id genus multa quæ parcens uerborum ambagibus, omitto. Porro animaduertendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora esse

esse ideæ uirtute insignita, ac ab ideis superioribus illustrata. Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas mentesq; unam simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream, æternam, atque eandem omnium esse naturam. Ponunt enim ideas in ipso quidem bono, & per causæ modum esse, relatiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mundi per formas, formis absolutiuis: formas inquam inuicem differentes ponunt in anima, in mentib; in natura, tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa. Accedit ad hoc, quod sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales, quot Ideæ (ut uolunt nonnulli Philosophorum) in mente diuina, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis ultra stellas etiam figuras, impressitq; ijs omnibus proprietates miras. Ab his itaque stellis, figuris, proprietatibusq; omnes inferiorum uirtutes & proprietates, cum occultæ, tam manifestæ & naturales, dependent, ita ut quælibet species habeat propriam figuram cœlestem sibi congruam, unde possit effluere proprietas & energia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes animæ mundi seminales, propriam ab Idea suscipiens dotem. Sunt ideæ profectò (ut Platonici placitum uideo) causæ non solum existendi alicuius speciei, sed etiam cuiusque uirtutis, quæ talis inest speciei, colliguntq; situm & figuram cœlestium, causam esse rerum, & earum uirtutum causas. Indiuiduorum præterea plurimis singulares inesse dotes astruunt: dotes, inquam, tam mirabiles in speciebus, quàm cæteris in rebus, ob cœlestium figuram. Omne enim indiuiduum, ubi incipit esse sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contrahit in semetram operandi & patiendi uim (sed non necessitatem) etiam præter eam quam habet à sua specie, tum per influxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corporis nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus, & pleriq; Pythagoricorum, cœlestiū uires, inferiorumq; naturas
dijs

dijs plenas dictitarunt: deos autem dixerunt, uirtutes diuina
diffusas rebus, quare etiam animas uocitabant, & ab ijs uirtu-
tes dependere, memoriae mandarunt: quod solius animae sit,
ab una materia extendi in res, circa quas ipsa operatur: sicut
homo extendens ad intelligibilia intellectu imaginabilia. Hoc
est enim quod asseriebant unius entis animam egredi & ingre-
di in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedire, im-
pedire inquam operationes suas: ut adamas est impedimento
magneti lapidi, ne ferrum attrahat. Quum uero anima ipsa,
ut ipsi astruunt, primum sit mobile, sponte, inquam, & per se
mobile, corpus uero seu materia per se ad motum inefficax,
& ab ipsa anima longè degenerans: ideo furunt corpus esse ex-
cellentius quodam medio, scilicet quasi si nō medio corporis,
sed quasi anima, & quasi non anima, sed quasi iam corpus, quo
anima cōnectatur, & itē cui iungatur. Mediū rerū esse aiunt
spirituū mundi, quem pleriq; philosophorū Quintam essentia
uocant: quintam, quia non ex quatuor elementis, sed quoddam
quintū, prāter ea substans. talem enim spiritū necessariō requi-
ri, tāquam medium ferunt, quo animae coelestes adsint corpori
crassiori, & tunc largiantur dotes luculentas rebus naturalib.
Hic quidem spiritus talis est ferme, ut ipsi dicunt, qualis in cor-
pore humano noster ipse spiritus. Sicut enim (ut uolunt Ma-
gi) animae nostrae uires adhibentur per spiritum nostrum mē-
bris: sic uirtus animae mundi per Quintam essentiam dilata-
tur per omnia. Nullam enim esse comperiri potest, quod care-
at aliqua uirtute: plus tamen uirtutis ijs infunditur, quae pluri-
mum habeant spiritus, ac illius plurimum hauserint: hauri-
tur enim per radios stellarum, quatenus res se ijs reddiderint
conformes. Per hunc igitur spiritum omnis occulta proprie-
tas propagatur, seq; miscet tum herbis, metallis, lapidibus, plā-
tisq;. His itaque collatis, constat rebus naturalibus, abstrusas
occultasq; uires inesse: non quidem ab elementalī natura, sed
cōiūis insitas nostris sensibus. Colligendum prāterea hic,

Unamquamque rem, ad suum simile & mouere & conuertere.
 Quibus igitur inest reb. qualitatis alicuius uel proprietatis,
 uel excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, odium, amor, &
 affectiones siue perturbationes, huiuscemodi his & inest uir-
 tus uel natura insita, uel arie uel casu: ut audacia in meretrice:
 hæc enim res mouent ad talem qualitatis excessum, aut (propè
 dixerim) passionem aut uirtutem, qualem illis natura tribuit.
 Sic ignis mouet ad ignem, natura quidem: aqua ad aquam,
 audax ad audaciam, tristis ad mœrorem. Palàm enim est, ce-
 rebrum (ut Medicorum scholæ astruunt) cerebro patrocini-
 nari: pulmonem, pulmonis: oculum dextrum, dextro: fini-
 strum, sinistro: pedem, pedi: uentrem, uentri: & id genus. Et
 quamuis omnibus rebus insit quædams genuina dissidentia: ue-
 luti amor, odium: tristitia, hilaritas: uirtuti, uitium: morbo,
 sanitas. Item cæteris animalibus, ut à nobis ostensum est, con-
 ueniunt tamen per eum, quem mutuum diximus, nexum, id est
 sympathiam. Nam uirtus corporis uitio constat: sanitas, ægri-
 tudine: calidum, frigidum, adeò ut si unum eorum absumatur, re-
 liquum & pereat necesse sit, ut philosophis quibusdam pla-
 cet. Hæc enim est cathena Homeri, hi sunt anuli Platonis, hæc
 est combinatio rerum, hæc consummatio cuiusque entis. Porro
 ut pergamus altius, ad rem institutam reuertentes: expenden-
 dum quasdam proprietates inesse rebus uitæ fruuentibus: qua ab-
 stracta, abstrahitur & tota, & uirtus, & proprietates abditæ.
 Constat enim quædam animalia, uitæ non expertis, uim aut in
 mordendo, aut agendo aut nocendo habere maximam: quæ si
 ea uacent, nullam potentiam habere. Quæ enim uirtutes post
 mortem remanent, si multum idææ (ut aiunt Platonici) ijs ad-
 datur, plus inerit illis uirtutis: sic quædam sicca, humectis
 præstantiora sunt: humecta, aridis. Porro cum ita res se
 habeat, ut inferiora subsint superioribus, & ut ait Proclus,
 quodam modo mutuo nexu insint & iungantur, combina-
 tione quidem non extraria: sic in cœlo terrena dicimus esse
 non pro

non propriè, sed secundum causam, modoq; cœlesti: sic inferioribus insunt cœlestia, modo terrestri, item & effectu: sic dicimus entia quædam esse solaria, quædam lunaria, & id genus: sic res inferiores recipiunt eos influxus, quos superiora eis enlargiuntur: sic corpus humanum ui eorum illustratur, ei insunt stellarum influxus mutua quædam natura: sic & cætera sensu carentia dicimus quid energię haurire ab his: ut, aurum, solare ferunt: argentum, lunare inter lapides, margaritam, cristallum, carbunculum: hæc uerò solaria feruntur. Inter animalia, leo, olor, aquila: inter herbas, heliotropium, laurus, crocus, balsamum, ambra, muscus. Sic Iouialia dicimus, stagnum, hincinthus, berillum: inter herbas, lilium, hioscyamum: inter arbores, quercum, populum, uitem, fagum. Saturnalia sunt, plumbum, magnes lapis, iaspis, mandragora herba, assodilus. Mercurialia, argentum uiuum: inter herbas, pentaphilon, & id genus. Venerea, passeris, columbæ: inter plantas, uerbena, uio-la, politrichon, & id genus multa, quæ non collibuit fusius subnectere. Cætero, ut ad magos nostros redeam, hi, ubi maleficium alicui inferre destinauêre, malefico planeta & rebus ei obnoxijis utuntur, hoc est, Saturno, & saturnijs: quando allicere amorem decreuêre, Venere, & uenereis: quando petitionē, Ioue, Mercurio, Sole: sic mira interdum agunt, rebus ita aptè præparatis, & anima mundi ita inferiora fœcundante. Nam anima mundi per uirtutem quam habet ab ideis (ut ferunt Platonicis) omnia tam naturalia, quàm artificialia fœcundat, infundendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autē peragenda, perturbationes, siue (ut sic dixerim) passionis animi haud paululum conducunt. Sunt enim nihil aliud, quàm motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, uel conuenientes, uel dissidentes. Apprehensiones eiusmodi, aliæ sensibiles, aliæ rationales, & aliæ menti congruæ feruntur: & secundum has passionis siue perturbationes in anima dicuntur, quæ quandoque sensitiuam apprehensionem sequuntur,

sequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, sub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones siue passionēs, cum rationalem apprehensionem sequuntur, tunc bonum & malum respiciunt sub ratione uirtutis & uitij, & laudis & uituperij. Rationales siue uoluntariae dicuntur, quae menti obnoxiam apprehensionem sequuntur, respicientes bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi. Subiectum autem animae, est ipsa uis animae appetitiua, quae in concupiscibilem & irascibilem diuiditur. Porro, quando passionēs sensualem (ut sic dixerō) apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habent. Porro uirtus imaginatiua, potestate gemina ad passionum diuersitatem, diuersimode transmutat, ac (ut pertrito philosophis uerbo, non quidem latino utar) alterat corpus: corpus, inquam, proprium, transmutatione sensibili, uel deorsum ad extra, uel intra, diuersas producendo qualitates membrīs, ac impruendo. Sic in gaudio spiritus excelluntur, in timore uero retrahuntur: in uerecūdia mouentur: sic exuperatiore gaudio quis moritur: compari modo profusiore tristitia, prout haec perturbationes uehementēs ac intenses fuerint. Hec enim non solum corpus proprium, sed alienum interdum transmutant, per modum imitationis, uirtute scilicet quadam, quam habet similitudo rei, ad transmutandam rem, quam uehemens imaginatio mouet, sicut in stupore, & dentium congelatione ac eorum stridore aut attritione ferri in ferrum quae dentibus stuporena ingenerat: sicut oscitatio, ad oscitandum promouet. Habet enim haud paululum effectus huiusmodi imaginatio. Perturbationes item siue passionēs malis, quae phantasiam sequuntur, uehementer nedum proprium, sed alienum corpus possunt transcendere, ac illud immutare adeo, ut mirabiles possint produci impressiones in clementis, item rebus extrinsecis, sitq; sanabiles quosdam morbos esse citra medicinae admiculum. Inest

certè hominum animis uirtus quædam delitescens immutandi, attrahendi, ligandi, potissimum si maximo imaginationis, mētis, uoluntatisq; excessu, in id quod uel attrahere, uel immutare, uel ligare, uel impedire cupit. Sic enim (ut uolunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum rectas adhibitiones cœlestium dotibus opportunè appositis, mira agi posse contendunt: sic enim ferunt solarem uirtutem fortiore uinculo & trahere, lunarem uerò ad seruitutem uel infirmitatem trahere: Saturnalem, calamitatem tristitiamq;. Arabes item philosophi, animum humanum memoriæ mandarunt uehementissimis affectibus, ad opus aliquod, cui se addicere uoluerit, coniungi: tunc stellarum animis etiam & intelligentijs, hacq; coniunctione miranda posse agere & operari, quod tunc in eo sit omnium uirtutum apprehensio & potestas: unde & characterum uires defluant, de quibus paulo post agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato, ita stellarum ideis copulato illustratoq;, id quod collibuerit ligare, hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem: ita allici humorem, uel inferri odium: ita ligationem furum, & quarundam egritudinum: ita uentorum, tempestatumq;. Tanta certè cœlestium magnitudo & uirtus est, ut non solum res naturales, uerum artificiales, quando ritè superas apponuntur, ut mirificas dotes rebus imprimere possint. Quod & S. Thomas comprobat eo libro, quem de Fato posteris legendum reliquit: Etiam, inquit, uestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipiunt qualitatem: quum & imprimunt annulis, herbis, lapidibus, sigillis, speculisq;. Cœlestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influxuue mirabiles imprimunt dotes. Figure enim cœlestes ad aquarum similitudinem, characteres uel imagines configurantur, ijs mirificos effectus contribuant: hinc imaginum defluxit confabricatio. Ex operibus enim Iouis ad uitæ longitudinem, imaginem conformabant hora Iouis ipso in exaltatione foeliciter ascendente, in lapide

claro

claro alboq; luteis uestiebatur uestibus: aquila loco equi utēs,
 dextra sagittam aut fulmen tenens, tanquā missurum in caput
 aquilæ. Figurari item solebat nudus, corona insignitus, & ma-
 nibus quidem iunctis. Hac imagine opes, prolemq; augeri au-
 tumabant. Martis imaginem hora ipsius, ipso in secunda Arie
 tis facie, in adamantis lapide, hominem coronatum effinge-
 bant: loco equi leone utentem: dextra ensē strictum tenen-
 tem, sinistra uerò caput hominis. Hanc imaginem assertabant
 pollere ad audaciam & uictoriam. Veneris autem imago, hora
 Martis afformabatur, ipsa in Piscibus ascendente: proderat
 hæc ad consequendam gratiam beneuolentiamq;: puella nuda
 finge batur, passis quidem crinibus, manu speculum tenens, ge-
 stans collo catenam: aderat adolescens, sinistra uirgunculam
 tenens, dextra capillos aptans. Ad faciendam solertiam scien-
 tiamq;, Mercurij concinnabatur imago, ipso Geminis ascen-
 dente: barbatus adolescens, caduceum gestans effinge batur,
 caduceo adhærente serpente, dextra gestans sagittam, is alige-
 ris pedibus depictus. Sic ex cæteris planetis imagines afforma-
 bant, imagines inquam stellarum uires habentes. Erat & alter
 fabricandi imagines modus. Nam ubi odium illaturi erant, cæ-
 reas aut plumbeas imagines duplices confabricabant, sese di-
 uexantes, ac quodam modo inter se digladiantes: fronti earum
 apponentes, quæ non subpingere collibuit. Vbi uerò amoris cõ-
 ciliandi causa agendum erat, imagines sese amplexantes con-
 formabant, apponentes quædam fronti earum, quæ prætereun-
 da cẽsui. Cætero ut inceptũ exequamur, portio maior miranda-
 rũ rerũ, numerorũ potestate cõstare magis creditur. Nõ enim
 mirari subit, si (ita dicam) in materialibus tot tantæq; dotes &
 effectus miri sint, si, quæ nõ sint materialia, sed multo formalio-
 ra simplicioraq; plus energie abditæ habeāt. Dicuntur enim nũ-
 meri quodā modo substantijs separatis, & insiti, & pmixti ma-
 ximā & quidē simplicissimā cū ideis in mēte (ut ipsi aiūt) diu-
 na commixtionem habentes, à quibus proprietas mira coõria-

tur. Afferunt enim Magi, omnia quæ sunt atque fiunt, certis numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quæcunque temporis, actioni, motuiq; subiecta, numero constant. Conventus item atque uoces, per numeros eorumq; proportionales uim habent, per lineas, perq; puncta constituunt characteres & figuras. Denique omnes generationes mutationesq;, & species naturalium, & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruunt: quod animaduertens Pythagoras, numerum inquit esse quod cuncta constarent: distribuitq; singulis singulas uirtutes, de quibus particulatim agendum est. Platoniorum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatam afferunt, nullamq; iugabilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hosce numeros primum Monas, id est unitas numeratur, non quod sit numerus: putatur enim monas siue unitas, punctum. Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Unitas numerus non dicitur, sed numerorum scaturigo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddam perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quod finis sit & omnium rerum causa prima. Porro binarius, hoc est Dias, numerus confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundicie. unde diuus Hieronymus contra Iovinianum inquit quod in secundo die creationis non fuit dictum, Et uidit Deus, & c. Ob id Magi ferunt Deum iussisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noes. Est ab aruspicijs dictus is numerus infelicissimus: is enim umbrarum siue manium occursacula, & terculamenta laruarum, malorumq; spirituum adferre creditur Magis. Ternarius uero sacer & perfectissimus absolutissimusq;, non solū philosophis & magis, sed & poetis decantatur,

cantatur, item Theologis. huic enim ad ceremonias mira inest uirtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet, ut ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus utebatur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quando ait:

Idem ter socios pura circumtulit umbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodē proditur, ut conijcere licet uerbis eiusdem, ubi fertur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore

Lycia circundo: terq; altaria circum

Effigiem duco. —

Et subnectit:

Necte tribus nodis ternos Amarille colores.

Necte tribus nodis, Veneris dic uincula, Necto.

Et de Medea legitur:

Verbaq; ter dixit, placitos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profecto hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantq; morbos. Quaternarios item numerus haud paucule potentie his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum uiribus præferebant. Magi enim uocant ipsum fontem naturæ: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos uocant esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam assignant motus: quatuor cœli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cœlo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Mathematicam doctrinam constare illi astruunt, puncto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate & motu. Maximam itaque uim in mysterijs Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritissimi, Tetragrammaton uocant, id

est, quatuor literarum. sic Græci, Arabes, Magiq; quatuor literis nomen Dei significant. Porro diuini furoris species esse, & à quatuor defluere, hoc est, Dionysio, Musis, Apolline & Venere. Aegyptij item summum Iouem auribus quaternis depingere solebant: ob id homo qui multa legerit, audiuerit, retinuerit, & fecerit, græcè dici solet Tetraoos. Quinarius numerus constat primo pari, tanquam foemina & masculo. hinc Arithmetici illum quidem patrem, hunc uerò matrem uocitare solent, ob id esse multæ energiae autumant. Hic enim uniuersi numeri, 1. denarij, iustissima est medietas: propterea Magi uocant numerum connubij. Dicitur item à quibusdam numerus gratiae & felicitatis, quòd homo qui Noe est appellatus, inuenisse gratiam à Domino dicatur, in numero quinario. In hoc Abrahamus centenarius, ex muliere nonagenaria sterili, filium progenuisse dicitur. Cetero tempore naturæ inuocabatur nomen Dei Sadai: in tempore uerò legis tetragrammaton, diuinum & ineffabile, cuius loco Hebraei exprimunt Adonai: in tempore gratiae Pannagrammaton. His collatis constat numerorum ui, multa & quidem miraculosa effici posse, quorum effectus maxime probant philosophi Arabes & Persæ, & qui Cabalisticæ dicuntur. Nam ea Magia, quam præclaram philosophiæ naturalis partem dicimus, Cabala est, si attentius cuncta perpenderit. Subsequitur Senarius numerus, certè magis perfectionis nuncupatus. nam in toto numerorum contextu, à monade usq; ad denarium, solum ipse est perfectus, ut collatione suarum partium idem resultet, nullius egens. Die enim 6. mundi creatione fuisse absolutam, testantur sacrae literæ. Sexto enim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, etc. Septenarius autè, quantum habeat potentiae, uidere est apud Macrobiū, A. Gellium, Varronē: omitto dies creticos Medicorū scholis decantatos sæpius: omitto diē 7. apud Mosē Sabbathū dici. Apulcius enim hunc diem purificationibus aptum scriptum reliquit, quando ait: Meq; protinus purificandi studio, marino. laua-

ero trado septies: & Heliseus propheta, ut legitur 4. Regum, ait lepra affecto: Vade te lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. & paulo post: Lauit se septies in Iordane iuxta sermonem prophetae, & mundatus est, etc. Constat item (mirabilius multo dictu) septenarium modò nulla intercesserit fœmina, infantem ui (ut puto) numeri septenarij strumas, id est scrofulas, curare solitum, actumq; id fuisse scio ipse certus. Ecce quod tã diu chirurgũ fatigauit, quod pharmaco curari non potuit: quod nec ferro caustico consumi, cuiq; nulla profuit medicina, sola ui numeri septenarij curatũ est, persanatumq;. Ecce quod caret sensu, quod uita, quod materia, quod succo, aut qualitate aliqua, plenum tamen ui medica, plenum energia abdita, plenum miris. Iungitur Septenario Octonarius, quẽ Pythagorici, iusticie & plenitudinis (ut sic dixerò) uocant numerũ, quòd uidelicet diuidatur in numeros pares, hoc est, in quatuor: plenitudinis dictus, quòd contextum corporeæ soliditatis amplectatur. Nouenarius Musis sacer, & sphaerarũ coelestium ordinũ peculiaris. Nouem enim dicuntur esse sphaerae mobiles, secundũ quas nouem Musæ assignantur, ut ait Macrobius: Nouem angelorum ordines, & id genus multa, quæ pro fusioribus uerbis parcens, omitto. Denarius uniuersus dicitur numerus. ab eo enim non numeratur, nisi per replicationem: uniuersos enim implicat numeros. In hoc enim numero Iosue subegisse dicitur triginta unum reges: Dauid Goliam: Daniel euasisse leonum pericula. Duodenarius non uacat ui: nam duodecim signa zodiaci dici solent, & id genus multa. Colligitur itaq; cum Hieronymi, tum Origenis, tum Augustini opinione, Hilarij, Basilij Rabaniq;, numeros uim habere non pauculam. Hilarius enim in Psalmos, testatur septuaginta seniores, secundum numerorum significantiam, eos pro eorum energia sic redigisse. Quantum enim uirtutis abditæ habeant huiusmodi numeri, conijcere licet in herbarum figura, earum folio ad numerum ordinato. nam herba, quam Græci Pentaphyllon

uocant, id est, quinquifolium: ui enim quinarij numeri uenientis aduersari, ac demones abigere, conferreque; expiationi dicitur, cuius folium si unum bis die sumatur ex uino, febrem quam quidam Ephemeram uocant, persanat: si tria, tertianam: si quatuor, quartanam. Expendendum præterea pensiculatius ac attentius figuras ex numeris ortas, numerorum etiam uires, ut ferunt Magi, habere et retinere: ob id ui quinarij Pentagonus miram uirtutem in demonas habere dicitur. Vi item ternarij numeri, Delta, quæ tria reque est figura, uires habere potentissimas produnt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium coelestium ac Dæmonum consummationem testantur, quia omnium figurarum sit rectissima, continens quatuor angulos rectos: estque prima superficiei descriptio, habens longitudinem et latitudinem. Arabes enim philosophi, crucem coelestium fortitudinem dicebant, quod eorum fortitudo per rectitudinem angularum et radiorum resultarent, essentque stellæ maximæ fortes, quando in figura coeli, quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoque in sacra Historia narrat, crucem ab Aegyptijs sacerdotibus inter sacras literas relatam, cuius uis portendebat salutis spem hominibus, credentibus Christo Salvatore nostro. Cætero ut exequamur Magiæ instituta, Magiæ inquam naturalis: Magi profecto, characteres ex radijs coelestium, dotes luculentas mirasque habere, proprietate quadam occulta ferunt, sibiipsis adherentibus figuris. Quamobrem Astrologi, signorum stellarumque characteres figurant, item et Magi. Habent præterea figuras, secundum stellarum fixarum formas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens. Afferunt autem Magi hosce characteres, uim ab anima mundi suscipere, ac mundum ipsum anima præditum, in quam eunt et pedibus sententiam, nedum philosophi, uerum et Poetæ, quare cecinit Lucanus:

Aere libratum, uacuo qui sustinet orbem,
Membraque naturæ diuersa condita formæ.

Hoc

Hoc opus immensi constructum corpore mundi:
 Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis
 Vis animæ diuina regit, sacroq; meatu
 Conspirat Deus, & cuncta ratione gubernat.

Hactenus de Magia naturali.

Plinius hic Magicam artem corruisse à Medicina refert, quod ita intelligendum: nam frugalitas humana, non in Herbarum, metallorum, lapidum, animalium confisa: uoluit & quæ altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius sibi egritudine affecti mederetur, ob id experta est Magicam artem. Nec intelligendum hic præstigias & uanitates ex Medicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Cætero ubi ait Plinius: TRIPLICI VINCVLO, hoc est, tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait: IN ORIENTE. hoc est, tribus artibus: quia Persarum regum filij (ut diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum ac Magia imbuebantur, Persas enim in primis Magicam disciplinam percalluisse est in confesso, quod Zoroastres Persa fuerit, qui inibi quod callebat docuit. Porro ubi Plinius: hic tanta annorum millia profert, expendendum: quod Plinius retulit annum apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, interdum lunari pro cursu.

Cætero quod hic Plinius de Circe muliere uenefica ait, fascinatix enim credita est, adeo ut quicquid uellet repellere, allicere, ligare, impicare, euocare: tum manes & umbras, tum tempestates & uentos, posset id agere: & ut ait Apuleius, animas agiles reuerti: pigrum mare incantatione colligari: uentos pacari, atque tempestates. Tanta enim incantationis, id est, carminis uis (ut ferunt Magi) est, & ut ait Lucanus:

Cessauere uices æuum, dilataq; longa
 Hesit nocte dies: legi non paruit æther:
 Torpuit & præceps audito carmine mundus.

Carminē Theſſalidum, dura in præcordia flexit.
 Putabant enim nefariæ curioſitatis ſtudioſi homines, carmine
 ritè enunciato, hora & tempore opportunè electis, animas
 poſſe euocari, tempeſtates pacari uel allici. Hoc enim genere
 carminis uſos, impios homines & ſanæ mentis expertes
 conſtat, ut uel prodeſſent, uel officerent. carmine enim Lu-
 nam deduci poſſe autumabant: unde Homerus ille Man-
 tuanus ait:

Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam:
 Carminibus Circe, ſocios mutauit Vlyſſis:
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:
 Carmine leſa Ceres, ſterilem uaneſcit in herbam.
 Efficiunt leſi carminæ fontis aquæ.
 Illicibus glandes, cantataq; uiribus uua
 Diſcedit, & nullo pomâ mouente fluunt.

Et Tibullus de Faſcinatrice:
 Hanc ego, de cœlo ducentem ſidera uidi,
 Fluminis ac rapidi carmine uertit iter.
 Hæc cantu fundicq; ſolum, Manesq; ſepulchris
 Elicit, & tepido deuorat oſſa rogo.
 Cum lubet, hæc trifti depellit lumina cœlo:
 Cum lubet, æſtiuo conuocat orbe niues.
 Cum uolui, ripis ipſis minantibus, amnes
 In fontes redire ſuos: concuſſaq; fiſco,
 Nubilaq; uentos abigoq; uocoq;
 Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces:
 Et ſyluas moueo: iubeoq; tremiſcere montes:
 Et mugire ſolum, Manesq; exire ſepulchris.

Cætero Plinius ait: THESSALAM COGNOMINAVIT.
 Theſſalas proſectò natura infidos ferunt, ob historiã Medæ,
 quam à Iaſone conſcriptam, qui & Theſſalus erat, Poetæ ſcri-
 bunt: ad quod Plinius alluſit. Subneſcitq; mox Plinius: EST
 ET ALIA MAGICES FACTIO A MOSE. Hic Plinius
 diuiniſſimis

diuiniore doctrinæ expertus, in accuratè atq; incuriose in diuinum hominem inuehitur ac obstreperit, debacchaturq; . Sacratissimas enim Iudeorum leges, Romani idolis mancipati, sunt aduersati abominatiq; pios & religiosos homines. Autumabant enim Iudeorum ceremonias superstitiosas & aniles, ut scitè Augustinus ille noster libro Ciuitatis diuinæ edocuit. Cætero subintellexisse uidetur Plinius, miracula à Mose ui uirgarum facta, quæ certè diuino afflatu fiebant, non magico. Læctum enim est ueteribus memorijs, nonnullis Magorum uirgis myricinis in uaticinijs usos, his miranda æstutantes. Legitur enim apud Nicandri interpretem in Theriacis, quod sequitur tralaturnum penè ad uerbum: Apollo inquit, Vaticinos sanxit mirifica pronunciare mortalibus futura: propterea hunc fruticem Nicander Mantin, id est, uatem uocitat. Quin & Magi uirgula myricina uaticinabantur. Etenim in plerisque locis uirgarum ui, Dion, antiquos fuisse uaticinatos, scriptum reliquit: Apollo inde in Lesbos tenebat manu uirgas myricinas: quare Myriceus dictus. Legimus præterea Magos uirgas uertisse in dracones, quod & friuolum putandum. Nam corporea materia non subiicitur potentie Demonis, quantum ad transmutationem ipsius, ad formam: quod tertio Trinitatis Augustinus prodit: Non est putandum, ait, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire, huic rerum uisibiliu materiae, sed soli Deo. Porro, etsi Possidonius & Lysimachus, Mosén magum, & quidem oscitanter affirmarint, falso tamen id dixisse constat: quos & scitè & concinniter, & uerissimè coarguit Iosephus secundo contra Apionem uolumine: item Strabo sextodecimo Geographiæ, Mosén diuinum hominem ostendit fuisse, non factiosum. Porro ubi legitur: **LOTOPEA A' IV-
DAEIS PENDENS.** lochabela ex Iosepho legendum putarim, quia ita matrem Mosi uocitat: legi & potest lochabeda, nec non, ut uult Hermodotus: Iotapata ab urbe. Porro quam paulo post Plinius magiã Cypriã uocat, Herm. de Christi-
stiana,

stiana religione Plinius uoluisse intelligere suspicatur: argumēto quod Apostolus Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius fuit, ē Iudæa nauigauit in Cyprum, & in eam Insulam nomē Christi mundo intulit: ut probabile sit, Sergium Paulum eius insule Proconsulem miraculorum multitudine attonitum, aut credidisse prædicanti, cui certè formam eius pertulisse Romam, unde religio Cypria uocari cœpit, quam & Plinius Magiam Cypriam uocat hic. Verum nunc Magiam profanam, & Vulcano dignam aggrediamur. Et subdit Plinius: NE HOMO IMMOLARETVR. Quasdam gentes homines immolasse solitas, pluribus constat argumentis. Rhodij enim, homines Saturno immolabant: apud Cypros humanam hostiam Ioui Teucrus immolauit: Galli, quorum hic meminit, Hesium ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lucanus ait:

E^q quibus immitis placatur sanguine diro
Tentates, horrensq; feris altaribus Hesus.

In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, authore Varro ne. Diodorus libro quinto de his. Pomponius libro tertio: Latantius libro primo, capite secundo: Cæsar sexto.

IN CAPVT II. LIBRI XXX. HISTORIAE MVNDI, C. PLINII Secundi, Commentarius, alteram Magiæ partem complectens.

Nunc differendum de altera Magiæ specie, quæ spirituum a fflatu, ope & doctrina constat. Demonum igitur natura dicetur, deinde Magiæ genera monstrabimus. Quæri primum hic potest, possint ne naturæ ratione Demones Orco euocari, item Manes Vmbraeq; uotis hominum ad libitum obsequi. Diuus Augustinus tertio Triadis, id est Trinitatis

Trinitatis asserit, corpoream materiam (ut diximus) Dæmonis potentie subijci nequaquam, quantum ad transmutationem ipsius ad formam: ipsa profectò ratio dictare uidetur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non fit, neque item forma: sed totum simul, immò totum transmutatur in totum: ex toto enim aere, fit totus ignis, quando fit aeris in ignem conuersio, ut scriptum reliquit Aristoteles libro generationis. Effectus porrò assimilis est agenti, & in eo saltem præexistit: uirtute proinde ex materia & forma conflatum, produci nequit, nisi ab itidem composito. Angelus uerò forma est simplex: propterea solus Deus, & non homo hoc præstare potest: fatendum tamen, Dæmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus emotis, serpentes uel quid aliud earum loco subijcere possit: adde item, quòd absentibus sensibilibus, phantasmata remauent & imaginationes, ut ait Aristot. 2. Anim. & inde ex motu locali formarum sensibilibus remanentium in uirtute phantastica, cum humoribus, in quibus sunt, ut in subiecto: apparent enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de Somno & uigilia, idē inquit: Descendēte plurimo sanguine ad principium sensitium, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ: qua ratione possunt dæmones humores mouere interiorum exteriorumq; sensuum, atque ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent non solum dormientibus nobis, sed uigilantibus: ut sic putemus aliqua uel extrinsecus, uel esse, uel fieri: quæ tamen nec sunt, nec fiant: qua ratione immundorum spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens uisus spectatorum, quædā deformant, & oculis nostris exhibent. Nam & demonum illusionibus seductæ quædam mulieres, se cum Diana noctornis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elementa, occultas quasdam seminarias rationes, quibus cum data fuerit & temporis & casus opportunitas, prorumpunt in species debitas suis modis & fini.

& finibus. Diuinaq; potestate permittēte, Dæmonas mira &
 gere fatebimur, euocariq; posse & manes & umbras. Et ut
 hæc nobis fiant paulo compertiora, de demonum natura &
 eorum genere differendum. Platonici, qui sollicitius examina-
 tiusq; Dæmonum naturam & genera perscrutati sunt, ratio-
 nalis naturæ tres gradus esse, memoriæ mandarunt non digni-
 tatis quidem tantum maiestate abiunctos, sed etiam locorum
 interuallo. Plato enim Dijs immortalibus sedem cœlestem at-
 tribuit: sed horum alios dici & esse intelligibiles, ab omni ma-
 teriæ contubernio semotos, quorum parens princepsq; sit is;
 quem rerum conditorem & opificem ueneramur, maiestatis
 amplitudine sanctum, & humano sermone inenarrabilem, sed
 uix quidem mente apprehensibilem. Cæteri non tam dij, quā
 ministri ab eo dicuntur, uisibiles deos, ideas, corpora cœle-
 stia uocat & intelligit. Atque hic gradus utique unus est, qui
 est primus: imum uerò tenet locum celsæ diuinitatis eximium;
 homo, em inentissimam ferè cœlestibus comparem naturam
 ferunt. Medium uerò gradum inter hosce extremos ab Lunæ
 collinitio ad nos usq; expansum iam habent, quos ab scientiæ
 magnitudine prisca dæmonas uocarūt. Apuleius nūc Lares,
 nūc Genios uocat. Hos enim tāquā interpretes quosdā & salu-
 tigerulos putarūt, qui concepta à nobis uota ad Deos deferrēt,
 & illinc ad nos diuina munera. Ad hostem magica excantatio,
 & præfagiorū species referebātur: quod Plato in Symposio do-
 cuit, & Plutarchus eo libello quē de Philosophorū decretis po-
 steris legendū reliquit, minus quidē præcise, cuiusmodi dæmo-
 nes essent, describens, cū ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoi-
 ci dæmonas esse sanxerunt substantias animales, sicuti hero-
 as à corporibus semotas animas. Apuleius autem Dæmones
 ita fingit: Dæmones sunt animalia, ingenio rationabilia, a-
 nimo passua, corpore aerea, tempore æterna: mox adijcit
 passuos dici, quoniam obnoxij sint perturbationibus.
 Ut nos, hosce Romana gentilitas, Medioximos uocitauit:
 quod

quod Dijs summis potestate sint minores, & natura hominum maiores. Vocauit & eadem quosdam Demones, qui ab medio aeris, quicquid interpatet ad terram usq; habent: quos & Martianus Capella semideos esse putat: Heroas quoq;, sicut Iamblichus significat: Manes tibi credebant, quasi fuerint humano corpori Manes dicti, quod parentium seminibus manarant. In hac enim Dæmonum distinctione, singulis Planetarum globis, peculiare Demones ascripsere, ueluti stellas. Item Planetæ illi famulantes dicuntur quidam, in cuius orbe sint, ut in firmamento, stellæ minores, quæ ab illustrioribus gubernantur: inde Saturnales dicuntur demones: item Martij, Venerei, Mercuriales, Iouij, Lunares, Solares. Esseq; inter Saturnios, qui præstet alijs in globo eodẽ. Orphicæ doctrinæ peritissimi, terrestres esse demones dixerunt: aqueos itẽ, & igneos. Tradunt enim esse, ab summis ad infima, ueluti cathenas quasdam extensas. Nam stellarum quælibet demones suos tanquam asseclas, certis afficit modis: sed eodẽ item modo ab demonibus (ut aiunt) animæ afficiuntur: ab suis ubiq; suæ. Scholæ enim Platoniorum, prouidentia in tria distribuunt: Vniuersalẽ, minus uniuersalẽ, & demum particularẽ. Vniuersalem ad tria referunt: Bonũ, intellectũ, & animam mundi, quæ omnibus & per omnia prouideat: Minus uniuersalẽ ad sphaerarum animas referunt, stellarumq; particularẽ uerò ad Demonas: qui quidẽ si nõ omnibus, sed quibusdam gratificentur: quãquam an humanis animis prouidentia particularis, sed ad inferiora. Igitur pro loci ratione nobis non uno modo fomenta adiiciunt: siquidem Demones ignei contemplandi (ut diunt Magi) potentiam excitant: aerei fauēt, uitæ actiue: aquei, uoluptuose: hos enim Plato scribit, à primordio malorum, plurimis uoluptatẽ immiscuisse. Scribit idẽ, demonas omnes esse affectu passiuos: superiores & medios immortales, infimos uerò solũ esse longæuos. Afferunt præterea alios demones esse adueticios & perigrinos, hũana interdum curantes, alios indigẽs. demones

item

itē habere praefecturas. nā alios esse oriētales, alios occiduos, & alios septētrionales. Platonici septētrionales, malos esse docēt, quod & Magi testātur, quod Martij illi sint: propitios autem Iouios, quia meridionales sint. Cetero hęc scisse nō obfuerit, corpus ne habeāt Dæmones. Psellus Dæmonū naturā nō putat esse sine corpore, quādo ait: Sunt qui fatentur ab se Dæmones uisos cū corporibus. Quin & magnus Basilus, nō solū Dæmonibus, sed & puris angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdā tenues & aereos atq; puros. Psellus ea confirmat, quod se senibus offerant: siue interdū fallacia. Angelicū autē corpus eruditiores, omnis materiae esse expers, tradūt: Dæmonicū uerō quodam modo coniectant materiale, quod sub terram sit intrusum, itaq; pulsatum dolore, & igne admoto exuri. Orphici Astrologi ferunt, aqueos, aereos, ac terrestres Dæmones non expertos corporis. Augustinus ille Theologiae sanctioris argutissimas censor, angelos omnes ante lapsum, corpora habuisse aerea, ex puriore superioreq; aeris parte conformata, dixisse uidetur: malis uerō angelis in lapsu, demutata fuisse corpora, in aeris spissioris qualitatem, ut possent torqueri: uerū hoc censendum nostris Theologis relinquere. Porro non parua illud quoque disceptationis censeri solet, doceant ne Dæmones, ac igne cruciari pulsariue possint: id enim fieri posse, & Theologi confitentur: sed quā id ratione naturali fieri possit, difficile quidem dictū putant Physici: quia Dæmones non solido, nec composito praediti sunt. Ad composita enim ex pluribus uidetur sensus pertinere: quo'nam autem modo illis dolor infligatur, exactius perpendendum. Astriunt enim nonnulli esse neruos qui sentiant: sed id non neruos, sed spiritus potius dicitur neruo insitus. Nam quod est non compos spiritus, sensus sit expers, est & necessarium: sic spiritale corpus Dæmonum, magna ex parte est natura sensibile & absque medio tangit, uidet, audit, ut quibusdam placet, actum patitur, & diuisum perinde

perinde ac solida dolet: ea tamen differentia, quod solida intercisa ac diuisa, nunquam possint persanari planè. Dæmonicum uerò corpus coit rursus, recreaturq; modo aeris aut aquæ, incredibili quadam celeritate: interim tamen dolet, dum peragitur dissectio. ea enim est quorundam opinio, quo fit ut ferri aciem (mirū dictu) dicantur formidare: ob id qui Dæmonē moliuntur exagitare, enses, ferrū, tela prætendunt: quod et animaduertisse uidetur Homerus ille Mantuanus 6. Aeneidos, quando ait:

— Procul ô procul este profani,
Conclamat Vates, totoq; absistite luco.

Tuq; inuade uiam, uagraq; eripe ferrum.

Ob id ferūt & Aeneā habuisse ensē cōsecratū. Porro scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (quod est contra illorū assertionem) in Dæmonibus esse non posse, ut sunt perturbationes: quoniam sunt hæ appetitus sensitiui propriæ, qui appetitus est uirtus in organo corporeo. Vt uerò intelliguntur simplices uoluntatis actus: sic in Dæmonibus esse posse cōtendant. Etenim dolor hoc modo est obluētatio uoluntatis, ex eo quod est, uel non est. Multa enim sunt, quæ Dæmones nō esse mallent, & econuerso: ideoq; cooriri dolorem necesse est, quare iure passiuos dixerimus, sed non ritè corporeos. Hic expendendum, Dæmonem non uno modo dici, ut scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa essentia Dæmon est, alius comparatione, habitu alius. Vbique enim, quod præst, ac prouidet, appellare consueuerant antiqui Dæmonem: sic Genium uocabant: & apud Orpheum Iupiter Saturnum uocat Dæmonem. Plato sic deos quidem, qui generationem ē propinquo disponderent, uocitauit. Habitu enim & Dæmon dici solet animus: qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitu, animum humanum in corpore constitutum, Dæmonem nuncupari posse ait. quare ad id alluisse uidetur Virgilius, quando ait:

Dij ne hunc ardorem mentibus addunt

Euriale, an sua cuiq; Deus sit dira Cupido.

Bona ergo animi cupido, Deus ab eo dicitur: unde effluxum est, ut Eudæmones dicant beatos: quorum bonus dæmon, hoc est, animus, uirtute est perfectus. Scribit Iamblichus dæmonem proprium nihil aliud esse, quàm intellectum. Hæc subnectenda censui, quo quis persuasum haberet, Dæmon uocabulum, non in malam semper accipi partem. Veniamus nunc ad oracula Magica, quæ etsi uanissima deprehensa, sæpius nihilominus Philosophos ueteres & Platonicos, summa illa uenerari solitos legimus, cognatosq; rationibus roborare: quod Plato cum in Tymeo, tum in Phædro testatur, tria certè prius habuisse scientiarum genera animaduerto: unum fabulosum, quod & Historicum uocabant, Poetis attributum. Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis susceptum. Civile, quod omnibus ciuitatibus inoleuit: hoc genere postremo continebantur oracula atque responsa: quorum tum etiam Astrologiæ, tum Auguriorum ac auspicioꝝum Dæmonum inuenta putarim esse. Quod si quis miracula nescio quæ obiecerit, scire licet, herbarum potentia, & lapidū uirtutibus, non perinde manifestis: multa item perfici posse, quæ nos per inscitiam Dæmonibus, uel cœlo accepta referimus. Colligamus item uerissimè hanc Magiam, non citra Dæmonum participatum, tractatam antiquis. nam & scribit Mercurius ex proprijs certisq; rebus, certo cuidam Dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per Dæmonem congruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciuitatis diuinæ octauo: & falsa, & mendacia Dæmones dicere loquiq; solitos, etiam Porphyrius lib. Oraculorum hoc testatur: Sciendum, inquit, Deos (sic enim Dæmones uocat) sæpe mentiri: nam explorata, certa q; futurorum perspicientia, non hominibus solum tortuosa, sed & Dijs ipsis incertissima nunciant. Cætero ut ad institutum redeam, obseruatione

tionem dignum in hac magicæ actione, quibus differentiis hæc diuinationis Dæmonibus insita, de mundo, ex mundi signis composita (ut uolunt) ablataque hominibus, et concessa Dæmonibus ab Origene et Porphyrio, tandem dispensari dicatur. Dæmones certe qui nuncupantur ætherei, quique aeris incolant suprema, cœlestibus futurum iudicij (ut Magorum tenet opinio) amplius addicti. Qui autem hæc infima frequentant, dicunturque aquei, non tam cœlestia ad hunc usum suscipiunt, quam nostra obseruent, præscientiamque aucupentur aliquam. Medios uero putabant certius ex ijs, quæ utrobique eueniant, prædictionum argumenta captare: ac proinde istorum operam in diuinationibus expeti consueuisse in primis, et fuisse præcipuam: ut qui hominibus quandoque præsagijs præsto fuerint, confisanea reperientur sæpius. Cætero Dæmones mali, ut ferunt Magi, libaminibus, et carniū nudore oblectantur. Siquidem spiritale corpus eorum, crassescere, et obæsius euadere produnt. Quamobrem Magicæ cultores, in euocationibus Dæmonum suffitu utuntur: quare uaticinaturis, adhiberi solebant suffitus, quibus Dæmones allici posse testantur. hos enim suffitus, uim tonitrua inducendi, habere putant: ut suffitus factus corde Chameleontis, in singulis si comburatur, caput item et guttur eiusdem animalis. Fiunt præterea suffumigationes, sub opportunis stellarū influxibus, idola Dæmonū in aere facientes apparere: sic ex croco, pro Solis influxu umbra: item musco, lauro, ligno aloes, cum cerebro aquilæ, et id genus multa. Superstitiosa profecto, et aliena pijs hominibus agunt. Pro Lunæ itē influxu accipiebant caput ranæ, et semen papaueris albi. Pro Iouis, semē hiosciam, et summitates pennarū pauonis. Pro Saturni, papaueris nigri semē, radicem mandragoræ, et cerebrum felis. Hoc enim genus Magicæ à fumo, quod Græcæ Capnos dicitur, Capnomantia dicta est, et Capnomantes

manentes, qui ea utebantur. Non negligendum præterea, quod Porphyrj est, malignorum Dæmonum principes, Serapim & Proserpinam: Sacrae autem literæ Beelzebub, prauitatis primum uocant. Scribit Psellus, Dæmonia sæpe hominibus diuitias polliceri, item & gloriam, uictoriam, amorem: cum tamen tradere ex se non possint, quippe quod imperium nullum habeant: ea tamen fortis imaginatio & credulitas, quibus se enixissimè impij homines addicunt, efficiunt ut sub hoc inuolucro, ac prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referentes, & docentes herbas quibus possint ipsi euocari, & earum uenefica ui alijs nocere: quæ tantæ potentia fuisse creditæ sunt à Magis, ut inferiora possint tabescere: item impelli, uel repelli, neci, dissolui. quare cecinit Virgilius:

Hæc herbas, atq; hæc Ponto ante lecta uenenas:
His ego sæpe lupum fieri, & secludere sylvas,
Mecum sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere menses.

Idem de Circe, & socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie Dea seuæ potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de Thessala illa:

Huc quicquid fœta genuit natura sinistro
Miscetur non spuma canum, quibus unda timori est.
Viscera non lyncis, non diræ nodus hienæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla:
Non puppim retinens, Euro tendente rudentes:
In medijs echineis aquis, oculiq; draconum.

Omitto quæ Apuleius de Pamphile uenefica ait: omitto quod Virgilius de ueneno, quod Hippomanes fertur: quod item Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parum mirandum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnato-

rum truncantur,mersum uino: id uinum soluere quartanas,
 & multa id genus, quæ author noster prodit: sed nunc rede-
 undum ad Plinij contextum. Nanque (ait Plinius) ex aqua.

Hoc enim magiæ genus Hydromantia fertur, iudicat de fu-
 turis per impressiones aqueas, ac per uisiones quæ fue-
 rint in aquis: sicut, teste Varrone, uidit puer quidam in aqua
 Mercurij effigiem, quæ centum quinquaginta uersibus, om-
 nem Mitridatici belli euentum pronunciauit. Diuus Augu-
 stinus, Ciuitatis diuinæ septimo, Numam Pompilium hanc Ma-
 gices factionem docuisse testatur. Fit & alia species, quæ
 peluibus fit, uocaturq; Lecanomantia: quæ uerò securibus,
 Axiomantia. Lecanomantia peluibus aqua plenis: quam
 exercuisse summè Assyrij dicuntur. Peluim enim imple-
 bant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapillos
 quosdam preciosos: laminasq; imaginibus quibusdam distin-
 ctas, proferentes quædam uerba, quæ annectere nolimus.

Est & magiæ genus aliud, quod acre fiebat, uoca-
 tur quæ Aeromantia: fiebat per aeræ impressiones, in
 quibus apparebant Demones. Iungitur huic ea Magia, quæ
 speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in qui-
 bus apparent hominum, siue parentum, siue aliorum for-
 mæ: item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia,
 quæ Bottonomantia dicitur: fit sortibus, quæ Cleromantia: fit
 amphora uetrosa, quæ solet puero inspicere, & uocatur Gastro-
 mantia: fit & alia, quæ punctis in terra aut charta, uoca-
 turq; Geomantia, cui omne genus Sortilegij adiungitur.

Fit Geomantia punctis in terræ puluere, aut arena, item &
 nunc in charta: puncta enim, Geomantiæ studiosi, deducunt
 per figuras: quæ item reducuntur ad figuras cœlestes, ad stel-
 larum septem rationes. Erant etiam apud Romanos sor-
 tes quædam, quæ dicebantur Prænestinae, tesseriis ligneis affor-
 mæ, sculptæq;. Porro Pyromantia sequitur, quæ igneis
 impressionibus fieri solet: cui annectitur Capnomantia, cuius

meminimus paulo superius: fiebant enim fumo, flamma, ignes: ut cum in rectum tenderet, aut flexuose, oblique que. ad quam Magiam alluisse uidetur Statius, quando ait:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos, facit illa, facieq; sagaci
Sanguineos flammæ apices, genitumq; per auras
Ignem, & clara tu mediæ fastigia lucis.

Est & Necromantia, quæ præstigijs & superstitionibus fit, per quæ manes & subterraneos Dæmones, per mortuorum cadauera & umbras, ut apud Lucanum Erecto uenefica fascinatrixq;, quæ mortuum suscitasse dicitur, qui belli Pharsalici euentum Sexto Pompeio prædixit. Necromantia enim erigit cadauera: nec hanc fieri posse putant Magi, citra sanguinem humanum. Alia est, quæ dicitur Scyromantia, quæ fit umbris. Sunt & alia genera Magiæ, ut Auguria, quibus futura captabant, ad uolatum auium foelicium uel infœlicium. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum portendere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo bubo erat. nam in auspiciatissimi augurij dicebatur, ut conijcere licet hoc carmine:

Fœdaq; sic uolucris, uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uerò auis est Veneræ, item & Phœbeæ, præsagij foelicissimi. unde carmen id:

Cygnus in auspicijs semper foelicissimus ales.
Aspice bis senos letantes in agmine cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Biteromantia, quod fieret literis, earumq; numero: ut si exeas foras, interrogesq; primū, qui tibi obuiarit, quo uocetur nomine: si nomē illius incipiat ab aliqua istarum literarū, a e i o u, uotis correspondebunt euentus. Fit & quædam alia Magia, quæ umbilici notis agnoscitur, & uocatur Umbilicomantia: hac enim cognoscūt obstetrices, quot infantes puerpera sit habitura, & quot annis illi

illi uicturi sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physionomiam, quod Aristoteles harum meminerit, & ex neotericis authoribus Bartholomeus Cocles Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius, mentio sit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone Sætonius assatim meminit. Hactenus de Magiæ generibus. Hæc sunt quæ ab quibusdā authoribus ac monumentis uetustissimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerpimus.

COMMENTARIORVM IN PLIN-
nium, finis.

DE FASCINATIONIBVS DISPUTA-
tio elegans, erudita, & lectu
dignissima.

Sed quoniam de fascinatione sermonem fecimus suprâ, de
his est differendum, qui effascinatorem habent oculum,
quod & apud Theocritum & Virgilium poetas, apud etiâ hi-
stóricos, philosophos, oratores, nonnihil inuenitur memoriæ
proditum. Virgilius Maro perpulchrè cecinit:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

In Aphrica familias quasdam effascinantium, Isogonus
& Nymphodorus tradunt, quarum laudatione intcreant
probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse ge-
neris eiusdem in Triballis & illyrijs, adijcit Isogonus, qui ui-
su quoque effascinentur interimantq; , quos diutius intuean-
tur iratis præcipuè oculis: quod eorum malum facilius senti-
re puberes, notabilius esse, quo pupillas binas in oculis singu-
lis habeant. Huius generis & foeminas in Scythia, quæ uo-
centur Bithiæ, prodit Apollonides. Philarchus in Ponto
Thibiorum genus, multosq; alios eiusdem naturæ, quorum
notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero e-
qui effigiem: eosdem præterea non posse mergi, ne ueste qui-
dem degrauiatos. Haud dissimile his genus Pharnacum in

Aethiopia prodidit Damon, quorum sudor tabem contractis corporibus adferat. Fœminas quidem omnes ubique visu nocere, quæ duplices pupillas habent, Cicero quoque apud nos est author. Solinus meminit quasdam in terra Aphrica familias hominum, uoce atque lingua effascinare: quæ si impensius fortè laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes pastu atque cultu optimas, emoriantur repente. Quapropter malè audiunt apud doctos, qui fascinum rideant, & aniles existimant esse nugæ: cum & rerum euenta, prorsus famæ suffragentur: non protinus historijs fidem derogare consentaneum est, si uel aucupium causæ, quo potiri nequeamus, nos fugiat. Siquidem innumera ferè sunt omnibus conspicua, quorum ratio non possit iniri. Quare qui scrupulosius in peruestigandis singulorum rationibus uersantur, ex omnib. naturæ miracula summovent. Etenim ubi nos causæ ratio deficit, hinc dubitandi manat exordium, hoc est philosophandi. Idcirco Philosophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigiosis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effascinationem pertinet, quo nam pacto fieri soleat, id ratione: quod uerò plerunque fiat, hoc historia petendum est. Per multa id genus posteritatis memoriæ tradita sunt. Plutarchus est author, homines quosdam suo conspectu, pusionibus negotium exhibere, quod uidelicet eorum habitus, humoris imbecillitatisq; causa, in peiorem degeneret conditionem. Qui uerò solido concretiori; constant corpore, uicium hoc non sentiunt: quanquam incolentes Pontum, Palethebeorum familias referat Philarchus, non infantibus modò, sed & adultis quoque perniciosas esse: quippe cum spiritum earum, uocem & conspectum admittentes, intabescere & corripì morbo cognoscantur: argumento, quòd hanc labem sentiant & hospites & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc empticia mancipia statim abducentes. Neque forsitan minus fuerit mirabile,

bile. nam contractus & miscella perquam evidens, iam uicij continent rudimentum. Et quemadmodum cum aquilarum pennis mistæ reliquarum alitum pennæ, absumuntur, neq; eam labem sentiunt cum alijs teneris ac mollibus etiam putrescentibus: sic nihil intererit hominis, cuiusdam salubrem esse tactum, alterius uerò noxium & molestum haberi, qui nimirum uisos iniuria laceßat: sic aucupium causæ, quod difficulter assequimur, fidem uix habebit: atqui iam is uestigium & semitam inuenit causæ, qui ad corporum effluuia perrexerit: quando uox, odor, & emanans spiratio, quidam sunt animalium halitus, & partes sensuum mouentes, cum ab ijs occurrentibus afficiuntur: longè magis simile ueri fuerit, ab animantium corporibus, ut quæ calore potiantur, quandam auram expirari, præsertim cum motum perinde quasi pulsum aliquem & conturbationem spiritus excitet. A quo corpus perpetim agitatam effluuia quædam eructat, multo maxime oculis espui perspicuum est: siquidem uisus, crebrò motui obnoxius, cum spiritu ipsum eiaculante, quandam uim igneam & mirabilem diffundit, ita ut hoc auctore permulta & agat & patiatur homo. uoluptatibus enim capitur, ac rebus ut sis illeclus. Amoris qui quàm maxima & uiolentißima animi noscitur affectio, uisus fundamenta iacit, sic ut amandi facultas hinc profluat & effundatur, uelut ad eos proueniens, quos perpulchros & elegantes prospexerit. Ideo quàm maxime de mirari quisquam eos posset, ut mea fert opinio, qui & uisu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qui forma & pulchritudine præcellunt, quodq; procidit oculis & manat, siue lumen siue profluxio quædam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori uoluptate, Glykypikron, quasi dixeris Dulcamarum appellant. Neque tangentibus aut audientibus uisu uenit ad eò animos uulnerari, uel desideria reficari ueluti insipientibus, & ijs qui inspiciuntur: etenim talis intesti-

nus ardor distributio que à visu proficiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtam, ad quam undecunque uel è longinquo uisam protinus transilit ignis, quem statim illa concipit: tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrum suum, quamuis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atqui remedium regij morbi, memoria repetendum est. Galgulus uocatur auis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt. Talem uidetur ales sortita naturam, ut alliciat ad se uicium, atque rapiat, ipsumq; oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Galgulus uero, quem puto Græcè uocari Charadriion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat: sed oculos concludens, genasq; committens auersatur: non inuidens, ut nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens uulneretur. Cæterum ut reliquos taceam morbos, lippitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea uersentur: tam perniciousam uim possidet oculus, ut in alterum ei aculetur uibretq; uicij rudimentum. Sed cum ex noxis, quibus corpora nostra patent, quedam ab animo prodeunt, ut fascinus, quo nam pacto uicium ad spectatos per uisum deleget, iam est differendum. Nemo potest inficiari, quin animus affectus, suum corpus male habeat. Non uides, ut rei ueneræ cogitatio, genitales partes titillet atque surrigat? Non ne canum furores ijs certaminibus, quæ cum feris incunt, uisus aciem præstringunt, immò frequenter penitus excecant? Nunquid auaricia, moeror, æmulatio colores immutant & habitum digerunt? Nec his minus inuidia, quam induerit animus, improbitate corpus explet: quam pictores dum pulchrè atque insigniter exprimere conantur, faciem Inuidiæ delineant: itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, ut uicini & propter astantes animi maleficium alliciant, perinde quasi iacula ueneno

veneno delibuta proruent. Nec enim id uelut absurdum abhorret à ratione. Namque uidemus canum morsus incandescentiam ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coalescere tradunt, quoties propius amantes applicuerint. Et ut summatim loquar, affectiones animi uires corporis firmant, atque uegetiores reddunt. Quapropter familias hominum, quæ fascinum amoliri traduntur, aduersus inuidiam pollere, & esse remedio putant, uisu scilicet præstigijs abstracto, quo suam aciem innocentius affectis adigat: sed ratio uidetur illegitima moneta percuti, quando si pro ueris statuamus, quæ complures de fascinatoribus prodiderunt: id ignorandum profectò non est, quòd uernas, amicos, familiaresq;, nonnunquam patres effascinantem habere oculum, arbitrentur: sic ut ijs uxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec sinant diutissimè talibus cerni, quibus omnis facessit inuidiæ suspicio, nec eius ulla subesse labes creditur. Quis herù erga famulos, & parentem in filios liuoris insinuat? Sed quid de ijs dicendum, qui ut tradunt, seipsi fascinant? Nam id posteritatis memoriæ Poetis mandatum est, cum Eutelidas miser uir, in ambitioso flumine se conspexisset, ipsi sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac confestim inuitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi uisus, cum sui amore deperiret, in ægritudinem lapsus, pristinum corporis habitum cum uenustate perdidit. Sed audenter est adfirmandum, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare: qui, quando naturæ robur asciuerint, quauis occasione conciti, identidem inuitos etiam in peculiares & asuetas trahunt affectiones. Si timidos obseruaueris, inuenies quæ sunt eis salutaria reformidare: iracundos amicissimis fore difficiles: lasciuos & amatores etiam moribundos, à pudicissimis sibi temperare non posse corporibus. Siquidem

consuetudo uehementer ad hoc pollet, ut propriam exigat affectionem. Sic enim in errorem prolabi necessum, qui supra modum offensis pateat, & occurrentium iniurijs sit obnoxius. Nec mirari dignum eos, qui pertinacem inuidentiæ notam, aut fascinatorem in se crearunt habitum, ad id quod suum est, pro affectionis natura moueri: motos sic, quod apii sunt, non quod uolunt. præstare. Vt enim orbis circulari uertigine rotatur, & cylindrus suo more, secundum figuræ discrimen, uolutari cogitur: sic inuidiosum affectio inuidenter ad omnia mouet. Cæterum eis magis afficere par est, quæ propria sunt, & quorum desiderio tenentur. Sic optimus ille Euteldas, & quoquot effascinasse se non ab re traduntur, illud mihi perpeti uidentur. Bonus habitus qui residet in summo, ut Hippocrates est author, tutus non est: corpora ad summum uigorem progressa, non persistunt, sed uelut æqua lance librata, in contrarium ruunt: haud difficile summa quæq; deturbantur. Itaque quando sibi uberius incrementum uendicarunt, ac melius habentes quam sperarent sese, conspexerint: sic ut cum se mirantur, & corpus explorant, iam mutationi locus est, & habitum in deteriore noxam grassante se possunt effascinare. Quod fieri potius solet defluxionibus aquarum, æquore, uel speculo resili-entibus, sicut in ipso uidentes respirent, & reciproco iaculatu in suos retorqueantur authores, peculiarisq; ueneficij tandem luant poenas: & eisdem, quibus cæteros, se fascinis labefactent. Sic infantes plerunque se proprio uiciant fascinato, causam tamen huius falso contuentibus eos ascribunt. Vt enim spectro- rum, quæ inuidentes eiaculantur, nulla potest iri ratio, quæquam neque sensu prorsus, neque impetu uacent, sed maleficij & effascinationis labe iactantium, refarciuntur ea, quod diutius ijs quos fascinare uolunt, insiderunt imbuta ueneno, corpus & mentem coniurbant, & sua uicians sorde: ita putandum est hominem opinione fascinari quodam modo, quod in sermone diuinitus factum, aut mirabili quodam effectu acci-
disse

disse prædicat. Hæc ad authorem Plutarchum, ne sua laude defraudemus, referūtur, quæ ex Symposiacorum quinto, quod ad rem facerent, uertimus, quo possemus indoctos Græcè pleniorē beneficio demereri. Quapropter & remedia, quæ contra eiusmodi maleficia produntur, subdidimus fascinationibus, adoratione peculiari: occurrebat antiquitas, quibus & frontis corium resistere credidit: & eadem fascinationes re-percutiebat sinistra dextraq; clauditis occursum. Palma-rum lignum, in pomo osseum, dente limatum, contra fascina-tiones poliebatur. Satyrion, quæ Orchis cognominatur, & fœmina creditur esse, distinguitur internodijs, & ramosiore frutice, radice fascinis utilis. Rutam, fascinationis amule-tum, tradit Aristoteles. Aliſsum in domo suspensum, refert Dio-scorides, salutare amuletum contra fascinationes hominum, quadrupedumq; generi.

DE INCANTATIONE ET AD-
iuratione, colliq; suspensione, Epi-
stola incerti autho-
ris.

Quæſisti fili charissime de incantatione, adiuratione, & colli suspensione, si quid possent prodesse, & an in uenerim in libris Græcorum hoc, qualiter in Indorum li-bris est inuenire. Cui quæſtioni compendiosè in hac Epi-stola conor respondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc ui-dentur esse concordati, corporis complexionem, animæ se-qui uirtutem: quæ si sit æqualiter temperata, actio quoque cor-poris æquè erit perfecta. Vnde, quia uirtutes animæ in pue-ris, senibus, & mulieribus, imperfectæ plurimùm esse uiden-tur, complexio quoque corporis eorum imperfecta esse com-probatur: & hæc imperfectio similiter habitatoribus intem-peratæ regionis contingit, utpote caliditatis Aethyopiæ, & frigiditatis Scythiæ. Cui, inquam, mens humana rem ali-quam

quā licet naturaliter nō iuuantē, si prodesse certificat ex solā
mentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis
incantationem sibi prodesse confidat, qualiscunque sit, cum ta-
men adiuuat. Si enim, ut diximus, complexio corporis uirtu-
tem sequatur animæ, necesse est taliter rem se habere: quod
certificatur ex timore, tristitia, leticia, stupore: quibus non so-
lum corpus in colore mutatur, sed etiam in alijs rebus, utpote,
uentris solutione, siue constipatione, uel nimia defectione. Ego
autem uidi ista sanitatis diuturnarum passionum fuisse causas,
maximē illarum quæ corruptrices sunt mentium: in sanis au-
tem fuere infirmitatis causæ hæc eadem. Vnde Socrates: in-
cantationis uerba sunt decipientia rationabiles animas, aut se-
cundum interpretationem, aut secundum timoris incussionem,
aut secundum desperationem. Indi autem Medicinam confi-
dūt incantatione, sine adiuratione iuuare: Græci uerò antiqui
Medici dicunt hæc, animam erroneam in perfectionem sui re-
uocare: qua reuocata, necesse est corpus reuocetur ab ipsa, cū
complexionem corporis uirtutē animæ constet sequi. Vnde Ga-
lenus super libros Hippocratis de Humoribus: Si quis, inquit,
dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones
animæ, ut animæ actio mutata, mutet eosdem: nō errabit. quod
certificatur: quia cui cholericæ complexio dominatur, sit
inde iracundus, & ecōuerso: inde sæpe irascentibus & chole-
ra augmentatur. Necesse est ergo complexionem animæ, cor-
poris complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Ga-
lenus: Intellectus & scientia in anima ex cōplexione augmen-
tatur cholericæ: continentia & studiositas, ex melancholicæ:
deambulatio uerò & delectatio, ex complexionem sanguineæ.
Phlegma nihil adeo iuuat uirtutem animæ, nisi in prima gusta-
torum mutatione. Cōstat ergo, quia si Medicus animæ comple-
xionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratio-
ne, siue colli suspensione, corporis quoque complexionem
adiutam esse, Si autem his conueniens adiungitur Medicina,
uolocior

velocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quibus coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus: Sunt homines lati naturaliter, & deliciosi: qui cum infirmentur, sanos eos subito futuros confirmat Medicus, & Dietam eorum cum exercitijs ad memoriam reuocat, quorum spes sanitatis eorum est causa. Sunt & alij contrarij, natura tristes: & unde tristentur, & angustientur eorum animi, semper cogitantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & latificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere latificandi modum, ne magnitudine promissionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostrae terrae nobilissimum uirum iurasse, se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: quem adiuui, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingenijs, sed nunquam tamen potui reuocare: propter quod certificare & confirmare incoepi, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatrae, quem fecerat de foeminarum informanda speciositate: legensq; locum, ubi dixit, ligatum taliter, sed coruinum accipiat mixtum cum sesameleon, quo ungens totum corpus adiuuatur. ipse autem hoc audiens, confusus est libri uerbis, sicq; fecit: citoq; quum euasit, augmentata est concupiscentia coeundi.

Ego quoque in multis Antiquorum libris legi, suspendens collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura. Quod non denego posse fieri, propter confortationem mentis, ut dixi. De quibus, cum multa sint, pauca tibi tangere disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspendens collo smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu epilepsiae: unde saepe mandamus nobilibus, ut collis filiorum suorum suspendant, ne hanc infirmitatem incidant. Item Aristoteles, quodlibet genus hyacinthorum, suspendens collo, siue habes in digito: si intret regionem pestiferam, non leditur, sed
potius

potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones complentur. Item, sardium, uiginti hordei granorum pondus portans in collo, seu in digito, non uidebit terribilia siue timorosa in somno. Item, corneolus collo portatus, seu digito, mitigat iram & contentionem: cuius aut color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet membri stringit, maxime in foeminis. Item onyx suspensus collo, uel digito portatus, augmetat in somno terribilia & tristia, & inter homines contumeliosa. In pueri collo suspensus, saliuam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in uentribus illia dolentium, uel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis suspenduntur, & cum fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ à lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabunt, & fortius: quod filum si non inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus: In uas argenteum posuit, cuius quantitas sicut fabæ fuit: & in coxis suspendit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de Simplici medicina: in libro autem eius de Medicorum medicina ait, Quia si serpentis uiperæ, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluitur à suffocatione sui, & multum ualet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex cane rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspensi, defendunt suspendentem à moribus canis rabiosi. Idem: In pullis hirundineis paruis, in augmento lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint uentre fissi, duos lapides inuenies, unum unius coloris, & alterum diuersi & compositi. Quos si ligaueris in corio uituli, antequam terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, epilepticis ualent, & aliquando persanant. Idem: Species est telæ araneæ, id est spissæ rectæ, & candidæ: quam si armo suspenderis, à quartanis defendit. Quidam Medici suspendunt collis radices herbæ acetosæ, propter scrophulas, & ualent. Alij suspendunt radices arnogi, seu, propter easdem, & dissolunt. Item, hioscyamum
lacte

lacte caballino solutum uel temperatum, & corio ceruino impositum, suspensum collo mulieris, concipere non permittit, dum collo inerit. Quidam dicunt, mulierem ranam accipientem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem, non concipere uno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radicis sansuci, ligant in horto, & irrigant cum urina ruffi tauri uespere: mane autem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in armo, libidinem augmentat. Galenus: Lapis corallius multum ualet ad passionem stomachi, si super stomachum fuerit suspensus, uel in collo patientis. Dioscorides: Semen croci agrestis, ad scorpionum morsus ualet, in manu tritum, uel collo suspensum. Simile facit radix lauri: idem etiam Ireos agit. Alij dicunt, quod radices Asparagi sicci, super dentes ligatae, trahunt sine dolore. Item, pedes leporis dextro armo ligati, non permittunt canes latrare: similiter iecur canis facit, nisi eius generis sit, cuius iecur fuerit. Indi dicunt: Stercus elephatinum cum melle mixtum, & in uulua mulieris positum, nunquam permittit concipere: testatur hoc, quia arbori suspensum, fructificare non permittit. Auicenna dixit: Stercus elephatinum cum lacte caballino mixtum, & corio ceruino ligatum, & umbilico mulieris suspensum, concipere non permittit. Quidam Medici dicunt pedem testudinis dextrum, podagrici dextro iuuare, sinistro sinistram similiter: idem & in manibus. Item, radix Peoniae collo pueri suspensa, ualet Epilepticis: similiter facit Pyrethrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos autem haec ex libris antiquorum excerpimus, ut mens tua incantationi, adiurationi, in collo suspensis, non refragetur amplius. Quae omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, & librum protendimus, atque uoluntatem nostram exhibuimus: haec autem non tentauimus, sed nec etiam neganda sunt mihi: quia si non uiderimus Magnetem, ferrum trahentem, non certificamus neque credimus. Similiter plumbum rumpit Adamantem, quod ferrum non facit. Item, lapis qui uocatur Stale

arabice,

arabice, nitrum uerò latine foco non incenditur. Piscis autem quidam, manu capientis sensum aufert. Quæ omnia, si non à nobis uideantur, non creduntur, sed centata certificantur. Uidem se habent dicta antiquorum: quorum enim actio ex proprietate est, non rationibus, unde sic comprehendi non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur, quæ sensibus subministrantur. Aliquando ergo quædam substantiæ habent proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter sui subtilitatem: & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam. Vale.

IOHANNIS TRITE-
MII ABBATIS SPANHEIMENSIS,
uiridocissimi occultiorisq; Philosophiæ, at-
ue Magicarum artium indagatoris soler-
tissimi, in libros suos de Steganogra-
phia, Epistola siue præfatio
apologetica.

AN iquos philosophos & sapientes artis ac nature, si quæ reperissent secreta, ne ad noticiam prauorum hominum deuenissent, uarijs occultasse modis atq; figuris, multorum opinio est. Moysen quoq; Israelitiæ gentis famosissimum ducem, in descriptione creationis cœli et terræ, ineffabilia mysteriorum secreta, uerbis operuisse simplicibus doctiores quiq; Iudeorum confirmant. Diuus etiā & inter nostros eruditissimus Hieronymus, penè tot in Apocalypsi mysteria latere dicit, quot uerba. Græcorum sapientes prætereo, non parue apud suos reputationis & gloriæ, qui fabulis conscribendis operam nauantes: aliud imperitis, atq; aliud eruditis hominibus unius narrationis serie, prædicti adinuentione trahebant. Hos ego sapientiæ studiosissimos amatores, etsi propter ingenij tarditatem perfecte imitari non possum: admirari tamen, & qua possum sedulitate legere & uenerari,

venerari, pulchrum & gloriosum iudico. Quatenus cū ille
 magna prae ceteris hominib proprio studio adinuenisse cōsi-
 dero, me ipsum quandā uicentiā mihi infrens, ad aliquā, uel
 inter nouissimos imitationē corū impellā. Nec me prorsus, ut
 reor, scellit opinio: quippe qui & multa, quae antē nesciuerā,
 per continuum legēdi studiū didici, & cogitationib. meis adi-
 tum ad inuestigandum secretiora reseraui. Nam etsi non sum
 tantae uel eruditionis, uel industriae, ut me ueterum sapientum,
 illum occultandi mysteria modum apprehendisse audeam pro-
 fiteri: modos tamen quosdam non penitus coniemnendos (ut
 mihi uidetur) occulte, & prorsus sine suspitione aliqua, scri-
 bendi & occultandi, quodcunque uolueris, excogitauī: quos
 ad instantiam serenissimi Principis, domini Philippi Comitis,
 Palatini Rhēni, Ducisq; Bavariae, ac Romani imperij prin-
 cipis Electoris, philosophorum sapientissimi Mæcenatis, quo
 nullus dignior mihi uisus est, cui hoc magnum secretum reue-
 letur, literis commendaui, & in subiectum uolumen, non
 sine ingenti labore reduxi, ne hoc magnum secretum, in
 aures uulgarium imperitorum, aut prauorum hominum per-
 ueniat. Te Lector, quicumque futurus es, rogo memineris,
 quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per ma-
 los & lubricos possent: si ad multorum noticiam deueniret,
 adulteria, fornicationes, conspirationes, traditiones, homi-
 cidia, latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & ho-
 nestus homo uoluntatis suae secretum alteri hanc artem sci-
 enti, quotiescunque uoluerit pro utilitate priuata uel com-
 muni, secure & absque aliqua suspitione cuiuscunque notifica-
 re potest & exprimere: & peruersus quisq; lubricus & mali-
 ciosus uoluptatis suae personae, consentanea quantumlibet, tur-
 piter impedimento penitus omni semoto, malum desiderium
 suum sine aliqua suspitione poterit intimare. Nec tuta inter
 coniugatos fides manere iam deinceps posset, dum foemina,
 quāuis Latini sermonis haecenus inscia, per sancta & pudica

uerba cuiuslibet linguae seu ideomatis effecta doctissima, malam & impudicam amatoris sui seu uoluntatem, uiro licet perferente ac collaudante literas, latissimè intelligere, suumq; desiderium eodem modo securissimè quam uoluerit, latè illi remā dare, diserta satis oratione possit. Enimvero, licet hæc scientia puerilis uideri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata, totus Reipublicæ ordo turbaretur, fides periret publica: literæ, instrumenta scripturæ: omnes ipsi denique hominum sermones, in perpetuam suspicionem uerterentur. Nemo iam literis quantumcunq; bonis, honestis & sanctis amplius credere: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniam, quantumlibet sancta & pudica uerba fuerint, semper tamen dolus, fraus & mala deceptio subesse putaretur, fierentq; homines ad omnia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniam ad literas quaslibet suspiciosi. Nec fieri quispiam tam doctus & expertus in hac ipsa scientia unquam poterit, ut non relinquatur infiniti modi, secretè & occultissimè scribendi ad omnia sufficientes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim hæc scientia chaos infinitæ magnitudinis, quod nemo comprehendere potest: quia quantumlibet doctus in hac arte fueris, minus tamen est quod intelligis: quoniam illud quod nescis. Nam huius scientiæ proprietas est, Magistro discipulum semper, modò sit industrius, & uelit reddere sine comparatione doctiorem.

STEGANOGRAPHIAE

FINIS.

EX LIBRO IOHAN-
TRITEMII OCTO QVAESTIONVM,
libellus.

De reprobis atque maleficis, Quæstio
quinta.

Quinta serenissime celsitudinis tuæ quæstio fuit, ista:
Quare homines impij, mali & reprobj circa fidem
ut sunt illæ mulieres quas uulgò maleficas nuncupamus, sp̃iriti-
bus queant imperare malignis, cum uiri boni & fidei Christia-
næ studiosissimi õs̃eruatores, neque bonis sp̃iritibus imperare
possint, nec semper malignis.

Adhanc quæstionem ita me pridem memini respondisse. In
omnibus diuinæ maiestatis operibus series & ordo pulchritu-
dinis est inuiolabilis æquitatis, quo singula conuenienter dispo-
sita, in eo quem acceperunt gradu perseuerant. Nam sine ordi-
ne proprio libertas arbitrij, quam creator omniū dedit homi-
nibus, nulla impellitur uolentia potestatis, quo minus semper
maneant in ordine quē à principio creatiōis suæ homo primus
accepit: unde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ consilio
uoluntatis adiutus per gratiā misericordis Dei & nemo malus,
nisi sua sponte gratia destitutus propter obstaculum peccati:
uolūtatis autem rectitudine bonis sp̃iritibus efficimur similes,
si pietatem fidei quam habemus in Christum, sanctis & neces-
sarijs operibus comprobemus. Et sicuti bonæ uoluntatis con-
summatio bonos homines sp̃iritibus pares facit angelicis, ita
peruersitas impiorū, eos similes reddit dæmonibus. unde mali
homines atque peruersi quanto amplius malicia propriæ uo-
luntatis deprauati fuerint, tanto fiunt dæmonibus affectu simi-
liores. Similitudine uerò amicitie familiaritas introducitur, ex
qua paulatim cōfidentia mutua generatur. Ex cōfidentia mino-
ris in maiore nascitur imperiū siue, sit uerū siue astutia simula-
tū. Prauorū itaq; hominū, si quod imperiū esse uidetur in dæ-

mones, ex magnitudine prauitatis oritur, quādo uidelicet affectus eorū usq; adeo deprauatur, quod cōcurrentiū sibi demonū maliciam uoluntate reproba uel superant uel equāt. Non enim sunt demones omnes malicia uel intelligentia pares, sed est alius alio multū & astutior & agilitate intelligendi, & deprauata affectione longē deterior. Nā qui labentes ē sedibus altis terrae magis coniuncti cauernas speluncasq; inhabitant ceteris profectō sunt obtusiores, usq; adeo quod & gladios metuant, & uirgas, minisq; moneri uidentur territantū hominum: quēadmodū in his contueri licet, quos energumēnos appellamus. Demones autē qui magis remoti cōmorantur à terra, & subtilioris sunt naturae, & rarius conueniunt hominibus: homines uerō malicia pleni quanto magis in uoluntatis peruersitate profecerint, tanto fiunt similiores demonibus, à quibus in familiaritatem admissi, iam deinceps efficiuntur audaces, accipiuntq; super demones quorū familiaritate utuntur, imperiū non uiolente potestatis, sed fictae simulationis. Demones enim ut eos homines quos semel in deditiōē acceperunt, uoluntarios in eorum prauitate contineant, simulata se dominatione motos libenter se illis subiiciunt, & quod sponte faciūt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe uerum super demones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de uerē credentibus in Dominum IESVM Scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia demonia. Imperant ergo demonib. homines mali, quos illis male uolentia similes, similitudo familiaris, & familiaritas proprios fecit atq; subiectos. Quēadmodū si magno principi (quod fieri sēpē cōingit) seruatorū quispiā humili natus loco diuturna familiaritate cōiunctus imperare dicatur, à quo totū quod postulauerit sine contradictione assequitur, ut magis ipse dominū regere, quā ab eo regi uideatur: iuxta hāc similitudinē homines mali & reprobī

qui à demonib. in corū admittuntur familiaritatē, & sūt pro
tractiore cōfidentia multū audaces, accipiūtq; simulatū in illos,
ne dicā familiare imperiū, quod prauissimæ uoluntatis simili-
tudine meruerūt. Vnde quicquid à demonib. sibi ex cōpactō
implicito uel explicito cōcurrentib. expostulauerint, accipiūt:
nisi quoties ordinatiōe diuina prohibiti, præstare nequeū q;
petitur. Nec tamē passim reprobis et malis ita cōcurrūt omnib.
sed illis dūtaxat cū quib. interueniēte cōpactō aliquo fœdera
inierūt, ut sunt maleficæ mulieres, quæ homagiū præstāt e
diabolo: & inuocatores illi demonū, quos usitato uocabulo ne-
cromanticos uulgus nuncupat. Duo sunt genera hominū, qui
demonib. imperare licitē possunt. Primū quidē illorū est ho-
minū, qui meritō sanctitatis Deo dilecti potestati ab ipso con-
culcandi caput antiqui serpentis acceperunt, qualis in Eccle-
sia primitiua fuerunt apostoli, eorūq; sequaces atq; discipuli,
de quib. in sancto Euāgelio Dominus loquitur: in nomine meo
dæmonia eijcient, & quia serpentes tollent. Secundū uerō ge-
nus eorū est hominū, quibus ratione ordinis in ecclesia Dei cō-
ceditur, ut dæmones de hominū corporib. accepti potestate mi-
nisterij depellāt. Et hoc ministeriū exorcistis in ecclesia Dei cō-
mittitur, quādo uidelicet à pōtifice ordinatur. Rursus sunt duo
genera hominū, q; demonib. imperare cupiūt quod quā illicitē
presumāt iniquissimis cōditionib. ostēdūt. Primū genus perni-
ciosissimū est maleficarū: quæ pacta incūt cū demonib. et pro-
fessione solenni præmissa in ius proprietatis perpetuūq; obse-
quiū demonū alicui semetipsas trahūt. Quāta mala hoc perni-
ciosissimū genus hominū faciat in imperio tuo, nemo est sapiē-
tissime Cæsar q; possit exprimere. Nā Deū in primis fidēq; Chri-
sti, & sacrū baptisma negātes, se mēte et corpore demonib. of-
ferūt, homines et iumēta suis maleficijs infirmāt, lādūt & oc-
cidūt. Nō est morbus quē (permittēte Deo) nō possint inducere:
quia cū se demonib. in obseruatione compacti fœderis famula-
trices exhibēt, illorū cōparatione quicquid uoluerint audēt.

Vnde non sunt usquam tolerandæ, sed potius in loco omni funditus exterminandæ, omnium creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris uiuere. Maleficarum aliæ carminibus demones aduocant, aliæ preccationibus & sacrificijs eos alliciunt, reliqua nefandis rebus & ceremonijs eos prouocantes in adiutoriū impietatis suæ trahunt. Mirandum igitur non est, quòd maleficæ demonibus imperare uidentur, quib. impietate peruersæ uolūtatis factæ sunt similes, & mutua conuersatione in malum humani generis concordēs. Secundum genus prauorum hominū demonibus imperare uolentiū illorum est, quos uulgò necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationib. plenas, quib. pollicentur se demones in circulū posse conuocare, uel in crystallum siue uas aliud inclusos palam uisibiles ostēdere. Hi perniciosissimi homines pleni mendacio & superstitionibus tanta committunt mala, quanta bonus nemo posset excogitare. Nam ut in obsequium sibi demones alliciāt, sacrificijs turpissimis plerunq; utuntur, & expressum cum eis ineunt pactū: multos uariosq; libellos circumferunt spurcitijs, impietate, ac mendacio plenos, ueterumq; philosophorum & sapientum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibitione incautos & curiosos plures decipiunt, & in foueam demonum secum trahunt. Promittunt magna & penitus incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mendaciter suspendunt. Annulis, pentaculis, imaginibus, exorcismis & coniurationibus, dicunt se demones posse coartare malignos, ut in circulo uel in crystallo seu alio receptaculo uisibiles appareant, & ad omnia interrogata distinctè respondeant. Hoc omnes quidem promittunt, sed paucissimi nostris temporibus inueniuntur, quibus maligni spiritus etiam malis per hunc modum obediunt, Deo id iustissima ratione nō permittente, ne curiositas hominum ad nouitates prona, cōtempta religione Christi suffragia in necessitate postulare a demonibus. Omnes aut quibus maligni spiritus aduocati coniurationibus

nibus necromanticorū obediunt, in eorū cōsortiū per pactum explicitū uel implicitū sine dubio trāsierunt: reliquorū uerò maior est numerus, quib. obedire maligni spiritus despiciunt, quāuis in profanis se necromanticorū artib. omni tēpore non uereantur occupare. Et quia nostris maximè tēporib. abundare cōpit iniquitas, & refriguit charitas multorū, isti maledicti ac mendacissimi homines nimīū inualuerūt: & quāuis contemnātur à dæmonibus, nihilominus in suis perniciosis dogmatibus perseuerātes multos decipiūt. Crede mihi Cæsar, quoniā hoc mendacissimū genus hominū sacro imperio tuoua lde est perniciosum, & ideo nō minus quā maleficarū scaturigo penitus exterminādum. pollicentur magna, & mentiūtur omnia. Enimuero cūcta quæ in libris eorū promittūtur, uana sunt & mentita: & nihil præstant credentib. aliud, quā dolos, fraudes & subtilissimas deceptiones. Quod si quādo uidentur exhibere promissa, non aliter quā dæmonū id fieri cooperatione manifestū sit omnibus, à quorū cōsortio non minus est fugiendum quā à sœuissimis inferni cruciatibus. Occurrūt enim plerunq; his necromanticis operationib. dæmones, & ut inuocatores suos incepta perfidia pertinaces cōtineant, eis si possunt rogata præstāt: aliquando uerò cōiurationib. inuocati cōparere despiciūt, & nihilominus inuocantium se mentes abduxerunt. Est & aliud genus hominum non minus fatuum quā superstitiosum, illorū uidelicet, qui nullum uolunt cū dæmonib. habere commercii, & nihilominus rebus utuntur in operationibus uanis dæmonibus appropriatis, & ob id penitus illicitis. Putant enim characteribus magnam & occultā inesse uirtutem, & ideo uarios contra fidem Christi committunt errores: uerū quia non est huius temporis eorum recensere uesaniā, propositū nostrū prosequamur. Quare autē boni & iusti homines super dæmones nō cōsequātur imperiū, breuiter est dicēdū. Quēadmodū similitudo uolūtātū homines malos & impios pares facit esse dæmonib. ita bonos & iustos dissimili-

tudo uoluntatū eis reddit omnino contrarios: inter cōtrarios uerò atq; dissimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnātia potius cōtinua uersatur, & odiū. Vbi aut nulla reperitur similitudine uolūtati cōtracta familiaritas, neq; cōfidentia potest esse unius ad aliū, neq; mutuus in operatiōe mirabiliū concursus. Nec tu Cēsar gloriose, homo cū sis, hominū moderator magnus & princeps, quempiā tibi familiārē admittis moribus tibi omnino contrariū atq; dissimilē, & tuæ uoluntati iugiter reluctantem. Viri aut boni & recti quia prauissimæ uoluntati dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorum possunt transire consortium, quibus nec uolunt nec consentiunt esse familiares, sed eorum totis uiribus refugiunt & detestantur occursum, & ideo fictum illud de quo dictum est, in eos non assequuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quam uoluntatum similitudo nulla præcessit: nec potest inter contrarios esse concordia, nec inter dispares uoluntate constat amicitia: nec tamen omnibus malis & reprobis passim dæmones obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis & obsequiis, & quos aliter nequeunt habere fideles inuocati libenter occurrunt, licet se compelli mentiantur. Mirandum itaque non est optime Cēsar, quòd maligni spiritus prauis atque peruersis nonnunquam uidentur obtemperare hominibus, quos sicut diximus, & maleuolentia similes & perniciēs in genus humanum fecit esse concordēs. Sed procul sit ab omni Christiano, praua similitudine uoluntatis uelle imperare dæmonibus: quoniam si quis in hac uita malignorum spirituum habere cōsortiū cœperit, in futuro cū eis sine fine ardebit. Sed quare boni & iusti homines imperare sanctis Dei angelis nequeunt, in quorū similitudinē bonæ uolūtatis transierūt? Puto, ex prædictis faciliē quæstiōis huius daretur solutio, si differētia intellectū ad memoriā reuocetur. Quāuis enim plures in ecclesia Dei sint homines cōstituti, quorū iusticia multis proficit ad salutē: paucissimi tamē usq; ad eò nostris tēporib. proficiūt, ut propter

sanctis

sanctitatis meritū uel metuēdi sint demonib. uel in consortiū familiaritatis recipiātur ab angelis. Hinc fit quod homines nostrae tēpestatis neq; malignis spiritib. merito sanctitatis imperāt, neq; sanctis angelis familiares esse merētur: si qui uerò in illū sanctitatis gradū profecerint, quo miracula faciētes in ecclesia quēadmodū sancti quondā profecerūt, iā potēter & imperare demonib. possunt, & familiare beatorū spiritū habere consortiū. Certū est enim, quod sancti & Deo dilecti homines in primitiua Christianorū ecclesia maiora quondā bonorū operatiōe spiritū beneficia praeferre mortalibus, quam pra uorū hominū impietas maleficia demonū ministerio unquā inferre potuisset. Multa enim potest mirāda precatibus quisquis Dei cultor uerus, similis euaserit angelis sanctiis.

De potestate maleficarum, Quæstio sexta.

Sexta inuictissimæ maiestatis tuæ quæstio fuit, Vnde potestas hæc tāta maleficis, qua patrare tam multa, uaria & miranda possunt etiam in una hora, qualia uel quanta nullus bonorum facere posset in omni uita sua.

Ad hanc quæstionem si breuiter uoluerimus respondere, necessario dicemus, quod omnis potestas à Domino Deo est, sine quo nihil potest omnis creatura. Dicit enim in sancto Euāgelio Christus: Sine me nihil potestis facere. Vnde manifestū est, quod omnis potestas faciēdi aliquid hominib. à Domino Deo, & non aliunde conceditur, siue bonum homines, siue malum operentur: hinc sanctissimus præsul Augustinus dicit, Voluntas Dei est prima & summa causa omnium corporalium specierum ac motionum, nihilq; fit in ista totius creaturæ amplissima & immēsa Republica uisibiliter, quod nō de interiori, inuisibili atq; intelligibili aula summi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur, secundū ineffabile iusticiā præmiorū atq; poenarum. Vnde nō est dubitandū Cæsar, quod potestas illa maleficarū, in qua mirādos (cooperatiōe demonū) horrēdosq; producūt effectus à Dño dco cōcedatur, cuius uolūtati nemo potest resistere, & sine

& sine cuius influxu nec manum homo potest mouere. Conclu-
 dunt enim sancti doctores, quod neq; demones neq; malefica
 quicquam facere possunt siue hominem ledere siue iumentum,
 nisi omnipotens Deus uelit, consentiat, potestatemq; cōcedat,
 ut faciant quod iā peruersa uoluntate decreuerunt. Nisi Deus
 consentiat & uelit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fie-
 ri aliquid eo non uolente & consentiente posset, sequeretur
 necessario Deum esse infirmū, qui prohibere non posset, quod
 fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis homo,
 in quantum creatura est, à Deo dependet, nihil potest agere si-
 ne illius uoluntate, à quo & uelle habet & posse: quicquid igitur
 malefica faciunt, Deo sit permittente, sine cuius uoluntate
 nihil possunt: quia ut possint quod uolunt, nisi Deus concesserit,
 neq; à se neq; à demonibus consequerentur. Omnis itaque
 potestas à Domino Deo est, in quo & sunt omnia, & mouen-
 tur, sicut in prima rerum omniū causa: quoniam à quo liberta-
 tem arbitrij accepimus, ab ipso etiā posse quod uolumus habe-
 mus. Sed cum maleficarum sit multum confusus intellectus, non
 arte humana perpetrant mala quæ faciunt, sed cooperatione
 demonum: quos & natura subtile, ita & experientia longa
 fecit ad producendum miranda ueloces. Non enim causantur
 mirandi affectus maleficarum ab huiusmodi medijs, quibus u-
 tuntur ad maleficandum, ut sunt capita mortuorum, bufones,
 serpentes, characteres, imagines & his similia, sed ab institu-
 ente hæc signa diabolo: qui cum sit superbissimus, Deo cupit in
 omnibus uideri comparandus. Enimvero quemadmodum om-
 nipotens Deus quædam in Ecclesia sua sacramenta instituit,
 quæ dignè ministrantibus ipso assistente salutarem designant
 & producant effectum, ipso qui instituit operante salutem: ita
 & diabolus qui nihil plus appetit quàm æstimari Deo equa-
 lis, quædā signa tanquā sacramēta instituit, quib. inuocatus ab
 his quib. cōfœderatus pactis operator malignus assistit: & quo-
 ties Deus permiserit, quod rogatur malū efficit: si non permi-
 serit

ferit ille, nihil omnino facit. Omnium siquidem effectuum necromanticorum & maleficarum operator diabolus est, qui per applicationē mediorum, quæ prius ipse instituit, in materiā subiectā opus producit optatū: aliquando realiter, aliquando solū apparenter. Mulieres aut maleficæ, quæ iā uolūta te deprauata, & consensu in consortiū dæmonū per pacta trāsierunt, notas quasdam & signa symbolica ab ipsis recipiunt, quibus aduocati mox dæmones occurrunt. Nihil in his perniciosis operationib. dæmonū fortius, stulta credulitate maleficarum quæ pactis augetur & uotis: quoniam quanto uel dæmonibus uel eorū signis firmiorē adhibuerint fidem, tanto uelociorē assequuntur ipsis cooperantibus operationem. Volū tatis enim maleficarum nimis truculēta deprauatio eas quodā modo conuertit in furorem, quo mentē præoccupante mox dæmones se furentibus applicāt, & effectū petitionis pactis inuitati & signis, Deo permitte insipientibus præstant. Simile namq; Plato recitauit in libro de furore poetico dicēs: Quemadmodū bacchantes foemina mēte non sana, mel & lac ex fluminib. hauriunt, mente aut sanæ hauriræ nequeunt. id aut efficit eorū animus in consortiū dæmonis mali extra se raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus concitatis hausisse butyrū tēporibus, quod aliter fieri quā dæmonis ministerio nullatenus potest. Simili modo in odiū traductæ alicuius uel hominis uel iumēti suspirātes interitū grauissimo agitātur furore, nihil aliud quā uindictā in animo cogitātes: res capiūt ad maleficiū sibi notas & familiares, inuocāt dæmones, ostendūt signa ab illis instituta, simul & characteres: & quod propria uirtute perficere nequeūt, illorū ministerio cōsequuntur. Alius uerò qui nō est dæmonib. pacto & deditioe subiectus, etiā si res cōuenientes ad maleficiū nouerit, simul & modū operādis quāuis exhibeat signa, rarò tamē effectū cōsequitur, propterea quòd inter familiares dæmonū nō habetur. Vsq; adeò quippe diabolus elatus superbia Ecclesiā Christi æmulatur. ut quē-

admodum

admodū nō ordinatus Christi corpus nō potest cōficere, quan-
 tūlibet uerba cōsecrationis proferat: sic etiā dēmō, quantūuis
 inuocanti, et signa siue characteres ostēdenti, quem p. cta sibi
 nō nouit subiectum, aut nunquā aut rarō cōcurrit. Nā si omni-
 bus se inuocantib. sine pactis passim interpositis occurreret,
 nō tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc
 est quōd multi profanis artib. dediti dēmōes ad circulum, ad
 speculū siue ad quēlibet alia receptacula horrēdis coniuratio-
 nibus conuocare laborātes nullū cōsequuntur effectū: quoniā
 aut Dei obstat imperiū, aut diabolus contemnit curiosum homi-
 nē sibi homagio non dicatū. Tria etenim requiruntur ad male-
 ficium, sine quibus nullum constat esse perpetratum: Animo fu-
 rens, ac deprauata uoluntate malefica, cooperatio quoq; fami-
 liaris diabolica, & ante omnia permissio diuina. quia si unum
 istorum non concurrerit, maleficium perpetrare non poterit.
 Nam si Deus non permetteret, nec diabolus quicquā, nec male-
 fica posset. Et si diabolus prauae mulieris uolūtati non occurre-
 ret, nullū illa maleficiū perpetraret. Rursum si malefica defe-
 erit, diabolus maleficiū nullatenus consummabit. Utitur enim
 uolūtate furētis maleficae diabolus tanquā artifex instrumēto
 ad operandū, sine quo nō posset inferre maleficiū. Et sicuti dē-
 mones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicē differūt: ita
 maleficarū potestas nō est in omnib. una, sed in singulis pro ut
 demonib. cōcurrunt natura subtiliorib. uel grossiorib. diuersa.
 Multa enim sunt genera demonū, & certis inter se gradib. di-
 stāt, ratione locorū, in quē cadētes à principio sunt detrusi. Pri-
 mū quidē genus demonū appellatur igneū, quod circa supe-
 riorē peruagatur aerē, nec unquā ante iudicij diē ad inferiora
 demergitur, sed cōtinuē sub regionib. permanētes lunarib. nul-
 lū habēt cum hominib. in terra commercium. Quōd uerō sub
 luna permaneant, sanctus testatur Augustinus in opere de ago-
 ne Christiano, sic dicens: Dēmones nō habitāt in cōelo, ubi sol
 & stellae sunt, sed omnes sub regiōe lunari uersantur. Hinc mo-
 tus

tus (ut reor) Apuleius dæmonia dixit animalia esse ignita, propterea quod Aristoteles cōfirmavit, in fornacib. ardētib. quædā animalia parua sæpius uisa uoluisse pennulis apta, quæ totum æuū suum diuersantur in igne, quoniā cū igne oriūtur, & cū eo extinguuntur, & ad suum unde uenerant locum euanescentes redeunt. Nulla sunt eis cum maleficijs consortia, quoniam cū demorentur in igne, propter subtilitatem suam nō possunt corpus induere grossum siue acreum. Secūdum genus acreum dicitur, quod in aere oberrans nobis propinquo cōmoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aere corporibus, quandoq; uisibiles hominibus apparere. Aera permittente Deo sæpius turbant, tonitrua & tēpestates cōcitant, & omnes simul in perniciem humani generis cōspirant: more hominū affectionibus mouentur passionū, superbia maximè & inuidia, tangunturq; perturbationib. continuis: & nec solido uestiuntur corpore, nec uno cōsistunt loco. Neq; unam omnes formam habent, sed plurimas, easq; sæpius mutant, secundum uarietatem affectionum, quib. uel occurrunt maleficarū carminib. euocati, uel impulsī perturbatione ad nocendum. Habent enim omnino uiolentum & furiosum moremurbationibus plenum, unde uehementer malefacti & perturbati repentinās plurimū machinātur insidias: & dum suas agunt incursiones, partim latere uolunt, partim inferunt uiolentiam. Maleficæ horū dæmonū cooperatione suffultæ tanto sunt ad maleficādū potentiores, quanto superiorē ex eorū ordine cōcurrentem fuerint affecutæ. In uita sancti Antonij diuus Athanasius aerem plenū dixit esse dæmonibus, quod Mercurius antea dixerat ter maximus, nullam uidelicet mūdī partē dæmonū præsētia destitutā. Sanctus quoq; præsul Ambrosius dicit: Plenus est mundus sanctarum uirtutum, quia plenus est nequitiarū. Vnde Platonici dæmōes in aere uolātes in modū dēsissimæ niuis ignitæ, cupiētibus tradidere uisibiles, si aliquandiu uersus cælū sole splendēte irreuerberatis oculis conti—

continuauerint obtutus. Sed nescio an in aere causetur obie-
 ctum ex consistentia reali, uel certè oculorum motus interclu-
 sus representet imagines falsas, non sine detrimento sensus ta-
 men leui, promissorum capi experimentum. Tertium uerò
 genus demonum terrestrium dicimus, quos prolapsos è cœlo
 in terrā pro suis demeritis minimè dubitamus. De his sanctissi-
 mus præsul & martyr Christi Theophorus quondā Ignatius in
 epistola quadā ita scripsit ad Ephesios: Nihil melius est quā
 pacem habere, in qua omne telum euacuatur aer eorum si-
 mul & terrestriū spiritū. Ex his autē demonibus alij uersan-
 tur in syluis atq; nemoribus, qui uenatoribus ponunt insidias:
 alij uerò patulis degunt in campis, qui nocte oberrare faciūt
 itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atq; cauer-
 nis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorari cū
 hominib. in obscuro delectātur. Non uno ducūtur affectu, sed
 uario, quoniā alij sunt alijs minus deprauati, quanquā omnes
 sint malis turbationib. pleni. Ex his quidā solis gaudent illuso-
 nibus territare homines, alij prædictionib. futurorū in admi-
 rationē sui trahere cupiūt audientes. Nōnulli uerò ad hoc sum-
 mo conatu laborant, ut homines irrationabili furore turbatos,
 aut melancholia furentes terreant, lædant uel occidant: quod
 experientia sæpius factum agnouimus. Hinc sanctus Ioannes
 Chrysostomus in tertio libro de Prouidētia ad Stagyriū mona-
 chū dicit: Omni actione diabolica potentior est ad nocendum
 mœroris magnitudo: quia demōe quoscunq; superat, per mœ-
 rorē superat. Eū si auferas, nihil à demone quisquā lædi pote-
 rit. Hoc autē demonū genus rarò est maleficis familiare, pro-
 pter inconstantiam affectionum, & leuitatem qua territare
 multos gaudent potius quā uirius mulierculæ subesse impe-
 rio. Commorantur tamen interdum, ut pollicentur uesanis in
 uitro uel in crystallo siue in speculo & carminib. cōcitati respo-
 sa dant mulieribus: & si quis uenturus eis malè dixisset, in uia
 prænūciāt. Et hoc maleficarū genus multū aliquoties differt à
 reliquis

Reliquis: quoniā quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ cū rare pollicentur: uerū quia maleficiū ut plurimū repellūt maleficio, earum accessus interdicatur ab Ecclesia omni Christiano. Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticū, quoniam se humorib. immergens circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentum, quod in mari tempestates cōcitāt, nauigiāq; demergēs in profundū, multis uitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumūt corpus uisibile, in sexu frequentius apparent foemineo: & in masculino rarius uidentur, propterea quod in locis uersantur humidis, & molliorē uitæ ductum sequūtur, nec uile schema facile ceterorū cōsuetudine possunt assumere. Vnde Naiadas Nereidasq; aquarū nymphas nō masculino sexu, sed foeminino dudū nominauit antiquitas. A nostris autem aquaticæ mulieres, id est, wasserfrauen/ cōmuni uocabulo dicuntur. Qui uerò habitant in locis siccioribus & subaridis, quoties hominib. corporaliter apparent, uisibiles in uiros se transformant. Diuersarum quoq; species assumunt bestiarū, pro ut uarijs tangūtur affectionibus. Sancti autem angeli quoniam affectione nūquam uariantur, uniformiter semper apparent in forma uirili. Nusquam enim legimus scriptū, quod bonus spiritus in forma sit uisus muliebri aut bestiae cuiuscunq; sed semper in specie uirili. At uerò sepius uisi sunt dæmones circa flumina & fontes in specie mulierum, aliquando chorisantes, aliquādo capillos more foeminarū explicātes: nōnūquā uerò cū hominib. loquētes, & uarias ludificationes exercentes. Et hoc genus dæmonū nō consueuit cum maleficis habere cōmercium. Quintum genus subterraneum dicitur, quod in speluncis & cauernis, montiumq; remotis concauitatib. demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maxime, qui puteos & metalla fodiūt, & qui thesauros in terra latētes quærūt, in perniciē humani generis paratissimi. Hiatus efficiūt terræ, uentosq; flammīōmos suscitāt; & fundamenta edificiōrū concutunt.

Noctibus aliquando de montibus turmatim egressi mirandas stupendasq; in cāpis ducūt choreas, & quasi unius ducis metuentes imperiū, subito euasunt ad signū, & ad sua diuerticiū la reuertūtur. Interdū nolarū inter eos auditur sonitus, & se nōnunquā spiritus esse hominū, uita defunctorū mentiuntur. Nihil magis quærunt quā metū hominū, & admirationem. Vnde habemus compertum, quod simplices hominū quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerūt stupenda mirantibus ostendentes spectaculū, & quasi beatorum ibi sint mansiones amicos se uiuorum mentiūtur. Ex his quoq; demonibus quidam incubones sunt thesaurorum, quos auaricia mortalium abscondit in terram, & ne rursus in usus perueniāt hominū, eos subducunt, furantur & custodiunt, & quandoq; de loco in locum transponunt. Et hoc genus demonū cum maleficis mulieribus nullum consuevit habere commercium. Sextū uerò demonū genus appellatur lucifugum, propterea quod lucem maximè horrent & detestantur: quia nec dieb. unquā apparent, nec alio modo corpus quā de nocte possunt assumere. Hoc est negocium quod in tenebris perambulat, genus demonum imperscrutabile, ac penitus tenebrosū, passionibusq; frigidis agitatū, maliciosū, inquietū & perturbatū, quod occurrentes homines nocturnis uiolenter cōprimit horis, sæpiusque (Deo permittente) aut flatu quosdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus demonum, neq; carminibus arctari potest, quia & lucē fugit, uoces hominum simulq; omnem tumultum. Aereū maximè ad maleficia & foeminarū consuevit occurrere, quoniā cæteris est omnibus magis subtile, & audaciſſimæ temeritatis. Terreſtriū quoq; nonnulli maleficis, ut est dictū, subseruiunt, qui tamen inferiori gradu habitū, maiora illa maleficia inducere minimè possunt. Cōstat igitur manifestè, quod tota potestas maleficarum in quā tā miranda faciunt, demonibus à Domino Deo limitata conceditur: & quando ille non permittit, nihil operantur.

QVAESTIONVM LIB. 659
DE PERMISSIONE DIVINA,

Quaestio septima.

Septima Quaestio serenissimae maiestatis tuae, ista fuit,
Quare Deus, cum sit iustus & uindex malorum, tanta
maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus
non solum peccatores, sed etiam innocentes multi percunt gra-
uiter cruciati. Ad hanc quaestionem taliter me dudum coram
maiestate tua constitutum memini respondisse. Optimus Deus,
iustus & rectus, pius & misericors, quicquid permittit, iuste
permittit: quoniam iustus est, & non est apud illum iniquitas,
sed omnia in uero iudicio quae fiunt aut facit, aut permittit. Cui
ergo quaeritur, quare Deus mala fieri permittat: respondemus,
ideo permittit, quia iustus est. Nunc uideatur maiestati tuae o Ca-
sar, quam dedimus absurda responsio, quoniam diuinae bonitati non
praedudicat ullatenus, quod mala fieri iustissima ratione per-
mittit: potius autem praedudicaret, si mala in praesenti mundo fieri
non permetteret. Enimvero si non permitteret fieri mala, iam ho-
mo peccare non posset, esset certe impeccabilis, quod eius natu-
rae non conuenit, cui ab initio liberum arbitrium conditor omnium de-
dit. Homo etenim creatura cum sit, & non creator, est necessario
tam ad bonum conuertibilis quam ad malum, cuius esse dependet a sum-
mo creaturarum opifice omnium, quemadmodum a causa sui esse om-
ne causatum. Creare uero soli Deo relictum est, quod est incorrupti-
bilis & sempiternus, corruptibile autem omne necessario deficit:
conseruatur autem bonitate creatoris, quamdiu causae influentia non
amittit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quod homo ex condi-
tione suae naturae crearetur impeccabilis, quo solus gaudet na-
turaliter opifex omnium Deus, qui est incommutabilis & semi-
piternus. Quoties uero confertur homini ut peccare non
posse uideatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas
simpliciter aufertur, sed uoluntas in bono confirmatur. Et
quotiescunq; hoc donum confertur creaturae, munus est gra-
tiae, non naturae. Dicit enim Scriptura: Deus ab initio creauit
hominem,

homine, & reliquit eum in manu consilij sui. Nam proprie loquendo esse non potest, ut homo mortalis in originali displicentia conceptus, & liberum habeat arbitrium, & non possit committere peccatum. Dicit enim sanctissimus præsul August. Prima libertas uoluntatis erat, posse peccare: nouissima erit in gloria multo magis, non posse peccare. Itaque si homo peccare non posset, propriae uoluntatis suae dominium non haberet. Unde quamuis omnipotens Deus peccatum non uelit, peccare tamen homines & malum facere iuste permittit, quatenus libertate arbitrij permanente, & uirtus boni operis meritum, & prauitas uoluntaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut bene facit, aut peccat inuitus. Iuste igitur omnipotens Deus peccare & malum facere homines permittit, quibus à principio libertate arbitrij concessit. Sunt autem multae rationes à sanctis doctoribus dudum assignatae, quare omnipotens maleficia tanta fieri per demonum cooperationem permittat, quarum ordine necessario breuiter faciemus mentionem. Prima est, ut diuina manifestetur excellentia potestatis, qui solus est incommutabilis, & supra omnem longè positionem. Omnis autem creatura mutabilis ad incommutabilem creatorem nullam habet comparisonem. Unde in Numeris legitur: Non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur. In Esaia quoque dicitur: Deus fidelis absque iniquitate iustus & reclusus. In libro etiam Tobiae scribitur: iustus es Domine, & omnia iudicia tua uera sunt, & omnes uiae tuae misericordia, ueritas & iudiciū. Et in libro sancti Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta uias singulorum restituet eis. Omnis igitur homo qui suam ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quam sit nihil comparatus ad creatorem suum, patienter agnoscit. Iuste namque Deus permittit peccare hominem, quo & libertas continetur arbitrij, & excellentia hominibus innotescat magni Dei.

Secunda ratio est, ut inperscrutabilis Dei sapientia innotescat

scat mortalibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonū, cū u-
nius peccatū alterius facit esse meriū ad uirtutis incrementū.
Nā si malum fieri non permetteret, quis nostrū intelligeret
bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala uerò non
facit, sed ab impijs facta ne inordinate ueniant ipse disponit.
Neq; malicia hominum Dei uoluntatem impedit, neq; potest
homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia uerò causa est, quod omnipotens fieri maleficia per-
mittit, ut manifestet suam clementissimā bonitatem in eos qui
peccauerūt & egerunt pœnitentiam: quam nullatenus posset
ostendere, si creaturā nō permetteret peccare. Nam si nullus
esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in
multis offendimus omnes, ubiq; Deus inuenit quod remittat:
ubiq; reus occurrit, in quo suam misericordiā pius cōditor o-
stēdat. Vnde sanctus p̄sul Augustin. Si leuis morbus esset, cō-
temneretur medicus, nō quæreretur: si medicus nō quære-
tur, morbus nō finiretur. ideo ubi abūdauit peccatū, abūdauit
& gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in unū
coaceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est
ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta uerò ratio diuinæ permissionis est, ut iusticia crea-
toris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœ-
nitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret,
nihil haberet Dei iusticia quod puniret. Vt ergo iusticia locū
habeat, diuinā permissiōe creatura peccat. Iustus enim est Do-
minus, qui reddet unicuiq; secundum opera uoluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas cōditionis humanæ, quia si Deus
nō pmitteret peccare hominē, brutis uideretur deterior, quæ
nulla impellēte uiolentia naturæ motib. liberē utūtur. Nā &
si ratione bruta careāt, liberū tamen naturæ motū habēt, quē
sequūtur: in quorum cōparatione homo uideretur inferioris
conditionis, si liberū non haberet arbitriū uolūtatis. Permisit
aut homini Deus uolūtātē liberam, cui nec reges imperāt, nec
principes.

Sexta ratio est, laus meriti constantiæ humanæ uirtutis, quādo iustum uirum propterea laudamus: quia cū potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ uoluntatis constantia permansit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat demones tanta maleficia intercurſu maleficarū facere, est, ut illi qui cōtempta ueritate delectantur mendacio, per inuentorem mendacij diaboluſ seducti penitus decipiātur. Dignū est enim ut incantatores atq; maleficæ, qui salutaria Christi documēta sequi deſpiciūt, à demonib. decepti oēs ad inferos demergātur in eternū puniēdi. Suffragiū à demonib. totius humani generis hostibus expetunt, & saluatore mūdi quē solū adorare debuerant cōtemnūt. Iustū est enim ut is qui ueritatē spontanea uoluntate deferens, adheret mēdacio, in interitū à diabolo præcipitetur.

Octaua causa est, manifestatio diuinæ potestatis, cuius potētia & uirtus est super omnē creaturā. Enimvero cū Deus omnipotens aliquādo magna permittit diabolo, & parua quædā denegat, quā sit infirmus humani generis hostis, & diuinæ maiestati subiectus in omnib. manifestat. Nihil enim à se ipso potest diabolus, sed omnia quæ facit, Deo permittēte facit. Causa igitur omniū prima, propter quā omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iusticia est, qua libertatē quā creaturæ semel à principio cōtulit, ordine inuiolabili custodit. Verū quia potestas creaturæ omnis à suo creatore dependentis restricta est & limitata, nec diaboluſ omne quod uult posse manifestū est, nec hominem uoluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem est libera, sed potestas certis & necessarijs gradib. limitata. Quoniam quidem si demones possent omne quod uolunt, nihil tutum in humanis permaneret, sed labefactarent omnia. Ligatam uerò potestatem demonum historia sancti Iob manifesto demonstrat exemplo, quem non amplius tentare Satan audebat, quā ei fuerat dispensatione diuina permissum. Nemo enim in præſenti mundo quantumlibet iustus aut fortis demo-

demonum furori posset resistere, si pro eorum arbitrio libera semper nocendi possent uti potestate. Ante uerò Dominicam passionem maiore quàm postea libertate utebantur potestatis, sed Christo mortē pro nobis in ara crucis gustante, ualde iam deinceps eorū est imminuta potestas, Saluatore in euangelio dicēte: Nūc princeps mūdi eiicietur foras. Etenim Christi humilitas et perseuerantia sanctorū audaciā demonū ualde restrinxerūt, ita quòd incētores malorū rectē nuncupari possunt, impulsores uerò minimē. Nec inualesceret contra nos diabolus, nisi uires ex nostris peccatis acciperet. Hinc nos Scriptura admonet, dicens: Resistite diabolo, & fugiet à uobis. Et iterū: Nolite locum dare diabolo. Concludendo igitur sermonem ad intelligentiam propositæ quæstionis, quare Deus fieri tot maleficia permittat, rationes credo sufficienter manifestas. Nam et si uoluntas demonum semper sit iniqua, potestas tamen nunquam potest esse iniusta: quoniam quod malè uult, ex proprio habet arbitrio: quod autem malè facere potest, solum habet à Deo. Et hæc quātū ad eos pertinet qui mala faciūt, dicta sunt. Sed quare omnipotens Deus permittit demones ledere homines in: dio maleficarū qui in nomine sanctæ trinitatis baptisati sunt, & fideliter credūt in unigenitū filiū eius Dominū nostrū IESVM CHRISTVM? Nam si malos, peruersos & infideles in corpore & in rebus tantum ledere possent, coercerentur uerò ab accessu & læsione bonorum atq; fidelium, permissionis iustum rectē uideretur esse iudicium: nunc autē frequentius boni & innocentes demonum maleficijs infirmātur, & quandoq; etiam uita priuantur, ut silentio iacturam rerum temporalium quam sæpe maleficiati patiuntur transcamus, multis uenit in scrupulum, cur ista permittat omnipotēs, qui nihil permittit iniustē.

Huius propositæ quæstionis nō alias quàm à priscis atq; catholicis accepi doctoribus, quātū potero breuiter necessarias

per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est, probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, ut maleficijs demonum flagellati discant in passionibus carnis, quā fidē & dilectionē ad Deū habeant in abscondito mentis. In prosperis esse longanimum non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Salvatore fidelium præstolari auxiliū, non molliū est, sed fortium & uerē fidelium Christianorū. Didi-
cit in sua tribulatione sanctissimus Iob, quātā in Deū fidei haberet constantiā, qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaculo pietatem. Hinc simul notandum, quod illi quos demonum uel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incantatores quoscunq; uel accedunt uel consulunt, siue per se siue per alios, contra Dei et ecclesie præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent ueram, neq; dilectionem. Sanitatē quippe morituræ carnis Deo præferunt, & salutem nō à Christo, sed à diabolo & eius ministro querunt. Malunt enim in nomine diaboli sani, sed infortuniter uiuere, quā hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuū gaudere. Qui uerō maleficos non accedit, propterea quoniam Deus prohibuit, malens uiuere cum obseruantia mandatorum Dei in egestate & aegritudine, quā contra Deum in diuitijs & corporis sanitate, ille Deum ueraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei rectē custodit. Non sunt inter Christianos tolerandi o sacratissime Cæsar, homines mente corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furta ministerio demonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænūciant futura. Non exaudias illos precor, qui diuinarū legū ignari, huiusmodi ministros demonū imperio tuo existimant utiles, propterea quod maleficio nouerunt maleficia dissoluere: quoniam ista perniciofa curatio corporū, mortē inducit animarū, et facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impijs apostatis demonib. adherere,
cum

cum quibus post mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, est augmentum meritorum, ut uidelicet probata eorum in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cælo digniorem mereantur. Nam ut sacer inquit August. Homo sibi ignotus est quid ferre possit, quid non possit: aliquando metuit se non posse, quod tamē potest: cū accedit tentatio quasi interrogator quidam, homo inuenitur à se ipso, qui prius latens nesciebat seipsum. Diuus archiapostolus Petrus, antequam superuenisset ei tentatio, & se latebat & alios quàm esset inconsideratus & infirmus: acceffit illa & apparuit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio est, sacra testante scriptura: Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Facilis est in prosperitate patientia, quoniā mentē nulla pulsant aduersa. Multæ autē tribulationes iustorum, sed de omnibus liberabit eos Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Tertia diuinæ permissionis ratio, est humilitatis custodia, quatenus homo fidelis & iustus Deum semper timeat, & nunquam de sua fortitudine uel iusticia præsumat. Hinc de reprobis dicit Scriptura: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate et impietate sua, prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Misericordis Dei est, quod homines bonos & iustos interdum permittit aduersitatibus cōcuti, quos nouit in prosperis nō posse humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos secunda reddissent elatos. Deniq; maleficiorum timida imaginatio facit bonum hominem timere Deum suum, & eius sedulo inuocare auxilium, quo munitus contra demonum incursus se possit confidere tutum. Nemo autē superbus & præsumens de uiribus suis à maleficijs demonū se tutum existimet, quoniam quem inflatum superbia Dei protecto deserit, demonum maleficijs procul dubio patefcit.

Quarta ratio est, ut bonorum malorumque discretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus. Scriptura in Actibus apostolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et sanctus Christi amator Paulus in quadam epistola dicit: Omnes qui uolunt in Christo pie uiuere, persecutionem patientur. Sapientissimus quoque rex Salomon in Proverbijs dicit: Quem diligit Dominus, corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patienter tolerare aduersa, siue à malis hominibus inferantur, siue à demonibus. Datur enim potestas diabolo eiusque ministris ledendi homines bonos et iustos, non in eorum confusionem, sicut petrones existimant, sed in maximam potius, et certam animae consolationem. Enimuero cum bene uiuit homo iustus neminem ledit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum suum toto corde diligit, timet et ueneratur, omni sollicitudine mandata eius custodiens, et nihilominus tribulatur à maleficis, siue in corpore, siue in rebus, siue in utroque uerè beatus est homo ille: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitae, quam promisit Deus his qui diligunt eum. Omnis qui rectè uiuit in unitate fidei catholicae ecclesiae Christianorum, et mala in hoc mundo recipiens pro Dei amore patienter tolerat, certum est signum, quod in Dei gratia saluandus perseuerat. Quocirca de malis et reprobis ita scriptum legimus: Quare impij uiuunt, subleuati sunt, confortatique diuitijs. Domus eorum securae sunt et pacatae, et non est uirga Dei super illos: ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. Manifestum enim damnationis est signum, si hic malè uiuas in peccatis et uicijs Deo contrarius, et in bonis fortunae corporisque sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quod omnipotēs permittit homines bonos et iustos tribulari à malis et reprobis, est, propter metis omnimodam purificationem. nam sicut Scriptura dicit: Non est homo iustus in terra qui faciat bonum, et non peccet. Sed cum Deus nullum pec-

catum

catū transeat impunitū, ordinat iustis hominibus per misericordiā pro eorū delictis poenas temporales, impijs uerò & reprobis per iusticiā aeternas. Commutat ergo ex misericordia poenitentib. poenā aeternā in temporālē, quam uel in hoc mundo patiantur necessarium est, uel post mortem in purgatorio. Verū quia purgatorij tormenta sunt horrēda atq; grauissima, misericors Deus poenitētes quos diligit, in hac uita purgare uarijs modis cōsueuit, per incōmoda diuersarū in corpore et in reb. tribulationū. Prosunt enim maleficia impiorū bonis & iustis hominibus ad medelā, ipsis autē inferentib. ad damnationem.

Sexta ratio est, ut homo per incursum dæmonū maleficatus reuocetur ad poenitentiā, et proponat in corde suo necessariā uitae emēdationem. Omnipotens etenim Deus non subito, cum peccamus immittit uindictam, sed usq; ad præfinitum tempus nostram expectat emēdationē. Si uerò poenitentiam agere neglexerimus, uenit ad nos uindex malorum, quādo nō putamus: & qui nos peccatores in trāquillitate poenitēdo recognoscere contempsimus, in tribulatione serò tandem recognoscemus. Hinc sanctus Propheta in persona Dei loquitur, dicens: Si dereliquerint filij eius legem meā, & in iudicijs meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint, uisitabo in uirga iniquitates eorū, & in uerberibus peccata eorū, misericordiā autē meā nō dispergā ab eis, neq; nocebo in ueritate mea.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum præualere bonis & innocentibus est, ut amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placētes, boni et deuoti et humiles, quos inopia & aegritudo corporis in Dei amore conseruant: qui si diuites, honoribusq; sublimati essent, citò in profundū uitiorū à sanctitatis proposito defluerēt. Nō expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atq; diuitias, nec diuturnior uita hominē semper efficit meliorē: propterea omnipotens Deus uolēs in eos quos elegit misericordiā suā ostendere, permittit

permittit bonos, iustos & innocentes uarijs calamitatibus subiacere. Et aliquando per demones, aliquando per malos homines, aliquando pro diuersis alijs modis ac medijs aufert ab huiusmodi hominibus diuitias & honores, quibus malè præsciuit usuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectione custodiant, quam in opulentia & sublimitate positi minimè conseruaſſent. Permittit etiam sæpius multas eos & magnas egritudines incidere, quibus leta sanitas carnis maximam intulisset egritudinem mentis. Deniq; permittit maleficio quosdam ad mortem impelli, ut amputetur eis peccandi licentia, qua fuerant ab usuri diutius in uita permissi. Hinc de uiro iusto dicit Scriptura: Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam eius.

Octaua ratio diuinæ permissionis est, ut homines sacramenta uenerentur ecclesie, quæ magnam habent uirtutē contra omnia maleficia malignorum spirituum. Rarò enim maleficijs demonum leditur, qui sacramenta & ritus ecclesie catholice debito cum honore ueneratur. Et propria maleficarum confessione sæpius audiuius, quòd missarū auditio & usus rerum benedictarum ab ecclesia multum infirmant demonum potestates. Neq; enim frustra benedicuntur in ecclesia Dei, sed ut sint quæ diuinæ protectionis munimen demonibus ostendant metuenda signacula. De pueris uerò & infantibus, qui in Christo renati maleficijs demonum uel hominum quandoq; necantur, non dubitamus quin diuina prouidentia hoc fieri permittat eis in salutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpe tamen contingit infantes male-

ficijs perire propter delicta
parentum.

F I N I S.

E R R A T V M.

Pag. 527. uers. ult. omiffa sunt hæc:

Intersectio recta, Inherens, Adhærens, Separata.

Intersectio

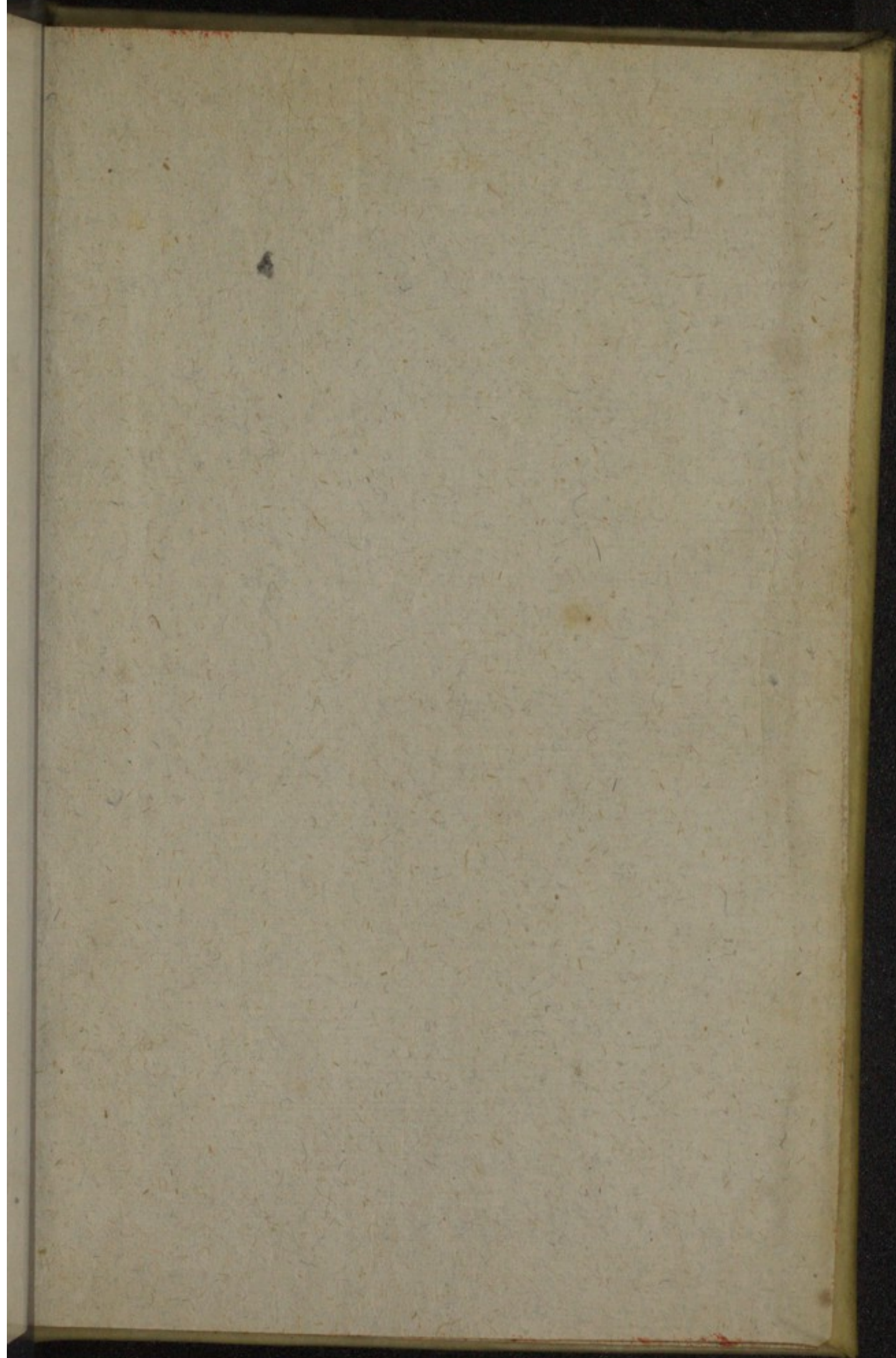
Almählig *Almählig*

M V A T M
Pogor... ..

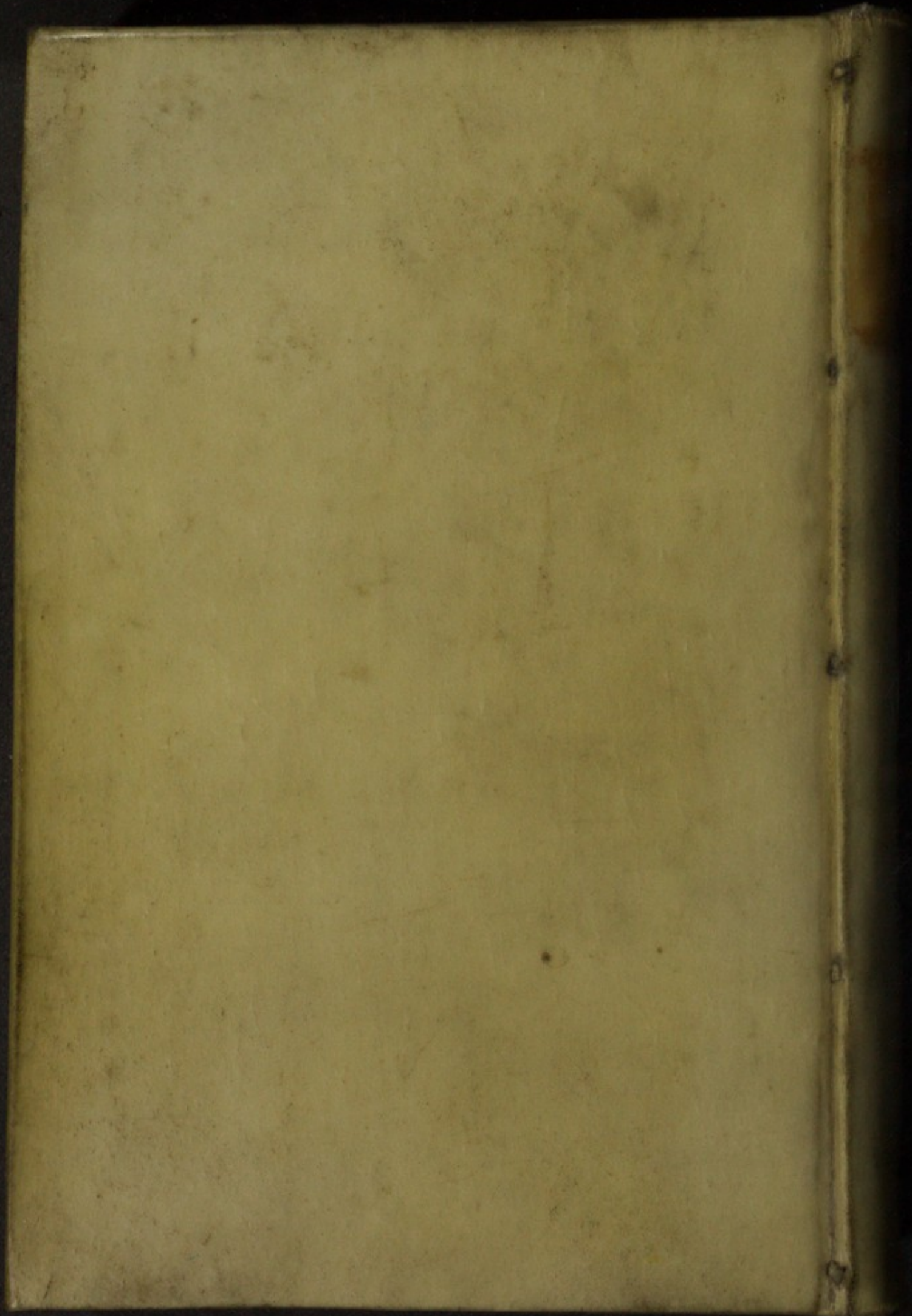
... ..

T

... ..

14.21
11 55

NEUTHEHEYM
PHILOSOPHIA
OCCULTA

